TRACTATUS DE SACROSANCTA CHRISTI INCARNATIONE ALIISQUE...

Martino Bonacina, Giovanni Battista Coccini

TRACTATVS
DE SACROSANCTA
CHRISTI INCARNATIONE,

Alijsque præcipuis Vitæ Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ Mysterijs.

AVCTORE

MARTINO BONACINA

Vtriusque Signaturæ Referendario.

AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. FRANCISCVM

CARD. BARBERINVM.

CVM PRIVILEGIO.



MEDIOLANI,

Apud Hæredes q. Pacifici Pontij, & Ioan. Baptistam Piccaleum, Impressores Archiepiscopales. M. DC. XXIX.

ILLVSTRISS.MO ET REVERENDISS.MO D.

D. FRANCISCO BARBERINO CARDINALI AMPLISSIMO,

Sanctissimi D. N. VRBANI VIII. Pontificis Maximi ex Fratre Nepoti.

Martinus Bonacina Felicitatem.

AGESILAO dicebat quis, Persarum Regem, qui tunc temporis imperabat, ex hoc maximè felicem esse, quod iuuenis regnum accepisset. Hanc gratulandi formam vsurpare de te merito possunt, Illustrissime Princeps, quotquot post delatum Sanctissimo Auunculo Ortodoxę Reipublicæ, totiusque Ecclesiæ Gubernaculum temet in illo ętatis flore ad sacrarum dignitatum fastigia euectum, præcipuumque Imperij clauum diri-

gentem vident. Sed etsi plerique felicitatem ex dignitatis, & auctoritatis amplitudine, & diuitiarum affluentia metiuntur; quia tamen illa plerumque fortunæ bona reputantur, in quibus sors magnum momentum habet; *Et fortuna*, teste Q. Curtio, *quos sibi vni credere cogit, magna parte auidos gloriæ magis, quàm capaces facit*; Ideò præpostera hæc vulgi iudicia mecum reputans (Alexandri Macedonum Regis testimonio, illum Imperio dignum dumtaxat vocitantis, qui sciat imperare) natum te regni fastigio, ac *purpuram in humeris, annulumquè in digitis habentem*, prout de Romanis antiquitus vsurpabatur, existimaui, vbi cognoui primæuam ætatis indolem productam in eruditiorum virorum theatrum non dispares genio, & expectationi fructus produxisse, in maxima felicium ingeniorum, pietatemque affectantium vbertate talem se exegisse, cui ad summas quasque dignitates aditum aperiret morum elegantia, literarum scientia, rebus dexterrimè agendis prudentia, ac singularis imperio administrando sapientia. Enimuerò quidquid in illo rerum biuio, ac discrimine quasi diuinans coniectabat animus, occupata hac regni pace comprobauit euentus. Cæteri viritim alias in te demirantur virtutum, ac disciplinarum amœnitates, ex te Principis exemplum petunt.

Lib. 4. Hist.

Ego

Ego etsi summum in omni literarum genere virum, sapientiam ipsam hospitam in intimo cordis penu habentem reor; at in hoc suspicio maximè, quod vario curarum, & studiorum onere fatigatus, quidquid in pietate, ac cœlestium cultu magis solidi est, tuam facis exercitationem. In medijs quasi dominationis secessibus Christum perpetuò, ac Deiparam eius Virginem præ oculis habens, ab illis dirigendarum actionum normam petis, cum ijs negotia confers, ex ijs consilia exquiris, ab ijs quasi lenia, sed certissima quæris curarum tuarum oblectamenta. Diuulgata hæc non Romæ solum, sed passim apud sanioris iudicij viros de tua pietate opinio multis iam tibi titulis debitam, ac obligatam impulit voluntatem meam, qua Tractationes hasce de Christo Incarnato, deque Sacratissimæ eius Matris Vita à me conscriptas tuo nomini inscriberem, & tamquam carum tibi pignus offerrem. Erit quod animum à grauissimis Ecclesiæ, & Principum curis, artiumque studijs parumper leues, quem huc defigens plusculum hoc in genere à prima iuuenta exercitatum specie contemplationis oblectes, meque pro virili tuis desiderijs subseruientem, ac publicis commodis consulentem effusissima liberalis animi tui benignitate foueas, ac tuearis. Cælites benè faxint præcipuo

huius æui ornamento, teque grauissimum Sanctissimi Hierarchæ pondus ex parte sustinentem diutissime sospitent.

Romæ Idibus Maij M. DC. XXIX.

IL-

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. FRANCISCO BARBERINO CARDINALI.

Ad Tractationes

D. Martini Bonacinæ, De Vita, ac Mysteriis Christi, & Deiparæ semper Virginis.

Augustinus Terzagus S.T. D. Prothonot. Apost., Canonicus S. Thomæ Mediolani.

Pontificis facunde Nepos, Romana propago,
AEtherei suppar ponderis, alter Atlas.
Purpureum virtus vt primum texuit ostrum,
Et tibi honorato murice tinctus apex.
Sydereum ciuem BONACINA agnouit, & inquit,
Religio hoc gliscit principe, cana fides.
Præsule te rerum facta est pulcherrima Roma,
Et Tyberis placidè sub tua iura fluit.
Vndè sed hausisti formandis moribus artem?
An cum Cæligenis astra dedere loqui?
Hospita FRANCISCO visa est Sapientia; quisquis
Hunc, BONACINA, colit, næ tua scripta legit.
Scipiadæ quod erat saxum, Caro mystica Christi est;
Est tibi Virgo, Numæ quod fuit AEgeria.

A1

Al P. Fr. Luca Vuadingo à S. Isidoro, se vuol far gratia di rieder la presente opera, e darne il suo parere in scritto.

Fr. Nic. Rid. Maestro di Sac. Pal. &c.

VIDI ex commissione Reuerendiss. P. Fr. Nicolai Ridolfi Apostolici Palatij Magistri *Tractatum de Sacrosancta Christi Incarnatione, alijsq; pracipuis Vita Christi, & Beatissima Virginis Maria Mysterijs* à Reuerendiss. D. MARTINO BONACINA conscriptum, nihilq; in eo reperi à Catholica fide alienum, aut bonis moribus dissonum, sed omnia doctè, luculenter, & solidè digesta, & quidquid boni Authores sparsim, & diffusè scripserunt, totum facili, & clara methodo, prout est doctissimi Authoris in scribendo felicitas, hic congestum. Opus proindè vtile iudico, & typis dignum; quod si euulgetur, in magnum cedet studiosorum emolumentum. Ita viri docti mecum iudicabunt. In quorum fidem &c. In Collegio S. Isidori Fratrum Minorum Hibernorum in Vrbe. Idibus Nouembris 1628.

Fr. Lucas Vuaddingus Sac. Theol. professor, & prædicti Collegij humilis Guardianus.

Imprim. Fr. Nic. Rid. Sac. Pal. Mag. &c.

Imprimatur Fr. Paulus Maria Ritius Commiss. S. Officij Mediolani.

Al. Bossius Can. Ord. Theol. pro Illustriss. D. Card. Archiep.

Visum pro Excellentissimo Senatu.

Saccus, &c.

TRACTATVS
DE SACROSANCTA CHRISTI INCARNATIONE,
Alijsque præcipuis vitæ Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ Mysterijs.

TRACTATIONEM istam in tres diuidam Disputationes. Prima erit de Beatissima Virgine, & nonnullis alijs, quæ Incarnationem præcesserunt. Secunda de ipsomet Incarnationis Mysterio. Tertia de præcipuis Christi Mysterijs subsequentibus Incarnationem, vt de Natiuitate, Passione, Resurrectione, Aduentu ad Iudicium, & de Statu Mundi, & hominum post Iudicium.

DISPVTATIO PRIMA.

De Beatissima Virgine Maria Christi Matre, & nonnullis alijs Incarnationis Mysterium antecedentibus.

DISPVTATIONEM istam in quinque diuidam Quæstiones. In I. agam de Conceptione, & Natiuitate Beatissimæ Virginis. In II. De ipsius gratia, & exemptione à peccatis. In III. De scientia, & cognitione. In IV. De Annunciatione, Virginitate, & Maternitate. In V. De morte, & Assumptione.

QVÆSTIO PRIMA.

De Conceptione, & Natiuitate Beatissimæ Virginis.

IN hac quęstione primo loco explicabo. An Beatissima Virgo naturali modo concepta fuerit, qua naturali perfectione, & quomodo. Secundo ex quibus parentibus, ex qua Tribu, & Stirpe.

Punctum Primum.

An B. Virgo Maria naturali modo concepta fuerit, qua naturali perfectione, & quando.

1 *Maria Virgo naturali modo concepta fuit.*
2 *Mariæ Virginis corpus in sua specie, & sexu fuit maximè perfectum.*
3 *Maria Virgo nunquam morbo, aut contagioni obnoxia fuit.*
4 *Maria Virgo magna corporis pulchritudine ornata fuit.*
5 *Maria Virg. anima perfectissima fuit.*
6 *Maria Virgo quo anno, & die concepta, & nata fuerit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 BEATISSIMA Virgo naturali modo concepta fuit. Ratio est primo, quia hæc est traditio, & vniuersalis consensus Ecclesiæ, nec quicquam in contrarium ex Scriptura, vel ex Concilijs colligitur. Secundò, quia hoc fuit singulare priuilegium Christi, vt ex fœmina sine vllius viri ope conceptus sit. Luc. 1. *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, quod enim ex te nascetur, sanctum vocabitur filius Dei*. Ergo Beatissima Virgo naturali modo concepta fuit, alioquin illud non esset singulare Christi priuilegium.

Obijcies primo, dictum fuit Ioachimo in deserto existenti, vxorem suam concepisse. Ergo Beatissima Virgo non videtur concepta naturali modo, cum videatur concepta absente Patre suo Ioachimo.

Respondeo negando consequentiam, non enim dictum fuit Ioachimo, vxorem suam concepisse sine suo semine. Vt benè Epiphanius hæresi 78. in fine. & 79. circa medium, & alij apud Suarez to. 2. disp. 2. sect. 1.

Obijcies secundò, Augustin. lib. 23. contra Faustum refellit, & reprobat Historiam de parentibus Beatissimæ Virginis. Ergo Beatissima Virgo non videtur habuisse parentes, & consequenter concepta non videtur naturali modo.

Respondeo illam Historiam ab Augustino reijci, quatenus Faustus asserebat Ioachimum Patrem Beatissimę Virginis fuisse Sacerdotem, ex tribu Leui, quod non est admittendum, cum fuerit ex tribu Iuda, vt constabit ex dicendis pun. prox. seq.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CORPUS Beatissimæ Virginis in sua specie, & sexu fuit maximè perfectum. Ratio est primò, quia medium debet esse accommodatum fini, & materia effectui; sed cõceptio, & formatio corporis Beatissimæ Virginis fuit medium, & materia, per quam formatum fuit Corpus Christi, quod omni perfectione excelluit. Ergo Corpus Beatissimæ Virginis fuit maximè perfectum. Secundò, quia maxima fuit similitudo inter Christum, & Beatissimam Virginem, non solum in moribus, verum etiam in perfectione corporis; id enim non solum decebat, verum etiam con-

ducebat ad conciliationem mutui amoris. Idq; Beatæ Brigittæ per reuelationem significatum fuisse habetur lib. 1. cap. 50. & 51. reuelationum. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 2. sect. 2. col. 1.

3 Ex quo infertur primo ab aliquibus Beatissimam Virginem nunquam vero, & proprio morbo laborasse, & ipsius corpus nulli contagioni, aut corruptioni obnoxium fuisse; sic enim postulabat perfectio corporis ipsius coniuncta cum magna animi moderatione, & quiete. Ita Sophorinus, Caietanus, & Galatinus, quos citat, & sequitur Suar. loco citato contra Abulensem cap. 12. Leuit. quæst. 13.

4 Secundò, Beatissimam Virginem magna corporis pulchritudine ornatam fuisse. Tum quia pulchritudo sequi solet corporis perfectionem. Tum quia ipsi accomodatur illa verba Cant. 5. *Tota pulchra es amica mea*. Imò multi Doctores sentiunt Beatissimam Virginem tali, ac tanta pulchritudine præditam fuisse, vt intuentes ad castitatem alliceret, concupiscentiæ motus extingueret, & integritatis insigne conferret, quod tamen peculiari gratiæ Beatissimæ Virgini à Deo collatæ, iure meritò adscribit S. Thom. in 3. dist. 3. quæst. 1. art. 2. quęstiuncula 1. ad 4. nam id fieri non potest sola corporis pulchritudine, & decore, & modestia.

5 Tertiò, Animam Beatissimæ Virginis perfectissimam fuisse. Tum quia anima sequi solet corporis perfectionem. Tum quia excellentior est perfectio animæ perfectione corporis; sed decebat, vt Beatissima Virgo prædita esset perfectione corporis. Ergò multò magis decuit præditam fuisse perfectione animæ.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Beatissima virgo concepta fuit iuxta Satianum, anno Mundi 4037., aut potius iuxta Gordonum, & alios, quos referã de Conceptione Christi, anno 3085. die autem octaua Decembris eiusdem anni. Nam à die Conceptionis ad diem Natiuitatis intercesserunt nouem Menses, vt communiter fatentur Doctores. Sed Natiuitas Beatissimæ Virginis contigit iuxta Gordonum, & alios octaua die Septembris anno 3086. Ergo necesse est, vt Conceptio facta fuerit octaua die Decembris præcedentis anni, quæ dies anniuersaria celebratione Conceptionis colitur ab Ecclesia. Quo autem die hebdomadæ concepta, vel nata fuerit ignoratur. Vide Barradium lib. 6. c. 5. Tannerum disp. 2. quæst. 2. dub. 6. num. 135. Suar. disp. 2. sect. 2. initio, & alios, quos infrà referam de Conceptione Christi.

Punctum Secundum.

Ex quibus parentibus, & ex qua Tribu, ac Stirpe orta fuerit Beatissima Virgo.

1 *Maria virgo concepta fuit ex Ioachimo, & Anna.*

2 *Maria V. orta fuit ex Tribu Iuda, & familia Dauid tam secundum lineam maternam, quam secundum*

dum lineam paternam.
3 *Maria Virgo descendit à Dauide per Salomonem, non per Natan.*
4 *Conceptio Beatiss. Virg. Mariæ diui nitus prænunciata fuit parentibus.*
5 *Mariæ V. nomen parentibus reuelatum fuit.*
6 *Mariæ nomen quid significet.*
7 *Maria Virgo nata fuit in Nazareth.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CErtum est Beatissimam Virginem conceptam fuisse ex Ioachimo, & Anna per seminalem generationem; sic enim communiter tradunt Patres, Doctores, & Historici: & quamuis Anna sterilis esset, nihilominus in senectute Beatissimam Virginem præuia oratione concepit; sed non sine miraculo; nam fœmina senex, & sterilis non potest sine miraculo fœtum ex sene viro concipere. Confirmatur ex significatione nominis, quia nomen, Anna, gratiam significat; Ioachim verò vertitur, dominus firmabit, seu suscitabit. Ita Damascen. apud Suar. disp. 2. sect. 1. 3. par. tom. 2.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 BEatissima Virgo orta fuit ex tribu Iuda, & familia Dauid, non solum secundum lineam maternam, verum etiam secundum paternam. Probatur, tum ex multis Scripturæ locis, vt Heb. 7. *Manifestum est enim, quod ex Iuda ortus sit Dominus noster*, & alibi. Tum quia iuxta communem loquendi modum, quilibet assequitur nomen illius familiæ, cuius erat Pater; sed Pater Beatissimæ Virginis fuit Ioachim ex tribu Iuda. Ergo Beatissima Virgo fuit ex tribu Iuda. Tum quia Matthæus cap. 5. describere volens genealogiam Christi, recensset solum genealogiam, & originem Iosephi, quia explicata tribu, & familia viri, explicata etiam censebatur tribus, & familia vxoris; in lege enim antiqua vir, regulariter loquendo, ducere debebat vxorem ex eadem tribu, & cognatione, seu familia sua, vt expressè habetur Num. 36.

Obijcies primò, Beatissima Virgo cognationem habuit cum Elisabeth. Lucæ 1. *Ecce Elisabeth cognata tua*, & infra, *Et vxor illius de filiabus Aaron, & nomen eius Elisabeth*; sed Elisabeth fuit ex tribu Leui. Ergo etiã Beatiss. Virgo fuit ex tribu Leui.

Respondeo negando consequentiam; potuit enim Beatissima Virgo cognationem habere cum aliena tribu, etiam si ipsa esset ex tribu Iuda, & ex stirpe Regia Dauidis; nam fieri potest, vt Anna Mater Beatissimæ virginis esset ex tribu Leui, aut ipsa Anna, vel Ioachim haberet Matrem ex tribu Leui, aut mater Elisabeth esset ex tribu Dauid; quamuis enim fœminæ nubere deberent viris suæ tribus, & familiæ, vt iam innui: nihilominus aliquibus de causis oppositum fieri poterat, vt patet exemplo Dauidis, qui cum esset ex tribu Iuda, duxit Michol filiam Saul de tribu Beniamin. Vide Vasquez to. 2. disp. 127. cap. 2. nu. 10. & seqq. & cap. 7. num. 81. Suarez tom. 2. d. 2. sect. 3. Tannerum tom. 4. disp. 2. dub. 1. num. 4. & seqq. & Ianseniuni cap. 3.

capitulo 3. Concordiæ Euangelicæ.

Obijcies secundò, Beatissima Virgo nata est in Ciuitate Nazaret, quæ Ciuitas erat in Galilea, & ad tribum Iuda non pertinebat. Ergo Beatiss. Virgo nata non est ex tribu Iuda.

Respondeo Beatissimam Virg. ortam esse ex tribu Iuda, etiamsi nata sit in Galilea, quæ erat extra Iudæam, nam Iudæi, qui ex Babilonica captiuitate redierunt post dispersionem tribuum, domicilia, & domos obtinueruut extra Iudæam. Ita Abulensis Matth. 2. q. 88. & Suarez 3. p. quæst. 30. disp. 9. sect. 5. ad finem, Vasq. & alij.

3 Quæres primò, vtrum Beatissima Virgo descenderit à Dauide per Salomonem, an per Natan (plures enim filios habuit Dauid, & licet Salomon vocetur vnigenitus, Prouerb. 4. tamen nomen vnigeniti, aut accipitur pro primogenito, eo quod Dauid tunc alium non haberet primo genitum, præsertim tempore infantiæ, de quo Salomon ibi loquitur, aut ita dicitur, eo oquod Salomon vnice diligeretur, ac si Dauid nullos alios haberet filios, vt benè Suarez loco citato sect. 3. col. 9. Becanus, & alij communiter).

Respondeo descendisse à Dauide per Salomonem. Ratio est primò, quia hæc est communis Patrum, & veterum Scriptorum sententia, quã etiam Africanus in Epistola ad Aristidem fatetur se accepisse à cognatis Christi secundum carnem. Secundò, quia communis Patrum, & fidelium opinio inualuit, Christum, & Beatissimam Virginem per regalem lineam Salomonis, & aliorum Regum originem duxisse. Ita S. Ambrosius lib. 3. in Lucam cap. 1. Damascenus lib. 4. de fide cap. 15. Maldonatus in cap. 1. Matth. Vasq. tom. 2. disp. 127. cap. 5. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 1. num. 13. & alij. Contra Canisium lib. 1. de Beatissima Virgine cap. 3. Suar. disp. 2. sect. 3. assert. 3. & nonnullos alios recentiores.

Ex quo sequitur Beatissimam Virginem, & Iosephum habuisse aliquẽ stipitem propinquiorem, quam Dauidem, quis autem hic fuerit, ignoratur. Quamquam multi Doctores putant Iosephum quarto solum consanguinitatis gradu abfuisse à Beatissima Virgine in linea transuersa.

Obijcies, Mattheus, & Lucas non conueniunt in recensenda genealogia; nam Matth. cap. 1. deducit genealogiam Iosephi à Dauide per Salomonem. Lucas verò cap. 3. deducit genealogiam Christi ab Helí, ibi, *Iesus erat incipiens annorum quasi triginta, vt putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli*. Ergo necesse est dicere Matthæum descripsisse genealogiã Iosephi; Lucam verò genealogiam Beatissimæ Virginis, à qua verè descendebat Christus. Consequenter dicendum videtur Iosephum, & Mariam non descendisse à Dauide per Salomonem; sed Iosephum per Salomonem; Beatissimam verò Virginem per Natan, Helí, & alios, consequenter etiam communem proximiorem stipitem Insephi, & Beatissimæ Virginis fuisse Dauidem.

Respondeo Mattheum, & Lucam non esse discordes, neque vnum referre genealogiam Iosephi, alterum Beatissimæ Virginis, sed vtrumque genealogiam Iosephi. Mattheus recensct

censet parentes naturales Iosephi, & Lucas enumerat parentes legales, seu cognatos eiusdem Iosephi; nam illa particula, *Qui fuit Heli*, non potest referri ad Christum, sed ad ipsum Iosephum. Tum quia Christus non potuit dici filius Heli, sed Nepos. Tum quia illa particula, *qui*, in præcedentibus semper accommodatur proximiori. Ergo etiam in hoc casu. Vide Vasquez, Tannerum, & alios præcitatos Doctores, qui in hac difficultate operósius, & diutius laborant.

4 Quæres secundò, vtrum Conceptio Beatissimę Virginis diuinitus prænunciata fuerit parentibus.

Respondeo id verisimile esse. Ratio est, tum quia si conceptio Isahac, & Ioannis Baptistæ diuinitus reuelata fuit, verisimile quoque est Parentibus Beatissimæ Virginis Mariæ id concessum fuisse. Tum quia ita sentiunt Patres, Damascenus, Epiphanius, & alij apud Suar. disp.2. sect.1. col.2.

5 Addo nō solum conceptionem ipsam, sed etiam nomen Beatissimę Virginis, Parentibus ipsis reuelatum fuisse; sicut enim nomen Isahac reuelatum fuit Abrahæ Genes. 17. & nomen Ioannis Baptistæ reuelatum fuit Zachariæ. Ita Verosimile non est Parentes Beatissimę Virginis hoc priuilegio priuatos fuisse.

6 Maria in Hebraica, aut Siriaca lingua, latinè redditur, & explicatur, Stella Maris, seu Domina: ex Hieronimo lib. de nominibus Hebraicis, Damasceno lib. 4. cap. 15. & alijs; S. Ambrosius lib. de Institut. Virginis cap. 5. ait hoc nomen significare, Deus ex genere meo plena. Alia nomina adscribuntur, & accomodantur Beatissimæ Virgini, vt Thorus, Thalamus, Tabernaculum, Templum Dei, Nubes leuis, Cęlum Dei, Apostolorum Magistra, Mater viuentium, & alia quæ percensentur à Concionatoribus Verbi Dei.

7 Quæres tertiò, vbi nata fuerit Beatissima Virgo Maria.

Respondeo natam fuisse in Nazareth, Pago Galileę.

QVÆSTIO SECVNDA.

De exemptione à peccato, & de gratia Beatissimæ Virgini collata.

IN hac Quæstione primo loco explicabo, An Beatissima Virgo sine originali peccato concepta fuerit. Secundò, An Iustitiam originalem habuerit, & magnam gratiæ sanctificantis copiam. Tertiò, An tantum gratiæ gradum assecuta fuerit, vt nec venialiter peccauerit. Quartò, An habuerit fomitem peccati. Quintò, An habuerit gratias gratis datas.

Punctum Primum.

An B. Virgo Maria sine originali peccato concepta fuerit.

1 *Maria V. peccauit in Adamo, atque adeò debitum habuit contrahendi peccatum originale.*
2 *Peccati originalis debitum quid sit.*
3 *Maria V. re ipsa non contraxit peccatum originale.*
4 *Maria V. nata fuit sine peccato.*
5 *Disputatio de Conceptione Beatissimæ Virginis an licita sit remissiuè.*

DE hac re ex professo egi in tractatu de Legibus disp. 2. q. 1. puncto 3. nihilominus quia huius etiam loci propria est, non videtur silentio inuoluenda. Quamobrem duo præcipuè agam. Primo An Beatissima Virgo peccauerit in Adamo, & habuerit debitum incurrendi peccatum originale. Secundò, An re ipsa peccatum originale contraxerit, vel potius sine vllo peccato concepta fuerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 BEatissima Virgo Maria peccauit in Adamo; consequenter debitum habuit contrahendi peccatũ originale. Ratio est primò, quia Beatissima Virgo redempta fuit à Christo; omnes enim homines mortui erant in Adamo, & omnes viuificantur in Christo 1. Cor. 5. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*, & 2.

Co-

Corint. 5. *Si vnus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt*. Sed intelligi non potest, quomodo B. V. redempta fuerit, nisi prius mortua esset; cum autem mortua non esset actuali infectione peccati originalis, dicendum est ipsam fuisse mortuam peccato Adami, & obligatione ad contrahendum peccatum originale.

Secundò, quia hoc pacto facile explicantur multa Scripturæ, & Sanctorum testimonia, quibus indicatur Beatissimam Virginem debito originalis peccati obnoxiam fuisse.

Tertiò, quia omnes contrahunt peccatum origiale, nisi quis speciali Dei priuilegio excipiatur; Sed hoc necessariò supponit debitum contrahendi peccatum originale. Ergo omnes habent debitum contrahēdi peccatum originale. Ita Bellarmin. lib. 4. de statu peccati cap. 16. Valentia 1. 2. quæst. 21. pun. 2. & 3. par. tom. 4. disp. 2. quæst. 1. pun. 2. vers. tertio, Vasquez 3. par. tom. 2. disp. 115. cap. 3. Azor 1. par. lib. 4. cap. 34. quæsito 3. Beccanus de Incarnat. cap. 28. quæst. 1. Henriquez lib. 3. cap. 11. §. 3. Tannerus tom. 2. disp. 4. quæst. 7. dub. 2. n. 62. & seqq. Suarez, & alij, quos retuli de peccato originali in tract. de legibus, & alij contra nonullos alios apud præfatos Doctores, præsertim apud Vasquez loco citato cap. 1.

Obijcies, intelligi non potest, quomodo Beatissima Virgo extiterit in rerum natura cum debito peccati originalis, sine originali peccato; si enim in primo instanti conceptionis habuit gratiam, quomodo potuit habere debitum, & si habuit debitum, cur non habuit peccatum originale; alioquin Beatissima Virgo in aliquo saltem instanti extitisset sine peccato originali, & simul sine gratia, sicque dici non posset concepta in gratia.

Respondeo Beatissimam Virginem habuisse debitum peccati originalis, non quia in rerum natura fuerit in aliquo instanti temporis, vel naturæ, in quo re ipsa non habuerit gratiam, vel in quo subiecta fuerit peccato originali; sed quia sicut prius prioritate naturæ concipitur existere subiectum, quam accidens, ita Beatissima Virgo prius prioritate naturæ concipitur extitisse, & fuisse homo, quam fuerit Sancta, & immaculata; consequenter sicut in primo instanti naturæ non concipitur infecta peccato, ita neque concipitur prædita gratia, sed obnoxia debito peccati originalis, vt bene Tannerus loco citato num. 63. Vasquez, & alij.

2 Quæres quid sit hoc debitum contrahendi peccatum originale.

Respondeo esse necessitatem quandam incurrendi peccatum, quam proles habet, prout pendet à talibus causis, ex quibus peccatum originale posito diuino pacto necessario incurrendum est, nisi à Deo impediatur; hoc autem debitum nihil aliud esse videtur, quam respectus rationis, seu extrinseca denominatio, quam proles habet in ordine ad tales causas producturas ipsam prolem cum tali defectu, & hoc debitum tam conuenit proli ante animationem, quam in ipso instanti animationis. Ita Vasquez 3. parte tomo 2. disput. 116. cap. 5.

nu-

numero 50. & seqq. & DD. supra citati.

SECVNDA PROPOSIAIO.

3 Beatissima Virgo re ipsa non contraxit originale peccatum. Ratio est primò, quia præseruari potuit à peccato originali, & decuit ipsam præseruari, cum in Dei Matrem eligenda esset, & hoc priuilegium primis parentibus, & Angelis dignitate inferioribus concessum fuit, cum ipsi in gratia creati fuerint, ergo B. V. re ipsa à peccato originali præseruata fuit. Hæc consequentia probatur, tum quia hac potissimum argumentandi ratione vtuntur Doctores ad probanda Christi, & Beatissimæ Virginis priuilegia, quæ in scriptura expresse non habentur, & de quibus nulla contingit probalis dubitatio. Tum quia Augustinus. 3. de libero arbitrio ait, *Quod tibi vera ratione melius occurrerit, id scire debemus fecisse Deũ.*

Secondò, quia Beatissimæ Virgini accomodantur illa scripturæ Verba Canticor. 5. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.*

Tertiò, quia communi fidelium consensu colitur Conceptionis dies, & celebratur ipsius officium, quod à Pio V. & à Clemente VIII. confirmatum fuit.

Quartò, quia Concilium Trident. sess. 5. loquens de peccato originali ait, *Sua intentioni non esse, Beatissimam virginem comprahendere, dum loquitur de originali peccato.*

Quintò, quia nonnulli Pontifices, vt Iulius II. & Leo X. approbarunt ordinem Religiosum Monialium sub titulo Immaculatę Conceptionis, in cuius regula cap. 2. Iulius II. vocat conceptionem immaculatam, idem esserit Leo X. in bulla confirmationis.

Sextò, quia aliquibus in locis nullus ad Doctoratum promoueri potest, nisi iuret in hanc sententiam.

Septimò, quia Deus dispensauit cum Beatissima Virgine Maria in alijs legibus, vt in illa, *In dolore paries filios*, & in illa, *In puluerem reuerteris*. Ergo dispensauit etiam in lege peccati, in qua maior suberat dispensandi ratio. Ita Vasquez, Suarez, Valentia, Tannerus, & alij locis supracitatis, omissis ijs, quos ego retuli de peccato originali in tract. de legibus disp. 2. quæst. 1. pun. 3. num. 3. & pluribus alijs apud Vasq. 3. par. disp. 117. cap. 2. vbi Scotum, & alios viginti DD. adducit, asseritque hanc esse communem fidelium sententiam.

4 Ex quo patet à fortiori, Beatissimam Virginem Mariam sine peccato natam fuisse, vt patet; tum ex allatis rationibus. Tum quia nonnulli inferioris dignitatis homines hoc priuilegium consecuti fuerunt, vt Ieremias Ieremiæ 1. & S. Ioannes Baptista Lucæ. 1. Ergo à fortiori idem concessum videtur Beatissimę Virgini Mariæ. Tum quia communi Ecclesiæ sensu, & auctoritate anniuersaria ipsius Natiuitatis dies publica solemnitate celebratur; id autem non fieret nisi Beatissima Virgo Maria sine originali peccato orta fuisset. Ita communiter Doctores, quos magno numero refert Vasquez 3. par. tom. 2. disp. 114. cap. 2. & seqq.

An

An autem sententia defendens Immaculatā Virginis conceptionem definiri possit tamquam dogma fidei, iam explicaui in tract. de legibus disp. 2. quæst. 1. pun. 3 vbi docui definiri posse, quamquam nullus potest hanc sententiam tamquam certam de fide sustinere, donec declaretur ab Ecclesia, quæ est infallibilis regula veritatis, & à Spiritu Sancto regitur, & gubernatur. Vide Vasquez 3. par. tom. 2. disp. 117. cap. 14. num. 146. & seqq.

Obijcies contra secundam Propositionem primo. Hoc est peculiare priuilegium Christi, vt conceptus sit sine peccato, iuxta illud, *Quod nascetur ex te sanctum*. Ergo Beatissima Virgo decorata non fuit hoc priuilegio, alioquin derogatum videretur priuilegio, & prærogatiuæ Christi.

Respondeo Christum intrinsecè, & ex vi suæ conceptionis fuisse Sanctum: cum enim humanitas Christi esset vnita Verbo, & Christus ab instanti conceptionis esset beatus, non poterat vllum in se peccatū habere; Beatissima autem Virgo non fuit Sancta ex vi suæ conceptionis, sed ex priuilegio Dei.

Obijcies secundò, pœnæ peccati originalis sunt mors, morbus, & similia, sed hęc fuerunt in Beatissima Virgine. Ergo etiam in ipsa fuerit peccatum originale, cum pœna supponat culpam.

Respondeo pęnas peccati fuisse in Beatissima Virgine, non quia re ipsa contraxerit peccatum originale; sed quia peccauit in Adamo, & habuit debitum incurrendi peccatum originale. An autem ipsa in morbum inciderit, aliqui affirmant, aliqui negant. Vide dicta quæst. 1. pun. 1. num. 3.

Obijcies tertiò, si Beatissima Virgo Maria non contraxit peccatum originale, sequitur ipsam, si ante Christum mortua fuisset, statim visuram Deum, cum non haberet impedimentum; hoc autem videtur falsum, quia Christus ianuam cælorum omnibus aperire debebat.

Respondeo negando sequelam; nullus enim Deum videre poterat, donec per Christi mortem aperiretur cælorum via, nisi fortè cum aliquo Deus dispensasset. An autem Deus cum Beatissima Virgine dispensaturus fuisset, alij aiunt, alij negant; Vtraq; opinio probabilis est; sed nihil certi statui potest; quia pendet à libera voluntate Dei.

Obijcies quatrò, *Omnes Deum offendunt*, Paralipomen. 6. & Iacobi 3. *In multis offendimus omnes*, & Christus dicitur mortuus pro omnibus, 1. Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*. Ergo etiam Beatissima Virgo viuificata fuit; consequenter prius mortua fuerat per peccatum.

Respondeo omnes offendere Deum, nisi speciali priuilegio præseruentur, sicut præseraata fuit Beatissima Virgo; quæ etiam dicitur viuificata, uon quia peccatum originale contraxerit, sed quia habebat debitum illud contrahendi, sed re ipsa illud non contraxit ob præuisa Christi merita, vt infra ostendam.

5 Hic disputare possem, Vtrum licitum sit publicè, aut priuatim disputare de Conceptione Beatissimæ Virginis. Sed de hac re fusissimè dis-

differui in tractatu de censuris in particulari, vbi, censuras hac occasione editas abundè satis explicaui, ad ibi dicta me remitto.

Punctum Secundum.

An Beatissima Virgo habuerit iustitiam originalem, & magnum gratiæ iustificantis gradum.

1 *Maria V. simpliciter loquendo non habuit Iustitiam originalem.*
2 *Maria V. magnam gratiæ sanctificantis copiam accepit.*
3 *Maria V. accepit virtutes infusas simul cum gratia sanctificante.*
4 *Maria V. accepit gratiam sanctificantem proprijs actibus iuxta probabilem sententiam.*
5 *Maria V. semper in gratia profecit.*
6 *Maria V. quomodo in gratia profecerit.*
7 *Maria V. an semper profecerit in gratia absque vlla interruptione.*
8 *Maria V. tantum gratiæ gradum accepit, vt homines, & Angelos superarit.*
9 *Maria V. an tantum gratiæ accepe rit, vt omnes homines, & Angelos collectiuè sumptos superaret, incertum est, & Authori probabilis videtur opinio negatiua.*

EX dictis in præcedenti puncto num. 3. colligitur Beatissimam Virginem Mariam in instanti conceptionis habuisse gratiam sanctificantem, peccato originali incompossibilem. Hic modo explicandum est. Primò, An habuerit iustitiam originalem. Secundò, An receperit gratiam sanctificantem in magno perfectionis gradu, & ad illum se proprijs actibus disposuerit. Tertiò, An processu temporis profecerit in gratia, ita vt maius augmentum acceperit. Quartò, An tantum gratiæ gradum assecuta fuerit, vt omnes homines, & Angelos superauerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Beatiss. V. Maria, simpliciter, & absolutè loquendo, non habuit iustitiam originalem. Ratio est quia iustitia originalis non solum includebat gratiam sanctificantem, & alios habitus gratiæ annexos, verum etiam impassibilitatem animæ, & corporis, excludentem tristitiam, timorem, & alias animi, & corporis molestias, in Beatissima autem Virgine non fuit impassibilitas animi, & corporis; consequenter simpliciter, & absolutè loquendo dici non potest in ipsa fuisse iustitiam originalem, quamquam dici potest ipsam habuisse iustitiam originalem quo ad præcipuos, & quasi formales ipsius effectus. Ita Antonius Corduba lib. 1. quæst. 46. opinione 1. Vasquez 3. par. tom. 2. q. 27. disp. 119. cap. 2. num. 16. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 4. sect. 6. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 2. num. 49. contra Canisium lib. 1. de Beatissima Virgine cap. 9. Caietanum, Durandum, & alios apud Canisium, Suarez, Vasquez, & apud alios præcitatos Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Beatiss. Virgo Maria accepit gratiã sanctificantẽ in magna co-

copia, & perfectione. Ratio est primo, quia, quo forma perfectior est, eo perfectiorem requirit dispositionem; sed gratia sanctificans fuit veluti dispositio, vt Beatissima Virgo idonea redderetur ad maternitatem Christi, quæ, vt multi sentiunt, maxima fuit dignitas, & priuilegium superans, & excedens dignitatem gratiæ, & gloriæ, ad quam reliqui homines, & Angeli euecti fuerunt. Ergo Beatissima Virgo gratiam santificantem accepit cum magna copia, & perfectione.

Secundò, quia Beatissimæ Virgini tantum gratiæ præstitum fuit, vt de cætero non peccaret, nec mortaliter, nec venialiter, quod nulli alteri præstitum esse legitur. Ergo Beatissima Virgo Maria gratiam in magno perfectionis gradu accepit.

Tertiò, quia par erat, vt quæ in Reginam omnium Angelorum, & hominum, & in Matrem Dei sanctificabatur, suprà omnes sanctificaretur. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 27. art. 5. & 6. Vasquez loc. cit. cap. 1. num. 5. vers. cæterum, Suarez loco citato disp. 4. sect. 1. vers. tertio, Tannerus loco citato num. 25. Valentia. 3. par. tom. 4. disp. 2. pun. 5. & alij.

3 Addo Beatissimam Virginem simul cum gratia sanctificante accepisse virtutes infusas, non solum theologicas, videlicet fidem, spem, & charitatem, verum etiam morales, videlicet prudentiam, iustitiam, temperantiam, fortitudinem, aliasq; ipsis annexas. Ratio est, tum quia istæ comitantur gratiam santificantem, & faciunt ad perfectum iustitiæ statum in homine iustificato. Tum quia nullum gratiæ donum denegatum fuisse videtur Beatiss. Virgini, quod alteri cōcessū fuerit; sed huiusmodi gratiæ concessæ fuerant Adamo, & Euæ. Ergo etiam concessæ fuerunt Beatissimæ Virgini Mariæ, quæ altiori modo fuit mater viuentium, quam Eua; imò fuit mater omnis gratiæ, & virtutis. Addo etiā præfatas virtutes accomodatas, & proportionatas fuisse quo ad intensionem, & perfectionem ipsi gratiæ sanctificanti, nā proprietates respondent formæ, & effectus causæ. Vide Suarez 3. par. tom. 2. disp. 4. sect. 2. Tannerum loc. citato num. 27. & alios præcitatos Doctores.

4 Quæres Vtrum Beatissima Virgo assecuta fuerit primam gratiam sanctificantem proprijs actibus more adultorum, seu an ab instanti suæ conceptionis, seu animationis se disposuerit ad primam gratiam sanctificantem recipiendam.

Responderi probabiliter potest affirmatiuè. Ratio est, quia negandum non videtur Beatissimæ Virgini priuilegium, quod alijs datum fuit; sed Ioanni Baptistæ datum fuit, vt proprio actu, & conuersione ad Deum sanctificaretur, præuio excitantis gratiæ auxilio, vt multi Doctores colligunt ex loco illo Lucæ 1. *Exultauit in gaudio Infans in vtero meo*. Ergo etiam Beatissima Virgo proprio actu sanctificata fuit, anticipato rationis vsu. Ita Caietanus 3. par. quæst. 27. art. 3. Viguerius Institut. cap. 5. §. 3. & alij, quos citat, & sequitur Suarez quæst. 27. disp. 4. sect. 7. conclus. 1. Vasquez disp. 119. cap. 3. num. 17. & seqq. contra S. Thomam quæst. 27. art. 3.

&

& alios, asserentes fuisse speciale priuilegium Christi, vt statim ab instanti conceptionis vsum haberet liberi arbitrij.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Beatissima Virgo semper in gratia profecit, & maius gratiæ augmentum accepit, etiam post Incarnationem diuini Verbi. Ratio est, quia Beatissima Virgo, quandiu vixit, erat in via, & non in termino. Ergo gaudere debebat priuilegio viatorum, qui iugiter in via progredi, & proficere possunt. Ita S. Thomas quæst. 27. art. 5. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 18. sect. 1. & seqq. Vasquez 3. par. tom. 2. quæst. 27. disp. 119. cap. 5. num. 41. vbi ait hanc sententiam hoc tempore apud Theologos esse extra controuersiam, Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 7. num. 39. & alij communiter, quicquid Scotus in 4. disp. 4. quæst. 6. & alij in contrarium.

Obijcies primò, Deus potuit ab initio conferre Beatissimæ Virgini totam gratiam, quam præuidit fore, vt ipsa suis meritis promereretur, & hoc arguit magnum in Beatissimam Virginem liberalitatis signum. Ergo negare non debemus ita factum fuisse.

Respondeo negando consequentiam, vt patet ex ratione in tertia propositione allata; sic enim postulat status viatoris.

Obijcies secundò, Beatissima Virgo ab instanti conceptionis fuit plena gratia, sicque ab Elisabeth salutata fuit. Ergo non profecit in gratia; vas enim tunc plenum dicitur aqua, dum nihil aquæ amplius recipere potest.

Respondeo Beatissimam Virginem vocatam fuisse plenam, non quia tota ipsius capacitas completa esset, sed quia magnam gratiæ copiam habebat, sicq; gratiæ plenitudo pro abundantia accipiebatur, vt infra in simili dicam de Christo; ita Vasquez loco citato num. 49.

6 Quæres primò, quomodo Beatissima Virgo in gratia profecerit.

Respondeo duobus modis profecisse, primo ex opere operantis, videlicet per operationes supernaturales in gratia elicitas; quilibet enim homo in gratia Dei existens promeretur gratiæ, & gloriæ augmentū per actiones ex charitate factas, vt nunc suppono ex dicendis de gratia cum communi Doctorum sententia; Idemque in terminis docent Albertus Magnus, & Anton. quos sequitur Vasquez disp. 119. cap. 6. num. 50. & seq. & Suarez 3. parte tom. 2. disp. 18. sect. 1. vbi de hac re fusè disserunt.

Secundò profecit ex opere operato, idest recipiendo gratiam vltra propriam dipositionem per vsum sacramentorum. Ratio est, quia Beatissima Virgo multa suscepit Sacramenta. Ergo recepit gratiam ipsorum; non enim debuit esse deterioris conditionis cæteris; Antecedens probatur, nam Beatissima Virgo primò accepit remedium illud quod pro fœminis antiquæ legis institutum fuit ad delendum peccatum originale, & per modum operis operati conferebat gratiam, vt patet ex dictis de circucisione. Idemq;

in terminis docent Suarez loco cit. sect. 3. sub initium, Vasquez loc. cit. cap. 7. num. 59. & alij.

Secundò, accepit baptismum iuxta probabilissimam multorum Doctorum sententiam post Euthijmium in Ioann. 3. asserentem Petrum, & Beatissimam Virginem baptizatos fuisse à Christo; reliquos vero Apostolos baptizatos fuisse à Petro. Ratio est quia Beatissima Virgo capax illius fuit.

Tertiò, accepit Sacramentum Eucharistiæ. Tum quia capax illius erat. Tum quia magnum extat præceptum de Eucharistia sumenda.

Idem de Sacramento Confirmationis docent Vasquez loco citato num. 67. Suarez loco citato sect. 3. Tannerus loco citato num. 42. & alij. Imò Suarez loco citato, Tannerus num. 43. Henriquez lib. 3. c. 11. num. 7. & alij idem affirmant de Sacramento extremæ vnctionis, quia illius capax esse videbatur, vt colligitur ex ijs quæ tradidi de Sacramentis disp. 7. quæst. vnica pun. 5. num. 13. Contrarium sustinent Vasquez loco citato cap. 8. num. 74. Tannerus num. 43. & alij apud Vasquez. num. 68. & apud Suarez sect. 3. vers. solum igitur, quorum opinio probabilis est.

De reliquis Sacramentis, videlicet, pœnitentia, ordine, & matrimonio maior certitudo existit apud Doctores; certum enim est Pœnitentiæ Sacramentum à Beatissima Virgine susceptum non fuisse defectu materiæ; nam hoc Sacramentum institutum fuit pro lapsis post baptismum, & materia istius Sacramenti remota sunt peccata post baptismum commissa; Beatissima autem Virgo nullum vnquam commisit peccatum. Preterea Beatissima Virgo Sacramentum ordinis non suscepit, quia fœminæ sunt illius incapaces. Denique non suscepit Sacramentum matrimonij, quia licet verè matrimonium cum Iosepho contraxerit; matrimonium tamen tunc temporis institutum non erat in Sacramentum, vt benè Vasquez loco citato cap. 7. num. 61. Suarez loco citato sect. 3. vers. alterum, Tannerus loco citato num. 42. & alij communiter.

7 Quæres secundò, Vtrum Beatissima Virgo semper nouum gratiæ gradum meruerit, nulla per somnum, vel naturalem quietem intermissione facta, atq; adeo semper nouum gratiæ gradum assecuta fuerit.

Respondeo nihil certi in hac re statui posse, cum Antiqui Patres, aut Theologi nihil circa hoc asseruerint. Ita Tannerus num. 55. & tanquam certũ supponere videtur Suar. disp. 18. sect. 2. sub finem. Probabilis tamen est sententia Canisij lib. 5. capit. 1. de Beatissima Virgine, Dionisij Carthusiani in illud, *Ego dormio, & cor meum vigilat*. Alberti, Antonini, & aliorum affirmantium meruisse absque intermissione.

An autem Beatissima Virgo meruerit per actus merè naturales, vt oscitationem, nutritionem, & similes, constabit ex dicendis de gratia, vbi negatiuè respondebo, quia isti actus proportionem, & condignitatem non habent cum præmio supernaturali. Vide Vasquez disp. 19. ca. 6. num. 52.

QVAR-

QVARTA PROPOSITIO.

8 Beatissima Virgo tantum gratiæ gradum consecuta fuit, vt singulos tam homines, quam Angelos superaret. Ratio est primò, quia ita sentiunt communiter Patres apud Suarez, apud Vasquez, & apud alios Doctores proximè citandos. Secundò, quia Beatissima Virgo exaltata fuit super omnes Choros Angelorum. Ergo maiorem gratiam habuit, quam vllus Angelorum. Tum quia decebat, vt illi, quæ in Reginam hominum, & Angelorum, & in Matrem Dei assumpta erat, maior gratia conferretur, quā Angelis, & hominibus. Ita Vasq. disp. 119. cap. 11. nu. 1. & seqq. Valentia puncto 5. citato. Suarez disp. 18. sect. 4. Tannerus n. 44. & alij.

9 Maior difficultas est, Vtrum Beatiss. Virgo nō solū plures gratię gradus obtinuerit, quam singuli homines, aut Angeli seorsim, verum etiam quam omnes collectiuè, ita vt saltem in fine vitæ intensiorem gratiam, seu plures gradus gratiæ, & charitatis consecuta fuerit, quam sint gradus gratiæ in omnibus hominibus, & Angelis, etiam collectiuè sumptis, existentes.

Respondeo nihil certi statui posse; probabilem tamen mihi videri negatiuam sententiam. Tum quia apud Sanctos Doctores, & apud Antiquos Theologos non legitur tantā gratiam collatam fuisse Beatissimæ Virgini. Tum quia hoc videtur proprium Christi, vt in ipso plus gratiæ esset, quam in omnibus, cum ipse sit caput omnium, & per ipsum gratia in omnes immediatè deriuetur iuxta illud Ioann. 1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus*. Tum quia aliquis fortè mirari posset audiendo vnam Virginem plus sanctitatis habere, quam habeant omnes simul Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, Euangelistæ, Martyres, Confessores, Virgines, Cherubim, Seraphim, alijque Angelici ordines. Tum quia si Beatissima Virgo plus gratię haberet, quam omnes Sancti simul, sequeretur ipsam perfectius videre diuinā essentiam, quam videant omnes Sancti, & Angeli simul; visio enim, seu beatitudo respondet gratiæ, illique cōmensuratur; sed incertum est, an Beatissima Virgo perfectius videat diuinam essentiam, quam omnes Sācti, & Angeli simul. Ergo &c. Ita in fortioribus terminis sustinet Becanus de Incarnat. cap. 9. quæst. 2. num. 15. & Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 1. dub. 2. num. 60. Contra Suarez 3. p. to. 2. disp. 18. sect. 4. conclus. 2. & disp. 21. sect. 3. vers. quarto, vbi idem affirmat de visione beatifica. Valentiam tom. 4. disp. 2. quæst. 1. puncto 5. col. 4. & alios Doctissimos Theologos, teste ipso Suarez, quorum opinio licet probabilis sit, non videtur tamen coram populo prædicanda.

Obijcies Beatissima Virgo potuit tot actus charitatis, & virtutum elicere, qui ad multitudinem actuum ab alijs Sanctis elicitorū ascendant; cum Beatissima Virgo totam ferè vitam in perpetua contemplatione, & amore Dei transegerit. Præterea etiamsi numerus actuum Beatissimę Virginis inferior esset numero actuū aliorum Sanctorum; potuit tamen ina-

inæqualitas numeri compensari per gratiam Virgini collatam ex opere operato, aut per valorem ipsorum actuum, aut per intensionem ipsorum actuum.

Respondeo, non constare, An Beatissima Virgo spatio sexaginta trium annorum plures actus elicuerit, quã sint actus eliciti ab alijs omnibus Sãctis, aut, an plus gratiæ ex opere operato acceperit, vel tam intensos actus habuerit, qui perfectione superent omnes actus aliorum Sanctorum.

Punctum Tertium.

An Beatissima Virgo tantum gratiæ acceperit, vt nullum vnquam, nec veniale quidem peccatum actuale commiserit.

1 *Maria V. nullum peccatum neque veniale commisit.*

2 *Maria Virgo habuit potentiam ad peccandum & peccare potuit antecedenter, & in actu diuiso, non autem in actu composito.*

3 *Maria V. quomodo effecta fuerit impeccabilis consequenter, seu in sensu composito.*

IN hoc puncto explicabo primò, An Beatissima Virgo vnquam peccauerit. Secundò, an peccare potuerit, idest, an habuerit potentiam ad peccandum, & vnde factum sit, vt re ipsa actu nunquam peccaret.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Beatissima Virgo tantum gratiæ accepit, atq; adeò ita in gratia confirmata fuit, vt nullum mortale, aut veniale peccatum commiserit. Probatur primò auctoritate SS. Patrum, & DD. Augustini lib. 1. de natura, & gratia ca. 36. Bernardi Epistola 174. S. Thomæ 3. par. q. 27. art. 4. & aliorum communiter. Secundò, quia sic habetur in Trident. sess. 6. canon. 23. vbi decernitur, nullum iustum posse in hac vita omnia venialia vitare, nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodũ de Beatissima Virgine tenet Ecclesia. Tertiò, quia Deus ita disponit, & præparat illos, quos ad aliquid eligit, vt ad id, ad quod eliguntur inueniantur idonei, iuxta illud 2. Corinth. 3. *Idoneos nos fecit ministros noui testamenti*; sed Beatissima Virgo diuinitus electa fuit, vt esset mater Dei. Ergo Deus ita illam disposuit, vt esset idonea, & digna mater Dei; non fuisset autem digna mater Dei, si aliquando peccasset. Nam sicut honor parentum in filios redundat, iuxta illud Prouerb. 17. *Gloria filiorum patres eorum*, ita etiam dedecus, & ignominia matris in filios transit. Quartò, quia Christus singularem habuit affinitatem, & coniunctionem cum Beatissima Virgine Maria, à qua carnem accepit; hanc autem affinitatem, & coniunctionem non habuisset, si illa peccasset, iuxta illud 2. Corinthiorum 6. *Quæ conuentio Christi ad Belial*. Quintò, quia Christus singulari modo habitauit in anima, & in vtero Beatissimæ Virginis; in illa autem hoc mo-

modo non habitasset, si in ea aliqua peccati macula extitisset, Sapient. 1. *In maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis*. Sextò, Quia Beatiss. Virg. Mariæ accomodari solent illa verba Canticor. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te*. Ita argumentatur S. Thomas loco citato art. 4. Vasquez 3. par. disp. 120. c. 3. & 5. Becanus cap. 28. quæst. 3. num. 3. Valentia tom. 4. disp. 2. quæst. 1. pun. 3. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 4. sect. 4. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1 dub. 2. n. 31. & alij. Contra Caluinum, Brentium, Kemnitium, & alios Hæreticos.

Obijcies primò, Omnes homines peccauerunt, iuxta illud Iacobi 3. *In multis offendimus omnes*. Ergo etiam Beatissima Virgo peccauit, & Deum offendit ob id Ecclesia omnibus præscribit illam precandi formam, *Dimitte nobis debita nostra*.

Respondeo omnes peccasse, & peccare, nisi speciali priuilegio eximantur, sicut exempta fuit Beatissima Virgo, vt in simili dictum est puncto primo, quamobrem Beatissima Virgo non poterat pro se ipsa illa verba proferre *Dimitte nobis debita nostra*, sed pro tota Ecclesia, vt benè Becanus loco citato num. 5. Valentia tom. 4. disp. 2. quæst. 1. pun. 3. in responsione ad primum, Suarez disp. 4. sect. 4. obiect. 1. & alij.

Obijcies secundò, Beatissima Virgo sæpius peccasse videtur, primò per curiositatem Lucæ 1. cū Angelum interrogauit, *Quomodo fiet istud?* Secundò, per negligentiam. Lucæ secundò, dum filium amisit. Tertiò, per impatientiam Lucæ secundo cum dixit, *Fili, quid fecisti nobis?* Quartò, per vanam gloriam Ioan. 2. cum filio dixit, *vinum non habent*, & ob id ab ipso filio reprehensa fuit his verbis, *Quid mihi, & tibi mulier?*

Respondeo, Beatissimam Virginem in his non peccasse. Ad primum Respondeo id fecisse ex pia quadam admiratione, & zelo castitatis. Ad secundum respondeo nullam intercessisse Virginis negligentiam, cum probabiliter putaret ipsum esse in comitatu, & id diuino consilio factum sit, vt ipse tunc inciperet illa exercere, quæ ad Dei patris gloriam pertinebant. Ad tertium respondeo, illa verba prolata fuisse ex naturali, & iusto materni affectus debito. Ad quartum respondeo, Beatissimam Virginem nō protulisse illa verba ex inani, & vanagloria, sed ex benigna compassione, & fide; præterea verba, quæ Christus matri suę respondit, non fuerunt obiurgatoria, sed admonitoria, & instructoria; nam primo, hunc sensum faciunt, quid ad nos specta? Secundò, quid habeo tecum, vt ad hoc miraculum tenear? Ego enim non sum purus homo subiectus arbitrio, & potestati matris, sed sublimioris conditionis, cum sim Deus, & consequenter independens à voluntate matris. Vide præcitatos Doctores, præsertim Vasquez cap. 4.

Obijcies quartò, Beatissima Virgo fuit pura viatrix. Ergo peccare potuit; poterat enim à via recedere.

Respondeo negando consequentiam.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 BEatissima Virgo habuit potentiam ad peccandum, ita vt antecedenter, & in actu diuiso potuerit peccare. Ratio est, quia non habebat principium intrinsecum, per quod impeccabilis efficeretur, sicut impeccabilis efficiebatur Christus ratione vnionis hypostaticæ, & visionis beatificæ; consequenter verò, & in actu composito non potuit peccare, quia singularem habebat Dei protectionem, & gubernationem, per quam ab omni peccato immunis præseruabatur; sicut enim prædestinatus antecedenter, & in sensu diuiso potest peccare, & cum peccato decedere; consequenter vero, & in sensu composito, posita prædestinatione, non potest cum morali peccato decedere; Ita Beatissima Virgo posita prædestinatione maternitatis non poterat in sensu composito peccare, licet posset in sensu diuiso, ea potentia, quæ nunquam reduceretur ad actum. Ita Vasquez 3. par. disp. 120. cap. 2. Suarez loco cit. vers. ex quo. Tannerus loco citato num. 33. & alij.

Ex quo patet primò, differentia inter impeccabilitatem Christi, & Beatissimæ Virginis, quod Christus fuit impeccabilis ab intrinseco ratione vnionis hypostaticæ, & visionis beatificæ. Beatissima autem Virgo nullum huiusmodi principium intrinsecum in hac vita habuit. Secundò, patet differentia inter Beatiss. Virg. & alios Sanctos, etiã in gratia confirmatos, quod Beatissimæ Virgini ratione maternitatis Dei debita erat protectio, per quam immunis, & illæsa ab omni peccato seruaretur, quod nullo huiusmodi titulo cęteris Sanctis etiam in gratia confirmatis debebatur.

Secundò patet, differentia inter Beatissimam Virginem, & alios Sanctos etiam in gratia confirmatos, quod Beatissimæ Virgini ratione Maternitatis Dei debita erat protectio, per quam immunis, & illęsa ab omni peccato seruaretur. Quod nullo huiusmodi titulo cæteris sanctis etiam in gratia confirmatis debebatur.

2. Quæres, per quid Beatissima Virgo effecta esset impeccabilis consequenter, seu in sensu composito, cum alioquin ipsa esset libera, & potentiam haberet ad peccandum.

Respondeo effectam fuisse impeccabilem per confirmationem in bono, seu per singularem protectionem, & gubernationem Dei, qui posita prædestinatione maternitatis Dei, ita per gratiam congruam gubernabat Beatissimam Virginem, vt eam ab omni peccato immunem, & illæsam seruaret. Ita Suarez, Valentia, Tannerus, & alij locis citatis, quamquam aliqui hanc impeccabilitatem constituunt in extinctione fomitis, alij in denegatione concursus Dei ad actum peccati, quia Deus decreuerat non concurrere ad actum peccati. Alij in quadam abundantia, & plenitudine gratiæ. Vide Suarez, Vasquez, Tannerum, & alios præcitatos DD.

Punctum Quartum.

An Beatissima Virgo habuerit fomitem peccati.

1 *Fomes quotuplex sit.*
2 *Maria V. non habuit fomitem peccati in actu secundo.*
3 *Maria V. non habuit fomitem neq; in actu primo.*
4 *Mariæ V. concupiscentia, seu fomes quomodo extinctus fuerit.*
5 *Mariæ Virginis fomes quandonam ligatus, seu extinctus fuerit.*

1 Præmittendum est, fomitem dupliciter accipi, vel in actu primo, vel in actu secundo. Fomes in actu primo est appetitus sẽsitiuus proximè dispositus ad appetenda obiecta sensibilia turpia, & rationi contraria: fomes in actu secundo est ipsamet motio appetitus sensitiui in obiecta sensibilia turpia, & rationi contraria. Hoc posito explicandum est prius, Vtrum Beatissima Virgo habuerit fomitem in actu secundo, deindè an habuerit fomitem in actu primo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Beatissima Virgo non habuit fomitem peccati in actu secundò. Ratio est, quia huiusmodi fomes dedecet Beatissimam Virginem Dei Matrem; nam fomes in actu secundo nihil aliud est quam inordinata motio, seu motus concupiscentiæ, seu appetitus sensitiui in obiecta rationi contraria, quæ motiones licet non imputentur ad culpam, nisi adsit consensus, nihilominus ex se videntur indecentes, cum in obiecta turpia tendant. Ita S. Thomas quæst. 27. art. 4. Valentia tom. 4. disp. 2. quæst. 1. pun. 4. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 4. sect. 5. Vasquez 3. par. disp. 118. cap. 4. num. 38. & seqq. Becanus cap. 28. quæst. 2. num. 2. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 2. num. 36. & omnes Sancti Patres teste Suarez loco citato.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Beatissima Virgo non solum non habuit fomitem in actu secundo, verum neque in actu primo, vt colligitur ex ratione allata in prima propositione.

Obijcies, Beatissima Virgo habuit ipsammet potentiam naturalem sensualitatis propensam in omnia obiecta sensibilia, atque adeò etiam in illa, quæ sunt rationi contraria; sed hic est fomes peccati in actu primo. Ergo in Beatissima Virgine fuit fomes in actu primo.

Respondeo, in Beatissima Virgine fuisse quidem potentiam ipsam naturalem appetitus sensitiui ad omnia obiecta sensibilia, sicut etiam fuit in Christo; in ipsa tamen, & in Christo non fuit facultas, seu potestas proxima tendens in obiecta sensibilia rationi cõtraria; quia sicut singularissima Christi gratia impediebat, ne ista proxima facultas in Christo adesset; ita peculiaris gratia Beatissimæ Virgini collata, aut aliud donum impedire poterat, ne in Beatissima Virgine adesset. Ita Doctores citati, quorum aliqui, vt S. Tho-

S. Thomas, & alij putant fomitem in actu primo ligatum fuisse, alij fuisse sublatum & extinctum.

4 Quæres primò, quomodo ligatus, seu impeditus, vel extinctus fuerit fomes in Beatissima Virgine, seu quomodo impedita fuerit concupiscentia, & appetitus sensibilis, ne proximè disponeretur ad obiecta turpia rationi contraria, & ne prodiret in actum secundum, ac in turpes motiones.

Resp. id factum fuisse ob peculiarem gubernationem diuinæ prouidentiæ; hæc enim quodammodo debita erat Beatiss. Virg. posita ipsius electione in matrē Dei; hęc aūt peculiaris gubernatio diuinæ prouidētiæ consistere potest in gratia excitante, & adiuuante ad rectas operationes, in perfectissima contemplatione rerum diuinarum, & insigni charitatis erga Deum feruore, quo posito appetitus ferri non poterat in turpia obiecta. Ita ex parte Suarez disp. 4. sect. 5. Vasquez disp. 118. cap. 4. Valentia tom. 4. disp. 2. quæst. 1. pun. 4. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 2. num. 38. Becanus cap. 28. quæst. 2. num. 3. & alij.

Ex quo licet inferre id factum non fuisse, vt aliqui volunt ob excellentiam habitus gratiæ, & virtutum. Ratio est, quia non obstantibus habitibus, ferri possumus in obiecta contraria, sicut enim habitus vitiosi non possunt impedire naturalem inclinationē ad bonum, ita nec habitus boni possunt se solis impedire appetitū, ne feratur in obiecta turpia.

5 Quæres secundo, quandonam ligatus, seu extinctus fuerit fomes in Beatissima Virgine, ita vt appetitus ipsius sensitiuis ferri non posset in obiecta turpia.

Respondeo ligatum, & extinctum fuisse ab instanti immaculatæ conceptionis, seu animationis, quo Beatissima Virgo sanctificata fuit. Ratio est, quia tunc erat capax istius gratiæ, & hoc priuilegium supposita electione in matrem Dei, debitum ei videbatur, etiam antequam filium conciperet, vt digna mater inueniretur. Ita Suarez, Vasquez, & Tannerus locis citatis. Contra S. Thomam quæst. 27. art. 3. & 4. Caietanum, & alios Thomistas, asserentes fomitem ligatum fuisse, dum Beatissima Virgo sanctificata fuit, sublatum verò, & extinctum fuisse, dum Beatissima Virgo filium Dei concepit; tunc enim priuilegium prolis redundauit in Matrem.

Punctum Quintum.

An Beatissima Virgo habuerit gratias gratis datas.

1 *Maria V. habuit gratias gratis datas.*
2 *Mulieri an conueniat docere populum.*
3 *Maria V. habuit fidem donum spiritus sancti.*
4 *Maria V. habuit operationem virtutum, seu miraculorum.*
5 *Prophetiæ donum in Beatissima Virgine fuit.*
6 *Maria V. habuit discretionem Spirituum.*
7 *Maria V. habuit donum linguarum.*
8 *Maria V. habuit interpretationem sermonum.*

GRatiæ gratis datæ sunt istæ nomine, nempè, sermo sapientiæ, sermo scientiæ, fides, gratia sanitatum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum, interpretatio sermonum; vt habetur 1. Corinth. 12. Dubium ergo est, Vtrum istæ omnes gratiæ extiterint in Beatissima Virgine.

VNICA PROPOSITIO.

1 IN Beatissima Virgine fuerunt gratiæ gratis datæ. Ratio est, tum quia quicquid gratiæ alijs diuisim, & per partes collatum fuit, totum Beatissimæ Virgini cumulatè, & perfectè tributum est, sicut matris Dei dignitatem decebat. Tum quia id patet inductione; primo enim in Beatissima Virgine fuit sermo sapientiæ, & sermo scientiæ, quia hæc nihil aliud sunt, quam facultates, & auxilia accomodata ad exponendas, & cōfirmandas res fidei per causas, & rationes superiores, vel inferiores; cum enim Beatissima Virgo de rebus fidei agere deberet cū rudioribus, & cum sapientioribus, opus erat, vt ipsa in ijs intelligendis, & exponendis instructa esset, vt benè Suarez 3. p. tom. 2. disp. 20. sect. 2. S. Antoninus 4. par. tit. 15. c. 19. §. 1. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 3. num. 84.

2 Dices non decet sexum muliebrem docere populum iuxta illud 1. ad Timoth. 2. *Docere mulierem non permitto*. Ergo Beatissima Virgo non habuit donum sapientiæ quantum ad docendum.

Respondeo nō decere sexum muliebrem docere populum in publica concione; priuatim verò instruere aliquem de rebus fidei interdū decet; imò ob singularem aliquam rationem licitum esse fœminis etiam publicè docere populum, sustinet Rubertus lib. 5. in Cantica, quod etiā à Sancta Maria Magdalena, & à Sancta Catherina Senensi factum fuisse ab aliquibus asseritur, idemq; ex dispensatione permissum fuisse videtur Beatissimæ Virgini. Verum hoc Ruberti assertum, incertum ab aliquibus existimatur.

3 Secundò, in Beatissima Virgine fuit fides, nam fides, quæ est donum Spiritus Sancti, nihil aliud esse videtur, quam peculiaris quædam intelligentia rerum fidei, & facilitas ad illas proponendas, vt etiam à simplicioribus, & à rudioribus intelligi possint; hoc autem dono indigebat B. Virgo, cum ipsa omnium magistra futura esset.

4 Tertiò, in Beatissima Virgine fuit operatio virtutum, seu miraculorum, & gratia sanitatum, quæ ad gratiam miraculorum reuocari potest, nam restitutio sanitatis, quatenus fit prӕter naturam, & legem ordinariam, seu per gratiam Spiritus Sancti, inter miracula recenseri debet. Ratio cur hæc dona in Beatissima Virgine affirmemus extitisse, est, tum quia verosimile est Beatissimam Virginem, saltē post Christi Ascensionem, multa miracula perpetrasse, & sanitatem pluribus contulisse, vt fides magis confirmaretur, & deuotio in Christum augeretur. Quamobrem corpus Beatissimæ Virginis, statim post eius obitum, multa miracula præstitit, & ipsius sepulchrum effectione miraculorum

lorum illustre redditum fuit, testibus Damasceno sermone 1. de Assumpt. Simeone Metaphraste de vita, & dormitione Deiparæ, Suarez 3. p. tom. 2. disp. 20. sect. 3. sub fin. & alijs. Tum quia Damascenus sermone 1. de Natiuitate Virginis, vocat illam miraculorum abyssum, & Andreas Cretens. serm. de Assumpt. vocat illam miraculorum effectricē. Ita Albertus in Mariali, S. Antonin. & Rubertus, quos citat, & sequitur Suarez loco citato, & Tannerus loco citato nu. 86. contra S. Thomam 3. p. quæst. 27. art. 5. Caietanum ibid. Valentiam tom. 4. disp. 2. quæst. 1. pun. 5.

Obijcies primò, doctrina, & fides tunc temporis confirmanda erat miraculis Christi, & discipulorum eius, qui erant baiuli doctrinæ Christi, inquit S. Thomas loco cit. Ergo Beatissima Virgo nulla præstitit miracula, dum vixit.

Respondeo etiam Beatissimam Virginem tunc temporis fuisse magistram fidei, & consequenter gratiam miraculorum ipsam decuisse in gloriam filij, & confirmationem fidei, vt benè Suarez loco citato.

Obijcies secundò, ex scriptura non habemus Beatissimam Virginē, dum vixit, vlla præstitisse miracula. Ergo sine fundamento asserimus ipsam, dum viueret, vlla miracula effecisse.

Respondeo negando consequentiam; multa enim vera sunt, & admittuntur, etiamsi in scriptura non exprimantur, vt patet in alijs mysterijs, & traditionibus Ecclesiasticis.

5 Quartò, in Beatissima Virgine fuit prophetię donum, vt communiter sentiunt Sancti Patres, & Doctores apud Suarez disp. 20. sect. 1. conclus. 1. idque colligunt ex illo Cantico, *Magnificat anima mea Dominum*; Luc. 1. vbi Beatissimā Virginem prophetico sermone locutam fuisse testantur. Imò Suarez ibidem, & Tannerus loco cit. num. 82. iurè merito sentiunt, Beatissimæ Virgini datum fuisse illud Spiritus Sancti donum, & auxilium, quod canonico Scriptori conceditur ad canonicam scripturam, consequenter illud Canticum, & si quæ alia inuenirentur prolata à Beatissima Virgine, inter canonicas scripturas enumerarentur.

6 Quintò, in Beatissima Virgine fuit discretio spirituum, idest specia le donum Spiritus Sancti, quo discernitur, seu diiudicatur inter bonum, & malum spiritum; an scilicet quis ducatur bono, vel malo spiritu, siue sit is, qui donum recipit, siue alius. Tum quia hoc donum ipsam decebat, cum esset omnium magistra, & ad ipsam causa consilij omnes confluerent. Tum quia ipsa maximè præfulsit humilitatis gratia, consequenter ipsius humilitati debitum quodammodo erat hoc donum, vt omnes dęmonum laqueos, & deceptiones agnoscere, atque adeò spiritus discernere posset; sola enim humilitas dęmonis laqueos euadit. Ita S. Antoninus, quem citat, & sequitur Suarez loco citato sect. 1. ad finem.

7 Sextò, in Beatissima Virgine fuit donum linguarum. Tum quia, cum ipsa in die Pentecostes cū Apostolis existeret, dicendum videtur ipsam cum Apostolis hoc donum ac-

cepisse. Tum quia Beatissima Virgo omnibus gratijs abundauit, teste Athanasio serm. de Deipara. Tum quia hoc donum initio nascentis Ecclesiæ frequenter communicabatur fidelibus, etiam ijs, quibus prædicandi, & propagandi Euãgelij onus non imponebatur. Tum quia fideles variarum nationum ad Beatissimam Virginem confluebant causa pietatis, aut instructionis, vt ex Patribus, & Historijs colligitur. Ergo Beatissima Virgo hoc Spiritu Sancti dono fulgere debuit, vt & illos intelligere, & ab illis intelligi posset, vt benè Suarez loco citato sect. 2. ad finem, & alij, vbi etiam probabiliter existimant, Beatissimam Virginem huius gratiæ vsum habuisse, dum Magi Christum adorauerunt, & dum ipsa in Ægyptum peregrinata est.

8 Septimò, in Beatissima Virgine fuit interpretatio sermonum, quã aliqui putant consistere in speciali dono, & auxilio Dei ad intelligendam Sacram Scripturam. Probatur, Tum ex ratione in propositione allata. Tum quia hæc gratia collata fuit Apostolis, & alijs. Ergo etiam conferri debuit Beatissimæ Virgini, quæ Apostolorum, & aliorum magistra futura erat, & cuius vita inclyta cunctas illustrat Ecclesias. Vide Suarez 3. p. tom. 2. disp. 20. sect. 1. conclus. 2.

QVÆSTIO TERTIA.

De scientia, & cognitione Beatissimæ Virginis.

Punctum Vnicum.

An Beatiss. Virgo aliquam scientiam, & cognitionem habuerit.

1 *Maria Virgo omnem illam cognitionem habuit, quæ statui viatorum accommodata est.*
2 *Fides Centurionis non fuit absolutè maior fide aliorum.*
3 *Maria Virgo an in fide profecerit.*
4 *Maria Virgo quomodo in fide, & cognitione profecerit.*
5 *Maria Virgo an cognitione mysteriorum fidei superauerit omnes.*
6 *Maria Virgo scientiam Theologicam habuit.*
7 *Maria V. habuit habitus sciẽtiarũ naturales per accidens infusos. scientiam verò per se infusam probabilius est non habuisse.*
8 *Maria Virgo non habuit ignorantiam*

... tiam priuatiuam, aut positiuam, sed solum negatiuam aliquarum rerum.

VNICA PROPOSITIO.

1 Beatissima Virgo omnem illam cognitionem, & scientiam habuit, quæ statui viatorum accommodata est, aut quæ conueniens, & necessaria erat. Ratio est, quia huiusmodi scientia, & cognitio statum Beatissimæ Virginis decebat; par enim erat, vt illa, quæ Christi, atque adeo Diuinæ Sapientiæ mater futura erat, plena Diuina Sapientia inueniretur. Ita sentire videntur communiter Patres, & Doctores.

Hinc colligi potest primo, Beatissimam Virginem præditam fuisse fide supernaturali, alijsque habitibus intellectualibus, qui gratiam consequuntur, vt patet ex proxima allata ratione. Addo ipsam his habitibus excultam fuisse ea perfectione, & intensione, quæ perfectioni gratiæ sanctificantis proportionata est; nam proprietates respondent perfectioni formæ, & perfectio effectus perfectioni causæ. Quamobrem sicut Beatissima Virgo perfectissimam gratiam habuit, ita etiam perfectissimos habuit habitus comitantes gratiam, præsertim habitum fidei, qui est fundamentum iustitiæ, & sanctitatis.

2 Dices fides Centurionis fuit maior fide omnium aliorum iuxta Christi testimonium Matth. 8. *Non inueni tantam fidem in Israel.*

Respondeo negando maiorem fuisse Centurionis fidem fide Beatissimæ Virginis; Christus enim eo loci non comparat fidem Centurionis cum omnibus, & singulis, qui in ipsum crediderunt, sed cum illis, qui fidem ex prædicatione, & miraculis Christi conceperant; perspicuum autem videtur non solum fidem Beatissimæ Virginis, verum etiam Iosephi, Annæ, Ioannis Baptistæ, & plurimorum aliorum maiorem fuisse fide Centurionis; vt bene Suarez 3. par. tom. 2. disp. 19. sect. 1. col. 2. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 3. num. 63. & alij contra Lutherum.

3 Rogabis primo, Vtrum Beatissima Virgo totam fidei perfectionem consecuta fuerit à principio suæ sanctificationis, vel postea successu temporis in fide profecerit.

Respondeo profecisse, & consecutam fuisse processu temporis maiorem fidem tam quo ad habitus intensionem, vt in simili supra dictum est de habitu gratiæ; Verum etiam quo ad extensionem in ordine ad diuersa obiecta, speciatim autem quo ad particulares aliquas circumstantias mysterij Incarnationis, & aliorum, quamuis enim Beatissima Virgo fidem habuerit Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis, non tamen agnouit ex qua fœmina Deus carnem suscepturus esset, quo loco, & tempore. Ita Doctores citati.

4 Rogabis quibus modis Beatissima Virgo in fide, ac Dei cognitione profecerit.

Respondeo profecisse legendo, & intelligendo vetus testamentum, aut per Angelicam Annunciationem, aut per speciales illuminationes, & reuelationes Spiritus Sancti,

aut

aut per magisterium, & doctrinam ipsius Christi præsentis, aut etiam ministerio hominum, aut per multarum rerum experimentum, & obseruationem, vt benè obseruant, & probant Tannerus loco citato num. 64. & seqq. Suarez disp. 19. tota sect. 2. & alij.

5 Rogabis tertio, Vtrum Beatissima Virgo ita profecerit in cognitione mysteriorum fidei, vt Apostolos, & Theologos omnes superauerit. Respondeo affirmatiuè cum Suarez, & alijs DD. proximè citandis. Ratio est, tum quia Beatissima Virgo habuit fidem, & cognitionem proportionatam sanctitati, & gratiæ, sicut autem gratia antecelluit omnibus alijs hominibus, ita etiam fide, & cognitione. Tum quia ita sentiunt Anselmus lib. de excellentia Virginis cap. 7. Bernardus, Ambrosius, Eusebius, & alij apud Suarez disp. 19. sect. 1. sub finem. Tum quia Beatissima Virgo per antonomasiam vocatur illuminatrix, desumpta significatione ab etymologia nominis; nam Maria inter alias significationes, illuminatrix exponitur à S. Bernardo sermon. 4. in Missus est, & à S. Hieronimo lib. de nominibus Hebraicis in Exodum. Tum quia ab Ignatio Epist. 1. & ab alijs vocatur Magistra Apostolorum, ab alijs interemptrix omnium heresum iuxta illud, quod canit Ecclesia, *Gaude Maria Virgo cunctas hæreses, interemisti in vniuerso mundo*; vocatur autem interemptrix hæresum, non solum quia generando Christum, qui est lux illuminans omnem hominem, omnes errorum tenebras fugauit, aut quia singulari ratione cunctis fidei defensoribus, & Doctoribus opem præstat; Verum etiam quia singulari modo fuit magistra fidei, & ipsorum Apostolorum, quorum doctrina omnes hæreses interimuntur, vt benè Suarez d. 19. sect. 1. ad finem, Tannerus loco citato num. 69. & alij.

6 Secundò, colligi potest Beatissimam Virginem habuisse scientiam Theologicam, qua distinctius cognoscuntur mysteria fidei, & conclusiones, quæ in eis continentur. Ratio est, quia hæc scientia statui viatorum est valdè accomodata, & ad diuinorum contemplationem, & aliorum salutem non mediocriter inseruire potest; vt benè ratiocinatur Suarez disp. 19. sect. 3. vbi in hanc sententiam refert S. Bernardum, Anselmum, & alios.

7 Tertiò, colligi probabiliter potest Beatissimam Virginem habuisse habitu scientiarum naturales per accidens infusos. Ratio est, tum quia isti habitus ad perfectionem scientiæ Theologicæ, ad exactam scripturarum intelligentiam, & ad scientiam rerum agendarum maximè faciunt, tum quia his habitibus præditus fuit Adam. Ergo etiam Beatissima Virgo; quicquid enim prefectionis alicui puro homini communicatum fuit, non est Beatissimæ Virgini sine fundamento denegandum. Ita S. Antoninus 3. p. tit. 15. cap. 19. §. 2. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 19. sect. 5. vbi idem docet de virtutibus moralibus per accidens infusis. Tannerus loco citato num. 72. & alij. Imò multi Doctores, vt S. Antonin. 4. par. tit. 15. c. 18. §. 2. Bernardinus de Busto in Mariali serm.

serm. 2. & 9. & alij apud Tannerum loco citato num. 74. & apud Suarez loco citato sect. 1. putant Beatissimæ Virgini communicatam etiam fuisse scientiam per se infusam, vt posset spirituales substantias, Angelos, & animas, vt in se sunt, cognoscere, & contemplari; sicut enim hæc scientia fuit in Christo, ita etiam decuit esse in Beatissima Virgine, ne in hac perfectione videretur esse Christo dissimilis. Sed oppositum mihi probabilius videtur. Tum quia scientia per se infusa statui puri viatoris non est debita, neque ad perfectionem fidei necessaria; cum enim sit supernalis, & eiusdem ordinis cum fide, imò quoad euidentiam superior fide, inutilis ferè, & otiosa fuisset fides. Tum quia de hac scientia nulla mentio fit à Patribus, & antiquis Theologis. Ergo non est asserenda; Et hoc militat non solum in scientia creata, & per se infusa de rebus supernaturalibus; verum etiam de scientia per se infusa de rebus naturalibus. Ratio est, tum quia scientia per se infusa superat naturalem capacitatem intellectus humani, consequenter non est puro homini debita. Tum quia scientia de rebus naturalibus per se infusa minus necessaria est, quam scientia de rebus supernaturalibus, sed illam nô habuit Beatissima Virgo. Ergo neque istam. Ita Suarez loco citato.

Dices, Beatissima Virgo habuit aliquando cognitionem substantiarum spiritualium. Ergo habuit habitum, per quem illas cognosceret.

Respôdeo negãdo consequentiã, nam si aliquando eas cognouit, id fieri potuit per diuinam reuelationem. Ita Suarez loco citato.

8 Quæres, Vtrum Beatissima Virgo habuerit ignorantiam aliquarum rerum.

Pro solutione præmitto ignorãtiam duplicem esse. Prima est, positiua consistens in errore, & dicitur ignorantia prauæ dispositionis. Secunda dicitur priuatiua, quæ etiam dupliciter diuiditur. Prima est priuatiua dicens carentiam scientiæ debitæ, aut pertinentis ad statum, & conditionem alicuius, & hæc verè, & propriè vocatur ignorantia. Secunda, dicit solam negationem scientiæ possibilis, non tamen debitæ, aut pertinentis ad statum, & conditionem alicuius, & hęc non dicitur verè, & propriè ignorantia, sed negatio scientiæ. Hoc posito.

Respondeo, & dico primo, Beatissimam Virginem non habuisse ignorantiam positiuam; seu errorem. Ratio est, primo quia Beatissimę Virgini communicata fuit illa perfectio, quæ fuisset in statu innocentiæ (excepta impassibilitate corporis) nam hæc perfectio decebat Beatissimam Virginem; sed in statu innocentiæ non fuisset ignorantia positiua. Ergo neque fuit in Beatissima Virgine.

Secundò, quia error, & deceptio non minus aduersari videntur perfecto statui virtutis, quam inordinatus, & inuoluntarius motus fomitis, seu concupiscentiæ. Ita Bartholomeus Medina 3. par. quæst. 30. art. 1. Suarez tom. 2. disp. 19. sect. 6. conclus. 1. Tannerus disp. 2. quæst. 1. dub. 3. num. 77. & alij contra Cordubam lib. 1. quæst. 46.

Obij-

Obijcies, Beatissima Virgo existimabat Christum, qui remanserat in templo, esse in comitatu. Lucæ 2. *Existimantes illum esse in comitatu*; sed hęc fuit ignorantia positiua cum errore, & deceptione. Ergo &c.

Respondeo, Beatissimam Virginem non simpliciter, & absolutè, sed probabiliter, & verisimiliter iudicasse Christum fuisse in comitatu. Id enim importare potest illud verbum, *Existimantes*; huiusmodi autem iudicium probabile non erat erroneum; illud enim iudicium non est erroneū, quod fertur iuxta signa, & circumstantias occurrētes. Ita Suarez, & Tannerus locis citatis, alij aliter respondent. Rubertus enim lib. 1. in Cantica, asserit Beatissimam Virginem non ignorasse, vbi nam Christus esset, sed id dissimulasse, ac si ignoraret, quia erat tempus tacendi, vt fineret Christum officio Doctoris fungi, consequenter illa verba accipienda sunt per sinedochen, quia proferūtur de multis, & solum de aliquo verificantur, atque adeò Ioseph existimauit quidem Christum esse in comitatu, non autem Beatissima Virgo. Hæc responsio non videtur conformis sententiæ aliorum Patrum, qui præfata verba absolutè intelligunt.

Respondeo & dico secundo Beatissimam Virginem non habuisse ignorantiam priuatiuam, sed solum negatiuam. Quod non habuerit ignorantiam priuatiuam. Ratio est, quia Beatissima Virgo nihil ignorauit, quod ipsa scire tenetur. Quod verò aliqua negatiue ignorauerit, patet, quia non fuit necessarium, neque consentaneum ipsius statui, vt omnia sciret. Quamobrem ante Annuntiationem ignorauit se futuram Christi matrem, modum conceptionis non colsebat (interrogauit enim Angelum *Quomodo fiet istud*.) Neque cognoscebat omnia futura, vel quæ fiebant in loco distanti; semper tamen interim sciebat, quæ ad suum statum pertinebant. Ita Doctores citati.

Obijcies, Beatissimæ Virgini, & Iosepho dicta fuerūt illa verba Lucæ. 2. *Nesciebatis, quia in his, quæ patris mei sunt, oportet me esse, & ipsi non intellexerunt*; Si ergo Beatissima Virgo præfata verba non intellexit, videtur aliquid ignorasse pertinens ad proprium statum, nam Christus de Patre suo Æterno loquebatur.

Respondent aliqui Doctores præfata verba accipi per sinedochen, & verificari de Iosepho. Ego verò respondeo Beatissimam Virginem ritè percepisse illa verba proferri de æterno Patre, licèt non perceperit, quænam essent illa, in quibus Christum occupari opus esset, relictis parentibus, quod arguit solum ignorantiam negatiuam, quam in Beatissima Virgine admisi, sicut etiam in eadem fuisse censeo admirationem prouenientem ex noua, & insolita rerum cognitione, & repræsentatione; noua enim cognitio admirationem parere solet. Ita Suarez disp. 19. sect. 6. ad finem, Tannerus loco citato num. 79. & alij.

An autem Beatissima Virgo aliquando Deum in hac vita clarè viderit, affirmat Suarez disp. 19. sect. 4. conclus. 1. Verum quid ego sentiam, explicabo in prima parte.

QVÆSTIO QVARTA.

De Annunciatione, Virginitate, & Maternitate Beatissimæ Virginis.

IN hac Quæstione primo loco differam, De Annunciatione Beatissimæ Virgini facta per Angelum. Secundò, De ipsius Virginitate. Tertiò, De ipsius Maternitate.

Punctum Primum.

De Annunciatione Beatissimæ Virgini facta per Angelum.

1 *Annunciationis mysterium non fuit necessario annunciatum Mariæ V. sed conuenienter.*

2 *Annunciatio conuenienter facta fuit per Angelum.*

3 *Angelus Incarnationis Nuncius quisnam fuerit.*

4 *Angelus Gabriel Nuntius Conceptionis fuit ille idem, qui apparuit Danieli.*

5 *Angelus Gabriel apparuit Virgini in specie humana, & visibili.*

6 *Maria Virgo Angelum Nunciantem vidit, non solum quo ad externam speciem, verum etiam quo ad naturam, & essentiam.*

7 *Annunciatio M. V. quo anno facta fuerit.*

8 *Annunciatio, & consequenter Conceptio Christi, & Incarnatio facta fuisse videtur die Veneris.*

9 *Circumcisio facta fuit die Dominica.*

10 *Annunciatio verosimiliter facta fuisse videtur media nocte qua hora Christus natus fuit.*

11 *Annunciatio facta fuit in domicilio Virginis, quod modo Lauretana Domus nuncupatur.*

12 *Maria Virgo audito Angelo turbata fuit.*

13 *Mariæ Virg. turbatio quid, & qualis fuerit.*

14 *Apparitionum boni, vel mali Spiritus differentia.*

15 *Maria Virgo statim præstito consensu Angelo Verbum Diuinum concepit.*

IN hoc puncto primo loco explicabo, an necesse fuerit, vel decuerit Beatissimæ Virgini mysterium Incarnationis, quod in ipsa peragendum erat, annunciari. Secundò, an ista Annunciatio fieri debuerit per Angelum, & quis fuerit Angelus huius Sacrosancti Mysterij nuncius.

Ter-

Tertiò, vtrum Angelus apparuerit Beatissimę Virgini in specie visibili. Quartò, quo tempore, qua hora, & quo loco facta sit Annunciatio. Quintò, an Beatissima Virgo turbationem acceperit ex hac annunciatione, & vnde ista turbatio orta sit. Sextò, an Beatissima Virgo statim post Annunciationem Diuinum Verbum conceperit, & Incarnatio facta sit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Non fuit simpliciter necessarium, sed valdè conueniēs, vt Sacrosanctum Incarnationis Mysterium Beatissimæ Virgini Mariæ annunciaretur. Quod non fuerit necessarium, patet, quia Deus potuisset hoc mysterium in Beatiss. Virgine perficere absque præuia manifestatione, & non expectato Virginis Mariæ consensu; id enim nullam inuoluit contradictionem. Quod verò valdè conueniens fuerit, futurum Incarnationis Mysterium Beatissimæ Virgini manifestari. Ratio est primò, vt mens ipsius de hoc Sacrosancto Incarnationis Mysterio prius instrueretur; quam carne conciperet, vel, vt loquitur S. Leo serm. 1. de Natiuitate, vt diuinam, & humanam prolem prius conciperet mēte, quam corpore; quamuis enim Beatissima Virgo expressam istius Mysterij fidem antea haberet, non tamen cognouerat hoc mysterium in ipsa, per ipsam, & cum ipsa perficiendum, donec illud ab Angelo accepit. Secundò, vt ipsa nobis esse posset testis, & Magistra huius Mysterij. Tertiò, vt Beatissima Virgo ad tantum beneficium recipiendum proprijs actibus se prepararet, illudque summa cum reuerentia, & religione susciperet, quod ab ea factum esse ex mirifica ipsius fide, obedientia, humilitate, magnanimitate, singulari prudentia, & suæ Virginitatis sollicitudine, quam in Angelica annunciatione præsetulit, & præstitit, nemini dubium esse debet. Quartò, vt Virginis consensus eliceretur; cum enim per Incarnationem celebrandum esset spirituale matrimonium inter filium Dei, & humanam naturam, par fuit, vt consensus Virginis loco totius humanæ naturæ per Annunciationem expectaretur. Vt benè ratiocinatur S. Thomas 3. p. tom. 2. q. 30. art. 1. Suarez ibidem in comment. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Conueniens fuit Annunciationē huius Sacrosancti Mysterij fieri per Angelum. Primò, quia ita postulat suauis Diuinæ Prouidentiæ ordo, iuxta quem Diuina per Angelos ad homines perueniunt; par autem non fuit, vt Beatissima Virgo ab hoc ordine generalis prouidentiæ exciperetur; quamuis enim ipsa esset Angelis dignitate, ad quam eligebatur, superior, tamen conditione naturæ, & statu viatoris erat inferior. Secundò, quia sicut prauus Angelus accessit ad Mulierem spiritu superbiæ decipiendam, ita decuit, vt bonus Angelus mitteretur ad Mariam partu diuino consecrandā. Ob id optimè ait Fulgentius serm. de duplici Christi Natiuitate; *Venit*, inquit, *ad Euam Diabolus, vt vitam*

mi-

malignus auferret; *Venit ad Mariam Gabriel, vt vitam redderdam hominibus nunciaret*. Tertiò, quia Virginitas Matris Dei ita postulare videbatur, nam semper est Angelis cognata Virginitas, & in carne præter carnem viuere, non terrena vita est, sed cœlestis. Vide S.Thomam quæst. 30. art. 2. & Commentatores ibidem.

Obijcies, non solum per Angelos, Verum etiam per Virum diuina ad Mulierem deferuntur, iuxta illud Apostoli 1. Corinth. 14. *Mulieres in Ecclesijs taceant; si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent*. Ergo Beatissima Virgo instrui debuit per virum, præsertim cum Ioseph super hoc ab Angelo instructus fuerit.

Respondeo primò, Iosephum non fuisse eo tempore de hoc Mysterio instructum, sed prius instructã fuisse Beatissimam Virginem.

Respondeo secundò, melius, & congruentius fuisse, vt Beatissima Virgo per Angelum, quam per hominem instrueretur, vt patet, tum ex rationibus allatis in proposit. Tum quia Beatissima Virgo antecel lebat cæteris hominibus tam perfectione naturæ, quam gratia.

3 Quæres quisnam fuerit Angelus istius Diuini Mysterij nuncius.

Respondeo, fuisse Angelum Gabrielem, qui est Princeps secundi Ordinis Archangelorum in vltima Hierarchia. Quod fuerit Angelus Gabriel, manifestè cõstat ex Scriptura, in qua dicitur, *Missus est Angelus Gabriel ad Virginem desponsatã Ioseph*. Quod hic fuerit Angelus ex secundo ordine vltimæ Hierarchiæ, probatur, quia duobus ordinibus vltimæ Hierarchiæ maximè incumbit cura custodiendi homines, & denunciandi ea, quæ ad ipsos homines pertinent; ita tamen vt infimus Angelorum Ordo nunciare soleat res inferioris Ordinis. Secundus verò Ordo, qui est Archangelorum, in nunciandis altioribus Mysterijs detineatur. Vt hoc clarius intelligatur, obserua cum communi, & probabiliori Doctorum sententia, Hierarchiã cœlestẽ triplicem esse; Supremam, Mediam, & Infimã, & in vna quaq; Hierarchia tres ordines, seu Choros assignari. In Suprema sũt Seraphim, Cherubim, & Troni. In media Dominationes, Virtutes, & Potestates. In infima Principatus, Archangeli, & Angeli; Nuncius igitur Beatissimæ Virginis fuit vnus secundi Ordinis infimæ Hierarchiæ, quia isti ad custodiendos homines, & annuncianda altiora mysteria detinentur, nec oportuit Ordinem Hierarchicũ immutari. Existimo tamen istum Angelum fuisse primum omnium Archangelorum, quia decuit, vt ad annunciandum supremum omnium mysteriorum, mitteretur supremus eorum, qui ad grauiora mysteria nuncianda destinantur, & nunciorũ munere funguntur. Vt benè docet Suarez 3. par. tom. 2. disp. 9. sect. 1. col. 2.

4 Rogabis, Vtrum iste Angelus Gabriel sit ille idem, qui apparuit Danieli, Dan. cap. 8. & 9. & qui apparuit Zachariæ Lucæ 1.

Responderi probabiliter potest affirmatiuè. Ratio est primo, quia eodem nomine vocatur; non est autem facilè inducenda diuersitas personarum in eodem nomine, nisi suf-

ficiens

ficiens ratio ad id faciẽdum cogat. Secundò, quia ita sentiunt Patres, Hieronimus Danielis 8. Ambrosius ferm. 63. & alij apud Suar. loco cit.

Obijcies, non videtur decuisse, vt supremus Archangelus, qui ad supremum mysterium nunciandum mittebatur, ad inferiores legationes missus fuerit.

Respondeo, non decere, vt is, qui missus fuit ad nunciandum supremũ mysterium, missus etiam fuerit ad aliud annunciãdum, presertim cum id, quod per Gabrielem alijs nunciatum fuit, ad hoc mysterium specialiter ordinaretur; nam Danieli reuelauit Aduentum Christi. Zachariæ indicauit proximum esse Christi Aduentũ, vt colligitur ex illis verbis *Ipse precedet ante illum, idest ante Christum, in spiritu, & virtute Eliæ.*

TERTIA PROPOSITIO.

5 ANgelus Gabriel Beatissimę Virgini apparuit in specie humana, & visibili. Ratio est primò, quia Angelus ingressus est ad Mariam, ipsam allocutus est, & ab ea discessit Lucæ 1. *Ingressus Angelus ad eam dixit*, & infra, *Dixit autem Maria ad Angelum*, denique discessit Angelus ab ea; ingressus autem, & discessus indicant corporalem motum, & mutua collocutio ore fieri solet. Secundò, quia cum nunciaretur Incarnatio inuisibilis Dei, decuit, vt hoc munus præstaretur ab inuisibili creatura sub visibili forma. Inuisibilis enim creatura sub inuisibili forma quodammodo reprẹsentabat eum, cuius Aduentum nunciabat. Tertiò, quia ita sentiunt S. Ambrosius lib. 1. in Lucam. S. Augustinus serm. 14. de Natiuitate. S. Hieronimus Epist. 22. ad Eustoch. & alij Patres, quos sequitur S. Thomas quæst. 30. art. 3. Suarez ibid. Vasquez 3. p. tom. 2. disp. 126. n. 7. & seqq. & alij.

6 Quæres, vtrum Beatissima Virgo viderit etiã Angelum in sua substantia, idest non solum quo ad externam illam speciem humanam, quam Angelus induerat; verum etiã quoad suam naturam, & essentiam.

Respondeo affirmatiuè. Tum quia nonnullis alijs concessum fuit priuilegium videndi Angelos, & animas clarè, & quoad substantiam. Ergo etiam verosimile est hoc priuilegium concessum fuisse Beatissimæ Virgini, præsertim Annunciationis tempore, vt ipsa magis conscia esset personę tantum mysterium annuntiantis. Tum quia decuit, vt Beatissima Virgo perfectius videret Angelos, quam viderint Prophetæ, dum ipsis Angeli apparebant. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 30. sect. 2. & alij qui etiam obseruant verosimile esse, vt Beatissima Virgo initio non cognouerit Angelum, nisi sub specie visibili, postea verò eleuata fuerit ad contuendam Angeli substantiam, dum Angelus ad remouendam ab ea turbatiomem, seu admirationem ait, *Ne timeas Maria.*

Obijcies contra responsionem quæsiti, reuelatio Angeli perfectissima fuit. Tum propter mysterij magnitudinem. Tum propter ipsius Virginis perfectionem; sed visio intellectualis est perfectior, vtpotè purior, & abstractior ab omni sensu. Ergo Angelus non apparuit Beatissimæ

simæ Virgini sub humana, & sensibili specie, sed visione solum intellectuali.

Respondeo, visionem intellectualem, secundum se, perfectiorem esse imaginaria, & sensibili præcise; non tamē ob id obstare, quin vtraq; simul esse possit, sicut in Beatissima Virgine fuisse dixi. Quamobrem Angelus visibili specie apparuit, & Incarnationis Mysterium verbis annunciauit, quo audito mens Beatissimæ Virginis eleuata fuit ad cognoscendum hoc Mysterium, quantum ratio fidei permittit.

QVARTA PROPOSITIO.

7 Annūciatio Beatissimæ Virginis facta fuit circa annum quater millesimum à creatione Mundi, iuxta communiorem Doctorum sententiam, quamuis alij aliter sentiant, & quidem iuxta computationem Romanorum facta fuit anno quadragesimo primo Imperij Augusti. Ita Eusebius lib. 1. Histor. cap. 5. Epiphanius Genesi 51. & 58. Beda lib. de sex ætatibus, Gordonus tom. 2. Cronolog. apparat. cap. 3. Suarez 3. par. tom. 1. d. 6. sect. 1. ad finem, Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 1. dub. 4. & alij; facta autem fuit Annunciatio, & Incarnatio die 25. Martij, qua die etiam primus homo formatus fuerat; hæc enim est traditio, & communis Ecclesiæ sensus ea die celebrantis festum Annuntiationis. Ita Vasquez 3. par. disp. 126. cap. 3. & alij DD. citati.

8 Quæres primò, quanam hebdomadæ die facta fuerit Annunciatio, & Cōceptio Christi, seu Incarnatio.

Respondeo rem incertam esse, quamquam probabilius est factam fuisse die Veneris. Ratio est, tum quia facta fuit eodem die, quo Christus mortuus est ex communi Patrum sententia; constat autem Christum mortuum fuisse die Veneris. Tum quia nonnulli Patres sentiunt Christum natum fuisse eodem die, quo Adam creatus fuit; Adam autem creatus fuit die Veneris, creatus enim fuit sexta die pridie ante Sabbatum; cum Christus die Sabbati quieuerit. Tum quia Natiuitas Christi facta fuit die Dominica iuxta probabiliorem sententiam. Ergo opus est dicere Christum conceptum fuisse die Veneris. Nā si vigesima quinta dies Martij cadit in feriam sextam, oportebit diem vigesimam quintam mensis Decembris cadere in diem Dominicum. Ita Sophorinus in Oratione de Natali Christi, Eusebius lib. 1. Historior. cap. 5. & alij, quos citat, & sequitur Suarez 3. par. tom. 2. d. 12. sect. 4.

9 Ex quo licet etiam obiter inferre Circumcisionem factam fuisse die Dominica; hæc enim facta fuit octaua die post Christi Natiuitatem. Ita Nicephorus 1. lib. hystor. cap. 12. & alij.

10 Quæres secundò, quā hora facta fuierit Annunciatio.

Respondeo, nihil certi in hac re definiri posse, vt benè Vasquez disp. 126. cap. 3. num. 22. mihi tamen verosimile videtur factam fuisse media nocte, qua hora Christus natus fuit. Ratio est, tum quia hoc pacto Christus nouem completis mensibus in vtero extitisset iuxta

exigentiam perfectæ conceptionis. Tum quia ad hoc faciunt illa Ecclesiæ verba, *Dum nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de cælo à Regalibus sedibus venit*, quæ verba magis conueniunt Annunciationi, & Conceptioni diuini Verbi, quam Natiuitati Christi. Tum quia facilè creditu est, Beatissimam Virginem assuetam fuisse maiorem noctis partem in diuina contemplatione transigere, & illud tempus ob silentium, quietem, & secretum noctis maximè aptum fuisse ad tam graue negotium peragendum. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 9. sect. 5.

Alij verò putant hoc mysterium factum fuisse vesperi initio noctis, qua de causa tunc temporis dari putant signum Angelicæ salutationis. Alij arbitrantur Angelum summo mane ad Beatissimam Virginem ingressum fuisse, cum etiam summo mane idem signum ad Virginem salutandam dari soleat. Verum id debile, & infirmum videtur fundamentum, cum etiam idem Campanæ signum ad salutandam Virginem multis in locis dari consueuerit in meridie, qua hora nullus ait Beatissimam Virginem ab Angelo salutatam fuisse; præfatum ergo signum ijs horis dari consueuit, quia nulla est commodior hora, qua huiusmodi signum omnibus fidelibus præberi possit, vt benè Suarez loco cit. & Vasquez num. 21.

11 Quæres tertiò, quo in loco facta fuerit Annunciatio.

Respondeo, factam in Ciuitate Nazareth in domicilio, in quo Beatissima Virgo nata fuerat, & quod post Christi in cælum ascensum magno in honore ab Apostolis, & Christianis omnibus habitum fuit, & in templum ad sacra peragenda consecratum, magnisque floruit miraculis; hęc enim est illa domus, quæ ministerio Angelorum primum in Illirium, postea in Italiam translata fuit, vbi magno in honore habetur, & Lauretana Domus nuncupatur, vt docent Canisius lib. 5. de Beatissima Virgine cap. 25. Vasquez loco citato num. 24. & alij Hystoriographi.

Hinc colligi potest, quàm magna sit hæreticorum impudentia, qui vt Beatiss. Virgini detrahant, asserere audent Beatissimam Virginem non fuisse domi ad Angelo inuentam, sed per plateas vagantem.

QVINTA PROPOSITIO.

12 Beatissima Virgo audito Angelo, futuram Conceptionem annunciante, turbata est. Lucæ 1. *Turbata est, & cogitabat qualis esset ista salutatio.*

13 Quæres quid, & qualis fuerit ista turbatio.

Respondeo, fuisse quandam admirationem, & timorem conceptum ex cogitatione eorum, quæ Beatissima Virgo videbat, & audiebat; hæc enim est hominis natura, vt dum insolita videt, vel audit sibi euentura, in admirationem, & timorem iuxta rei qualitatem, vel apprehensionem rapiatur. Radix igitur istius turbationis fuit. Primò, aspectus Angeli in forma hominis, nam trepidare Virginum est, & ad omnes Viri ingressus pauere, ad hoc

facit

facit lectio Græca, in qua dicitur, *Quæ cum vidisset, turbata est*. Secundò, fuit insolita, inusitata, & inaudita salutatio; *Cogitabat enim qualis esset ista salutatio*; cum enim Beatissima Virgo maximam haberet humilitatem, & optimè affecta esset erga castitatem, cuius votum habebat, non potuit non terreri, nec potuit non admirari honorificentissimam audiendo salutationem, & admirabile conceptionis mysterium; statim tamen omnem deposuit timorem, & admirationem, & quieto animo consensum præbuit audita mysterij forma, & possibilitate. Vide Vasquez 3. par. tom. 2. disp. 126. cap. 4. & alios præcitatos Doctores.

14. Ex quo patet differentia inter reuelationes, & apparitiones boni, vel mali spiritus; nam quæ sunt à bono spiritu, licet formidinem ab initio incutere soleant, statim tamen pacatum, & quietum animum relinquunt; quæ verò sunt à malo spiritu, timorem non afferunt, vt benè docet S. Thomas 3. par. quæst. 30. art. 3. ad 3. & alij communiter, quos ego retuli de superstitione in tractatu de legibus.

SEXTA PROPOSITIO.

15. Statim, ac Beatissima Virgo Angelo annuncianti consensum præbuit, Verbum Diuinum concepit. Ratio est primò, quia Beatissima Virgo concepit Verbum diuinum, antequam Angelus ab ea discederet, vt communiter docent SS. Patres; Angelus autem ab illa discessit statim ac Beatissima Virgo consensum præbuit, illumq; ijs verbis explicauit, *Ecce Ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum*; vbi Lucas statim subdit, & discessit ab illa Angelus. Secundò, quia non potest congruentius tempus, seu instãs Cõceptionis assignari, quã illud momentum, & punctum, in quo Beatissima Virgo consensum præstitit, illumque verbis expressum absoluit. Ita Damascenus lib. 3. de fide cap. 2. Augustinus lib. 2. de Annunciat. Rubertus Abbas lib. 1. de operibus spiritus sancti cap. 9. & alij Patres communiter.

Ex quo patet Conceptionis, & Incarnationis mysterium peractum non fuisse statim ac Angelus ad Beatissimã Virginem ingressus fuit. Ratio est, tum quia tunc non aderat ipsius Virginis consensus. Tum quia Angelus subiungit verba de futuro, *Ecce concipies in vtero, & paries &c. Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Neq; obstant Patres asserentes conceptionem factam fuisse, dum Angelus salutauit Mariam illis verbis, *Dominus tecum*, vel enim accipiunt partem pro toto, & intelligendi sunt de toto colloquio, vel ita loquuntur, quia conceptio adeò instabat, vt facta censeretur, illamq; Angelus certo futuram agnosceret. Vide Suarez disp. 9. sect. 4. & Vasquez 3. par. disp. 126. cap. 5.

Dices, si Conceptio facta fuit statim post præstitum à Beatissima Virgine consensum, dicendum est, Conceptionem factam fuisse ante prolationem verborum, quia consensus præcessit verba; verba enim sunt notæ animi.

Respondeo interiorem consen-

sum præcessisse quidem prolationem verborum, nihilominus conceptionem factam non fuisse, antequam consensus exterius exprimeretur; cū enim Angelus Beatissimam Virginem humano modo alloqueretur, par erat, vt consensus Virginis Angelo humano modo manifestaretur. Ita communiter Patres.

Punctum Secundum.

De Virginitate Beatissimæ Virginis, seu, an Beatissima Virgo semper in Virginitate perstiterit.

1 *Maria V. semper Virgo fuit.*
2 *Matrimonium Mariæ V. non aduersatur ipsius Virginitati.*
3 *Consensus tacitus in copulam quandonam Virginitati aduersetur.*
4 *Maria V. cur matrimonium cum Iosepho contraxerit.*
5 *Ioseph matrimonium non consumauit cum Maria V.*
6 *Christus quomodo vocetur primogenitus Mariæ V.*
7 *Ioseph vocatur Pater Christi putatiuus.*
8 *Maria V. vocatur Mulier ob sexum fœmineum.*
9 *Christus non habuit fratres saltem vterinos.*
10 *Maria V. non peccauit contra legem seruando Virginitatem.*
11 *Virginitas nunquam contemptui fuit, sed semper laudabilis.*
12 *Virginitatem multi Sancti etiam in veteri lege coluerunt.*
13 *Christus cur ex Virgine nasci voluerit.*
14 *Maria V. qua ætate matrimonium cum Iosepho contraxerit.*
15 *Ioseph cuiusnam ætatis esset dum matrimonium cum Beatissima V. contraxit.*
16 *Maria V. cohabitabat cum Iosepho tempore conceptionis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Beatissima Virgo semper Virgo fuit, semperq; in Virginitate perstitit. Hæc propositio certa est de fide, definita in Concil. Lateranensi 1. consult. 5. canon. 3. & in alijs Concilijs, in quibus sæpe vocatur Deipara semper Virgo, & dicitur Virgo ante partum, in partu, & post partum. Idem habetur ex traditione, & cōsensu Ecclesiæ. Idemque sustinent, & docent communiter Patres, Ireneus, Cyrillus, Athanasius, Cyprianus, Hilarius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, & alij apud Valentiam tom. 4. disp. 2. quæst. 2. pun. 1. apud Suarez 3. par. tom. 2. disp. 5. & 6. apud Tannerum tom. 4. disp. 2. dub. 4. & 5. apud Becanum de Incarnat. cap. 28. quæst. 4. & apud Vasquez 3. par. d. 121. & seqq. Ratio est, tum quia Virginitas maxime decebat Matrē Dei, qui carnem suscepit, vt sanaret corrupta. Tum quia multæ aliæ Virgines ferè ab incunabilis se castitati dederunt, & ipsius voto se obstrinxerunt. Ergo id multò magis sentiendum est de Virgine Virginum.

Hinc sequitur primò, Beatissimam Virginem non amisisse Virginitatem concipiendo filium. Ratio est, tum quia Isaiæ 1. dicitur, *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium.* Tum quia non concepit ex virili semine

mine, sed virtute Spiritus sancti. Matthei 1. *Inuenta est in vtero habens de Spiritu Sancto*, & infra. *Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est*. Tū ex Simbolo Apost. *Qui conceptus est de Spiritu Sācto, natus ex Maria Virgine*. Tum quia cum Christus sit verus, & naturalis Dei filius, nō decuit, vt alium haberet patrem, ne dignitas Dei patris ad alium transferretur; alias congruentes rationes ad hoc probandum affert S. Thomas 3. par. q. 28. art. 1.

Secundò, sequitur Beatissimam Virginem non amisisse Virginitatem pariendo filium. Ratio patet, tum ex dictis. Tum quia Isaiæ 9. dicitur, *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*. Matth. 1. *Ecce Virgo in Vtero habebit, & pariet filium*. Lucæ 1. *Ecce concipies in Vtero, & paries filium*. Tum quia *Christus venit, vt nostram corruptionem auferret; Fas autem non erat*, inquit Augustinus sermone 6. de Natiuit. *vt per eius Aduentum violaretur integritas, qui venerat sanare corrupta*. Vide Vasquez 3. par. disp. 121. cap. 2. & 3. & alios præcitatos DD.

Tertiò sequitur, Beatissimam Virginem etiam post partum Virginitatem incorruptam seruasse. Ratio patet, tum ex dictis in propositione. Tum quia Ezechiel. 44. sic habetur. *Dixit Dominus ad me, Porta hac clausa erit, & vir non transibit per eam quia Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritq; clausa principi* (seu in honorem principis iuxta expositionem S. Hieronymi ibidem, S. Ambrosij lib. de Institut. Virg. cap. 7. Augustini serm. 18. de tempore, & aliorum. Tum quia sicut Christus secundum diuinā naturā est vnigenitus patris, ita decuit, vt esset vnigenitus matris, Alias congruentias affert S. Thomas 3. par. quæst. 28. art. 3. & de hac re fusè agunt Vasq. disp. 121. cap. 6. & 7. & alij præcitati Doctores.

2 Obijcies primò, Beatissima Virgo verè, & propriè matrimoniū contraxit cum Iosepho, vt docui de Matrimonio quæst. 2. pun. 1. ad finem, quod nonnulli Doctores putāt esse de fide, & colligitur ex multis Scripturæ locis, in quibus Ioseph vocatur Vir, & Beatiss. Virgo Coniux, Matth. 1. *Ioseph autē vir eius*, & infra, *Ioseph fili Dauid noli timere accipere Mariā coniugē tuā*, & alibi; sed Matrimonium aduersatur Virginitati; matrimonium enim ordinatur ad copulam, & vterque coniux celebratione contractus matrimonij ad illam se obligat, & in illam consentit. Ergo Beatissima Virgo non semper coluit Virginitatem.

Respondeo, Beatissimam Virginem contraxisse quidem verum, & proprium matrimonium cum Iosepho, vt probatum est, non tamen ob id Virginitatem violasse. Ratio est, tum quia ad matrimonium non requiritur vsus matrimonij, sed sufficit traditio corporum absque vsu corporis; sicut enim in alijs rebus distinguitur dominium ab vsu, & vsufructu, & dominium haberi potest absque vsu, vel vsufructu, ita etiam in matrimonio dari potest dominium corporis sine copula, & vsu corporis, vt docui de Matrimonio loco citato; Ioseph autem habuit dominium corporis Beatissimæ Virginis, sed non

illius vsum. Ita S. Thomas 3. p. q. 29. art. 2. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 7. sect. 1. Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 28. num. 4. Vasquez, disput. 125. cap. 6. num. 54. Henriq. Rebellus, Filliucius, Becanus, & alij, quos retuli de Matrimonio post decimam quintam impressionem; & licet nonnulli Patres aliquādo dicere videantur, Beatissimam Virginem non fuisse vxorem, nec celebrasse matrimonium, sed sponsalia, nihilominus intelligendi sunt de matrimonio consumato, & matrimonij vsu, non de ipso contractu.

3 Dices; ad matrimonium requiritur consensus, saltem tacitus, in copulam; matrimonium enim institutum est ad copulam, & ipsius vsū; Votum autem Virginitatis violatur consentiendo in copulam.

Respondeo, consensum tacitum in copulam, qui tacitè, & implicitè continetur in contractu matrimonij, non repugnare voto castitatis, quoties habens votum castitatis explicitè, & formaliter proponit non habere copulam, aut certò nouit fore, vt matrimonium non cōsumetur, & copula non habeatur; Beatissima autem Virgo non solum per reuelationem nouerat Iosephum non petiturum debitum, & matrimonium non esse consumandum, verum etiā ab ipso Iosepho, & Iosephus à Beatissima Virgine, vt benè Vasquez 3. p. disp. 125. cap. 7. Suarez disp. 7. sec. 1. Tannerus tom. 4. d. 2. q. 2. dub. 5. num. 132. & alij Doctores citati.

4 Si quæras causam, cur Beatissima Virgo matrimonium cum Iosepho contraxerit, cum matrimonium non esset consumandum.

Respondeo, multas rationes afferri à S. Thoma 3. p. qu. 29. art. 1. & ab alijs. Et quidem ex parte Christi, prima ratio est, ne Christus ab infidelibus tanquam illegitimè natus abijceretur. Secunda est, vt eius geneologia cōsueto modo per virū describeretur. Tertia ad tutelam pueri, & vt Ioseph illius curā haberet, vnde & pater ipsius vocatus est, quasi nutritius.

Ex parte verò Beatissimæ Virginis, prima ratio est, ne ipsa censeretur adultera; & tanquam adultera lapidaretur. Secunda, vt ei ministerium à Iosepho exhiberetur.

Ex parte nostra, prima ratio est, vt testimonio Ioseph nobis constaret, Christum ex Virgine natum fuisse. Secunda, vt in persona Beatissimæ Virginis Virginitas, & matrimonium honoraretur. Hæc ferè S. Thomas ad verbum, vbi etiam alias affert congruentias.

Addit S. Ignatius apud S. Hieronimum ca. 1. Matth. id factum fuisse, vt partus Virginis Diabolo celaretur, ne acrius in infantia à Demone vexaretur, antequam tempus lucte à Christo contra Diabolum suscipiendę adueniret: ideò licet Diabolus naturali virtute cognoscere posset Beatam Virginem non fuisse corruptam, prohibebatur tamen à Deo cognoscere modum partus Diuini. Ita S. Thomas loco citato ad 3.

5 Objicies secundo, in Scriptura indicari videtur Iosephum consumasse matrimonium; nam Matthei 1. dicitur, *Cum Maria esset desponsata Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu Sancto*, vbi notanda sunt illa verba, *Antequam*

quam conuenirent, quæ tacitè indicant matrimonium postea consumatum fuisse. Idem colligitur ex verbis subsequentibus, vbi dicitur, *Non cognoscebat eam, donec peperit filium suum vnigenitum*, vbi notanda est illa dictio, *Donec*, quæ denotat postea cognitam fuisse cognitione carnali, alioquin Euangelista absolutè dixisset, *Non cognoscebat eam*.

Respōdeo propositionem, seu dictionem, *antequam* licet sæpius adhibeatur ad significanda consequentia; aliquando tamen assumitur ad significanda antecedentia, idest ad significandum id, quod factum, vel non factum fuit vsque ad illud tempus, non affirmando quid postea factum, vel non factū fuerit; sensus igitur est, Iosephum nō cognouisse carnaliter Beatiss. Virginem antequam conuenirent; nō tamen significat postea conuenisse. Explicatur hoc similibus loquendi formis, quibus in familiari sermone vti solemus, vt dū dicimus aliquem esse mortuum, antequam pœnitentiam ageret, vel antequam ambulare, aut loqui posset, hyemem transijsse, antequam Mensis Februarius elaberetur, aut vim nullam frigoris perceptam fuisse ante Pascha, vel vsque ad Pascha. Idē asserendum est de dictione, *donec*, aliquando enim significat, quid antea non sit factum, etiamsi postea nihil contrarium factum fuerit, vt patet à simili Genesis 8. *Coruus egrediebatur, & non reuertebatur, donec siccarentur aquæ super terram*, & tamen constat Coruum nō redijsse ad Arcam, postquam aquæ diluuij siccatæ fuerunt. Præterea nos dicere solemus, Frigus hac hyeme grassatū non fuisse, donec aduenit Pascha; aut non pluisse donec iter absolutū, & perfectum fuit. Ita S. Thomas q. 28. art. 3. ad 1. & ad 3. Suarez. Tannerus, Becanus, & alij locis cit.

6 Obijcies tertiò, Christus vocatur in Scriptura primogenitus Mariæ Virginis. Matth. 1. *Peperit filium suum primogenitum*. Ergo Beatissima Virgo habuit alios filios, primogenitus enim dicitur in ordine ad alios fratres, iuxta illud Romanor. 8. *Primogenitus in multis fratribus*. Ergo Beatiss. Virgo non coluit Virginitatē, saltem postquā Christū peperit.

Respondeo, nomine primogeniti, iuxta Scripturæ phrasim, non solum significari eum, post quem alij fratres nati sunt, sed etiam illum, qui primus natus est, etiamsi post illum nulli fratres nati sint, vt patet ex lege de offerendis, vel redimendis primogenitis n. 18. Primogenita enim debebatur, etiamsi alia nondum essent procreata, vt benè obseruat S. Thomas 3. p. q. 28. art. 3. ad 4. Becanus c. 28. q. 4. n. 8. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 4. num. 103. & alij communiter.

7 Obijcies quarto, Ioseph in Scriptura vocatur Pater Christi, Lucæ 2. *Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te*. Ergo Christus conceptus fuit ex Iosepho, & consequenter Beatissima Virgo Virginitatem amisit concipiendo ex viro.

Respondeo, Iosephum non fuisse verum, & naturalem Patrem Christi, sed putatiuum; cum enim matrimonium contraxisset cum Beatissima Virgine, quæ erat vera Mater Christi, etiam ipse putabatur Pater Christi Lucæ 3. *Iesus erat quasi anno-*

rum triginta, & putabatur filius Ioseph non tamen erat verus Pater, quia matrimonium non consumauerat.

Obijcies quinto, ex scriptura Matthæi 1. probatur Christum descendisse ab Abrahamo, & Dauide, quia Ioseph descendit à Dauide; hæc autem probatio falsa esset, si Christus ortus non esset ex Iosepho tanquam Patre. Ergo Ioseph verè fuit Pater Christi, consequenter Beatissima Virgo concipiendo Christum non seruauit virginitatem.

Respondeo cum S. Thoma quæst. 27. art. 1. ad 2. & alijs negando minorem propositionem; cum enim Maria, & Ioseph essent ex eadem tribu, & matrimonium celebrandum esset inter personas eiusdem tribus, vt supra dictum est; rectè colligitur Christum ortum esse ex Dauide, si ostendatur Iosephum esse ex tribu Dauidis. Vide supradicta pun. 2. quæst. 1.

8 Obijcies sexto, Beatiss. Virgo vocatur Mulier, Ioann. 2. & 19. & Galatas 4. ibi, *Factum ex muliere*. Mulier autem vocatur fœmina corrupta.

Respondeo, nomen, Mulier, adhiberi non ad significandam feminam virginitate corruptam, sed ad indicandum sexum fœmininum, non inspecta corrupti, vel incorrupti conditione, vt benè S. Thom. q. 28. art. 1. ad 3.

9 Obijcies septimo, Christus habuit alios fratres, nã Ioan. 2. dicitur, *Post hæc descendit Capharnaum ipse, & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius*; sed fratres dicuntur, qui ex eodem parente geniti sunt. Ergo Beatiss. Virgo videtur habuisse alios filios præter Christum.

Respondeo Christum non habuisse alios fratres, saltem vterinos, idest genitos ex eadem matre; nam illi, qui eo loci vocantur fratres Domini, erãt quidẽ consanguinei Christi, sed non fratres Christi, geniti ex Beatissima Virgine Christi Matre. Ita S. Hieronymus cõtra Heluidium, S. August. lib. 22. contra Faustum cap. 35. S. Thomas 3. p. quæst. 28. art. 3. ad 5. & alij apud Vasquez 3. p. disp. 122. cap. 4. num. 28. & seqq. & apud Suarez 3. p. tom. 2. disp. 5. sect. 4. contra nonnullos alios statim citandos, putantes Iosephum non fuisse Virginem, sed habuisse aliam vxorẽ, & ex ea suscepisse filios, quos putant vocatos fuisse fratres Christi, sicut Ioseph Pater eius putabatur. Huius sententiæ fuerunt Epiphanius Hæresi 51. & 78. Teophylatus Matth. 23. & 27. Nicephorus, Origenes, & alij Græci communiter, quibus ex Latinis additur Hilarius can. 1. in Matth. & S. Ambros. ad Galat. 1. quos refert Suarez 3. p. tom. 2. disp. 5. sect. 4. col. 1. Alij verò putant, illos vocari fratres Christi, quia erant filij materteræ Christi, idest Sororis matris Christi, nã consanguinei ex sorore, vel fratre, patris, vel matris vocari solent fratres consobrini, ad distinctionem fratrũ carnalium, qui ex eodem patre, vel matre progeniti sunt. Ita S. Hieronimus contra Heluidium. S. Thom. 3. p. q. 28. art. 3. ad 5. & alij. Sed ego non video quomodo id dici possit posita sterilitate parentum Beatissimæ Virginis, quibus ex peculiari gratia concessa fuit Beatissima Virgo, consequenter mihi persuadere non possum Beatissimã Virginem habuisse fratrem, vel sororẽ,

ex qua suscepti sint filij, qui fratres Christi vocarentur. Dici fortè posset non fuisse filios Beatæ Annæ; sed alicuius sororis ipsius B. Annæ. Ipsa enim plures sorores habuit, vt ostendit Vasquez disp. 127. cap. 7. n. 81. & 82.

Obijcies octauo, Claustra Beatissimæ Virginis aperta fuerunt in partu ipsius, vt nonnulli Patres asserunt, alioquin facta fuisset penetratio corporum, quam Philosophi cōmuniter impossibilem esse arbitrantur; Virginitas autem non subsistit cum apertione claustrorum.

Respondeo, claustra Beatissimæ Virginis, verè, & propriè aperta nō fuisse, sed Christum per illa transijsse absque ipsorum violatione, & licet penetratio corporum naturaliter fieri non possit, fieri tamē potest per absolutam Dei potentiam, qua etiā peractum est hoc Sacrosanctum mysterium, Angelo Beatissimæ Virgini asserente, *Virtus Altissimi obumbrabit tibi*, Lucæ 1. Vide Vasquez 3. p. tom. 2. disp. 120. cap. 4. num. 69. vbi hoc probat auctoritate multorum Patrum.

10 Obijcies nono, Beatissima Virgo non peccauit contra præceptum legis veteris. Ergo non seruauit Virginitatem, cum illam seruare non posset sine violatione veteris legis; nam in veteri lege præceptum erat matrimonium, & ipsius vsus, Genesis 1. *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*. Et Deutor. 7. & Exod. 23. dicitur, *Non erit apud te sterilis vtriusque sexus*. Ob id Deutoron. 25. dabatur facultas ducendi vxorem fratris mortui.

Respondeo Beatissimam Virginem seruando Virginitatem non peccasse contra vllum præceptum, nam præceptum illud Genes. 1. (si verè præceptum est) datum solummodo fuit vniuerso humano generi, aut Rectoribus cōmunitatum, non vero singulis, vel certè ad initium dumtaxat mundi pertinebat, donec genus humanum sufficienter propagatum esset. Testibus Hieronymo contra Iouinianum, & alijs. Neque obstant verba illa Deutoronom. & Exodi, quia non continent præceptum matrimonij, sed promissionem fœcunditatis, vt patet, tum ex ipso textu; tum quia fœcunditas non cadit sub præceptum, cum in nostra voluntate posita non sit. Vide Suarez 3. par. tom. 2. disp. 6. sect. 1. col. 3. & seqq. Vasquez 3. par. tomo 2. disp. 124. cap. 2. Tannerum 3. par. tom. 4. d. 2. quæst. 1. dub. 5. num. 115. & quæ ego tradidi de matrimonio quæst. 2. pun. 3.

11 Obijcies decimo, Virginitas in lege veteri probrosa erat, sicut etiam sterilitas. Oseæ 9. *Da eis vuluam sine liberis, & vbera arentia*, & Lucæ 1. ait Elisabeth, *quia sic fecit mihi dominus in diebus, quibus respexit auferre opprobrium inter homine*; nihil autem probrosum adscribendum videtur Beatissimæ Virgini.

Respondeo, sterilitatem in Viris coniugatis probrosam quidem fuisse apud homines, & fuisse etiam aliquam pœnam saltem originalis peccati; Virginitas tamen nunquam contemptui fuit, sed laudabilis, saltem in statu naturæ lapsæ. Imò melior fuit, ac appetibilior secundum honestam rationem. Ratio est, tum quia Virginitas magis auocat men-

ficiens ratio ad id faciẽdum cogat. Secundò, quia ita sentiunt Patres, Hieronimus Danielis 8. Ambrosius serm. 63. & alij apud Suar. loco cit.

Obijcies, non videtur decuisse, vt supremus Archangelus, qui ad supremum mysterium nunciandum mittebatur, ad inferiores legationes missus fuerit.

Respondeo, non decere, vt is, qui missus fuit ad nunciandum supremũ mysterium, missus etiam fuerit ad aliud annunciãdum, præsertim cum id, quod per Gabrielem alijs nunciatum fuit, ad hoc mysterium specialiter ordinaretur; nam Danieli reuelauit Aduentum Christi. Zachariæ indicauit proximum esse Christi Aduentũ, vt colligitur ex illis verbis *Ipse præcedet ante illum, idest ante Christum, in spiritu, & virtute Eliæ.*

TERTIA PROPOSITIO.

5 Angelus Gabriel Beatissimæ Virgini apparuit in specie humana, & visibili. Ratio est primò, quia Angelus ingressus est ad Mariam, ipsam allocutus est, & ab ea discessit Lucæ 1. *Ingressus Angelus ad eam dixit*, & infra, *Dixit autem Maria ad Angelum*, denique discessit Angelus ab ea; ingressus autem, & discessus indicant corporalem motum, & mutua collocutio ore fieri solet. Secundò, quia cum nunciaretur Incarnatio inuisibilis Dei, decuit, vt hoc munus præstaretur ab inuisibili creatura sub visibili forma. Inuisibilis enim creatura sub inuisibili forma quodammodo repræsentabat eum, cuius Aduentum nunciabat. Tertiò, quia ita sentiunt S. Ambrosius lib. 1. in Lucam. S. Augustinus serm. 14. de Natiuitate. S. Hieronimus Epist. 22. ad Eustoch. & alij Patres, quos sequitur S. Thomas quæst. 30. art. 3. Suarez ibid. Vasquez 3. p. tom. 2. disp. 126. n. 7. & seqq. & alij.

6 Quæres, vtrum Beatissima Virgo viderit etiã Angelum in sua substantia, idest non solum quo ad externam illam speciem humanam, quam Angelus induerat; verum etiã quoad suam naturam, & essentiam.

Respondeo affirmatiuè. Tum quia nonnullis alijs concessum fuit priuilegium videndi Angelos, & animas clarè, & quoad substantiam. Ergo etiam verosimile est hoc priuilegium concessum fuisse Beatissimæ Virgini, præsertim Annunciationis tempore, vt ipsa magis conscia esset personę tantum mysterium annuntiantis. Tum quia decuit, vt Beatissima Virgo perfectius videret Angelos, quam viderint Prophetæ, dum ipsis Angeli apparebant. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 30. sect. 2. & alij qui etiam obseruant verosimile esse, vt Beatissima Virgo initio non cognouerit Angelum, nisi sub specie visibili, postea verò eleuata fuerit ad contuendam Angeli substantiam, dum Angelus ad remouendam ab ea turbationem, seu admirationem ait, *Ne timeas Maria.*

Obijcies contra responsionem quæsiti, reuelatio Angeli perfectisma fuit. Tum propter mysterij magnitudinem. Tum propter ipsius Virginis perfectionem; sed visio intellectualis est perfectior, vtpotè purior, & abstractior ab omni sensu. Ergo Angelus non apparuit Beatissimæ

simæ Virgini sub humana, & sensibili specie, sed visione solum intellectuali.

Respondeo, visionem intellectualem, secundum se, perfectiorem esse imaginaria, & sensibili præcise; non tamẽ ob id obstare, quin vtraq; simul esse possit, sicut in Beatissima Virgine fuisse dixi. Quamobrem Angelus visibili specie apparuit, & Incarnationis Mysterium verbis annunciauit, quo audito mens Beatissimæ Virginis eleuata fuit ad cognoscendum hoc Mysterium, quantum ratio fidei permittit.

QVARTA PROPOSITIO.

7 Annũciatio Beatissimæ Virginis facta fuit circa annum quater millesimum à creatione Mundi, iuxta communiorem Doctorum sententiam, quamuis alij aliter sentiant, & quidem iuxta computationem Romanorum facta fuit anno quadragesimo primo Imperij Augusti. Ita Eusebius lib. 1. Histor. cap. 5. Epiphanius Genesi 51, & 58. Beda lib. de sex ætatibus, Gordonus tom. 2. Cronolog. apparat. cap. 3. Suarez 3. par. tom. 1. d. 6. sect. 1. ad finem, Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 1. dub. 4. & alij; facta autem fuit Annunciatio, & Incarnatio die 25. Martij, qua die etiam primus homo formatus fuerat; hæc enim est traditio, & communis Ecclesiæ sensus ea die celebrantis festum Annuntiationis. Ita Vasquez 3. par. disp. 126. cap. 3. & alij DD. citati.

8 Quæres primò, quanam hebdomadæ die facta fuerit Annunciatio, & Cõceptio Christi, seu Incarnatio?

Respondeo rem incertam esse, quamquam probabilius est factam fuisse die Veneris. Ratio est, tum quia facta fuit eodem die, quo Christus mortuus est ex communi Patrum sententia; constat autem Christum mortuum fuisse die Veneris. Tum quia nonnulli Patres sentiunt Christum natum fuisse eodem die, quo Adam creatus fuit; Adam autem creatus fuit die Veneris, creatus enim fuit sexta die pridie ante Sabbatum, cum Christus die Sabbati quieuerit. Tum quia Natiuitas Christi facta fuit die Dominica iuxta probabiliorem sententiam. Ergo opus est dicere Christum conceptum fuisse die Veneris. Nã si vigesima quinta dies Martij cadit in feriam sextam, opportebit diem vigesimam quintam mensis Decembris cadere in diem Dominicum. Ita Sophorinus in Oratione de Natali Christi, Eusebius lib. 1. Historior. cap. 5. & alij, quos citat, & sequitur Suarez 3. par. tom. 2. d. 12. sect. 4.

9 Ex quo licet etiam obiter inferre Circumcisionem factam fuisse die Dominica; hæc enim facta fuit octaua die post Christi Natiuitatem. Ita Nicephorus 1. lib. hystor. cap. 12. & alij.

10 Quæres secundò, qua hora facta fuerit Annunciatio.

Respondeo, nihil certi in hac re definiri posse, vt benè Vasquez disp. 126. cap. 3. num. 22. mihi tamen verosimile videtur factam fuisse media nocte, qua hora Christus natus fuit. Ratio est, tum quia hoc pacto Christus nouem completis mensibus in vtero extitisset iuxta

exigentiam perfectæ conceptionis. Tum quia ad hoc faciunt illa Ecclesiæ verba, *Dum nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de cælo à Regalibus sedibus venit*, quæ verba magis conueniunt Annunciationi, & Conceptioni diuini Verbi, quam Natiuitati Christi. Tum quia facilè creditu est, Beatissimam Virginem assuetam fuisse maiorem noctis partem in diuina contemplatione transigere, & illud tempus ob silentium, quietem, & secretum noctis maximè aptum fuisse ad tam graue negotium peragendum. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 9. sect. 5.

Alij verò putant hoc mysterium factum fuisse vesperi initio noctis, qua de causa tunc temporis dari putant signum Angelicæ salutationis. Alij arbitrantur Angelum summo mane ad Beatissimam Virginem ingressum fuisse, cum etiam summo mane idem signum ad Virginem salutandam dari soleat. Verum id debile, & infirmum videtur fundamentum, cum etiam idem Campanæ signum ad salutandam Virginem multis in locis dari consueuerit in meridie, qua hora nullus ait Beatissimam Virginem ab Angelo salutatam fuisse; præfatum ergo signum ijs horis dari consueuit, quia nulla est commodior hora, qua huiusmodi signum omnibus fidelibus præberi possit, vt benè Suarez loco cit. & Vasquez num. 21.

11 Quæres tertiò, quo in loco facta fuerit Annunciatio.

Respondeo, factam in Ciuitate Nazareth in domicilio, in quo Beatissima Virgo nata fuerat, & quod post Christi in cælum ascensum magno in honore ab Apostolis, & Christianis omnibus habitum fuit, & in templum ad sacra peragenda consecratum, magnisque floruit miraculis; hęc enim est illa domus, quæ ministerio Angelorum primum in Illirium, postea in Italiam translata fuit, vbi magno in honore habetur, & Lauretana Domus nuncupatur, vt docent Canisius lib. 5. de Beatissima Virgine cap. 25. Vasquez loco citato num. 24. & alij Hystoriographi.

Hinc colligi potest, quàm magna sit hæreticorum impudentia, qui vt Beatiss. Virgini detrahant, asserere audent Beatissimam Virginem non fuisse domi ad Angelo inuentam, sed per plateas vagantem.

QVINTA PROPOSITIO.

12 Beatissima Virgo audito Angelo, futuram Conceptionem annunciante, turbata est. Lucæ 1. *Turbata est, & cogitabat qualis esset ista salutatio.*

13 Quæres quid, & qualis fuerit ista turbatio.

Respondeo, fuisse quandam admirationem, & timorem conceptum ex cogitatione eorum, quæ Beatissima Virgo videbat, & audiebat; hæc enim est hominis natura, vt dum insolita videt, vel audit sibi euentura, in admirationem, & timorem iuxta rei qualitatem, vel apprehensionem rapiatur. Radix igitur istius turbationis fuit. Primò, aspectus Angeli in forma hominis, nam trepidare Virginum est, & ad omnes Viri ingressus pauere, ad hoc

facit

facit lectio Græca, in qua dicitur, *Quæ cum vidisset, turbata est.* Secundò, fuit insolita, inusitata, & inaudita salutatio; *Cogitabat enim qualis esset ista salutatio*; cum enim Beatissima Virgo maximam haberet humilitatem, & optimè affecta esset erga castitatem, cuius votum habebat, non potuit non terreri, nec potuit non admirari honorificentissimam audiendo salutationem, & admirabile conceptionis mysterium; statim tamen omnem deposuit timorem, & admirationem, & quieto animo consensum præbuit audita mysterij forma, & possibilitate. Vide Vasquez 3. par. tom. 2. disp. 126. cap. 4. & alios præcitatos Doctores.

14. Ex quo patet differentia inter reuelationes, & apparitiones boni, vel mali spiritus; nam quæ sunt à bono spiritu, licet formidinem ab initio incutere soleant, statim tamen pacatum, & quietum animum relinquunt; quæ verò sunt à malo spiritu, timorem non afferunt, vt benè docet S. Thomas 3. par. quæst. 30. art. 3. ad 3. & alij communiter, quos ego retuli de superstitione in tractatu de legibus.

SEXTA PROPOSITIO.

15. STatim, ac Beatissima Virgo Angelo annuncianti consensum præbuit, Verbum Diuinum concepit. Ratio est primò, quia Beatissima Virgo concepit Verbum diuinum, antequam Angelus ab ea discederet, vt communiter docent SS. Patres; Angelus autem ab illa discessit statim ac Beatissima Virgo consensum præbuit, illumq; ijs verbis explicauit, *Ecce Ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum*; vbi Lucas statim subdit, & discessit ab illa Angelus. Secundò, quia non potest congruentius tempus, seu instās Cōceptionis assignari, quā illud momentum, & punctum, in quo Beatissima Virgo consensum præstitit, illumque verbis expressum absoluit. Ita Damascenus lib. 3. de fide cap. 2. Augustinus lib. 2. de Annunciat. Rubertus Abbas lib. 1. de operibus spiritus Sancti cap. 9. & alij Patres communiter.

Ex quo patet Conceptionis, & Incarnationis mysterium peractum non fuisse statim ac Angelus ad Beatissimā Virginem ingressus fuit. Ratio est, tum quia tunc non aderat ipsius Virginis consensus. Tum quia Angelus subiungit verba de futuro, *Ecce concipies in vtero, & paries &c. Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Neq; obstant Patres asserentes conceptionem factam fuisse, dum Angelus salutauit Mariam illis verbis, *Dominus tecum*, vel enim accipiunt partem pro toto, & intelligendi sunt de toto colloquio, vel ita loquuntur, quia conceptio adeò instabat, vt facta censeretur, illamq; Angelus certo futuram agnosceret. Vide Suarez disp. 9. sect. 4. & Vasquez 3. par. disp. 126. cap. 5.

Dices, si Conceptio facta fuit statim post præstitum à Beatissima Virgine consensum, dicendum est, Conceptionem factam fuisse ante prolationem verborum, quia consensus præcessit verba; verba enim sunt notæ animi.

Respondeo interiorem consen-

mine, sed virtute Spiritus sancti. Matthei 1. *Inuenta est in vtero habens de Spiritu Sancto*, & infra. *Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est*. Tũ ex Simbolo Apost. *Qui conceptus est de Spiritu Sãcto, natus ex Maria Virgine*. Tum quia cum Christus sit verus, & naturalis Dei filius, nõ decuit, vt alium haberet patrem, ne dignitas Dei patris ad alium transferretur; alias congruentes rationes ad hoc probandum affert S. Thomas 3. par. q. 28. art. 1.

Secundò, sequitur Beatissimam Virginem non amisisse Virginitatem pariendo filium. Ratio patet, tum ex dictis. Tum quia Isaiæ 9. dicitur, *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium*. Matth. 1. *Ecce Virgo in Vtero habebit, & pariet filium*. Lucæ 1. *Ecce concipies in Vtero, & paries filium*. Tum quia *Christus venit, vt nostram corruptionem auferret; Fas autem non erat*, inquit Augustinus sermone 6. de Natiuit. *vt per eius Aduentum violaretur integritas, qui venerat sanare corrupta*. Vide Vasquez 3. par. disp. 121. cap. 2. & 3. & alios præcitatos DD.

Tertiò sequitur, Beatissimam Virginem etiam post partum Virginitatem incorruptam seruasse. Ratio patet, tum ex dictis in propositione. Tum quia Ezechiel. 44. sic habetur. *Dixit Dominus ad me, Porta hæc clausa erit, & vir non transibit per eam quia Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritq; clausa principi* (seu in honorem principis iuxta expositionem S. Hieronymi ibidem, S. Ambrosij lib. de Institut. Virg. cap. 7. Augustini serm. 18. de tempore, & aliorum. Tum quia sicut Christus secundum diuinã naturã est vnigenitus patris, ita decuit, vt esset vnigenitus matris. Alias congruentias affert S. Thomas 3. par. quæst. 28. art. 3. & de hac re fusè agunt Vasq. disp. 121. cap. 6. & 7. & alij præcitati Doctores.

2 Obijcies primò, Beatissima Virgo verè, & propriè matrimoniũ contraxit cum Iosepho, vt docui de Matrimonio quæst. 2. pun. 1. ad finem, quod nonnulli Doctores putãt esse de fide, & colligitur ex multis Scripturæ locis, in quibus Ioseph vocatur Vir, & Beatiss. Virgo Coniux. Matth. 1. *Ioseph autẽ vir eius*, & infra, *Ioseph fili Dauid noli timere accipere Mariã coniugẽ tuã*, & alibi; sed Matrimonium aduersatur Virginitati; matrimonium enim ordinatur ad copulam, & vterque coniux celebratione contractus matrimonij ad illam se obligat, & in illam consentit. Ergo Beatissima Virgo non semper coluit Virginitatem.

Respondeo, Beatissimam Virginem contraxisse quidem verum, & proprium matrimonium cum Iosepho, vt probatum est, non tamen ob id Virginitatem violasse. Ratio est, tum quia ad matrimonium non requiritur vsus matrimonij, sed sufficit traditio corporum absque vsu corporis; sicut enim in alijs rebus distinguitur dominium ab vsu, & vsufructu, & dominium haberi potest absque vsu, vel vsufructu, ita etiam in matrimonio dari potest dominium corporis sine copula, & vsu corporis, vt docui de Matrimonio loco citato; Ioseph autem habuit dominium corporis Beatissimæ Virginis, sed non

quam conuenirent, quæ tacitè indicant matrimonium postea consumatum fuisse. Idem colligitur ex verbis subsequentibus, vbi dicitur, *Non cognoscebat eam, donec peperit filium suum vnigenitum*, vbi notanda est illa dictio, *Donec*, quæ denotat postea cognitam fuisse cognitione carnali, alioquin Euangelista absolutè dixisset, *Non cognoscebat eam*.

Respōdeo propositionem, seu dictionem, *antequam* licet sæpius adhibeatur ad significanda consequentia; aliquando tamen assumitur ad significanda antecedentia, idest ad significandum id, quod factum, vel non factum fuit vsque ad illud tempus, non affirmando quid postea factum, vel non factū fuerit; sensus igitur est, Iosephum nō cognouisse carnaliter Beatiss. Virginem antequam conuenirent; nō tamen significat postea conuenisse. Explicatur hoc similibus loquendi formis, quibus in familiari sermone vti solemus, vt dū dicimus aliquem esse mortuum, antequam pœnitentiam ageret, vel antequam ambulare, aut loqui posset, hyemem transijsse, antequam Mensis Februarius elaberetur, aut vim nullam frigoris perceptam fuisse ante Pascha, vel vsque ad Pascha. Idē asserendum est de dictione, *donec*, aliquando enim significat, quid antea non sit factum, etiamsi postea nihil contrarium factum fuerit, vt patet à simili Genesis 8. *Coruus egrediebatur, & non reuertebatur, donec siccarentur aquæ super terram*, & tamen constat Coruum nō redijsse ad Arcam, postquam aquæ diluuij siccatæ fuerunt. Præterea nos dicere solemus, Frigus hac hyeme grassatū non fuisse, donec aduenit Pascha; aut non pluisse donec iter absolutū, & perfectum fuit. Ita S. Thomas q. 28. art. 3. ad 1. & ad 3. Suarez. Tannerus, Becanus, & alij locis cit.

6 Obijcies tertiò, Christus vocatur in Scriptura primogenitus Mariæ Virginis. Matth. 1. *Peperit filium suum primogenitum*. Ergo Beatissima Virgo habuit alios filios, primogenitus enim dicitur in ordine ad alios fratres, iuxta illud Romanor. 8. *Primogenitus in multis fratribus*. Ergo Beatiss. Virgo non coluit Virginitatē, saltem postquā Christū peperit.

Respondeo, nomine primogeniti, iuxta Scripturæ phrasim, non solum significari eum, post quem alij fratres nati sunt, sed etiam illum, qui primus natus est, etiamsi post illum nulli fratres nati sint, vt patet ex lege de offerendis, vel redimendis primogenitis n. 18. Primogenita enim debebatur, etiamsi alia nondum essent procreata, vt benè obseruat S. Thomas 3. p. q. 28. art. 3. ad 4. Becanus c. 28. q. 4. n. 8. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 4. num. 103. & alij communiter.

7 Obijcies quarto, Ioseph in Scriptura vocatur Pater Christi, Lucæ 2. *Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te*. Ergo Christus conceptus fuit ex Iosepho, & consequenter Beatissima Virgo Virginitatem amisit concipiendo ex viro.

Respondeo, Iosephum non fuisse verum, & naturalem Patrem Christi, sed putatiuum; cum enim matrimonium contraxisset cum Beatissima Virgine, quæ erat vera Mater Christi, etiam ipse putabatur Pater Christi Lucæ 3. *Iesus erat quasi anno-*

ex quâ suscepti sint filij, qui fratres Christi vocarentur. Dici fortè posset non fuisse filios Beatæ Annæ; sed alicuius sororis ipsius B. Annæ. Ipsa enim plures sorores habuit, vt ostendit Vasquez disp. 127. cap. 7. n. 81. & 82.

Obijcies octauo, Claustra Beatissimæ Virginis aperta fuerunt in partu ipsius, vt nonnulli Patres asserunt, alioquin facta fuisset penetratio corporum, quam Philosophi cõmuniter impossibilem esse arbitrantur; Virginitas autem non subsistit cum apertione claustrorum.

Respondeo, claustra Beatissimæ Virginis, verè, & propriè aperta nõ fuisse, sed Christum per illa transijsse absque ipsorum violatione, & licet penetratio corporum naturaliter fieri non possit, fieri tamẽ potest per absolutam Dei potentiam, qua etiã peractum est hoc Sacrosanctum mysterium, Angelo Beatissimæ Virgini asserente, *Virtus Altissimi obumbrabit tibi*, Lucæ 1. Vide Vasquez 3. p. tom. 2. disp. 120. cap. 4. num. 69. vbi hoc probat auctoritate multorum Patrum.

10 Obijcies nono, Beatissima Virgo non peccauit contra præceptum legis veteris. Ergo non seruauit Virginitatem, cum illam seruare non posset sine violatione veteris legis; nam in veteri lege præceptum erat matrimonium, & ipsius vsus, Genesis 1. *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*. Et Deutor. 7. & Exod. 23. dicitur, *Non erit apud te sterilis vtriusque sexus*. Ob id Deuteron. 25. dabatur facultas ducendi vxorem fratris mortui.

Respondeo Beatissimam Virginem seruando Virginitatem non peccasse contra vllum præceptum, nam præceptum illud Genes. 1. (si verè præceptum est) datum solummodo fuit vniuerso humano generi, aut Rectoribus cõmunitatum, non vero singulis, vel certè ad initium duntaxat mundi pertinebat, donec genus humanum sufficienter propagatum esset. Testibus Hieronymo contra Iouinianum, & alijs. Neque obstant verba illa Deutoronom. & Exodi, quia non continent præceptum matrimonij, sed promissionem fecunditatis, vt patet, tum ex ipso textu; tum quia fecunditas non cadit sub præceptum, cum in nostra voluntate posita non sit. Vide Suarez 3. par. tom. 2. disp. 6. sect. 1. col. 3. & seqq. Vasquez 3. par. tomo 2. disp. 124. cap. 2. Tannerum 3. par. tom. 4. d. 2. quæst. 1. dub. 5. num. 115. & quæ ego tradidi de matrimonio quæst. 2. pun. 3.

11 Obijcies decimo, Virginitas in lege veteri probrosa erat, sicut etiam sterilitas. Oseæ 9. *Da eis vuluam sine liberis, & vbera arentia*, & Lucæ 1. ait Elisabeth, *quia sic fecit mihi dominus in diebus, quibus respexit auferre opprobrium inter homine*; nihil autem probrosum adscribendum videtur Beatissimæ Virgini.

Respondeo, sterilitatem in Viris coniugatis probrosam quidem fuisse apud homines, & fuisse etiam aliquam pœnam saltem originalis peccati; Virginitas tamen nunquam contemptui fuit, sed laudabilis, saltem in statu naturæ lapsæ. Imò melior fuit, ac appetibilior secundum honestam rationem. Ratio est, tum quia Virginitas magis auocat mentem

dicatis mansit, quibus elapsis per manus Sacerdotum tradita fuit Ioseph, apud quem cum quatuor menses peregisset, Ietum Angeli Nuncium accepit, & intra decimum quintum ætatis suæ annum peperit Christum die 25. Decembris. Ita Abulensis in cap. 2. Matthæi quæst. 101. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 7. sect. 3. vers. communis. Vasquez ibidem disp. 125. cap. 11. num. 121. vers. probabilior. Baronius in apparatu ad Annales §. si fidē adhibendam. Tannerus loco citato, & alij contra Caietanum in cap. 1. Lucæ, existimantem Beatissimam Virginem peperisse Christum anno 24. & contra Annium, & alios arbitrantes Beatissimam Virginem concepisse anno 13. & pepetisse anno 14.

15 Maior difficultas est cuius nam ætatis esset Ioseph, dum matrimonium cum Beatissima Virgine celebrauit.

Respondeo iuxta probabiliorem sententiam, Iosephum, dum Beatissimam Virginem sibi despondit, fuisse mediæ quasi ætatis, vt quinquaginta annorum iuxta Gersonem, aut triginta, vel quadraginta iuxta Salianum, Suarez, & alios locis proximè citandis. Ratio est, quia verosimile non est Iosephum contraxisse matrimonium in iuuenili ętate; cùm communis hominum sensus sit, ipsum fuisse maturioris ætatis, sicq; communiter pingi soleat. Nec verosimile est in senili ætate tunc constitutum fuisse, quia homines suspicionem habere potuissent de ipsius impotentia, sicq; Beatissima Virgo infamiæ periculum subijsset. Ita Abulensis in cap. 1. Matth. quæst. 30. Suarez loco citato disp. 7. sect. 3. Vasquez disp. 125. cap. 11. num. 128. Tannerus loco citato, Salianus, & alij contra Epiphanium hæresi 78. & Nicephorum lib. 1. cap. 7. affirmantes ipsum tunc fuisse octoginta annorum, & contra Viguerium, ca. 70. existimantem ipsum tunc temporis iuuenem fuisse.

Obijcies primo, S. Ioseph semper senex pingi solet. Ergo matrimonium in senili ætate contraxit.

Respondeo primo, non ab omnibus senem depingi, teste Gersone.

Respondeo secundo, depingi senem, vt nulla mali suspicio de ipso concipi possit, sed tanquam castitatis exemplum omnibus proponatur.

Respondeo tertio, non depingi ita senem, vt decrepitæ ætatis appareat, sed in ætate matura, & ad senectam vergente, vt benè Vasquez loco cit. num. 130. Gerson, & alij.

Obijcies secundo, Ioseph mortuus est anno duodecimo ætatis Christi. Ergo verosimile est ipsum fuisse valdè senem, dum Beatissimam Virginem in matrimonium duxit.

Respondeo primo, Iosephum eo tempore mortuum non fuisse, nam de Christo duodecimum annum agente, Lucæ 2. dicitur, *Et descendit cum eis*, (idest parentibus) *& venit Nazaret, & erat subditus illis*, Ideo Suarez loco citato, Baronius anno 12. Tannerus quæst. 3. num. 136. & alij putant Iosephum vixisse vsq; ad annos prædicationis Christi; mortuum tamen fuisse ante Christi passionem, quamquam Cyprianus lib. de Passione, & S. Ambros. lib. de Instit. Virgin. cap. 6. & 7. existimant vixisse vsq; ad mortē Christi.

Respon-

stum in vtero, seu loco ad concipiendum accommodato.

4 *Maria V. non est Mater putatiua, sed vera.*

5 *Maria Virgo vocatur mulier per antonomasiam, & excellentiam.*

6 *Christus conceptus fuit ex solo B.V. sanguine absque ipsius semine, iuxta probabilem sententiam.*

7 *Fetus non formatur ex semine menstruo, sed ex sanguine, qui in menstruum redigeretur.*

8 *Conceptio quid requirat, vt fœtus ritè formetur.*

9 *Conceptionis causa effisiens quisnam fuerit.*

10 *Maria V. propriè dicitur Mater Dei.*

11 *Christi Pater verè, & realiter potuisset esse aliquis homo de potentia Dei absoluta, sicut ipsius Mater fuit Beatissima Virgo.*

12 *Maria V. dici potest Mater naturalis Christi, & Christus dici potest filius eius naturalis, si terminum conceptionis praecisè spectemus, non autem actionem conceptionis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Beatissima Virgo verè fuit Mater Christi. Probatur primo ex Matth. 2. *Accipe puerum, & Matrem eius, & fuge in Aegyptum.* Io. 2. *Erat Mater Iesu ibi.* Lucæ 1. *Vnde hoc mihi, vt Mater Domini veniat ad me.* Secundo, quia Beatissima Virgo in conceptione Christi præbuit illi, quicquid aliæ matres præbent, vt infra probabo. Tertiò, quia illa dicitur mater, ex cuius substantia cōcipitur, & nascitur filius; Christus autē conceptus est ex substantia Beatissimæ Virginis, Lucæ 1. *Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei.* Romanor. 1. *Qui factus est ex semine Dauid secundum carnem*, idest ex Beatissima Virgine, à Dauide per seminalem generationem descendente; ad Galatas 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege.* Hac ratione Christus dicitur contentus fuisse in lumbis antiquorum parentum. Ita communiter Patres, & DD.

Addo ipsam magis dicendam esse matrem, quàm reliquas matres; nam ipsa sola ministrauit materiam; in cæteris autem matribus concurrit etiam semen patris, vt bene Gabriel in 3. d. 4. q. vnica art. 2. concl. 2. Suar. d. 11. sect. 2. sub finem, & Tannerus disp. 2. quæst. 2. dubio 1. num. 24.

2 Ex dictis colligitur. Primo, Christum cōceptum fuisse ex purissimis Sanguinibus Beatissimæ Virginis; nam Beatissima Virgo fuit vera Christi mater; consequenter in conceptione cōferre debuit Christo id, quod reliquæ matres conferunt, & ministrant; sed reliquæ ministrant sanguinem. Ergo etiam Beatissima Virgo suum purissimum sanguinem ministrare debuit. Sanguis autem Beatissimæ Virginis vocatur purissimus, tum ob eximiam temperantiam, & singularem suæ complexionis perfectionem, tum ob peculiarem Spiritus Sācti prouidentiam, qui eo vsurus erat ad fabricandum Christi Corpus.

3 Secundò colligitur, Beatissimam Virginem cōcepisse Christum in vtero, seu loco ad concipiendum fœtum accommodato. Ratio est, tum

tum quia ad generationem, atque adeò ad maternitatem contrahendam non sufficit quouis modo ministrare materiam, sed materia ministrari debet modo naturę accommodato, alioquin ministrans non dicetur pater, aut mater, sicut Adam non dicitur pater, aut mater Euæ, quæ ex Adæ costa formata fuit. Tū quia sicut illa non dicitur parere filium, quæ illum per naturales vias non emittit; ita neque illa dicetur mater Christi, quæ illum in vtero nō concepit. Tum quia Lucæ 1. dicitur, *Ecce cōcipies in vtero*, & Matth. 1. *Inuenta in vtero habens de Spiritu Sancto*: Ex quo patet falsitatis conuici sententiam eorum, qui asserebant Christum conceptū fuisse in corde Beatissimæ Virginis, quos benè refellit, & reprobat Caiet. 3. p. q. 31. art. 5. Suar. disp. 10. sect. 2. col. 3. Tanerus to. 2. disp. 2. q. 2. dub. 1. num. 5. ad finem.

Tertiò colligitur, Beatissimam Virginem in Christi conceptione effecisse ea; quæ necessaria sunt ad humanam, & maternam filij generationem.

Quarto, colligitur ex conceptione Beatissimæ Virginis veram relationem maternitatis cōsurrexisse inter ipsam, & Christum. Quicquid in contrarium sentiat San. Thomas 3. p. quæst. 35. art. 5. Ratio est, quia huiusmodi relatio consurgit ex vera ratione maternitatis. De hac re vide plura apud Suar. 3. p. to. 2. d. 12. sect. 1. 2. & 3.

4 Obijcies primo, etiam Ioseph vocatur Pater Christi, & tamen re vera non erat ipsius Pater, nisi putatiuus. Ergo Beatissima Virgo verè nō fuit Mater Christi, sed putatiua.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est. Tum quia Ioseph in Scriptura non vocatur simpliciter pater, sed putatiuus, Lucæ 3. *Iesus erat quasi annorum triginta, & putabatur filius Ioseph*. Vnus autem Scripturæ locus alium explicat. Tum quia Ioseph non communicauit Christo suam substantiā, sicut Maria; quæ Christum concepit, illumque peperit.

5 Obijcies secundo, Christus in Euangelio vocat Mariam, *Mulierem*, non *Matrem*. Ioann. 2. *Quid mihi, & tibi mulier?* & Ioann. 19. *Mulier ecce filius tuus*. Imò negare videtur illam esse Matrem, Matth. 12. *Quæ est Mater mea?* Ergo Beatissima Virgo verè non fuit Mater Christi.

Respondeo negando consequentiam; nam Christus vocat Mariam, *Mulierem*, per antonomasiam, & per excellentiam, indicans esse illam mulierem, de qua dictum fuerat Genesis 3. *Inimicitias ponā inter te, & mulierem*; dum autem Christus dixit, *Quæ est Mater mea?* non negauit illā esse Matrem suam, sed docuit, & instruxit astantes, non esse dimittenda præcepta Dei, & eius prædicationem propter matrem, & alios consanguineos, vt supra explicatum est; & benè docent Suarez 3. p. tom. 2. disp. 1. sect. 1. col. 3. Becanus de Incarnat. cap. 28. quæst. 6.

6 Obijcies tertiò, Si Beatissima Virgo esset Mater Christi, sequeretur Christū formatū esse, non solum ex sanguine ipsius, verū etiā ex ipsius semine (Fętus enim, inquit Galenus, nō solū formatur ex sanguine tāquā ex materia, verum etiam ex semine

femi-

fœmineo, & virili quoad partes solidiores, vt sūt venæ, arteriæ, neruì, & similes, qua facili' formātur ex re craſſa, & viſcoſa, cuiuſmodi eſt ſemen, quī ex sāguine, qui magis tenuis eſt, & fluidus) non videtur aūt veroſimile Chriſtum formatum fuiſſe ex ſemine Virginis, tū quia ipſa non fuiſſet Virgo. Tum quia Patres ferè cōmuniter aſſerunt Chriſtum formatū fuiſſe ex ſanguine Beatiſsimæ Virginis; non facta ſeminis mentione. Ergo Beatiſsima Virgo non eſt Mater Chriſti.

Reſpondeo primo, ſi ſemen fœmineum neceſſarium eſt ad conceptionem, dicendum eſt Beatiſſimam Virginem facultate naturali conuertiſſe ſanguinem in ſemen, illudque transmiſiſſe ad locū conceptionis; ſine vllo tamen inordinato concupiſcentiæ motu, aut corporis titillatione, ſeu venerea voluptate; nam hæc tranſmiſſio cēſetur facta cooperante Spiritu Sancto, aut tanta cum celeritate, vt naturalium partium commotio ſecuta non fuerit, atque adeò nihil detrimenti illatum fuerit integritati, & puritati Beatiſſimæ Virginis, ac ſi ſolus ſanguis ad eam partem traſmiſſus fuiſſet. Quamobrem dum Sancti Patres aſſerunt Chriſtum formatum fuiſſe ex ſanguine Beatiſſimæ Virginis, aſſignant præcipuam conceptionis materiam, non excluſo ſemine. Imò Anſelmus lib. de conceptu Virginis cap. 13. & 14. ait, Chriſti corpus formatum fuiſſe de ſemine Beatiſſimæ Virginis. Vel dic nomine ſanguinis ab ipſis comprehendi etiam ſemen, quia hoc ex ſanguine puro, magiſque digeſto fabricatur ex Ariſt. lib. 1. de generat. animal. cap. 18. & 19. Auguſtino lib. 83. quæſt. 56. Idemque in terminis aſſerunt Ricardus in 3. diſt. 4. art. 2. quæſt. 1. & alij, quorum ſententiam probabilem putat Suarez diſp. 10. ſect. 1. col. 3. quamquam in hac re debitæ reuerentiæ locus eſſe debet, dum loquimur de ſemine Beatiſſimæ Virginis, ne aliquid contra integerrimam ipſius puritatem aſſerere videamur, vt benè in hac parte admonent S. Bonauentura in 3. diſp. 4. art. 2. quæſt. 1. & alij.

Reſpondeo ſecundo, piè, & valdè probabiliter ſuſtineri poſſe, Chriſti conceptionem factam fuiſſe ex ſolo Beatiſſimæ Virginis ſanguine abſq; ipſius ſemine. Ratio eſt, tum quia hoc pacto magis eluceſcit integritas tanta Virginis, & ſicut Spiritus Sanctus ſuppleuit virile ſemen, ita etiam credi poteſt formaſſe quicquid ex fœmineo ſemine formari poteſt, vt benè Suarez 3. par. tom. 2. diſp. 10. ſect. 1. col. 3. tum quia fœmineum ſemen neceſſarium non eſt ad generationem, vt docet Galenus ſibi cōtrarius lib. 1. de ſanitate tuenda cap. 1. Ariſtoteles lib. 1. de generat. Animal. cap. 2. & lib. 2. c. 3. Auicena lib. 9. de animalibus cap. 1. S. Thomas 3. par. quæſt. 31. art. 4. ad 3. Suarez loco citato diſp. 11. ſect. 2. ſub finem, Tannerius loco citato num. 17. Sanchez lib. 9. de matrimon. diſp. 17. num. 9. Caietanus, & alij contra S. Bonauenturam loc. cit. Scotum, & alios; nam experientia compertum eſt fœminas inuitas in balneis exiſtentes virile ſemen recepiſſe, & concepiſſe non emiſſo ſemine, alioquin veneream delectationem

nem sensissent; Conceptus ergo fuit Christus ex proprio sanguine Virginis Mariæ, non ipsius semine.

7 Dices aliæ fœminæ ad formationem fętus ministrant menstruum sanguinem. Ergo etiam Beatissima Virgo eundem sanguinem ministrauit, consequenter Christus non videtur conceptus ex purissimo sanguine Beatissimæ Virginis.

Respondeo iuxta probabiliorem sententiam, etiam in alijs fœminis, non formari fœtum ex semine menstruo, sed ex eo sanguine, qui nisi formando fœtui deseruiret, menstruus esset sanguis enim menstruus est sanguis vergens ad corruptionem, quem proinde natura appetit expellere; sanguis verò, ex quo formatur fœtus, non est sanguis corruptus, sed purus, magisq; digestus. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 31. art. 5. & alij, quos citat, & sequitur Suarez 3. par. tom. 2. disp. 10. citata sect. 1. col. 5. vers. ad alteram. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 2. dub. 1. num. 7. & alij contra Abulensem Matth. cap. 1. quæst. 52. & alios.

8 Obijcies quarto, ad conceptionem, atque adeo ad maternitatem contrahendam requiritur primo, vt sanguis maternus congregetur in vtero materno; vterus enim maternus suscepto virili semine statim attrahit ex venis sanguinem ad formandum fœtum secundo; vt calor vitalis vteri foueat semen, illudque congruo tempore disponat, & præparet vsque ad perfectam conceptionem, quam alibi dixi perfici quadraginta, vel octoginta diebus circiter pro qualitate sexus. Sed intelligi non potest quomodo hæc facta fuerint in Beatissima Virgine. Ergo Beatissima Virgo non videtur concepisse Christum, consequenter, propriè loquendo, vocanda non videtur ipsius mater.

Respondeo, hæc omnia in Beatissima Virgine contigisse, consequenter ipsam esse Christi matrem. Nam sanguis Beatissimæ Virginis virtute Spritus Sancti supplentis virtutem seminis, attractus fuit ad ipsius vterum, & debita dispositio ad formationem corporis requisita precessit, quamquam hæc facta fuerunt breuiori tempore, quam naturaliter fieri possent, vt communiter Doctores obseruant. Imò Suarez disp. 11. sect. 1. ad finem, & sect. 2. sub finem, & alij ferè communiter existimāt formationem, & organizationem corporis Christi factam fuisse in instanti. Tum quia sicut Deus in instanti potest hominem existentem in oriente, collocare in occidente, & è contra absque transitu per medium, ita &c. Tum quia ita sentire videntur Patres communiter. Tum quia formatio corporis Adæ facta fuit vnico momento, teste Chrisost. homil. 13. in Genesim.

Mihi tamen probabile videtur id factum non fuisse in istanti mathematico, seu indiuisibili, sed potius in instanti physico, & morali, seu breuissimo temporis momento. Ratio est. Tum quia transmissio sanguinis ad vterum, & alij motus, vt sic, fieri non possint in instanti physico, diuina tamen virtute fieri possunt breuissimo, & inperceptibili tempore, cum id non implicet contradictionem, ideo statim, ac ad fuit cōsensus Beatissimæ Virginis dicentis,

tis, *Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. Spiritus Sanctus guttulas sanguinis in corpore Virginis dispersas collegit, trāsmisit ad vterum, cōdensauit, figurauit, in corpusculū organizauit, animauit, verbo vniuit. Tū quia hoc pacto non multiplicantur miracula; ficq; intelligi possunt Patres asserētes hoc mysterium in instanti peractū fuisse. Ita Tannerus tom. 2. disp. 2. quæst. 2. dub. 1. num. 22.

Dices, si formatio, & organizatio corporis Christi facta esset in instanti mathematico, vel etiam morali, necesse fuisset primo, Beatissimam Virginem habere magnam sanguinis copiam, quanta sufficit ad formandum integrum corpusculum; hoc autem non uidetur admittendum. Secūdo, necesse fuisset Christi corpus exire de vtero Virginis ante nouem menses, cum alij infantes egrediantur ante octauum mensem post perfectam conceptionem, alioquin fuisset maioris molis, & quantitatis, quam naturaliter esse possit.

Respondeo ad primum, id non esse absurdum; potuit enim Beatissima Virgo, vel ex naturali complexione, vel ex peculiari Spiritus Sancti prouidentia tantam sanguinis copiam habere absque sui corporis periculo, quanta sufficit ad formandum corpusculum.

Respondeo ad secundum, fieri potuisse, vt conceptio Christi facta fuerit in minima quantitate, (non quidē mōstruosa, & præter naturali, sed naturali, & accōodata cōplexioni talis corporis, ex solo Beatissimæ Virginis sanguine formatæ,) ita vt spatio nouem mensium in vtero materno ad perfectam perueniret quantitatem suæ complexioni accomodatam, præsertim cum partus aliorum, qui decimo mense contingit, non sit præter naturam, sed naturæ valdè accomodatus, vt sentiunt Medici, teste Suarez disp. 11. sect. 2. difficult. 2. vbi etiam alias responsiones affert, & benè refellit.

Obijcies quinto, ad conceptionē, præter concursum mulieris necessarius est concursus viri; hic enim est præcipua, & principalis causa ad generationem; sed in nostro casu non potest assignari concursus viri. Ergo Beatissima Virgo non potest dici concepisse Christum, atq; adeò non est dicenda Christi mater.

Respondeo ad consuetam, & ordinariam generationē requiri concursum Viri: Beatissima autem Virgo non concepit Christum more ordinario, & consueto; sed extraordinario, & miraculoso, supplente Spiritu Sancto effectiuè id, quod deerat ex parte Viri; sicut enim Spiritus Sanctus ex nihilo formare posset purum hominem, ita etiam in conceptione corporis Christi supplere potuit defectum, & efficaciam virilis seminis.

9 Ex quo potest obiter inferri solutio illius difficultatis, qua quæritur, quisnam fuerit causa efficiens conceptionis Christi.

Ad quam breuiter respondeo, Spiritum Sanctum esse causam principalem effectiuam cōceptionis Christi. Matth. 1. *Inuenta est in vtero habens de Spiritu Sancto*; & Lucæ 1. *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi*. Ita S.

Thomas quæst. 32. art. 1. & 2. Suarez disp. 1. sect. 2. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 2. dub. 1. num. 8. & alij communiter.

Dices primo, Opera ad extra sunt communia Sanctissimæ Trinitati; sed Conceptio Christi est opus ad extra. Ergo est communis Sanctissimæ Trinitati. Ergo non solus Spiritus Sanctus, verum etiam Pater, & filius fuerunt causa effectiua Conceptionis, seu Incarnationis.

Respondeo, Conceptionem fuisse quidem operationem communem toti Trinitati, cum sit operatio ad extra; nihilominus attribuitur Spiritui sancto quadruplici de causa. Primo quia Incarnatio facta fuit ex ardentissimo amore Dei erga nos, iuxta illud. *Sic Deus dilexit Mundum, vt filium suum vnigenitum daret*; amor autem Dei adscribitur Spiritui Sancto. Secundo, quia Incarnatio non est facta ex meritis, sed ex gratia Dei, quæ Spiritui Sancto tribuitur. Tertio, quia homo, qui formabatur, factus est Sanctus; Sanctitas autem attribuitur Spiritui Sancto. Quarto, quia etiam in alijs conceptionibus corpus formatur per spiritum, qui in semine includitur. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 32. art. 1. & alij; quomodo autem probetur Conceptionem Christi, seu Incarnationem peculiariter adscribi singulis personis Sanctissimæ Trinitatis, infra ostendam in secunda disputatione, q. 2. pun. 4.

Dices secundo, si Spiritus Sanctus fuisset causa principalis Conceptionis, sequeretur ipsum vocari posse Patrem Christi, & multo magis hoc ei nomen conuenire, quam Beatissimę Virgini conueniat nomē Matris.

Respondeo, Spiritum Sanctum non vocari Patrem Christi. Tum quia ille dicitur Pater, à quo alter ex vi suæ productionis procedit secundum perfectam similitudinem naturæ, vt patet ex definitione generationis; Christus autem secundum humanitatem non procedit à Spiritu Sancto secundum perfectam similitudinem naturæ; alia enim est natura humanitatis, alia Spiritus Sancti. Tum quia Christus, cum sit perfectus, & naturalis filius Dei, non debet vocari filius Dei, seu Spiritus Sancti ea solum generali ratione, qua omnis homo ob quandam similitudinem vocatur filius Dei. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 32. art. 3. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 Beatissima Virgo propriè est Mater Dei. Ratio est primo, quia cōcepit, & peperit Deum; concepit enim hunc hominem, qui in ipsa conceptione est Deus. Ergo est Mater Dei. Secundo, quia id apertè constat ex scriptura ad Galat. 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere.* Lucæ. 1. *Quod ex te nascetur sanctū vocabitur filius Dei*; Et iterum, *Vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei*, (idest diuinæ personæ) *ad me.* Tertio, quia Beatissima Virgo communiter vocatur Deipara. Quarto, quia ita definitum fuit in Cōcilio Ephes. & Calced. in Concil. Lateranen. sub Martin. 1. can. 3. & in alijs Cōcilijs. Ita Gregorius Nazianzenus orat. 51. & alij, quos citat, & sequitur Suarez 3. par. tom. 2. disp. 2. sect. 1. vers. 3.

vers. 3. Becanus cap. 28. quæst. 6. num. 4. Valentia tom. 4. disp. 2. q. 2. pun. 3. ad finem, & alij communiter.

Obijcies primo, Beatissima Virgo nullo modo effecit, vt Deus sit homo; ipsa enim non vniuit humanitatem Verbo, sed solum concurrit ad productionem humanitatis, quæ assumpta fuit à Verbo. Ergo Beatissima Virgo non potest dici Mater Dei.

Respondent nonnulli Doctores, Beatissimā Virginem concurrisse ad vnionem humanitatis cum Verbo, consequenter effecisse, vt Deus esset homo. Sed hoc mihi non probatur, tum quia incertum est Beatissimam Virginem concurrisse ad vnionem. Tum quia etiamsi ipsa concurrisset ad vnionē tamen, & ipsius concursus non fuisset per modum generantis, sed solum fuisset causa instrumentalis vnionis, consequenter non satis fuisset, vt Beatissima Virgo vocaretur mater Dei, vt etiam infra indicabo disp. 2. q. 2. pun. 4. n. 4.

Ego igitur Respondeo cum Suar. Becano, & alijs, Beatissimam Virginem vocari Matrem Dei, etiamsi ipsa non concurrerit ad vnionē hypostaticam. Ratio est, primo, quia ad hoc, vt vocetur Mater Dei, satis est, vt ipsa concurrerit ad vnionem corporis cum anima in eodem instāti, quo tota humanitas vnita fuit personæ Verbi per operationem Dei; sicut è contrario Iudæi verè dicuntur occidisse Deū, quia sua actione dissoluerunt vnionem animæ cum corpore, & consequenter totam humanitatem, vt sic, separarunt à verbo. Secundo, quia sicut agere est suppositorum, ita etiam nasci, & generari; non enim dicitur humanitas generari, sed hom, ocum generatio non denominet subiectum, sed suppositum; suppositum autē Christi est Deus. Ergo sicut Beatissima Virgo dicitur Mater Christi, ita etiā vocari potest mater Dei.

Obijcies secundò, si Deus vocari potest filius Beatissimæ Virginis, & quod Beatissima Virgo concurrerit ad humanitatē, & fuerit causa vnionis animæ cū corpore, sequitur etiā Deum denominari posse mutatum, aut causatum, & effectum, à mutatione, & effectione præcedenti in humanitate, sed hoc est falsum. Ergo etiam falsum videtur Beatissimam Virginem vocari posse matrem Dei, eo quod concurrerit ad humanitatem, & fuerit causa vnionis animæ cum corpore.

Respondeo, negando sequelam maioris propositionis. Ratio est, quia generatio denominat suppositum, mutatio vero denominat subiectum, quod in hoc casu est humanitas; consequenter Deus dici potest genitus in conceptione Beatissimæ Virginis, non verò mutatus, sicut neque dici potest effectus, seu causatus, quia simpliciter non est factus; sed est factus homo. Vide Suarez loco citato, & ea, quæ infra tradam de communicatione idiomatum.

11 Sed modò dubium superest. Primo, Vtrum sicut Beatissima Virgo verè fuit mater Christi; ita etiā aliquis homo potuerit de potentia Dei absoluta esse verè pater Christi; ita vt

ita vt sicut Christus verè habuit matrem naturalem, ita etiam verò potuerit habere patrem, atque adeò nasci ex fœmina, & viro.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est primò, quia hoc non implicat contradictionẽ. Secundò, quia non est maior ratio, cur Deus potuerit facere, vt fœmina sit Mater Dei, & non potuerit facere, vt aliquis vir pater Dei existeret. Tertiò, quia certum est Deum posse assumere, & terminare naturam hominis geniti ab alio homine. Ergo potest etiam illam assumere in primo instanti, quo perficitur generatio; sicut enim potest illam assumere post generationem, auferendo, & destruendo ipsius subsistentiam; ita etiam potest illam assumere in primo instanti impediendo, ne producatur subsistentia. Ita Suarez 3. p. tom. 2. disp. 11. sect. 3. Tannerus tom. 4. d. 2. quæst. 2. dub. 1. num. 4. contra quendam recentiorem Sancti Thomę interpretem.

Obijcies primò, generatio actiua terminatur ad personam, non ad humanitatem; sed actio virilis seminis non potest terminari ad personã Verbi; cum enim sit actio naturalis, non potest vnire humanitatem personæ Diuinæ.

Respondeo, generationem actiuã proximè versari circa naturam, vltimatè verò terminari ad suppositũ, nam virtute generationis vniuntur partes, ex quibus postea resultat suppositum, quod denominatur genitum, vel natum.

Obijcies secundò, Deus non potuit ita concipi, vt ex vi suæ originis obligationem haberet contrahendi peccatum originale, hoc enim est contra naturam, & dignitatem diuini Verbi; sed si conciperetur ex viro haberet obligationem contrahendi peccatum originale, nam ista obligatio cadit in omnes homines ab Adamo descendentes. Ergo Christus non potuit concipi ex viro, & fœmina simul.

Respondeo primò, Deum potuisse de potentia absoluta producere nouum hominem ab Adamo non descendentem, ex quo ipse conciperetur, & sic ipse non fuisset obnoxius culpæ originali.

Respondeo secundò, negando fore, vt Christus obnoxius esset vinculo peccati originalis; nã implicat naturam humanam vnitam personæ diuinæ infectam esse vlla culpa, vt infra ex professo probabo.

12 Secundò, Dubium est, Vtrum Beatissima Virgo dici possit mater naturalis Christi, & Christus filius naturalis Beatissimæ Virginis.

Respondeo, dici Matrem naturalem, & filium naturalem, si terminum præcisè spectemus; Christus enim habuit naturam eiusdem rationis cũ nostra traductam ex Matre; ad hoc autem, vt quis dicatur filius naturalis, opus est, vt habeat ex vi suæ originis naturam eiusdem rationis cum alijs hominibus, & non attenditur modus originis, sed terminus originis, sicut vt aliqua dicatur mater naturalis, opus est, vt communicet naturam eiusdem rationis, licet miraculosè id efficiat; terminus enim est naturalis; actio verò, seu modus est supernaturalis; sicut vinum, aut panis miraculosè factus, potest esse verus, & naturalis.

lis quamuis actio sit miraculosa, & Cæcus miraculosè illuminatus dicitur habere visum naturalem, quamuis illum supernaturali actione acquisierit.

Obijcies, Conceptio Christi fuit supernaturalis; sed tã Beatiss. Virgo dicitur mater Christi ratione conceptionis, quam Christus filius. Ergo Beatissima Virgo non potest dici mater naturalis, & Christus filius naturalis.

Respondeo, Conceptionem dici simpliciter miraculosam, & supernaturalem, quia vnumquodque magis iudicatur secundum formam, quam secundum materiam, & secundum agens, quam secundum patiens; cum autem conceptio Christi secundum virtutem actiuam non fuerit naturalis, sed supernaturalis, sequitur conceptionem Christi dici supernaturalem; dici vero naturalem solum secundum quid, idest ex parte materiæ, quia id quod Beatissima Virgo ministrauit totum est naturale. Ita in terminis S. Ambros. in lib de Incarnat. cap. 6. S. Thomas 3. par. quæst. 33. art. 4. Suarez ibid. in comment.

QVÆSTIO QVINTA.

De morte Beatissimæ Virginis, & ipsius in Cœlum Assumptione.

Punctum Vnicum.

An, & qua ætate Beatissima Virgo obierit, & an in Cœlum assumpta fuerit.

1 *Maria Virgo mortem obijt.*
2 *Maria Virgo probabiliter mortua non fuit ex morbo, & multo minus ex martyrio, sola Dei voluntate, aut vi ardentissimi amoris.*
3 *Maria V. obijsse videtur anno ætatis suæ 63. licet alij aliter sentiãt.*
4 *Maria V. statim post mortem beata fuit.*
5 *Maria V. assumpta fuit in cœlum post triduum mortis, licet alij aliter sentiant.*
6 *Gloria Mariæ V. quanta fuerit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Beatissima Virgo mortẽ obijt. Probatur primò, quia ita sentiunt communiter Patres, vt Dyonisius Areopagita, Damasc., Epiphanius, Nicephorus, Simeon Metaphrastes de dormitione Deiparæ, & alij quos

quos citat, & sequitur Suarez 3. par. tom. 2. disp. 21. sect. 1. vers. nihilominus; nec dissentit Epiphanius Heresi 78. licet nostram sententiam definire non audeat, asserens non esse in scriptura expressam. Secũdo, quia hic est communis Ecclesiæ sẽsus hoc tẽpore. Tertio, quia omnes filij Adæ obnoxij sunt morti, iuxta illud, *Sicut in Adam omnes moriuntur, &c.* & alibi, *statutum est omnibus semel mori.* Ergo etiam Beatissima Virgo obnoxia fuit morti, cum nulla authoritas, vel ratio oppositum suadeat. Quarto, quia par fuit, vt Beatissima Virgo assimilaretur Christo, quem constat fuisse passibilem, & mortalẽ. Quinto quia hoc pacto excluditur error eorum, qui finxerunt Beatissimam Virginem cœlesti quadam, seu Angelica natura præditam fuisse.

2 Maior difficultas est, ex qua causa obierit, an videlicet ex morbo, & ægritudine, aut alia de causa, vel occasione.

Respondeti probabiliter potest, mortuam non fuisse ex morbo, seu ægritudine, seu causa naturali, sed sola Dei volũtate, & arbitrio. Sic .n. mortuus est Moyses, cui dixit Deus, Deuteron. 32. *Ascende in montem, & morere,* & cap. 34. dicitur, *Mortuus est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab iubente Domino,* quo etiam pacto mortuum fuisse ferunt Ioannem Euangelistam, teste Nicephoro lib. 2. cap. 42. quem etiã Baronius, & alij quos referam disp. 3. putant senio confectum obijsse. Addit Suarez loco citato Beatissimam Virginem mortuã non fuisse ex morbo aliquo, sed vi ardentissimi amoris, & contemplationis; tanta enim esse potuit horum actuum vis, & intẽsio, vt vires corporis paulatim destituerẽtur; & anima in corpore seruari non posset.

Hinc colligitur falsã esse illorum sententiam, qui asseruerunt Beatissimam Virginem martyrio coronatam obijsse; id enim nulla sufficienti ratione, vel auctoritate probatur, & verba illa Simeonis, *Tuam ipsius animam gladius pertransibit,* non intelliguntur de corporali ipsius morte, sed potius de dolore, quẽ Beatissima Virgo de Christi cruciatibus perceptura erat.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Beatissima Virgo obijsse videtur anno ætatis suæ sexagesimo tertio. Ratio est primo, quia hæc est vulgi opinio, quam Baronius anno Christi 48. asserit fundari in quadam traditione. Secũdo, quia fideles communiter coronam Beatissimæ Virginis absoluũt 63. salutationibus in memoriam annorum ipsius. Tertio, quia assumptio Beatissimę Virginis contigit anno sexto Imperij Claudij qui, est annus 48. à natiuitate Christi, & 14. à Christi passione; si ergo quadraginta octo anni coiungantur cum quindecim annis, quos Beatissima Virgo habebat ante Christi Natiuitatem, constituẽtur sexaginta tres anni. Ita Euseb. seu potius Additionator ad Cronicũ Eusebij anno 48. Frãciscus Biuarius in cõmẽtarijs Dextri anno 48. pag. 95. & seqq. Suarez disp. 21. sect. 1. col. 4. vers. alij verò. Turrianus lib. 3. pro Epistolis Pontificijs cap. 16. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 5. n.

140. quamquam Suarez, & Baronius locis citatis probabilius putãt Beatissimam Virginem obijsse anno 72. alij anno 59. alij anno 60. alij anno 57. alij anno 58. alij anno 35. Vide Biuarium loco citato, vbi nostrã sententiam pluribus probat.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Beatissima Virgo statim post mortem vidit Deum, & beata fuit; anima enim perfectè purgata, & mũda, statim ac corpore exuta est videt Deum, vt ex certissimis fidei articulis ostendam in tractatu de beatitudine. Corpus tamen Beatissimæ Virginis post ipsius mortem in sepulcro reconditum fuit, vbi multis miraculis claruit, testibus Damasceno, Simeone Metaphraste, & alijs apud Suarez 3. par. tom. 2. disp. 21. sect. 2. initio; paulo verò post, animam iterũ corpori vnitã, & in Cœlũ assumptam fuisse vniuersa credit, & solemni Assumptionis festo testatur Ecclesia, & Patres vnanimi consensu fatẽtur. Ratio est, Tum quia sic decebat innocentiam, & puritatẽ Beatissimæ Virginis; par enim non erat, vt illa quæ nullas carnis maculas cõtraxerat, corruptioni, & vermibus subijceretur, aliorũque resurrectionẽ expectaret. Tum quia filius hunc honorem matri, & spõsus sponsæ exhibere debebat. Nã sicut Salomon, 3. Reg. 2. in speciali throno matrem suam collocauit; ita etiam par fuit, vt Christus in cœlis regnãs, matrem suam ad sublimem thronum eueheret. Tum quia nonnulli probabiliter putant Ioannem Euangelistam cum corpore glorioso resurrexisse, & illos, qui cũ Christo surrexerunt, nunc in cœlis gloriosos animo, & corpore existere. Alias rationes affert Suarez disp. 21. sect. 2.

Ex quo licet inferre, Assumptionem Beatissimæ Virginis in cœlum, non posse hoc tempore sine temeritatis nota negari, vt benè Corduba lib. 1. quæst. 17. Suarez loco citato, & alij. Imò aliqui Doctores existimant id esse de fide, alij putant solum probabilius, aut pium.

5 Quæres primo, quo tempore post motrem Beatissima Virgo in Cœlum assumpta fuerit.

Respõdeo, iuxta probabiliorem sententiam assumptam fuisse post triduum. Tum quia ita refert Nicephorus, & alij. Tum quia verosimile est Chistum voluisse sibi Matrem suam etiam hac in parte similem esse; quamquam alij putant eodem die decimaquinta Augusti, mortem, resurrectionem, & Assumptionem contigisse, quia Ecclesia omnia eodem die celebrat. Alij arbitrãtur resurrexisse, & Assumptam fuisse quadraginta diebus post mortem.

6 Quæres secundò, ad quantam gloriæ perfectionem Beatissima Virgo assumpta fuerit.

Respondeo, id colligi debere ex supradictis de gratia ipsius, præmium enim respondet merito, & gloria gratiæ. Vide Suarez disp. 21. sect. 3.

DISPVTATIO SECVNDA.

De Sacroſancto Incarnationis Myſterio.

HÆC DISPVTATIO viginti quatuor Quæſtionibus abſoluetur.

In I. Agetur De Incarnatione Diuini Verbi, quoad definitionem, ſeu eſſentiã, exiſtentiam, conuenientiam, neceſſitatem, finem, & tempus.

In II. De vnione Verbi Incarnati, & termino, ſeu effectu vnionis.

In III. De perſona aſſumente naturam humanam.

In IV. De Natura aſſumpta.

In V. De termino totali, & adequato Incarnationis, qui eſt Christus Dominus conſtans perſona aſſumente, & natura aſſumpta.

In VI. De communicatione idiomatum, ideſt proprietatum, ſeu attributorum conſequentium vnionem hypoſtaticam.

In VII. De gratia Chriſti tam habituali, & ſanctificante

QVÆSTIO PRIMA.

De Incarnatione Diuini Verbi quoad definitionem, seu essentiam, existentiam, conuenientiam, necessitatem, finem, & tempus.

PRimo loco explicabo, Quid sit Incarnatio. Secundò, An sit possibilis, & naturaliter cognosci, vel demonstrari possit esse possibilem, aut factam fuisse. Tertiò, An sit conueniens. Quartò, An fuerit necessaria. Quintò, Ad quem finem facta, & an præfinita fuerit ante præscientiam peccati originalis. Septimò, An conuenienti tempore facta sit.

Punctum Primum.

Quid sit Incarnatio.

1 *Incarnatio quid sit.*

2 *Incarnatio quibus nominibus efferatur.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INcarnatio est actio, per quam filius Dei vniuit sibi naturam humanam in sua hypostesi, idest per quam assumpsit naturam humanam ad suam subsistentiam, iuxta illud Io annis 1. *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* & licet nomen Incarnationis strictè acceptum significet vnionem ad carnem præcisè; hic tamen accipitur pro assumptione naturæ humanæ, constantis anima, & carne; caro enim per sinecdochen frequenter accipitur pro composito ex anima, & carne, vt ex loco illo Genesis 6. *Omnis caro corruperat viam suam.* vt benè docet Didacus Aluar. de Incarnatione in proemio vers. vt autem.

2 Incarnatio alio nomine vocari solet vnio, seu vnitio hyppostatica, quæ nihil est aliud, quam actio, per quam natura humana vnita est personæ filij Dei. Alio nomine vocatur assumptio, idest sumptio ad se; filius enim Dei per Incarnationē sumpsit ad se naturam humanam. Hæc tamen est differentia inter vnionem, & assumptionē, quod assumptio duo connotat, nempè personam verbi tanquam causam efficientem vnionis; & eandem personam verbi tanquam terminum ipsius vnionis; verbum

bum enim simul cum alijs personis Sanctissimæ Trinitatis effecit incarnationem, vt infra probabo; & præterea ipsamet persona verbi terminauit naturā humanā, quia illam constituit in esse subsistentis supplendo subsistentiam humanitatis; vnio verò non significat causam efficientem, vel terminantem vnionis, sed significat actionem vniendi, vel ipsammet coniunctionē, vt infra ostendam. Incarnatio à Damasceno lib. 3. cap. 6. appellatur inhumanatio; ab Hilario in prologo super psalmos, vocatur corporatio; ab Augustino Epist. 3. ad Volusianum nuncupatur mixtura admirabilis; ab alijs alio nomine effertur, vt benè prosequitur Gregorius de Valentia tom. 4. disp. 1. quest. 1. pun. 1. Io. Puteanus tom. 2. q. 1. art. 1. dub. 1. Tannerus tom. 4. disp. 1. q. 1. dub. 1. num. 2. & seqq.

Punctum Secundum.

An Incarnatio sit possibilis, & an naturaliter cognosci, vel demonstrari possit, possibilem esse, aut factam fuisse.

1. *Incarnatio possibilis est.*
2. *Quæ infinitè inter se distāt nō possūt inter se vniri in eo, in quo infinitè distant.*
3. *Deus immutabilis est.*
4. *Ex duobus entibus in actu completo non potest fieri vnum ens per se; natura autem humana priuata propria subsistentia nō est ens in actu completo.*
5. *Christus est ens per se, etiam posita Incarnatione.*
6. *Humanitas à Verbo assumpta non est priuata propria existentia sed subsistentia.*
7. *Incarnationis possibilitas non potest naturali lumine clarè cognosci.*
8. *Angelus naturaliter non cognoscit naturam humanam caruisse propria subsistentia.*
9. *Angelus naturaliter cognoscit Deū esse omnipotentem non quidem distinctè, & euidenter, sed in generali, & in confuso.*
10. *Incarnationem factā fuisse non possumus naturali lumine cognoscere.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Incarnatio possibilis est. Ratio est. Tum quia non implicat Deū fieri hominē, non. n. implicat ex parte Dei, neque ex parte naturę assumptæ. Ergo incarnatio possibilis est, illud enim est possibile, quod non implicat cōtradictionem. Tum quia potentia Dei non est finita, sed infinita, *Non enim est impossibile apud Deum omne verbum*, Lucæ 1. Tum quia verum est Deum factum fuisse hominem. Ergo Deus fieri potuit homo. Ergo incarnatio possibilis est, alioquin Deus factus non fuisset homo. Ita communiter Doctores. Quomodo autem possibilitas, seu mysterium Incarnationis in specie probari possit contra Iudęos. Videri potest apud Suarez 3. par. tom. 1. disp. 2. & 2. apud Valentiam tom. 4. disp. 1. quæst. 1. pun. 2. apud Puteanum q. 1. art. 1. dub. 4. & apud Tannerum tom. 4. disp. 1. quæst. 1. dub. 2.

2 Obijcies primo, impossibile est, vt ea, quę inter se infinitè distant, inter se vniātur, & constituant vnum

per

per se; finiti enim ad infinitum non est proportio; Sed Deus, & natura humana infinitè inter se distant. Ergo impossibile est, vt inter se vniantur, & constituant vnum per se. Ergo incarnatio impossibilis est. Cõfirmatur quia maior est distantia inter personam diuinam, & naturam humanam, quam inter substantiam, & accidens; Sed tanta est distantia inter substantiam, & accidens, vt non possint inter se vniri, ita vt ex ijs constituatur vna substantia. Ergo multò minus persona Diuina, & natura humana sic vniri poterunt, vt ex eis vnica substantia existat.

Respondeo impossibile esse, vt ea, quæ inter se infinitè distant, vniantur, & constituant vnum per se in eo, in quo infinitè distant; Deus aũt, & humanitas, licet infinitè distent in ratione perfectionis, non tamen infinitè distant in genere causæ, & effectus, aut in proportione habitudinis, seu ordinis, aut in genere principij terminantis, seu sustentantis ad rem terminatam, & sustẽtatam; consequenter hoc pacto vniri possunt, sicut enim aliæ res creatæ, licet in ratione perfectionis, & potentiæ infinitè distent ab omnipotentia Dei, quia tamen non distant in ratione causæ, & effectus, possunt esse effectus omnipotẽtię Dei: ita licet De⁹, & natura humana infinitè distent in ratione entitatis, & perfectionis, non tamen infinitè distãt in ratione principij terminantis ad rẽ terminatam; consequenter Deus terminare potest naturam humanam. Ad confirmationem, Respondeo maiorem esse distãtiam quoad entitatem, & quoad perfectionem inter personam diuinam & naturam humanam, quam inter substantiam, & accidens; esse tamẽ maiorem proportionem habitudinis, & ordinis inter personam diuinam, & naturam humanam, quam inter substantiam, & accidens ad constituendam vnam substantiam; natura enim substantiæ, & accidẽtis est, vt vnam substantiam constituere non possint; persona vero diuina naturam humanam terminare potest.

3 Obijcies secundo, impossibile est Deum mutari; Deus enim immutabilis est; *Ego Deus, & non mutor*, Malachiæ 3. *Apud quem non est transmutatio*, Iacobi 1. Ergo impossibilis est incarnatio; nam per incarnationem Deus fieret homo, consequenter mutaretur; mutari enim est aliter se habere nunc, quam prius; verbum autem per incarnationem aliter se nunc haberet, quàm antea; nã prius nõ erat homo, post incarnationẽ esset homo. Ergo esset mutatus. Neq; dici põt aliter se habere per denominationẽ extrinsecam sumptã ab humanitate assumpta; nã sic verbũ non diceretur vnitum, nisi denominatiuè, & Deus non esset factus homo, nisi denominatiuè, & extrinsecè, vt argumentantur Alexander Pesantius 3. par. quæst. 1. disp. 1. difficultate 1. & alij.

Respondeo, negando primam cõsequentiam; Deus enim ob incarnationem fit quidem homo, cum antea non esset homo; non tamen ob id dicitur mutari, sed mutatio fit in humãitate, cum in ipsa recipiatur vnio, per quam humanitas vnitur verbo, & verbum humanitati. Alias responsiones affert Gregorius de Valentia tom. 3. disp. 1. quæst. 1. pun. 2. ad 2.

ad 2. argum. Sed mihi non placent.

Dices, Verbum non minus remanet vnitum humanitati, quã humanitas verbo; sed humanitas dicitur mutari ob huiusmodi vnionem. Ergo etiam verbum.

Respondeo, vnionem dupliciter spectari posse; Primo, ratione subiecti, quod est humanitas, in qua vnio recipitur. Secundo, ratione termini, quod est verbum terminans ipsam vnionem. Verbum remanet intrinsecè vnitum humanitati, non tãquam subiectum, sed tanquam terminus vnionis; consequenter mutatio non est in ipso verbo, sed in humanitate, vt benè Becanus de incarnatione cap. 2. q. 2. num. 12. Suarez disp. 8. sect. 3. col. 9. vers. secundum caput.

4 Obijcies tertio, ex duobus entibus in actu nõ potest fieri vnũ ens per se; sed persona diuina, & natura humana sunt entia in actu. Ergo ex ijs constitui nõ potest vnum ens per se; cõsequenter constitui non potest persona, quæ in natura diuina, & humana subsistat.

Respondeo ad maiorem propositionem, ex duobus entibus in actu cõpleto, perfecto, & terminato nõ posse constitui vnum ens per se; natura antè humana priuata propria subsistentia non est in actu completo, & perfecto; sed in potentia ad personalitatem, tanquam ad terminum substantialem, per quem subsistat; consequenter ex natura humana, & personalitate verbi constitui potest vnum ens per se, idest vna prima substantia, seu persona, vt benè Valentia d. 1. q. 1. pun. 2. ad 5. argum. Suar. d. 8. sect. 1. Puteanus q. 1. art. 1. dub. 2. & alij, & hæc obiectio non longè differt à subsequenti.

5 Obijcies quarto, si daretur Incarnatio sequeretur Christũ esse ens per accidens; tunc enim dicitur ens per accidens, dum aliquid aduenit enti perfecto, & completo. Ergo incarnatio dari nõ potest, quia Christus est ens perfectum, & completũ.

Respondeo negando sequelam. Tum quia Christus est ens per se, etiam posita incarnatione; *Sicut enim anima rationalis, & caro vnus est homo; ita Deus, & homo vnus est Christus.* Tum quia verbum non fit ens per accidens ob incarnationem, cum per incarnationem non mutetur, & nihil reale in se recipiat, sed est terminus vnionis. Neq; natura humana dici potest fieri ens per accidens; tunc enim dicitur fieri ens per accidens, dum aliquid aduenit enti completo, & perfecto; natura antè humana, cui verbum vnitur per incarnationem, non dicitur ens completum, & perfectum, cum careat propria subsistentia, & personalitate, quæ suppletur per subsistentiam, & personalitatem verbi, cui vnitur.

6 Obijcies quinto, impossibile est humanitatẽ priuari propria existentia, cum existentia sit de intrinseca ratione rei existentis, & impossibile sit rem aliquam existere per existentiam à se distinctam. Ergo incarnatio impossibilis est; nam humanitas per incarnationem amitteret propriam existentiam.

Dices, humanitatẽ nõ priuari propria existẽtia; sed subsistẽtia. Cõtra, quia in natura substãtiali cõpleta, & integra idẽ est existentia, & subsistẽtia;

tia,nã existentia naturæ substãtialis est substantialis. Ergo est existentia per se. Ergo est subsistentia.

Respondeo, humanitatem à verbo assumptam non priuari propria existentia, sed subsistentia, & personalitate; aliud enim est existentia, aliud subsistentia, vt communior,& receptior Doctorũ Schola tradit in Metaphysicis. Vt hæc solutio intelligatur, aduertendum est primò, existentiam rei in rebus creatis non distingui ab ipsius rei essentia, & entitate, sed esse ipsam rei entitatẽ, quatenus entitas actualis est, habens esse extra causas suas; essentia enim, seu entitas rei dupliciter spectari potest. Primo, vt possibilis. Secundo, vt actualis; in esse actuali constituitur formaliter per ipsammet existentiã, quia res, seu entitas rei per existentiam ponitur extra suas causas.

Ex quo fit, vt Christus assumẽdo naturam humanam, dicatur etiam assumpsisse ipsius existentiam.

Secundo, aduertendum est suppositum, seu personalitatem, seu subsistentiã, seu hypostesim in rebus creatis, nihil aliud esse, quam terminum naturæ, seu modum quendam substantialem, per quem natura terminatur, vt in se, & per se existat absq; alio sustentante.

Tertio, aduertendum est personalitatem, seu subsistentiam ex natura rei distingui à natura existente, seu ab existentia, tanquam modum à re; sicut inhęrentia actualis accidẽtis distinguitur ab ipsa entitate accidentis. Quamobrem natura ex vi existẽtiæ hoc solum habet, vt sit ens actu, aptum, vt in se, & per se existat; subsistentia verò est terminus naturæ faciens, vt illa in se, & per se existat, qui terminus statim consequitur naturam existentem, nisi miraculosè impediatur, sicut existentia accidentis est entitas ipsius existens extra suas causas, apta inhærere subiecto. Actualis verò inhęrentia est modus, per quem accidens actu inhæret, qui modus statim consequitur ipsum accidens actu existens, nisi impeditur. Vide Suar. de Incarnat. disp. 8. sect. 3. columna 2.

Dices, si subsistentia est modus quidam substantialis distinctus à natura, sequitur, Christum non esse verum, & perfectum hominem, quia assumpsit naturam humanam sine subsistentia.

Respondeo, subsistentiã esse quidem modum substantialem, per quẽ homo completur in ratione suppositi; non tamen pertinere ad rationem naturæ humanæ, seu hominis, vt homo est; homo enim formaliter in esse hominis constituitur per humanitatem: consequenter Christus est perfectus homo, cum habeat humanitatem, & licet non subsistat subsistentia humana; subsistit tamẽ subsistentia diuina.

Hic afferri possẽt aliæ obiectiones contra primam propositionem, sed ipsarum solutiones constabunt ex infra dicendis suis locis.

Ex dictis colligi potest nulla vera ratione probari, vel conuinci posse mysteriũ Incarnationis esse impossibile. Ratio est, quia verum vero non repugnat, nullumq; falsum est demõstrabile; sed mysterium Incarnationis esse impossibile, est falsum, cum ex fide constet esse possibile, & factũ fuisse. Ergo nulla vera ratione probari

bari, & conuinci potest hoc mysterium esse impossibile. Ita communiter Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Possibilitas Incarnationis non potest naturali lumine clarè, & euidenter cognosci, vel demonstrari. Ratio est primo, quia ex scriptura constat rationem mysterij Incarnationis, & cōsequenter eius possibilitatem, longè distare à cognitione naturali cuiuslibet creaturæ, Isaię 53. *Generationem eius quis enarrabit?* Psal. 23. *Quis est iste rex gloriæ?* & Matth. 16. Petro confitenti hoc mysterium his verbis, *Tu es Christus filius Dei viui*, respondit Christus, *caro, & Sanguis non reuelauit tibi.* 1. Corinth. 2. *Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestinauit Deus ante sæcula in gloriam nostram, quam nemo principum huius sæculi cognouit.* Ad Ephes. 3. *Mihi omnium Apostolorum minimo data est gratia hæc in gentibus, euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ sit dispensatio Sacramenti absconditi à sęculis in Deo.* Secundo, quia ad agnoscendam incarnationē opus est, vt præcedat duplex cognitio. Prima est, vt cognoscatur mysterium trium personarum Sanctissimæ Trinitatis. Secunda est, vt cognoscatur naturam humanam separari posse à propria subsistētia, & vniri posse subsistentię verbi, idest secundæ personæ Sanctissimæ Trinitatis; hæc autem clarè, & euidenter cognosci non possunt ab vlla creatura humana, vel Angelica. Ita Medina 3. par. q. 2. introductoria, Suar. d. 3. sect. 1. Valentia puncto. 2. & alij communiter.

Dixi in propositione, clarè, & euidenter, vt innuerem possibilitatem incarnationis naturaliter cognosci, & demōstrari posse cognitione quadam imperfecta, & secundum quid, quamuis clarè, & euidenter cognosci non possit. Ratio est, quia ad cognoscendum aliquid esse possibile, satis est soluere omnia argumenta, quæ ad probandam ipsius impossibilitatem adducuntur; sed argumenta, quæ afferuntur ad probandam Incarnationis impossibilitatem, à nobis solui possunt, nam in quolibet argumētō allato ad probandam Incarnationis impossibilitatem assignare possumus defectum aliquem in materia, vel forma argumenti. Ergo possibilitas incarnationis naturaliter cognosci, & demostrari potest cognitione quadam imperfecta, & secundum quid, vt bene in hac parte argumentatur Valentia pun. 2. assertione 2. contra Suarez, & Tannerum loco citato.

8 Obijcies cōtra propositionem, primo Angelus naturaliter cognoscit humanam naturam caruisse, & separatam fuisse à propria personalitate, & subsistentia; natura autē, & personalitas naturę humanę est ordinis naturalis, & Angelus naturaliter penetrat naturam humanam, & totam ipsius capacitatē, consequenter perfectè cognoscit quicquid circa ipsam fieri potest, vel factum fuit. Ergo Angelus naturaliter cognoscit mysterium incarnationis, alioquin non cognouisset carentiam personalitatis in natura humana, nec humanam Christi naturam penetrasset,

quod

quod non est admittendum.

Respondeo primo, negando consequentiam, quia licet admitterem Angelum cognouisse naturã humanam carentem personalitate; non tamen cognouit illam subsistere personalitate verbi; cum dubitare posset, an natura humana per diuinam potentiam subsisteret sine vlla personalitate, Deo efficienter supplente personalitatem, & subsistentiam, aut an sibi personalitas miraculosè occultaretur.

Responderi potest secundo, negando antecedens; cum enim natura humana duplicem habeat capacitatem, vnam naturalem, alteram obedientialem, per quam Deus supernaturaliter in ea facere potest, quicquid non implicat cõtradictionem. Angelus non penetrat naturam humanam secundum capacitatem obedientialem, cõsequenter naturaliter cognoscere non potest separationem naturæ humanæ à personalitate, cum hæc separatio fieri non possit naturaliter, sed solum supernaturaliter per potentiam obedientialem, vt benè docent Suarez 3. par. tom. 1. disp. 3. sect. 1. concl. 2. & sect. 2. Tannerus num. 19. & alij communiter.

9 Obijcies secundo, Angelus naturaliter cognoscit Deum esse omnipotentem, consequenter posse facere quicquid non implicat contradictionem; sed mysterium incarnationis non implicat contradictionem. Ergo Angelus naturaliter cognoscere potest mysterium incarnationis, seu incarnationem esse possibilem.

Respondeo, Angelum generatim, & in confuso naturaliter cognoscere Deum esse omnipotentem, & posse facere quicquid non implicat contradictionem; non tamen distinctè, euidenter, & in particulari cognoscit, an hoc, vel illud mysterium implicet contradictionem, quia non penetrat omnipotentiam Dei, & potentiam obedientialem creaturæ.

TERTIA PROPOSITIO.

10 Naturali lumine non potest euidenter cognosci, vel demõstrari incarnationem factã fuisse. Ratio est; tum quia nulla causa, vel effectus naturalis assignari potest, qui nos ducat in claram incarnationis cognitionem. Tum quia mysterium incarnationis non potest cognosci, nisi præcognito mysterio Sanctissimæ Trinitatis; mysterium autem Sanctissimæ Trinitatis naturaliter cognosci non potest. Tum quia si extat aliquis effectus, qui cognitionem incarnationis parere possit, maximè miracula Christi; hęc autem non sufficiunt, præcisa reuelatione, cum etiã ab Apostolis, & ab alijs patrata fuerint miracula, quæ tamen nullam in ipsis diuinitatem arguebant, vt benè ratiocinatur Becanus de Incarnatione quæst. 2. n. 2. & Suarez disp. 3. sect. 2. vers. ad 1.

Dixi in propositione, naturali lumine, quia si loquamur de cognitione supernaturali possibilitatis, aut existentiæ incarnationis, certum est illam cognosci posse, quia ex fide, & reuelatione manifestè constat. Ioannis 1. *Verbum caro factum est*, & alibi pluribus in locis. Vide Suarez 3. p. tom. 1. de Incarnat. disp. 3. sect. 2. concl.

concl. 3. & tota sect. 2 Medinam loc. cit. & Tannerum quæst. 1. dub. 1.

Punctum Tertium.

An Incarnatio fuerit conueniens.

1 *Incarnatio conueniens, & consentanea fuit diuinæ bonitati.*

2 *Incarnatio est communicatio excellentior cæteris communicationibus ad extra, non verò ad intra.*

3 *Si plures personæ assumerent humanitatem, communicatio esset maior solum extensiuè.*

4 *Verbi Diuini Incarnatio conuenientior fuit, quam Incarnatio Patris, aut Spiritus Sancti.*

5 *Incarnatio cōueniens est naturæ humanæ.*

6 *Incarnatio conueniens fuit ad perfectionem vniuersi.*

7 *Incarnatio conuenientissima fuit ad redimendum genus humanum ex perfecta iustitia.*

8 *Redemptio generis humani ex perfecta iustitia conuenientior fuit redemptione ex mera liberalitate, aut ex imperfecta iustitia.*

9 *Liberalitas, & charitas Dei maior fuit tradendo facultatem satisfaciendi, quam offensam gratis condonando.*

10 *Angelorum redemptio conueniens fuisset si facta fuisset.*

11 *Redemptio hominum conuenientior fuit redemptione Angelorum.*

QVatuor principaliter ostendam in hoc puncto. Primò, Vtrum Incarnatio ex se, & ex sua natura fuerit conueniens Deo, idest decens diuinam bonitatem, eique consentanea. Secundò, an fuerit consentanea humanæ naturæ. Tertiò, toti mundo. Quartò, an conueniens fuerit ad redimendū genus humanum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 INcarnatio est cōueniens Deo, idest consentanea diuinæ bonitati, & perfectioni. Ratio est, quia de ratione summi boni est, vt se summè communicet; sicut enim de ratione boni est sui communicatio, & diffusio, inquit Dionysius de diuinis nominibus cap. 4. ita etiam de ratione summi boni est summa communicatio; sed incarnatio est summa communicatio diuinæ personæ. Ergo incarnatio est maximè cōueniens Deo. Minor probatur, quòd scilicet Incarnatio sit summa communicatio, tum quia Deus in genere causæ formalis per incarnationem cōmunicat suam subsistentiam humanitati, in genere causæ efficientis coniungit humanam naturam cum sua personalitate, & per modum causæ finalis per incarnationem allicit nos ad sui amorem; propria enim ratio boni, est ratio finis, seu appetibilis, cum bonum moueat appetitum ad sui desiderium, & hoc pacto se illi communicet, & ad illum se diffundat, vt benè Suarez quæst. 1. in commentar. art. 1. Becanus quæst. 3. n. 5. Valentia pun. 4. ad 3. obiectionem. Tum quia cum Deus cōmunicauerit se creaturæ tribus modis. Primo secundum esse naturale. Secundo, secundum esse gratiæ. Tertio, secundum vnionem hypostaticam, & se-

cũdum esse suum personale, hæc tertia communicatio est summa communicatio, cùm per ipsam collatum sit creaturæ summum, & infinitum Donum, idest subsistentia, & personalitas diuina. Ita cõmuniter Doctores cum S. Thoma 3. par. quæst. 1. art. 2.

Obijcies primò, Deus, antequam vniretur, & communicaretur naturę humanæ, existebat, & erat summum, & infinitum bonum. Ergo de ratione summi boni non est communicatio; nam ad rationem boni non pertinet id, sine quo consistere potest bonum, sed solum pertinet id, quod est ipsius perfectio, & sine quo ipsum consistere non potest.

Respondeo, nos non asserere de ratione boni esse communicationem sui, ac si hæc sit aliquid intrinsecum essentiæ ipsius, sed communicationem sui decere naturam boni, eique consentaneam esse. Ob id etiam dum dicimus incarnationem esse Deo conuenientem, non intendimus asserere aliquam perfectionem per incarnationem Deo afferri, sed incarnationem esse consentaneam bonitati, & perfectioni Dei, vt benè S. Thomas 3. par. quæst. 1. art. 1. ad primam, Tannerus tom. 4. disp. 1. q. 1. dub. 1. num. 107. Vasquez 3. par. quæst. 1. in comment. art. 1. num. 18. Suarez in comment. art. 1. vers. ex his, Valentia pun. 4. & alij communiter.

2 Obijcies secundo, Deus perfectiori modo communicat se filio per æternam generationem, & Spiritui Sancto per æternam Spirationem, quã humanitati per incarnationem, cum per illam Deus intrinsecè communicet suam naturam, nõ per hanc; Deus enim non communicat, nec communicare potest creaturæ naturam, & essentiam suam; alioquin creatura esset Deus per essentiam, quod implicat. Ergo incarnatio non est summa communicatio.

Respondeo, nos non conferre communicationem ad extra, vt est incarnatio, cum communicatione ad intra, vt est processio diuinarũ personarum, quam constat perfectiorem, & excellentiorem esse communicatione ad extra; sed dicimus incarnationem esse cõmunicationem excellentiorem cæteris communicationibus ad extra. Ita Caietanus 3. p. quæst. 1. art. 1. Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 1. dub. 4. & alij communiter.

3 Dices, maior esset communicatio, si plures personæ diuinæ assumerent humanitatem. Ergo incarnatio iam facta, non est summa communicatio.

Respondeo, si plures personę assumerent humanitatem, communicationem fore maiorem solum extensiuè, esset enim communicatio eiusdem rationis, & ordinis.

4 Quæres, An potius decuerit verbum incarnari, quam Patrem, aut Spiritum Sanctum.

Respondeo, decuisse potius verbum incarnari. Primò, vt qui erat filius Dei ab ęterno, efficeretur filius hominis in tempore. Secundo, vt qui erat filius Dei naturalis, efficeret nos filios Dei adoptiuos. Tertio, vt media persona inter Patrem, & Spiritum Sanctum, mediator fieret inter Deum, & hominem. Quarto, vt illa persona assumeret naturã, per quam

genus

genus humanum instruendum erat; persona autem, per quam genus humanum instruendum erat; est verbum diuinum, iuxta illud Sapientiæ 1. *Fons Sapiëtię verbum Dei in excelsis.* Quinto, vt homo, qui Deum offenderat appetēdo similitudinem Dei, reconciliaretur Deo per veram Imaginem, & similitudinem Dei. Sexto, vt creatura vniretur illi, per quem tanquam per exemplar omnia facta sunt; nam quæ similia sunt, conuenientius vniuntur, iuxta tritum sermone prouerbium, *Simile simili est amicum;* Ille autem per quem omnia facta sunt est Verbum Diuinum, Eccles. 17. & Ioann. 1. Vide Sanctum Augustinum lib. 15. de Trinitate c. 11. Anselmum de Incarnatione cap. 4. Damascenum lib. 4. cap. 4. S. Thomam de Incarnat. quæst. 3. art. 8. Valentiam tom. 4. disp. 1. quæst. 1. pun. 4. col. 3. Becanum de Incarnat. cap. 4. num. 4. Suarez de Incarnat. dip. 12. sect. 1. col. 1. & 2. vers. ratione, & alios Commentatores S. Thomæ quæst. 3. art. 8.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 INcarnatio conueniens est naturę humanę, hoc est, tribuens illi magnum bonū, & perfectionem. Ratio est, tum quia, *Christus per incarnationem factus est nobis sapientia, iustitia, & sanctificatio,* vt dicitur 1. ad Corint. 1. Tum quia per incarnationem homo factus est Deus; consequenter factus est superior Angelis, factus est capax infiniti meriti, fons omnium bonorum operum spiritualium, & caput vniuersi; & quamuis istæ dignitates, & excellentię videātur proprię illius naturę, quæ assumpta fuit, nihilominus moraliter redundant in totam naturam; vt colligi videtur ex 2. Corint. 2. vbi Paulus ait, *Deum prædestinasse hoc mysterium ad gloriam nostram.* Tum quia Deus per incarnationem factus est nobis amabilis; similitudo enim est causa amoris. Ita S. August. de prædestinat. Sanctor. cap. 25. Caietan. de Incarnat. q. 1. art. 1. Suarez disp. 3. sect. 3. concl. 2. Becanus c. 1. quæst. 3. num. 6.

TERTIA PROPOSITIO.

6 INcarnatio cōueniens fuit ad perfectionē totius vniuersi. Ratio est, tum quia per incarnationem peculiaris quædam dignitas collata videtur omnibus; cū enim omnes res creatæ eminenti quadā ratione contineantur in homine, factum est, vt Deus assumendo naturam humanā, sibi quodammodo omnes creaturas vniuerit, quo spectare videtur illud ad Ephes. 1. vbi dicitur, *Omnia esse in Christo instaurata.* Tū quia perfectio vniuersi postulat, vt omnes rerum ordines in eo reperiantur; ordines autem rerum sur; ordo naturæ, gratię, & vnionis hypostaticæ, vt benè ex S. Thoma argumentatur Suarez loco citato cōcl. 3. Tum quia sicut in substantijs creatis reperitur vna persona cum vna natura, & in substantia increata reperitur vna natura cum triplici persona, ita par erat, vt plures naturę in vna persona inueniren tur. Ita communiter Doctores.

QVARTA PROPOSITIO.

7 INcarnatio est medium conuenientissimum ad redimendum

genus humanum ex perfecta iustitia. Ratio est, quia nullum conuenientius medium assignari potest; nā redemptio generis humani ex perfecta iustitia conuenientior est, quā redēptio ex imperfecta iustitia, & ex mera liberalitate, vt infra probabo; sed redemptio ex perfecta iustitia fieri non poterat sine vnione naturæ humanæ, aut Angelicæ cum persona diuina; vnio aūt naturæ humanæ cū persona diuina cōueniētior est ad redēptionem, quā vnio naturę Angelicæ cū persona diuina, vt patebit ex infra dicendis. Ergo Incarnatio est medium maximè conueniens ad redemptionē generis humani ex perfecta iustitia. Ita S. Thomas de Incarnat. q. 1. art. 2. Suarez disp. 4. sect. 2. vbi asserit hanc esse communem Doctorum sententiam, Becan. c. 1. q. 5.

Dixi, ex perfecta iustitia, quia ad redemptionē generis humani ex imperfecta iustitia, aut ex mera liberalitate, alia congruentia media adhiberi potuissent. Vt hoc clarius intelligatur aduertendū est, redemptionem generis humani tribus modis fieri potuisse. Primo ex mera liberalitate, & misericordia Dei; vt si Deus gratis homini condonasset totā offensam; cum enim Deus sit supremus omnium Dominus, nulli facere potest iniuriā, & cū ipsi per peccatū facta fuerit iniuria, poterat illā remittere, & iuri suo cedere, & cū ipse sit supremus Iudex, & Legislator, potuisset in lege contra peccatores facta dispensare, vt benè argumētatur Suarez disp. 4. sect. 2. conclus. 1. Secundò, ex perfecta iustitia exigendo satisfactionē æqualem offensæ. Tertio, ex imperfecta iustitia, vt si aliqualem satisfactionem exegisset, illaq; contentus fuisset.

8 Dubium modo est, Vtrum redemptio generis humani ex perfecta iustitia, conuenientior fuerit redēptione ex imperfecta iustitia, aut ex mera liberalitate.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia conducebat bono communi, magisq; decebat hominem redimi ex perfecta iustitia, ne delicta impunita remanerent. Tum quia satisfactio ex perfecta iustitia magis cōmendat gloriam, & virtutem hominis, eo quod ipse possit ex perfecta iustitia satisfacere, nec egeat liberali condonatione. Tū quia illud opus altiori, & conuenientiori modo fieri dicitur, in quo magis elucent Dei attributa; sed in redemptione ex perfecta iustitia magis elucent diuina attributa, videlicet, summa iustitia, summa misericordia, & summa sapientia; nam summæ iustitiæ est exigere satisfactionem æqualem offensæ, summæ misericordiæ est præbere modum præstandi satisfactionem æqualem, summæ sapientiæ est simul coniungere summam iustitiam, & summam misericordiam, quæ sibi contrariæ videbantur; hoc autem factum fuit per redemptionem generis humani ex perfecta iustitia, iuxta illud Psal. 84. *Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia, & pax osculatæ sunt.*

Obijcies primò, misericordia est virtus excellentior virtute iustitiæ; cum autem misericordia minuatur exigendo satisfactionem ex perfecta iustitia, sequitur cōuenientiorem fore generis humani redēptionem ex mera misericordia; sic enim in redem-

demptione generis humani magis eluxisse misericordiã, quæ ex suo genere est altior, & excellẽtior virtus.

Respondeo, misericordiã in hoc casu diminutam non fuisse, sed magis expressam, & exaltatam, quia summæ misericordiæ est præbere modum, & facultatem satisfaciendi ad æqualitatem.

9 Dices, maior liberalitas, & maior charitas ostenditur gratis condonando omne debitum, quam satisfactionem exigendo; *Nam qui plus amat, plus remittit*, Lucæ 7. Et gratuita iniuriarum condonatio apud homines magis æstimatur, quam satisfactionis exactio.

Respondeo cum Suarez loco cit. concl. 1. Becano cap. 1. quæst. 4. n. 6. maiorem liberalitatem, & charitatem ostendi tradendo modum, & facultatem satisfaciendi, quam gratis offensam condonando. Neq; est par ratio Dei, & hominum; ideo enim apud homines magis æstimatur gratuita remissio, quam exactio satisfactionis, quia homines satisfactionẽ exigere solẽt ex odio, vel intuitu proprij commodi; Deus autem non exigit satisfactionem hoc pacto, sed ex iustitia, & charitate, vt dignitas naturæ humanæ magis exaltetur, & ne delicta maneant impunita.

10 Quæres, Vtrum redemptio Angelorum conueniens fuisset, si facta fuisset.

Respõdeo affirmatiuè, quia sicut redemptio generis humani conueniens fuit, eoquod deceat diuinam bonitatem, magnum homini bonũ afferat, & ad maiorem vniuersi perfectionem conducat; ita etiam redẽptio Angelorum conueniens fuisset ob easdem rationes.

11 Rogabis, Vtrum conuenientius fuerit homines redimere, quam Angelos.

Respondeo affirmatiuè. Tum quia tota natura humana corruerat; non verò Angelica, ex Augustino in Enchirid. cap. 29. Magistro in 2. d. 21. & alijs. Tum quia Angeli peccarunt propria volũtate; homines verò aliena, ex Gregor. 4. moral. cap. 9. & alijs communiter. Tum quia natura humana imbecilior est, quàm natura Angelica, consequenter diuinã prouocauit misericordiam, vt ipsius potius misereretur. Tum quia Adam ab Eua deceptus peccauit; Angeli verò propria sponte. Ita Suarez disp. 4. sect. 1. concl. 2. vbi alias congruentias affert, Becanus c. 1. q. 4. n. 3.

Punctum Quartum.

An incarnatio necessaria fuerit ad redimendum genus humanum.

1 *Incarnatio non fuit simpliciter necessaria ad redimendum genus humanum.*

2 *Incarnatio necessaria non fuit ad redimendos homines ex perfecta iustitia.*

3 *Vnio hypostatica cum natura Angelica, vel cum humana necessaria fuit ad reparationem generis humani ex perfecta iustitia.*

4 *Homo purus non potuisset condignã Deo satisfactionem præbere; cum enim creatura semper sit subiecta Deo, ipsius satisfactio semper est inferioris ordinis, consequenter non*

potest esse æqualis offensæ illatæ.

5 *Incarnatio, seu vnio hypostatica an conuenientior fuerit ad redimendum genus humanum, quam vnio cum natura Angelica.*

VNICA PROPOSITIO.

1 INcarnatio necessaria non fuit ad redimendum simpliciter genus humanum. Ita S.Thomas de Incarnat. q. 1. art. 2. Scotus, Bonauentura, Durandus, Palud. & Gabriel in 3. d. 20. Valentia tom. 4. d. 1. q. 1. pun. 5. quæsito 1. Becanus de Incar. cap. 1. quæst. 5. n. 1. Tannerus tom. 4. d. 1. q. 2. dub. 1. Vasquez 3. p. to. 1. disp. 1. cap. 3. Suarez 3. p. tom. 1. de Incarnat. d. 4. sect. 2. concl. 2. vbi asserit hanc esse communem Doctorum sententiam, & negari non posse sine temeritate, & fidei incommodo. Ratio est, tum quia redemptio generis humani in scriptura adscribitur abundanti charitati, & dilectioni Dei. Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mũdum, vt filium suum vnigenitum daret*, & ad Ephes. 2. *Propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, cõuiuificauit nos in Christo*. Ex quibus locis apparet, Deũ in redemptione generis humani charitatem exercuisse, illamque potuisse non exercere. Tum quia Deus gratis, & liberaliter condonare poterat peccatum absque præuia satisfactione; nulla enim extitisset peruersitas, vel contradictio in huiusmodi condonatione, cum satisfactio nõ sit de essentia donorum gratiæ, & dona gratiæ nõ sint de essentia satisfactionis. Ergo Incarnatio non fuit necessaria.

Obijcies primo, S. Ambrosius ad Hebræos 9. & alij Patres apud Suar. loco citato, & apud Vasq. 3. p. tom. 1. disp. 1. cap. 2. asserunt, nos non potuisse saluari, nisi vnigenitus filius Dei pro nobis moreretur. Ergo mors Christi, & consequenter eius incarnatio necessaria fuit ad reparationem hominis lapsi.

Respondeo primo. Patres intelligendos esse de redemptione ex perfecta iustitia; ad hunc enim redemptionis modum necessaria fuit vnio hypostatica, vt patebit ex dicendis in solutione secundæ dubitationis proximè sequentis, & ex ijs, quæ infra tradam de satisfactione Christi.

Respondeo secundo. Intelligẽdos esse de necessitate ad melius esse. Ita S. Thomas art. 2. & alij.

Respondeo tertio. Intelligendos esse de necessitate, quæ nascitur ex suppositione diuini decreti; cum enim Deus decreuerit redimere hominẽ per Christi Incarnationem, redemptio aliter fieri non poterat, cum decreta Dei mutari non possint, vt benè Suarez art. 2. initio, & sect. 2. citata, & Vasq. 3. p. d. 1. ca. 3. n. 30. Hoc pacto intelligitur locus ille. Act. 4. *Neque enim est aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri.*

Obijcies secundo, Deus non põt quicquam iniquum facere; sed iniquum videtur remittere peccata sine compensatione iniuriæ illatæ, (ob id iniquè agit Iudex, qui permittit peccata remanere impunita.) Ergo Deus remittere non potuit peccata sine compensatione, consequenter peccata remitti non potuerunt, nisi per incarnationem, & Christi mortem, per quam digna compensatio red-

reddita fuit; consequenter incarnatio necessaria fuit ad redēptionem generis humani.

Respondeo, negando minorem propositionem, vniuersè loquendo; sicut .n. fieri potest, vt iudex supremus (præsertim si ipse offēsus fuit) iustis de causis moueatur ad condonādam pœnam delicto patrato debitā. Ita multo magis id licitè fieri potuisset à Deo, qui est supremus omnium Iudex, & ipse fuerat offensus, vt benè Valentia tom. 4. d. 1. q. 1. pun. 5. quęsito 1. ad 1.

2 Sed modo dubium est. Primo, vtrum Incarnatio, licet necessaria non fuerit ad redimendos simpliciter homines, saltem necessaria fuerit ad redimendos homines ex perfecta iustitia.

Respondeo, Incarnationem non fuisse necessariam ad redemptionē hominum ex perfecta iustitia. Ratio est, quia redemptio ex perfecta iustitia fieri potuisset per vnionē hypostaticā cum natura Angelica absque assumptione naturæ humanæ; Deus enim assumere potuisset naturam Angelicam, & per ipsam nos redimere, & perfectè satisfacere ad æqualitatem iustitiæ; quamuis enim tunc non potuisset mori, potuisset tamen internos, & spirituales actus elicere, & per illos satisfacere, vt benè Suarez d. 4. sect. 2. concl. 3. ad finem, Vasq. loco cit. n. 27. Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 2. dub. 1. & alij.

3 Secundo. Dubium est, Vtrum ad reparationem generis humani ex perfecta iustitia, saltem necessaria fuerit vnio hypostatica, siue vnio fieret cum natura Angelica, siue cum humana.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia ad redemptionem ex perfecta iustitia necessaria est compensatio, & satisfactio æqualis offensę, sed cōpensatio, & satisfactio æqualis offensæ præstari non poterat absque vnione hypostatica. Ergo necessaria fuit vnio hypostatica. Minor probatur, quia solus Deus non poterat huiusmodi satisfactionem præbere, cum ad satisfactionē pro offensa requiratur aliqua subiectio; Deus aūt nulli est subiectus. Neq; sola creatura poterat huiusmodi satisfactionē æqualē offensæ præstare, quia offensa erat quodammodo infinita. Tum ex parte obiecti; cum peccatum sit auersio à Deo, qui est infinitus. Tum ex parte personæ offensæ, qui est idem Deus infinitus. Tum ex parte offendentis, idest hominis, qui Deum offendit; nam grauitas offensæ, & iniuriæ crescit ex vilitate offendentis, & dignitate personæ offensæ; ob id iniuria, quā rusticus principi irrogauit, grauior est iniuria, quam vir nobilis eidem principi intulit; cum autem homo, qui Deum offendit, infinitis partibus distet à dignitate Dei, sequitur offensā, quam homo peccā do intulit Deo, esse quodāmodo infinitam, consequenter purum hominem, aut etiam Angelum, aut aliam puram creaturam existentē, vel possibilem, non potuisse æqualiter Deo satisfacere, cum pura creatura infinitam, vel condignam satisfactionem præstare nequeat: consequenter ad redimendum genus humanū ex perfecta iustitia necessaria fuit vnio hypostatica; per hanc enim persona diuina acquirit subiectionem, quæ ad satisfactionem necessaria est. Ita S.

Thom. 3. p. q. 1. art. 2. Becanus cap. 1. q. 5. Valentia pun. 5. quæsito 3. Tannerus 3. par. tom. 4. disp. 1. quæst. 2. dubio 1. n. 30. & alij.

4 Obijcies, offensa Dei, quam homo peccando contrahit, non est infinita, nisi extrinsecè ratione obiecti, seu diuinæ personæ infinitè offensæ; sed aliquis purus homo, præsertim existens in gratia, potest præstare opus habēs infinitam bonitatem ex parte obiecti; actus enim charitatis habet infinitam quandam bonitatē ex parte obiecti, cum sit conuersio in Deum infinitè bonum. Ergo aliquis purus homo potuit æqualem satisfactionem Deo præstare, consequenter ad redimēdum genus humanum ex perfecta iustitia, necessaria non fuit vnio hypostatica.

Respondeo negando, purum hominem, quacunq; gratia ornatus sit, posse condignam Deo satisfactionē exhibere; nam grauitas offensæ, seu iniuriæ desumitur ex dignitate personæ offensæ, & ignobilitate offendētis. L. Prætor ff. de iniurijs; cum autem homo sit vilissima creatura, & nihilominus offenderit Deum infinitæ dignitatis, & excellentiæ, sequitur ipsum grauissimam Deo iniuriam peccando irrogasse, maiorem qualibet iniuria quę irrogari possit creaturæ; sicut enim finiti ad infinitum, seu creaturæ ad creatorem non est comparatio, ita neque est comparatio inter offensam, quæ fit creatori, & creaturæ; consequenter etiam dum peccator, seu pura creatura satisfacit, non potest satisfactio ita excellere, vt sit æqualis iniuriæ illatæ, etiamsi crescat in infinitum, nam satisfactio puræ creaturæ semper est inferioris ordinis, quàm sit illa, quæ debetur creatori, seu Deo infinito. Quamobrē pura creatura nunquam potest pro peccato satisfacere Deo ad æqualitatem pro offensa ei illata, etiamsi creatura prædita sit infinita gratia, & actus infinitè intensos eliciat; cum enim creatura semper sit subiecta Deo, ipsius satisfactio semper erit inferioris ordinis, cōsequenter nulla satisfactio erit æqualis offensæ illatæ Deo, nisi fiat à persona æquali Deo, quæ ei quodammodo se subijciat, vt benè Pesantius quæst. 1. art. 2. disp. 4. concl. 1. Vasquez d. 4. cap. 3. Valentia q. 1. pun. 5. Suarez disp. 4. sect. 7. Tannerus disp. 1. q. 2. dub. 8. num. 279. & seqq. Puteanus quæst. 1. art. 2. dub. 7. & 8.

An autem offensa, seu iniuria Deo illata per peccatum sit infinita, patet ex dictis de peccatis, vbi docui esse finitam intrinsecè, & essentialiter; extrinsecè verò, & terminatiuè esse infinitam, ad ibi dicta me remitto.

5 Tertiò, dubium est, Vtrum Incarnatio, idest vnio hypostatica cum natura humana, conuenientior fuerit ad redimendum genus humanum, quam vnio cum natura Angelica.

Respondeo, Incarnationem conuenientiorem fuisse. Ratio est, tum quia conuenientius erat, vt satisfactio prestaretur ab eo, qui offenderat. Tum quia hoc pacto dignitas humana magis extollitur. Tum quia hinc maior confusio Dęmoni sequitur, quod ab eadem natura vincatur, quam ipse vicerat. Ita Suarez disp. 4. sect. 2. concl. 4. Becanus c. 1. quæst. 5. num. 5. Tannerus quæst. 2. dub. 1.

dub. 1. num. 38. & 39.

Obijcies, iniquum est, & contra iustitiam, vt satisfactio exigatur ab innocente, & innocens morti tradatur pro salute nocentium; Sed Christus erat innocens; *Ductus est enim tanquam Agnus innocens ad victimam, attritus est propter peccata nostra, iustus pro iniustis*, inquit scriptura. Ergo incarnatio Christi in carne passibili non est conuenientior vnione hypostatica cum natura Angelica, nam quod iniquum est, non est conueniens.

Respondeo, non fuisse iniquum, & iniustum, Christum incarnari, & mori pro peccatoribus, sed fuisse actum summæ misericordiæ, & summæ iustitiæ, vt patet ex supradictis; cù enim Deus sit supremus omnium Dominus, licitè facere potuit, vt Christus homo causam hominum susciperet, & pro ipsis satisfaceret, nec quisquam dicere potest Deo, cur ita facis? Ita Suarez disp. 4. sect. 2. concl. 4. sub finem.

Punctum Quintum.

Ad quem finem facta fuerit Incarnatio.

1 *Incarnatio facta fuit ad redimendum genus humanum.*

2 *Incarnatio facta fuit ad tollēda peccata tanquam ob causam primariam.*

3 *Perfectius ordinari potest ad minus perfectum quando ex huiusmodi ordinatione non prouenit destructio magis perfecti.*

4 *Ordinatè volens aliquid, prius vult id quod magis conducit ad ipsū assequendum, quam id quod est nobilius.*

5 *Redemptio hominum prius intenta fuit, quam Incarnatio.*

6 *Christus vt homo non fuit intentus, & amatus ante omnes creaturas.*

7 *Christus vt homo est finis creaturæ redemptæ; aliarum verò creaturarum est finis non secundum humanitatem, sed secundum diuinitatem.*

8 *Prædestinatio hominum non fuit facta ante Christi prædestinationem.*

9 *Adam in statu innocentiæ non habuit gratiam ex meritis Christi.*

10 *Adam non habet vllos gloriæ gradus independēter à meritis Christi.*

11 *Incarnatio facta fuit ad tollendum peccatum tam actuale, quam originale?*

12 *Christus quomodo dicatur venisse solum propter Iudæos.*

13 *Incarnatio principalius facta fuit ad delendum peccatum originale, quam actuale.*

14 *Peccati originalis nomine quid intelligatur.*

15 *Christus Incarnatus fuisset ad tollendum peccatū originale etiamsi nulla peccata actualia extitissent.*

16 *Christus ex vi decreti quo re ipsa venit, non venisset ad tollenda sola actualia, si originale peccatum non extitisset.*

17 *Christus non venisset vi decreti quo re ipsa venit, si Adam, aut alij non peccassent.*

18 *Adam in statu innocentiæ habuit reuelationem Incarnationis, non tamen cognouit causam ipsius.*

19 *Gaudere possumus de peccato non per se, & formaliter, sed indirectè, seu occasionaliter.*

20 *Matrimonium durante statu Innocencia*

centia non fuisset signum vnionis Christi cum Ecclesia.

21 *Incarnatio intendi potuit à Deo, non intento peccato, cum voluntas Dei non feratur in ipsum tanquam obiectum amplectendum, sed tanquam in fugiendum.*

22 *Incarnatio præfinita fuit post præscientiam peccati originalis.*

23 *Incarnatio præfinita fuit ante præscientiam peccatorum re ipsa contractorum à posteris Adæ.*

24 *Ordo in mente Dei circa se ipsum, productionem rerum, Incarnationem, & Prædestinationem quisnam fuerit.*

1 Certum est apud omnes, Incarnationem factam fuisse ad redemptionem humani generis; sed potuisse ob alios fines fieri. Dissensio solum est inter DD. an Incarnatio per se primo volita fuerit à Deo propter excellentiam ipsiusmet incarnationis, an potius propter redemptionem generis humani, tanquam ob causam proximam, & primariam.

Prima sententia docet, incarnationem quoad substantiam prius volitam, & intentam fuisse à Deo propter ipsius incarnationis excellentiã, quam propter redemptionem hominum; consequenter primum motiuum faciendæ incarnationis fuisse ipsius excellentiam; & consequenter Christum venturum fuisse, etiamsi Adam non peccasset. Quoad circumstantiam vero, seu quoad modum accidentalem, quatenus hæc vnio facta fuit in carne passibili, docet incarnationem potissimum factam fuisse ob redemptionem hominum. Ex quo fit, vt Deus prius prioritate signi rationis decreuerit incarnationẽ quoad substantiam, quam præuiderit lapsum Adami; consequenter Christus prius prædestinatus est Deus homo in carne impassibili, & immortali, quam in carne passibili, & mortali, consequenter Christus vi primi decreti, & prædestinationis factus fuisset homo in carne impassibili, & immortali, si Adam non peccasset. Ita Alensis 3. p. q. 2. sect. in 3. dist. 7. q. 3. & dist. 19. vers. in ista quæst. Suar. 3. par. tom. 1. de Incarnat. disp. 5. sect. 2. & 4. alij. Hæc sententia probatur rationibus, quas in obiectionibus afferam, & dissoluam.

Secunda sententia asserit primum motiuum, seu causam primariam, & proximam Incarnationis fuisse redemptionem humani generis; consequenter incarnationem non fuisse volitam ante præscientiam peccati originalis, consequenter Christum prædestinatum non fuisse prius Deũ hominem in carne impassibili, & immortali, quam in carne passibili, & mortali, consequenter Christum venturum non fuisse ex vi illius decreti, quo decreta fuit incarnatio, si Adam non peccasset. Ita S. Thomas de Incarnat. q. 1. art. 3. ad 4. Caiet. & Medina ibidem, Valentia quæst. 1. pun. 7. Vasquez disp. 10. c. 4. Tannerus quæst. 1 num. 151. & alij ferè omnes discipuli S. Thomæ. Hæc opinio mihi placet. Sed antequam ad illius probationem accedam, præmittendum est.

Primo me hic non quærere, Vtrũ Deus potuerit decernere, & statuere incarnationem propter ipsius incarnationis excellentiam, aut propter alium

alium fine primarium; certum enim est id fieri potuisse, cum incarnatio ex sua natura videatur esse opus indifferens, & à libera Dei voluntate pendeat.

Secundò, præmittendum est nos hic agere de causa finali proxima, & primaria ex parte ipsius incarnationis; non verò ex parte Dei; perspicuum enim est causam finalem diuinorum operum ex parte Dei esse gloriam, & bonitatem ipsius Dei. His præmissis explicandum est, & probandum, an causa primaria Incarnationis sit redemptio humani generis, seu remedium peccati originalis.

VNICA PROPOSITIO.

2 INcarnatio facta fuit ad tollenda peccata, seu ad redemptionem generis humani tanquã ob causam primariam, & proximam. Ratio est, quia scriptura pro causa incarnationis semper assignat redemptionem hominum. Ergo redemptio hominum est causa proxima, & primaria Incarnationis. Antecedens patet ex multis scripturæ locis, Lucæ 19. *Venit filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.* Ioan. 3. *In hoc apparuit filius hominis, vt dissoluat opera diaboli, Misit Deus filium suũ in Mundum, vt saluetur Mundus per illum.* ad Galatas 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret.* Et prima ad Timot. primò. *Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere.* Et in Simbolo Niceno, *Qui propter nos homines, & propter nostrã salutem descendit de cælis.*

Dices, in scripturà non assignari causam proximam, & primariam Incarnationis, quoad substantiam ipsius incarnationis, sed solum quoad modum, & circunstantiam, quatenus scilicet Incarnatio facta fuit in carne passibili, & mortali; sic enim facta fuit ob generis humani redemptionem.

Respondeo, in scriptura assignari causam veram, proximam, & primariam incarnationis. Tum quia gratis, & sine fundamento dicitur non assignari causam proximam. Tũ quia scriptura non distinguit; sed absolutè loquitur, assignando causam incarnationis. Tum quia infra ostendam ex doctrina Patrum, Christum incarnandũ non fuisse, si Adam non peccasset. Ergo Incarnatio facta fuit in remedium peccati tanquam ob causam propriam, & proximam, & nõ solum tanquam ob circunstantiam; illa enim videtur causa propria, & proxima, ob quam aliquid fit, quod alioquin non fieret.

3 Obijcies primo, Id quod est perfectius, non debet ordinari ad id, quod est minus perfectum, neq; appeti propter illud; perfectius enim magis appetibile est, & volibile, quã minus perfectum, consequenter ordinari non debet ad minus perfectum; Sed Incarnatio Verbi Dei in infinitum excedit reparationem generis humani. Ergo non debuit saltem proximè, & primario ordinari ad reparationem generis humani. Consequenter reparatio generis humani non fuit causa primaria, & proxima Incarnationis.

Confirmatur, quia Anima Christi, & exaltatio humanitatis ipsius

est

est maioris valoris, magisque à Deo diligibilis, quā omnes prędestinati, ex S. Thom. 1. par. quæst. 20. art. 4. ad 1. & quæst. 25. art. 6. ad 4. Ergo verisimile est ipsam magis fuisse à Deo intentam, & volitam, quam Angelos, & homines, & consequenter etiam primario volitam, & intentam independenter à reparatione generis humani.

Respondeo ad maiorē propositionem, id, quod est perfectius, nō debere ordinari ad minus perfectum, quādo ex huiusmodi ordinatione sequitur destructio magis perfecti; quando verò ex illius ordinatione per se non sequitur destructio magis perfecti, ordinari potest magis perfectū ad minus perfectū. Ob id homines vitam periculo exponunt ad consequendam pecuniam, quamuis pecunia longè inferioris conditionis, & æstimationis sit, quàm hominis vita; & tamen licita est huiusmodi periculi expositio, quia inde non sequitur per se emissio vitæ. Ob id etiam sacrificium Missæ, quod longè perfectius est sanitate, ordinatur ad consequendam sanitatem: potest ergo magis perfectum ordinari ad aliud, etiam tanquam ad finem proximum minus perfectum: Et licet perfectius sit magis appetibile, & volibile, non tamen infertur ipsum esse magis volitum, quia libera voluntas potest ex suâ libertate præferre minus perfectum magis perfecto. Neque in hoc est vlla inordinatio, quia voluntas non operatur semper iuxta proprietatem rerum naturalem, iuxta quam perfectius magis appetitur, sed iuxta rationem liberi arbitrij. Vt benè Aluarez de Incarnat. disp. 9. n. 24. & 25.

4 Obijcies secundo, Deus ordinatè vult quod vult; sed Deus vult suam bonitatem, & gloriam tanquā finem operum suorum; omnia enim propter se ipsum facit. Ergo ordinatè vult bonitatem suam, & gloriam; sed qui ordinatè vult, primo loco vult finem, deinde prius vult media propinquiora fini, quàm remotiora. Ergo Deus prius vult media propinquiora bonitati, & gloriæ suę, quàm remotiora; Incarnatio autem est medium propinquius glorię Dei, quàm redemptio hominum; incarnatio enim præstantior est redemptione. Ergo Deus prius voluit Incarnationem, quàm Redemptionem; consequenter non voluit Incarnationem tanquam ob causam primariam.

Respondeo eū, qui ordinatè vult, prius velle illa media, quæ fini propinquiora sunt causalitate, idest, quę magis conducunt ad assequendum finem, non habita ratione nobilitatis, vel ignobilitatis ipsorum mediorum, quam media remotiora, quæ minus conducunt ad assequendum finem, licet nobilitate, ac perfectione antecellant. Quamuis ergo incarnatio sit præstantior, & excellentior redemptione; non tamen hinc sequitur ipsam esse prius intentam, quam redemptionem, quia finis Dei est bonitas ipsius Dei; cōsequēter Deus prius vult media, quæ magis conferunt ad manifestandam Dei bonitatem, & excellentiam; Redemptio autem est propinquius medium ad manifestandam excellentiam, & perfectionem Dei, quam incarnatio; nam quamuis incarnatio sit medium propinquius ad manifestandam diuinam potentiam, tamen re-

demptio est propinquius medium ad manifestandam iustitiam, misericordiam, & dilectionem erga inimicos, vt benè Suarez d. 5. sect. 1. vers. & hinc infertur. Becanus cap. 19. q. 6. n. 20.

Obijcies tertiò, si Incarnatio facta fuisset ob redemptionem humani generis tanquam ob causam proximam, & primariam, sequeretur redemptionem prius intẽtam fuisse à Deo, quã incarnationem; nam intentio finis prior est electione mediorum, sed falsum est redemptionem prius intentam fuisse, quam incarnationem. Ergo falsum est incarnationem factam fuisse ob redemptionem tãquam ob causam proximam.

Minor probatur. Primò, quia Christus intentus, & amatus fuit ante omnes creaturas, *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quicquã faceret à principio*, vel vt Septuaginta legunt, *Dominus creauit me initiũ viarum suarum*, Prouerb. 8. vers. 22. qui locus intelligitur de Sapiẽtia increata, idest, de Christo secundum humanitatem; Deum enim appellat Dominum; Deus autem non est Dominus Christi, nisi secundum humanitatẽ.

Secundò, quia Christus est finis omnium creaturarũ; creaturæ enim propter ipsum factæ sunt, Hebreor. 2. *Decebat eum, propter quem omnia, per passionem consumari*; vbi sermo est de Christo, qui consumatus, & mortuus fuit pro salute hominum. Et 1. Cor. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei*.

Tertiò, quia Christus vocatur primogenitus omnis creaturæ, ad Colossen. 1. *Qui est Imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ*. Qui locus intelligẽdus est de Christo secundum humanitatem: tum quia sic exponunt nonnulli Patres, vt Hieronymus, & Anselmus. Tum quia ibidem vocatur caput Ecclesiæ, & primogenitus ex mortuis; caput autem Ecclesiæ, & primogenitus ex mortuis non est alius, nisi Christus Iesus.

Quartò, quia Christus est caput omnium prædestinatorum. Ergo redemptio hominum non fuit prius intenta, quã incarnatio, alioqui Christus non vocaretur caput prędestinatorum, & ipsius prædestinatio facta non fuisset ante prædestinationẽ hominum; cum redemptio hominum sit finis, & causa primaria, & proxima incarnationis, vt supponitur; prior autem est præfinitio finis, quam electio mediorum.

5 Respondeo, veram esse sequelam maioris propositionis, videlicet redemptionem hominum prius esse intentam, quã incarnationem; ideo concessa maiore propositione, neganda est minor.

6 Ad primam ipsius minoris probationem respondeo negando Christum, vt hominem intentum, & amatum fuisse ante omnes creaturas; locus ille Prouerb. 8. intelligitur de Sapientia increata, idest, Verbo diuino, vt colligitur ex subsequentibus verbis illius loci, *Cum eo eram cuncta componens*, quæ verba non verificantur de Sapientia increata; cum Sapientia increata nõ extiterit ab æterno secundum humanitatem, consequenter non potuerit quicquam cõponere. Intelligitur ergo de Sapientia Increata, quæ ab æterno extitit, & quam Dominus dicitur possedisse, & creasse; non quod Deus illam ha-

habuerit tanquam seruam, & subiectam, sed quia illi suam essentiam cōmunicauit per æternam generationem, quæ generatio aliquando vocatur creatio, Ecclesiastici 24. *Ab initio, & ante sæcula creata sum*; vocatur autē creatio, non quia sit actio transiens, per quam habeat esse ex nihilo, iuxta definitionem creationis, sed quia pater cōmunicat filio suam essentiam absque sui mutatione. Ita S. Thomas, & Bellarminus, quos citat, & sequitur Becanus cap. 1. q. 6. n. 13. Neque obstat Deum à Sapientia vocari Dominum, quod arguit superioritatem in Deo, & subiectionē in Sapientia, de qua ibi Scriptura loquitur. Respondetur enim Deum à Sapientia non vocari Dominum suum, sed Dominum vniuersorum, idest omnium creaturarum. In hac prima responsione conuenit S. Thomas lib. 4. contra Gentes, Gregorius de Valentia tom. 1. quæst. 1. pun. 1. §. 21. ad 3. obiectionem, & alij, quos citat, & sequitur Martinus Becanus de Incarnat. cap. 1. quæst. 6. n. 12. asserentes in eo loco sermonem esse de Sapientia increata, non de Incarnata contra Cyrillum Alexandrinum lib. 5. Thesauri cap. 7. S. Hieronymum, & alios apud Vasquez disp. 10. cap. 2. num. 11. explicantes illum locum, de Sapientia Incarnata.

Verum etiamsi admitterem cum præfatis Doctor. sermonem esse in præcitato loco de Sapientia increata, idest de humana Christi natura; non tamen hinc sequitur ipsam intentam, & amatam fuisse ante oēs alias creaturas. Primò, quia illa verba, *In initio viarum suarum*, non adhibētur ad significādam prioritatem causalitatis, aut temporis, sed dignitatis, & excellentiæ; eo quod humanæ Christi naturæ communicata sit dignitas, & excellentia superans omnes creaturas. Confirmatur ista expositio tum ex cap. 40. Isaiæ, vbi Behemot vocatur *Principium viarū Domini, idest tenens principatū super alias creaturas*, mole tamen, & quantitate corporis. Tum ex loco illo Iacobi 1. *voluntariè genuit nos verbo veritatis, vt simus initiū aliquod creaturæ eius, idest vt cæteras creaturas visibiles dignitate, & nobilitate præcedamus*. Secundò, sensus illorum verborum iuxta versionem Septuaginta, & aliorum, non est Christum factum fuisse ante opera, sed ad opera, idest ad saluandos homines, seu vt esset via, & iter Ecclesiæ ad cęlestem patriam, iuxta illud Ioannis 14. *Ego sum via*, quamobrem Septuaginta, & alij loco illorum verborum, *Dominus possedit me initio viarum suarum, antequam quicquam faceret*, legunt, *Dominus creauit me initium viarum suarum in opera sua*, siue, *ad opera sua*. Vide Vasquez 3. p. tom. 1. disp. 10. cap. 10. num. 115. & seqq. Vide Ioannem Puteanum to. 2. q. 1. art. 3. dub. vlt. col. 5. vers. ad testimonia, Vasquez, Valentiam, Becanum, & alios præcitatos Doctores.

7 Ad secundam probationem minoris propositionis. Respōdeo, Christum secundum humanitatem posse quidem vocari finem creaturæ redemptæ, seu reparatæ per ipsum (vtā homines colere, & venerari debent Christum tanquam auctorē salutis, ipsiq; acceptum referre debēt quicquid meritorij operis agunt, iuxta illud ad Ephesios 2. *Ipsius n factura su-*

mus

mus creati in Christo Iesu in operibus bonis.) Christus tamen secundum humanitatẽ non est finis omnium creaturarum, sed secũdum diuinitatem. In loco illo ad Hæbreos supra citato in 2. probatione, non est dicendum, *Consumari*, sed *cõsumare*; textus enim ille sic legendus est. *Decebat eum; propter quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consumare*, idest decebat Deum Patrem, propter quem omnia facta sunt, vt Christum auctorẽ salutis nostræ per passionem consumaret. Vide Becan. loco cit. n. 9. vbi etiam explicat locũ illum 1. Corint. 3. *Vos autem Christi, Christus autem Dei*. Fideles dicuntur esse Christi quia salutem à Christo acceperũt, & in Christi nomine baptizati sunt; nõ autem in nomine Pauli, aut Cephæ; Christus verò dicitur esse Dei, quia per æternam generationem à Deo accepit naturam Diuinam; humanam vero per creationem. Ita Vasq. d. 10. c. 20. nu. 126. & alij.

Ad tertiam probationem, Respõdeo, Christum vocari primogenitũ omnis creaturæ, nõ quia incarnatio intenta, & volita fuerit ante omnes creaturas, sed quia dignitate, & honore superat omnes alias creaturas. Ideò Paulus vocat Chistum *Caput Ecclesiæ, & primogenitum ex mortuis*. Addo eo loci sermonem esse non solum de Christo secundum humanitatem, verum etiam de Christo secũdum diuinitatem. Christus secundũ diuinitatem dicitur imago Dei inuisibilis, & primogenitus omnis creaturæ, idest genitus ante omnem creaturam, iuxta illud Ecclesiastici 24. *Ex ore Altissimi prodiui primogenita ante omnem creaturam*; secundum verò humanitatem vocatur primogenitus ex mortuis, & caput Ecclesiæ. Ita Puteanus, & Becanus locis citat. Vasquez d. 10. c. 10. n. 125. & alij.

8 Ad quartam probationẽ, Respondeo negando consequentiam; quamuis enim redemptio hominũ in communi prius intenta fuerit, quam incarnatio; non tamen hinc sequitur prædestinationem hominum factam fuisse ante prædestinationẽ Christi, & Christum non esse caput prædestinatorum; aliud enim est redemptio hominum in cõmuni, aliud prædestinatio hominum. Deus quidem voluit prius redemptionem hominum, quam incarnationem, non tamen prius voluit prædestinationẽ hominum, quam prædestinationem Christi. Redemptio hominum respicit omnes homines in communi, prędestinatio respicit certos homines in particulari; est enim voluntas efficax saluandi certos homines. In consilio igitur Dei hic ordo seruatus fuit. Primo loco intenta fuit redemptio hominum. Secundo incarnatio Christi, eiusque prędestinatio. Tertio prædestinatio aliorum hominum. Ita Vasq. disp. 1. cap. 11. sub finem, & d. 11. cap. 6.

9 Obijcies quarto, Adamo in statu innocentiæ collata fuit gratia ex meritis Christi, sicut etiam Angelis. Ergo merita Christi præcesserũt gratiam Adami, & Angelorum, cum intuitu meritorũ Christi collata fuerit gratia. Ergo ẽt Incarnatio præcessit gratiam Adami, cum merita Christi supponant ipsius incarnationem. Ergo multo magis incarnatio præcessit lapsum

lapsum hominum, & consequenter redemptionem, quæ post lapsum intenta fuit. Ergo redemptio non potuit esse prior incarnatione; consequenter dici non potest incarnationem factam fuisse ob redemptioné, tanquam ob causam proximam, & primariam.

Respondeo, Adamo, & Angelis non fuisse collatam gratiam ex meritis Christi, sed ex sola Dei liberalitate independenter ab Incarnatione, & meritis Christi.

Dices in scriptura absolutè, & sine distinctione habetur omnem benedictionem, seu gratiam datā fuisse ex meritis Christi, *Benedixit nos omni benedictione spirituali in Christo*, ad Ephes. 1. vbi notanda est illa particula, *Omni*, quæ generalis est, & non excludit statum innocentiæ.

Respondeo, Diuum Paulum eo loci non loqui de benedictione ante lapsum hominum collata, sed de benedictione data post lapsū, vt clarè patet ex illis verbis subsequentibus, *In quo habemus redemptionem*. Adam igitur non habuit in statu innocētiæ gratiam ex meritis Christi, sed ex mera Dei liberalitate, vt benè Vasq. d. 10. c. 10. n. 128. & alij contra Tannerum tom. 4. d. 1. quæst. 1. dub. 5. nu. 162. & alios.

Dices, si Adam in statu innnocentiæ habuit gratiam independenter à meritis Christi, sequitur ipsū Adamum habere nunc in cęlis aliquos gloriæ gradus independenter à meritis Christi, nempè illos, qui respondent meritis in statu innocentiæ factis; cum enim supponamus illa merita facta fuisse per gratiam independentem à meritis Christi, sequitur gloriam respondentem illis meritis in statu innocētiæ factis, collatā fuisse independenter à meritis Christi, consequēter Adamum nunc habere aliquos gloriæ gradus independenter à meritis Christi.

10 Respondeo, Adamum non habere vllos glorię gradus independēter à meritis Christi, quia merita illa facta in statu innocentiæ mortificata fuerunt per subsequens Adæ peccatum, & licet postea reuixerint, & renouata fuerint per pœnitentiam, ista tamen reuiuiscentia, & renouatio meritorum facta fuit ex meritis Christi, consequenter gradus glorię respondentes illis meritis reparatis, & reuiuificatis pendent ex meritis Christi.

Ex dictis in hoc puncto facilè colligi potest solutio nonnullarum difficultatum, quæ seorsim à Doctoribus discutiuntur, & eas ego explicabo in quęsitis, & dubijs proximè proponendis.

11 Quæres primo, Vtrum Incarnatio facta fuerit ad tollendum peccatum tam actuale, quam originale.

Respōdeo Incarnationem factam fuisse sufficienter ad tollendum non solum originale, verum etiam actualia peccata, tam venialia, quam mortalia. Ratio est, tum quia Isaiæ 53. dicitur, *Vulneratus est propter peccata nostra, attritus est propter iniquitates*. 1. Timot. 1. *Qui dedit semetipsum in redemptionem pro omnibus*, Et ad Titum 2. *Dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate*. Tum quia *Christus in mundum venit, vt faceret sibi populum acceptabilem, non habentem maculam, neque rugam*, vt dicitur ad Titum 2. & ad Ephesios 5.

Id

Id aũt fieri non poteſt niſi tollantur omnia peccata etiã venialia. Tũ quia finis proximus incarnationis eſt reparatio humanæ naturæ, & remedium peccati; humana autem natura reparari non poteſt, niſi tollantur omnia peccata; peccatum enim non ſolum eſt originale, verum etiam actuale; & deſtructio naturæ, quæ reparanda eſt, poſita eſt in peccato tam originali, quam actuali. Tum quia Sacramentum baptiſmi delet omnia peccata; ſed ſacramẽtũ baptiſmi vim habet ab incarnatione, & ſanguine Chriſti. Ergo Incarnatio Chriſti facta fuit ad tollendum peccatum tam actuale, quam originale; facta enim fuit ad illum effectum, quem ſacramenta operantur. Ita S. Thom. de Incar. q. 1. art. 4. Suar. ibid. & d. 5. ſect. 6. Valentia q. 1. pun. 6. Becanus cap. 1. q. 9. Puteanus q. 1. art. 4. Vaſquez, Tãnerus, & alij Commentatores communiter.

Dixi in reſponſione, ſufficienter, vt indicarem incarnationem habere vim ſufficiẽtem delendi omnia peccata, & ad hunc finem factam fuiſſe; non tamen efficaciter per ipſam deleri omnia peccata, alioquin nullus damnaretur.

12 Obijcies, Chriſtus affirmat ſe veniſſe ſolum propter Iudæos, *Non ſum miſſus, niſi ad oues, quæ perierunt domus Iſrael*, Matth. 15. Ergo incarnatio non videtur facta ad tollenda omnia peccata aliorum hominum, neque quoad ſufficientiam.

Reſpondeo, Chriſtum veniſſe ſolum ad Iudæos quoad quædam munera per ſe ipſum apud illos prẽſtanda, videlicet quoad prædicationem, miracula, & alia, quæ apud Iudæos ex promiſſione Dei facienda erant; carnem tamen ſuscepit, & mortem ſubijt pro omnibus, 1. Ioannis 1. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris tantum, ſed & totius Mundi*; & Marci, ac Matthęi vlt. *Ite in vniuerſum Mũdum prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.*

13 Sed modò dubium eſt primo, Vtrum Incarnatio facta fuerit principalius ad delendum peccatum originale, quam actualia.

Reſpondeo, factam eſſe pręcipuè ad delendum originale. Ratio eſt; tum quia ſicut ſimpliciter, & abſolutè potius quærendum, & anteponendum eſt bonum, quod eſt per ſe cõmunius; ita etiã quęrẽdum eſt per ſe cõmune; ſed peccatum originale eſt per ſe commune, cum inficiat totam naturam; peccata verò actualia ſunt particularium perſonarũ, cum propria cuiuſq; voluntate committantur. Ergo potius quærendum fuit remedium peccati originalis, quam peccatorum actualium. Ergo Incarnatio principalius ordinata fuit in remedium peccati originalis, quam peccatorum actualium. Tum quia peccatum originale prius fuit permiſſum, & prępiſum à Deo, quam peccata actualia, quę ab illo tãquam à radice, & veluti cauſa proueniunt. Ergo etiam prius intentum fuit remedium pro peccato originali, quã pro actualibus, cum peccata actualia tolli non poſſint, niſi prius auferatur radix, vt benè argumentatur Suarez diſp. 5. ſect. 6. col. 2. Becanus quæſt. 9. num. 3. Tannerus tom. 4. diſp. 1. quæſt. 1. dub. 3. num. 90. & alij. Tum quia licet omnia peccata

actualia sint maius malum, quam originale (peccata enim actualia plus malitiæ habent. Primo, intensiuè, eo quod sint magis voluntaria, cum sint volita voluntate propria cuiusque delinquentis; Secundò extensiuè quod plura sint actualia, quam originalia) nihilominus peccatum originale alio sensu dicitur maius extensiuè, eo quod totam naturam humanam inficiat, & sit radix, & veluti causa omnium peccatorum actualium. Consequenter maior fuit necessitas auferendi peccatum originale, quam actualia. Consequenter Incarnatio prius intenta fuit in remedium peccati originalis, quam peccatorum actualium. Ita coitèr DD.

14 Nomine peccati originalis intelligo peccatum actuale Adami, quod per generationem trãsmittitur ad omnes posteros, nisi peculiari priuilegio sint exempti, vt fuit exemptus Christus, & Beatissima Virgo. Nomine verò peccatorũ actualium intelligo illa, quæ post originale patrata sunt, & ab eo tanquam ab origine pendent.

15 Hinc colligi potest Christum venturum fuisse ad tollendum peccatum originale, etiamsi nulla peccata actualia cõmissa fuissent. Christus .n. carnẽ sucepit præcipuè in remedium peccati originalis, vt bene Valentia quæst. 1. pun. 6. sub finem, Suarez sect. 6. Tannerus num. 97. & alij communiter.

Obijcies in eo signo, in quo decretum fuit Christum venturum ad redimendum genus humanum, seu in remedium peccati originalis, præuisum etiam fuit ipsum venturum in carne passibili, & mortali, quia in carne passibili, & mortali redempturus erat genus humanum. Ergo præuisa fuit ipsius mors, & passio inferenda à Iudæis; hæc autem esse non potuit sine peccato actuali. Ergo Christus non venisset propter originale, etiamsi nullum futurum fuisset peccatum actuale.

Respondeo, in priori signo præuisum quidem fuisse Christum venturum in carne passibili, & mortali; non tamen præuisum fuisse in eo signo peccatum Iudæorum, quia Christus potuisset pati, & satisfacere pro peccato originali, etiam non illata sibi à Iudæis morte; mors enim illi inferri potuisset à causis naturalibus, & per illam satisfacere potuisset, etiamsi nullum peccatum actuale futurũ fuisset. Ita Suar. loc. cit. col. 3. in responsione ad secundã obiect. Beeanus loco citato num. 4. & alij.

16 Secundò Dubium est, Vtrum si non extitisset peccatum originale, sed sola actualia, Christus incarnat[us] fuisset ad tollenda peccata actualia. Suppono enim posteros Adæ potuisse peccata actualia committere, etiamsi Adam non peccasset.

Respondeo, Christum incarnandum non fuisse ex vi decreti, quo re ipsa incarnatus fuit. Ratio est, tum quia peccatum originale fuit radix, & quasi causa, ob quam peccata actualia post peccatum Adæ patrata fuerunt. Ergo voluntas redimendi à peccatis actualibus necessario supponit peccatũ originale. Ergo Christus ex vi decreti, quo incarnatus est, incarnatus non fuisset existentibus solis actualibus. Tum quia præcipuum motiuũ, propter quod Christus humanam carnem suscepit, est pec-

peccatum originale, propter quod totum genus humanum corruerat, vt patet ex 1. Corint. 15. & ad Romanos 5. vbi habetur, idcircò Christū incarnatū fuisse; *Vt sicut per vnum hominem omnes homines perierant, ita per vnum hominem viuificarentur.* Ergo cessante hoc motiuo, Christus humanam carnem non suscepisset ex vi decreti, quo re ipsa incarnatus est; cessante enim causa cessat effectus, & decreta Dei immutabilia sunt. Ita Valentia, Vasquez, Aluarez, Becanus, & alij locis proximè citandis, contra Scotum in 3. dist. 7. quæst. 3. & alios.

Dixi, ex vi decreti, quo re ipsa incarnatus est; nā si quæramus, an vēturus esset ex vi alterius decreti, respōdeo nihil certi definiri posse. Imò probabilius dicendum videtur non fuisse venturum, etiam ex vi alterius decreti, quia Deus non habuit decretum sumendi carnem, si Adam non peccasset; nullibi enim in scriptura, vel traditione, per quas solum nobis innotescunt ea, quæ pendēt à voluntate Dei, habetur huiusmodi decretum, nec ratione sufficienti probari potest ipsum habiturū huiusmodi decretum, cum in libera ipsius potestate esset decernere incarnationē, nec quisquā nouerit sensum Domini. Ita S. Thomas art. 3. Valentia pun. 7. Vasquez disp. 10. cap. 4. Aluarez quæst. 1. art. 3. disp. 10. concl. 3. Puteanus art. 4. Suarez ex parte disp. 5. quæst. 6. sub finem, vbi ait, Christum venturū non fuisse in carne passibili; venturum tamen fuisse in carne impassibili ex vi alterius decreti. Contra Tannerum to. 4. disp. 1. quæst. 1. dub. 3. num. 98.

Addo à fortiori Christum venturum non fuisse, saltem in carne passibili, si pauci deliquissent, & Adam non peccasset. Ratio est, quia genus humanum non perijsset, & decere non videtur, vt Christi sanguis ob paucorum salutem effunderetur. Ita Suarez disp. 5. sect. 6. sub finem. Valentia pun. 7. col. 7. Aluarez, & alij. Idem dicendum est, si sola venialia commissa fuissent, hæc enim non tollunt amicitiam Dei, & sufficiens satisfactio pro ipsis exhiberi potuisset per actus charitatis perfectos, vt patet ex dictis de pænit. Idemque in terminis docent Suarez disp. 5. sect. 6. vers. solū ergo. Valentia quæst. 1. pun. 7. col. 7. vers. itaque. Tannerus tom. 4. disp. 1. q. 1. dub. 3. num. 99.

Obijcies primo contra dicta in responsione. Deus ita singulos homines amauit, vt pro singulis paratus fuerit pati, etiam si vnus tantum illorū peccasset, vt colligitur ex illius verbis ad Galat. 2. *Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*, Et Lucæ 15. *Gaudium erit in cælo super vno peccatore pænitentiam agente.*

Respondeo, Christum de facto, & re ipsa habuisse quidem talem affectum, & animi dispositionem; ille tamen affectus subordinatus erat diuinæ voluntati, & ordinationi; non constat autem, an Deus ordinaturus fuisset, vt Christus carnem assumeret, Adamo non peccante, vel paucis solum peccantibus, vt iam probatum est. Ita Suarez disp. 5. sect. 6. ad finem, Becanus quæst. 9. num. 9. Puteanus artic. 4. sub finem, & alij.

Obijcies secundo, Christus magis

satisfecit pro actualibus, quam pro originali. Christus enim passus est pœnam sensus, quæ respondet reatui peccati actualis, non pœnam damni, quæ respondet peccato originali. Ergo principalius venit pro peccatis actualibus. Consequenter etiam venisset, si extitisset sola peccata actualia absque originali.

Respondeo, Christum satisfecisse etiam pro originali, quia peccato originali debetur aliqua ratione etiam pœna sensus saltem in hac vita; Christus autem in hac vita passus est pœnam sensus. Ita Becanns quæst. 9. num. 10. quomodo autem Infantes cum solo originali decedentes non patiantur pœnam sensus, constat ex dictis de peccato originali in tract. de peccatis.

17 Tertiò, dubium est, Vtrum Christus venturus fuisset, si Adam, aut alij non peccassent.

Respondeo, venturum non fuisse saltem ex vi decreti, quo re ipsa venit. Ratio est, quia scriptura, & Patres non assignant aliam causam aduetus Christi, quam remedium peccatorum. Ergo si peccata non fuissent, Christus non venisset; cessante enim causa cessat effectus. Ita S. Thomas quæst. 1. art. 4. S. Bonauentura in 3. disp. 1. art. 2. quæst. 2. Gabriel dist. 2. dub. 3. & 6. Valentia, Aluarez, & Puteanus locis citatis, Becanus cap. 1. quæst. 7. & alij contra Suarez disp. 5. sect. 5. concl. 1. Viguerium Institut. Theologic. c. 1. Scotum, & alios apud Suarez loc. cit.

18 Objicies primo, Adam in statu innocentiæ, idest ante peccatum, habuit reuelationē Incarnationis, Genesis 2. *Hoc nunc os ex ossibus meis*, quibus verbis significata fuit coniūctio Christi cū Ecclesia, ad Ephes. 5. Ergo Incarnatio futura erat, etiāsi homo non peccasset, nā reuelatio illa non poterat esse falsa, nec dependebat à peccato, cum Adam præscius non esset sui lapsus, sicut neque præscius fuit Angelus, vt probat S. Augustinus tom. 3. lib. 11. cap. 18. super Genesim ad litteram. Respōdeo negando consequentiam; quamuis enim Adamus habuerit ex præuisis Christi meritis reuelationem aduētus Christi, & non habiturus fuisset hanc reuelationem, nisi peccatum futurum fuisset; tamen ipse Adam non cognouit peccatum futurum, quia nihil prohibet alicui reuelari effectum non reuelata illi causa; non enim quicūque cognoscit effectum, cognoscit etiam causam, vt benè S. Thomas art. 3. ad 5. argumentum, Tannerus loc. cit. num. 164. & alij; quicquid in contrarium ostendere conetur Suarez in commentar. art. 3. vers. sed nonnulla.

19 Objicies secundo, si Christus venturus non fuisset, nisi homo peccasset, sequitur nobis licitum esse gaudium percipere de peccato, ex quo tātum commodi nobis allatum est; sed falsum videtur consequens. Ergo, & antecedens.

Respondeo, non licere nobis gaudium percipere de culpa, seu peccato per se, & formaliter, sed indirectè, & occasionaliter, quatenus Deus ex peccato occasionem arripuit nobis miserendi, & tantum commodi sua incarnatione afferendi, quod est potius gaudere de misericordia, charitate, & pietate Dei erga nos, quam de culpa; hoc pacto intelligi,

&

& explicari debet illud, quod in die Sabbati Sancti ab Ecclesia canitur, *O fœlix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere redemptorem*.

Obijcies tertiò, durante statu innocētię extitisset matrimonium; sed matrimonium est signum vnionis Christi cum Ecclesia. Ergo in statu innocentiæ extitisset signum vnionis Christi cum Ecclesia. Ergo Christus venturus erat, etiamsi homines non peccassent; illud enim signum non poterat esse falsum.

20 Respondeo, durante statu innocentiæ absque peccatis, matrimonium non futurum fuisse signū vnionis Christi cum Ecclesia.

21 Obijcies quarto, si Christus incarnatus non fuisset nulla interueniente culpa Adami, aut posterorū, Deus non potuisset intendere incarnationem, nisi etiam intendisset peccatum; quando enim assignātur duo inter se connexa, quorum vnum est prius, alterū posterius; posterius intendi non pōt nisi intendatur prius, saltem quando posterius absolutè pendet à priori; sed incarnatio pendet à peccato; supponimus enim incarnationem non futuram, nisi prævio peccato. Ergo Deus non potuit intendere incarnationem, non intento peccato; sed hoc est falsum, cum peccatum intendi à Deo non possit; Deus enim odio habet impium, & impietatem eius. Ergo falsum etiam est Christum incarnandum non fuisse nulla interueniente culpa.

Respondeo, negando maiorem. Deus enim intendit incarnationem, non intento peccato; nam peccatum non est obiectum, circa quod voluntas versetur, tanquam circa obiectū amplectendum, sed tanquam circa obiectum fugiēdū, vt docui de contritione. Ad probationem respondeo, posterius non posse intendi non intento priori, quando posterius ordinatur ad prius tanquam ad finem consequendum; Incarnatio aūt non ordinatur ad peccatum tanquam ad finem consequendum, sed tanquam ad destruendum.

22 Quæres secundo, Vtrum incarnatio præfinita fuerit ante præscientiam peccati originalis, & necessitatis illud contrahendi à posteris Adæ.

Respondeo, Incarnationem præfinitam, & decretam fuisse post præscientiam peccati originalis, & necessitatis illud contrahendi à posteris Adæ. Ratio est, quia Incarnatio præfinita fuit, tanquam remedium peccati originalis, vt patet ex supradictis. Ergo præfinita fuit post præscientiam peccati originalis, & necessitatis illud contrahendi à posteris; nam electio medij posterior est intentione, & præscientia finis. Ita Aluarez disp. 9. de Incarnat. concl. 1. nu. 11. Vasquez 1. par. disp. 95. c. 3. Becanus ca. 1. quæst. 8. Puteanus, Valentia, & alij locis supra citatis contra Suar. d. 5. sect. 2. col. 7. & seq.

23 Sed modò dubium est, Vtrum incarnatio præfinita fuerit saltē ante præscientiam peccati originalis re ipsa contracti à posteris Adæ.

Respondeo, præfinitam fuisse ante præscientiam peccati originalis re ipsa contracti à posteris Adæ. Ratio est, quia Beatissima Virgo præseruata fuit à peccato originali ex meritis Christi præuisis, & eodem pacto præseruari potuissent alij, si

Deus voluisset. Ergo incarnatio præfinita, & decreta fuit ante præscientiam peccati originalis re ipsa contracti à posteris; nam si præscientia peccati originalis re ipsa contracti præcessisset, nullus potuisset ab eo præseruari, quia præscientia Dei est infallibilis, & decretum Dei mutari non potest, vt suppono ex dictis in prima probatione. Ita Vasquez, & Becanus locis cit.

Hinc patet, quid dicendum sit de præscientia peccatorum actualium; existimo enim incarnationem præfinitam fuisse ante præscientiam peccatorum actualium. Ratio est, quia omnia peccata actualia, quæ in hac vita committuntur impediri potuissent virtute incarnationis, & gratiæ Christi; sicut multa re ipsa impediuntur. Ergo incarnatio præfinita fuit ante præscientiam peccatorũ actualium, alioquin peccata impediri non possent vi incarnationis, & gratiæ Christi, cum posterius impedire nequeat id, quod prius est. Ita Doctores citati.

Ex quo benè infert Becanus q. 8. n. 5. Christum ex vi decreti, quo carnem suscepit, eandem suscepturum fuisse, etiam si posteri Adæ nullum contraxissent peccatum originale, aut actuale; Christus enim ex vi decreti, quo incarnatus est, carnem suscipere poterat ob peccatum originale Adami, & ob necessitatem, quã posteri habebant illud incurrendi, etiamsi nullum postea peccatum incurrissent.

24 Queres tertio, quinam ordo iuxta nostrum modum concipiendi, assignari debeat in mente, & consilio Dei circa se ipsum, productionem rerum, incarnationem, & prædestinationem.

Respondeo hunc assignari posse; in primo, ponuntur actus scientiæ, & amoris, quibus Deus suam essentiã perfectissimè cognouit, & eandem amauit. In secundo, ponitur scientia Dei, qua cognouit varios rerum ordines possibiles, in quibus Adamum creare poterat, & quid secutum fuisset in quolibet ordine, in quo Adamum creasset. Tertiò, libera voluntas Dei creandi Adamum in illo ordine, in quo eum re ipsa creauit. Quartò, præscientia peccati Adæ, & necessitatis posterorũ ad contrahendum illud peccatum, & periculi ad patranda peccata actualia. Quintò, voluntas, seu decretum incarnationis ad tollendum peccatum, & redimendum genus humanum. Sextò, voluntas conferendi gratiam, & gloriam ob Christi merita. Vide Puteanum quest. 1. art. 3. col. 4. vers. obseruandum, Suarez disp. 5. sect. 2. & 3. quamuis nobiscum in omnibus non consentiat. Becanum cap. 1. q. 8. num. 6. Pesantium 3. par. quæst. 1. art. 3. dub. 2. Vasquez 3. par. disp. 11. cap. 6. num. 61. & 1. par. tom. 1. d. 93. num. 43. Tannerum tom. 4. disp. 2. quæst. 1. dub. 6.

Punctum Sextum.

An incarnatio conuenienti tempore facta fuerit.

1 *Incarnatio conuenienti tempore facta fuit.*

2 *Incarnatio conuenienter facta non fuisset initio Mundi ante peccatum*

tum, vel statim post peccatum, aut in fine Mundi.

VNICA PROPOSITIO.

1 INcarnatio conuenienti tempore facta fuit. Ratio est. Tum quia incarnatio facienda erat in medio tempore, Habacuc 3. *In medio annorum notum facies*; Tẽpus autem, quo facta fuit, est medium tempus, non quidem mathematicè, & indiuisibiliter (alioquin sciri posset mundi finis, extremumq; iudicium, quod dici non potest, quia *De die illo, aut hora nemo scit, nisi Pater, & cui Pater voluerit reuelare*, Matthęi 13.) sed moraliter, idest, non longe à media temporis parte, licèt magis vergente ad Mundi senectam. Tũ quia non decebat, vt incarnatio fieret ab initio Mundi, vt patebit ex dicendis in illationibus; nec etiam cõueniens videbatur, vt ad Mundi extremum differetur. Ergo conueniens fuit, vt hoc tempore fieret, idest quasi in medio durationis Mundi. Tum quia Christi Incarnatio facienda erat eo tempore, quo magis necessaria erat, & Mundus illa indigebat, eo autem tempore, quo facta fuit Incarnatio, Mundus magis illa indigebat, cum tunc temporis lex naturalis, & scripta iam penè in obliuionẽ abijsset. Ita S. Thomas de Incarnat. quæst. 1. art. 5. Valentia quæst. 1. pun. 4. col. 4. & 5. Aluarez disp. 9. art. 5. & 6. Becanus cap. 1. quæst. 10. Suarez in Comment. art. 5. d. 6. sect. 2. Puteanus art. 5. & 6. Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 1. dub. 4. num. 117. & alij communiter.

2 Hinc colligitur primo, conueniens non fuisse, vt incarnatio initio Mundi fieret ante lapsum humani generis. Ratio est; quia incarnatio prefinita fuit in remedium peccati, vt supra ostensum fuit. Ergo par non fuit, vt fieret initio Mundi ante peccatum; remedium enim non assumitur ante morbum, & medicina non datur, nisi infirmis, iuxta illud Matt. 9. *Non opus valentibus medico, sed male habentibus*. Ob id Sanctus Thomas quęst. 1. art. 3. ait, *Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla est medicinæ causa*.

Addo, conueniens non fuisse, vt Incarnatio initio Mundi fieret statim post peccatum. Tum vt homo multo ante disponeretur ad hoc mysterium recipiẽdum, procedendo ab imperfecto ad perfectum, idest à lege naturali, & Mosaica ad legem gratiæ, iuxta illud primę Corint. 15. *Non prius quod spirituale est, sed quod animale*. Tum vt homo propriam agnosceret, & experiretur infirmitatem, ac miseriam, & cognosceret se tanto liberatore indigere. Tum vt Verbi dignitas magis pateficeret, præcedente longa præconum, & prophetarum serie, plurisque ab hominibus fieret summum hoc beneficium. Tũ vt magis nostra fides eluceret pręuijs tot prophetarũ oraculis. Tum vt Dei iustitia manifestaretur, pœnis homini impositis ob delictum Adæ. Ita Doctores citati.

Obijcies, si Christus initio mundi incarnatus fuisset, plures saluati fuissent, qui tamen perierunt. Ergo par erat, vt Christus citius incarnaretur.

Respondeo primo, etiamsi admitterem vtilius futurũ fuisse, vt Christus citius incarnaretur, alijs tamen de causis conueniens fuit incarnationem differri.

Respondeo secundo, negando plures saluandos fuisse, si Christus citius venisset; nam Christus incarnatus est ad saluandos quidem omnes quoad sufficientiam; quoad efficaciam verò non omnes, sed electos; consequenter eo tempore carnem suscepit, quo id conuenientius iudicauit ad efficacem salutem electorum. Cur autem Deus tot solum elegerit, & non plures, ad ipsius pertinet voluntatem, & prouidentiam, quam nos comprehendere non valemus, iuxta illud, *Quis cognoscit sensum Domini?* & *O altitudo diuitiarum.* Vide Suarez quæst. 1. in Comment. art. 5. & alios præcitatos Doctores.

Secundo colligitur, conueniens non fuisse, vt incarnatio ad finem vsque Mundi protraheretur. Tum quia par erat, vt plures frui possent gratia incarnationis. Tũ quia Incarnatio est causa, & remedium nostræ salutis; causa autem, seu remedium salutis non debet esse vltimum. Tum quia si Incarnatio ad finem vsque Mundi dilata fuisset, iã ferè sublata fuisset cognitio Dei. Tum quia cõsentaneũ erat, vt bonitas, & perfectio Dei pluribus modis manifestaretur hominibus, videlicet per fidem Christi venturi, præsentis, & præteriti. Ita Doctores citati.

Obijcies, in scriptura habetur Christi Aduentum futurum esse in nouissimis diebus, Genesis 49. Isaiæ 2. & Micheę 4. & ad Hebręos 9. dicitur, *Christus passus est in consummatione sæculorum.* Ergo fieri non debuit in medio tempore, sed in Mundi fine.

Respondeo, tempus hoc noui testamenti, in quo Christus humanam carnem suscepit, appellari nouissimum tempus, 1. Ioannis 2. *Filioli, iam nouissima hora est.* Ob id ab aliquibus Patribus vocatur Mundi senecta, aut Mundi vespera. Tum quia Deus hoc tempore dedit nobis legem gratiæ, quæ nouissima est, & post eam alia futura non est; ideò ab aliquibus vocatur Mundi Iuuentus ob uigorem gratiæ, quæ hoc tẽpore uiget. Tum quia, hæc est vltima ætas. Tum quia, hoc tempore completæ sunt omnes prophetię.

QVÆ-

QVÆSTIO SECVNDA.

De vnione Verbi Incarnati, & termino, seu effectu vnionis.

IN hac Quæstione explicabo primò, quid sit vnio, seu actio vnitiua. Secundò, quis sit effectus vnionis, seu actionis vnitiuæ. Tertiò, Vtrum vnio naturæ humanæ cum persona verbi, sit maxima omnium vnionum. Quartò, quæ sit causa efficiens Incarnationis. Quintò, Vtrum ad vnionem hypostaticam necessaria fuerit aliqua dispositio, seu causa dispositiua.

Punctum Primum.

Quid sit vnio.

1 *Vnio quid sit.*
2 *Vnio est actio vera, & realis.*
3 *Vnio est actio supernaturalis.*
4 *Humanitas per actionem vnitiuam non fuit producta, sed vnita personæ Verbi.*
5 *Vnio, seu actio vnitiua non est creatio.*

IN hoc puncto principaliter explicabo quid sit vnio, seu actio vnitiua; deinde quæram primo, Vtrum vnio, seu actio vnitiua sit actio realis. Secūdò, Vtrū sit actio supnaturalis. Tertio, Vtrum per huiusmodi vnionem, seu actionem vnitiuam non solum vniatur natura humana Verbo, verum etiam producatur ipsa natura humana.

VNICA PROPOSITIO.

1 VNio est actio transiens, per quam Deus coniūxit naturam humanam cum persona Verbi, quam actionem Doctores appellant vnitionem, seu actionem vnitiuam, seu assumptionem naturæ humanæ, seu incarnationem. Hæc propositio constat ex supra dictis q. 1. pun. 1. & clarius constabit ex infra dicēdis.

2 Quæres primo, Vtrū ista actio, per quam natura humana vnita est Verbo, sit actio vera, & realis.

Respondeo, esse veram, & realē actionem. Ratio est, tum quia vbicunq; adest noua, vera, & realis cō-

posi-

positio, ibi adesse debet noua, vera, & realis actio; sed per incarnationẽ adest noua, vera, & realis compositio, vt infra probabo. Ergo adesse debet noua, vera, & realis actio. Tũ quia, vt aliquid ex nõ vnito vniatur alteri, requiritur realis actio, & vera mutatio, saltem in vno extremo, quod alteri vnitur; sed humana natura per incarnationem ex non vnita vnitur personæ Verbi. Ergo in Incarnatione requiritur vera, & realis actio. Ita Puteanus tom. 2. quæst. 2. art. 8. dub. 1. Tannerus q. 3. dub. 4. num. 109. & alij communiter.

Obijcies, vbi est vera, & realis actio, ibi assignari potest verum, & reale subiectum, in quo illa recipiatur; hic autem assignari non potest subiectum, in quo actio vnitiua recipiatur; nam in persona Verbi recipi non potest, alioquin Verbum mutaretur, quod dici non potest; nec sufficit, vt recipiatur in natura humana, quia ipsa dici posset vnita Verbo; non autem Verbum humanitati, cum intelligi nequeat aliquid esse vnitum alteri sine vnione.

Respondeo primo, maiorem propositionem non esse vniuersaliter veram, vt patet in creatione, quæ est vera actio, & tamen non supponit subiectum, in quo recipiatur.

Respondeo secundò, data maiori propositione, hic assignari verum subiectum actionis vnitiuæ, nempè humanam naturam; in hac enim recipitur actio vnitiua, & per hãc Verbum vocatur vnitum humanitati, nõ tanquam subiectum vnionis, sed tãquam terminus vnionis, seu tanquã extremum cõstituens compositum, ob vnionem in humanitate receptam, & terminatam ad Verbi personam, vt benè Becanus cap. 2. quæst. 2. num. 13. Puteanus loco citato, & alij.

3 Quæres secundo, Verum ista actio vnitiua sit naturalis, an supernaturalis.

Respondeo, esse supernaturalem. Ratio est, tum quia illa est actio naturalis, quæ viribus naturæ fieri potest; ista autem actio viribus naturæ fieri non potest; cum nullum agens creatum possit virtute propria vnire naturam humanam personæ diuinæ, & efficere, vt subsistentia diuina suppleat vices subsistentiæ humanæ. Tum quia naturæ viribus fieri non potest, vt homo sit Deus; sed per actionem vnitiuam homo fit Deus. Ergo actio vnitiua fieri nõ potest viribus naturæ. Ergo non est naturalis, sed supernaturalis.

Obijcies primo, Sancti Patres, vt Cyrillus, & Sophorinus vocant istã actionem naturalem. Ergo non est supernaturalis.

Respondeo, istam actionem vocari naturalem, non quia naturæ viribus fiat, sed quia non est contraria naturæ; natura enim postulat, vt substantia subsistat propria, vel saltem aliena subsistentia, quamquam naturaliter fieri non potest, vt subsistat aliena subsistentia. Aliam responsionem affert Puteanus quæst. 2. art. 8. dub. vlt.

Obijcies secundo, ista actio facit, vt subsistentia verbi efficiat id, quod efficeret subsistẽtia creata; sed subsistentia creata efficeret ens naturale. Ergo ista actio est naturalis.

Ad maiorem propositionem, Respon-

proinde istam actionem facere, vt subsistentia increata faciat id, quod faceret subsistentia creata, si adesset, sed non eodem modo; nam subsistentia creata est modus substantialis ipsius naturæ humanæ non distinctus realiter ab ipsa natura humana; sed tanquam modus à re; subsistentia verò increata nō est modus substantialis ipsius naturæ, sed supernaturali ope supplet vices subsistentiæ creatæ, & realiter distinguitur à natura humana.

4 Quæres tertio, Vtrū per actionem vnitiuam non solum vnita sit humanitas personæ Verbi, verum etiam producta sit ipsa humanitas.

Respondeo, per actionem vnitiuā non fuisse productam humanitatem, sed ipsam humanitatem vnitam esse personæ Verbi, consequenter actionem vnitiuā distinctam esse ab actione productiua humanitatis. Ratio est primo, quia natura humana constat anima rationali, & materia prima, & vnione materiæ cum anima; sed hæc præcedunt vnionem cum Verbo; nam prius est rem aliquam existere, quam vniri, seu coniungi rei à se distinctæ. Ergo vnio cum Verbo non est productiua humanitatis; actio enim non producit terminum, quem supponit; vnio autem supponit extrema, quæ vniuntur. Secūdo, quia illæ actiones distinguuntur inter se, quarum termini sunt inter se distincti; quælibet enim actio distinctionem sumit ab obiecto, vel à modo tendendi in obiectum, vel à termino ꝓducto; sed terminus actionis vnitiuæ distinctus est à termino actionis productiuę humanitatis. Ergo actio vnitiua humanitatis cū Verbo, distincta est ab actione productiua humanitatis. Tertiò, quia ita se habere videtur productio humanitatis Christi, & eius vnio cum Verbo, sicut se habet creatio animæ rationalis, & eius vnio cū proprio corpore; sed actio creationis animæ distincta est ab actione, per quā anima coniungitur proprio corpori. Ergo etiam actio productionis humanitatis Christi distincta est ab actione, ꝑ quam humanitas Christi vnita est Verbo. Ergo actio vnitiua, & coniunctiua humanitatis cum Verbo non est actio productiua humanitatis. Quartò, quia humanitas habet propriam existentiam, distinctam ab existentia Verbi. Ergo producta fuit per propriam actionem productiuam; omnis enim productio realis terminatur ad existentiam rei. Ita Becanus cap. 2. quæst. 1. numer. 2. Pesantius de Incarnatione quæst. 2. disp. 1. notabili 5. & alij communiter, teste Suarez disp. 8. sect. 2. col. 2. in prima sententia contra Puteanum quæst. 2. art. 8. dub. 2. & nonnullos alios Thomistas asserentes actionem vnitiuam humanitatis in Verbo, fuisse productiuam illius, & terminatam fuisse ad existentiam Verbi, ita vt humanitas per incarnationem, seu actionem vnitiuam non habeat existentiā distinctam ab existentia Verbi; sed nostram sententiam probabiliorem esse patet, tum ex rationibus allatis. Tum quia si humanitas existeret solum per existentiam Verbi, & non haberet propriam existentiam, sequeretur, humanitatem, si separaretur à persona Verbi, statim destrui, nec posse separatam à Deo conserua-

ri; implicat enim aliquid existere sine existentia; sed falsum est consequens. Ergo & antecedens.

Obijcies primo, ibi datur vnica numero actio, vbi datur vnica existētia; sed in Christo datur vnica existentia ex S. Thoma 3. par. quæst. 17. art. 2. & alijs. Ergo datur vnica actio. Ergo actio productiua humanitatis non est distincta ab actione vnitiua.

Respondeo negando minorem propositionem, dico enim in Christo dari plures existentias partiales, sicut datur in homine; alia enim est existentia animæ, alia corporis, & de fide est, animam posse seorsim, & separatim à corpore existere.

Obijcies secundo, Sanctus Leo Epist. 11. asserit, humanam Christi naturam creatā fuisse per assumptionem illius à verbo factā. *Natura nostra*, inquit S. Leo, *Nōsic assumpta est, vt prius creata post assumeretur, sed vt ipsa assumptione crearetur*. Ergo actio vnitiua humanitatis non est distincta ab actione productiua illius.

Respondeo, Sanctum Leonem velle solum affirmare humanitatē nullo planè temporis instanti extitisse antequam vniretur Verbo, quod etiam ego admitto, sicut admittimus animam in eodem instanti à Deo creari, & vniri corpori; non tamen hinc sequitur eandem esse actionem productiuam animæ, & vnitiuam illius.

Obijcies tertio, si actio vnitiua distincta est ab actione productiua humanitatis, opus est productiuam priorem esse vnitiua, cum prius sit aliquid existere, quam alteri coniungi; sed falsum est, actionem productiuam priorem esse vnitiua, vt patet, tum auctoritate S. Leonis citata. Tum quia sequeretur humanitatem Christi prius conceptam fuisse, quàm vnitam Verbo; consequenter Deum non esse conceptum ex Virgine, sed solam humanitatem, cum terminus conceptions fuerit humanitas.

Respondeo, actionem productiuam humanitatis fuisse priorem vnitiua, non prioritate temporis, sed rationis, & naturæ; non enim implicat duas actiones circa eandem rem fieri in eodem instanti temporis, & tamen vnam esse priorem altera prioritate naturæ.

Obijcies quarto, cuiuslibet actionis assignari debet proprius terminus; sed actionis vnitiuæ non potest assignari alius terminus præter existentiam humanitatis in Verbo; omnis enim actio realis producit aliquid reale, & omnis productio realis terminatur ad existentiam rei; cum productio rei nihil aliud sit, quàm communicatio, seu collatio existentiæ.

Respondeo, huius obiectionis solutionem desumēdam esse ex dicendis in puncto proximè sequenti.

5 Ex dictis obiter colligi potest vnionem, seu actionem vnitiuā non esse creationem propriè acceptam, quia creatio est ex nihilo; actio autem vnitiua non est ex nihilo, sed supponit naturam humanam, illamque vnit personæ creatæ, producendo modum substantialem, qui recipitur in natura humana.

Pun-

Punctum Secundum.

Quis sit terminus, & effectus vnionis.

1 *Terminus à quo actionis vnitiuæ respectu naturæ humanæ est negatio vnionis subsistentiæ diuini Verbi.*
2 *Terminus ad quem actionis vnitiuæ est vnio in facto esse.*
3 *Vnio poni non potest in Verbo, cum non sit capax mutationis.*
4 *Vnio posita in humanitate dicit ordinem essentialem solum ad personam Verbi.*
5 *Vnio totius humanitatis cum Verbo non dicit aliquid realiter distinctum ab ipsis partibus vnitis.*
6 *Effectus secundarius actionis vnitiuæ est relatio humanitatis ad personam Verbi.*
7 *Terminus vltimus actionis vnitiuæ est Christus, seu hic homo.*

VNio dupliciter accipi potest. Primo pro actione, quæ vocari solet actio vnitiua. Secundo pro vnione in facto esse, & nihil aliud est, quam terminus, & effectus actionis vnitiuæ; cum autem in actionibus, & mutationibus plures termini assignari possint, illos etiã conabor assignare in vnione, seu actione vnitiua. Explicabo igitur primo, terminum à quo. Secundo, proximum, & formalem terminum ad quem. Tertio, terminum secundarium. Quartò, terminum resultantem, seu vltimum, & completum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 TErminus, à quo, actionis vnitiuæ respectu naturæ humanæ, est negatio vnionis, & subsistentiæ Diuini Verbi. Ratio est, quia terminus, à quo, censetur ille, à quo fit transitus ad terminum ad quem cũ illo incompossibilem, sed natura humana per actionem vnitiuam transit à non esse vnita ad esse vnitam, à non subsistentia increata Diuini Verbi ad subsistentiam increatam Diuini verbi. Ergo terminus, à quo, actionis vnitiuæ respectu naturæ humanæ est negatio vnionis subsistentiæ Diuini Verbi.

Terminus verò, à quo, respectu Diuini Verbi, est, non esse hominis. Ratio est, quia Verbum per actionem vnitiuam transit à non esse hominis ad esse hominis. Ita Doctores statim citandi.

Hinc colligi potest, Primò, contra Caietanum 3. p. quæst. 2. art. 8. & Cabreram 3. par. d. 1. nu. 5. terminum à quo actionis vnitiuæ naturæ humanæ cum persona Verbi non esse ipsã naturam humanam. Ratio est, tum quia per actionem vnitiuam non fit transitus à natura humana ad naturam humanam. Tum quia terminus à quo debet esse incompossibilis cum termino ad quem; natura autem humana non est incompossibilis cum termino ad quem actionis vnitiuæ. Tum quia natura humana est subiectum actionis vnitiuæ, & termini primarij per actionẽ vnitiuam producti; terminus autem à quo actionis, non potest esse subiectum eiusdem actionis. Ita Suarez disp. 8. sect. 2.

sect. 2. ad finem. Puteanus de Incarnatione quæst. 2. art. 8. dub. 5. Vasquez disput. 19. cap. 3. Tannerus disp. 1. q. 3. dub. 2. nu. 59. & alij.

Secundò, colligi potest terminum, à quo, actionis vnitiuæ non esse personalitatem humanæ naturæ. Ratio est, quia nulla res vera, & realis, quæ nunquam extitit, potest esse terminus à quo actionis præsentis, vel præteritæ; sicut lignum, quod numquam extitit, non potest esse terminus à quo præsentis combustionis; sed personalitas naturæ humanæ assumptæ à verbo, numquam extitit, nec extitura est, licet sit possibilis. Ergo personalitas naturæ humanæ non potest esse terminus à quo actionis vnitiuæ.

Tertiò, colligi potest terminum à, quo, actionis vnitiuæ non esse carentiam personalitatis naturæ humanæ. Ratio est, quia terminus à quo debet esse incompossibilis cum termino ad quem; sed carentia personalitatis naturę humanę non est incompossibilis cum termino ad quē, idest cum vnione hypostatica, seu cũ persona Christi; nam cum vnione hypostatica, & cum persona verbi stat carentia personalitatis naturę humanę.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Terminus ad quem, seu effectus primarius actionis vnitiuę est vnio in facto esse, idest coniunctio substãtialis, seu modus quidam substantialis, per quem natura humana vnita est Verbo. Ratio est Primo, quia omnis actio realis producit aliquid reale in subiecto, in quo recipitur, sed actio vnitiua est actio realis, quæ recipitur in humanitate (non enim recipi potest in persona Verbi, cum sit actio transiens, & Verbum sit incapax mutationis.) Ergo producit aliquid reale in humanitate; hoc autẽ non est aliud, quam vnio substantialis cum Verbo. Ergo terminus actionis vnitiuæ est coniunctio substantialis humanitatis cum Verbo.

Secundò, quia cõiũctio substantialis nihil est aliud, quam coniunctio duarum rerum substantialium, per quam resultat vna substantia composita, quæ propriè, & verè est vna; sed hęc definitio conuenit vnioni incarnationis, seu termino actionis vnitiuæ, vt benè argumentatur Suarez disp. 8. sect. 1. concl. 1. est enim vnio duarum rerum substantialium, per quam resultat vna substantia composita; nempè Christus, qui verè, ac propriè est vnus. Ergo terminus actionis vnitiuę est coniunctio substantialis, per quam humanitas est vnita verbo.

Tertiò, quia si terminus actionis vnitiuæ non est substantialis, sed accidentalis, sequitur humanã naturam non esse substantialiter vnitam Verbo, cum duæ naturæ non possent accidẽtaliter vniri, nisi medio aliquo accidente; sed falsum est naturam humanam non esse substantialiter vnitam, nam Concilia, & Patres aiunt istam vnionem factam esse secundum substantiam, seu substantialiter, vt patet ex primo tom. Concil. in Concil. Ephesin. canon. 2. & in Concilio Lateranen. sub Martino consult. 5. ca. 6. canone 6. vbi habetur naturas esse substãtialiter vnitas, & canone 8. vbi actionem vnitiuam vocat substantialem vnitionem.

Quar-

Quartò, quia essentia rei compositæ necessario includit coniunctionem; intelligi enim non potest res composita sine coniunctione; si ergo res composita est substantialis, necesse est, vt coniunctio sit substantialis; Sed Christus homo est compositum substantiale; constat enim Verbo, & Humanitate. Ergo coniunctio humanitatis cum Verbo est substantialis.

Quintò, quia si terminus vnionis non esset modus substantialis, sequeretur humanitatē censeri accidentaliter vnitam Verbo, & Verbum humanitati; nam Verbū non aduenit humanitati, nec humanitas Verbo, nisi mediante vnione. Si ergo vnio est accidentalis, dicetur accidentaliter aduenire, seu accidentaliter vnita esse; sed falsum est humanitatem accidentaliter aduenire, & accidentaliter vnitam esse verbo, & è cōtra. Tum quia, quod accidentaliter aduenit, prædicatur solum accidentaliter, & denominatiuè; humanitas autem non prædicatur de Verbo accidentaliter, & denominatiuè, sed substantialiter; ob id dicitur homo Verbum, & Verbum homo. Iuxta illud Ioannis *Verbum caro factum est*. Tum quia implicat aduenire in vnitatē suppositi, seu personæ substantialiter compositæ, & aduenire accidentaliter; nam aduenire accidentaliter est aduenire secundum aliquod esse accidentale; aduenire autem in vnitatem suppositi, est aduenire secundum aliquod esse substantiale, vt benè Suarez disp. 8. sect. 1. concl. 1.

Sextò, quia in resurrectione corporum necesse erit, vt fiat aliqua mutatio in anima, vel in corpore; homo enim non resultat ex anima, & corpore præcisè consideratis secundum suas entitates. Ergo necesse est, vt aliquid addatur, per quod fiat aliqua mutatio; hic autem est modus substantialis vnionis. Ergo etiam in vnione humanitatis ad personā Verbi necessè est, vt addatur modus quidam substantialis, per quem natura humana remaneat vnita Verbo. Ita S. Thomas quæst. 2. art. 6. Suarez disp. 8. sect. 2. conclus. 3. vbi putat hanc esse communem discipulorum S. Thomæ sentētiam. Vasquez disp. 17. & 18. cap. 4. Cabrera art. 4. disp. 8. Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 3. dub. 5. num. 153. & seqq. & dub. 6. num. 177.

Obijcies primo, ista vnio explicari solet à Sāctis Patribus per vniones accidentales, vt per vnionem, quæ est in ferro candenti inter calorem, & ferrum; aut per vnionem, quæ est inter vnam arborem alteri insitam; ad quod facit illud Iacob. 1. *Suscipite insitum verbum*. Ergo vnio, per quam humanitas vnita est Verbo, nō est substantialis, sed accidentalis.

Respondeo, similitudinem sæpe afferri non ad significandam omnimodam identitatem, sed aliquam proportionem, vt intellectus cognita re simili in cognitionem ducatur rei, de qua agitur, vt benè Suarez disp. 8. sect. 1. conclus. 1. sub finem, vbi has similitudines singillatim explicat.

Obijcies secundo, Verbum est ens completum, & humanitas non pertinet ad naturam, & essentiam Verbi. Ergo humanitas aduenit Verbo accidentaliter; quod enim aduenit

enti

enti in actu, aduenit accidētaliter, & quod non pertinet ad naturam alicuius rei est accidens eius; omne enim, quod est, aut est substantia, aut accidens. Confirmatur ex desfinitione accidētis, quod est quid extrinsecum subiecto, & potest abesse, & adesse sine illius corruptione.

Respondeo, humanitatem aduenire Verbo precisè sumpto, non tamen aduenire Christo, vt est compositum substantiale constans persona Verbi, & humanitate; sicut anima dici potest aduenire materiæ, cum materia possit esse sine anima; non tamen aduenit homini, cuius pars substantialis est ipsa anima, quę corpori vnitur per substantialem vnionem, iuxta sententiam plurimorum Doctorum. Aliam responsionem satis obscuram affert S. Thomas quæst. 2. art. 6. ad 2.

Ad argumentum igitur Respondeo, Verbum secundum se esse ens completum, non tamen hinc sequitur, quin ex Verbo, & humanitate constitui possit cōpositū substātiale per substantialem vnionē in humanitate receptam, & terminatam ad personā Verbi. Ad id, quod dicitur, humanitatem non pertinere ad naturam, & essentiam Verbi. Respondeo id verum esse; personalitas tamen, seu subsistētia ipsius Verbi, per quam subsistit humana natura, non est accidens, sed terminus substantialis naturę humanæ, vt benè Suarez art. 6. in responsione ad 3. Vide dicta quęst. 1. pun. 2. num. 4. & 5.

Obijcies tertio, Christus habitu inuētus est, vt homo, iuxta illud Pauli ad Philip. 2. *In similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.* Sed habitus accidētaliter aduenit illi, cuius est habitus. Ergo natura humana accidētaliter vnita est Verbo.

Respondeo primo, cum S. Thoma loco citato, id dici per similitudinem, & Metaphoram, non autē secundum identitatem; *Non enim necesse est*, iniquit Damascenus lib. 3. orthodox. fid. cap. 5. *Exempla assimilari omnimodè, & indefectiuè; quod enim est in omnibus simile, idem potius est, quam Exemplum.* Dicitur ergo Christus habitu inuentus vt homo, quia sicut induens se vestimento non mutatur propter vestimentum, etiam si vestimentum mutetur; Ita Verbum assumens carnem non mutatur, licet mutatio in carne contingat.

Respondeo secundo, cum Suarez in comment. art. 6. concl. 2. ad 1. loco illus verbi, *Habitu*, in Gręca voce legi, *Figura, forma, seu species*; ita vt sensus sit, Christum inuentum esse in figura, forma, seu specie hominis, illa autem dictio, *vt*, non adhibetur ad diminuendum, quasi Christus non sit verus homo (vt patet in simili ex verbis illis Ioannis primo, *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre*, illa enim dictio, *Quasi*, non minuit veritatem vnigeniti, sed adhibetur potius ad exprimendam rei veritatē, quia Verbum diuinum formam hominis suscepit. Vide Suarez loco citato.

Obijcies quarto, non potest assignari, in quo recipiatur hic modus substantialis, non enim recipitur in Verbo, cum verbum sit incapax mutationis, & nouæ formæ; neque recipitur in humanitate, cum intelligi nequeat, quomodo humanitas dicatur

tur vnita Verbo, & Verbum humanitati per vnionem in ipsa solum humanitate existentem.

Respondeo, hunc modum ponendũ esse in ipsa humanitate; per illum enim humanitas dependet à persona Verbi in subsistẽdo, cum humanitas nõ habeat proximam subsistentiam, sed subsistat per subsistentiam Verbi. Nec est necesse, vt ille modus ponatur in Verbo; sed sufficit, vt ponatur in humanitate, vt in simili patet de vnione corporis cum anima rationali. Ita communiter Doctores cum S. Augustino teste Tannero disp. 1. quæst. 3. dub. 4. num. 126.

3 Rogabis, Vtrum ista vnio poni possit in Verbo.

Respondeo negatiuè. Primo, quia de ratione vnionis est, vt dicat respectum ad extremum, cum quo vnitur; vnio enim alicuius extremi cum altero extremo concipi, & intelligi non potest sine intrinseco respectu ad alterum extremum; sed in Verbo nihil poni potest, quod essentialiter includat respectum ad creaturam; nam iste respectus, vel est relatio prædicamentalis, vel trascendentalis; non prædicamentalis, quia hæc est accidens; Deus autem non est capax vllius accidentis; Non transcendentalis, quia per relationem transcendentalem res refertur essentialiter ad aliud; Deus autem non refertur essentialiter ad creaturas, cum essentialiter nõ dependeat à creaturis, & sit ens essentialiter indepẽdens ab omni creatura.

Secundò, quia nihil est in Verbo, quod non sit ẽt in alijs personis; si ergo vnio ponatur in Verbo, poni etiã debet in alijs personis; cõsequenter etiam aliæ personæ vnitæ erunt humanitati, cum dari non possit vnio quæ non faciat extrema actualiter vnita, nec cõcipi possit vnio sine duobus extremis vnitis, & simul coniunctis; vnio enim essentialem respectum dicit ad extrema; sed falsum est alias personas esse vnitas humanitati. Ergo falsum etiam est vnionem poni in verbo. Dices illas esse etiam in alijs personis, sed illas non esse actu vnitas; sicut enim dari potest congnitio in Deo, quæ non sit actualis; cognitio enim qua Deus cognoscit futura contingentia, licet nunc actualis sit, non tamen esset actualis, si Deus ab æterno noluisset ulla futura contingentia; ita etiam dari potest vnio, quæ non sit actualis, & non faciat extrema actu vnita. Respondeo non posse dari vnionẽ, quæ non faciat extrema actu vnita, quia de ratione vnionis est, vt extrema actu vniat; Neque verum est in Deo dari cognitionem, quæ non sit actualis; Deus enim creaturas futuras, actualiter cognoscit, vt futuras; possibiles verò cognoscit vt possibiles; consequenter si ab æterno decreuisset non producere vlla futura contingentia, non cognosceret illa vt futura, sed vt possibilia, vt benè Becanus de Incarnat. cap. 2. quæst. 2. num. 11. & alij communiter, quos referam in 1. probat.

Obijcies quintò, vel ista vnio, seu modus substantialis recipitur in anima, vel in corpore; non in anima, quia corpus nõ diceretur vnitũ Verbo, quod est falsum, cum cõstet corpus Christi in triduo mortis mansisse vnitum Verbo; non in corpore, quia anima non diceretur vnita Ver-

bo, quod est falsum, cum anima in triduo mortis manserit vnita Verbo; non in vtroque simul, quia ista vnio vel est aliquid materiale, uel immateriale. Si est aliquid materiale non potest recipi in anima, cum substantia spiritualis, non sit capax rei materialis; si est aliquid immateriale, & spirituale, non potest recipi in corpore, quod est materiale.

Respondeo, vnionem, seu coniunctionem humanitatis cũ Verbo constare duabus vnionibus partialibus, quarum vna est materialis, quæ conuenit corpori; altera spiritualis, quæ conuenit animæ; sic .n. seruatur proportio, & euitantur incõmoda, quæ alioquin sequerentur. Ita Puteanus de Incarnatione quest. 2. art. 8. ad finem, Becanus, & alij.

4 Rogabis, Vtrum ista vnio, quã diximus poni in anima, & corpore, includat ordinem, & respectum solũ ad personam verbi, an etiam ad alias personas Sanctissimæ Trinitatis.

Respondeo, includere ordinem trãscendentalem, & essentialem solũ ad personam Verbi. Ratio est, quia includit ordinem, & habitudinẽ intrinsecam, & essentialem ad illam solam personam, cui vnitur tanquam termino substantiali intimè coniuncto humanitati; vnio enim est vniti vnio. Quamobrem si humanitas vniretur personę Patris, vel Spiritus Sancti, illa vnio esset realiter, & essentialiter diuersa ab ea, qua humanitas nunc vnitur personæ Filij; haberet enim essentialem ordinem ad personam Patris, aut Spiritus Sancti, non ad personã Verbi. Ex quo fit, vt vnio conseruari non possit sine re, cuius est vnio; licet enim humanitas conseruari possit sine vnione, & res sine suo modo, non tamen vnio sine eo, cuius est vnio; modus enim conseruari non potest sine eo, cuius est modus, vt patet in figura, sessione, & his similibus, & sicut actualis modus inhærentiæ cõseruari non potest in accidente separato à subiecto; ita actualis vnio conseruari non potest in humanitate separata à verbo. Ita Suarez d. 8. sect. 3. vers. sed obijcies aliquis, Becan. c. 2. q. 2. n. 7. & alij.

Obijcies sexto, iste modus est res creata, & minus perfecta, quam ipsamet humanitas. Ergo nõ habet vim vniendi humanitatem Verbo. Ergo assignandus est alius terminus actionis vnitiuæ.

Respondeo, negando vtramque consequentiam; licet enim hic modus sit res creata, est tamen ipsa realis, & quasi formalis coniunctio humanitatis cum persona Verbi, & habet habitudinem, & ordinem transcendentalem ad personam Verbi.

Obijcies septimo, si per actionem vnitiuam producitur modus substantialis, per quem humanitas vnitur Verbo, necesse est, vt etiam producatur alius modus, per quem præfatus modus humanitatis vniatur humanitati, cum modus etiam ipse vniatur, & ad hunc similiter alius modus, necessarius videatur; & sic dabitur processus in infinitum, quod non est admittendum.

Respondeo negando processum illum, quia modus per se ipsum vnitur rei, & eius ratio formalis cõsistit in actuali modificatione ipsius rei; sicut enim forma per se ipsam informat; ita etiam modus per se ipsum modificat, & nihil aliud videtur esse

se modum vniri rei, quam illā actualiter modificare. Ita Suarez loco cit.

5 Quæres, Vtrum vnio totius humanitatis cum Verbo dicat, seu includat aliquid realiter distinctum ab ipsis partibus vnitis.

Respondeo negatiuè, quia sicut tota humanitas nō dicit aliquid realiter distinctum à partibus, ita vnio totius humanitatis cum Verbo non dicit aliquid realiter distinctum ab vnionibus ipsarum partium cū Verbo; ita communiter Doctores.

Dissensio tamen est inter Doctores, Vtrum vnio, seu subsistentia totius humanitatis, seu assumptio totius humanitatis includat aliquid formaliter distinctum ab ipsismet vnionibus partialibus. Respondendum mihi videtur, non includere aliquid reale formaliter distinctum ab ipsis vnionibus partialibus. Ratio est. Tum quia non sunt multiplicanda entia absq; necessitate. Tum quia, si includit aliquid, maximè includit vnionem totalē, sed hoc est falsum, nam sequeretur humanam naturam bis vniri Verbo diuino, semel vnione partiali, & iterum vnione totali; semel subsistere subsistentia partiali, & iterum subsistentia totali. Tū quia nō potest assignari quid sit ista vnio totalis distincta ab vnionibus partialibus.

Dices esse vnionem, per quam ipsæ partiales vniones inter se vniuntur.

Respondeo, id gratis, & sine sufficienti fundamento dici; cum enim vnio corporis sit materialis, & vnio animæ sit spiritualis, non potest assignari alia vnio, per quam istæ vniones vniantur; nam vel est vnio materialis, vel spiritualis; neutrum autem dici potest, quia intelligi non potest quomodo vnio materialis, aut spiritualis simul recipi possit in re materiali, & spirituali. Ita Vasquez, & alij contra Suarez d. 17. sect. 5. Tannerū disp. 1. quæst. 5. dub. 5. num. 167. & alios.

Obijcies, ita se habet vnio totalis ad vniones partiales, sicut se habet totalis natura, seu tota humanitas ad ipsas partes naturæ, seu humanitatis; sed totalis natura, seu tota humanitas, præter partes naturæ, dicit formaliter vnionem ipsarum partiū inter se. Ergo vnio totalis præter vniones partiales dicit vnionem ipsarum partialium vnionum inter se.

Respondeo negando maiorem propositionem. Ratio disparitatis est, quia partes naturæ debent inter se suo modo vniri, alioquin non constituerent compositum; vniones verò non debent alia vnione inter se vniri, cum ipsæ suo officio fungantur vniendo; nec indigeāt vnione totali, per quam totum dicatur vnitū; totum autem sufficienter dici potest vnitum per vniones partiales; an autem totalis vnio superaddat aliquid rationis ipsis vnionibus partialibus, responderi potest affirmatiuè, quia alius est conceptus vnionis totalis, alius vnionis partialis.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Effectus secundarius actionis vnitiuæ est relatio, per quam humanitas refertur ad Verbum, cui est vnita; posita enim vnione humanitatis cum Verbo, resultat relatio humanitatis ad Verbum, quę non resul-

fultabat ante vnionem, & hæc relatio uocari poteſt relatio vnionis inter duo extrema inter ſe vnita, quæ quidem relatio ex parte humanitatis eſt realis, quia poſita vnione adſunt omnia in humanitate requiſita ad relationem realem; ex parte Verbi non eſt realis, quia Verbum eſt incapax mutationis, & accidentis. Ita Caietanus quæſt. 2. art. 7. Cabrera ibidem, Suarez loco proximè citando, Tannerus d. 1. q. 3. dub. 6. nu. 219. & alij contra Vaſquez diſp. 18. cap. 3. & alios.

Addo, præter relationem vnionis aſſignari poſſe inter humanitatem, & Verbum relationem vnitatis, ſeu identitatis, quia humanitas, & Verbum vniuntur in eadem perſona; cõſequenter ratione perſonæ ſunt vnũ, & idem. Verum tamen eſt huiuſmodi relationem nõ eſſe realem, ſed rationis; quia fundamentum relationis eſt vnum, & idem in vtroque; nam ad relationẽ realem opus eſt, vt fundamẽtum ſit reale, & realiter diſtinctum in utroque extremo, ut benè S. Thom. 1. p. q. 42. art. 1. ad 4. & alij contra Scotum; fundamentum autẽ unitatis, & identitatis in hoc caſu nõ eſt realiter diſtinctum in vtroq; extremo, ſed eſt unum, & idem, cũ eadem ſit ſubſiſtẽtia; humanitas enim caret propria ſubſiſtentia, & ſubſiſtit ſubſiſtentia Verbi. Ita Suarez d. 8. ſect. 2. col. 8. & 9. Becan. c. 2. q. 3.

QVARTA PROPOSITIO.

7 Terminus reſultans, ſeu ultimus actionis unitiuæ in myſterio Incarnationis eſt Chriſtus, id eſt perſona Chriſti compoſita, ſeu hic homo. Ratio eſt, tum quia Ioannis 1. dicitur *Verbum caro factum eſt*, & in Simbolo Apoſtolorum dicitur, *Et homo factus eſt*. Tum quia ille eſt terminus reſultans, ſeu vltimus, qui conſurgit ex poſitione termini formalis; hac enim de cauſa uocatur reſultans; ſed Chriſtus, ſeu perſona Chriſti compoſita, ſeu hic homo, neceſſario conſurgit ex poſitione unionis humanitatis ad perſonam Verbi. Ergo terminus reſultãs, ſeu ultimus actionis unitiuæ eſt Chriſtus, ſeu hic homo. De hac re iterum ex profeſſo agam q. 5. pun. 1.

Punctum Tertium.

Vtrum unio naturæ humanæ cum perſona Verbi ſit maxima omnium vnionum.

1 *Vnio naturæ humanæ cum Verbo eſt omnium vnionum maxima.*
2 *Vnio humanitatis cum Verbo eſt maxima in genere entis, ſeu donorum gratiæ.*

Dvo principaliter explicabo in hoc puncto. Primò, Vtrum iſta unio ſit maxima omnium unionum in ratione unionis. Secundò, Vtrum ſit maxima in genere entis, ſeu in ratione donorum gratiæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Vnio naturæ humanæ cum Verbo, eſt omnium unionũ maxima. Ratio eſt. Primò, quia unio eo maior eſt, quo maior eſt ſimplicitas extremorum; extremũ enim quo

quo simplicius est, eo intimius coniungi potest alteri extremo; sed subsistentia Verbi, in qua subsistit natura humana, est maximè simplex; identificatur enim cũ Deo, qui simplicissimus est, & omnis compositionis expers, & est extremum, seu terminus naturæ humanæ; cum hæc illi vniatur, & per illam subsistat. Ergo vnio naturæ humanę cum Verbo est omnium maxima. Secundò, quia hæc unio intimè connectit res infinitè distantes. Tertiò, quia nullum agens creatũ potest istam unionem tollere. Ita S. Thomas 3. par. q. 2. art. 9. Suarez ibid. Becanus cap. 2. quæst. 4. Puteanus quæst. 2. art. 9. Tannerus disp. 1. quæst. 3. dub. 6. num. 199. Scotus, Bonauentura, & alij apud Suarez loco citato, & apud Vasquez disp. 20. cap. 2. contra Durandum in 3. dist. 5. art. 3.

Obijcies primo, maior est unitas diuinarum personarum, & essentiæ diuinæ, quam personæ Verbi cum natura humana. Ergo unio naturæ humanæ cum persona Verbi non est omnium maxima.

Respondeo, maiorem esse unitatem personarum Sanctissimæ Trinitatis cum essentia, quàm naturæ humanæ cum persona Verbi, quia unio Sanctissimæ Trinitatis non est unio, sed unitas, & identitas; idem enim sunt essentia, & personæ; unio uerò naturæ humanæ uerè est unio, & natura humana realiter, & essentialiter distinguitur à persona Verbi.

Obijcies secundo, maior est unio materiæ, & formæ, quam humanitatis, & Verbi; nam ex materia, & forma fit unitas essentiæ; unitas autem essentiæ maior est unitate personæ. Ergo unio naturæ humanæ cum persona Verbi nõ est omnium maxima, cum ex natura humana, & Verbo diuino fiat solum unitas personæ, quæ minor est unitate essentiæ.

Respondeo primo, vnionem materiæ, & formæ dici posse maiorem extensiuè, quia esse solet duplex, non verò intensiuè.

Respondeo secundo, vnitatem personæ diuinæ cum natura humana esse maiorem vnitate essentiæ compositæ ex materia, & forma, si vnitas personæ formaliter, & præcisè sumatur, non quatenus supponit, vel includit compositionem naturæ, seu materiæ, & formæ, sed simpliciter, & precisè, quatenus est vnio personę, & naturæ præcisa compositione ipsius naturæ compositæ; dico formaliter, & præcisè, quia si non præscindamus à compositione ipsius naturæ, perspicuum est vnitatem personæ, & naturæ esse minorem, quia includit plures compositiones, nempè compositionem materiæ, & formæ, & compositionem personæ, & naturæ constantis materia, & forma. Vide Suarez disp. 9. sect. 1. col. 4. in responsione ad 1. Becanum cap. 2. quæst. 4. num. 3.

Obijcies secundo, materia, & forma maiorẽ inter se habent proportionem, quam humanitas, & Verbum. Tum quia coaptantur per modum actus, & potentiæ. Tum quia ita vniuntur, vt separatæ consistere nequeant. Ergo maior est vnio materiæ, & formæ, quam vnio naturæ, & personæ Verbi, cum Verbum, & humanitas non vniãtur per modum actus, & potentiæ, & non ita vnian-

tur, quin possint separatim consistere.

Respondeo, materiam, & formam habere inter se maiorem proportionem naturalem, cum naturaliter vniatur per modum actus, & potentiæ; non tamen habent maiorem proportionem obedientialem; deinde etiamsi materia, & forma naturaliter cōsistere nō possint separatæ, præcisa anima rationali, quæ est forma subsistens; non tamen hinc colligi potest maior, vel minor vnio; sicut enim anima rationalis, quamuis separata consistat, non minus vnitur materiæ, quam alteri formæ; ita Verbum quamuis consistere possit absq; natura humana; non tamen hinc sequitur, quin maxima sit ipsius vnio.

Obijcies tertio, Vbi est maior vnitas, ibi est maior vnio, sed maior est vnitas in humanitate subsistente per propriam, & naturalem subsistentiā, quam in humanitate subsistente per subsistentiam alienam, propria enim subsistentia non est quid realiter distinctum à natura, cuius est subsistentia, cum sit modus ipsius naturę; modus autem non distinguitur à re, cuius est modus.

Respondeo, maiorē esse vnionem naturæ cum sua subsistētia, quia subsistentia propria includit quandam identitatem cum natura, cuius est propria subsistentia, & quoad hoc non est facienda comparatio, quia vt sic non est vnio, sed vnitas. Propterea comparatio non est facienda cum illis, quę idem sunt, sed cum illis vnionibus, quibus res distinctæ vniuntur.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Vnio naturæ humanæ cum persona Verbi est omnium maxima in genere entis, seu donorum gratiæ. Ratio est, tum quia per istam vnionem collatum non est humanitati bonum creatum; sed ipsamet persona increata Verbi, quæ est bonum infinitum, & naturam humanam deificat; per ipsam enim homo factus est Deus, non per participationem, sed personaliter, & quasi per essentiam, quatenus personalitas idem est cum diuina essentia. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 2. art. 10. Suarez disp. 9. sect. 2. col. 2. Vasquez disp. 20. cap. 4. num. 37. Becanus c. 2. quæst. 4. num. 5. contra Durandum in 3. dist. 2. quæst. 1. vbi asserit visionem beatificā esse digniorem, & perfectiorem vnione hypostatica.

Obijcies primo, visio Dei efficit formaliter beatum, & explet omne desiderium; vnio verò tribuit subsistentiam; plus autem est efficere beatum, quam tribuere subsistentiā.

Respondeo, vnionem cum subsistentia Verbi proximè, & immediatè tribuere humanitati, vt subsistat, quia efficit, vt humana natura subsistat subsistentia Verbi; mediatè verò, & consequenter tribuere beatitudinem, quia si vnio fiat cum persona capaci beatitudinis, tribuit ius ad beatitudinē. Ex quo patet vnionem excellentiorem esse visione, cum vnio non solum vniat naturam humanam personæ Verbi, sed etiam conferat ius ad beatitudinem; visio verò licet tribuat beatitudinem; non tamen tribuit vnionem cum persona Verbi.

Obijcies secundo, donum, quod indifferenter communicari potest creaturis rationalibus, & irrationalibus, non videtur tãtę perfectionis, & dignitatis, sicut est donum quod solis rationalibus creaturis communicari potest. Sed vnio indiferẽter communicari potest creaturis rationalibus, & irrationalibus, visio cõmunicari potest soli creaturæ rationali. Ergo vnio tantæ perfectionis non est, quantæ visio.

Respondeo primo, negando maiorem propositionem; multa enim communicantur creaturis irrationalibus, quæ excedunt perfectionem eorum, quæ communicantur creaturis rationalibus: quamobrẽ ratio substantiæ perfectior est quam ratio sensibilis, quamuis ratio sensibilis communicetur soli creaturæ animatæ; ratio uerò substantiæ cõmunicetur indifferenter omnibus, tam animatis, quam inanimatis.

Respondeo secundo, unionem, quatenus est uinculum naturæ cum subsistentia, posse indifferenter tribui creaturis rationalibus, & irrationalibus; quatenus uerò tribuit ius ad uisionem beatificam, non potest indifferenter communicari; consequenter maioris est perfectionis in hac parte.

Obijcies tertio, Vnio est solum modus quidam substantialis, idem realiter cum natura humana. Ergo natura humana est illius ordinis, cuius est unio (alioquin unio realiter differret à natura humana,) sed natura humana est ordinis naturalis. Ergo etiam unio est ordinis naturalis; sed gratia, & uisio in entitate, & substantia sua est ordinis supernaturalis. Ergo gratia, & uisio beatifica est perfectior, & excellentior unione; supernaturale enim perfectius, & excellentius est naturali.

Respondeo, vnionem naturæ humanæ cum Verbo esse aliquid supernaturale. Tum quia fit supernaturaliter, & est modus quidam supernaturalis. Tum quia efficit hominem esse Deum, quod magis supernaturale est, quam hominem uidere Deũ.

Obijcies quarto, per unionem sola persona Verbi coniungitur humanitati, per uisionem beatificam tota essentia Dei, & omnes personæ coniunguntur humanitati. Ergo uisio beatifica perfectior est unione hypostatica, id enim perfectius est, quo homo magis unitur Deo.

Confirmatur ex illo Augustini dicto, ***Mater Dei fœlicior fuit concipiendo mente, quam ventre***; conceptio autem mentis fit intelligendo, uel amando Deum.

Respondeo, humanitatem coniũgi substantialiter personæ Verbi per unionem hypostaticã; per uisionem uerò beatificam coniungi intellectui totam essentiam, & omnes personas Sanctissimæ Trinitatis, non substantialiter, sed accidentaliter; coniunctio autem substantialis intensiuè perfectior est accidentali, etiamsi coniunctio accidentalis extensiuè sit maior, ut est uisio Sanctissimæ Trinitatis.

Ad confirmationem Respondeo, Beatam Virginem fœliciorem fuisse concipiendo mente, quam uentre, quia concipiendo Deum mente per uisionem beatificam ipsi unita fuit; per conceptionem uerò corporalem ipsi non fuit unita, licet ex parte sua præ-

præbuerit materiam, quæ personæ Verbi unita fuit.

Obijcies quinto, per sumptionem Sacramenti Eucharistiæ confertur Christus, qui est infinitum bonum, sanctificans animam dignè sumentis, & non confertur uni tantum, aut semel tantum, sed singulis toties, quoties illud sumunt. Ergo unio hypostatica non est perfectissima in genere donorum gratiæ.

Respondeo, sumptione Eucharistiæ conferri Christum, ipsumque uniri animæ, non per unionem personalem, seu substantialem, sed per realem præsentiam, & unionem accidẽtalem, poducendo in anima gratiam habitualem.

Punctum Quartum.

Quæ sit causa efficiens Incarnationis.

1. *Deus, & tota Trinitas est causa principalis efficiens Incarnationis.*
2. *Creatura non potest esse causa principalis Incarnationis.*
3. *Creatura potest esse causa instrumentalis Incarnationis.*
4. *Creatura, nulla neq; Beatissima V. fuit causa instrumentalis Incarnationis,*
5. *Humanitas Christi fuit instrumentum efficienter producens vnionem partium materiæ ad personam Verbi iuxta aliquos Doctores, sed re ipsa nihil certi definiri potest.*

IN hoc puncto non agam de causa finali Incarnationis, quia de hac superius actum fuit quæst. 1. pun. 5. Neq; agam de causa formali, quia ista vnio non constat materia, & forma. Neq; agam de causa meritoria, quia de hac sermo erit infrà, dum loquar de merito Christi. Hic igitur differam solum de causa efficiente principali, instrumentaria, & dispositiua.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DEus, & tota Trinitas est causa principalis efficiens Sacratissimæ Incarnationis, seu vnionis hypostaticæ. Ratio est primò, quia ita definitum est in Concilijs Lateran. sub Martino 1. can. 2. in cap. firmiter de Summa Trinitate in Concil. Toletano 6. & 11. in confessionibus fidei. Secundò, quia Incarnatio est opus ad extra; opera autem ad extra sunt communia tribus personis Sanctissimæ Trinitatis. Tertiò, quia ex scriptura manifestò constat Incarnationem tribui singulis personis Sanctissimæ Trinitatis, nam de patre sermo est ad Galatas 4. *Misit Filium suum factum ex muliere*; de filio sermo est ad Philipp. 2. *Se ipsum exinaniuit formam serui accipiens*, & ad Hebreos 2. *Non Angelos apprehendit, sed semem Abrahæ apprehendit.* De Spiritu Sancto sermo est Lucæ 1. *Spiritus Sanctus superueniet in te*, & Matth. 1. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est*; id quidem patri attribuitur authoritas mittentis respectu personæ filij; filio attribuitur ipsa carnis assumptio; Spiritui Sãcto attribuitur formatio corporis, vt ostensum est d. 1. vbi ostẽdi qua ratione conceptio, seu incarnatio, seu formatio corporis Christi, Spiritui Sancto peculiariter adscribatur, quãuis sit operatio ad

extra

extra, quę omnibus personis Sanctissimæ Trinitatis communis est.

Quæres, vtrum aliqua creatura possit esse causa principalis Incarnationis.

Respondeo negatiuè. Primò, quia in Scriptura non assignatur alia causa proxima præter Sanctissimam Trinitatem. Secundò, quia per Incarnationem persona Verbi vnita est humanitati, nulla autem creatura potest tanquam causa propria, & principalis esse causa, vt persona Verbi vniatur humanitati, & faciat Deum subsistere in aliena natura; hoc enim pacto Deus subijci videretur virtuti creatæ. Tertio, quia nulla creatura potest virtute propria naturali, aut supernaturali facere, vt homo sit Deus; hoc enim est donum superans omne aliud donum. Ergo nulla creatura potest esse causa principalis efficiens incarnationis, cum per Incarnationem homo fiat Deus.

3 Rogabis primò, Vtrum creatura possit esse causa saltem instrumentalis vnionis hypostaticæ.

Respondeo affirmatiuè. Tum quia id non implicat, & quęlibet res creata virtutem habet obedientialem ad efficiendum quicquid non implicat contradictionem. Tum quia creatura adhiberi potest ad efficiendam gratiam, & alia dona supernaturalia. Ergo etiam adhiberi potest ad efficiendam vnionem, cum par sit ratio; quamuis enim vnio sit altioris ordinis, nihilominus Deus vti potest qualibet creatura ad efficiendam vnionem, cum qualibet creatura per potentiam obedientialem adhiberi possit à Deo ad quemlibet effectum producendum. Ita Suarez disp. 10. sect. 1. Tannerus quæst. 5. n. 223. & alij contra Scotum, & alios.

Obijcies, nulla creatura virtutē habet supra personam Verbi. Ergo nulla creatura vnire potest naturam humanam cum persona Verbi; qui enim vnit duo extrema, virtutem habere debet super vtrumque.

Respondeo, negando consequentiam, quia creatura non vnit tanquā causa principalis, sed tanquam instrumentalis. Adde opus non esse, vt is, qui vnit duo extrema, virtutem habeat super vtrumque extremum; sed satis est, vt virtutem habeat super illud extremum, quod est capax mutationis; consequenter in nostro casu satis est, vt virtutem, & potentiam obedientialem habeat super humanitatem. Vide Suarez d. 10. sect. 1. col. 3. vers. alij, Becanum c. 2. quæst. 2. num. 6. Aluarez d. 19. concl. 2.

4 Rogabis secundò, Vtrum aliqua creatura de facto fuerit causa instrumentalis vnionis hypostaticæ, seu Incarnationis.

Respondeo, nullam creaturam, saltem præcisa Beatissima Virgine Maria, fuisse causam instrumentalem incarnationis; quia scriptura, & Patres nulli creaturæ id adscribunt, & Annunciatio Angeli terminata non fuit ad ipsam Incarnationem; sed ad proponendum Incarnationis mysterium, & ad exequendum Beatissimæ Virginis consensum.

Dixi, saltē precisa Beatissima Virgine; nam de illa peculiare dubium fieri solet, vtrum ipsa instrumentaliter concurrerit ad vnionem hypostaticam. Respondent Suarez disp. 10. sect. 1. col. 4. vers. de ipsa autem. Becanus cap. 2. quæst. 5. n. 5. & alij probabi-

babiliter sustineri posse Beatissimam Virginem instrumentaliter concurrisse. Tum quia non implicat. Tum quia Deus adhibere solet creaturas, vt instrumenta, quando commodè potest, præsertim quando instrumentum est proportionatum effectui intento; sic enim postulare videtur sua uis Dei prouidentia, & manifestatio diuinæ omnipotentiæ. Tum quia ita sentire videntur Patres, vt Ambros. Epist. 82. *Per hominem*, inquit, *& mulierem caro eiecta est de Paradiso, per Virginem iuncta est Deo.*

Probabilius tamen est Beatissimā Virginem non concurrisse instrumētaliter ad vnionem hypostaticā. Ratio est. Tum quia, sicut mater non dicitur concurrere instrumētaliter ad creationem animæ, ita neq; ad vnionem hypostaticam; mater enim posita anima, & materia concurrit ad illarum vnionem, non ad creationē animæ, vel materiæ, sed illas supponit. Tum quia Scriptura, & Patres adscribunt Beatiss. Virgini illū solū concursum, qui necessarius est, vt Beatiss. Virgo verè sit Mater Dei, & hominis; vt autem dicatur Mater Dei, & hominis, non est necessarius, nec sufficit concursus instrumentalis, nā concursus matris nō est instrumētalis, sed principalis in suo genere.

Dices, Hinc sequi, Beatissimam Virginem non esse Matrē Dei, & hominis.

Respondeo, Beatissimam Virginem concurrisse ad vnionem animæ, & corporis, & consequenter esse Matrē Christi Dei, & hominis; sicut .n. Iudæi dicuntur Christum occidisse, quia in causa fuerunt, vt vnio corporis ad animam dissolueretur. Ita Beatissima Virgo dicitur Mater Christi, quia concurrit ad vnionem animæ, & corporis. Vide dicta disp. 1. quæst. 4. pun. 3. n. 10.

5 Ex dictis colligi potest solutio alterius difficultatis, quā quæritur, vtrum humanitas Christi tanquam instrumentum efficienter produxerit vnionem partiū materiæ ad personam Verbi, quæ successiuè fiebat vsque ad finem vitæ. Becanus loc. cit. Tannerus n. 227. & alij, putant id esse valde probabile, quia humanitas Christi particeps quodāmodo erat diuinæ omnipotentiæ. Oppositum sentire videtur Aluarez loco citato.

Ego respondeo, nihil certi definiri posse. Tum quia ex Scriptura, vel Patribus non constat humanitatem effectiuè attigisse vnionem partium ad personam Verbi. Tum quia naturalis, & vitalis nutritio, & augmentatio corporis Christi fieri poterat, etiamsi humanitas non influeret ad vnionem cum Verbo; posita enim conuersione materiæ in materiam hominis, Deus poterat illam efficienter vnire personæ Verbi. Ita Suarez loco citato.

Punctum Quintum.

Vtrum ad vnionem hypostaticam necessaria fuerit aliqua dispositio, seu causa dispositiua.

1 *Vnio hypostatica non indiguit aliqua dispositione, nec vllam habuit.*
2 *Gratia habitualis non fuit dispositio in anima Christi ad vnionem cum Verbo.*

VNI-

VNICA PROPOSITIO.

1 AD vnionem hypostaticam naturæ humanæ cum Verbo nulla præcessit, vel necessaria fuit dispositio. Quod nulla dispositio necessaria fuerit, patet, quia vel fuit necessaria ex parte Dei, vel ex parte humanitatis assumptæ, vel ex parte ipsius vnionis; sed non fuit necessaria ex parte Dei, quia Deus virtutē habet infinitam, consequenter potuit naturam humanam vnire personæ Verbi absque vlla dispositione. Neq; fuit necessaria ex parte humanitatis, quia res creatæ potentiam obedientialem habent; ob quam eleuari possunt ad faciendum quicquid non implicat contradictionem. Neque fuit necessaria ex parte vnionis, quia se ipsa immediatè vnit extrema absque præuia dispositione; vnio enim est modus quidā substantialis immediatè coniungens extrema substantialia, vt benè argumentatur Becanus cap. 2. quæst. 6. num. 1. Suarez disp. 16. sect. 2.

Quod verò nulla dispositio præcesserit vnionem hypostaticam, probatur, quia natura humana aliorum hominum prius natura subsistit, quā accidentaliter perficiatur; subsistentia enim est modus magis intrinsecus formæ subsistentis, quam vllum accidens, cum ipsa sit complementum substantiæ. Ergo etiam natura humana à Verbo assumpta prius habuit subsistentiam, quam accidentia, seu dispositiones accidentales; subsistentia enim Verbi locum gerit substantiæ naturæ humanæ. Ita S. Thomas quæst. 2. art. 10. Aluarez ibid. Scotus in 3. dist. 2. quæst. 2. Durandus quæst. 3. Suarez, & Becanus locis citatis, Tannerus quæst. 4. dub. 5. num. 175. & Thomistæ communiter contra Alensem 3. par. q. 7. memb. 2. art. 1. & alios.

2 Hinc colligi potest primo, gratiā habitualem non præcessisse in anima Christi, tanquam dispositionem ad vnionem animę cum persona Verbi. Ratio est. Tū quia anima prius subsistit, quam accidentaliter perficiatur. Tum quia humanitas non ideo assumpta fuit, quia ornata esset gratia, sed ideo ornata fuit tanta gratia, quia assumpta fuit iuxta illud Ioann. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre plenum gratiæ, & veritatis.* Ex quo fit, vt Christus non dicatur filius adoptiuus, sicut nos sumus, per gratiam habitualem, quia gratia habitualis Christi nō fuit collata personæ extraneæ, sed animæ Christi subsistenti personalitate Verbi; Adoptio autem fit per assumptionem extraneæ personæ ad hereditatem, vt clarius constabit ex infra dicendis de adoptione. Ita Scotus, Durandus, & alij apud Vasquez disp. 40. cap. 2. num. 4.

Secundò, colligitur ex parte corporis non præcessisse vllam propriā dispositionem ad vnionem corporis cum persona Verbi, vt in propositione probatum fuit. Verum tamen est materiam illam corporis, quæ simul cum anima assumpta fuit à Verbo, habuisse dispositiones necessarias ad vnionem ipsius materiæ cum anima rationali, nam anima rationalis non informat materiam, nisi dispositam, & organizatam; illa tamen organizatio, & dispositio materiæ non dispone-

ponebat materiã proximè ad vnionem hypostaticam, sed ad animam rationalem; remotè verò inseruiebat vnioni hypostaticæ, quatenus vnio hypostatica facienda erat in humanitate, quæ constat anima rationali, & corpore organizato, & disposito. Vide Suarez loco citato col. 4. vers. vlt. & col. 6. vers. ad primum.

Obijcies primo, omne quod eleuatur ad aliquid excedens suam naturam, disponi debet aliqua dispositione, qua ei accomodetur; ob id intellectus creatus indiget lumine gloriæ, quo disponatur, & eleuetur ad visionem beatificam. Sed vnio hypostatica perfectior est, & magis excedit naturam humanam, quam visio beatifica. Ergo natura humana disponi debet aliqua dispositione ad vnionem hypostaticã; sicut enim humanitas exaltari non potest ad visionem beatificam absque dispositione; ita multo minus ad vnionem hypostaticam, seu ad esse personale Verbi.

Respondeo, in eo, quod eleuatur ad esse subsistens, seu ad esse simpliciter, non requiri aliquam dispositionem, nam dispositio supponit esse; natura autem humana per vnionem hypostaticã eleuatur ad esse subsistens, & res prius subsistit, quam accidentaliter perficiatur; intellectus verò creatus, dum eleuatur ad visionem beatificam, non eleuatur ad esse subsistens, sed ad operationẽ, quę supponit esse. Ita Aluar. q. 2. a. 10.

Obijcies secundo, fieri potuit, vt humana natura prius disponeretur ad vnionem, quam assumeretur, nã prius natura extitit, quam assumeretur, & fuit capax actionis, & passionis, antequam assumeretur; assumpta enim fuit per actionem vnitiuam, quæ est actio transiens prior ipsamet vnione in facto esse. Ergo prius disposita fuit ad vnionem hypostaticam.

Confirmatur, quia decuit vt humana natura prius disponeretur; nã ex se non erat sufficienter præparata ad donũ adeo excellens, & eximium.

Respõdeo non potuisse prius disponi, vt iam probatum est, quia natura prius subsistit, quam accidentaliter perficiatur; nec est par ratio istius actionis vnitiuæ, & reliquarum actionum, quia ista actio vnitiua necessariò precedit ipsam vnionem substantialem, cum sit via ad subsistendum in alieno supposito, & ad impediendum propriam subsistentiam. Sicut ergo nulla dipositio præcedit subsistentiam res; quæ disponenda, & perficienda est, ita neque præcedere potest vnionem, quæ est causa illius subsistentiæ.

Ad confirmationem Respondeo potius decuisse, vt vnio Verbi cum humanitate præcederet quamcunq; perfectionem accidentalem, vt hinc colligeretur à Verbo proficisci omnem humanitatis perfectionem.

QVÆ-

QVÆSTIO TERTIA.

De persona assumente naturam Humanam.

IN hac Quæstione quinque principaliter explicabo. Primò, quænam persona Sanctissimę Trinitatis assumpserit naturam humanam. Secundò, Vtrum natura diuina abstractis per intellectum personalitatibus, seu subsistentijs relatiuis possit assumere naturam humanam, aut aliam naturam creatam. Tertiò, An plures personę diuinæ possint simul eandem naturam assumere. Quartò, Vtrum vna persona diuina assumere possit plures naturas. Quintò, An persona creata assumere possit alienam naturam.

Punctum Primum.

Quænam persona Sanctissimæ Trinitatis assumpserit naturam humanam.

1 *Persona filij sola assumpsit naturam humanam.*

2 *Vnio terminari potest ad vnam personam, non verò cognitio.*

3 *Incarnatio quo ad efficientiam est communis tribus personis, quo ad terminationem verò est propria illius personæ, per quam natura humana subsistit.*

4 *Subsistentia non est effectiua, sed terminatiua.*

5 *Personæ Sanctissimæ Trinitatis peculiari quadam ratione dicuntur esse in humanitate, quàm in reliquis rebus.*

VNICA PROPOSITIO.

1 SOla persona filij naturam humanam assumpsit. Hæc propositio certissima est. Primò, quia est de fide, definita in quinta Synodo collat. 8. can. 4. & 10. Lateranen. sub Martin. 1. consultat. 5. canon. 4. in cap. firmiter de sum. Trinit. & fid. Cathol. in Conc. Toletano 6. vbi dicitur, *Solus Filius assumpsit humanitatem in singularitate personæ, non in vnitate naturæ; idest in eo, quod est proprium filij, non quod est commune Trinitati*. Secundò, quia nullibi in Scriptura habetur, Patrē, vel Spiritum Sāctum fuisse incarnatum,

ſed ſolum filium. Ioann. 1. *Et Verbũ caro factum eſt*. Tertiò, in Scriptura dicitur, Patrem eſſe maiorem filio; *Pater maior me eſt*; id autem verum eſſe non poſſet, ſi Pater naturam humanam aſſumpſiſſet; tunc enim eſſet æqualis filio non ſolum ratione diuinæ eſſentiæ, verum etiam naturę humanæ. Ita communiter Doctores Catholici cum S. Thoma q. 3. art. 3. contra Sabellianos, aliosq; hæreticos vocatos Patripaſſianos, exiſtimantes totam Sanctiſſimam Trinitatem incarnatam fuiſſe, eo quod arbitrarentur Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum non eſſe tres perſonas, ſed vnam, quæ ratione diuerſorum officiorum vario nomine nuncuparetur.

2 Obijcies primò, non poteſt vna perſona terminare viſionẽ ſine alia, ideſt videri ſine alia, cum ſint vna, & eadem entitas. Ergo neq; terminare poteſt humanitatem ſine alia.

Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſparitatis eſt, tum quia relatio dicit eſſentialem habitudinẽ ad terminum; conſequenter cognoſci non poteſt ſine termino, conſequenter vna perſona cognoſci non poteſt ſine alia; vniri verò poteſt ſine alia, quia vnio per ſe primò terminatur ad ſubſiſtentiam Verbi, quatenus diſtinguitur à ſubſiſtẽtia Patris, & Spiritus ſancti. Tum quia clara viſio fertur in rem ſicut in ſe eſt; cum autem res, id eſt eſſentia diuina ſit idem cum perſonis, ſequitur cognoſci non poſſe eſſentiam ſine perſonis.

Obijcies ſecundo, vna perſona nõ poteſt operari ſine alia; opera enim ad extra communia ſunt tribus perſonis Sanctiſſimæ Trinitatis. Ergo vna perſona incarnari non potuit ſine alia; Incarnatio enim eſt opus Sanctiſſimæ Trinitatis ad extra, cum incarnatio non ſit opus in Deo.

3 Reſpondeo, Incarnationem quoad efficientiam eſſe communem tribus perſonis, cum ſit actio ad extra; terminationem verò naturæ humanæ non eſſe cõmunem tribus perſonis, ſed eſſe propriam illius perſonæ, per quam natura humana ſubſiſtit; natura autem humana ſubſiſtit ſolum ſubſiſtentia Verbi; nam humanæ naturæ communicata fuit ſolum ſubſiſtentia Filij, non verò ſubſiſtentia Patris, aut Spiritus Sancti, ratio enim terminandi eſt relatio, quæ realiter diſtinguitur ab alijs; conſequenter relatio, ſeu ſubſiſtentia filij terminat humanitatẽ, vt diſtincta à relatione Patris, & Spiritus Sancti; conſequenter terminat naturam humanam ſine illis.

Obijcies tertio, ſi aliæ perſonæ Sanctiſſimæ Trinitatis non dicuntur incarnatæ, maximè quia vnio naturę humanæ terminata fuit ad ſubſiſtentiam, ſeu relationem Verbi, quæ eſt terminatiua tantum, non verò effectiua; ſed falſum videtur relationẽ, ſeu ſubſiſtentiam non eſſe effectiuã, nam etiã vt relatio habet propriam perfectionem, quæ maior eſt omni alia perfectione creaturæ, & eſt idẽ realiter cum diuina eſſentia; ſicut ergo diuina eſſentia efficit, ita etiam ſubſiſtentia. Ergo etiam aliæ perſonæ dicuntur incarnatæ, cum actiones ad extra ſint communes tribus perſonis.

4 Reſpondeo, relationem, ſeu ſubſiſtentiam nõ eſſe effectiuam, ſed terminatiuam ſolum; quod non ſit effe-

effectiua. Ratio est, quia non cōuenit relationi operari, sed naturæ propriū est operari; & in re intellectuali, vt est Deus, omnis operatio aliquo modo proficiscitur ab intellectu, & voluntate; cum autem intellectus, & voluntas in diuinis idem sint cum natura, & essentia diuina, sequitur quidem eandem esse operationem omnium personarum, cum eandem essentiam intellectum, & voluntatē habeant; non tamen esse eandem terminationem; cum enim singulæ personæ singulares, & proprias subsistentias habeant, quarum vna est opposita alteri, terminatio, quæ fit ab vna persona, non fit ab alia; terminare enim non est agere.

Neq; obstat relationem idem esse cum diuina essentia, aut dicere perfectionem, quia adhuc relatio, vt relatio non agit, sed constituit suppositum; quamquam Carolus Franciscus Raconis de Incarnatione q.3. pluribus ostendere conetur Verbum per Incarnationem præbere peculiarem influxum ad conseruandam humanitatem sine subiecto, & incarnationem in hoc consistere.

Obijcies quarto, Omnes tres personę Sanctissimę Trinitatis sunt idem prorsus cum essentia diuina, & cum ea sunt vna, & eadem res simplicissima; intelligi autem non potest, quomodo res simplicissima terminet naturam humanam, quin etiam omne id, quod est omninò idem cū eadē re simplicissima, terminet eandem naturam humanam.

Respondeo personas esse omninò idem cum essentia; personalitates verò, seu relationes esse realiter distinctas inter se, consequenter naturam humanam terminari posse ab vna persona, licet ab alia non terminetur; terminatio enim non conuenit naturæ diuinæ, vt natura est, sed ratione personæ; quod autem conuenit naturę ratione personæ, non necessario communicatur alijs personis.

Obijcies quinto, tota natura diuina incarnata est. Ergo omnes personæ incarnatæ sint, cum essentia diuina idem sit cum personis.

Respondeo, totam naturam diuinam dici incarnatam, non quia incarnata sit in omnibus personis, sed quia in persona, quæ incarnata fuit, nihil deest perfectionis diuinæ.

5 Quæres, Vtrum aliæ personæ Sanctissimæ Trinitatis, licet non sint incarnatæ, saltem ratione incarnationis dicantur esse in humanitate Christi maiori quadam ratione, quā sint in cęteris rebus.

Respondeo affirmatiuè. Primò, quia vbi est Verbum, ibi etiam esse debet diuinitas, quæ à Verbo non distinguitur. Ergo etiam vbi est diuinitas, ibi debent esse personæ Sanctissimæ Trinitatis, quæ à diuinitate non distinguntur. Ergo vbi adest persona filij, ibi etiam adesse debent aliæ personæ Sanctissimæ Trinitatis, iuxta illud Ioannis 14. *Pater in me est, & ego in Patre*. In humanitate autem Christi adest persona filij.

Secundò, quia vbi Deus singulari modo operatur, ibi etiam singulari modo existit; Sed Sanctissima Trinitas singulari modo operatur in humanitate Christi, & eam sanctificat, & excellentiori modo efficit tēplum suum, quàm per gratiam habitualem. Ergo Sanctissima Trinitas singulari modo in humanitate Christi existit.

Ter-

Tertiò, quia Sanctissima Trinitas peculiari quadam ratione existit per concomitantiam sub speciebus Eucharistiæ. Ergo etiā in humanitate.

Quartò, quia id clarè sustinent multi Patres, vt Augustinus sermone 3. de tempore ibi, *Filius suscepit carnem, & non deseruit Patrem, nec se diuisit à Patre, suscepit carnem in proprietate; sed tamen Pater, & Spiritus Sanctus non defuit in maiestate*, &c. Cyrillus Alexandrinus lib. 9. in Ioannem capit. 47. & alij. Idemque docent Gabriel lect. 42. concl. 2. Viguerius in sum. cap. 16. §. 3. vers. 4. Suarez disp. 12. sect. 1. Puteanus quæst. 3. art. 2. dub. 2. Becanus de Incarnat. cap. 4. q. 1. & alij contra Didacum Aluarez de Incarnat. disp. 20. & contra eos, qui dicunt patrem, & filium non esse per concomitantiam in Sacramento Eucharistię; hęc .n. sũt inter se cõnexa; nam si Pater, & Spiritus Sanctus sunt per concomitantiam in humanitate Christi, debent etiam esse per concomitantiam in Eucharistię Sacramento, in quo ex vi verborum Christi corpus existit.

Ex dictis sequitur tres personas Sanctissimę Trinitatis existere in humanitate Christi, non solum ratione immẽsitatis, ratione cuius dicuntur esse in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam, verum etiam alia speciali ratione, ita vt si Deus per impossibile non esset in omnibus alijs rebus per immensitatem; ad huc tamen Pater, & Spiritus Sanctus essent in humanitate Christi ratione mysterij incarnationis.

Punctum Secundum.

Vtrum natura diuina abstractis per intellectum personalitatibus, seu subsistentijs relatiuis, possit assumere naturam humanam, aut aliam naturam creatam.

1 *Natura diuina non potest præcisis personalitatibus assumere naturā.*

2 *Assumptio naturæ fieri non potest præcisè per virtutem infinitam, sed opus est, vt assumens naturā, vniatur naturæ, ipsamque incommunicabiliter terminet.*

3 *Existentia Dei non potest per se præcisè vniri humanitati.*

4 *Subsistentia absoluta in Deo non datur, & si daretur, non potuisset vniri humanitati, illamque terminare, & personam constituere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Natura diuina non potest abstractis personalitatibus, seu subsistentijs assumere naturam humanam. Ratio est, quia ad assumptionem naturę requiritur primo, vt assumens vniatur naturæ assumptæ; assumptio enim est sumptio ad se; intelligi autem non potest sumptio ad se sine vnione. Secundò, vt terminet naturam incommunicabiliter; *Persona enim est rationalis naturæ indiuidua substantia, id est incommunicabilis*, ex Boetio in libro de duabus naturis. S. Thom. p. 1. q. 29. art. 1. & alijs communiter; sed natura diuina seclusis personalitatibus non potest vniri naturę humanę, nec potest illā ter-

terminare. Ergo natura diuina præcisis subsistentijs non potest assumere naturam humanam. Minor quoad primam partem, quod scilicet natura diuina vniri nequeat naturæ humanæ, probatur, quia quoties duæ naturæ præcisè spectatæ inter se vniuntur, constituitur ex ipsis vna totalis natura; impossibilis enim est vnio substantialis, ex qua non existat aliqua substantia vna, sicut ex anima, & corpore constituitur humanitas, seu totalis natura hominis; implicat autem ex natura diuina, & humana conflari vnam totalem naturam; illa enim totalis natura, neq; esset Deus, neque homo, sed quid tertium, quod implicat, Deus enim per huiusmodi mixtionem mutatus esset.

Probatur deinde eadem minor quoad secundam partem, quod scilicet natura diuina non possit, seclusis personalitatibus, terminare naturã humanam. Primo quia soli subsistentiæ competit terminare substantiam indiuiduam; sicut enim effectus formalis non est, nisi à causa formali; ita etiam terminatio naturæ substantialis non est, nisi à subsistentia; causa enim formalis suppleri nõ potest. Secundo, quia essentia diuina non est incommunicabilis, alioquin non esset in tribus personis diuinis. Ergo non potest terminare naturam humanam incõmunicabiliter, idest, vt natura humana per ipsam subsistat; nam ex subsistentia, & humanitate constituitur persona, quę incommunicabilis est. Ita Capreolus in 3. dist. 1. quæst. 1. Alensis 3. par. quæst. 2. memb. 3. Bonauent. in 3. dist. 1. art. 1. quæst. 3. Vasquez de Incarnatione disp. 27. cap. 2. Tannerus disp. 1. quæst. 4. dub. 1. num. 16. Becanus de Incarnatione cap. 4. q. 2. Puteanus de Incarnat. quæst. 3. art. 3. & alij contra S. Thomam q. 3. art. 3. Suarez de Incarnat. disp. 13. sect. 3. Valentiam tom. 4. disp. 1. quæst. 3. pun. 5. Aluarez de Incarnatione quæst. 3. art. 3. Pesantium de Incarnatione q. 3. art. 3. disp. vnica.

Obijcies primo, licet natura diuina præcisè spectata non possit naturam humanam assumere, vt patet ex ratione allata in propositione, nihilominus id facere potest saltem vt existens, vel subsistens subsistentia absoluta; natura enim diuina seclusis personalitatibus, seu subsistentijs relatiuis infinitam virtutem, & perfectionem habet, consequenter terminare potest naturam creatam. Tũ quia *Non est impossibile apud Deũ omne verbum*, Lucæ 1. Tum quia, quod infinitè perfectum est, eminenter cõtinet omnem perfectionem, quæ in subsistentia creata continetur; consequenter supplere potest officium subsistentiæ creatæ. Tum quia sicut subsistentia diuina relatiua terminare potest naturam, & substantiam creatam, ita etiam illam terminare potest subsistentia diuina absoluta. Tum quia abstractis personalitatibus adhuc remanet in natura diuina omnipotentia, per quã facta est Incarnatio.

2 Respondeo, ad assumptionem non sufficere virtutem infinitã, alioquin intellectus diuinus, sapientia diuina, aut alia attributa Dei possent naturam humanam assumere, cum infinitam perfectionẽ habeant; ad assumptionem igitur non sufficit

virtus infinita, sed necesse est, vt assu mens naturam, vniatur naturæ, illamque incommunicabiliter terminet; hoc autem fieri non potest sine subsistentia, cum sit effectus formalis subsistentiæ, & effectus formalis fieri non possit, nisi à causa formali.

Obijcies secundò, abstractis ab essentia diuina personalitatibus, remanet hic Deus, qui visionem beatificam terminare potest; homo enim visione ipsius beatus esset. Ergo etiã terminare potest naturam humanã.

Respondeo, dato antecedente, de quo magna est inter Doctores cõtrouersia, negandam esse consequentiam; alia enim est terminatio visionis, alia naturæ. Ad illam non requiritur vnio substantialis, & constitutio naturæ in esse subsistentis incommunicabiliter, sicut requiritur in ista.

Obijcies tertiò, Deus in Sacramẽto Eucharistiæ supplet inhærentiam specierum panis, & vini. Ergo etiã supplere potest subsistentiam in natura humana, etiamsi propriam subsistentiam ei non communicet.

Respondeo, Deum in Sacramento Eucharistiæ non supplere inhærentiam formaliter per aliquid gerens vices subiecti, sed efficienter, conseruando ipsas species sine subiecto; sicut ergo Deus non potest esse subiectum accidentium, ita nec efficere potest, vt natura humana per ipsum Deum formaliter subsistat, si spectemus Deum præcisis ab ipsius essentia personalitatibus; efficienter tamen facere posset, vt natura humana conseruetur sine vlla personalitate, quia præcisa humanitas propriè vocari non posset vnus homo, sed vna natura humana, nam ad vnitatem termini substantiui completi requiritur vnitas formæ, & vnitas suppositi, vt nunc suppono iuxta probabiliorem Doctorum sententiam.

Ex dictis colligi potest primo, naturam diuinã non posse per se ipsam substantialiter, & immediatè vniri humanitati, alioquin inde consurgeret alia natura totalis distincta à natura diuina, & humana, vt dictum est in propositione.

3 Dices naturam diuinam non posse vniri humanitati per se præcisè, sed per suam existentiam.

Respondeo, id dici non posse in nostra sententia, quia existentia Dei nihil est aliud quam ipsa essentia, seu natura Dei per se ipsam existens. Tum quia essentia Dei essentialiter, & intrinsecè est infinitè perfecta, consequenter intrinsecè, & essentialiter existit, consequenter per se ipsã existit. Ergo essentia diuina non potest per se ipsam substantialiter, & immediatè vniri humanitati, illamque terminare secundum existentiã; sic enim vniretur per se ipsam. Tum quia per hoc distinguitur natura diuina à natura humana, seu à re creata, quod res creata spectari potest, vel vt possibilis, vel vt existens; natura verò diuina intelligi potest solum vt actualiter existens; nam si concipi, & spectari posset vt possibilis, necessariò conciperetur vt creabilis, vel factibilis ab aliqua causa effectiua, & productiua, quod implicat. Si ergo concipitur solum vt actu existens, necesse est, vt per se ipsam existat, consequenter si vniretur humanitati per suam existentiã, vniretur per essentiam, quę nihil aliud est,

ud est, quam ipsa natura diuina existens; consequenter sicut vniri non potest humanitati immediatè, & substantialiter per essentiam, ita neq; vniri potest per existentiam.

4 Rursus Dices, licet admitteretur naturam diuinam abstractis personalitatibus non vniri humanitati per ipsammet essentiam, vel existentiam; negari tamen non debet, quin saltem vniri possit per subsistentiam Dei absolutam; essentia enim diuina abstractis personalitatibus remanet hic Deus subsistens subsistentia absoluta.

Respondeo, essentiam diuinam non posse vniri naturæ humanæ, illamque terminare per subsistentiam absolutam. Primò, quia in sententia plurimorum Doctorum, in Deo non datur huiusmodi subsistentia absoluta; nam in Sacris Concilijs definitum fuit dari tantum tres subsistentias relatiuas; sic habetur in Concil. Calced. actione 5. Conc. Constantinopolit. can. 5. & 8. Synodo 6. act. 4. 11. & 18. & in alijs Concilijs apud Cyrillum Alexandrinum Ep. 10. sed de hac re Deo fauente ex professo agam in prima parte.

Secundò, quia etiamsi admitterē dari in Deo subsistentiam absolutā, tamen illa non posset vniri humanitati, illamq; terminare, & cū ea personam constituere. Tum quia huiusmodi subsistentia absoluta non constituit personam cum diuina essentia. Ergo neque constituere potest cum natura humana; nulla enim ratio assignari potest, cur potius personam constituat cum natura humana, quam cum diuina essentia. Tum quia de ratione subsistentiæ est, vt faciat naturam substātialem incommunicabilem ex communi Metaphysicorum sententia; sed ista absoluta subsistentia non facit, nec facere potest, vt essentia diuina sit incommunicabilis. Ergo neque id facere potest cū natura humana; ergo vniri nō pōt naturæ humanæ, illamq; terminare. Tum quia huiusmodi subsistentia absoluta, si datur, est absoluta perfectio diuina; impossibile autem est, vt vlla absoluta perfectio Dei vniatur, & communicetur humanitati, nam quælibet absoluta perfectio diuina intrinsecè, & necessariò includit omnes alias perfectiones diuinas, consequenter si vna vnitur, & communicatur, vniri, & communicari etiam debent omnes aliæ; sed impossibile est omnes alias vniri, & communicari humanitati (inter cęteras enim perfectiones, quæ in Deo reperiuntur, sunt. Primò esse actum purum. Secundò esse æternum. Tertiò esse omnipotentem, quæ perfectiones communicari non possunt humanitati, nam humanitas conflata, & cōposita est ex materia, & forma, consequenter non potest esse actus purus, creata est in tempore, consequenter non potest esse æterna; habet virtutem finitam, limitatam, & dependentem à Deo, consequenter non potest esse omnipotens, & independens.) Ergo impossibile etiam est istam perfectionem cōmunicari humanitati. Ergo humanitas subsistere non potest subsistētia Dei absoluta. Vide Vasquez disp. 27. c. 2. & alios præcit. DD.

Obijcies primò, proprium est solius Dei subsistere triplici subsistentia, cum essentia Dei sit infinita. Ergo natura humana, cum sit finita, assumi non potest à pluribus personis diuinis, alioquin subsistere posset triplici subsistentia.

Respondeo, proprium esse solius Dei subsistere triplici subsistētia intrinsecè, & connaturaliter; extrinsecè verò, & supernaturaliter per potentiam obedientialem posse id etiā naturæ creatæ competere.

Obijcies secundò, Patres, vt Cyrillus in Epistola ad Eulogium, & in lib. contra Nestorium, August. tr. 27. in Ioannem cap. 17. & alij disputantes contra Nestorium, & Eutichetum, sic argumentabantur, & cōcludebant. In humana Christi natura adest persona increata. Ergo abest creata. Ergo etiam cōcludere debemus ex eo quod in humana Christi natura adest persona Verbi increata, abesse alias personas increatas.

Respondeo, negando hanc secundam consequētiam; Patres enim colligebant primam consequentiam, nō secundā; cur aūt colligi possit prima consequentia, non verò secunda, constabit ex infrà dicendis.

Obijcies tertiò, Anselmus in lib. 2. cur Deus homo cap. 9. sic ait, *Plures personæ nequeunt vnum, & eundem hominem assumere in vnitatem personæ.*

Respondent aliqui Doctores, Anselmum loqui de potentia ordinaria, non de absoluta. Ita Valentia loco citato, Tannerus loco citato num. 39. & Puteanus de Incarnat. q. 3. art. 6. Alij respondent plures personas posse quidem assumere vnam, & eandē humanitatem, non tamē eundem hominem, quia homo includit personam, quæ assumptibilis non est. Ita S. Thom. q. 3. art. 6. & alij, quorum responsio vera est. Sed magis iuxta mentem Anselmi respondendo dicendum est, non posse plures personas assumere vnam humanitatem in vnitatem personę, ita vt fiant vna persona; nam si plures personæ assumunt, remanent plures personæ, & non fit vna persona. Ita Becanus cap. 4. q. 3. n. 4. & alij.

2 Obijcies quartò, Idem effectus dependere nō potest à pluribus causis totalibus principalibus; nā si dependet ab vna causa totaliter, illa sublata non consistet; hoc enim est dependere totaliter ab alia. Quod si dependeat totaliter etiam ab alia causa, poterit illa sublata consistere per alteram, & sic dependebit, & nō dependebit totaliter à qualibet. Ergo eadem natura humana terminari non potest à pluribus personis, quia singulæ essent causa totalis, & sufficiens ad terminandam naturam humanam.

Respondeo negando consequentiam, quia tunc non esset vnica terminatio, sed plures; consequenter idem effectus non penderet à pluribus causis totalibus, sed singulę personæ terminarent, & terminatio vnius non esset terminatio alterius; cōsequenter sublata terminatione vnius, non auferretur terminatio alterius; quia singulę personę essent causa suę terminationis, nō verò terminationis alterius. Ita Suarez, Tannerus, & alij locis cit.

3 Obijcies quintò, si Pater, Filius, & Spiritus Sanctus eandem naturam

humanam assumeret, sequeretur Patrem esse Filium, & Spiritum Sanctū; nam si hæc natura per assumptionē est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Ergo Pater, Filius, & Spiritus Sãctus sunt idem, iuxta vulgatam regulam, quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se.

Respondeo negando, id sequi, sicut non sequitur in diuinis, in quibus tres personæ terminant eandem essentiam: ad regulam illam, quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadē inter se. Responderi potest primo, esse eadem inter se in eo, in quo sunt eadem tertio; si enim habent eandē naturam, sunt eadem in eadem natura. Respondetur secundo, illam regulam procedere, dum sunt eadem vni tertio conuertibiliter, & adequatè. Ob id in diuinis Pater non est Filius, aut Spiritus Sanctus, licèt habeat eandem essentiam, quia essentia non conuertitur cum Patre, sed latius quodammodo patet, quam Pater, cum communicetur etiam Filio, & Spiritui Sancto. Ita S. Thomas quæst. 3. art. 6. ad 3. Tannerus disp. 1. q. 4. dub. 1. num. 47. & alij.

4 Obijcies sexto, natura creata assūpta ab vna pſona diuina, terminatur ab ipsa persona diuina adæquatè, ideſt omni modo, quo terminabilis est; sicut enim adequatè terminatur à persona creata, ita etiam à diuina, cum non minus terminetur à persona diuina, quam à creata. Ergo terminari non potest à pluribus personis diuinis.

Respondeo negando antecedens; natura enim creata non terminatur à persona diuina adequatè, sicut terminatur à propria personalitate, consequenter à propria personalitate magis terminatur quoad modum subsistendi, quam à personalitate diuina. Ratio differentiæ est, quia propria personalitas efficit naturam creatā separatim subsistere in se, & seorsim ab omni externa substantia; substãtia verò diuina nō facit illam subsistere seorsim in se, sed in alio; cū autem fieri non possit, vt eadē natura subsistat seorsim in se, & simul in alio; fieri verò possit, vt simul subsistat in alijs duobus suppositis, sequitur naturam humanam in ratione subsistētię magis terminari à propria personalitate, quam à personalitate diuina. Ita Vasquez disp. 33. cap. 2. Cabrera art. 6. disp. 1. ad 6. Tannerus quæst. 4. dub. 1. num. 44. & alij.

5 Obijcies septimò, si plures personæ assumerent eandem humanitatem, sequeretur illas plures personas, aut esse vnum hominē, aut plures, (alterum enim horum dicendum est, quia vnum, & multa sunt immediate opposita,) sed intelligi non potest, quomodo plures personę assumentes eandem humanitatem dici possint plures homines, vel vnus homo. Ergo plures personæ eandem humanitatem assumere nequeunt.

Respondeo non fore plures homines, sed vnum hominem; sicut enim in diuinis plures personę Sãctissimę Trinitatis terminantes eandem essentiam non sunt plures Dij, sed vnus Deus, ita plures personæ terminantes eandem naturam humanam nō essent plures homines, sed vnus homo. Ratio à priori est, quia nomina substantiua, vt est homo, non multiplicantur nisi multiplicetur forma signi-

significata; hic autem non multiplicatur forma significata, cũ sit eadem natura humana, vt supponimus. Ita S. Thomas quæst. 3. art. 6. Valentia disp. 1. quæst. 3. pun. 3. Suarez disp. 13. sect. 2. Becanus de Incarnatione cap. 4. quæst. 3. Tannerus num. 46. Puteanus quæst. 3. art. 6. Aluarez quæst. 3. art. 6. Pesantius ibidem, & alij Thomistæ cõmuniter teste Suarez, contra Caietanum 3. par. quæst. 3. art. 6. Gabrielem in 3. dist. 1. q. 1. art. 3. dub. 3. & alios affirmantes esse plures homines, & contra Durandum in 3. dist. 1. quæst. 3. ad 3. & alios asserentes non posse dici vnum hominem, aut plures.

Punctum Quartum.

Vtrum vna persona diuina assumere possit plures naturas.

1 *Persona diuina potest simul plures naturas assumere.*

2 *Persona assumẽs plures naturas humanas vocabitur vnus homo.*

3 *Terminus substãtiuus vocatur vnus, si fuerit vna forma, & vnum suppositum; vocabitur verò plures, si fuerit plures formæ, & plura supposita.*

4 *Personæ plures assumentes plures humanitates simul vocabūtur plures homines facta comparatione inter distinctas personas, & distinctas humanitates.*

VNICA PROPOSITIO.

1 VNa persona diuina potest simul assumere plures naturas humanas. Ratio est primò, quia Verbum diuinum de facto terminat duas naturas, diuinam & humanam. Ergo etiam terminare potest duas naturas humanas. Secundò, quia illud à Deo fieri põt, quod nõ implicat contradictionem. Sed non implicat vnam personam Diuinam assumere plures naturas; (non enim implicat ex parte naturarum, cum ipsæ assumptibiles sint, & terminabiles, & inter eas non sit formalis repugnantia ex parte personæ; neque repugnat ex parte Dei, cum Deus potentiam habeat infinitam.) Ergo fieri potest, vt vna persona diuina plures naturas assumat. Ita communiter Doctores.

Obijcies, Pater æternus habet infinitam vim generandi, & nihilominus non potest generare nisi vnam personam. Ergo persona diuina, licet habeat potentiam infinitam, non potest terminare nisi vnam naturam.

Respondeo cum Suarez de Incarnatione disp. 13. sect. 3. Becano c. 4. quæst. 4. & alijs negando consequẽtiam. Ratio disparitatis est, quia ideo Pater non potest generare nisi vnam personam, quia infinita ipsius vis generatiua expletur vno actu perfecto, & adequato, cui respondet vnus terminus adequatus; infinita verò vis terminatiua non expletur terminatione vnius naturæ creatæ, cum natura creata, & ipsius terminatio sit finita, & consequenter non adequatè respondeat infinitæ virtuti terminatiuæ Dei.

Dices, hinc sequi nullam naturam humanam assumi posse ab vlla persona Sanctissimæ Trinitatis, quia licet persona Sanctissimæ Trinitatis infinitam habeat vim terminatiuã, nihi-

nihilominus illa vis terminatiua explетur terminãdo naturam diuinam. Ergo sicut Pater Æternus non potest plures filios generare, quia virtus ipsius generatiua expletur vno actu perfecto, & adequato, ita neq; vlla persona Sãctiss. Trinitatis terminare potest naturam creatam, cum ipsius vis terminatiua expleatur terminatione naturæ diuinæ.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem dico in diuinis duplicem esse terminationem, prima est ad intra, secunda ad extra. Infinita vis terminatiua Sanctissimę Trinitatis expletur terminãdo ad intra naturam diuinam infinitam, non verò terminando ad extra naturam creatam finitam; sicut enim Deus amando se ipsum, amat bonum adequatum, consequenter infinita vis amandi expletur ad intra, nõ tamen ad extra. Ita & cæt.

2 Sed modo difficultas est, Vtrũ persona assumens plures naturas humanas, vocandas sit vnus homo, vel plures homines.

Respondeo, vocandam esse vnum hominem. Ratio est primo, quia ad multiplicitatem termini substantiui non sufficit pluralitas formarum, sed requiritur etiam pluralitas suppositorum, seu habentium formam; sic enim communi loquendi vsu receptum est ex S. Thoma de Incarnat. quæst. 2. art. 7. ad 2. ob id Titius habens plures artes, aut plures paternitates, non vocatur plures artifices, aut plures patres, & Pater Æternus est vnum principium Filij, & Spiritus Sancti, licet habeat plures proprietates, seu relationes, iuxta Sanctum Thomam 1. par. quæst. 36. art. 4. ad 1. quia nõ adest pluralitas suppositorum, seu habentium formam. Ergo persona assumens plures humanitates vocanda non est plures homines, sed vnus homo, quia non adest pluralitas suppositorum. Secundò, quia plures homines dicuntur illi, quorum vnus non est alius; sed si persona Verbi assumeret plures humanitates, & sub vna vocaretur Petrus, & sub alia Paulus, Petrus non esset alius à Paulo; sicut enim Verbum vocaretur Petrus, & Paulus, ita Petrus vocari posset Paulus, & Paulus vocari posset Petrus, quandiù humanitas vtriusque subsisteret eadem subsistentia, consequenter Petrus non esset alius à Paulo, consequenter vocari nõ possent plures homines. Tertiò, quia sicut vnitas significat vnionem, seu indiuisionem, ratione cuius potest aliquid vocari unum, ita multitudo significat diuisionem, & negationem vnionis; consequenter ea dicuntur multa, quæ sunt diuisa, & non vnita; sed plures humanitates in eodẽ supposito existentes sunt vnitæ in eodem supposito. Ergo vocari non possunt plures homines. Ita S. Thomas de Incarnat. quæst. 2. art. 7. Suarez disp. 13. sect. 3. Tannerus disp. 1. quæst. 4. dub. 1. quæsito 4. n. 50. Valentia disp. 1. q. 3. pun. 4. Aluarez quæst. 3. art. 7. Becanus cap. 4. quæst. 4. & Thomistæ communiter contra Scotum in 3. dist. 1. quæst. 3. Durandum, & alios.

3 Obijcies primò, ad vnitatem termini substantiui sufficit vnitas formæ. Ergo etiã ad multiplicitatẽ termini substãtiui sufficit pluralitas formarum; vt enim se habet vnũ ad

vnum

tnũ, ita duo ad duo; sicut ergo tres personæ assumentes vnam humanitatem vocantur vnus homo, ita vna persona assumens plures humanitates dicetur plures homines.

Respondeo, negando consequentiam, quia ad pluralitatem termini substantini nõ sufficit pluralitas formæ, sed requiritur etiam pluralitas suppositorum.

Obijcies secundo, si Verbum assumpsisset duas naturas humanas, quarum vna vocaretur Petrus, altera Ioannes, si moreretur Ioannes superstite Petro, diceretur mortuus vnus homo, & alter superstes esset. Ergo erant duo homines.

Præterea dum vterq; superstes esset, posset vnus existere Romæ, & alter Mediolani; cum enim humanitas Petri, & humanitas Pauli non sint idem cum supposito Verbi, non potest humanitas vtriusq; esse vbicunque est Verbum, nec est necesse, vt vbi est vna humanitas, sit etiam altera. Ergo sunt duo homines.

Ad primum respondeo, dici mori vnum hominem, idest Ioannem, qui tamen, dum viueret, non erat alius à Petro, cum idem suppositum vterque haberet.

Ad secundum, respondeo ex distantia vnius humanitatis ab alia non argui multiplicitatem, & pluralitatem hominum ex suppositione, quod vtraq; humanitas terminetur eadem subsistẽtia Verbi. Ita Valentia, & Suarez locis citatis.

4 Ex dictis colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, Vtrum vocandi essent tres homines, vel vnus homo, si tres personæ assumerent tres humanitates, ita vt omnes tres humanitates subsisterent in singulis personis.

Respondeo, diuersis respectibus esse tres homines, comparando scilicet distinctas personas ad distinctas humanitates; si verò fiat comparatio trium personarum ad eandẽ humanitatem, aut trium humanitatum ad eandem personam, non sunt tres homines, sed vnus homo, quia ad pluralitatem termini substantiui requiritur pluralitas suppositorum, & formarum. Ita Suarez d. 13. sect. 3. sub finem. Becanus cap. 4. quæst. 4. num. 7. & alij.

Punctum Quintum.

An persona creata assumere possit alienam naturam.

1 *Persona creata non potest virtute propria hypostaticè assumere alienam naturam.*

2 *Angeli non assumunt carnem, dum hominibus apparent, & homines, qui in scriptura vocantur Angeli, verè non erant Angeli, & Antichristus verè non erit Dæmon.*

3 *Persona creata potest virtute diuina alienam naturam assumere, illamq; virtute propria terminare.*

DVo principaliter explicabo in hoc puncto. Primo, an persona creata possit propria virtute assumere alienam naturam. Secundò, an id possit virtute supernaturali.

PRIMA PROPOSITIO.

1 NVlla persona creata potest virtute propria assumere hypo-

hypostaticè alienam naturam. Ratio est primo, quia mysterium Incarnationis iam factum, censetur valdè admirabile, eo quod persona diuina assumpserit naturā creatam; huiusmodi autem mysterium non censeretur admirabile, si persona creata posset virtute propria assumere alienam naturam. Secundò, quia nulla persona creata efficere potest, quin subsistentia emanet, ac resultet ex aliena natura; subsistentia enim est modus quidam substantialis, qui à substantia separari non potest. Ergo non potest alienam naturam assumere; cum aliena natura assumi non possit, non impedita subsistētia alienæ naturæ; implicat enim assumere naturam cum propria ipsius naturæ subsistentia. Ita S. Thomas quæst. 3. art. 1. ad 2. & omnes ipsius commentatores ibidem.

2 Obijcies, Angeli sæpius carnem assumpserent, vt dum apparuerunt Abrahæ, & alias sæpè, & Origenes apud D. Hieronimum in prologo super Malachiam, censuit Malachiam, & Ioannem Baptistam fuisse Angelos; in scriptura enim vocantur Angeli; Idem de Aggeo propheta quidam senserunt apud Sanctum Hieronimum in capit. 1. Agæi circa finem, vbi Aggeus vocatur nūcius Domini; aliqui etiam existimarunt Antichristum futurum Dæmonem incarnatum. Denique Angeli qui in corporibus apparuerunt, in scriptura vocantur viri, & apud Danielem cap. 8. & 9. ibi, *Ecce vir Gabriel*. &c.

Respondeo Malachiam, & alios, qui in scriptura vocantur Angeli, appellatos fuisse hoc nomine, vel ob vitæ puritatem, vel propter officium, quia scilicet fuerunt nuntij à Deo missi. Ad id quod dicitur de Antichristo, respōdeo Antichristum non futurum Dæmonem. Tum quia Dæmon nō potest proprijs viribus hanc vnionem facere. Tum quia verosimile non est Deum facturum huiusmodi vnionem ad tam prauum finē. Tum quia nullus Sanctorum Patrum id asserit; licet nonnulli dicant Antichristum futurum instrumētū Dęmonis, & Dęmonem futurum ipsius pedagogū. Ita S. Ambr. 2. ad Tessalon. 2. & alij apud Suarez disp. 13. sect. 4. ad finem. Neque obstant apparitiones Angelorum, quia factæ non fuerunt per assumptionem corporum, vt suppono ex tract. de Angelis, vbi ostendam huiusmodi Angelos vnitos fuisse illis corporibus tanquam motores mobili, & formasse illa corpora ex aere condensato. Ita Valentia disp. 1. quæst. 3. pun. 6. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Persona creata potest virtute diuina alienam naturam assumere, illamque virtute propria terminare. Ratio est primo, quia id non implicat contradictionem; non enim implicat ex parte naturæ, cum ipsa separabilis sit à proprio supposito, & possit per potentiam obedientialem vniri alteri supposito, & ab eo terminari; neque implicat ex parte suppositi, cum suaptè natura vim habeat terminandi naturā sibi vnitam; neque opus est virtute infinita, quia terminatio actualis non est infinita, nec est adeò perfecta, & nobilis, vt virtutem, & perfectionem infinitam requirat.

Se-

Secundo, quia vt persona creata assumat alienam naturam, tria requiruntur. Primò, vt natura separari possit à propria subsistentia, & personalitate. Secundò, vt natura separata à propria subsistentia vniri possit alienæ subsistentiæ, seu personæ. Tertiò, vt persona, seu subsistentia vim habeat terminandi; hæc autem possibilia sunt; natura enim separari potest à propria subsistẽtia, vt de Christi humanitate perspicuum est; quãuis enim ista separatio viribus naturæ fieri non possit, vt probatum est prima propositione; fieri tamen potest à Deo. Præterea natura separata à propria subsistentia vniri potest à Deo alienæ personæ, sicut eam vnire potest suæ propriæ personæ, facilius enim videtur naturam creatam vnire alienæ subsistentiæ createæ, quã subsistentiæ Dei, nam subsistentia Dei remotior est à compositione, & vnione, quam subsistentia, seu persona humana. Denique omnis subsistentia, seu personalitas habet uim terminandi, quia hæc est ipsius naturæ; neque opus est augmento virtutis, seu virtute infinita, vt probatum est in prima ratione; quamobrem si Deus separaret naturam humanam à propria subsistentia, illamque vniret alteri subsistentiæ, seu personæ, posset ista persona virtute propria terminatiua naturam illam terminare; sicut enim anima rationalis, si pluribus corporibus miraculosè coniungeretur, posset singula illa corpora informare virtute propria, & naturali informatiua minimè aucta; & sicut candela, si pluribus tenebrosis locis applicaretur, singula virtute propria illuminaret; & sicut vox eũdem sonũ in singulis efficit, ad quorum aures non impeditas pertingit; & sicut quælibet figura, siue rotunda, siue quadrata, siue triangularis ex se est terminus quantitatis, consequenter afficere, & terminare potest quamlibet quantitatem, cui vniri potest; ita quælibet subsistentia, seu personalitas terminare potest quãlibet naturam, cui vniri potest. Ita Gabriel 3. sentent. dist. 1. quæst. 2. art. 3. dub. 5. Maior. ibid. q. 5. Bassolis q. 6. Scotus qu. 4. Ocham q. 1. dub. vlt. ad 13. Becanus cap. 4. q. 5. Alexander Pesantius q. 3. disp. 1. sub finem, & alij contra S. Thomam 3. p. q. 1. art. 1. Durandum in 3. dist. 1. q. 2. Sotum in 4. dist. 9. q. 2. art. 2. Suarez d. 13. sect. 4. Vasq. disp. 25. cap. 3. & 4. Valentiam disp. 1. q. 3. pun. 6. Puteanum q. 3. art. 2. dub. 1. conclus. 2. Tannerum d. 1. q. 4. dub. 1. num. 10. Aluarez disp. 18. & alios Thomistas communiter asserentes id fieri non posse etiam de potentia Dei absoluta.

Obijcies primò, si persona creata terminaret alienam naturam, id faceret vt causa principalis, & non vt purum instrumentum (persona enim non potest alienam naturam terminare, nisi communicet illi suum proprium esse personale; consequenter debet illam terminare, & sustentare vt causa principalis; illa n. est causa principalis, quæ concurrit per propriam virtutem, seu propriam formam, & proprium esse, ad distinctionem causæ instrumentalis, quæ agit per motionem principalis agentis) sed persona creata non potest etiam de potentia Dei absoluta terminare alienam naturam tanquam

causa principalis (nam caret virtute infinita, quæ necessaria videtur ad huiusmodi terminationem; sicut .n. ad facienda miracula requiritur in causa principali virtus infinita, cum miracula excedant vires, & facultatem potentiæ creatæ; ita etiam virtus infinita requiri videtur ad terminandam alienam naturam, vt causa principalis, cum id etiam superet facultatē naturæ creatæ; ob id Sanct. Thomas loco cit. ad 2. ait proprium esse diuinæ personæ propter eius infinitatem, vt fiat in ea concursus naturarum secundum subsistentiam; cum aūt virtus infinita communicari non possit personæ creatæ, ita vt sit propria illius forma, sequitur personam creatam non posse tanquā causam principalem terminare alienam naturam.) Ergo persona creata terminare non potest alienam naturam, etiam de potentia Dei.

Respondeo, si persona creata terminaret alienam naturam, id faceret tanquam causa principalis terminatiua, ad quam non requiritur virtus infinita, vt supra ostensum est: Vt hoc melius intelligatur, obserua in assumptione alienę naturę duo spectanda esse. Primò, causam effectiuā, seu actionem ipsam vnitiuam. Secundò terminationem. Si persona creata assumeret alienam naturam, non efficeret istam actionem assumptionis virtute propria, seu tanquam causa principalis, sed virtute effectiua Dei, seu tanquam causa instrumentalis; illam tamen terminaret virtute propria, & naturali, seu tanquam causa principalis; Sanctus autē Thomas, dum ait proprium esse Dei, vt subsistat in duabus naturis, intelligi potest. Primo, de potentia ordinaria. Secundo, de extraordinaria quo ad efficientiam, seu actionem vnitiuam, non verò quoad terminatiuā; nam quælibet persona potest virtute propria quamlibet naturam terminare, si ea sibi per potentiam diuinam vniatur.

Obijcies secundo, persona terminans alienam naturam debet eminenter cōtinere perfectionem illius personalitatis, quam supplet, vt patet in persona Verbi, quæ eminenter continet perfectionem personalitatis naturę humanæ, quam terminat; sed impossibile est, vt persona creata eminenter contineat perfectionē personalitatis alterius naturæ. Ergo non potest alienam naturam terminare.

Respondeo negando, opus esse, vt persona terminans alienam naturam eminenter contineat perfectionem alterius personalitatis, quia nō supplet personalitatem quoad perfectionem, sed quoad terminationem, quæ ipsi connaturalis est, & quam facere potest cum qualibet natura, cui vnitur.

QVÆ-

QVÆSTIO QVARTA.

De natura assumpta.

IN præcedenti Quæstione egimus de persona, quæ naturam humanam assumpsit; modo agendum est de natura ipsa assumpta, vel assumptibili. Circa quam explicabo; Primò, quænam partes humani corporis à Verbo assumptæ fuerint. Secundò, quo ordine assumptæ fuerint. Tertiò, an aliæ naturæ, etiam irrationales, assumi possint à Deo. Quartò, an natura subsistens in propria personalitate assumi possit. Quintò, an accidens sit assumptibile.

Punctum Primum.

Quænam partes humani corporis assumptæ fuerint à Verbo.

1 *Partes omnes humani corporis pertinentes ad integritatem, & perfectionem humanæ naturæ, assumptæ fuerunt à Verbo.*

2 *Caput, brachia, & aliæ partes integrantes naturam humanam, assumptæ fuerunt à Verbo.*

3 *Sanguis immediatè assumptus fuit à Verbo.*

4 *Sanguis totus non facta distinctione alimentitij, & perfecti, assumptus fuit à Verbo.*

5 *Sanguinis pars nulla à Verbo dimissa fuit, sed totus sanguis à Christo reassumptus fuit iuxta S. Thomã. Sed oppositum probabiliter defendi potest.*

6 *Sanguis Christi, qui modo in terris reperitur, multis de causis adoratione latriæ adoratur.*

7 *Sanguis Christi in Passione effusus corruptus non fuit.*

8 *Sanguis hominis subsistit subsistentia creata, quæ non est vna, & simplex, sed composita.*

9 *Communicatio Idiomatum non datur inter Verbum, & sanguinem.*

10 *Humores nempè pituita, bilis, & melancolia assumpti fuerũt à Verbo.*

11 *Spiritus vitales, & animales assumpti fuerunt à Verbo.*

12 *Vngues, & dentes assumpti fuerũt à Verbo.*

13 *Pili, & capili assumpti fuerunt à Verbo in sententia nonnullorum.*

VNI-

VNICA PROPOSITIO.

1 Omnes illę partes humani corporis à verbo assumptę fuerunt, quę pertinent ad integritatem, seu veritatem, ac perfectionem humanę naturę. Ratio est, quia Christus fuit verus, & perfectus homo. Ergo in eo reperiuntur omnes illæ partes, quæ requiruntur ad veritatem, & perfectionem hominis. Ita S. Thomas quæst. 54. art. 2. ad 3. & alij Doctores ferè communiter.

Hinc sequitur primo, animam, & corpus assumpta fuisse à Christo; primo, quia hæ maximè spectant ad veritatem humanæ naturę; cum natura humana constet anima, & corpore. Secundò, quia Ioannis primo, dicitur, *Et Verbum caro factum est*, & in simbolo Niceno dicit ur, *Et homo factus est*; Homo autem constat anima, & corpore. Tertiò, quia in Concilijs Ehpesino primo, Calcedonensi primo, Florent. primo, Toletano 1. & alijs definitur, veram carnem humanam, non verò phantasticam, vel aeream à Verbo assumptam fuisse. Ita S. Thomas quæst. 5. art. 3. & alij commentatores communiter.

2 Secũdò, sequitur omnes partes integrantes naturæ humanæ, vt caput, brachia, pedes, & cæt. immediatè assumptas fuisse à Verbo. Tum quia istæ pertinent ad veritatem, & integritatem naturæ humanæ. Tum quia Verbum illas partes assumpsit, quæ informantur anima rationali; omnes autem partes integrantes informantur anima rationali, cum tota anima rationalis existat in toto corpore, & in qualibet ipsius parte, iuxta vulgatum, & commune axioma. Tum quia istę partes adorantur adoratione latriæ; ideo autem adorantur, quia sunt vnitæ Verbo.

3 Tertiò, sequitur sanguinem immediatè assumptum fuisse à Verbo. Ratio est primo, quia pertinet ad veritatem naturæ humanæ, vt patebit ex quarta ratione. Secundò, quia redẽptio hominis facta fuit mediante aliqua corporis parte à Christo assumpa; sed redemptio hominis facta fuit per sanguinem Christi 1. Petri 1. *Non corruptibilibus auro, vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine Domini nostri Iesu Christi*, & Matth. 26. *Hic est enim sanguis meus noui testamẽti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, ad Ephesios 1. *In quo habemus redemptionem per sanguinem*, & 1. Ioannis 1. *Sanguis Christi emundat nos ab omni peccato*. Ergo sãguis assumptus fuit à Christo. Tertiò, quia Clemens VI. in Extrauag. Vnigenitus de pęnitentijs, & remissionibus definiuit, minimam sanguinis guttam potuisse sufficere ad redimenda quęlibet humani generis peccata propter vnionẽ ad Verbum. Quartò, quia Christus assumpsit humanam naturam, vt nos redimeret, & pro nobis pati posset, ad Hebręos 2. non potuisset autem nos redimere, & pati, si sanguinem non assumpsisset, cum homo sine sanguine operari non possit; caro enim sentire non potest, nisi sanguine, qui calidus, & humidus est, ad sentiendum disponatur. Addo hominem sine sanguine (siue sanguis sit animatus, vt nonnulli recentiores arbitrantur, siuè sit inanimatus, vt benè Vasquaz d. 36. num. 20. & alij Doctores communiter

ter docent) naturaliter esse non posse, Leuit. 17. *Anima omnis carnis in sanguine est*, & ita docent Aristotel. lib. 2. de part. animalium cap. 2. & 8. & alij communiter. Quintò, quia in Concilio Trident. sess. 13. cap. 2. definitur sanguinem esse sub speciebus consecratis; id autem esse non posset, si Christus sanguinem non assumpsisset. Ita S. Thomas de Incarnat. quæst. 5. art. 2. Valentia d. 1. quæst. 5. pun. 1. vbi hoc fusè probat Vasquez de Incarnat. disp. 36. c. 4. & 5. num. 13. & seqq. Cabrera disp. 1. quæst. 5. art. 2. Puteanus q. 5. dub. 2. Tanarus disp. 1. quæst. 4. dub. 3 num. 89. & seqq. Suarez disp. 13. sect. 6. conclus. 1. vbi ait contrariam sententiam non posse sine errore defendi, Aluarez disp. 28. Becanus cap. 5. quæst. 1. contra Durandum in 4. dist. 10. quæst. 1. num. 19. & alios.

4 Quæres, vtrum totus sanguis in Christi corpore existens assumptus fuerit à Verbo.

Respōdeo affirmatiuè cum communi Doctorum sententia contra Caiet. 3. p. q. 5. art. 2. & q. 54. art. 2. & alios asserentes duplicem esse sanguinem; alterum alimentitium, seu nutrimentalem, qui nondum conuersus est in substantiam viuentis, alterum perfectum, qui iam conuersus est in substantiam viuentis. Hunc assumptum fuisse à Verbo, non verò nutrimentalem; sed ratio nostra est, tum quia Concilia, Patres, & Scriptura absolutè, & indistinctè loquuntur de Christi sanguine. Tum quia hoc idem probant rationes in tertia illatione nuper allatæ.

Obijcies primò, si Christus assūpsisset sanguinem, nunquam illum deseruisset, iuxta illud axioma Damasceni communiter receptum, *Quod Deus semel assumpsit, nunquam dimisit*; sed constat Christum deseruisse sanguinem, aut saltem aliquas sanguinis partes. Tum quia sanguis in passione Christi effusus sanguinis formam amisit, cū fuerit corruptus per actionem contrariorum agentium. Tum quia aliquibus in locis extant nonnullæ sanguinis partes, teste Platina in vita Leonis Tertij, Surio in vita D. Magdalenæ, & alijs. Ergo Christus non assumpsit sanguinem.

Responderi potest primo, Christū deseruisse aliquas sanguinis partes, nec obstat axioma Damasceni, quia intelligendum est de præcipuis partibus, anima scilicet, & corpore, quæ per se primò, ac principali intentione assumptæ fuerunt; non verò de alijs partibus, quæ per se primò assumptæ non fuerunt, vt sunt partes corporis, & sanguinis materiales, quæ continuè in aërem, aut aliam materiam resolui consueuerunt. Ita Vasquez 3. par. tom 1. d. 36. cap. 8. num. 43. & alij.

5 Respondet secundò, S. Thomas 3. par. quæst. 54. art. 2. ad 3. Christum nunquam dimisisse vllam sanguinis partem, sed totum sanguinē in resurrectione reassumpsisse, nec aliquem in terris extare Christi sanguinem, nisi miraculosum. Consequenter sanguinem, qui in Ecclesijs asseruatur, & adoratur, non esse verum Christi sanguinem, nec profluxisse ex Christi corpore, sed ex imagine percussa; quanquam opposita sententia probabilis est ex Suarez 3. par. tom. 2. disp. 47. sect. 3. eam-

que

quę sequitur Vasq. loco cit. cap. 8. num. 42. Valentia loco citato, Tannero loco citato quæst. 4. dub. 3. n. 103. & alijs asserentibus probabiliter defendi posse, aliquas sanguinis Christi guttas in terris extare, quę à Christo reassumptæ non fuerunt. Idem dic de præputio Christi, qđ anno 1557. miraculosè inuentum fuit, & Romæ asseruatur, teste Toleto in Lucam c. 2. annot. 51. Tannero de Incarnat. d. 1. q. 4. dub. 3. n. 104.

6 Dices huiusmodi sanguis adoratur adoratione latriæ. Ergo est verus Christi sanguis, alioquin hoc pacto non adoraretur.

Respondeo, adorari, vel ob præcedentem coniunctionem, quam habuit cum persona Verbi, vel ob contactum cum Christi corpore, vel ob repræsentationẽ veri sanguinis Christi subsistentis subsistentia Verbi.

7 An autem Christi sanguis in Passione effusus corruptus fuerit; Durandus in 4. dist. 44. quæst. 2. n. 9. Suarez loco citato, & alij, putant in triduo corruptum non fuisse, sed miraculosè præseruatum, sicut in triduo mortis à corruptione præseruatum fuit Christi corpus.

Objicies secundò, Verbum diuinum assumpsit naturam humanam, supplendo locum subsistentiæ hominis creatæ, consequenter assumpsit id, quod subsistebat subsistẽtia creata hominis; sed sanguis non subsistit subsistentia hominis creata. Tum quia subsistentia hominis est personalitas, quæ conuenit solùm naturæ intellectuali. Tum quia subsistentia est vna, consequenter non potest esse partim naturæ animatæ, partim inanimatæ; sanguis autem est pars inanimata, ex communi sententia contra nonnullos recẽtiores Theologos teste Vasq. d. 36. n. c. 5. 18. & seqq.

8 Respondeo, data maiori propositione, negatur minor; sanguis enim subsistit subsistentia hominis creata, quæ subsistentia non est vna, & simplex, sed composita, sicut est ipsa hominis natura, vt benè Suar. d. 13. sect. 6. in responsione ad 2. & 3. subsistentia autem hominis vocatur personalitas non respectu cuiuslibet partis; sed respectu totius naturæ intellectualis, cuius est subsistentia; consequenter opus non est, vt subsistentia cuiuslibet partis vocetur personalitas, vt benè Tannerus disp. 1. q. 4. dub. 3. n. 99. Becanus ca. 5. q. 3. n. 5. & alij.

9 Objicies tertio, non datur cõmunicatio idiomatum inter Verbũ, & sanguinem; non enim Christus dicitur sanguis, aut inanimatus; Ergo sanguis non fuit assumptus à Verbo, nam inter personam assumentem, & naturam assumptam datur communicatio idiomatum.

Respondeo negando consequentiam, nam communicatio idiomatum datur inter personam assumentẽ, & naturam totalem assumptam, non inter naturam partialem, vt est sanguis. Ita Suarez, & Tannerus locis cit. Vasq. d. 36. cap. 7. num. 36. & alij.

10 Quartò sequitur non solum sanguinem, verum etiam alios tres humores, nempè pituitam, bilem, & melancholiã, assumptos fuisse à Verbo. Tum quia isti connexionem habent cum sanguine, cum eo intermiscentur, & sanguinis nomine cõiter cõprehenduntur. Tũ quia pertinent

ad

ad veritatem, & perfectionem naturæ humanæ, vt patet ex Damasceno lib. 2. de fide cap. 12. & alijs asserentibus corpora animaliũ ex quatuor humoribus constare. Ita Suarez 3. p. tom. 1. disp. 15. section. 7. Cabrera de Incarnat. q. 5. art. 2. disp. 1. n. 20. Vasq. de Incarnat. disp. 36. cap. 8. Becanus de Incarnat. cap. 5. q. 1. nu. 10. Tannnerus disp. 1. q. 4. dub. 3. num. 109. Puteanus quæst. 5. dub. 2. concl. 2.

11 Quinto, spiritus vitales, & animales assumptos fuisse à Verbo. Tũ quia isti pertinent ad veritatem naturæ humanæ. Tum quia isti spiritus nihil aliud sunt, quam pars quædam purior, & subtilior sanguinis proximior substantiæ hominis, & proximior causa operationis. Ita Suarez loco citato sect. 6. Vasq. loco cit. cap. 7. num. 33. Cabrera loco citato num. 22. Becanus loco citato n. 10. Tannerus nu. 110. Puteanus loco citato concl. 3. Raconius de Incarnatione q. 3. Idem de Rore, & Cãbio docent Vasq. & Tannerus locis cit. contra Suarez loco cit. quia sanguis in has substantias prius mutatur, quam in viuam hominis substantiam, consequenter istę substãtię proprius accedunt ad substantiam carnis, quam sanguis.

Obijcies, Deus quod semel assumpsit, nunquam dimisit. Ergo à contrario sensu, quod dimisit, non assumpsit; sed dimisit sanguinem, humores, & spiritus. Ergo illos nunquam assumpsit.

Respondeo distinguendo minorẽ, Christus dimisit sanguinem, & alios humores quoad separationem à corpore, concedo; quoad separationem à Verbo, nego; sicut enim anima separata fuit à corpore, non tamen à Verbo; ita etiam sanguis, & alij humores, seu vitales spiritus.

12 Sexto, Vngues, & dentes assumptos fuisse à Verbo. Tum quia pertinent ad veritatem, & perfectionem naturæ humanæ. Tum quia vngues, & dentes animati sunt anima rationali, iuxta sententiam S. Thomæ 1. p. quæst. 27. art. 7. & aliorum; partes autem animatæ corporis assumptæ sunt à Verbo. Ita Suarez, Cabrera, Tannerus, & Becan. locis cit. Puteanus loco cit. concl. 4. contra Vasquez loco cit. cap. 7. num. 34. aliter sentientem de vnguibus.

13 Septimo, pilos, & capillos iuxta sententiam multorum Doctorum assumptos fuisse à Verbo. Tum quia capilli in sententia Sancti Thomæ 1. par. quæst. 27. artic. 2. sunt animati. Tum quia extabunt in corporibus resurgentium ex S. August. in Henchirid. cap. 88. & alijs. Tum quia pertinent ad ornatum, & ad maiorẽ corporis perfectionem. Ita Suarez, Cabrera, Becanus, & alij locis cit. contra Vasquez cap. 7. n. 34. & Tannerus num. 114.

Obijcies, pili, & capilli sunt veluti excrementa corporis. Ergo non faciunt ad veritatem, & perfectionem corporis. Ergo assumpti non fuerũt à Verbo.

Respondeo, non esse propriè excrementa corporis, sed partem quandam corporis ad ornatum, & ad maiorem corporis perfectionem à Deo factam: existimo tamen pilos, capillos, & vngues resectos non perman-

fisse Verbo vnitos; cum enim huiusmodi partes resectæ abijciantur, & negligantur, nec faciant ad veritatem, & ornatum corporis, non potest afferri sufficiens ratio, cur dicamus illas remansisse Verbo vnitas, vt benè in hac parte Vasquez, & Tãnerus locis cit. Sicut neque vnita remanserunt corporis excremẽta, quæ ob quotidianam nutritionem, & caloris actionẽ quotidiè resoluebãtur.

Octauo, sudorem naturalem, saliuam, vrinam, & lacrimas non fuisse Verbo vnitas, quia per se non faciũt ad perfectam integritatem hominis, sed sunt inutiles partes excernendę, & mera corporis excrementa. Ita Doctores citati. Dixi, sudorem naturalem, quia si loquamur de sanguineo Christi sudore, alia ratio est; cõstat enim ex supradictis sanguinem Christi hypostaticè vnitum fuisse Verbo.

An autem Intellectus, Voluntas, & alia corporis, aut animæ accidentia assumpta fuerint à Verbo, constabit ex infra dicendis.

Punctum Secundum.

Quo ordine assumptæ fuerint partes humanæ naturæ.

1 *Corporis partes omnes eodem tempore inter se vnitæ, & assumptæ fuerunt à Verbo.*

2 *Humanitas tota ordine intentionis prius assumpta fuit, quam partes.*

3 *Humanitas assumpta fuit antequã accidentibus informaretur.*

4 *Humanitatis partes ordine intentionis prius inter se vnitæ fuerunt, quam assumptæ à Verbo; ordine verò executionis prius assumptæ fuerunt, & vnitæ Verbo, quam inter se.*

5 *Anima ordine intentionis, & dignitatis prius assumpta fuit, quam corpus.*

IN hoc Puncto explicandum est Primò, Vtrum omnes humanitatis partes eodem tempore vnitę fuerint inter se, & assumptæ à Verbo. Secundò, Vtrum intenta, & assumpta prius fuerit tota humanitas, quam eius partes. Tertiò, Vtrum prius intenta, & assumpta fuerit anima, quã corpus.

Pro solutione præmittendum est prioritatem, aut esse durationis, seu temporis, aut naturæ, aut intentionis, aut executionis, quæ omnia in philosophia communiter explicari solent.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Omnes corporis partes eodem prorsus tẽpore inter se vnitę fuerunt, & assumptæ à Verbo. Ratio est primò, quia partes non prius fuerunt vnitæ, quam subsisterent propria, vel aliena subsistẽtia; sed prius non subsiterunt propria subsistentia, cum verosimiliter credi nõ possit Deum voluisse, vt natura subsisteret subsistentia creata, quam statim ablaturus erat. Ergo statim subsstiterunt subsistentia Verbi. Ergo eodem prorsus tempore inter se vnitæ fuerunt, & assumptæ, seu sustentatæ à diui-

diuino Verbo, cum substantia non existat sine subsistentia. Secundò, quia Sophorinus in 6. Synodo actio. 11. & alij Patres asserunt corpus Christi in instanti creatum fuisse, & animam simul creatam, & infusam corpori, simulque corpus, & animā vnita fuisse Verbo. Tertiò, quia si prius tempore extitisset corpus, & anima, quam vnio ad verbum, Beatissima Virgo dici non posset Mater Christi, quia prius fuisset homo, vnitis partibus, quam Deus per assumptionem illarum partium vnitarum; falsum autem est Beatissimam Virginem non fuisse Matrem Dei. Luçę 1. *Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei*; & ad Galatas 4. *Vbi venit plenitudo temporis, misit filium suum factum ex muliere*. Ita S. Thomas q. 6. art. 3. & 4. & cum eo omnes Doctores Catholici.

Hinc sequitur primò, formationem corporis, creationem animæ, coniunctionem animæ cum corpore, & assumptionem animæ, & corporis eodem tempore factam fuisse.

Secundò sequitur, falsam esse Cerinti, & Nestorianorum sententiam, qui arbitrantur Christum prius fuisse purum hominem, & postea suis meritis assecutum fuisse vnionem cū Verbo; hæc sententia falsitatis conuincitur. Tum ex rationibus in propositione allatis. Tum ex Concilio Ephesino 1. can. 13. Calcedonen. act. 1. Tolet. 11. & ex alijs Concilijs, & Patribus apud Tannerum d. 1. quæst. 4. dub. 4. n. 120. apud Puteanum q. 6. art. 6. dub. 1.

Tertiò sequitur, falsam esse Origenis opinionem lib. 2. Periarcon. c. 6. asserentis omnes animas, & consequenter etiam animā Christi ab initio mundi creatam fuisse, suisq; meritis consecutam fuisse vnionem cū Verbo. Hæc opinio refellitur rationibus in propositione allatis, & dānatur à Leone ep. 11. in 6. Synodo apud Nicephorum lib. 17. Hystor. cap. 28. & alibi pluribus in locis. Et ratio generalis est, quia cū Dei perfecta sint opera, conueniens non erat, vt animæ crearentur ante generationem corporum, præsertim cum animæ operari nequeant sine corpore. Ita Vasq. disp. 37. cap. 4. nu. 29. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Ordine intentionis tota humanitas prius fuit assumpta, quam partes; ideo enim partes assumptæ fuerunt, vt assumeretur totum. Ergo assumptio totius humanitatis est veluti finis assumptionis partium; finis autem in intentione prior est medijs. Ordine verò executionis prius assumptę fuerunt partes, quam tota humanitas; nam tota humanitas assumi non poterat nisi assumptis partibus. Ergo ordine exequutionis assumptio partium prior fuit assumptione totius humanitatis. Ita Puteanus q. 6. art. 6. dub. 2. Raconius de Incarnatione q. 4. Suarez d. 17. sect. 5. Becanus cap. 5. q. 2. Valentia q. 6. pun. 2. Tanner. disp. 1. quæst. 4. dub. 5. quæsito 2. & alij.

3 Sed modo dubium est primò, Vtrum humanitas prius assumpta sit, quā accidentibus informaretur.

Respondeo, prius assumptam esse humanitatem, quam recepta sint in humanitate aliqua accidentia. Ra-

tio est, quia natura prius subsistere debet, quam accidentaliter perficiatur, vt benè Suarez disp. 17. sect. 3. & alij, quos supra retuli quæst. 2. puncto 5.

4 Quæres, Vtrum partes humanitatis prius inter se vnitæ fuerint, quam assumptæ à Verbo.

Respondeo, iuxta dicta in propositione, ordine intentionis prius vnitas fuisse inter se, quam cum Verbo. Ratio est, quia assumptio totius humanitatis est primario intenta; assumptio enim partium intenta fuit propter totam humanitatem. Ergo ordine intentionis prior est assumptio totius humanitatis, quam assumptio singularum partium, consequenter ordine intentionis prius inter se vnitę sunt, quam assumptæ à Verbo; ordine verò executionis prius assumptæ fuerunt partes, & vnitæ verbo, quam inter se. Ratio est. Primò, quia in executione partes remanent vnitæ Verbo, etiamsi inter se non remaneant vnitæ, vt patet in triduo mortis, in quo anima, & corpus vnita erant Verbo, & non inter se. Ergo in executione vnio partium cum Verbo non pendet ab vnione partium inter se. Ergo in executione vnio partium inter se est posterior vnione ipsarum partium ad Verbum; nam posterius natura est illud, quod ab alio pendet; vnio autem partium inter se pendet ab vnione partium ad Verbum. Secundò, quia prius est rem aliquam, atque adeo humanitatem ipsam existere, & subsistere, quam vniri alteri; (credibile enim est illū ordinem, quantum fieri potuit, à Verbo seruatum fuisse in assumptione humanitatis, qui seruari solet in generatione hominis, iuxta quē prius subsistit anima, quam corpori vniatur) sed anima Christi nunquam subsistit propria subsistentia, sed sola subsistentia Verbi, per quam assumpta fuit; cum enim eodem instanti temporis creata, & assumpta fuerit, non potuit habere propriam subsistentiam, alioquin in eodem instanti habuisset duas subsistentias, propriam scilicet, & alienam; aut in eodem instanti accepisset, & amisisset propriā subsistentiam. Ergo anima prius assumpta fuit à verbo, & terminata verbi subsistentia, quam vnita corpori. Idem cum proportione dici posse videtur de corpore; quamuis enim subsisteret propria subsistētia, antequam assumeretur, (erat enim purissimus Immaculatæ Virginis sanguis) tamen cum anima iam haberet subsistentiam Verbi, decebat, vt etiam ipsum corpus eandem subsistentiam haberet, dimissa propria subsistentia; consequenter in executione corpus, seu partes humanitatis prius assumptæ fuerunt à Verbo, quā inter se vnitæ. Ita Suarez disp. 17. sect. 2. Becanus loco citato. Valentia disp. 1. quæst. 6. pun. 2. Puteanus loco citato. Tannerus loco citato num. 148. & 151. & alij contra Vasquez disput. 37. cap. 7. & seqq. & disput. 39. cap. 3. & alios asserentes animam, & carnē prius natura vnitas fuisse inter se, quam assumptas à Verbo.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Ordine intentionis, & dignitatis prius assūpta fuit anima,

ma, quam corpus. Ratio est. Tum quia in 6. Synodo act. 12. dicitur, *Carnem sibi mediante anima rationali compaginasse Verbum Dei*. Tum quia anima perfectior est corpore, & corpus congruitatem habuit ab anima, vt assumeretur; corpus enim cum sit irrationale, non habet congruentiam, vt per se assumatur, sed in ordine ad animam. Ita communiter Doctores contra Durandum in 3. dist. 2. quæst. 2. In executione verò in genere causæ materialis, prius assumptum videtur corpus, quam anima. Ratio est. Tum quia verosimile est illum ordinem à Verbo, quantum fieri potuit, seruatum fuisse in assumptione, qui seruatur in generatione; sed in generatione materia præexistit formæ. Ergo etiam in assumptione. Tum quia creatio animæ, & consequenter assumptio, quę posterior est creatione, præsupponit corpus dispositum, in quo creatur, & corpus comprehendit materiam subsistentē. Ergo in executione prior est asśūptio carnis in genere causę materialis. Ita Suarez disp. 17. sect. 3. Valentia d. 1. quæst. 6. pun. 2. Tannerus disp. 1. q. 4. dub. 4. num. 134. & 156. Raconius loco citato, & alij contra Vasquez disp. 37. cap. 7. num. 46. Cabreram quæst. 6. art. 5. Didacum Aluarez disp. 30. conclus. 1. num. 5. & alios.

Obijcies primo, Anima fuit medium, propter quod assumpta fuit caro; mediū aūt prius assumitur, quā id, cuius est medium. Ergo prius assumpta fuit anima.

Respondeo, Animam dici mediū, vt quo, non verò vt quod; illud enim est medium, vt quo; quod licet prius assumptum non fuerit, nihilominus fuit dispositio, aut conditio, aut ratio assumendi alterum; quod accidit in assumptione animæ respectu corporis; assumptio enim animæ fuit ratio, seu conditio assumendi corpus, vt probatum fuit in tertia propositione; medium verò, vt quod, dicitur illud, quod prius assumptum fuit, quam alterum; cum autem corpus prius assumptum fuerit, quam anima, nō potest anima dici mediū, vt quod, assumptionis corporis. Ita Suarez, Vasquez, Valentia, Tannerus, & alij contra Cabreram loco citato, asserentem animam respectu carnis dici medium assumptionis, vt quod.

Obijcies secundo, generaliter contra ea, quæ diximus de ordine, quo partes naturę humanę vnitę sunt Verbo. Quando vnum vnitur duobus, quatenus vnum sunt, æqualiter vnitur ipsis absque vllo ordine prioris, vel posterioris. Sed Verbum vnitum fuit animæ, & corpori, quatenus vnū sunt, idest quatenus vnam naturam humanam constituunt. Ergo Verbum æqualiter, & sine ordine prioritatis, & posterioritatis vnitum fuit animæ, & corpori.

Respondeo, Verbum vniri animę, & corpori non solum vt sunt vnum, sed etiā vt sunt distincta, & diuersa.

Punctum Tertium.

An aliæ naturæ, etiam irrationales assumi possint à Deo.

1 *Naturæ irrationales assumi possunt à Deo.*

2 *Terminus primarius vnionis hypostaticæ est terminatio personalis, quoties vnio fit cum natura rationali.*

3 *Prædicata naturæ irrationalis affirmari possunt de Deo, cum debita tamen reuerentia, & circumspectione, si Deus assumeret naturam irrationalem.*

4 *Materia prima per se assumi potest à Deo.*

5 *Forma cum materia, aut etiam sine materia assumi potest à Deo.*

6 *Caro, ossa, & aliæ partes integrantes assumi possunt a Deo.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Naturæ etiam irrationales assumi possunt à Deo per potentiam ipsius absolutam. Ratio est. Tum quia licet natura irrationalis non habeat intrinsecam congruentiam, & dignitatem, vt assumatur, tamen non implicat ipsam assumi à Deo. Tum quia corpus Christi in triduo mortis mansit vnitum hypostaticè Verbo; sed illud tunc temporis erat creatura irrationalis. Ergo natura irrationalis assumi potest à Deo per potentiam ipsius absolutam. Ita S. Thomas quæst. 4. art. 1. Vasquez disp. 30. cap. 2. num. 5. Valentia disp. 1. q. 4. pun. 1. Suarez disp. 14. sect. 2. Becanus cap. 5. q. 3. & 4. Tannerus disp. 1. quæst. 4. dub. 2. num 61. & alij apud Vasquez loc. citato num. 5. & apud alios præcitatos Doctores.

Obijcies primo, effectus primarius vnionis hypostaticæ est terminatio personalis; terminus enim vnionis hypostaticæ est persona diuina; sed natura irrationalis non est capax terminationis personalis, cum non possit constituere personam. Ergo natura irrationalis non potest hypostaticè vniri Verbo, seu assumi à Verbo.

2 Respondeo, terminum primarium vnionis hypostaticæ esse terminationem personalem, quoties vnio hypostatica fit cum natura rationali; si verò fiat cum natura irrationali, non est vnio personalis, sed hypostatica, seu suppositalis, vt benè Suarez disp. 14. sect. 2. col. 3. & alij.

Obijcies secundo, si Deus per potentiam absolutam assumeret naturam irrationalem, sequeretur prædicata naturæ irrationalis attribui posse Deo per communicationem idiomatum, consequenter si assumeret naturam bouis, aut leonis, aut ligni, vocari posset bos, leo, lignum, & his similia; sed hoc implicare videtur. Ergo etiam implicat Deum assumere naturam irrationalem.

3 Respondeo præfata prædicata posse quidem prædicari de persona diuina ob communicationem idiomatum; vtendum tamen esse debita reuerentia, & circunspectione. Ob id Caietanus quæst. 4. art. 1. admonet hanc sententiam quidem tenendam esse, sed linguam cohibendam; quam tamen Gabriel in 3. dist. 1. quæst. 2. art. 1. nō cohibuit asserens ob vnionem hypostaticam fieri posse, vt istæ propositiones verificentur, Deus est homo damnatus, Deus est Diabolus; hoc tamen falsum est, cum Deus assumere nequeat naturam peccato infectam.

4 Ex dictis colligi potest primo, materiam primam per se assumi posse à

ſe à Deo. Ratio eſt, tum quia materia prima eſt ſubſtantia per ſe ſubſiſtens. Ergo Deus poteſt ipſius ſubſiſtentiam auferre, & ipſam ſua ſubſiſtentia ſuſtentare, ſiue illam relinqueret cum ſua forma, ſiue eam conſeruaret ſine forma. Tum quia corpus Chriſti in triduo mortis ſubſiſtebat ſubſiſtentia Verbi, & tamen nonnulli Doctores putant corpus Chriſti vnitũ fuiſſe ſuppoſito diuino abſque omni forma. Ita Scotus, Gabriel, & alij, quos ſequitur Suarez diſp. 14. ſect. 2. ſub finem, & prolixius ſect. 2. concl. 1. Tannerus diſp. 1. quæſt. 4. dub. 2. num. 65. Becanus cap. 5. q. 4. & alij contra Cabreram quæſt. 4. art. 1. diſp. 4. §. 2. Didacum Aluarez d. 21. concl. 3. num. 11. & alios.

5 Secundò, colligitur formam aſſumi poſſe à Deo cum materia, aut ſine materia. Ita Doctores citati.

Obijcies, forma actu informans materiam actu dependet à materia tanquam à ſuſtentãte. Ergo non poteſt actu per ſe ſubſiſtere. Ergo non poteſt immediatè aſſumi, & ſubſiſtere ſubſiſtentia Dei.

Reſpondeo, Deum poſſe auferre dependentiam formæ à materia, manente informatione, & ſuſtentare formam ſua ſubſiſtentia; ſicut .n. anima rationalis de facto non dependet à materia in ſuſtentãdo, cum ſubſiſtat propria ſubſiſtentia, licet informet materiam; ita fieri poteſt, vt animæ brutorum, aut rerum inanimatarum informent materiam, à qua tamen non dependerent quoad ſubſiſtentiam, ſi Deus ſua ſubſiſtentia ſuppleret ſubſiſtentiam materiæ. Ita Suar. ſect. 3. concl. 2. & Becan. loc. cit. Aluar. lo. cit. concl. 4. & alij contra Vaſquez diſp. 30. c. 5. num. 21. aliter ſentientem de formis corruptibilibus.

6 Tertiò, colligitur partes integrantes, vt carnem, oſſa, & ſimiles partes integrales humani corporis aſſumi poſſe à Deo, vt patet ex rationibus ſuperius allatis. Ita Suarez diſp. 14. ſect. 3. concl. 3. Tannerus diſp. 1. quæſt. 4. dub. 2. aſſertione 7. num. 67. contra Cabreram q. 4. art. 1. diſp. 4.

Punctum Quartum.

An natura ſubſiſtens in propria perſonalitate aſſumi poſſit à perſona Diuina.

1 *Natura creata non poteſt aſſumi ſimul cũ perſonalitate naturæ creatæ.*
2 *Natura creata terminata propria ſubſiſtentia non poteſt aſſumi etiam non aſſumpta perſonalitate creata.*
3 *Humanitas terminata propria ſubſiſtentia poteſt terminari aliena ſubſiſtentia, ſi ponatur in aliquo loco abſque propria ſubſiſtentia.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Natura creata non poteſt aſſumi ſimul cum perſonalitate naturæ creatæ. Ratio eſt, tum quia perſonalitas eſt vltimus terminus naturæ. Ergo non poteſt vlterius terminari; alioquin nõ eſſet vltimus terminus naturæ. Tũ quia Patres diſputantes contra Neſtorium, & alios admittẽtes duas pſonas in Chriſto, ſic argumentabantur. In humana

Christi natura adest increata subsistentia Verbi. Ergo abest subsistentia propria naturæ humanæ. Hæc consequentia falsa esset, si subsistentia propria naturæ creatæ existere posset simul cum subsistentia increata. Ita communiter Doctores apud Vasquez 3. par. disp. 33. cap. 2.

2 Maior difficultas est, vtrum ipsamet natura creata terminata propria subsistentia, assumi possit à persona diuina, non assumpta personalitate, & subsistentia creata.

Respondeo non posse assumi, vt patet. Tum ex rationibus allatis. Tum quia de ratione personalitatis est primo, vt ipsa sit terminus incommunicabilis, seu in communicabiliter terminans naturam, cuius est personalitas. Secundò, vt faciat naturam creatam, quam terminat, in se subsistere, & seorsim ab omni alia subsistētia. Hoc posito, sic argumentor. Implicat naturam creatam subsistere separatim in se, & non subsistere separatim, seu existere in se seorsim ab alio, & existere in alieno supposito. Ergo implicat naturam creatam terminari propria subsistētia, & simul assumi à persona diuina; quia sic subsisteret separatim in se, & non subsisteret separatim in se, quod implicat; nam isti modi ita repugnant inter se, vt vnus proximè includat negationem alterius, & sicut implicat eandem virgam simul esse curuam, & rectam, & idem accidens simul per se esse, & actualiter inhærere, cum isti modi immediatā repugnantiā in se contineant; ita ēt implicat subsistere separatim, & non subsistere separatim. Ita Suarez disp. 14. sect. 1. Puteanus quæst. 4. art. 6. dub. 2. vbi alias rationes afferunt, & refellunt Becanus cap. 5. quæst. 6. Aluarez disp. 26. Vasquez disp. 33. cap. 2. Tannerus quæst. 4. dub. 1. num. 44.

Obijcies primo, eadem natura subsistere potest duplici subsistentia aliena; eadem enim natura assumi potest ab omnibus personis Sanctissimæ Trinitatis, vt supra probatum est. Ergo etiam subsistere potest subsistentia propria, & simul aliena, cum par ratio sit subsistētiæ propriæ, & alienæ. Ergo natura terminata ꝓpria subsistētia assumi pōt à Deo.

Respondeo, eandem naturam posse virtute supernaturali subsistere duplici subsistentia aliena, non verò propria, & simul aliena. Ratio disparitatis est, quia subsistentia propria facit naturam seorsim in se subsistere, & separatim ab omni substantia extranea; subsistentia verò aliena non facit seorsim in se subsistere, sed facit subsistere in alio; fieri autem non potest, vt natura subsistat in se separatim, & simul subsistat in alio; fieri verò potest, vt natura subsistat in pluribus alijs suppositis, vt benè Suarez, & Becanus locis citatis.

Obijcies secundo, Deus facere potest, vt idem accidens inhæreat simul duobus subiectis, & vt calor, & frigus existant simul in eodem subiecto. Ergo etiam facere potest, vt eadem natura subsistat duplici subsistentia.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia posito accidente in duobus subiectis, aut calore, & frigore in eodem subiecto, nulla sequitur cōtradictio; sequitur verò contradictio, si ponamus

mus naturam subsistere propria, & simul aliena subsistentia, quia subsisteret in se separatim ab extranea subsistentia, & non subsisteret separatim, quod implicat, sicut implicat idem accidens esse simul per se, & esse in alio.

Obijcies tertiò, essentia diuina iã terminata personalitate Patris, & Filij, terminatur, & subsistit in persona Spiritus Sancti; essentia enim diuina prius prioritate rationis intelligitur subsistere subsistentia Patris, & Filij, quam subsistentia Spiritus Sancti, cum Spiritus Sanctus procedat à Patre, & Filio tanquam à principio originis. Ergo non implicat naturam terminatam propria persona, terminari etiam aliena.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia nõ implicat eandem naturam terminari pluribus subsistentijs proprijs, cuiusmoodi sunt tres personæ Sanctissimæ Trinitatis respectu diuinæ naturæ; implicat verò terminari simul propria, & aliena subsistentia. Ratio disparitatis est, quia, dum eadem natura pluribus subsistentijs proprijs terminatur, plures illæ subsistentiæ non tribuunt ipsi naturæ cõtradictorium effectum, sed potius eundem, cum omnes illæ faciant, vt natura sistat in se. Si verò natura existens in propria persona simul vniretur alteri personæ, illa natura haberet effectus formales contradictorios, sisteret enim in se seorsim ab alieno supposito, & sisteret in se non seorsim ab alieno supposito. Hac de causa propria persona naturæ humanę in Christo non remansit, vt Ecclesia definiuit in Concilio Ephesino can. 13. & alibi, Sed sola persona verbi.

3 Quæres, Vtrum humanitas terminata propria subsistentia, possit subsistere, & terminari aliena subsistentia, si ponamus humanitatem esse in pluribus locis.

Respondeo affirmatiuè, si ponamus humanitatẽ in aliquo loco absque propria subsistentia; ibi enim terminari potest aliena subsistentia, quia nulla sequitur contradictio, sicut neque sequitur pro diuersis temporibus; nam eadem natura pro tẽpore, quo propriam habet subsistentiam, terminari nõ potest aliena subsistentia; potest verò pro tempore, quo propriam non habet subsistentiam; sicut vnum accidens potest in vno loco per se esse, & in alio inhærere, & vna linea in vno loco esse recta, & in alio curua, iuxta Suarez d. 14. sect. 1. ad finem, & alios; quamquam in his exemplis non leuis dissensio esse soleat inter Doctores, dum quærunt, an idem numero corpus in pluribus locis constitui possit.

Punctum Quintum.

An accidens assumi possit.

1 *Accidens immediatè assumi potest à persona Diuina.*

2 *Subsistentia diuina licet sit infinitæ perfectionis, non potest accidens assumere.*

VNICA PROPOSITIO.

1 NVllum accidens immediatè assumi potest à persona diuina, consequenter immediatè coniungi non potest cum subsistẽtia diuina,

uina, & per ipsam immediatè subsistere. Ratio est, primo, quia substantia nō potest inhærere alteri per modum accidentis, alioquin esset accidens, & non substantia, cuius proprium, & essentiale est per se subsistere. Ergo neq; accidens potest per se subsistere, cum de essentia accidētis sit inhærere, & non per se subsistere subsistentia substantiali. Secundò, quia subsistentia, vel existentia cuiusq; rei debet esse illi proportionata; subsistentia autem diuina non est proportionata accidenti, cum nō sit subsistentia accidentalis. Ita S. Thomas de Incarnat. quæst. 4. art. 8. Valentia disp. 1. q. 4. pun. 1. Vasq. d. 30. cap. 5. num. 10. Suarez disp. 14. sect. 4. Becanus de Incarnat. cap. 5. q. 5. Tannerus disp. 1. q. 4. dub. 2. nu. 54. & alij apud Suarez loco citato, & apud Vasq. loco cit. contra Didacū Aluarez de Incarnat. quæst. 4. art. 1. disput. 22. conclus. 5. Medinam, & alios apud præfatos Doctores.

Obijcies primo, nulla apparet repugnantia, cur id fieri non possit. Deus enim de facto conseruat accidentia panis, & vini sine subiecto, itaut habeant modum per se essendi similem subsistentiæ. Ergo Deus potest per suam subsistentiam efficere, vt accidentia subsistant.

Respondeo, repugnare naturę accidentis, vt subsistat subsistētia substantiali, vt in propositione probatū fuit; & accidentia specierum Eucharistiæ separata à substantia panis, & vini, licet habere videantur modum essendi per se; tamen per se non existunt, sed Deus efficienter supplet locum subiecti, non communicando accidentibus suam subsistentiam.

2 Obijcies secundò, subsistentia diuina est infinita, & eminenter continet omnem perfectionem subiecti. Ergo supplere potest locum subiecti, terminando ipsa accidentia, & efficiendo, vt illa per se subsistant.

Respondeo, subsistentiam diuinam esse quidem infinitæ perfectionis, non tamen posse formaliter supplere, quod naturæ rei aduersatur; naturæ autem accidentis aduersatur, vt subsistat. Potest quidem Deus in genere causæ efficientis dare existentiam accidenti, quam alioquin accidens non haberet absque subiecto; non tamen efficere potest, vt accidens subsistat subsistentia diuina, vel etiam creata, cum subsistētia necessariò sit terminus substantialis.

Obijcies tertiò, Deus de facto facit, vt anima Christi subsistat subsistentia increata Verbi. Ergo etiam efficere potest, vt accidens Christi, aut alterius subsistat eadem subsistentia.

Respondeo, negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia anima Christi est substantia; subsistentia autem est terminus substantiæ; non verò accidentis.

Obijcies quartò, Christus non solum assumpsit carnem, & animam, verum etiam potentias animæ, vt intellectum, & voluntatem, & alia corporis accidentia. Ergo accidens assumi potest à Deo.

Respondeo, Christum assumendo animam, & corpus assumpsisse accidentia mediatè, non verò immediatè; Christus enim assumendo animā, & carnem, non terminauit accidentia, sed animam, & carnem, quibus accidentia inhærebant. Quamobrē

dum

dum Patres, & Concilia asserunt Verbum assumpsisse animam, intellectum, & operationes humanas, intelligendi sunt de assumptione immediata, vel mediata iuxta naturam cuiusque rei. Vide Suarez disput. 14. sect. 4. & disp. 15. sect. 8. Tannerum loco citato dubio 3. assertione 6. num. 116. & alios præcitatos Doctores.

QVÆSTIO QVINTA.

De termino totali, & adæquato incarnationis, qui est Christus Dominus, constans persona assumente, & natura assumpta.

IN hac Quæstione quattuor principaliter explicabo. Primò, An terminus principalis Incarnationis sit Christus, constans natura diuina, & humana. Secundò, Vtrum in Christo post Incarnationem remanserint duæ naturæ, & duæ personæ. Tertiò, Vtrum persona Christi sit composita. Quartò, Vtrum persona Christi sit creata, & consequenter Christus vocari possit creatura.

Punctum Primum.

Vtrum terminus principalis Incarnationis sit Christus, prout constat natura diuina, & humana.

1 *Terminus principalis Incarnationis est Christus.*

2 *Persona Verbi precisè non est terminus Incarnationis.*

DE termino vnionis egi Quæstione præcedente, puncto 2. Hic iterum ex professo explicabo terminum completum, & principalem Incarnationis, seu vnionis hypostaticæ.

VNICA PROPOSITIO.

1 TErminus principalis Incarnationis, proueniens ex vnione, est Christus prout est persona diuina subsistens in duabus naturis, diuina, & humana. Ratio est, tum quia lo-

Ioann. 1. dicitur *Verbum caro factum est*. Tum quia ille est teminus Incarnationis, quem concepit, & peperit Beatissima Virgo Maria; sed Beatissima Virgo Maria peperit, & concepit Christum, idest personam filij Dei, vt subsistentem in humanitate, vt patet ex verbis Angeli, Lucæ 1. *quod ex te nascetur sanctum vocabitur filius Dei*. Ergo &c. Tum quia ille est terminus principalis Incarnationis, qui prouenit, & resultat ex actione Incarnationis, & ex vnione; sed ex huiusmodi actione, & vnione, resultat Christus, idest persona Verbi subsistens in duabus naturis, diuina, & humana. Ergo & cæt. Ita Caietanus de Incarnatione quæst. 2. art. 1. Suarez disp. 7. sect. 3. concl. 3. Tannerus disp. 1. quæst. 3. dub. 2. assert. 4. num. 59. & alij communiter contra Durandum in 3. dist. 5. quæst. 2.

2 Hinc sequitur primo, personam Verbi precisè non posse dici terminum Incarnationis, cum ipsa persona Verbi in tempore produci non possit; ipsam verò personam Verbi, vt existentem in duabus naturis per Incarnationem vnitis, esse terminum Incarnationis, hic enim est Christus pro vt est persona diuina in duabus naturis subsistens.

Obijcies cum Durando loco cit. terminus actionis subsequitur actionem, non verò præexistit actioni; sed persona Christi preexistit actioni Incarnationis, persona enim Verbi non accepit esse per Incarnationē. Ergo non pōt esse terminus Incarnationis.

Respondeo personam Verbi, vt subsistentem solum in natura diuina, præexistere actioni Incarnationis, consequenter vt sic non esse terminum Incarnationis; vt verò terminat aliam naturā, & cum ea constituit hunc hominem, non præexistit actioni incarnationis, sed subsequitur, & hoc pacto est terminus principalis incarnationis, vt benè Suarez, & Tannerus locis citatis, Becanus cap. 6. quæst. 2. num. 6. & alij communiter, cum S. Thoma q. 2. art. 2. & 3. dum asserunt vnionem Verbi cum natura humana factam fuisse in persona.

Punctum Secundum.

An in Christo post Incarnationem remanserint duæ personæ, & duæ naturæ, diuina, & humana.

1 *Naturæ duæ remanserunt in Christo post Incarnationem.*
2 *Natura diuina per Incarnationem conuersa non fuit in humanam, neque humana in diuinam, neque facta fuit vna ex duabus.*
3 *Per Incarnationē ex natura diuina, & humana facta non fuit vna substantia per aggregationem, seu per accidens.*
4 *Natura Verbi diuina incarnata fuit.*
5 *Christus per Incarnationem continet vnam personam, & duas naturas.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Duæ naturæ, diuina, & humana, integræ, & inconfusæ remanserunt in Christo post Incarnationem. Ratio est primo, quia ita expressè definitum est in Concilio Cal-

redonen. action. 5. anno 451. vbi dicitur, *Confitemur in nouissimis diebus filium Dei vnigenitum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indiuisè, inseparabiliter agnoscendum, nunquam sublata differentia naturarum propter vnionem.* Idem habetur in Cõcilio Ephesino, & in 5. Synodo act. 1. in simbolo Athanasij, ibi *Vnus omnino, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ*, & in pluribus alijs Cõcilijs apud Suarez disp. 7. sect. 2. concl. 1. apud Bellarminum lib. 3. de Christo. Vasquez de Incarnatione disp. 14. ca. 3. num. 2. & seqq. Tannerum disp. 1. quæst. 3. dub. 2. Puteanum quæst. 2. art. 1. & ita sustinent Patres apud præfatos Doctores. Secundo, quia Christus est verus Deus, & verus homo; sed non esset verus Deus, & verus homo, nisi vtraque natura in Christo integra, & inconfusa permansisset. Ergo in Christo permanserunt duæ naturæ, diuina, & humana, integræ, & inconfusæ.

Maior probatur quoad primam partē, quod Christus sit verus Deus, Isaiæ 35. *Deus ipse veniet, & saluabit nos*, Ioann. 1. *In principio erat Verbum.* Ioannis 10. *Ego, & pater vnum sumus.* Deinde probatur eadē minor quoad secundam partem, quod Christus sit verus homo; Ioannis 1. *Verbum caro factū est.* Ioan. 4. *Omnis spiritus qui cõfitetur Iesum Christum in carne venisse, idest factum ex carne, idest factū hominem, ex Deo est*, & alibi. Tertiò, quia Christus in Euangelio aliquādo vocat se æqualem Patri, aliquando minorem Patre, id autem verificari non posset, nisi natura diuina, & humana salua, & integra in Christo remāsisset. Ita communiter Doctores Catholici contra Eutichetem, Dioscorum, & Acephalos Hæreticos asserentes in Christo vnam tantum esse naturam.

2 Hinc sequitur primo, naturam diuinam per Incarnationem conuersam non fuisse in humanam. Tum quia per Incarnationem non remansisset in Christo vtraq; natura salua, & integra. Tū quia Christus nō esset verus Deus, cū Deus incapax sit omnis mutationis. Tum quia tota Trinitas esset homo, cum natura diuina idem sit cum Sanctissima Trinitate.

Secundò, sequitur naturam humanam per incarnationem conuersam non fuisse in diuinitatem. Tum quia alioquin non remansisset vtraque natura integra. Tum quia Christus non esset verus homo. Tum quia Christus passus, & mortuus fuisset secundum diuinitatem; nam secundū illam naturam passus fuit, quam per incarnationem retinuit.

Tertiò, sequitur per Incarnationem factam non fuisse vnam naturam ex duabus, sicut fit ex materia, & forma, seu ex anima, & corpore. Tū quia Christus simpliciter nec esset Deus, nec homo, sicut homo simpliciter nec est anima, nec corpus; differentia n. alicui rei addita, & totum in ratione totius constituens, variat speciem, sicut vnitas numerū, ex Arist. 8. Metaph. 10. Tum quia vtraque natura diuina, & humana, salua, & integra in Christo remansit. Tum quia natura diuina est actus purus immutabilis, & independens. Ergo non potest constituere vnam naturam cum alia tanquam materia, vel forma.

3 Rogabis, Vtrum per Incarnatio-

tio-

tionem, ex natura diuina, & humana dici posset factam fuisse vnam substantiam per aggregationem, seu per iuxta positionẽ, seu per accidens, sicut ex multis lapidibus per solam coniunctionem localem fit aceruus, & ex lapidibus, ac lignis iuxta regulam artis dispositis, fit domus.

Respondeo negatiuè, quia licet in compositione per aggregationem componentia remaneant integra, tamen ex ipsis non fit vnum per se, ac simpliciter, sed per accidens, & secundum quid; per incarnationem verò fit vnum ens per se, & simpliciter. Ita S. Thomas q. 2. art. 1. Suar. ibidem in Commentario, Tannerus disp. 1. quæst. 3. dub. 2. num. 34.

Obijcies contra propositionem primam, in Concilio Calcedonensi Action. 1. referuntur hæc verba Cyrilli. *Non opportet intelligere duas naturas, sed vnam naturam Verbi Dei incarnatam*. Ergo ex sententia Cyrilli non extant in subsistẽtia Verbi duæ naturæ, sed vna.

4 Respondeo primo, ex illis verbis præcisè, & secundum se solum spectatis, colligi solum diuinam Verbi naturam incarnatam fuisse; cum enim per carnem intelligatur natura humana, certum est solum naturam diuinam dici posse incarnatam, seu factam carnem, non verò naturam humanam; cum nulla res fieri possit id, quod iam re ipsa est; nomine tamen naturæ diuinæ hoc in loco intelligitur ipsum Verbum diuinum ex Damasceno lib. 3. cap. 6. vbi ait, *Cum Verbi naturam dicimus, Verbum ipsum significamus*.

Respondeo secundo, Cyrillum loqui de natura habẽte proprium suppositum, sola enim natura diuina retinuit proprium suppositum, non verò natura humana, quæ vnita fuit supposito diuino; Cyrillus enim disputat contra hæreticos distinguentes naturas in Christo secũdum suppositum, quod tamen est falsum.

Respondeo tertio, illa priora verba, *Non oportet intelligere duas naturas*, non extare apud Cyrillum, sed illi affingi, & imponi. Vide Vasquez disp. 14. cap. 3. num. 59. & seqq. Suarez disp. 7. sect. 2. col. 6. & 7. obiect. 3. Tannerum disp. 1. q. 3. dub. 2. num. 38. Puteanum q. 2. art. 1. num. 1. Becanum cap. 6. quæst. 1. num. 11.

Obijcies secundo, in Christo est vna tantum persona. Ergo etiam vna tantum natura; idem enim sunt natura indiuidua, & persona.

Respondeo negando consequentiam; aliud enim est natura, & aliud persona, vt patet ex supra dictis.

Obijcies tertio, Ioannis 1. dicitur *Verbum caro factum est*. Ergo natura Verbi conuersa est in carnem; sicut enim ex illo Ioannis 2. *Aqua vinum facta*, colligitur aquam conuersam fuisse in vinum, ita etiam cum proportione colligi potest ex illo Ioannis 1. cum ex similibus verbis consimilis significatio deducenda sit.

Respondeo, non semper ex illis verbis, in quibus dicitur aliquid factum esse aliud, colligi conuersionem illius rei in aliud; sed accessionem, seu acquisitionem; vt quando Christus dicitur factus annorum duodecim, aut cum quis dicitur factus sanus, Magister, Doctor, Princeps, & cæt. quamuis ergo verba similia sint, non tamen est eadem signi-

gni-

gnificatio; significatio enim trahenda nō est ex similitudine verborum, sed ex re ipsa, & ex antecedentibus, & consequentibus.

Obijcies tertio, Patres, vt Athanasius in simbolo, Leo Papa Epist. 11. & alij comparant vnionem diuinitatis, & humanitatis cum vnitate corporis, & animæ, *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*, sed vnio corporis, & animæ constituit vnam naturā. Ergo etiam vnio diuinitatis, & humanitatis constituit vnam naturam. Ergo per Incarnationē in Christo non remanserunt duæ naturæ.

Respondeo cum S. Thoma quæst. 2. art. 2. & alijs, duplicem esse vnitatem, naturæ, & personæ. Athanasius loquitur de vnitate personæ, non de vnitate naturæ. Sicut enim ex anima rationali, & carne constituitur vnus homo, quod non est nomen naturæ abstractæ, sed suppositi, & personæ; ita etiam ex Deo, & homine constituitur Christus, idest persona Christi existens in natura diuina, & humana; cum natura humana propriam amittat subsistentiam, & subsistat subsistentia Verbi.

Obijcies quartò, *Ita Verbum per Incarnationem factum est caro, sicut panis in Eucharistia fit corpus Christi*; sic .n. loquitur Iustin. Martyr in Apol. 2. pro Christianis; sed panis conuertitur in corpus Christi. Ergo etiam Verbum per Incarnationem conuersum est in carnem.

Respondeo, negando maiorem propositionem; similitudo autem, & comparatio Patrum non procedit in modo mutationis, vel vnionis, sed in rebus ipsis præsentibus; sicut enim sub speciebus panis, & vini est vera Caro, & Sanguis Christi; ita etiam Verbum Incarnatum veram habet carnem, & Sanguinem. Ita Suarez loco citato ad finem primæ obiectionis, Becanus loco citato num. 9. & alij.

Obijcies quintò, Christus ad Philippen. 2. dicitur *Factus ad similitudinem hominum*. Ergo non est verus homo. Ergo in Christo non remansit verè natura humana.

Respondeo, Christum dici factum ad similitudinem hominum, quia non habuit imperfectionem hominum, licet haberet eandem essentiā; Christus enim non contraxit ignorantiam, morbum, & alias huius generis imperfectiones, quę comitantur, seu consequuntur peccatū. Ideò Christus non dicitur simpliciter factus homo, quia non fuit obnoxius peccato, ignorantiæ, morbo, & his similibus; verè tamen fuit, & est homo, sed expers præfatę humanæ imperfectionis, vt alibi tradit idē Apostolus, *Voluit per omnia fratribus assimilari pro similitudine absq; peccato*.

Obijcies sexto, Christus dicitur homo cęlestis, & de Cœlo; Adam verò homo terrenus, & de terra factus, 1. Corinth. cap. 15. *Primus homo*, inquit, *de terra terrenus, secundus homo de cælo cælestis*. Ergo in Christo non reperitur natura humana, alioquin vocari posset homo terrenus.

Respondeo, Christum vocari cœlestem primo ratione originis, quia conceptus fuit de Spiritu Sancto, nō per seminalem generationem. Secundo, quia cælestem habuit viuendi rationem. Tertiò, quia habuit subsistentiam diuinam; & in hunc sensum

expli-

explicatur locus ille Ioannis 3. *Nemo ascendit in cœlum, nisi filius hominis, qui descendit de cęlo*.

Obijcies septimò, Christus fuit impassibilis. Ergo non retinuit naturam humanam, cui competit passibilitas.

Respondeo primò, Christum fuisse passibilem; pro nobis enim passus, & mortuus est.

Respondeo secundo negando cõsequentiam; quamuis enim Christus passibilis non fuisset ratione beatitudinis, quam ab instanti Cõceptionis habuit; nihilominus hinc non sequitur ipsum non habuisse naturam humanam, cum beati in cœlis naturam humanam non amittant.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 IN Christo post Incarnationem reperitur vna tantum persona in duabus naturis subsistens. Hæc propositio est de fide, & probari potest rationibus allatis à Suarez q. 2. disp. 7. sect. 3. concl. 1. à Becano c. 6. q. 2. Vasquez d. 15. & alijs; primò quia in Symbolo Athanasij sic habetur, *Sicut anima rationalis, & caro vnus est homo, ita Deus, & homo vnus est Christus*; sicut autẽ nomen, *Homo*, accipitur personaliter, ita accipitur nomen, *Christus*. Ergo in Christo est vna tantum persona. Secundò, quia dum Episcopus consecratur, interrogari solet hoc pacto. Credis Christũ in duabus naturis, & ex duabus naturis subsistentẽ? Respondet, Credo. Profitendo Christum in duabus naturis, detestatur errorem Eutichetis negantis duas in Christo naturas; profitendo Christum ex duabus naturis, detestatur errorem Nestorij existimantis Christum, id est humanam Christi naturam subsistere ex sola natura humana; putabat n. naturam humanam per Incarnationem non fuisse substantialiter vnitã Verbo, sed solum accidentaliter per singularem quẽdam affectum, & peculiaria gratiæ dona; consequenter Christum subsistere solum in natura humana, & naturam humanam non subsistere subsistentia Verbi. Tertiò quia Christus est verus Deus, & verus homo; sed non posset dici verus Deus, & verus homo, nisi esset vna tantum persona subsistens in natura humana, & diuina. Ergo in Christo est vna tantum persona. Minor probatur, quia duæ formæ; quæ in abstracto non prædicantur inter se, nõ possunt etiam in concreto de se inuicẽ prędicari, nisi cõiungãtur in eodẽ supposito; sed natura diuina, & humana sunt duæ naturæ, quæ de se inuicem non prędicantur in abstracto; humanitas enim non est diuinitas, vel è contra. Ergo non possunt inuicem prædicari in concreto, nisi subsistant eadẽ subsistẽtia. Ergo Christus non potest dici verus Deus, & verus homo, nisi sit vna tantũ persona subsistens in natura humana, & diuina.

Hinc sequitur primò, in Christo non esse duas personas accidentaliter vnitas, iuxta falsam Nestorij sententiam, vt patet, tum ex rationibus allatis. Tum quia Deus non diceretur homo, & homo Deus, sed homo diceretur Deifer, & Deus humanatus; nam duæ substantiæ accidentaliter vnitæ, non denominant se substantialiter, sed denominatiuè tantum. Ob id homo nõ dicitur vestis,

sed

sed vestitus; cum ergo Deus dicatur homo, & homo Deus, sequitur in Christo non esse duas personas accidentaliter vnitas, sed duas naturas in vno, & eodem supposito existētes.

Secundò sequitur vnionem Verbi cum natura humana non consistere solum in vnione accidentali per consensionem voluntatum, aut per inhabitationem filij in Christo per eximia dona; nã hinc sequeretur non solum Filium, verum etiam Patrem, & Spiritum Sanctum incarnatos fuisse, cum hæc efficiãtur ab omnibus personis diuinis per naturam, & voluntatem omnibus communem, vt benè Suarez loco citato.

Tertiò, sequitur in Christo esse vnam tantum hypostasim; idē enim est suppositum, hypostasis, & persona, vt ex Concilio Alexandrino tradit Nicephorus lib. 10. Hystor. cap. 15. Nazianzenus orat. 21. sub finē, & alij; cum hac tamen differentia, quod persona est subsistentia naturę rationalis; suppositum verò, vel hypostasis potest esse subsistentia cuiuslibet naturæ substantialis.

Obijcies contra dicta in secunda propositione. In Christo sunt duę naturæ. Ergo etiam duæ subsistentiæ, seu personæ, cum subsistentia sit modus à natura inseparabilis.

Respondeo negando consequentiam, vt patet ex dictis in præcedentibus.

Punctum Tertium.

Vtrum persona Christi sit composita.

1 *Persona Christi secundum se præcisè est simplex, vt verò subsistit in natura humana est composita.*

2 *Persona Verbi non componit cum essentia diuina, componit verò cum natura humana.*

3 *Compositio quid requirat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 PErsona Christi, præcisè, & secundum se considerata, est quidem omnino simplex, vt suppono ex tractatu de Trinitate; persona n. Verbi idem est cum diuina essentia, quæ omnis compositionis expers est; persona tamen Christi considerata vt subsistens in natura humana, seu vt est terminus resultans ex vnione, non est simplex, sed composita, sicut ipsa vnio incarnationis est vera cōpositio. Ratio est primo, quia ita definitum est in synodo 5. canon. 4. vbi dicitur, *Sancta Dei Ecclesia vnitionem secundum compositionem confitetur, idest secundum subsistentiam*, & canone 7. *Christus vocatur compositus ex duabus naturis*, & synodo 6. action. 4. *Confitemur Christũ ex duabus naturis compositum*; Idem constat ex pluribus alijs locis apud Doctores proximè citandos, qui etiam in hanc sententiam referunt plures Patres. Secundò, quia illud non est simplex, sed compositum, cui aliquid additur; sed personæ Verbi additur aliquid per Incarnationem, nempè natura humana. Ergo persona Verbi, vt est terminus resultans ex vnione, non est simplex, sed composita. Tertiò, quia terminus vnionis, seu resultans ex vnione est aliquid vnũ; omnis enim vnio dirigitur, & ordinatur ad vnum constituendum; sed huiusmodi terminus non est aliquid vnum simplex;

de ratione enim vnionis est, vt plura vniantur. Ergo est aliquid compositum. Quartò, quia compositum dicitur illud, quod constat ex multis rebus; sed Christus, seu persona Christi, vt subsitens in humana natura, constat ex multis rebus, proximè quidē, & immediatè ex humanitate, & subsistentia Verbi, mediatè verò, & consecutiuè ex natura diuina, & humana, quæ sunt realiter distincta inter se. Ergo Christus, seu persona Chisti, vt subsistēs in natura humana est composita. Ita S. Thom. de Incarnat. qu. 2. art. 4. Suarez d. 6. sect. 4. Valentia tom. 4. disp. 1. quæst. 2. pun. 4. Puteanus quæst. 2. art. 4. Becanus cap. 6. q. 3. Tannerus disp. 1. quæst. 3. dub. 3. num. 63. Vasquez de Incarnat. disp. 16. cap. 2. 3. & seqq. contra Scotū in 3. dist. 6. & alios apud Vasquez disp. 16. c. 3. num. 1. & apud alios præcit. Doctores.

Obijcies primo, S. Thomas 1. par. quæst. 3. art. 8. expresse docet Deum non posse venire in compositionem alterius; sed Christus est Deus. Ergo non potest venire in compositionem. Ergo non est aliquid compositum.

Respondeo S. Thomam docere, Deum non posse venire in compositionem per modum materiæ, & formæ, seu per modum principij formalis, vel materialis; posse verò venire in compositionem ex natura, & supposito.

2 Obijcies secundo, Persona Verbi non componit cum natura, & essentia diuina. Ergo neque componit cum natura humana.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia cōpositum constare debet partibus realiter, aut formaliter distinctis; cum autem persona Verbi sit idem prorsus cum essentia, seu natura diuina, sequitur ex persona Verbi, & natura diuina non constitui compositum; constitui verò ex persona diuina, & natura humana; cum hæc inter se realiter distinguantur, & simul vniantur per Incarnationem.

3 Obijcies tertio, ad compositionē requiritur primo, vt constet partibus cōponētibus. Secūdò, vt singulæ partes sint minus perfectæ, quā totū compositum; compositum enim continet perfectionem omniū partium; quarum vna non est alia; hæc autem non reperiuntur in vnione, seu in persona Verbi, vt est terminus resultans ex vnione; persona enim Verbi non est aliquid minus perfectum, quam totum compositum constans ex personalitate diuina, & natura humana. Præterea Verbum non potest dici pars, nam partes mutuo se perficiunt, & ex sua natura diriguntur ad constituendum totum; Verbum autem, seu persona diuina non potest perfectionem recipere à natura humana, cum sit infinitè, & essentialiter perfectum; neque ex natura sua dirigitur ad constituendum aliud totum, seu ad componendum. Ergo &c.

Respondeo negando ad compositum simpliciter, & in genere requiri, vt constet partibus, sed sufficit, vt constet rebus distinctis, etiamsi rationem partium non habeāt; quamuis enim compositum vt plurimum, constet partibus, quarum singulæ sint minus perfectę, & se mutuò perficiunt;

ficiunt; id tamen non est verum in omni compositione, nec est de essentia compositionis; compositio enim essentialiter, & ex natura sua nihil est aliud quã vnio, seu cõiunctio pluriũ, ex quibus constituitur aliud vnum; Christus igitur est compositum ex natura humana, & persona diuina, tanquam ex rebus diuersis, non tanquam ex partibus; nomen enim partis accomodari non potest personæ diuinæ, seu Verbo, cum Verbum sit infinitę perfectionis, nec sit minus perfectum, quam totum compositum; infinita enim perfectio est illa, qua maior dari non potest. Ita communiter interpretes S. Thomę quæst. 2. art. 4.

Ex dictis sequitur personam Christi, vt terminantem, & sustentantem naturam humanam, esse compositam; ipsa enim persona, vt subsistens precisè cum natura diuina, est extremum cõponens; vt subsistens verò in natura diuina, & humana, est terminus resultans ex vnione, & est ipsummet compositum. Neque tamen hinc sequitur esse duplicẽ personam, vnam simplicem componentem, alteram compositam. Respondetur enim esse vnam tantum personam, quæ dupliciter considerari potest; si spectetur præcisè, vt est persona Verbi, est persona simplex; si consideretur vt terminans, & sustentans alienam naturam, est persona composita.

Dices hinc colligi posset hoc sophisma. Hoc compositum est persona; sed hoc compositum est aliquo modo distinctum à Verbo, seu persona componente. Ergo est distincta persona.

Respondeo falsam esse consequẽtiam, quia variatur significatio; compositum enim in minori propositione accipitur pro natura, & sic distinguitur à Verbo; in conclusione verò accipitur pro persona, & sic non est distincta persona, cum eadem sit persona naturæ diuinæ, & humanę. Ita Becanus cap. 6. quęst. 3. num. 7. Tannerus loc. cit. num. 73. & alij.

Punctum Quartum.

Vtrum persona Christi sit creata, & consequenter Christus vocari possit creatura.

1 *Creationis nomen quot modis accipiatur.*

2 *Persona Christi præcisè non est creata, nec creatura.*

3 *Persona diuina, vt subsistens in natura humana lato nomine vocatur creatura.*

4 *Christus cur potius dicatur creatus, quam increatus.*

1 PRo solutione præmittendum est primo, nomen creationis dupliciter accipi posse, primo strictè, & propriè, quatenus est productio alicuius rei ex nihilo. Secundò, magis latè, & quasi impropriè, quatenus significat effectionẽ alicuius rei in tempore; ita Vasquez disp. 65. n. 11. & alij DD. proximè citandi.

Pręmittendũ est secundo, Christũ dupliciter considerari posse. Primò, vt est persona diuina subsistens in natura diuina. Secundò, vt est persona subsistens in natura humana, &

diuina, seu quatenus est terminus resultans ex vnione. Prius loquar de Christo accepto primo modo, deinde secundo modo.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Persona Christi præcisè non est creata, nec vocari potest creatura, siue nomen creationis accipiatur strictè, siuè latè. Ratio est, tum quia persona Christi non est producta ex nihilo, aut in tempore; tum quia omnis creatura aliquando non fuit; sed Christus semper fuit. Ergo non est creatura. Tum quia de fide est, Verbum non esse creaturam, vt patet ex simbolo Athanasij, *Filius à patre solo est, non factus, nec creatus*; sed persona Christi subsistens in natura diuina est Verbum. Ergo persona Christi non est creatura. Ita Magister in 3. dist. 11. S. Thomas, Durandus, & alij ibidem, Suarez disp. 7. q. 7. sect. 5. & quæst. 16. in comment. art. 8. Becanus cap. 6. quæst. 4. Pelantius quæst. 16. disp. vnica. Puteanus quæst. 16. art. 8.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Christus, seu persona diuina, vt subsistens in natura humana, seu vt terminus resultans ex vnione, licet non sit creatura strictè loquendo, cum non acceperit esse ex nihilo; latè tamen loquendo vocatur creatura, si nomine creaturæ intelligatur aliquid productum in tempore. Ratio est primo, quia Christus factus est in tempore, cum antea nō esset; humanitas enim producta fuit in tempore, & vnita Verbo per veram actionem incarnationis. Ergo Christus secundum humanitatē est creatura. Secūdò, proprietates creaturæ prædicantur de Christo; Christus enim dicitur mutabilis, & passibilis. Ergo Christus dici potest creatura. Tertiò, quia Patres ipsi Christo nomen creaturæ adscribunt, August. in Henchirid. c. 38. *Illam creaturam, quam Virgo concepit*; Leo Papa serm. 3. Pentecostes, *si homo ad imaginem Dei factus legem Dei seruasset, creator hominum creatura non fieret*; Nazianzenus orat. 34. *O nouam missionem, & admirandam temperationem, qui est, fit, & qui non est creatus, creatur*. Ita S. Thomas q. 16. art. 8. Suarez ibidem, Vasq. disp. 65. cap. 2. num. 4. & seqq. & disp. 66. cap. 2. num. 5. Becanus cap. 7. q. 2. num. 19. Tannerus d. 1. q. 6. dub. 2. num. 67.

Obijcies primò, Sanctus Basilius lib. 1. contra Eunomium, S. Ambros. lib. 1. de fide cap. 6. & alij simpliciter negant Christum esse creaturam. Ergo non potest dici creatura.

Respondeo, non esse creaturam secundum diuinitatem, vt asserebant Arriani, contra quos Patres loquuntur.

Obijcies secundò, Verbum, seu Filius Dei non potest dici creatura. Ergo Christus, seu persona Christi non potest dici creatura.

Respondeo, Verbum, seu filium Dei non posse dici creaturam, quia hæc nomina accipiuntur pro persona, vt præexistit vnioni, quæ est persona increata, & non producta in tēpore, vt dictum est in prima propositione; posset tamen Verbum alio sensu vocari creatura, quatenus factus est homo, seu naturam humanam assump-

sumpsit, iuxta illud Ioannis 1. *Verbum caro factum est.*

Obijcies tertio, creatura aliquando nō fuit; sed Christus semper fuit. Ergo non est creatura.

Respondeo, creaturam aliquando non fuisse iuxta id, quo est creatura, & quia Christus aliquando non fuit terminus vnionis, sicut modo est, propterea vocatur creatura.

4 Quæres, cur Christus potius dicatur creatus, quam increatus, cū non minus constet subsistentia diuina increata, quam natura creata, quibus Christus constituitur.

Respondeo cum Suarez loco citato vers. dices, & alijs, compositum non denominari à partibus secundū se consideratis, sed vt vnitis, seu ex vnione partium; ista autem vnio, seu vnitio partium est aliquid creatum, seu factum in tempore.

QVÆSTIO SEXTA.

De communicatione Idiomatum, idest proprietatum, seu attributorum consequentium vnionem hypostaticam.

IN hac Quæstione explicabo primò in quonam consistat communicatio Idiomatum, & quænam regulæ in ea seruandæ sint. Secundo, Vtrum prędicata diuinæ essentiæ prædicari possint de natura humana. Tertio, Vtrum humanitas Christi per communicationem idiomatum dici possit esse vbique.

Punctum Primum.

In quonam consistat communicatio Idiomatum, & quænam regulæ in ea seruandæ sint.

1 *Communicatio Idiomatum in hoc consistit, vt prædicata alterius natura dicantur de eadem persona.*

2 *Prædicata naturæ diuinæ, vel humanæ post Incarnationem prædicari possunt de persona Verbi in concreto.*

3 *Homo prædicatur vniuocè de Christo, & de nobis.*

4 *Deus propriè loquēdo dicitur factus homo.*

5 *Quanam differentia sit inter has*

propositiones, Deus est homo, Iesus est homo, Christus est homo.

7 *Prædicata quæ requirunt personam creatam, & excludunt diuinam, non possunt prædicari de persona Christi.*

7 *Prædicata quæ conueniunt Christo, vt subsistenti in vtraque natura, non possunt de ipso prædicari, vt subsistenti in vna tantum natura.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Communicatio Idiomatũ in hoc consistit, vt prædicata, seu nomina, vel attributa vnius naturæ, diuinæ scilicet, vel humanæ prędicentur de eadem persona Verbi. Ratio est, quia cum per vnionem hypostaticã natura humana vniatur personæ Verbi, quæ idem est cum natura diuina, sequitur, vt duæ naturæ, diuina, & humana, dicantur, & sint vnitæ in eadem persona, & per ipsam subsistant, & consequenter vt duæ naturæ, & ipsarum prædicata, & attributa prædicentur de eadem persona.

Ex quo patet falsam esse hæreticorum sententiam asserentium communicationem Idiomatum consistere in communicatione diuinarum perfectionum naturę humanæ facta; putant enim humanæ naturæ communicatam fuisse non solum subsistentiam diuinam, sed etiam omnes alias diuinas perfectiones, quod tamen falsum esse ostendam puncto sequenti. Vt autem sciatur, quandonã prædicata vnius naturæ prædicari possint de persona Verbi, in sequentibus regulis explicabo cum S. Thoma q. 16. art. 1. Suarez disp. 35. sec. 1. & seqq. Vasquez disp. 62. & seqq. Tannero d. 1. q. 6. dub. 2. Becano c. 7. q. 1. & 2. Puteano quæst. 16. art. 1. dub. 1.

2 Prima Regula, Prædicata, seu nomina, proprietates, & attributa propria naturæ diuinæ, vel humanæ possunt post Incarnationem prædicari de persona Verbi in concreto. Ratio est quia prædicata cuiuslibet naturæ in concreto, verè, ac propriè dici possunt de persona sustentante talem naturam; cum enim in eadem persona vniantur, prædicari etiam debent de eadem persona, seu supposito; sed vi Incarnationis eadẽ persona subsistit in natura diuina, & humana. Ergo prædicata naturæ diuinæ, & humanæ dici possunt de eadẽ persona in concreto, seu etiam de se inuicem in concreto, quatenus terminus concretus supponit pro subiecto, vel supposito habente formam. Confirmatur à simili in formis accidentalibus; nam duæ formæ accidentales existentes in eodem supposito, possunt de se inuicem in concreto, aut de eodem supposito in concreto prædicari, vt album est calidum, calidum est dulce, dulce est nigrum, & similia.

Hinc sequitur has propositiones veras esse, persona Verbi est Deus, & persona Verbi est homo, Verbum est Deus, & Verbum est homo, homo est Deus, & Deus est homo, Filius Dei est Deus, & Filius Dei est homo, Iesus est Deus, & Iesus est homo, seu Christus est Deus, & Christus est homo, immortalis est mortuus, & mortuus est immortalis, impassibilis factus est passibilis, & passibilis est impassibilis, Christus est æternus, infinitus, immortalis,

Chri-

Christus est temporalis, finitus, & mortalis; hæc enim verificantur secundum diuinam, vel humanam naturam, & de Christo ratione diuersarum naturarum in eadem persona subsistentium; & sicut de Christo dicitur, quod sit æqualis Patri, videlicet secundum diuinitatem, & minor Patre, videlicet secūdū humanitatē; ita ēt de eodem Christo dici potest, quod sit immortalis ratione diuinitatis, & mortalis ratione humanitatis, & sic de cæteris.

Dixi, in concreto, vt innuerem prædicata, seu nomina, vel attributa vnius naturæ in abstracto sumpta non posse verè, & propriè prædicari de eadem persona, nisi fortè identicè, aut de altera natura in abstracto, vel in concreto. Ratio est. Tum quia sunt duæ naturæ. Ergo vna non est altera. Tum quia prædicata diuina non conueniunt in abstracto naturæ humanæ, & prædicata humana non conueniunt naturæ diuinæ in abstracto, cum sint omninò diuersa, & infinitè distent. Ergo non possunt ad inuicem prædicari.

Hinc patet falsas esse istas propositiones, diuinitas est passibilis, humanitas est diuinitas, diuinitas est infirma, humanitas est omnipotens. Vide Suarez loco citato sect. 2. Puteanum, & alios præcitatos Doct.

Idem dico primo de hac propositione, Deitas est passa; hęc enim propositio est falsa, nisi accipiatur identicè pro eo, quod est idem cum supposito diuino, aut nisi aliquid addatur, vt si dicatur diuinitas secundum carnem passa est, vt loquitur Fulgentius Epist. 2. ad Fulgentium.

Idem dico secundò de hac propositione, Deitas est incarnata, vel assumpsit humanitatem; si enim accipiatur diuinitas absolutè, & formaliter, vt dicit naturam diuinam, propositio est falsa. Tū quia natura diuina non potest alienam naturam assumere, & terminare. Tum quia sequeretur tam Patrem, & Spiritum Sanctum incarnatos fuisse, quam Filium, quia diuinitas est communis omnibus personis Sanctissimę Trinitatis. Secus si diuinitas identicè accipiatur pro supposito diuinæ naturæ, seu si aliquid addatur restringens ipsam diuinitatem ad personā Verbi, vt si dicatur, diuinitas in filio incarnata est, cum hac tacita adiectione intelligēdi sunt S. Bernardus, S. Thomas, & alij, dum hanc propositionem sine distinctione admittere videntur. Vide Suarez disp. 7. sect. 2. ad finem, & disp. 30. sect. 2. col. 3. Vasq. disp. 14. c. 4. n. 63. & 64.

Dices, hæc propositio est vera, Vita mortua fuit, iuxta id quod ab Ecclesia canitur, *Mors mortua tunc est in ligno, quando mortua vita fuit.* Ergo etiam ista propositio est vera, Deitas mortua est, aut incarnata, aut humanata &c.

Respōdeo negando cōsequentiā. Ratio disparitatis est, quia illa propositio, vita mortua fuit, accipitur methaphoricè pro ipso Verbo, seu Deo, quod Vita nuncupatur.

Idem dico tertio, qū prædicata enuntiātur reduplicatiuè; hæc enim non possunt de Christo prędicari. Ratio est, quia reduplicatio reduplicat formam, seu naturam subiecti, & assignat rationem, secundum quam prædicatum conuenit subiecto; sicut ergo prædicata diuina non conueniūt

in abstracto naturæ humanæ, & prædicata humana non conueniunt naturæ diuinæ in abstracto, vt dictum est; ita neque possunt reduplicatiuè accepta prędicari ad inuicem, seu de Christo, seu de persona Christi, vt benè Suarez sect. 2. ad finem, Tannerus loco citato n. 72. & alij.

Ex quo patet has propositiones falsas esse, Christus vt homo est omnipotens, Christus vt Deus est passus, homo vt homo est Deus, Deus vt Deus est homo; verificantur verò, si accipiantur simpliciter, & sine reduplicatione; Christus est omnipotens, Christus est passus, homo est Deus, & Deus est homo.

Quæres primo, Vtrum prædicatum, homo, dicatur vniuocè de Christo, seu de Verbo diuino incarnato, & de nobis.

Respondeo dici vniuocè. Ratio est primò, quia illa dicuntur vniuoca, quorum est idem nomen, & eadē ratio formalis significata per nomē; sed ratio formalis significata per nomen, homo, est humanitas, quæ est eiusdem rationis, & essentiæ in Christo, & in nobis. Ergo nomen, homo, est vniuocum in Christo, & in nobis, & vniuocè de Christo, & de nobis prædicatur. Secūdò, quia Christus est perfectus homo, vt patet ex Symbolo Athanasij, vbi vocatur, *Perfectus Deus, perfectus homo*. Prætereà est nobis consubstantialis, vt patet ex Synodo 6. vbi Christus vocatur, *Consubstantialis Patri secundum diuinitatem, & consubstantialis nobis secundum humanitatem*. Ergo eadem perfectio, & substantia, seu essentia humanitatis est in Christo, & in nobis. Ergo nomen, homo, est prædicatum vniuocum respectu Christi, & nostri. Tertiò quia alioquin sequeretur Christum non esse verè, & propriè filium Beatissimæ Virginis; nā de ratione filij est, vt habeat eādem speciē essentiam cum eo, cuius est filius. Ita Suarez q. 16. in comment. art. 1. dub. 2. Tanner. d. 1. q. 6. dub. 2. num. 83. Becanus cap. 7. q. 2. nu. 5. & alij Theologi communiter cum S. Thoma de Incarnat. q. 16. art. 1. cōtra Durandum in 3. dist. 4. q. 2. Scotum dist. 7. q. 1. & alios.

Obijcies primò, homo prædicatur de Deo denominatiuè, de nobis intrinsecè, & essentialiter. Ergo non est vniuocum respectu Dei, & nostri.

Respondeo, hominem prædicari vniuocè, substantialiter, & essentialiter de Christo, seu de Deo, quatenus Deus est suppositum subsistens in natura humana.

Obijcies secundo, homo, non tantum significat naturam, sed etiam suppositum; sed Christus, & alij homines non conueniunt vniuocè in ratione suppositi, seu personæ; Christus enim includit personam diuinā, & infinitam, alij homines humanā, & finitā. Ergo Christus, & alij homines non conueniunt vniuocè in ratione hominis.

Respondeo, hominem, quando est subiectum propositionis, supponere pro supposito; quando verò est prædicatum, supponere pro natura humana, quæ cum sit eiusdem rationis in Christo, & in nobis, sequitur vt vniuocè prædicetur de Christo, & de nobis; in prædicationibus igitur vniuocis non est habenda ratio suppositi

positi; sed naturæ, quæ prædicatur, alioquin albedo non posset vniuocè prædicari de pariete, de equo, & Petro homine, quod est falsum, quãuis enim aliud sit suppositum, imò etiam alia natura parietis, equi, & Petri, quia tamen est eadem ratio albedinis in omnibus, ideo albedo de his omnibus vniuocè prędicatur, non habita ratione diuersitatis suppositi.

4 Quæres secundo, Vtrum ista propositio sit vera, & propria, Deus factus est homo.

Respondeo esse verã, & propriam, primo, quia scriptura sic loquitur Ioann. 1. *Verbum caro factum est*, & in simbolo Niceno, *Et homo factus est*; non est autem dicendum scripturam impropriè loqui, nisi assignari possit ratio impropriæ locutionis, quæ hic assignari non potest, cum Deus, qui antea simpliciter subsistebat in natura diuina, & non erat homo, modo subsistat etiam in natura humana, & sit homo, & consequenter prędicata vtriusque naturæ de ipso prędicari possint in concreto.

Ex quo licet etiam inferre, hanc propositionem veram esse, Deus factus est hic homo. Ratio est, tum quia Deus factus est homo; sed non est factus homo in communi. Ergo factus est hic homo. Tum quia factus est filius Beatissimæ Virginis; sed filius Beatissimæ Virginis nõ est alius, quam hic homo. Ergo factus est hic homo. Vide S. Thomam quæst. 16. art. 6. Suarez in comment. eiusdem articuli, Vasquez disp. 64. cap. 3. & alios præcitatos Doctores.

Obijcies primo, hic homo designat hoc suppositum; sed Deus non est factus hoc suppositum, cum per incarnationẽ non acquisierit nouum suppositum, sed retinuerit diuinum. Ergo non est factus hic homo.

Respondeo, hic homo, quando est prędicatum propositionis, non significare hoc suppositum, sed hanc humanitatem subsistentem; sensus igitur istius propositionis, Deus factus est hic homo, hic est, Deus assumpsit humanitatem subsistentem, aut factum est, vt Deus subsistat in hac humanitate.

Obijcies secundo, si ista propositio, Deus factus est homo, esset vera, & propria, sequeretur admittendam esse aliquam mutationem in Deo; sicut enim hæc propositio, lignum factum est calidum, significat lignum mutatum fuisse, ita etiam significaretur Christum mutatum esse, si illa propositio in propria significatione acciperetur; sed falsum est Deum per incarnationem mutatum fuisse. Ergo etiã falsum videtur hanc propositionem esse veram, & propriam, Deus factus est homo.

Respondeo, ex hoc argumento colligendam esse aliquam mutationem in aliquo extremorum, non quidem in Deo, cum incapax sit cuiuslibet mutationis, sed in humanitate per vnionem hypostaticam in ipsa receptam, vt dictum est quæst. 2.

Dices, prædicata vnius naturę in concreto prædicantur de alia in concreto, seu de persona in vtraque natura subsistente; sed de natura humana, seu de homine prædicatur mutatio; homo enim dicitur mutatus per incarnationem. Ergo etiam prędicari potest de natura diuina in concreto, idest de Deo, seu de persona Verbi.

Re-

Respondeo ad maiorem propositionem, illa solum prædicata, seu nomina vnius naturæ dici de alia, seu de persona in concreto, quæ supponunt vnionem naturæ humanæ cum persona Verbi; ista autem mutatio ordine naturæ est prior vnione, nam est actio, per quam fit vnio, consequenter nō potest prædicari de Deo. Ita Becannus cap. 6. quæst. 2. num. 13. & alij.

Dices, Deus dicebatur comedere, ambulare, & similes actiones facere, quæ significant mutationem. Ergo dici etiam potest mutatus per Incarnationem.

Respondeo negando consequentiā. Ratio disparitatis est, quia ambulatio, & comestio supponunt vnionem naturæ humanæ cum Verbo; consequenter per cōmunicationem Idiomatum prædicari possunt de Verbo, seu Deo; mutatio verò, per quam facta est vnio, non supponit vnionem, sed præcedit vnionem.

Instabis contra istā respōsionem, Deus dicitur genitus ex Beatissima Virgine Maria per communicationem Idiomatum, & tamen generatio præcedit vnionem ad Verbum; natura .n. humana prius facta fuit, quam vnita Verbo. Ergo etiam Deus dici potest mutatus per incarnationem, licet mutatio præcedat vnionem cum Verbo.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est primo, quia generatio denominat terminū, qui est ipsum suppositum, non verò denominat subiectum, quod est humanitas. Secundò, quia ista generatio nihil est aliud, quam vnio formę cum materia; vnio autem formæ cum materia supponit vnionem ipsarum partium ad Verbum; partes enim naturæ humanæ prius assumptæ fuerunt à Verbo, quam vnitæ fuerint inter se, vt docui q. 4. pun. 2.

Obijcies tertio, ista propositio non est vera, Homo factus est Deus. Ergo neq; ista est vera, Deus factus est homo; par enim ratio videtur.

Respondeo negādo consequentiā. Ratio disparitatis est, quia variatur suppositio; homo enim quādo est subiectum propositionis supponit pro supposito humano, seu persona naturæ humanæ; quando verò est prædicatum, supponit pro natura humana; nulla autem persona naturæ humanæ facta est Deus.

Ex quo patet primo, hanc propositionem, homo genitus est Deus, non esse veram, si sermo sit de homine genito in tempore. Secus si sermo sit de æterna generatione Verbi; tūc .n. homo non supponit pro persona humana, & sensus illius propositionis est. Hic homo, idest persona subsistens in hac humanitate, genitus est Deus per æternam generationem, vt benè Becanus cap. 7. quæst. 2. num. 16. Suarez quæst. 16. in comment. art. 7. & alij.

Secundò, patet non posse ritè per simplicem cōuersionem fieri hoc argumentum. Deus factus est homo. Ergo homo factus est Deus. Ratio est, quia variatur suppositio; & licet Patres aliquando dicant, Deum factum hominem, & hominem Deum, vt Damascenus lib. 3. cap. 11. *Verbum caro factum est, & caro Verbum, Deus homo, & homo Deus*, tamen non sunt propriè, & strictè intelliger di; sed hoc pacto, Deus factus est homo,

&

& is, qui factus est homo, est Deus; vt patet à simili in hac propositione, hic homo factus est Medicus, Princeps, vel Imperator, Ergo is, qui factus est Medicus, Princeps, vel Imperator, est hic homo; non verò sic, Medicus, Princeps, vel Imperator factus est hic homo, vt benè Becan. loco cit. contra Aluar. q. 16. art. 2.

Tertiò, patet hac propositionem, homo factus est Deus, non esse veram, non solum si ponamus humanitatem à Deo assumptam extitisse in proprio supposito, vel in alio supposito creato; nullum enim suppositum creatum factum est Deus, sed suppositum desijt per vnionem hypostaticam naturæ humanæ cū persona diuina. Verum etiam si ponamus humanitatem extitisse in alio supposito diuino vt in persona Patris, vel Spiritus Sancti, tunc enim non posset dici, homo factus Deus, quia antea verè fuisset Deus; suppositum enim diuinum per se ex natura sua est Deus.

5 Quæres tertio, Vtrum istæ propositiones inter se differant, Deus est homo, Iesus est homo, Christus est homo.

Respondeo non differre ex parte prædicati, cum sit idem prædicatum in omnibus; differre verò ex parte subiecti; quāuis enim subiectum sit eadem persona; non tamen eodem modo enunciatur, nec significatur, nā in hac propositione, Deus est homo, indicatur persona Verbi, vt est persona diuinæ naturæ, & est propositio libera, & contingēs, quia cōtingens est Deū, seu personā diuinæ naturæ esse hominem: In hac propositione, Iesus est homo, significatur persona Verbi, vt est persona naturæ humanæ præcisè, & est propositio necessaria, quia persona humanæ naturæ non potest non esse homo. In hac propositione, Christus est homo, significatur persona vt subsistēs in vtraque natura, & hæc propositio est necessaria, quia necesse est personam humanæ, & diuinæ naturæ, esse Deum, & hominem. Vide S. Thomam q. 16. art. 1. Becanum c. 7. q. 2. num. 2. & seqq. & alios Doctores citatos.

Et hæc circa primam regulam. Circa quam aduertendum est, quod licet prædicata vtriusq; naturæ affirmari possint de eadem persona, abstinendum tamen est ab huiusmodi locutione, quoties periculum est, vt videamur consentire errori eorum, qui illis prædicatis, seu propositionibus vsi sunt ad malum; nisi fortè addantur verba, quibus tollatur periculum scandali, seu abusus, ideo vitanda est illa propositio, Christus est minor Patre, qua Arriani abusi sunt, nisi fortè addatur restrictio, secundum humanam naturam. Ita S. Thomas quæst. 16. art. 8. & seqq.

6 Secunda Regula est; Illa prædicata, quæ requirunt personā creatam, & excludunt diuinam, non possunt prædicari de persona Christi. Ratio est, quia in Christo non est suppositum creatum. Ergo necesse est, vt prædicationes, seu affirmationes requirentes suppositum creatū, aut excludentes diuinum, affirmari non possit de Christo. Ita Suarez d. 35. sect. 4. conclus. 4.

Hinc sequitur, has propositiones falsas esse, Christus est purus homo, Christus est peccabilis, Christus est filius

filius adoptiuus, Christus est alius à Deo, Christus est persona creata. Si verò dicatur, Christus est persona humana, controuersia est inter Doctores, an ista propositio sit vera. Ego censeo veram esse, si nomine personæ humanæ intelligatur persona subsistens in natura humana; persona enim Christi subsistit in natura diuina, & humana.

7 Tertia Regula est. Ea prædicata, quæ conueniunt Christo respectu vtriusque naturæ, seu potius tãquam supposito subsistenti in vtraque natura, non possunt de Christo prædicari, vt subsistẽte in vna tantum natura. Ratio est, quia attributa prædicari debent, vt conueniunt rei; prædicatio enim, & affirmatio debet esse conformis rei; sed conueniũt Christo secundum vtramque naturam. Ergo prædicari debent, vt conueniunt Christo secundum vtramq; naturam. Ergo prædicari non possunt de Christo, vt subsistit in vna tantum natura. Prædicata, quæ conueniunt Christo secundum vtramq; naturam, sunt, esse redemptorem humani generis, aut esse mediatorem inter Deum, & homines; hæc enim requirunt vtramque naturam, quia Christus redemit genus humanum merendo, & satisfaciendo; principium autem meriti, & satisfactionis fuit natura diuina, & humana; humana fuit principium immediatum afficiens ipsum opus quoad substantiam; diuina fuit principium morale tribuens valorem operi. Vide Suarez disp. 35. sect. 4. conclus. 2. Tannerum disp. 1. quæst. 6. dub. 2. regula 9. num. 81. Becanum c. 7. q. 2. n. 4. & alios præcitatos Doctores.

Punctum Secundum.

An prædicata, seu attributa diuinæ naturæ dici, & prædicari possint de natura humana.

1 *Prædicata, seu attributa diuina prædicari non possunt de natura humana, seu de Christo secundum humanitatem.*

2 *Subsistentia diuina communicata fuit humanitati, non verò alia attributa; vnum enim attributum est de essentia alterius, consequenter vnum communicari non potest sine alio.*

3 *Dextera Dei Patris, seu sessio ad dexteram Dei quid significet.*

MVlti heretici affirmant prædicata, seu attributa naturæ diuinæ prædicari posse de natura humana, quia putant diuina attributa communicata fuisse naturæ humanæ; exstimant enim non solum diuinam subsistentiam, verum etiam naturam diuinam, omnia diuina attributa, & diuinas operationes ita collata fuisse immediatè humanę naturæ, vt humana natura, seu Christus secundum humanitatẽ verè sit, & dicatur primo subsistentia personæ diuinæ. Secundo, Deus. Tertio, omnipotens, æternus infinitus, & immensus, seu vbiq; presens. Quartò, Mundi rector, conseruator, &c. & quãuis falsitas huius opinionis sufficienter colligatur ex dictis in præcedenti puncto, nihilominus hic ex

pro-

professo refellenda, & reijcienda est.

VNICA PROPOSITIO.

1 Prædicata, seu attributa diuina prædicari non possunt de natura humana, seu de Christo secundum humanitatem. Ratio est, quia natura diuina, seu attributa diuina communicata non fuerunt naturæ humanæ. Ergo de ipsa prædicari non possunt; prædicatio enim supponit communicationem, seu immediatam vnionem. Antecedens, quod scilicet natura diuina, & eius attributa communicata non fuerint naturæ humanæ, probatur, quia non potest vnum attributum communicari sine alio; cum enim vnum attributum intrinsecè, & essentialiter includat reliqua, non potest vnum communicari sine alio; sed omnia non possunt communicari; perspicuum enim est hæc tria communicari non posse. Primò, esse actum purum, nam humanitas essentialiter est composita; humanitas enim constat natura humana, cuius essentia est composita ex anima, & corpore. Secundò, esse æternam, cum enim in tempore producta sit, non potest esse æterna. Tertiò, esse independentem, cum enim habeat esse à Deo, ab eoque conseruetur, non potest esse independens. Ergo nullum attributum communicari potest naturæ humanæ. Ita communiter Doctores Catholici.

2 Obijcies primò, subsistentia diuina communicari potest, & re ipsa communicata fuit humanitati; humanitas enim formaliter subsistit subsistentia Verbi. Ergo eidem humanitati cõmunicari possunt etiam reliqua attributa, cum par ratio videatur.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est. Primò, quia subsistentia diuina non repugnat humanitati, sicut repugnant attributa; cum enim omnia attributa eidem humanitati communicari non possint, sequitur nullum attributum ei cõmunicari posse; quia vnum est de essentia alterius. Secundò, quia subsistentia non est attributum diuinum. Tum quia subsistentia est aliquid relatiuũ, attributum est aliquid absolutum in Deo. Tum quia vnum attributum est de essentia alterius, & essentialiter alterum includit; subsistentia verò non est de intrinseca ratione attributorum, aut aliarum subsistentiarũ; consequenter subsistentia Verbi communicari potuit sine subsistentia Patris, aut Spiritus Sancti; vna enim subsistentia, vt iam dixi, non includit essentialiter, & intrinsecè aliam, sed realiter distincta est ab alia; & licet subsistentia sit idem realiter cum essentia, & attributis; tamen communicata non fuit sub ratione essentiæ, & attributorum; sed solum in ratione subsistentiæ, quæ est aliquid relatiuum realiter distinctum ab altero correlatiuo, idest ab alijs subsistentijs diuinis, & in suo conceptu, seu intrinsecè, & essentialiter non includit attributa.

Obijcies secundò, subsistentia est idem cum essentia, & attributis. Ergo si subsistentia communicata fuit humanitati, necesse est, vt eidem etiam communicata fuerit essentia,

&

& attributa; quoties enim duo sunt inuicem inseparabilia, vbi est vnum, est etiam aliud, & cui communicatur vnum, communicari etiam debet alterum.

Respondeo, subsistentiam, essentiam, & attributa esse idem realiter, sed non omnia communicata fuisse humanitati eodem modo; sola enim subsistentia formaliter, proximè, & immediatè communicata fuit humanitati; attributa verò mediatè, consecutiuè, & identicè, quia subsistentia idem est realiter cum essentia, & attributis; non tamen hinc sequitur, humanitati conuenire prædicata, & attributa diuinæ naturæ, quia hæc formaliter, & immediatè communicata non fuerunt humanitati; consequenter de ipsa prædicari nõ possunt; prædicari verò possunt de Christo, seu de persona Verbi, quatenus subsistit in natura diuina, & humana, vt dictum est puncto 1. Quamobrem Christus dici potest omnipotens, omniscius, infinitus, immensus, æternus; humanitas verò dici non potest omnipotens, omniscia, immensa, infinita, æterna, vt benè Valentia de Incarnat. disp. 1. quæst. 2. pun. 3. §. 3. vbi refellit sententias Vbiquistarum, Becanus de Incarnat. cap. 7. q. 3. num. 3.

Obijcies tertio, scriptura, & Patres attribuunt naturæ diuinę, & humanæ mutuam communicationem idiomatum, S. Augustinus contra Felicianum cap. 11. ait *Carnem glorificatam fuisse Maiestate Deitatis*, & Nissenus tract. de anima, ait *Verbum tradidisse animæ, & corpori suæ diuinitatis virtutem*, & ad Colossenses secundo sic habetur, *In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, idest realiter, & substantialiter.

Respondeo, Patres, & scripturam multipliciter intelligi posse; primo, de communicatione immediata, & de ipso Christo, de quo perspicuum est, verè, & propriè prædicari posse attributa, non solum humana, verum etiam diuina, vt patet ex dictis puncto præcedenti in prima Regula. Hoc pacto intelligi potest locus ille ad Colossenses 2. *In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*; ibi enim sermo est de Christo, vt cõstat ex illis verbis, *In ipso*; dicitur autem plenitudo diuinitatis habitare in Christo, vel quia Christus constabat ipsamet natura diuina, consequenter in ipso erat plenitudo diuinitatis corporaliter, idest realiter, & substantialiter; in alijs verò per participationem; vel quia animæ Christi collata fuerat maxima gratiarum copia, seu plenitudo; alijs verò minor pars, & diuisim.

Secundò intelligi possunt de ipsa humanitate cum communicatione idiomatum mediata, seu identica, & consecutiua facta ipsimet humanitati per subsistentiam; subsistentia enim formaliter communicata fuit humanitati; consecutiuè verò, & mediatiuè cũ subsistẽtia cõmunicata fuit natura diuina, & eius attributa, nõ quidẽ in ipsa humanitate, sed in persona diuini Verbi, cum qua identificantur. Ex quo patet differentia inter subsistentiam, & attributa, quod subsistentia est veluti forma humanitatis, cum humanitas formaliter per ipsam subsistat; attributa verò communicata non fuerunt, nec communicari possunt huma-

humanitati per modum formæ informantis, consequenter de ipsa humanitate verè, & propriè prædicari non possunt, sed solum impropriè.

Tertiò, intelligi possunt impropriè; Patres enim non semper loquuntur iuxta exactam dialecticorum regulam, sed abstracta pro concretis, & concreta pro abstractis aliquando vsurpant. Vide Valentiam loco citato, Tannerum disp. 1. quæst. 6. dub. 1. num. 43. & seqq. Bellarminum lib. 3. de Christo cap. 15. Becanum cap. 7. quęst. 3.

Obijcies quarto, operationes diuinæ tribui solent humanæ naturæ Christi; sed id fieri non posset, nisi humanitati Christi dicamus communicatam fuisse naturam diuinā, & eius attributa. Ergo &c. Maior probatur ex Concilio Ephesino can. 12. vbi caro Christi vocatur viuificatrix. *Si quis non confitetur*, inquit, *carnem Domini viuificatricem esse, quia facta est propria Verbi cuncta viuificare valentis anathema sit.*

Respondeo, operationes diuinas tribui humanitati Christi, non tanquam causæ principali, sed tanquam instrumento coniuncto personæ Verbi, quod huiusmodi instrumento vtitur ad opera suę omnipotentiæ. Ideò caro vocatur viuificatrix, quia verbum, quod cuncta viuificare potest, illam adhibuit, tanquam instrumentum ad viuificandum, & redimendum. Ita Tannerus num. 44. alij tamen ad hunc locum alias afferunt expositiones.

Obijcies quinto, Matth. 11. dicitur, *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*, & Ioannis 13. *Omnia dedit mihi Pater in manus*. Ergo attributa diuina communicata sunt naturæ humanæ, alioquin dici non posset omnia illi communicata fuisse.

Respondeo, in his locis sermonem non esse de humanitate Christi præcisè, sed de ipso Christo, cuius personæ per æternam generationem omnia tradita fuerunt; in tempore omnia dicūtur tradita Christo per vnionem hypostaticam, non quidem formaliter in natura humana, sed consecutiuè, & mediatè, quatenus personæ Verbi, cui ab æterno tradita sunt omnia, communicata fuit humanitati, atque adeo omnia dicuntur tradita Christo in persona Verbi, non in ipsa humanitate; eodem pacto explicari posset locus ille, *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.* Vel dic eò loci sermonem esse de Imperio, quod humanitas Christi habuit super omnes creaturas, cum dependentia tamen, & subordinatione ad potentiā Dei; ad Hebreos 7. *Constituisti eum super opera manuum tuarum, omnia subiecisti sub pedibus eius*. Vide Tannerum loco citato num. 51. Becanum loco citato quæst. 3. num. 11. & alios præcit. Doct.

3 Obijcies sexto, Christus dicitur sedere ad dexteram Dei Patris, ad Romanos 8. *Christus Iesus, qui est ad dexteram Dei*, & ad Coloss. 3. *Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens*; sed sedere ad dexteram Dei, est esse æqualē Deo in potentia, virtute, gloria, & maiestate, iuxta S. Athanasium, Basilium, Ambrosium, & alios apud Suar. loco proximè citando, & apud Bellarminum lib. 3. de Christo cap. 15. Ergo Christus est æqualis Patri in potentia, virtute, gloria, & maiestate. Ergo

go illi communicata fuerunt diuina attributa.

Respondeo primo, nomine dexteræ Dei intelligi posse beatitudinem, iuxta illud, *Statuit oues à dextris, hædos autem à sinistris.* Et ex hac expositione nihil colligitur pro hæreticis, quia etiamsi Christus sit beatus, non tamen hinc sequitur humanitati ipsius collatas esse diuinas perfectiones.

Respondeo secundò, nomine sessionis ad dexteram intelligi etiam posse æqualitatem in potentia, gloria, & maiestate; sed hinc non sequitur ipsam collatam fuisse humanitati, quia in præfatis locis non est sermo de humanitate, sed de Christo, cui per communicationem idiomatum competunt diuina attributa; nō verò humanitati, nisi mediatè, consecutiuè, & identicè, quatenus illi cōmunicata fuit subsistentia Verbi, quæ idem est realiter cum attributis diuinis; & licet præfata æqualitas, seu maiestas, & potentia collata fuerit Christo ab instanti Conceptionis, tamen non fuit agnita ab omnibus ante Ascensionem, sed quo ad exteriora signa cępit cognosci dum Christus triumphator solemniter in Cælum ascendit; & hoc pacto intelligendus est S. Paulus loco citato loquens de sessione ad dexteram Dei, quæ facta fuit media ascensione. Vide S. Thomam 3. p. q. 58. art. 4. Valentiam tom. 4. qu. 6. pun. 2. Tannerum quæst. 6. dub. 1. num. 47. Becanum cap. 7. q. 4. num. 13. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 51. sect. 3.

Ex dictis in hoc puncto manifestè liquet, falsam esse Luteranorū, aliorumq; Hæreticorum sententiam affirmantium, humanitatem Christi per communicationem idiomatum esse vbique; putant enim humanitati communicatum fuisse attributum diuinę immensitatis, quod falsum esse patet ex rationibus in propositione allatis. Vt autem hoc clarius intelligatur, fusius explicabo, & probabo in §. proximè sequenti.

Paragraphus Vnicus.

Vtrum humanitas Christi per communicationem idiomatum sit vbiq;.

1 *Humanitas Christi non est vbique.*
2 *Christus quomodo dicatur impleuisse omnia.*
3 *Humanitas dum mouetur, nō defert secum personam Verbi, sed vnionē cum persona Verbi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 HVmanitas Christi nō est vbiq;. Ratio est primo, quia immensitas non est communicata humanitati; nullum enim attributum diuinum potest formaliter communicari vlli creaturæ, alioquin omnia communicari deberent, cum vnum sit de essentia alterius; falsum autem est omnia communicari, vt probatū est puncto pręcedenti. Secundo, quia manifestè habetur in Scriptura, Christum nō fuisse in omni loco, nam Marci 16. dicitur, *Surrexit non est hic*, Matth. 28. *Iesum, qui crucifixus est, quæritis, non est hic: surrexit enim sicut dixit.* Io. 6. *Cum vidisset turba, quod Iesus non esset ibi*; & Ioannis 11. *Gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non erā*

ascendamus ad eum. Tertiò, quia de fide est Christũ natum fuisse ex vtero Beatissimæ Virginis, descendisse secundum animam ad inferos, resurrexisse de sepulcro, ascendisse ad cęlos, venturum esse ad iudicium; hęc autem verificari non possent, si Christus esset vbique, non enim dici potest natus ex vtero Beatissimæ Virginis, si in eo semper permansit; neq; potest dici sepultus, si iam existebat in sepulchro; neque anima Christi dici potest ad inferos descendisse, si iã ibi erat: neque potest dici Christum resurrexisse, aut cælos ascendisse, aut venturum ad iudicium, quia intelligi non potest, quomodo dicatur venire, aut ascendere, vel descendere ad aliquem locum is, qui est in omni loco; nam ascensus, aduentus, vel reditus ad aliquem locum indicat dimissionem prioris loci; alter enim locus acquiri non potest, nisi prior deseratur. Ita communiter Catholici, præsertim Valentia disp. 1. q. 2. pun. 3. §. 2. vsq; ad 11. vbi de hac re fusissimè agit Bellarminus lib. 3. de Christo cap. 1. & seqq. Becanus cap. 7. q. 4. Tannerus disp. 1. q. 6. dub. 1.

Neque obstat dicere cum Luteranis, Christum non esse, vel fuisse vbique localiter; fuisse tamen illocaliter, & inuisibiliter.

Respondeo enim id falsum esse. Primò, quia sequeretur Christum in instanti Conceptionis fuisse in vtero Beatissimæ Virginis localiter, extra vterum illocaliter, in Cruce mortuũ fuisse localiter, alibi illocaliter, & inuisibiliter, imò in eodem loco fuisse conceptum, & passum localiter, & illocaliter; nam si illocaliter erat vbiq; debebat esse illocaliter in vtero, & in Cruce; consequenter duplici titulo erat in vtero, & in Cruce, localiter scilicet, & illocaliter. Secundò, quia anima Christi in triduo mortis nullibi fuit localiter, & visibiliter, sed solum illocaliter, & inuisibiliter; sed tunc non fuit vbique; nam si descendit ad inferos, & ab inferis resurrexit, necesse est, vt non permanserit in corpore, seu loco, à quo discessit.

Obijcies primò, Christus sedere dicitur ad dexteram Dei, ad Romanos 8. & ad Coloss. 3. Marci 16. Lucæ 22. & alibi, sed Deus est vbique. Ergo Christus est vbique.

Respondeo, Christum dici sedere ad dexteram Dei, vel quia gaudet æterna beatitudine, vel quia habet æqualem maiestatem cum Patre non collatam humanitati; sed in persona Verbi, vt dictum est puncto præcedenti num. 3.

Obijcies secundo, ad Ephes. 4. sic dicitur, *Qui descendit ipse est, qui ascendit super omnes Calos, vt impleret omnia.* Ex quo loco ita argumentantur Luterani. Christus ascendit super omnes cęlos, vt impleret omnia. Ergo Christus post Ascensionem impleuit omnia. Ergo est vbique.

Respondeo primo, illum locum intelligi posse de impletione vaticiniorum, extabat enim prophetia etiam de Ascesione Christi, Psal. 67. quam impleri opportebat. Ita S. Bernardus sermone 2. de Ascensione, Valentia tom. 4. disp. 2. q. 6. pun. 1. & alij.

2 Respondeo secundo, intelligi de impletione non simultanea, sed successiua; par enim erat, vt Christus, qui ad Inferos descenderat, ter-

ram inhabitauerat, aquam pedibus calcauerat, in aere cruci confixus pependerat, cęlum quoque conscenderet, vt omnia loca, infima, media, & suprema successiuè impleret; ad hoc autem verificandum non opus fuit, vt Christus actu existeret in omnibus omninò locis; sed successiuè in aliquibus; quo pacto is, qui in omnibus alicuius Regni castris fuit, dicitur fuisse in toto regno; hęc n. propositio verificatur non de singulis generum, sed de generibus singulorum, vt benè Tannerus disp. 1. quęst. 6. dub. 1. num. 53.

Obijcies tertio, Verbum est inseparabiliter vnitum naturę humanę. Ergo vbicunque est Verbum, est etiam natura humana. Hęc consequentia probatur, nam quando duę res inseparabiliter inter se vnitę sũt, vbi est vna, ibi etiam debet esse altera, alioquin non essent vnitæ inseparabiliter; sed Verbum est vbique. Ergo etiam humanitas est vbique.

Respondeo negãdo primam consequentiam, ad probationem negãda est maior; illa enim verificatur solum, quando duo sunt inter se inseparabiliter vnita totaliter adęquatè, & non inadæquatè tantum; natura autem humana non est vnita Verbo totaliter, & adæquatè, sed inadæquatè; paruitas enim naturæ humanæ non potest æquari immensitati Verbi diuini; & sicut anima quandiù informat corpus, est vnita capiti, & pedibus, & tamen non vbicunque est anima, ibi est etiam caput, vel pedes, alioquin caput in pedibus existeret, & pedes in capite. Ita licet Verbum sit vnitũ humanitati, non tamen humanitas est vbicunque est Verbum, sed satis est, vt alicubi sit simul, & non distet.

Obijcies quarto, Verbum, vbicunque existat, est homo. Ergo vbique habet humanitatem; homo n. non est sine humanitate. Ergo humanitas est vbique, cum Verbum sit vbique.

Respondeo negando vtramque consequentiam; vt enim Verbum dicatur homo, non est necesse, vt vbicunque est Verbum, ibi sit etiam humanitas, sicut anima dicitur forma capitis, etiãsi caput non sit vbicunq; est anima. Ideo aliud est Verbum alicubi esse sine humanitate, quod est verum, aliud Verbum alicubi non esse hominem, quod est falsum; nam vt Verbum dicatur homo, satis est, vt alicubi habeat humanitatem.

Obijcies quinto, Verbum est vbique; sed Christus homo est Verbum. Ergo Christus homo est vbique. Ergo humanitas est vbique, cum homo esse non possit sine humanitate.

Respondeo, Christum hominem dici esse vbique per communicationem idiomatum; humanitatem tamen non esse vbique, quia Christus non est vbiq; propter humanitatem; sed propter personam Verbi.

Dices Christus vbique est homo. Ergo vbique habet humanitatem; cum homo esse nequeat sine humanitate.

Respondeo, si dictio, vbique, tenet se ex parte prædicati, falsa est illa propositio, Christus vbique est homo; prædicatum enim supponit pro formali significato, consequenter homo in illa propositione supponit pro humanitate; falsum autem est Christum vbique habere suam

humanitatem. Si verò dictio, vbiq;, tenet se ex parte subiecti, propositio illa est vera, Christus vbique (idest vbicunque existens, vel qui est vbique) est homo.

Ex quo licet etiam inferre, an hæc propositio sit vera, Christus non est vbique homo, seu Christus alicubi non est homo; nam si dictio illa, alicubi, vel vbique, cadat super prædicatum, quod supponit pro formali, & cõsequenter pro humanitate, propositio vera est, quia Christus alicubi non habet humanitatem. Si verò dictio, alicubi, vel vbique, tenet se ex parte subiecti, propositio non est vera, sed falsa; nam vt Christus vbique dicatur esse homo, satis est, vt alicubi habeat humanitatem sibi vnitam. Ita Scotus, Durandus, Gabriel, & alij apud Bellarminum lib. 3. de Christo cap. 19. Tannerus d. 1. quæst. 6. dub. 1. num. 56. Becanus cap. 7. quæst. 4.

Obijcies sexto, si humanitas non esset vbique, sequeretur Verbum diuinum moueri localiter; nam si humanitas non est vbique. Ergo potest moueri de loco, in quo est, ad locum, in quo non est. Ergo dum mouetur, vel defert secum personam Verbi sibi vnitam, vel non. Si defert personam Verbi. Ergo persona Verbi mouetur simul cum humanitate. Si non defert personam Verbi. Ergo definit esse vnita Verbo; dum enim aliquid inseparabiliter vnitum est alteri, non potest vnum moueri, remanente altero immobili, nisi vnio ipsorum soluatur; absurdum est autem Verbum moueri, & humanitatem, dum mouetur, amittere vnionẽ ad Verbum.

3 Respondeo negãdo sequelam, nam dum humanitas mouetur, non defert secum personam Verbi, cum persona Verbi sit vbiq;, sed defert secum vnionem cum persona Verbi, quæ vnio recipitur in humanitate, & non est vbique. Ita Becanus loco citato num. 10.

QVÆSTIO SEPTIMA.

De gratia Christi, tàm habituali, & sanctificante, quàm actuali, & gratis data, alijsq; eius donis, & virtutibus.

IN hac Quæstione primo loco explicabo, an Christus habuerit gratiam sanctificantem. Secundò, An præter gratiam habitualem sanctificantem, habuerit etiam actualem. Tertiò, an habuerit gratias gratis datas. Quartò, An habuerit virtutes præsertim Theologicas, & morales, ac denique dona Spiritus Sancti.

Punctum Primum.

An Christus habuerit gratiam habitualem sanctificantem.

1 *Christus fuit Sanctus, & iustus.*
2 *Christus secundum humanitatem habuit gratiam habitualem.*
3 *Gratia habitualis cur collata fuerit Christo.*
4 *Christus habuit etiam gratiam vnionis, consequenter fuit sanctus, non solum per gratiam habitualem, verum etiam per gratiam vnionis.*
5 *Gratia habitualis sanctificat accidentaliter, gratia vnionis substantialiter.*
6 *Natura humana si vniretur Angelicę, non sanctificaretur ab ipsa natura Angelica.*
7 *Christus mereri potuisset etiam per solam gratiam vnionis.*
8 *Deus posset de potentia absoluta animæ vnitę Verbo denegare gloriã.*
9 *Christus an dicendus sit magis sanctus ob vtramq; gratiam simul, quam si vnam tantum haberet.*
10 *Gratia habitualis sanctificãs in Christo fuit eiusdem rationis cum gratia nostra.*
11 *Gratia habitualis, & vnionis collata fuit Christo in instanti Conceptionis.*
12 *Gratia habitualis in Christo fuit posterior ordine naturæ gratia vnionis.*
13 *Gratia habitualis non fuit effectiuè producta ab vnione hypostatica.*
14 *Gratia habitualis dici potest connaturalis Christo.*

15 Gra-

15 *Gratia Christi habitualis non fuit infinita quo ad essentiam, neque quo ad entitatem, sed moraliter tantum.*
16 *Gratia habitualis Christi de potentia ordinaria non potuit augeri.*
17 *Christus quomodo profecerit sapientia, & ætate.*
18 *Gratia Christi habitualis de potentia Dei absoluta augeri potuit.*
19 *Gratiæ plenitudo quomodo dicatur fuisse in Christo.*
20 *Gratia vnionis non potuit augeri.*

PRemittendum est primo, nomine gratiæ habitualis intelligi qualitatem supernaturalem animæ inhærentem, per quam Christus more hominum iustorum fuit Deo gratus, atque adeò iustus.

Premittendum secundò, Christũ secundum humanitatem dupliciter potuisse esse sanctum. Primò, per gratiam habitualem. Secundò, per gratiam vnionis hypostaticæ; nam eo ipso, quod natura humana vnitur personæ diuinæ, non potest non esse sancta. Hoc posito explicandum, & probandum est primò, Vtrum Christus verè fuerit sãctus, iustus, & Deo gratus. Secũdò, Vtrum fuerit sãctus per gratiam habitualem. Tertiò, Per gratiam vnionis. Quartò, an gratia habitualis Christi sit eiusdem rationis cum nostra. Quintò, quandonam collata fuerit. Sextò, An fuerit infinita. Septimò, An potuerit augeri.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus fuit sanctus, iustus, & Deo gratus, Isaiæ 1. *Requiescet super eum spiritus Domini*, Lucæ 1. *Ideoque & quod nascetur ex te, sanctũ, vocabitur filius Dei*, Ioannis 1. *Plenũ gratia, & veritatis*. Matth. 3. *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CHristus secundum humanitatem habuit gratiam habitualem, consequenter fuit sanctus, iustus, & Deo gratus per gratiam habitualem. Ratio est, primò, quia in Christo fuit charitas, Ioannis 15. *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione*; & ad Ephesios 3. *Scire supereminentem scientiæ Charitatem Christi*; sed charitas separari nõ potest à gratia habituali, vt alibi probaui. Ergo in Christo fuit gratia habitualis. Secundò, quia quo subiectum est propinquius causæ influenti, tanto maiorem recipit influxum; sed Christus per vnionem hypostaticam est intimè coniunctus Deo, qui est author gratiæ habitualis, Psal. 83. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus.* Ergo Christus perfectissimum recepit gratiæ influxum. Tertiò, quia Christus confert, & tribuit gratiam alijs hominibus, iuxta illud Ioannis 1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* Ergo debet gratiam habitualem in se habere; nemo enim dat, quod nõ habet. Ita S. Thomas q. 7. art. 1. Suarez d. 18. sect. 2. vbi ait hanc propositionem esse de fide. Vasq. disp. 41. cap. 1. num. 11. Valentia disp. 1. q. 7. puncto 1. Becanus cap. 8. quæst. 1. Tannerus disp. 1. q. 5. dub. 1. num. 4.

& alij communiter contra Paludanum in 3. dist. 13. q. 2. & alios.

Obijcies, gratia habitualis est quędam participatio diuinitatis, iuxta illud 2. Petri 1. *Per quem maxima, & pretiosa promissa nobis donauit, vt diuinæ simus consortes naturæ*; sed Christus est Deus, nō participatione, sed secundum veritatem. Ergo Christus non habuit gratiam habitualem.

Respondeo ad minorem propositionem, Christum esse verum Deum secundum personam, & naturam diuinam; non verò secundum humanam naturam; consequenter animā Christi potuisse effici diuinam per participationem, idest per gratiam habitualem, vt benè S. Thomas de Incarnat. q. 7. art. 1. ad primum, & cum eo Commentatores communiter.

3 Quæres, cur Christo collata fuerit gratia habitualis.

Respondeo, gratiam habitualem, sanctificantē animam, collatā fuisse Christo, vt nō solū esset sanctus substantialiter per gratiam vnionis personaliter coniunctam, verum etiam accidentaliter per qualitatem animæ inhærentem. Si verò loquamur in genere de gratia habituali, vt in genere significat habitum gratuitū, & supernaturalem, dico huiusmodi gratiam collatam fuisse ad faciendos actus supernaturales; intellectus enim, & voluntas elicere nō possunt actus supernaturales, nisi per habitus supernaturales efficiantur habiles ad illos eliciēdos, vt alibi docui. Ita Suarez disp. 16. sect. 1. ad finem. Becanus cap. 8. q. 1. num. 11. Vasq. disp. 41. c. 5. n. 27.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Christus nō solum habuit gratiam habitualem sanctificantem, verum etiam gratiam vnionis, consequenter nō solum fuit Sanctus per gratiam habitualem, verum etiā ob gratiam vnionis. Hæc propositio certa est. Primò, quia Christus dicitur vnctus, Psal. 44. *Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ*. Isaiæ 61. & Lucæ 4. *Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me*, Danielis 9. *Et vngatur Sanctus Sanctorum*. Act. 10. *Vos scitis & cęt. quomodo vnxit eum Deus Spiritu Sancto, & virtute*; hæc autem vnctio facta fuit, inquiunt Patres, per vnionem hypostaticam, per quam natura humana immediatè vnita fuit personæ Verbi, & consequenter diuinitati; consequenter per illam vncta, sanctificata, & quasi deificata fuit, vt benè Nazianzenus orat. 36. & 42. Damascenus lib. 3. cap. 3. Cyrillus lib. 4. in Ioannem cap. 29. Sanctus Augustinus lib. 15. de Trinitate cap. 26. & in Enchirid. c. 40. & alij apud Suarez disp. 18. sect. 1. concl. 1. apud Tannerum disp. 1. q. 5. dub. 1. apud Becanum cap. 8. q. 1. & apud Vasquez disp. 41. c. 4. Secundò, quia reliqui homines sanctificantur per participationem diuinitatis, quæ est sanctitas per essentiam; sed nulla est maior participatio diuinitatis, quā per vnionem hypostaticam, cum per ipsam humanitas substātialiter vniatur personæ diuinæ. Ergo humanitas maximè sanctificatur per vnionem hypostaticam.

5 Obijcies primò, effectus formalis non pōt esse nisi à causa formali;

sed causa formalis sanctitatis est gratia habitualis. Ergo sanctitas non potest esse, nisi à gratia habituali. Ergo Christus non fuit sanctus, nisi ob gratiam habitualem, non verò ob vnionem hypostaticam.

Respondeo cum Suarez sect. 1. ad finem, Vasq. disp. 41. cap. 4. nu. 23. & alijs, gratiam habitualẽ esse quidem causam formalem sanctitatis, sed præter ipsam esse etiam aliam causam; duplex enim est causa sanctitatis in Christo, vna accidentalis, quæ est gratia habitualis, altera substantialis, quæ pendet à diuinitate, seu persona Verbi mediante vnione; nam persona Verbi mediãte vnione vnitur naturæ humanæ, illamque sanctificat. Quamobrem dum Patres aiunt humanitatem vnitam, & sanctificatam fuisse per diuinitatem, vel per vnionem hypostaticam, ita intelligendi sunt, non quod vnio formaliter effecerit Christum sanctum (vnio enim formaliter non est sanctitas, sed coniunctio cum persona Verbi) sed quod diuinitas mediante vnione naturę humanę ad personam Verbi, quasi formaliter sanctificauerit animam Christi.

6 Obijcies secundò, si natura humana vniretur naturæ Angelicæ sanctę, & iustę, nõ sanctificaretur ab ipsa. Ergo neque natura humana sanctificatur à persona diuina per vnionem ipsius personę diuinę cum natura humana; par enim ratio videtur.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia natura Angelica non est per se sancta, sed solum per accidens ratione gratię habitualis; consequenter per se ipsam non necessariò excludit peccatum; persona autem Verbi per se ipsam est sancta, & ipsamet sanctitas, necessariò excludens peccatũ, quod persona Angeli necessario non excludit. Ita Suarez disp. 18. sect. 1. col. 4. vers. dices, Becan. loco cit. n. 9.

Obijcies tertio, si persona Verbi assumeret naturam irrationalem, non sanctificaret illam. Ergo neque sanctificat animam Christi.

Respondeo negando consequentiam; ideo enim non sanctificaret naturam irrationalem; quia natura irrationalis non est capax sanctitatis, cuius tamen capax est natura rationalis.

Ex dictis sequitur primo, Christũ duplici titulo sanctum fuisse. Primò, substantialiter per gratiam vnionis. Secundò, accidẽtaliter per gratiam sanctificantem, & vtrumq; effectum sanctitatis esse à sua causa formali, vel quasi formali.

7 Ex quo vlterius infertur Christum potuisse mereri absque gratia habituali; Christus enim erat Deo gratus per gratiam vnionis, & cum ipse esset persona diuina, quilibet ipsius actus fuisset infiniti valoris, qui non processisset à gratia habituali, cum supponamus Christum illa destitutum esse, sed à gratia vnionis, per quam anima Christi erat Deo grata, & substantialiter sanctificata, vt benè Vasquez disp. 41. cap. 3. & alij.

Secundò, sequitur non potuisse humanitatem vniri Verbo hypostaticè, quin esset sancta, & impeccabilis; nam persona Verbi, quatenus hypostaticè vnita humanitati, non potest non illam deificare, & sanctificare.

Dices, posset illam non acceptare ad gloriam, idest statuere gloriam ei nunquam conferre. Ergo etiam potest non sanctificare.

8 Respondeo negãdo consequentiam; sicut enim Deus habenti gratiam habitualem posset de potentia absoluta non conferre gloriam, etiã si alioquin huiusmodi anima dignitatem, & proportionem habeat cum gloria; ita animæ vnitæ personæ Verbi posset de potentia absoluta denegare gloriam; Ratio differentię est, quia sanctitas prouenit à gratia habituali tanquam ex causa formali, & à subsistentia Verbi, tanquam à causa quasi formali mediãte vnione ad subsistentiam Verbi. Vide Suarez disp. 16. sect. 1. col. 4. vers. ex quo, & Becanum cap. 8. quæst. 1. Vasquez disp. 41. cap. 4.

9 Quęres, Vtrum Christus dicendus sit magis Sanctus, admissa in ipso vtraque gratia, vnionis scilicet hypostaticæ, & habituali, vel an dicendus sit æquè sanctus, si solum in ipso esset gratia vnionis.

Respondeo extensiuè dici magis sanctum ob vtramq; gratiam simul; intensiuè verò non minus esse sanctum ob solam gratiam vnionis, ac propter vtramque; nã Verbum per se perfectè confert sanctitatem, quæ eminenter continet sanctitatem gratiæ habitualis; ita Suarez loco citato vers. dices secundò, Becanus loco citato num. 13. contra Vasquez disp. 41. cap. 4. num. 26.

QVARTA PROPOSITIO.

10 Gratia habitualis sanctificãs in Christo, quoad essentiam, fuit eiusdem rationis, & speciei cum gratia nostra. Ratio est primo, quia Christus est exemplar nostræ gratiæ, & iustificationis, iuxta illud ad Rom. 8. Nã *quos præsciuit, & prædestinauit cõformes fieri imagini filij sui*; ista aũt conformatio posita videtur in participatione gratiæ eiusdẽ rationis, & speciei, alioquin non essemus conformes nostro exẽplari. Secundo, quia Charitas Christi erat eiusdẽ rationis cum nostra; habet .n. idem obiectum, & eundem modum tendendi in obiectũ, idest in Deum, summum bonum. Ergo etiam gratia, quæ inseparabilis est à Charitate, est eiusdem rationis. Tertiò, quia nullo sufficienti fundamento probari potest esse diuersæ speciei, cum scriptura, & Patres eodem modo loquantur de gratia Christi, & nostra. Quartò, quia S. Thomas quæst. 7. & alij affirmant gratiam Christi habitualem, ad gratiam aliorum habere se sicut lumen solis ad alia lumina; sed lumen solis, vt lumen, est eiusdẽ speciei cũ alijs luminibus. Ergo gratia Christi est eiusdem speciei cum gratia aliorũ hominum. Quintò, quia vbi est idem effectus formalis, ibi debet esse causa formalis eiusdem rationis; sed gratia habitualis eundem effectum formalem habebat in Christo, cum illius animam accidentaliter sanctificaret, ipsamque Deo gratam efficeret, vt dictum est in secunda propositione. Ergo gratia, quæ fuit in Chisto, fuit eiusdem rationis cum nostra. Ita Caietanus quæst. 7. art. 11. Suarez disp. 18. sect. 2. col. 5. vers. ex quibus. Valentia quæst. 7. pun. 1. quesito 3. Tannerus disp. 1. q. 5. dub. 1. num. 15. & alij.

Dixi,

Dixi; quod ad essentiā fuisse eiusdem speciei, quia quoad aliquem modum, uel habitudines fuit diuersa; in Christo enim erat summa gratia, in nobis magis limitata, & restricta; in Christo erat tanquam in filio suo naturali, in nobis tanquam in filijs adoptiuis, vt infra suo loco ostendam; hæc tamen non arguunt diuersitatem specificam gratiæ in nobis, & in Christo.

QVINTA PROPOSITIO.

11 Gratia habitualis, & vnionis collata fuit Christo in instanti conceptionis. De gratia vnionis res clara est, quia natura humana in instanti conceptionis assumpta fuit. De gratia vero habituali probatur, primo, quia in instanti conceptionis anima Christi fuit beata, vt infra probabo. Ergo habuit ius ad beatitudinem. Ergo habuit gratiam sanctificantem, per quam confertur ius ad gloriam. Secundò, quia Lucæ 1. dicitur, *Quod nascetur ex te sanctum* (nempè interna generatione, & conceptione) *Vocabitur filius Dei*; & Isaiæ 11. *Egredietur virga de radice Iesse. & flos de radice eius ascēdet, & requiescet super eū Spiritus Dñi*, in primo scilicet ortu eiusdem floris. Tertiò, quia hæc gratia data fuit animæ Christi ratione vnionis hypostaticę, & ratione ipsius vnionis connaturaliter animæ Christi debita erat. Ergo data fuit simul cum ipsa vnione. Ita S. Thomas q. 7. art. 12. & 13 Suarez disp. 18. sect. 3. Valentia disp. 1. q. 7. pun. 1. quesito 1. Tannerus loco citato num. 16. Becanus cap. 8. q. 2. & alij Scholastici communiter teste Suarez loco citato.

Obijcies, Christus crescebat ætate, sapientia, & gratia apud Deum, & homines. Ergo non habuit gratiā in instanti conceptionis, alioquin non diceretur creuisse.

Respondeo, creuisse quoad exercitium, aut quoad opinionem hominum, vt infra clarius explicabo. Vide S. Thomam quæst. 7. art. 12. ad 3. Suarez ibid. Valentiam quæst. 7. pun. 2. ad finem, Becanum cap. 9. quæst. 6.

12 Quæres primo, Vtrum gratia habitualis sanctificans in Christo fuerit saltem aliquo modo posterior gratia vnionis.

Respondeo eodem quidem tempore vtramque gratiam collatam fuisse, sed gratiam habitualem posteriorem fuisse ordine naturæ. Ratio est. Tum quia gratia habitualis est accidens animæ. Ergo supponit animam subsistentem; prius enim est rem existere, quam accidentaliter perfici. Ergo supponit vnionem hypostaticam; per hanc enim factū est, vt anima subsistat subsistētia Verbi. Tum quia gratia habitualis data fuit intuitu vnionis in Christo. Ergo supponit vnionē. Ergo est posterior natura gratia vnionis. Ita S. Thomas, Caietanus, Sotus, & alij quos citat, & sequitur Suarez loc. citato sect. 3. conclus. 2.

13 Quæres secundo, Vtrum gratia habitualis effectiuè, & physicè producta sit ab vnione hypostatica.

Respondeo negatiuè, nam in vnione hypostatica vel spectatur ipsamet vnio præcisè, quæ in humanitate Christi existit, vel spectatur subsistentia Verbi, qui est terminus vnionis. Sed vnio non est effectiua,

sed

sed solum, est formalis, & actualis coniunctio naturæ humanæ cũ Verbo. Præterea subsistentia ipsa est entitas relatiua, quæ non est actiua; vis enim agendi in Deo est absoluta, & est communis tribus personis; cum omnia opera ad extra sint communia Sanctissimæ Trinitati. Ergo gratia habitualis effectiuè, & physicè producta non fuit ab vnione. Ita Becanus quæst. 2. n. 3. Suarez disp. 18. sect. 3. ad finem. Vasquez disp. 24. cap. 2. num. 7.

14 Quæres tertio, Vtrum gratia habitualis dici possit connaturalis Christo.

Respondeo dici connaturalem Christo, seu animæ Christi, si anima Christi spectetur, vt vnita Verbo. Ratio est, tum quia, vt sic, digna est, vt illi gratia habitualis conferatur; humanitas enim in maximo dignitatis gradu constituitur propter vnionem, & capax efficitur cælestiũ donorum, ita vt denegatio gratiæ aduersari videatur ordini connaturali, & proportionato tali vnioni. Tum quia sicut visio beatifica dicitur connaturalis intellectui informato lumine gloriæ, licet intellectui sumpto sit supernaturalis, ita etiam gratia habitualis, licet sit supernaturalis animæ Christi per se consideratæ, & præcisè sumptæ, est tamen ei connaturalis, quatenus vnita est Verbo hypostaticè; ei enim debebatur ratione vnionis. Ita S. Augustinus in Enchirid. cap. 40. vbi dicit gratiam quodammodo factam esse Christo naturalem ratione vnionis, quem locum S. Thomas q. 7. art. 13. ad 2. intelligendum putat de gratia habituali. Suarez disp. 18. sect. 3. conclus. 2. Becanus cap. 8. quæst. 2. num. 2. Vasquez 3. par. disp. 24. cap. 2. num. 8.

SEXTA PROPOSITIO.

15 Gratia Christi habitualis non fuit infinita quoad essentiam, neque quoad entitatem physicam, seu quoad intensionem graduum, sed moraliter tãtum. Hæc propositio tres continet partes.

Prima est, gratiam Christi habitualem non fuisse infinitam quoad essentiam. Ratio est, quia solius Dei proprium est esse infinitũ quoad essentiam, nam essentiali perfectione non potest dari maior; implicat autem creaturam esse infinitam quoad essentiam, cum perfectio creaturæ sit minor perfectione Dei; ita Doctores statim citandi.

Secũda pars est, perfectionẽ Christi nõ fuisse infinitam entitatiuè, seu quoad intensionem graduum. Ratio est. Tum quia gratia vnionis est finita entitatiuè; est enim modus substantialis accomodatus naturæ createę. Ergo multo magis gratia habitualis, quæ collata fuit Christo intuitu gratiæ vnionis, entitatiuè finita est. Tum quia anima Christi quoad entitatem est finita; sed entitas finita, naturaliter loquendo, non est capax entitatis infinitæ. Ergo anima Christi nõ est capax gratię infinitę. Ita Doctores statim citandi.

An autem anima Christi supernaturaliter, seu per potentiam obedientialem fuerit capax gratiæ entitatiuè infinitæ, alia quæstio est, quæ in physicis agitari consueuit, dum quęritur, Vtrum Deus producere pos-

possit infinitum actu. Ego quidem semper adhæsi opinioni affirmatiuæ; quamuis pro contraria sententia non desint magni Doctores, & grauissima argumenta, quorum explicatio non est huius loci.

Obijcies primo contra hanc secundam partem. Christo data fuit perfectissima gratia, sed non implicat dari gratiam infinitã intensiuè. Ergo Christo data fuit gratia infinita intensiuè, alioquin data ei non fuisset gratia perfectissima. Confirmatur quia Christus dicitur habuisse plenitudinem gratiæ, Ioannis 1. *Plenum gratia, & veritatis.*

Respondeo Christo datam fuisse perfectiorem gratiam, quam vllus hominum receperit, vel recepturus sit; non tamen hinc sequitur Christum recepisse gratiam infinitam, cum id gratis dicatur, & sine miraculo fieri non possit; non sunt autem multiplicanda miracula absque necessitate.

Obijcies secundo, si gratia Christi est actu finita quoad entitatem, sequitur aliquem hominem posse in gratia ita augeri, crescere, & proficere, vt perueniat ad gradum gratiæ Christi, vel etiam progrediatur, superet, & excedat; quilibet enim in hac vita potest semper proficere, & plures, & plures gratiæ gradus semper acquirere, consequenter peruenire potest ad gradũ gratiæ alterius; quodlibet enim finitum potest per continuum augmentũ alterius finiti æquari, & superari; sed falsum est hominẽ posse ita in gratia proficere, vt æquet, vel superet gradum gratiæ Christi, vt patet ex Clement. ad nostrum, de hæret. Ergo etiam falsum est gratiam Christi esse finitam quoad entitatem, seu quo ad intensiõnẽ.

Respondeo aliquem hominem, inspecta solum natura ipsius gratiæ præcisè, posse in gratia ita proficere, vt æquet, vel superet gratiam Christi. Verum si spectemus latitudinem gratiæ possibilem secundum legem ordinariam, nullus potest peruenire ad gradum gratiæ Christi; cum enim Deus præuiderit gradum gratiæ, ad quem singuli Angeli, & homines, et sanctissimi peruenturi sunt, Deus decreuit Christo gradum gratiæ longè maiorem, & superiorem, ad quem homines de lege Dei ordinaria peruenire non possunt, inspecta latitudine gratiæ secundum legem ordinariam. Ita Valentia disp. 1. q. 7. pun. 2. col. 5. vers. sed contra, & alij.

Tertia pars est, gratiam Christi fuisse infinitam quo ad æstimationẽ moralem. Ratio est, tum quia sicut Christi humanitas propter vnionem cum Verbo fuit infinitæ cuiusdam dignitatis, & infinitè placuit Deo, ita etiam gratia, quæ mediante vnione vnitur personæ Verbi, recepit suo modo infinitam dignitatem. Tũ quia gratia habitualis ratione vnionis fuit principium infiniti meriti, quod infinitis hominibus prodesse potest. Ergo moraliter est infinita. Ita S. Thomas q. 7. art. 11. & 12. Caietanus, & Medina ibid. Vasquez de Incarnat. disp. 46. cap. 2. & 3. Valentia tom. 4. disp. 1. quest. 7. pun. 2. vers. 2. quæsito. Suarez disp. 22. sect. 1. Becanus cap. 8. q. 3. Tannerus disp. 1. q. 5. dub. 1. assert. 5. nu. 17. Pesantius q. 7. art. 11. disp. 1.

SEP-

SEPTIMA PROPOSITIO.

16 Gratia habitualis Christi de potentia ordinaria Dei non potuit augeri, potest verò per potentiam Dei absolutam. Quod non potuerit augeri per potentiam ordinariam probatur, tum quia decretum Dei mutari non potest; sed Deus tot gratiæ gradus decreuit Christo. Ergo non potuit plus gratiæ conferre. Tum quia gratia beatorum non augetur. Ergo neque augeri potuit gratia Christi, cum Christus ab instanti Conceptionis fuerit beatus. Tũ quia gratia habitualis collata fuit Christo intuitu vnionis hypostaticæ. Sed vnio hypostatica non potuit esse maior; nulla enim maior vnio inter creaturas assignari potest, quam naturæ creatæ ad personam Sanctissimæ Trinitatis incarnatam. Tum quia maior esse debet gratia in capite, & fonte, quam in alijs; Christus autem est caput, & fons omnis gratiæ, à quo omnis gratia emanat, iuxta illud, *De plenitudine eius nos omnes accepimus*. Ergo & cæt. Ita Doctores proximè citandi.

17 Dices, *Christus proficiebat sapientia, ætate, & gratia apud Deum, & homines*, Lucæ 2. Ergo gratia Christi de potẽtia Dei ordinaria augeri potuit, & aucta fuit.

Respondeo primo cum S. Thom. art. 12. ad 3. Vasq. d. 47. ca. 1. Tannero num. 26. & alijs, Christum non profecisse quoad intensionem habitus ipsius gratiæ, sed quoad effectus gratiæ, quos in dies præstabat, seu quoad opera, quæ apta sunt efficere animam Deo gratam, si à puro homine viatore præstentur.

Respondeo cum S. Athanasio, Cyrillo, & alijs, profecisse non re ipsa, sed opinione hominum, seu manifestatione; ex operibus enim Christi gratia ipsius manifestior fiebat, & de gratia ipsius magis apud homines percrescebat opinio.

18 Quod verò gratia Christi augeri potuisset per potẽtiam Dei absolutam, probatur, tum quia gratia Christi non fuit summa, sed finita. Ergo potuit augeri, & re ipsa aucta fuisset, si Deus ab æterno maiorem gratiæ gradum conferre decreuisset. Tũ quia gratia ex sua natura nõ habet terminum. Ergo magis, & magis augeri, & crescere põt. Tũ quia potentia Dei est infinita, & anima potentiam habet obedientialem, per quam recipere potest omnem gratię gradum, qui non implicet contradictionem. Ergo Deus maiorem gratiæ gradum animæ Christi conferre, & anima Christi illum recipere potuit. Ita S. Thomas de Incarnat. qu. 10. art. 4. ad 3. Vasq. disp. 47. cap. 3. & 4. Valentia d. 1. q. 7. pun. 2. Suarez disp. 22. sect. 2. col. 5. Pesantius q. 7. art. 12. d. 1. Tannerus d. 1. quæst. 5. dub. 1. assert. 6. num. 20. Becanus c. 8. q. 4. Magister, Capreolus, Ocham, & alij apud præcit. Doct.

Obijcies, Christus habuit plenitudinem gratiæ, Ioannis 1. *Plenum gratiæ, & veritatis*. Ergo gratia Christi augeri non potuit, alioquin Christus non diceretur habuisse plenitudinem gratiæ.

19 Respondeo, Christũ habuisse plenitudinem gratiæ, non solum ratione

tione vnionis hypostaticæ, aut diuinitatis, quę ei communicata fuit mediante subsistentia diuina, verum etiam ratione gratiæ habitualis, & aliorum donorum, quorum copia, & abundantia Christo collata fuit præ cæteris. Nō tamen hinc licet inferre, infinitum gratiæ gradū Christo collatum fuisse; nam etiam nonnulli alij sancti plenitudinem gratiæ accepisse referuntur, vt Beatissima Virgo Lucæ 1. *Aue gratia plena*, & S. Stephanus Actor. 6. *Stephanus autem plenus gratia, & fortitudine*; & tamen constat ipsos prædictos non fuisse infinita gratia, aut eo gratiæ gradu, quem Christus Dominus Iesus habuit. Quamobrem Christus comparatur fonti, cum ab ipso omnis gratia dimanet; Beatissima Virgo Maria comparatur flumini, in quod aqua copiosè transmittitur à fonte; alij sancti comparantur riuulis, in quos minor aquæ copia profluit. Ita S. Thomas quæst. 7. art. 9. & 10. Suarez disp. 22. sect. 2. Vasquez disp. 45. cap. 2. num. 7. & 8. Becanus cap. 8. quæst. 4. Tannerus d. 1. q. 5. dub. 1. n. 20. & 55. & alij.

20 Quæres, Vtrū sicut gratia habitualis in Christo augeri potuisset de potentia absoluta, ita etiam augeri potuerit gratia vnionis.

Respondeo negatiuè, quia in creatis dari non potest vnio præstantior vnione naturæ cum persona Sanctissimæ Trinitatis.

Punctum Secundum.

An Christus præter gratiam habitualem habuerit etiam gratiam actualem, vel ea indiguerit.

1 *Christus non habuit, nec indiguit gratia actuali excitante.*
2 *Christus non indiguit gratia adiuuante.*

PRo solutione præmittendum est, gratiam actualem aliā esse excitantem, aliam adiuuantem. Gratia excitās consistit in sancta cogitatione, per quam voluntas excitatur, & mouetur ad benè operandum; gratia verò adiuuans cōsistit in auxilio, seu concursu supernaturali, quo homo adiuuatur ad benè operandum, siue hoc auxilium ponatur in habitu supernaturali, quo potentia eleuatur ad actus supernaturales eliciendos, siue in supernaturali cōcursu, vt clarius constabit ex dicendis de gratia. Hoc posito prius explicabo, an Christus indiguerit gratia excitante. Secūdò, an indiguerit gratia adiuuāte.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus, seu anima Christi, vt beata, non habuit gratiā actualem excitantem, nec illa indiguit. Ratio est, quia Christus per visionem beatam sufficienter cognoscebat quicquid boni faciendum erat, aut mali uitandum, & hac cognitione posita per actū charitatis, quo semper Deum necessario dile-

xit,

xit, sufficienter excitabatur, & inflāmabatur ad benè operandum, & vitandum omne peccatum. Ergo Christus, seu anima Christi vt beata, non indiguit gratia actuali excitante, nec illam habuit. Ita Suarez disp. 18. sect. 4. conclus. 2. Tannerus disp. 1. quæst. 5. dub. 1. quæsito 3. num. 43. Becanus cap. 8. quæst. 3. num. 4. & alij.

Dixi, anima Christi, vt beata, quia si per potentiā Dei absolutam anima Christi vnita fuisset Verbo absque visione beata, idest relicta, fuisset in simplici statu viatoris, indiguisset gratia actuali excitante, sicut nos indigemus. Ratio est, quia vnio hypostatica nō immutat capacitatem naturalem, nec vires præstat ad operandum, ipsa enim vnio per se, ac formaliter terminatur ad subsistendum, & tam ipsa, quam subsistentia, non est formale principiū, vel ratio efficiendi aliquid, vt supra probatum fuit; sed potentia naturalis nō est sufficiens ad supernaturaliter operandum absque gratia excitante, vel absque aliquo alio dono supplente vices gratiæ excitantis. Ergo anima Christi, præcisè sumpta absque statu beatitudinis, non potuisset supernaturalia bona opera facere, aut peccata omnia vitare, absque gratia excitante; consequenter indiguisset gratia actuali. Imò huiusmodi auxilium, seu gratia excitans denegata nō fuisset animæ Christi hypostaticè vnitæ Verbo, quia cum Christus ab intrinseco, & ex natura rei sit impeccabilis ex vi vnionis hypostaticæ, non potuisset hoc auxilium ei, etiam de potentia absoluta, denegari; nobis verò denegari potest tam de potentia ordinaria, quam de absoluta, quia non est nobis debitum, nisi ex liberalitate Dei; ita Suarez sect. 4. citata ad finem.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Christus, seu anima Christi, vt beata, non indiguit gratia adiuuante. Ratio est, tum quia posito lumine gloriæ in intellectu Christi, & habitu charitatis in ipsius voluntate, Christus sufficienter dispositus erat ad benè operandum, & ad euitanda peccata. Ergo non indigebat speciali gratia adiuuante. Tum quia beati in cælo non indigent gratia adiuuante. Ergo neque Christus indiguit, cum beatus esset. Tum quia gratia adiuuans, vel confertur ad supernaturaliter operandum, vel ad vitanda peccata; sed Christus supernaturaliter operari poterat cum habitu luminis gloriæ, & habitu charitatis absq; alia gratia adiuuante. Præterea erat impeccabilis, tam vi visionis beatificæ, quam vi vnionis hypostaticæ; qui autem impeccabilis est, nō indiget gratia adiuuāte ad vitanda peccata. Ergo Christus, seu anima Christi, vt beata, non indiguit gratia adiuuante. Ita Becanus loco citato contra Suarez, loco citato conclus. 1. & Tannerum loco citato, asserentes gratiam adiuuantem ita necessariā fuisse Christo ad supernaturales actus eliciendos, sicut nobis.

Obijcies cum Suarez, isti actus respectu animæ Christi, & potentiarum eius, sunt supra vires naturales animæ, & potentiarum. Ergo sunt supernaturales. Ergo necessarius est con-

concursus supernaturalis ad illos actus eliciendos; sicut enim necessarius est cōcursus ad eliciendos actus naturales, ita multò magis necessarius est ad eliciendos actus supernaturales; hic autem concursus supernaturalis dicitur gratia adiuuans. Ergo Christus indiguit gratia adiuuante.

Respondeo, istos actus respectu animæ Christi, & potentiarum eius non informatarū habitu luminis gloriæ, & habitu charitatis, esse supra ipsarum vires, & consequenter esse supernaturales. Secus si considerentur, vt eleuatæ, & informatæ ipsis habitibus; actus enim supernaturalis elicitus à potentia informata habitu supernaturali, est veluti connaturalis ipsi potentiæ. Neque obstat concursus ille supernaturalis, quo Deus concurrit cum anima ad eliciendos actus supernaturales; nam hic concursus nōn vocatur gratia adiuuans, tum quia huiusmodi cōcursus prouenit à Deo, tanquam à causa prima vniuersali, quæ operatur iuxta exigentiam causarum secundarum: Tum quia hic concursus est debitus animæ informatæ huiusmodi habitibus, consequenter nō vocatur gratia adiuuans; sicut enim concursus, quem Deus præstat causis naturalibus ad naturaliter operandum iuxta ipsarum exigentiam, non vocatur gratia, quia debitus est causis naturalibus, ita &c.

Dixi in secunda propositione, Christus, seu anima Christi vt beata; quia si anima Christi de potētia absoluta Dei nō fuisset beata, indiguisset gratia adiuuante; ipsa enim non habuisset in se sufficiens principium ad supernaturales actus eliciendos; sed opus fuisset, vt Deus suo concursu suppleret vices habituum, & hic concursus vocandus esset gratia adiuuans, vt per se patet.

Punctum Tertium.

An in Christo fuerint etiā gratiæ gratis datæ.

1 *Gratiæ gratis datæ fuerunt in Christo.*

2 *Dono linguarum Christus verosimiliter aliquando vsus fuit.*

3 *Fides quomodo dicatur fuisse in Christo.*

4 *Prophetia in Christo fuit.*

IN hoc puncto explicabo Primò, quænam sint gratiæ gratis datæ. Secūdò, An Christus illas habuerit.

PRIMA PROPOSITIO.

GRatiæ gratis datæ sunt istæ nouem, videlicet, sermo sapientiæ, sermo scientiæ, fides, gratia sanitatum, operatio virtutum, prophetia, discretio spirituum, genera linguarum, interpretatio sermonum; quas gratias singillatim hoc ordine enumerat S. Paulus 1. Cor. 12.

SECVNDA PROPOSITIO.

1 OMnes gratiæ gratis datæ in Christo extiterūt iuxta probabiliorem Doctorum sententiam. Ratio est, tum quia præfatæ gratiæ dātur ad vtilitatem hominum, *Vnicuique*, inquit Apostolus loco citato, *datur manifestatio spiritus ad vtilitatem,*

tem, & cæt. Ergo maximè datæ sunt Christo, qui totus ad vtilitatem, & salutem animarum deditus fuit; *Venit enim peccatores saluos facere*. Tum quia, *Sicut in capite sunt omnes sensus*, inquit S. Augustinus Ep. 57. ad Dardanum, *ita & in Christo omnes gratiæ*; Christus enim est caput Ecclesiæ. Tū quia hominibus his gratijs carentibus imperfectioni adscribitur priuatio, seu carentia istarum gratiarum. Ergo asserendum non videtur Christum his gratijs caruisse; ita S. Tho. q. 7. art. 7. Suarez disp. 21. Valentia quæst. 7. pun. 5. Becanus ca. 8. quæst. 6. Tannerus disp. 1. quæst. 5. num. 54. Vasquez quæst. 7. art. 7. & 8. num. 9. & seqq. & alij.

An autem ista dona sint habitus inter se verè distincti, videri potest apud Vasquez num. 9. & Suarez loco citato.

2 Obijcies primo, Christus nunquam vsus fuit dono linguarum, vt colligi videtur ex loco illo Matthęi 15. *Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt, domus Israel*, vbi scilicet materna lingua Christo sufficiebat. Ergo Christus non habuit donum linguarum; nam huiusmodi dona maximè cōsistunt in vsu, vel ad vsum dirigūtur. Si ergo Christ⁹ vsus nō est his donis, non videtur excultus, & præditus fuisse his donis; frustra enim est potentia, cuius nullus est actus. Ideò Eccles. 20. dicitur *Sapiētia inuisa, & thesaurus absconditus, quæ vtilitas in vtrisque?*

Resp. non defuisse Christo notitiā omnium linguarum. Tum quia ei nota etiam erant abscondita cordium. Tum quia non fuit inferior Apostolis. Tum quia Christus fuit perfectissimus Doctor. Ergo par fuit, vt præditus esset donis doctrinalis muneris, vt sunt gratiæ gratis datæ. Tum quia licet fortè in concionibus vsus non fuerit dono linguarum; credi tamen facilè potest ipsum hoc dono vsum fuisse, dum priuatim consuetudinem cum gētilibus habebat, vel dum Epistolas ad aliquē alieni dogmatis scribebat, & licet nobis certò non constet Christū hoc dono vsum fuisse, par tamen erat, vt illo tam ipse, quam Apostoli, præditi essent, vt illis vti possent, dum opus fuisset. Ita Doctores citati.

3 Obijcies secundo, Christus sem per habuit claram Dei visionem. Ergo non habuit fidem; fides enim stare non potest cum clara Dei visione, cum fides includat obscuritatē; *est enim argumentum non apparentium*, inquit Apostolus.

Respondeo nomine fidei, quam dicimus esse donum Spiritus Sancti, nō intelligi fidem Theologicam, qua credimus mysterijs fidei à Deo reuelatis; hæc enim obscura est, & aduersatur claræ cognitioni Dei; sed vel intelligi fidem miraculorū, quæ consistit in fiducia, qua præditus hac fide firmiter assentitur, & credit Deum ad futurum in patrandis miraculis, vel intelligi singularem quandam certitudinem, & intelligentiam rerum fidei, vel intelligi gratiam facilè, & conuenienter eloquendi, & proponendi res fidei, vt etiam à rudioribus percipi, & intelligi possint. Ita Suarez disp. 21. sect. 1. Vasquez quæst. 7. art. 7. Becanus cap. 8. quæst. 6. Tanner. disp. 1. q. 5. dub. 1. nu. 48. licet alij aliter loquantur, vt Valentia d. 1. q. 7. pun. 5.

4 Obij-

4 Obijcies tertio, Clara cognitio, & visio, quam Christus habuit, stare nō potest cum prophetia, nam Propheta non clarè cognoscit futura. Ob id 1. Chor. 3. dicitur, Prophetias in cęlo non futuras, *siue prophetię cessabunt*, & cæt. Ergo Christus præditus non fuit dono prophetiæ, cum beatitudine perfrueretur, & consequenter claram beatorum cognitionem haberet.

Respondeo negando, claram cognitionem stare non posse cum prophetia; nam prophetia nihil aliud est, quam prædictio futurorum vltra humanas coniecturas, seu cognitio rei occultæ procul dissitæ, ac remotæ à cognitione illius status, in quo homo reperitur; seu cognitio supernaturalis eorum, quæ distant, habita ratione status cognoscentis; cum ergo Christus cognouerit occulta, & prædixerit futura, quę secundum statum viatoris, in quo etiam Christus in terris existebat, longè distabant, seu naturalem cognitionem superabant, prophetæ nomen iure merito Christo adscribitur. Quamobrem de ratione prophetiæ non est clara, vel obscura cognitio; sed cognitio, & prædictio futurorum vltra humanas coniecturas, siue sit clara, siue obscura cognitio. Quamquam qui clariorem habet futurarum rerum cognitionem, dicitur maior Propheta: ideò sicut Moises præfertur alijs Prophetis, quia clariorem habebat futurorum cognitionem, Numer. 12. Ita Christus vocandus est maximus Propheta, non solum quia Lucæ 7. dicitur, *Propheta magnus surrexit in nobis*, Verum etiam quia clarissimè omnia cognouit; habebat enim beatificam visionem, qua futura cognoscebat, & prædicebat. Ex quo fit, vt prophetica cognitio Christi re ipsa distincta non fuerit à cognitione supernaturali, quam Christus habebat ratione visionis beatificæ.

Neque obstat dicere, prophetias in patria cessaturas; dico enim cessaturas, non quoad essentiam prophetiæ, quæ consistit in prędictione futurorū vltra humanas vires, sed quoad vsum, & exercitium actus externi, vel quoad denominationem; nam sicut Christus, & Beati non dicuntur Prophetæ, quia cognitio futurorum, quam modò habent, non superat vires, & conditionem status beatitudinis, qua perfruūtur; ita nec alij, qui futuri sunt Beati, vocabūtur Prophetæ, quia cognitio futurorum, quam tunc habebunt, non superabit conditionem status, in quo tunc existent. Ita Vasquez quæst. 7. art. 8. Suarez disp. 21. sect. 1. Tannerus, Becanus, & alij locis cit.

Punctum Quartum.

An in Christo fuerint virtutes, præsertim Theologicæ & morales, & dona Spiritus Sancti.

1 *Christus habuit omnes virtutes, quæ non repugnant vnioni hypostaticę, aut visioni beatificæ.*
2 *Charitas in Christo fuit.*
3 *Fides non fuit in Christo quo ad actum, vel quo ad habitum.*
4 *Spes non fuit in Christo quo ad actū, vel quo ad habitum.*
5 *Virtutes morales per se infusæ, fuerunt in Christo.*

Bon. de Incarnat. M 6 Li-

VNICA PROPOSITIO.

1 IN Christo fuerunt omnes virtutes, quæ non repugnãt vnioni hypostaticæ, aut visioni beatificę. Ratio est, quia imperfectioni adscribitur carere virtutibus, & perfectionibus, quæ proprio statui non aduersantur. Ergo in Christo fuerunt omnes virtutes, quę nõ repugnant vnioni hypostaticæ, aut visioni beatificæ; Christus.n. nulla imputari, vel adscribi potest imperfectio. Ità S. Thomas quæst. 7. artic. 2. Vasquez disp. 42. cap. 1. Tannerus disp. 1. quæst. 5. dubio 1. quæsito 2. num. 28. Suarez quæsito 7. in comment. artic. 2. S. Thomæ.

Obijcies, Christus habuit abundantiã gratiæ, quæ sufficit ad omnia rectè agenda, iuxta illud 2. Corinth. 12. *Sufficit tibi gratia mea*. Ergo asserendum non est in Christo fuisse virtutes, alioquin istæ superfluæ fuissent, vel gratia Dei sufficiẽs non fuisset.

Respondeo cum Sancto Thoma quæst. 7. art. 2. ad 1. Christum habuisse abundantiam gratiæ, quæ sufficit ad omnia rectè agenda; vel per se ipsum immediatè, vel mediantibus virtutibus.

2 Ex dictis colligitur primò, in Christo fuisse charitatem. Tum quia hæc non repugnat vnioni, & visioni beatificæ. Tum quia Ioannis 15. dicitur, *Ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione*. Tum quia Christus habuit gratiam habitualem sanctificantem, vt supra ostensum fuit. Ergo etiam habuit charitatem, cum hæc sit virtus Theologicà, quæ à gratia separari non potest, vt alibi ostendi.

3 Secundò colligitur in Christo nunquam fuisse fidem, non solum quo ad actum, verum etiam quo ad habitum. Quod in Christo non fuerit fides quoad actũ. Ratio est, quia hæc repugnat statui beatitudinis; Christus enim ab instanti Conceptionis habuit claram visionem Dei, & nunquam habuit reuelationem obscuram, sed semper claram visionem. Ergo nunquam habuit fidem quoad actum; nam *Fides est obscura cognitio rei, seu argumentum non apparentium*, Hebræorum 11. Fieri autem non potest, vt eadem res eodem tempore clarè cognoscatur, & obscurè; implicat .n. vnum, & idem simul esse clarum, & non clarũ, euidens, & nõ euidens, obscurũ, & non obscurum.

Tum

Tum quia in Beatis non remanet fides. 1. Corint. 13. *Cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est; nunc videmus per speculum, & in ænigmate; tunc autem facie ad faciem,* Ergo neque mansit in Christo, qui ab instanti Conceptionis beatus fuit.

Quod verò in Christo non fuerit fides quoad habitū. Ratio est, quia frustra conseruatur habitus, cuius nullus est actus; (habitus enim est propter actum, & ob id vocatur dispositio perfecti ad optimum, idest ad actum;) sed Christus non potuit habere actum fidei, cum semper clara̅m Dei cognitionem habuerit. Ergo in Christo non fuit habitus fidei; frustra enim est habitus, cuius nullus est actus. Ita Sanctus Thomas de Incarnat. q.7. art.3. & alij DD. communiter teste Suarez in comment. dicti art. 3. & patet ex ijs quæ tradidi de virtute fidei in tract. de Legibus d.3. q.2. pun.1.

Obijcies primo, in Christo fuerunt virtutes morales, vt ostendam propositione quarta. Ergo fuit etiā fides, quæ est virtus præstantior virtutibus moralibus.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia fides repugnat statui beatifico, quem Christus semper habuit; virtutes autem morales illi statui nō repugnāt. Ita S. Thomas art.3. citato ad 1. Valentia, Suarez, & Tannerus ibid. & alij communiter.

Obijcies secundo, Isaiæ 11. habetur, *Erit fides cinctorium renum eius*; sed ibi sermo est de Christo. Ergo in Christo fuit fides.

Respondeo, eo loci sermonem nō esse de virtute Theologica, de qua nos hic loquimur, sed de fide morali, quæ significat fidelitatem, seu cōstantiam, & veritatem in seruandis promissis. Ita Suarez loco citato. Puteanus ibidem art. 3. ad finem, & alij.

Obijcies tertio, Christus nō docuit virtutes, quas ipse non habuit, iuxta illud Actor. 1. *Cœpit facere, & docere; sed Christus fuit author, & consumator fidei*, Hebræorum 12. Ergo in Christo fuit fides.

Respondeo primo, ad maiorem propositionem, Christum non docuisse virtutem, quam ipse nō haberet formaliter, aut eminenter, seu virtualiter; in Christo autem virtus fidei eminenter continebatur, cum ipse per visionem beatificam clarè videret, quæ obscurè per fidem cognoscuntur.

Respondeo secundo, cum S. Thoma ad 2. in Christo fuisse actū fidei quoad meritum; hoc enim consistit in obseruantia, & obedientia eorum, quæ homo non videt; Christus autē plenissimam, & perfectissimam habuit obedientiam, & obseruantiam mandatorum Dei, iuxta illud ad Philippen. 2. *Factus est obediens vsque ad mortem*.

Obijcies quarto, fides non solum versatur circa Deum, uerum etiam circa res alias à Deo reuelatas. Ergo licet Christus non habuerit fidem circa Deum, fieri tñ potest, vt illā habuerit circa alias res reuelatas.

Respondeo primo, iuxta sententiam multorum Doctorum, eadem visione, qua Deus uidetur, clarè etiā

videri creaturas,& sic cognitionem, qua res à Deo reuelatę cognoscuntur, non esse actum fidei.

Respondeo secundo,Christum nō habuisse fidem etiam circa alias res à Deo reuelatas, quia illas non cognouit per reuelationem fide creditam, seu obscurè cognitā, sed propter authoritatem, & reuelationem Dei clarè, & intuitiuè cognitam; sicut Beati multa in cęlis cognoscere perhibentur,quæ tamen nō credūt, Fide Theologica,sed actu nobiliori, quā sit actus fidei. Quia id cognoscunt per reuelationem clarè cognitam. Ita Becanus cap.8.quæst.7.& alij quos referam de fide.

4 Tertio colligitur in Christo nō fuisse virtutem spei,non solum quoad actum ipsius virtutis præcipuum, verum etiāquo ad habitum. Quod non fuerit quoad actum præcipuum, ratio est, tum quia huiusmodi actus repugnat visioni Dei;nam actus pręcipuus spei fertur in Deum tanquā absentem,& nondum possessum; speramus enim, & desideramus ea,quæ nondum adepti sumus; Christus autem ab instanti Conceptionis possedit Deum per claram visionem. Ergo nunquam habuit spē quoad præcipuum ipsius actum. Tum quia in reliquis Beatis non est spes. Ergo neque in Christo,cum ab instanti Conceptionis Beatus fuerit.Ita communiter Doctores.

Dixi, quo ad actum ipsius virtutis præcipuum; nam quo ad actus quosdam secundarios, vt est amor concupiscentiæ erga Deum clarè visum, gaudium, & delectatio de huiusmodi visione, spes beatitudinis aliena,&c. dicendum est spem fuisse in Christo; isti enim actus non aduersantur statui beatitudinis. Idem dic de actu desiderij,quo Beatus desiderat beatitudinem proprij corporis; hic enim est actus spei secundarius, quem Christus habuit; nam quilibet desiderare potest bonum,quod nondum habet; sed Christus ante mortem non habuit beatitudinem, & gloriam quo ad corpus. Ergo potuit illam desiderare,& sperare. Ita communiter Doct.

Quod verò in Christo non fuerit spes quo ad habitum. Ratio est,tum quia, *Vbi non est fides, neque est spes*, ex August. in Enchirid. cap. 7. In Christo aūt nō fuit fides,vt probatū est illatione 2. Tum quia frustra cōseruatur habitus,vbi non potest esse pręcipuus ipsius actus; habitus enim est dispositio perfecti ad optimū ipsius actum: In Christo autem non potuit esse præcipuus, & primarius actus spei, & alijs actus secundarij elici possunt ab anima supplēte Deo vicem habitus spei per suam assistētiam, vel potius ab anima informata habitu charitatis; consequenter præfati actus reduci possunt ad habitū charitatis,quo Deus, & Beati pradi ti sunt. Ita S. Thomas quæst.7.artic.4.& alibi, Valentia, & alij quos retuli de Legibus disp.3. quæst.2.pun.1. num. 7. Cabtera de Incarnatione quæst.7. art.4. Caietanus, Medina, & alij contra Suarez quæst.7. art. 4. Becanum cap.8. quæst.8. num. 4. Tannerum disp.1. quæst.5. dubio 1. num. 32. & alios in Christo admittentes habitum spei.

5 Quarto colligitur, in Christo fuisse virtutes morales per se infusas,uidelicet prudentiam,iustitiam, for-

fortitudinem, temperantiam, aliasque virtutes annexas. Ratio est; tũ quia istæ virtutes non pugnant cum vnione hypostatica, & visione beatifica; tum quia istæ virtutes quasi connaturaliter sequuntur gratiam habitualem. Tum quia Christus plenus fuit omni bono; sed omnis virtus est bona qualitas mentis. Ergo Christus plenus fuit omni virtute. Tum quia sicut se habet anima ad potẽtias suas, ita gratia ad alias virtutes; sed ab anima deriuantur potentiæ. Ergo à gratia Christi, quæ fuit perfectissima, procedunt omnes gratiæ. Ergo Christus habuit omnes virtutes; ita argumentari videtur S. Thomas de Incarnat. quæst. 7. art. 2. in corpore, idemque sentire videntur omnes alij Doctores.

Obijcies primo, virtus distinguitur ab habitu heroico, siue diuino, qui cõuenit, & tribuitur diuinis hominibus, ex Ar. 7. Eth. c. 1. Ergo habitus heroicus maximè conuenit Christo. Ergo Christus non habuit virtutes; sed aliquid altius virtute, alioquin virtus non contra distingueretur ab habitu heroico, siue diuino.

Respondeo cum S. Thoma q. 7. art. 2. ad 2. virtutem non differre essẽtialiter ab habitu heroico, sed sicut imperfectum à perfecto. Ex quo non licet inferre in Christo non fuisse virtutes, sed fuisse longe perfectiori modo, quam cæteri habeant, sicut Plotinus ait extare quendam sublimem modum virtutum, quæ propriè sunt animi purgati. Vide S. Thomam art. 2. citato, & Suarez in comment. eiusdem art.

6 Obijcies secundo, in Christo non fuerunt liberalitas, & magnificentia; nam istæ versantur circa diuitias, quas Christus contempsit, iuxta illud Matth. 8. *filius hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* Ergo in Christo non fuerunt virtutes morales; liberalitas enim, & magnificentia inter virtutes morales recẽsentur. Idem dic de temperantia, & continentia; istæ enim versantur circa cõcupiscentias prauas, quas constat in Christo non extitisse. Ergo Christus non habuit virtutes morales.

Respondeo, proprium esse liberalitatis, & magnificentiæ non solum moderari appetitũ, & possessionẽ diuitiarũ, sed etiã illas contẽnere propter perfectionis amorẽ. Addo actũ liberalitatis, & magnificentiæ exercitum fuisse à Christo dum curauit pauperibus erogari ea, quæ sibi tradebantur, vt colligitur ex illo Ioann. 3. *Quod facis, fac citius*, quo loco discipuli intellexerunt Christum mandasse, vt aliquid egenis daret. Ita S. Thomas loco citato ad 3.

7 Ex eo verò quòd Christus non habuit cõcupiscentias prauas, non sequitur ipsum præditum non fuisse virtute temperantiæ; sed hinc potius colligitur virtutem temperantiæ in eo perfectiorem fuisse; nam virtus temperantiæ eo perfectior est in homine, quo magis prauis concupiscentijs caret. Continentia verò non dicitur, propriè loquendo, fuisse in Christo, quia continentia versatur circa concupiscentias prauas, quas continens patitur; Christus autem non habuit concupiscentias prauas.

8 An autem continentia sit virtus, S. Thomas loco citato ait non esse virtutem, sed aliquid minus vir-

tute. Ego censeo non esse virtutem specialem distinctam à temperãtia, sed esse ipsam virtutem temperantię coniunctam cum hac imperfectione, quod continens patitur prauas concupiscentias, quas temperatus non habet.

Objicies tertio, in Christo non fuit virtus pęnitentiæ; homo enim per virtutem pœnitentiæ detestatur peccata à se commissa; Christus autem nullum peccatum commisit, nec committere potuit. Ergo in Christo non fuerunt omnes virtutes morales per se infusæ, cum virtus pœnitentię inter virtutes morales recenseatur.

9 Respondeo virtutem pœnitentiæ dupliciter considerari posse. Primo, vt dicit habitum, quo quis detestatur peccata à se cõmissa. Secundò, vt dicit habitum, quo quis detestatur peccata, à quocunque commissa fuerint, & quo quis intendit satisfacere pro offensa Deo illata. In Christo nõ fuit virtus pœnitentiæ primo modo, vt dictum est in obiectione; secũdo verò modo fuit, quia Christus detestari poterat offensam Dei à quocunque factam, & pro illa satisfactionẽ prçstare. Ita Marsilius, Alexander de Ales, & alij, quos citat, & sequitur Suarez d. 19. sect. 1. col. 2. vers. & hac sententia, Becanus cap. 8. quæst. 9. Tannerus disp. 1. quæst. 5. dub. 1. num. 38. & alij contra Vasquez disp. 42. cap. 1. Valentiam disp. 1. quæst. 7. pun. 3. col. 1. vers. quamobrem, & alios.

10 Quęres, Vtrum sicut in Christo fuerunt virtutes morales infusæ; ita etiã in ipso fuerint virtutes morales acquisitæ, siue Christus proprijs actibus illas acquisierit, siue illas per accidens infusas simul cum ipsa gratia sanctificante acceperit.

Respondeo, in Christo fuisse etiã virtutes morales acquisitas proprijs actibus. Ratio est, tum quia huiusmodi virtutes nullam includunt imperfectionem cõtrariam vnioni, aut visioni beatificæ; istæ enim virtutes remanent etiam in beatis. Tum quia maior perfectio est, virtutes propria industria comparabiles acquirere per se ipsum, mouendo se ad illas per proprios actus, quam eas accipere per infusionẽ ab alio; sed quod perfectius est, tribuendum est Christo. Ergo Christus per proprios actus acquisiuit virtutes morales, quæ acquiri possunt, consequenter non accepit illas per accidens infusas cum gratia. Tum quia Christus fuit perfectus homo. Ergo præstare potuit actiones proprias humanæ naturæ; sed acquisitio virtutum moralium est actio maximè propria humanæ naturæ. Ergo Christus acquisiuit virtutes morales. Tum quia non potest sufficiens ratio afferri, cur negare debeamus Christũ non exercuisse actus naturales virtutum moralium acquisitarum, sunt enim simpliciter boni; & non repugnant actibus virtutum infusarum. Ergo exercuit actus naturales virtutum moralium, cõsequenter acquisiuit virtutes morales, quæ frequentatione actuum acquiruntur. Tum quia Christus acquisiuit sciẽtiam per proprios actus, vt infra ostendam. Ergo habuit etiã virtutes morales acquisitas per proprios actus. Ita Valentia disp. 1. q. 9. pun. 2. col. 3. Becan. c. 9. q. 6. num. 7. & alij contra S. Thomam in 3. dist. 33. quæst. 1. art. 4. vbi has virtutes

ait

sit non esse in beatis, contra Suarez disp. 19. sect. 2. Tannerum disp. 1. quæst. 5. dub. 1. num. 39. & alios affirmantes has virtutes Christo quidem inesse, sed fuisse per accidẽs infusas animæ Christi in summo gradu perfectionis ab instanti suæ Conceptionis. Alij existimant Christum per proprios actus acquisiuisse has virtutes in primo instanti.

Obijcies primo, Christus vi vnionis hypostaticæ nũquã potuit peccare, vel pati vllũ inordinatũ animi motũ; habebat enim perfectam affectuũ moderationem, ad quam in alijs hominibus ordinari solẽt virtutes morales acquisitæ. Ergo Christus numquam habuit virtutes morales acquisitas, vel si illas habuit, dicendus est illas recepisse per accidẽs infusas in instanti Conceptionis.

Respondeo, Christum vi quidem vnionis hypostaticæ nunquam potuisse peccare, nec habuisse inordinatos affectuum motus, vt infra ostendam; hinc tamen inferendum non videtur, quin potuerit actiones humanas exercere, & ijs acquirere illas virtutes morales, quæ humanis actionibus acquiruntur.

Obijcies secundò, Christus nunquam operatus fuit ex motiuo merè naturali; semper enim perfectissimè operabatur; consequenter operabatur ex motiuo, & fine supernaturali; consequenter nũquam exercuit operationes virtutum moralium acquisitarum; consequenter non acquisiuit virtutes morales.

11 Respondeo negando, Christũ nunquam operatum fuisse actus naturales, seu ex motiuo naturali; isti enim actus sunt simpliciter boni, & dirigi poterãt à Christo ad finem supernaturalem; consequenter Christus poterat ijs mereri, & satisfacere, non vt erant actus naturales præcisè, sed quatenus ad supernaturalem finem dirigebantur.

Obijcies tertiò, Verbum conferre poterat quicquid perfectionis est in habitibus acquisitis. Ergo frustra in Christo admittimus habitus, seu virtutes acquisitas.

Respondeo, Verbum, vt præcisè dicit hypostasim, terminare naturã humanam, & non esse operatiuum, vt supra dictum est; si verò Verbum consideretur, vt prima causa, potuisset supplere vim habituum; ordini tamen naturali consentaneum fuisse videtur, vt sineret naturam Christi humanã operari iuxta propriam ipsius virtutem.

Obijcies quartò, si admittamus hac virtutes seu habitus in Christo acquisitos, sequitur Christũ potuisse successiuè perfici, & non fuisse plenissimè perfectum ab instanti Cõceptionis; isti enim habitus successiuè aucti fuissent per bonas operationes morales; hoc autem videtur falsum, tum quia Christus ab initio perfectissimus fuit. Tum quia isti habitus in beatis non augentur.

Respondeo primo, ex hac obiectione idem sequi admittendo Christum per actus suos acquisiuisse aliquam scientiam, & tamen multi Doctores sentiunt Christum per actus suos acquisiuisse aliquam scientiam, vt infra probabo.

Respondeo secundò, nõ repugnare perfectioni Christi accidentalem perfectionem successiuam iuxta exigentiam naturæ creatæ in hac vita

peregrinantis. Neque est par ratio habituum in alijs beatis; ratio enim differẽtiæ est; tum quia Christus adhuc erat viator. Tum quia actus nõ intendit habitum, nisi sit intensior illo; actus autem, quos beati in cœlis eliciunt, non sunt intensiores habitibus, quibus ipsi prædicti sunt.

12 Quintò colligitur in Christo fuisse dona Spiritus Sancti, idest, Sapientiam, Scientiam, Intellectum, Cõsilium, Fortitudinem, Pietatem, & Timorem Domini. Ratio est, tũ quia hæc dona non repugnant vnioni hypostaticæ, & visioni beatificæ, nec alia ratione dedecent Christum: sed ei, præsertim quo ad actus quosdam internos, & quoad affectum, optimè conueniunt. Tum quia sic apertè habetur Isaiæ 11. *Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini*: quo in loco sermo est de Christo, inquiunt Patres; cõsequenter id sine peccato hæresis negari non potest. Ita S. Thom. q.7. art.5. & 6. Vasquez disp. 44. ca. 1. & 2. Valentia disp. 1. q.7. pun.4. Becanus cap.8. q.10. Tannerus disp. 1. q.5. dub.1. num.41. & seqq. Suar. disp.20. quæst.1. & 2. & alij communiter contra Abailardum hæreticũ, & nonnullos alios de errore damnatos ab Innocentio Tertio Epist. 194. inter Epistolas S. Bernardi.

13 Obijcies, inter cętera dona Spiritus Sãcti enumeratur timor; sed timor videt maximè repugnare Christo. Tũ quia timor est fuga mali imminentis, & annexã habere solet animi tristitiam, & anxietatẽ ex Arist. 2. Ethic. cap.5. S. Thoma 2.2. quæst. 19. art.12. & alijs communiter; in Christo autem non fuit huiusmodi fuga, seu anxietas; hæc enim prouenit à periculo separationis à Deo, vel à pœna inferenda; Christus autem non timuit separari à Deo, vel puniri propter peccatum, quia erat impeccabilis. Tum quia in Christo fuit perfectissima charitas, iuxta illud ad Ephesios 3. *Supereminentem scientiæ charitatem Christi*; perfecta autem charitas stare non potest cum timore, iuxta illud Ioannis 4. *Perfecta charitas foras mittit timorem.*

Respondeo, nomine timoris Domini, quẽ in Christo fuisse dicimus, intelligi affectum, seu actum reuerentiæ, & venerationis erga Deum propter ipsius eminentiam, ex S. Thoma q.7. art. 6. & alijs communiter; huiusmodi autem affectus non habet annexam anxietatem, nec timet separationem, vel pœnam, simulque stare potest cum perfecta charitate, & semper permanet, Psal. 18. *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi*, & Apocalips. 15. *Quis non timebit te Domine, & magnificabit nomen tuum?* ad distinctionem timoris seruilis, quem charitas foris mittit, quia timor seruilis principaliter respicit pœnam, vt patet ex dictis de pœnitentia; idemque in terminis docet S. Thomas loco citato ad 3. alias expositiones afferunt Suarez disp. 20. sect.2. col.3. Tannerus nu. 43. & 44. Vasquez disp.44. cap. 2. num. 4. & alij.

14 An autem dona Spiritus Sancti distinguantur à virtutibus, magna dissensio est inter Doctores, nam S. Thom. 1.2. quæst.68. art.1. & 3. Caietanus, Medina, & Conradus ibidẽ, Va-

Valentia tom. 2. q. 8. pun. 1. Suarez disp. 20. sect. 2. col. 2. vers. dicedum, Tannerus loco cit. num. 44. ad finẽ, S. Bonauentura, & alij affirmant distingui. Ratio est, quia licet dona sint habitus supernaturales, & infusò, nihilominus distinguũtur à virtutibus, quia virtutes perficiunt hominem quatenus est aptus moueri iuxta ipsam rectam rationem, siue naturalem, siue etiam per virtutes supernaturales; dona verò perficiunt hominem quatenus moueri potest per peculiares inspirationes, & instinctus Spiritus Sancti.

Scotus verò in 3. dist. 34. q. vnica, Gabriel ibid. art. 2. Vasquez 1. 2. d. 89. cap. 2. & alij, existimant dona non esse distincta à virtutibus, sed ipsas virtutes quatenus à Deo donantur vocari dona. Quamobrem dona videntur septem virtutes præcipuæ, tres Theologicæ, & quatuor Cardinales, aut certè peculiares quidam ipsarum virtutum actus. Ratio est, quia non potest afferri sufficiens ratio, ob quam asseramus dona Spiritus Sancti specie distingui à virtutibus. Verum quid ego in hac re sentiam aperiam in prima secundæ.

QVÆSTIO OCTAVA.

De Scientia Christi.

Christus dupliciter considerari potest. Primò, Vt Deus. Secundò, Vt homo; Si consideretur vt Deus, certum est Christum ea præditum fuisse scientia increata, quę conuenit omnibus personis diuinis. Si consideretur vt homo, dubium est primò, An Christus præter scientiam diuinam, & increatam habuerit scientiam creatam, & propriam humanæ naturæ, an verò habuerit solum scientiam diuinam, seu intellexerit solum per scientiam Dei increatam. Secundò, An habuerit scientiam visionis. Tertiò, An habuerit scientiam infusam. Quartò, An habuerit scientiam acquisitam, id est, an acquisierit aliquam scientiam suis actionibus.

Punctum

lem; implicat enim animam Christi quicquā intelligere per intellectionem, seu scientiam increatam, ex S. Thoma quæst. 9. art. 1. & alijs communiter, teste Suarez disp. 24. sect. 2. conclus. 3. Cabrera quæst. 9. art. 1. disp. 1. Tannero loco citato num. 77. & alijs; nam intellectio vel est actio vitalis ipsius intelligentis, vt accidit in nobis; vel est ipsa substantialis vita intelligentis significata per modum actionis, vt accidit in Deo; sed intellectio increata non est actio vitalis ipsius animæ intelligentis, nec substantialis vita animę. Ergo anima Christi non intellexit, nec potuit formaliter per scientiam increatam Dei intelligere. Ergo Christus habuit scientiam creatam propriam humanæ naturæ, nihilque intellexit per scientiam, seu intellectionem increatam Dei. Ita S. Thomas, Suarez, Vasquez, & Tannerus locis citatis, Aluarez disp. 51. Becanus cap. 9. quæst. 1. Puteanus quæst. 9. art. 1. Valentia quæst. 9. pun. 1. & alij communiter.

Obijcies primo, nihil superfluum in Christo ponendū est; scientia autem creata in Christo superflua fuisset, tum quia scientia ad hoc necessaria est, vt per ipsam aliquid cognoscatur; Christus autem per scientiā diuinam, seu increatam cognoscebat omnia. Ergo superflua fuisset scientia, seu cognitio creata. Tum quia lux minor offunditur, & offuscatur à maiori; scientia autem creata est veluti lux minor respectu scięntiæ increatę.

Respondeo cum S. Thoma ad 1. & 3. nihil poni superfluum in Christo admittendo scientiam creatam; Christus enim si consideretur, vt homo, indigebat scientia creata, quæ non offendebatur ab scientiam increatam Verbi; sed magis illustrabatur, sicut lumen aeris non tollitur, sed augetur à lumine solis; quando enim duo lumina sunt eiusdem ordinis, maius offuscat minus, sicut lumen solis offuscat lumen candelæ, quia vtrumque accipitur in genere illuminantis; si verò accipiantur duo lumina, ita vt maius sit in ordine illuminantis, & minus in ordine illuminati; minus non læditur à maiori, sed augetur, vt lumen aeris respectu luminis solis; hoc pacto lumen scientiæ creatæ non diminuitur à lumine scientiæ increatę; quia *hæc est lux vera illuminans omnē hominem venientem in hunc Mundum*, Ioannis 1.

Obijcies secundò, non implicat Christum intellexisse per scientiam increatam Verbi. Imò id arguit maximā Christi perfectionē. Ergo negādum non est, Christū intellexisse per scientiā Dei increatam, præsertim cum in Christo dicantur esse omnes Thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei.

Respondeo, rationem implicantiæ constare ex rationibus adductis in propositione, præsertim ex sexta ratione; consequenter huiusmodi intellectio nō potest pertinere ad perfectionem Christi, vt homo est, sed vt Deus, seu Verbum Dei est; & hoc pacto dicuntur esse in ipso Thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei.

Obijcies tertio, Essentia diuina tam verè, & formaliter est actus intelligendi, sicut est obiectum actu intelligibile; sed per se ipsam potest esse obiectum intelligibile respectu in-

tel-

ad perfectionem supernaturalē perfectior fuerit intellectu Angelico, ostendam puncto sequenti, vbi affirmatiuè respondebo.

4 Quæres secūdo, Vtrū intellectus Christi fuerit perfectior non solum intellectibus creatis, verum etiam possibilibus.

Respondeo negatiuè, tum quia virtus Dei non est alligata. Tum quia assignari non potest repugnātia, cur Deus producere nequeat intellectū ornatiorem, aut cur aliquem intellectum magis perficere non possit. Ita Suarez loco citato, & alij.

Punctum Secundum.

An Christus in hac vita habuerit scientiam visionis, idest visionem beatificam.

1 *Christus in hac vita habuit visionem beatificam.*
2 *Visio beatifica fuit in Christo ab instanti Conceptionis.*
3 *Christus habuit visionem diuinæ essentiæ perfectiorem cæteris beatis.*
4 *Christus vidit Deū perfectiùs quam omnes beati simul sumpti.*

IN hoc puncto explicabo primò, Vtrum Christus habuerit visionem beatificam. Secundò, an illam habuerit ab instanti conceptionis. Tertiò, Vtrum habuerit visionem beatificā pfectiorem cęteris beatis.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus in hac vita visionem beatificam habuit. Ratio est primo, quia sic apertè colligitur ex pluribus scripturæ locis, Ioannis 3. vers. 10. *Amen Amen dico vobis, quod scimus, loquimur, & quod videmus, testamur;* Christus autem loquebatur, & testabatur de visione beatifica. Ergo habebat visionem beatificam, & vers. 13. *Nemo ascendit in Cælum, nisi qui descendit de Cælo, filius hominis, qui est in Cælo;* Christus autem non descendit de Cœlo per motum localem, sed per assumptionem naturę humanę, vt obseruant Patres, neq; ascendit in Cælum per motum localem ante resurrectionem, sed per visionem essentiæ diuinæ. Ergo habuit visionem beatificā, quæ consistit in visione essentię diuinæ, Ioannis 12. vers. 26. *Vbi ego sum, illic & minister meus erit,* & Ioannis 17. vers. 24. *Volo, vt vbi ego sum, & illi sint mecum, vt videant claritatem meā, quam dedisti mihi.*

Secundò, quia decebat, vt causa, & auctor beatitudinis in primis, & ante alios beatus esset; Christus autē fuit causa, & auctor beatitudinis hominum. Ita S. Thomas quæst. 9. art. 2. & alij communiter. Videri potest Suarez disp. 25. sect. 1. concl. 1. Puteanus quæst. 9. art. 2. Tannerus disp. 1. quæst. 5. dub. 3. num. 85. Valentia quæst. 9. Vasquez, & alij Commentatores S. Thomæ quæst. 9.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CHristus ab instanti conceptionis habuit visionem beatificam. Ita communiter Doctores teste Suarez disp. 25. sect. 1. concl. 2. Ratio est, primo, quia Christus in primo instanti suæ conceptionis fuit filius

filius Dei naturalis, Matth. 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite*; sed filius naturalis est etiam hæres; *Si filius, & hæres*, inquit Apostolus. Ergo Christus ab instanti Conceptionis fuit hęres; huc spectat locus ille Pauli ad Hębreos cap. 1. *Nouissimè autem locutus est nobis in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula.* Ergo Christus ab instãti Conceptionis habuit beatitudinem, hæreditas enim precipuè consistit in visione beatifica.

Secundò, quia Christo ab instanti Conceptionis data est omnis gratia, quam habere potuit. Ergo etiam dari debuit gloria, quam habere potuit in eo statu.

Tertiò, quia beatitudo ex natura rei debetur Deo; Christus autem ab instanti Conceptionis fuit Deus.

Quartò, perspicuum est Christum ante resurrectionem habuisse beatitudinem, vt dictum est in prima propositione, & cõfirmatur ex loco illo Lucæ 22. *Hodie mecum eris in Paradiso*, idest videbis diuinam essentiam, sicut ego illam video. Ergo etiam certum videtur habuisse beatitudinem in primo instanti conceptionis; nam ratio, cur habuerit visionem beatificam ante mortẽ, fuit vnio hypostatica; sed ab instanti conceptionis habuit vnionem hypostaticam. Ergo ab instanti cõceptionis habuit visionem beatificam. Ita communiter Doctores cum S. Thoma quæst. 9. art. 2. & quamuis hæc propositio non sit de fide, negari tamen non potest sine temeritatis nota, cum à Patribus, & Doctoribus communiter sustineatur.

Obijcies primo, si Christus habuisset visionem beatificam ab instanti conceptionis, fuisset comprehensor, nõ autem viator, consequenter nihil nobis meruisset; status .n. viatoris requiritur ad meritũ, vt probabo in Tr. de gratia; sed fasum est Christum nõ fuisse viatorẽ, aut nihil meruisse. Ergo etiam falsum est, Christũ ab instanti conceptionis habuisse visionem beatificam.

Respondeo Christum eodem tempore fuisse comprehensorem. & viatorem, vt infra ex professo ostendã, consequenter Christus fuit in statu merendi, & nobis meruit.

Obijcies secundo, Christus pati, & mori debuit, vt beatitudinem assequeretur, Lucæ 24. *Opportebat Christum pati, & ita intrare in gloriã suam.* Ergo Christus non habuit beatitudinem ab instanti conceptionis, quia tunc nondum passus, aut mortuus fuerat.

Resp. locum illum Lucæ intelligendum esse de beatitudine corporis; ad assequendam enim beatitudinẽ corporis opportuit prius Christum pati, quamuis antea cõsecutus fuisset gloriam animæ. Eodem pacto intelligendus est locus ille Ioannis 17. *Ego te clarificaui super terram, opus consumaui, quod dedisti mihi, vt faciam, & nunc clarifica me tu Pater.*

Obijcies tertio, si Christus beatus fuisset à primo instanti Conceptionis, & toto vitæ suæ tempore, transfiguratio Christi non fuisset miraculosa; *Gloria enim corporis necessario consurgit ex gloria animæ*, inquit S. August. epist. 56. sed falsum est, & contra documenta Patrum transfigurationẽ non fuisse miraculosam.

Ergo

Ergo falsum etiam videtur, Christum habuisse gloriam ab instanti Conceptionis.

Respondeo, transfigurationem fuisse miraculosam, quamuis enim ex gloria animæ necessario consurgat gloria corporis, dum corpus non est constitutum in statu passibili, & mortali, tamen fulgor ille Christi in trasfigurationes miraculosus fuit, cum emanauerit ex corpore adhuc passibili, & mortali. Præsertim cum emanauerit non per modum permanentis; sed per modũ transeuntis, & sine alijs dotibus corporis gloriosi; quamuis enim corpori Christi debita fuerit gloria, non solum ratione gloriæ animæ, verum etiam ratione vnionis hypostaticæ; nihilominus diuina dispensatione factum est, vt gloria animę non transfunderetur in corpus, sed Deus voluit solum illam transfundi tempore transfigurationis, quasi ex accidenti, & per modũ transeuntis absq; alijs dotibus corporis gloriosi. Ita Suarez d. 25. sect. 1. ad finem, & Puteanus q. 9. art. 2. ad vltimum.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Christus habuit visionem diuinæ essentiæ clariorem, & perfectiorem ceteris beatis, siue sint homines, siue Angeli. Ratio est. Tũ quia Christus est filius Dei naturalis, reliqui sunt filij adoptiui; filio autem naturali perfectior hereditas debetur; ob id Hebræor. 1. dicitur, *Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditauit.* Tum quia sic expressum videtur ad Colloss. 1. *Ipse in omnibus primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare*, & ad Ephes. 1. *Suscitans eum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cælestibus supra omnem principatum, & potestaté.*

4 Quæres, Vtrum Christus non solũ perfectius viderit Deum, quam singuli alij beati, verum etiam quàm omnes simul sumpti.

Respondet Becanus cap. 9. quæst. 2. num 5. nihil certi in hac re definiri posse; mihi tamen probabilior videtur opinio affirmatiua. Ratio est, tum quia sicut multi existimant tormenta, & dolores Christi superasse tormenta omnium Martyrum, & Sanctorum, ita etiam dicendum videtur gloriam Christi perfectiore esse gloria omnium Sanctorum. Tum quia ipse est caput omnium Sanctorum, & plus gratiæ habet, quam omnes Sancti simul. Ergo etiam perfectius videt Deum, quam omnes Sancti simul; visio enim, seu gloria commensuratur gratiæ. Vide supra dicta disp. 1. quæst. 2. pun. 2. num. 8. de gratia Beatissimæ Virginis.

Dices, hinc sequitur visioné beatificam Christi esse infinitam; nam visio beatifica Christi respondet, & commensuratur gratiæ Christi; sed gratia Christi fuit infinita. Ergo visio Christi beatifica fuit infinita.

Respondeo, gratiam Christi fuisse finitam entitatiuè, & consequenter gloriam, seu visionem beatificam illi respondentem fuisse entitatiuè finitam.

An autem gratia Christi aliunde dici possit infinita, constat ex dictis quæst. præcedenti pun. 1. proposit. 6. num. 15.

Pu-

Punctum Tertium.

An Christus habuerit scientiam infusam distinctam à visione beatifica, quandonam illam habuerit, quid per ipsam intellexerit, an fuerit supernaturalis, & quo pacto Christus ea vsus fuerit.

1 *Sientia infusa nomine quid intelligatur.*
2 *Scientia indita non est idem quod scientia infusa.*

1 PRæmittendum est primo, nomine scientiæ infusæ intelligi habitum aliquem, qui ex se, & sua natura postulat, vt producatur à Deo, & conferatur creaturæ rationali independenter à speciebus acquisitis, & acceptis à rebus intellectis, siue res intellectæ sint naturales, siue supernaturales. Ex quo patet differentia inter scientiã infusam Christo, & scientiam infusam primis parẽtibus in primo instanti creationis, quod scientia infusa Christo, dicitur infusa per se, & ex sua natura, quia ex natura sua postulat illum productionis modum; infusa verò primis parentibus circa res maximè naturales, non dicitur infusa per se, & ex sua natura, sed per se acquisita, & per accidens infusa, quia talis scientia ex sua natura acquiri potest, sed ex accidenti infunditur. Vide Suar. quæst. 9. in commentario art. 3. initio, Putcanum ibid. vers. aduerte. Valentiam tom. 4. disp. 1. quæst. 9. pun. 2. col. 4. vers. 2. autem.

2 Præmittendum est secũdo, non idem esse scientiam inditam, & scientiam infusam; scientia infusa dicitur illa, quæ datur supra naturæ debitum; indita verò, quæ simul datur cum producitur ipsa natura, quia est connaturalis, & quasi debita ipsi naturæ, vt benè Suarez loco cit. Caiet. & alij; sæpè tamen verbum, indita, accipitur pro infusa, & verbum, infusa, accipitur pro indita.

His positis explicandum est primo, Vtrum Christus habuerit scientiam infusam. Secundò, an illam habuerit ab instanti conceptionis. Tertiò, quid Christus cognouerit per scientiã infusam, seu quodnam sit obiectum scientiæ per se, infusæ animæ Christi. Quartò, an hæc scientia fuerit supernaturalis. Quintò, quo pacto Christus vsus fuerit scientia infusa.

Paragraphus Primus.

An Christus præter visionem beatificam habuerit scientiam infusam.

1 *Christus præter visionem beatificam habuit scientiam infusam.*
2 *Cognitio imperfecta non excluditur à cognitione magis perfecta, dum cum ipsa non est incompossibilis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ANima Christi præter visionem beatificam, habuit etiam scientiam infusam. Ratio est primo,

primò, quia id colligitur ex multis Scripturæ locis ad Col. 1. *In quo sunt oēs thesauri sapientiæ, & scientię Dei reconditi*. Ergo in Christo recondita est etiam scientia infusa; alioquin in ipso reconditi non essent omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei; Ioann. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis*, & Ioann. 7. *Vnde hic literas scit, cum non didicerit?* Lucæ 2. *Plenus sapientia, & gratia &c. adhuc infans sedebat in medio Doctorum, & stupebant omnes super prudentia, & responsis eius*. Hi textus non possunt cōmodè explicari, nisi admittamus scientiam Christo infusam; quāquam ab aliquibus exponuntur de visione beatifica. Secundò, quia Isaiæ cap. 11. dicitur *Requiescet super eum Spiritus sapientiæ, & scientiæ*; cum autem Isaias generaliter loquatur, intelligendus etiam est de scientia infusa, præsertim in sententia S. Thomę asserentis dona Spiritus Sancti distingui à virtutibus. Tertiò, quia Christus non solum erat comprehensor, verum etiam viator; sed vt comprehensor habebat visionem beatificā. Ergo vt viator debuit habere aliquā cognitionem supernaturalem. Quartò, quia hæc scientia possibilis est, & decebat Christum, vt tanquam rex, & gubernator supernaturali cognitione cognosceret creaturas, non tantum in Verbo, verum etiam in se ipsis per proprias ipsarum species. Ob id etiam in Angelis duplex cognitio admitttitur, matutina, & vespertina; matutina, qua cognoscuntur res secundum esse, quod in Deo habent. Vespertina verò, qua cognoscuntur in se ipsis, vt patebit ex dicendis in tractatu de Angelis. Ita Sanctus Thomas quæstione 9. artic. 3. Vasquez disputat. 53. capit. 2. Suarez disputat. 25. sectiõn. 3. conclus. 1. Puteanus quæstione 9. art. 3. Valentia ibidem puncto 2. versic. præterea, & Aluarez ibidem, Tannerus quæst. 5. dub. 3. numero 88. & dub. 5. num. 128. Becanus cap. 9. quæst. 3. & alij communiter contra Scotum in 3. distinct. 14. & Durandum quæstione 3. & 4. existimantes Christum non habuisse scientiam infusam circa res naturales, quæ naturali scientia cognosci possunt, & contra alios aliter sentientes.

2 Obijcies, omnes aliæ scientiæ comparatæ visioni beatificæ, habent se sicut imperfectum ad perfectum; sed præsente cognitione perfecta excluditur cognitio imperfecta, sicut clara visio Dei excludit obscurā cognitionem fidei, 1. Cor. 13. & sicut habita perfectione nō est necessaria dispositio, & habito termino nō est necessarius motus; sed in Christo erat visio beatifica. Ergo non potuit in eo esse scientia infusa.

Respondeo, minorem propositionem veram esse, dum cognitio perfecta incompossibilis est cū cognitione minus perfecta, vt est visio beatifica, & assensus fidei; scientia autem infusa non est incompossibilis, & opposita visioni beatæ, vt benè Sanctus Thomas artic. 3. citato ad primum, vbi etiam in responsione ad secundum benè ait scientiam infusam non esse viam ad beatitudinem, sed quasi per beatitudinem magis confirmari, consequenter vtramque benè simul cohærere.

Paragraphus ſecundus.

An Chriſtus ab inſtanti Conceptionis habuerit ſcientiam infuſam.

1 *Chriſtus ab inſtanti Conceptionis habuit ſcientiam infuſam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ANima Chriſti habuit ſcientiam infuſam à primo inſtāti ſuæ Conceptionis. Ratio eſt primò, quia Chriſtus ab inſtanti Conceptionis cognouit Deum Patrem nolle placari humano generi per holocauſta, & ſacrificia Moſaica, ſed per cruentam ipſius Chriſti mortē, & paſſionē, ideò ſe ipſum ſubiecit volūtati Dei, ſeq; in ſacrificiū obtulit, vt habetur Heb. 10. *Ideo ingrediens mundum, dicit, hoſtiam, & oblationem noluiſti, corpus autem aptaſti mihi; holocauſtomata pro peccato non tibi placuerunt; tūc dixi, Ecce venio, vt faciā Deus voluntatem tuam*; ſupponit ergo Apoſtolus Chriſtum hæc cognouiſſe, & acceptaſſe; ſed non cognouit ſolum per viſionem beatificam. Ergo cognouit per ſcientiam infuſam; nā per illam ſcientiam debuit id ſcire, quæ conuenit ſtatui viatoris, iuxta quem Chriſtus hæc ſciebat, & acceptabat.

Secundo, quia hæc ſcientia data fuit animæ Chriſti ratione vnionis. Ergo illam habuit ſimul cum ipſa vnione, vt in ſimili argumentatus ſum de viſione beatifica.

Tertio, quia Angeli ab initio ſuæ creationis acceperunt ſcientiam inditam, ſeu infuſam ipſis connaturalem. Ergo etiam Chriſtus ab inſtanti ſuæ creationis accepit ſcientiā infuſam, cum etiam ipſi hæc connaturalis cenſeatur ratione vnionis, licet ſit ſupra naturæ debitum, ſi natura ipſa ſecundum ſe conſideretur.

Quarto, quia Chriſtus non ſolum erat comprehenſor, verum etiā perfectè viator; ſed vt comprehenſori debebatur ſcientia viſionis. Ergo, vt viatori debebatur ſcientia infuſa. Ita Vaſquez diſputat. 52. capit. 1. Becanus cap. 9. quæſtione 3. Tannerus diſput. 1. quæſtione 5. dubio 5. num. 144. & alij communiter, teſte Suarez loco citato concl. 2.

Paragraphus Tertius.

Quidnam Chriſtus cognouerit per ſcientiam infuſam, ſeu quodnam fuerit obiectum ſcientiæ infuſæ Chriſti.

1 *Chriſtus per ſcientiam infuſam cognouit omnia, quæ ad ipſius ſtatum pertinebant.*

2 *Chriſtus per ſcientiam infuſam cognouit omnes res naturales.*

3 *Chriſtus per ſcientiam infuſam cognouit occultas cordium cogitationes, & actus liberos.*

4 *Chriſtus per ſcientiam infuſam cognouit omnes res ſupernaturales creatas, vt viſionem beatificam aliorum beatorum, vnionem ipſam hypoſtaticam, actus fidei aliorum hominum, &c. Imo cognouit omnia præterita, præſentia, & futura circa ſe ipſum, Angelos,*

los, & Homines.

5 *Ignorantia propriè dicta in Christo non fuit.*

6 *Christus vt homo, seu vt preceptor non cognouit Iudicij diem; cognouit verò vt Iudex.*

7 *Christus per scientiam infusam non cognouit omnia posibilia.*

8 *Thesauri omnes sapientiæ, & scientiæ fuerũt in Christo per communicationem idiomatum, aut etiam collectiuè, si considerẽtur thesauri sapientiæ, qui in alijs diuisim reperiuntur.*

9 *Christus per scientiam infusam semper aliquid cognouit, non obstante somno, aut visione beatifica.*

10 *Christus non semper actu cognouit omnia obiecta scientiæ infusæ.*

11 *Christus in instanti Conceptionis cognouit simul omnia obiecta scientiæ infusæ iuxta probabilem nonnullorum sententiam.*

12 *Christus non cognouit præfata obiecta vnica cogitatione.*

13 *Christus scientia infusa vtebatur speciebus specie diuersis.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Anima Christi per scientiam infusam cognouit ea omnia, quæ pertinebant ad ipsius statum. Ita communiter Doctores. Ratio est, quia quilibet ea nosse debet, quæ ad proprium statum pertinent, & imperfectioni adscribitur ea ignorare. Sed Christus perfectissimus fuit. Ergo ea omnia nouit, quæ ad proprium ipsius statum pertinebant; sed hæc non solum cognoscere debebat per scientiam visionis, quia non solum erat cõprehensor, verum etiam perfectissimus viator. Ergo nouit etiam per scientiã infusam, quæ datur viatori.

Vt autem sciatur quænam pertineret ad statum, considerandum est officium Christi, & finis propter quem ipse naturam humanam assumpsit; officium Christi erat præesse naturę Humanæ, & Angelicæ, esse caput Ecclesiæ, esse mediatorem, Sacerdotem, Prophetam, Regem, Legislatorem, Magistrum, & Præceptorem, Iudicẽ, & his similia, de quibus infra in proprijs locis.

2 Hinc colligi potest primo, Christum per scientiam infusam habuisse cognitionem omnium rerum naturalium, quæ ab Angelis cognoscuntur per species inditas, non solum quoad essentiam, verum etiam quoad existentiam. Tum quia cognitio istarum rerum pertinebat ad statum Christi; Christus enim erat Caput, & quodammodo Dominus omnium rerum creatarum; consequenter par erat, vt illas cognosceret in proprio genere perfectius, quam Angeli, qui eas per species inditas cognoscunt. Tum quia quò scientia est nobilior, & etiam est vniuersalior; sed scientia infusa Christi erat nobilior scientia Angelorum. Ergo scientia Christi infusa fuit vniuersalior. Ergo extensa fuit ad cognitionem rerum naturalium, quas Angeli cognouerunt per species inditas. Ita Sanctus Thomas quæstione 11. artic. 1. Suarez disp. 27. sectione 1. & alij communiter ibidem contra Scotum in 3. distinct. 14. quæstione 3. & alios existimantes rem naturalem cognosci nõ posse per scientiam infusam.

Dices, actus scientię Christi infu-

se erat supernaturalis; talis enim est actus, qualis est habitus. Ergo versari non potest circa res naturales, seu circa obiecta ex se naturalia.

Resp. negando consequentiã; sicut enim habit' fidei versari põt circa obiecta naturalia, & materialia; ita etiam habitus scientiæ infusæ; ad cognitionem enim supernaturalem non requiritur, vt obiectum sit supernaturale, sed sufficit, vt formale obiectum, quo, seu ratio cognoscendi sit supernaturalis.

3 Secundo, colligitur Christum per scientiam infusam cognouisse occultas cogitationes cordium, seu actus liberos hominum, vel etiam Angelorũ. Ratio est, tum quia Christus illas reuelauit aliquando hominibus. Ergo illas cognoscebat; id enim reuelari non potest, quod ignoratur. Tum quia cognitio occultarum cogitationum maximè decebat Christum, quia Christus est supremus Iudex, qui iudicium facere debet etiam de occultis cogitationibus. Ergo cognouit occultas cogitationes. Tum quia Christus fuit perfectissimus Propheta, Caput, & Gubernator Hominum, & Angelorum. Ergo opus fuit, vt ea cognosceret, sine quibus nec perfectus Propheta, nec perfectus Gubernator extitisset. Ergo opus fuit, vt hæc cognosceret. Ita Suarez disput. 27. sectione 2. conclusione 1. Valentia disputat. 1. quæstione 10. puncto 2. Becanus capit. 9. quæstione 3. num. 7. Puteanus quæstione 11. artic. 6. dubitat. vnica conclus. 2. Tannerus disputat. 1. quæstione 5. dubio 5. num. 120. & alij communiter teste Suarez loco citato, vbi de hac re prolixius differit. Ex quo patet differentia inter Christum, homines, & Angelos, quod homines, & Angeli nequeunt absque speciali auxilio Dei cognoscere occultas cordis cogitationes.

4 Tertio, colligitur Christum per scientiam infusam cognouisse omnes res supernaturales creatas, seu omnia mysteria supernaturaliã creata. Ratio est, tum quia ista cognitio non excedit ipsius statum; Imò est illi valdè conformis, & accommodata; res enim supernaturales sunt obiectum maximè accommodatum scientiæ infusæ, & supernaturali. Tum quia Christus est Auctor gratiæ, & donorum supernaturalium. Ergo habere debuit perfectam illorum sciẽtiam. Ita communiter DD.

Quarto, sequitur animam Christi per scientiam infusam, distinctam à cognitione, qua Deum videbat visione beatifica, vidisse visionem beatificam aliorum beatorum, vt patet ex rationibus proximè allatis. Nam huiusmodi visio est res supernaturalis non excedens rationem obiecti scientiæ infusæ, vt benè Suarez sectione 3. col. 2. Tannerus num. 120. & alij.

Dices, si visio beatifica aliorum beatorum caderet sub obiectum scientiæ Christi infusæ, sequeretur animam Christi per scientiam infusam vidisse Deum, seu Diuinam essentiã; nam visio Dei includit transcendentalem ordinem ad Deum; Imò est similitudo Dei representans Deum; falsum autem videtur per scientiam infusã videri Deum, alioquin scientia infusa efficeret beatũ, aut vana, &

& inutilis esset visio beatifica, posita scientia infusa.

Respondeo, Animam Christi videndo per scientiam infusam actum visionis beatificæ aliorum beatorũ, non videre Deum intuitiuè, sed abstractiuè tantum; nam Deus est terminus solum quasi extrinsecus illius habitudinis, quam dicit visio beatifica aliorum Beatorum; præterea ipsa visio beatifica non est obiectum simpliciter representans Deum, sed solum est ratio, per quam is, qui talẽ actum habet, videt Deũ; visio enim Dei dupliciter spectari potest. Primo, vt obiectum visionis in altero, & sic non representat Deum, nisi abstractiuè. Secundò, vt est actus videndi Deum, & sic non representat Deũ, nisi illi, qui talem actum habet. Vide Suarez disp. 27. sect. 3. concl. 2. & Becanum in simili cap. 9. q. 3. num. 13. Puteanum q. 11. dubit. vnica.

Quinto sequitur vnionem ipsam hypostaticam fuisse obiectum scientiæ infusæ Christi, vt patet ex rationibus in tertia illatione allatis; quãuis enim ipsa vnio sit donum superans alia dona gratiæ, nihilominus simpliciter est res creata; consequenter continetur intra limites scientiæ infusæ, vt benè Suarez sect. 3. ad finem, Tannerus loco citato.

Dixi, vnionem ipsam, nã si loquamur de vnione, prout dicit terminũ completum vnionis includẽtem personam filij, certum est non potuisse videri per scientiam infusam, quia persona diuina videri non potest, nisi visione beatifica. Ex quo licet inferre solutionem illius quæstionis, qua quæritur, vtrum per scientiam infusam cognoscatur Deus. Respondetur enim non cognosci intuitiuè per scientiam infusam, alioquin illa scientia, seu cognitio esset visio beatifica; cognosci tamen potest abstractiuè, quia per scientiã infusã quidditatiuè cognoscuntur creaturæ; sed creaturæ non possunt quidditatiuè cognosci, nisi cognoscatur dependẽtia à prima causa, qui est Deus. Ergo per scientiam infusam non possunt quidditatiuè cognosci creaturæ, nisi simul abstractiuè, seu à posteriori, seu sciẽtia, Quia, cognoscatur prima causa, idest, Deus, à quo creaturæ essentialiter depẽdent, vt benè Suarez disp. 27. sect. 5. concl. 1. Becanus cap. 9. q. 3. num. 9. Tannerus d. 1. q. 5. dub. 5. num. 127. & alij, quicquid in contrarium sentiat Vasq. de Incarnat. d. 53. cap. 1.

Sexto sequitur Christi animã per scientiam infusam cognouisse actus fidei, quibus homines mysterijs fidei assentiebantur, vt patet ex rationibus in propositione, & in tertia illatione allatis. Ex quo patet animam Christi cognouisse actum fidei, quo quis credebat Deum esse vnum, & Trinum.

Obijcies, si Anima Christi per scientiam infusam cognouisset actus fidei, cognouisset etiam Trinitatem, & alia mysteria, quæ actu fidei creduntur; hoc admittendum non videtur.

Respõdeo, cognouisse mysterium Trinitatis, seu alia fidei mysteria, non intuitiuè, quia Sanctissima Trinitas non potest clarè videri, nisi per visionem beatificam; cognouisse tamen illam per discursum, quia Christus quidditatiuè cognoscebat assensum fidei, quo homo credit myste-

rium Sanctissimæ Trinitatis. Ergo et cognoscebat Sanctissimam Trinitatem; cognoscebat enim assensum illum non esse falsum, sed verum, consequenter euidenter concludere debebat verum esse, Deum esse Trinũ.

Dices, assensus fidei circa aliquẽ fidei articulum non repræsentat illum articulum, nisi illi, qui habet illum assensum. Ergo assensus mysterij Trinitatis non repræsentat Trinitatem, nisi illi, qui talem habet assensum; in Christo autem non erat assensus fidei circa Trinitatem.

Resp. assensum fidei dupliciter spectari posse. Primò, vt est actus vitalis, quo credimus aliquem fidei articulum; & hoc pacto assensus fidei nõ repræsentat articulum fidei, nisi illi, in quo est assensus. Secundò, vt est obiectum, quo cognito, ducimur in cognitionem alterius. Hoc pacto Christus cognoscendo quidditatiuè assensum fidei circa Trinitatem, euidenter cognoscere poterat Sanctissimam Trinitatem existere.

Dices, assensus fidei, E. Gr. Sanctissimæ Trinitatis, est obscurus; fides enim est substantia rerũ sperandarum, argumentum non apparentium. Ergo non potest clarè, & euidenter repræsentare articulum creditum E. G. mysterium Sanctissimę Trinitatis. Ergo Christus cognoscere non poterat euidenter existentiã Sanctissimæ Trinitatis, seu mysterij fide crediti.

Respondeo, assensum fidei, vt est actus vitalis, esse obscurum; nititur enim reuelatione obscura, consequẽter obscurè repræsentat articulum creditum. Si verò assensus fidei consideretur, vt est obiectũ ab alio quidditatiuè cognitum, potest esse medium euidenter cognoscendi id, quod ille assensus repræsentat; Inde enim sumi potest hoc argumentum. Id, qđ obscurè repræsentatur per assensum fidei supernaturalem, necessariò est verum; nititur enim authoritati diuinæ infallibili; sed existentia Sanctissimæ Trinitati, seu hic articulus fidei repræsentatur per hunc assensum. Ergo necessario est verum, Trinitatem esse. Ita Becanus loco cit. q. 3. ad finem, & alij; licet Suarez d. 25. sect. 5. Tannerus disp. 1. q. 5. dub. 5. num. 124. & Puteanus q. 11. ad finẽ, alios modos afferant, quibus Christus cognoscere potuit Deum esse Trinum.

Septimo, sequitur Christum per scientiam infusam cognouisse omnia præterita, præsentia, & futura circa se ipsum, Angelos, & Homines. Ratio est, tum quia huiusmodi cognitio pertinebat ad statum, & officium Christi; ipse enim erat caput Hominum, & Angelorum, Legislator, & Magister, & futurus erat omnium Iudex. Tum quia Christus habuit plenitudinem prudentiæ; ad prudentiam autem requiritur memoria præteritorum, cognitio præsentium, & prouidentia futurorum, vt benè argumentatur S. Thomas 3. p. q. 11. art. 1. ad 3. idemq; sustinent communiter alij Doctores Catholici contra Luteranos, & Caluinistas, asserentes Christum multa ignorasse, quæ paulatim didicit.

5 Ex quo fit, vt in Christo non dicatur fuisse ignorantia propriè dicta; ignorantia enim propriè dicta dicit priuationem scientiæ debitæ inesse alicui; Christus autem non ha-

buit huiusmodi priuationem; & licet non cognosceret omnia possibilia, vt infra ostendam, tamen cognitio omnium possibilium non erat ei debita, consequenter dici non potest propriè loquendo habuisse illorum ignorantiam, sed impropriè, quatenus ignorantia dicit negationem scientiæ, per quã aliquid nescitur absq; vlla imperfectionis nota. Vide Vasquez disp. 51. cap. 2. num. 8. Tannerum num. 116. & alios locis proximè citandis.

6 Obijcies primo, Christus non cognouit diem iudicij, Marci 13. *De die autem illa, vel hora nemo scit, neque Angeli in Cælo, neque Filius, nisi Pater.* Ergo Christus non cognouit omnia futura.

Respondeo primo, Christum non cognouisse diem Iudicij, si considere tur Christus formaliter, & reduplicatiuè, quatenus homo, seu ex virtute humana, seu naturali; id enim humana, & naturali scientia à nemine cognosci potest.

Respondeo secundo, Christum non cognouisse diem Iudicij ea cognitione, quã Christus, vt homo ad alios transmittere posset. Dupliciter enim Christus considerari potest. Primò, vt Iudex. Secundò, vt Præceptor: si consideretur vt Iudex, Iudicij diem cognouit; si consideretur vt Præceptor Apostolorum, non cognouit diẽ Iudicij, vt illum ipsis manifestaret. Quo pacto quis dicere potest, se nescire ea, quæ sub secreto naturali, vel sub sigillo confessionis accepit.

Dices, Christus manifestauit Apostolis omnia, quę ipse nouerat, Io. 15. *Omnia quæcunq; audiui à Patre, nota feci vobis.* Ergo non nouerat diem Iudicij, alioquin illum manifestasset Apostolis.

Respondeo, Christum manifestasse Apostolis omnia, quæ manifestare poterat, non verò omnia absolutè, iuxta illud Ioannis 16. *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo*; non poterat autem manifestare diem Iudicij, quia non sciebat illum, vt alijs manifestaret. Ita S. Ambrosius lib. 5. ad Gratianum, Chrisost. hom. 14. in Marcum, S. Hieronymus in Matthęum c. 24. S. Thomas q. 10. art. 2. ad 1. & alij Patres, & Doctores apud Valentiam de Incarnatione disp. 1. q. 10. pun. 2. col. 3. apud Vasq. disp. 51. apud Maldonatum cap. 24. in Matth. Salmeronem tom. 4. p. 3. sect. 4. Bellarminum lib. 4. de Christo c. 1. & seqq. Becanum cap. 9. quæst. 8. num. 3. Suarez de Incarnat. q. 10. in comment. art. 2. Tannerum disp. 1. quæst. 5. dub. 4. n. 107.

Obijcies secundo, Christus fuit similis nobis, Hebreór. cap. 2. *Debuit per omnia fratribus assimilari*, & cap. 4. *Tentatum per omnia pro similitudine absque peccato*; sicut ergo nos multa ignoramus, ita dicendum videtur Christum aliqua ignorasse, sed absque peccato.

Respondeo, Christum assimilatũ fuisse nobis, quo ad naturam humanam, non quoad omnes imperfectiones naturæ humanę, & tentatũ fuisse per omnia, id est expertum fuisse omnia aduersa instar hominis, sed non peccasse, vt benè Becanus quæst. 8. citata num. 8.

Obijcies tertio, Christus rogabat Patrem, vt à se auferret passionis calicem, Matthei 26. *Pater, si possibile*

est transeat à me calix iste. Ergo videbatur dubitare, an ipse deberet pati, vel an calix posset auferri. Ergo Christus non nouit omnia futura.

Respondeo negando consequentiã; Christus enim illa verba protulit, nõ quia ignoraret futurũ, sed vt indicaret naturalem affectum, quo mortem refugiebat, & nihilominus paratum se exhibebat ad subeundã mortem, quam se subiturum nõ ignorabat; *verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu*.

Obijcies quarto, Lucæ 2. *Iesus proficiebat ætate, & sapientia apud Deũ, & homines*. Ergo non sciebat omnia, alioquin non profecisset.

Respondeo profecisse acquisitione scientiæ humanæ, vel manifestatione scientiæ, vel opinione, non autem profecisse quoad scientiam infusam.

7 Quæres primo, Vtrum Christus per scientiam infusam, non solum cognouerit omnia præterita, præsentia, & futura, verum etiam omnia possibilia.

Respondeo negatiuè. Ratio est primo, quia Christus non plus cognouit per scientiam infusam, quam per beatam, sed per beatam non cognouit omnia possibilia iuxta sententiam plurimorum Doctorũ. Imò Becanus q. 7. n. 9. putat Christum non vidisse vllas creaturas possibiles in essentia diuina visionis beatificæ. Ergo neque cognouit omnia possibilia per scientiam infusam. Secundò, quia si Anima Christi per scientiam infusam videret omnia possibilia, sequeretur Deum comprehendi ab anima Christi; cum enim anima Christi per scientiam beatam euidenter videat omnia, quæ sunt formaliter in Deo, & per scientiam infusam ex facta suppositione videat omnia, quæ sunt in Deo eminenter; idest, quæ à Deo fieri possunt, sequitur Deum comprehendi; Deus enim dicitur comprehendi iuxta scientiã multorum Doctorum, (quam alibi discutiam, & hanc absolute non admittam) dum videntur omnia, quæ sunt in Deo formaliter, & eminenter; sed impossibile est Deum comprehendi. Ergo impossibile est per sciẽtiam infusam videri omnia possibilia. Tertiò, quia nulla sufficienti ratione probatur cognitionem omnium possibilium necessariam fuisse Christo, aut multum contulisse ad ipsius perfectionem. Ergo non est, cur illam Christo attribuamus. Ita Vasquez disp. 53. cap. 2. Suarez d. 27. sect. 4. ad finem, Tannerus quæst. 5. dub. 5. num. 126. Becanus cap. 9. quæst. 7. num. 10. & alij ferè communiter contra Magistrum in 3. dist. 14. Durandum ibid. quæst. 2. Alex. de Ales, & alios, quorum sententia non est improbabilis.

8 Obijcies primo, *In Christo sunt omnes Thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*, ad Coloss. 2. Ergo in Christo est cognitio omnium possibiliũ, alioquin in ipso non essent omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ.

Respondeo primo, per communicationem idiomatum dici esse in Christo omnes thesauros sapientiæ, & scientiæ; in ipso tamen sunt huiusmodi thesauri, vt est Deus, non vt est homo; sicut Christus per communicationem idiomatum dicitur esse omnipotens, æternus, infinitus, & tamen non est omnipotens, æternus,

& infinitus ob humanitatem, sed ob diuinitatem.

Respondeo secūdo, omnes thesauros sapientiæ, & scientię esse in Christo, si loquamur de thesauris scientiæ, quæ in hominibus, & Angelis diuisim reperiuntur; isti enim collectiuè reperiuntur in Christo. Hoc etiam pacto explicari potest locus ille Ioannis 3. *Quem misit Deus, verba Dei loquitur; non enim ad mensuram dat Deus spiritum*, quo in loco sermo videtur esse de sapientia Christo data, quæ dicitur ei data sine mensura; dicitur autem sapientia data Christo sine mensura, quia thesauri scientiæ, qui in alijs hominibus diuisim, & disiunctim reperiuntur, in Christo coniunctim existunt. Ita S. Thomas quæst. 7. art. 11. ad 1. vbi etiam alias affert expositiones, quę huic accomodari possunt.

Obijcies secundo, cognitio omnium creaturarum possibilium non implicat contradictionem; imò de facto admittitur in omnibus beatis; cum enim beati clarè, & intuitiuè videant diuinam essentiam, necessario etiam vident ea, quæ repræsentantur in diuina essentia; sed omnes creaturæ possibiles repræsentātur in diuina essentia. Ergo beati vident omnes creaturas possibiles; consequenter non implicat Christum videre omnes creaturas possibiles.

Respōdent aliqui Doctores primo, cognitionem omnium creaturarum possibilium implicare contradictionem, quia cum implicet Deū ab homine comprehendi, implicat etiam omnes creaturas possibiles à Christo secundum humanitatē cognosci; neque obstat visio beatorum, quia beati videndo Deum, non vident creaturas secundum suum esse formale, sed secundum esse eminens, quod in Deo habent, & quod est ipse Deus.

Respondeo ego secundo, etiamsi admitterem cognitionem omnium creaturarum non implicare contradictionem in Christo secundum humanam naturam, non tamen hinc sequitur in Christo admittendam esse cognitionem omnium creaturarum possibilium; in Christo enim admittendum non est omne id, quod apertè non implicat contradictionē, sed id quod magnam arguit perfectionem, & pertinet ad ipsius statum, vt dictum est in 3. propositione; cognitio autem omnium creaturarum possibilium nō arguit perfectionem in Christo conuenientem ipsius statui secundum humanitatem.

Obijcies tertio, Christus cognouit aliqua possibilia. Ergo cognouit omnia, cum par ratio omnium esse videatur.

Respondeo negando consequentiam; nam etiam puri homines cognoscunt aliqua possibilia, & tamen non cognoscunt omnia possibilia. Ita S. Thomas quæst. 11. art. 1. Puteanus q. 11. art. 6. dub. vnica conclus. 3. & alij.

Obijcies quarto, si anima Christi per scientiam infusam non cognouit omnia possibilia, maximè quia intellectus non potest intuitiuè cognoscere rem, quæ actu non existit; sed hoc est falsum, saltem in sententia eorum, qui putant beatos intuitiuè videntes Diuinam essentiam, videre etiam intuitiuè in ipsa creaturas possibiles, cum actu repræsententur in essen-

essentia diuina iuxta ipsorum senten tiam. Ergo anima Christi per scientiam infusam cognouit omnia possibilia.

Respōdeo, Rationes, cur Christus per scientiam infusam non cognouerit omnia possibilia, esse illas, quas attuli in responsione ad quæsitum. An autem creaturæ videantur in essentia diuina, alibi explicandū est.

Objicies quinto, si Christus per scientiam infusam nō cognouit omnia possibilia, maximè quia non poterant dari species, quæ omnia possibilia repræsentarēt; sed hoc est falsum, quia licet omnes creaturæ possibiles sint simpliciter infinitæ, tamen non opus fuisset speciebus infinitis, aut finitis in infinitum ad cognoscendum omnes creaturas possibiles; nam cognosci potuissent per vnam speciem à Deo infusam; sicut enim in sententia multorum Doctorum dari potest vna species infusa intuitiuè repræsentans diuinam essentiam essentialiter infinitam, ita multo magis dari potest vna species repræsentans omnes creaturas possibiles. Ergo Christus per scientiam infusā cognoscere potuit omnes creaturas possibiles.

Respondeo, hanc non esse rationem, sed illas à me allatas in responsione quæsiti: deinde probandum esset, huiusmodi speciem repræsentantem creaturas possibiles, à Deo infusam fuisse animæ Christi, quod ab aduersarijs nondum probatum est.

9 Quæres secundo, An Christus semper aliquid cognouerit per scientiam infusam.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia homo nunquam cessat ab actu intelligendi, nisi dum per somnum impeditur. Ergo Christus semper fuit in actu intelligendi, quia respectu scientiæ infusæ, aut visionis beatificæ nunquam fuit impeditus per somnum, nam vsus scientiæ infusæ, aut visionis beatificæ non dependet à sensibus corporeis, & à phantasia, & consequenter per somnum impediri non potest.

Dices, impeditum fuisse per visionem beatificam.

Respondeo, negando impeditum fuisse per visionem beatificam. Tum quia per visionem beatificam in sententia multorum Doctorum non cognoscūtur creaturæ; sed solus Deus. Ergo visio beatifica impedire non potuit vsum scientiæ infusæ, per quē cognoscuntur creaturæ. Tum quia sequeretur Christum nūquam vsum fuisse scientia infusa; cum enim per visionem beatificam non solum cognoscatur Deus, verum etiam creaturæ, vt alij Doctores sentiunt, sequitur Christum nunquam vsum fuisse scientia infusa, cum visio beatifica Dei nunquam interrupta fuerit; sed falsum est Christum nunquā vsum fuisse scientia infusa. Ergo etiā falsum est vsum scientiæ infusæ impeditum fuisse per visionem beatificam. Ita S. Thomas 3. par. q. 11. art. 5. ad 2. Suarez disp. 28. sect. 1. conclus. 3. Becanus cap. 9. quæst. 5. num. 8. Tannerus disp. 1. quæst. 5. dub. 5. num. 145.

10 Quæres tertio, Vtrum Christus semper actu cognouerit omnia obiecta scientiæ infusæ.

Respondeo negatiuè, quia non est asserendum miraculum sine ratione, vel necessitate. Ergo neque asse-

asserendum est Christũ semper clarè, & distinctè cognouisse omnia obiecta istius scientiæ; cum hæc sint infinita, & sine miraculo semper cognosci non possint clarè, & distinctè in suo proprio genere, & p proprias species. Ita S. Thomas, Suarez, & Tannerus locis citatis, quamquam Becanus, & alij asserant in hac re nihil certi statui posse.

Obijcies, Christus non habuit ignorantiam aliquorũ obiectorum. Ergo semper cognouit omnia obiecta scientiæ infusæ, alioquin diceretur ignorantiam eorum, quæ actu non cognoscebat, habuisse.

Respondeo negando consequentiam; Christus enim nõ habuit ignorantiam vllius rei, quia habebat lumen scientiæ infusæ, quo vti poterat ad cognoscenda obiecta, quoties volebat, licet illa semper actu non cõgnosceret; ille enim non dicitur aliquid ignorare, qui illud cognoscit, quoties vult, etiamsi illud non semper actu cognoscat; ignorãtia enim est priuatio scientiæ habitualis, & non actualis tantum.

11 Quæres quarto, Vtrum Christus aliquando cognouerit simul omnia obiecta scientiæ infusæ vno, vel pluribus actibus.

Respondeo, iuxta probabilẽ nonnullorum sententiam cognouisse omnia in instanti Conceptionis, quia id non est impossibile, & conuenire videtur perfectioni Christi, vt saltẽ aliquando cognouerit omnia obiecta scientiæ infusæ. Ita Vasquez d. 53. cap. 2. num. 13. Tannerus num. 148. & alij contra Scotum, Gabrielem, & alios apud Tannerum, & Suarez locis cit.

12 An autem cognouerit omnia per vnicam cogitationem, Marsilius in 3. q. 10. art. 2. affirmat, quia hæc perfectio possibilis est, & non excedit dignitatem Christi; Suarez disp. 28. sect. 1. quæsito 1. & alij rectius negant, quia plures sunt species, quibus vtitur scientia infusa ad cognoscenda sua obiecta; actus autem alicuius scientiæ multiplicari solent saltem iuxta numerorum specierum intelligibilium.

Paragraphus Quartus.

An scientia infusa Christi fuerit supernaturalis.

1 *Scientia infusa est supernaturalis.*
2 *Species scientiæ infusæ repræsentantes res supernaturales, sunt supernaturales; repræsentantes verò res naturales, sunt naturales.*
3 *Species scientiæ infusæ sunt plures.*
4 *Species scientiæ infusæ quot sint, incertum est.*
5 *Lumen scientiæ infusæ est supernaturale.*
6 *Lumen scientiæ infusæ distinctum est à lumine gloriæ.*
7 *Lumen scientiæ infusæ est vnum.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Scientia infusa Christi est supernaturalis. Ratio est, quia illa scientia est supernaturalis, quæ naturæ vires superat, & non exit in actum, nisi per potentiam supernaturalem eleuatus; talis autem est scientia infusa.

Vt hæc propositio clarius intelligatur, aduertendum est in scientia infu-

infusa duo spectari posse. Primum sunt species, quæ se tenent ex parte obiecti, & representant illa omnia, quæ à Christo cognoscuntur per sciẽtiã infusam. Secundum est lumen infusum, tenens se ex parte intellectus, & ipsum eleuans ad cognoscenda ea, quæ per species representantur; cum enim intellectus creatus non habeat vires naturales sufficientes ad percipienda mysteria supernaturalia, futura contingentia, & occultas animi cogitationes, dari debet lumẽ supernaturale, quo iuuetur, & eleuetur ad illa intelligenda, vt benè S. Thomas quæst. 11. art. 6. ad 3. S. Bonauentura in 3. dist. 14. art. 3. quæst. 2. & alij apud Suarez disp. 29. sect. 2. sub finem.

Neque obstat dicere cũ Vasquez disp. 64. cap. 2. sufficienter iuuari, & eleuari per species infusas. Respondetur enim id falsum esse, quia species non supplent defectum principij cognoscentis, sed obiecti; nam tenent se ex parte obiecti, illudque proximè reddunt intelligibile, & representant intellectui; consequenter requiritur aliquid aliud ex parte intellectus, adiuuans, & eleuans ipsũ intellectum ad intelligendum; sicut enim ad visionem beatificam opus est lumine gloriæ, quo intellectus eleuetur, & adiuuetur ad cognoscẽdam diuinam essentiam, & non sufficit, vt diuina essentia concurrat per modum obiecti intelligibilis, ita ad alia obiecta supernaturalia cognoscenda per scientiam infusam necessarium est lumen eleuans intellectũ, & non sufficiunt species infusæ. Ita S. Thomas quæst. 11. art. 6. ad 3. Suarez disp. 29. sect. 2. Becanus c. 9. quæst. 4. num. 5. Tannerus disp. 12. quæst. 5. dub. 5. n. 135. Pesantius q. 11. art. 1. dub. 2. & alij contra Vasquez loco citato.

Hoc posito explicandum est primo; Vtrum species infusæ sint supernaturales, & quot illæ sint. Secundo, An ipsum lumen sit supernaturale, an distinguatur à lumine gloriæ, & quotuplex illud sit.

2 Quæres igitur primo, Vtrum species infusæ animæ Christi sint supernaturales quo ad entitatem.

Respondeo species representantes res supernaturales debere esse supernaturales, quia talis debet esse species, quale est obiectum, quod per ipsam speciẽ representatur; species verò representantes obiecta naturalia, quoad entitatem sunt naturales, quia talis est species, quale est obiectum; sed obiectum est naturale, vt suppono. Ergo etiam species est naturalis. Ita Vasquez disp. 52. cap. 1. num. 5. Becanus cap. 9. q. 4. num. 2. & alij Contra Suarez disp. 29. sect. 1. Tannerum disp. 1. quæst. 5. dub. 5. num. 131. & alios.

Obijcies primo, species debent esse proportionatæ habitui, cui inseruiunt; sed habitus est lumen scientię infusæ, quod est supernaturale. Ergo species debent esse supernaturales.

Respondeo species tenere se ex parte obiecti, & consequenter debere illi proportionatas esse.

Obijcies secundo, in Christo dantur species representantes naturam Angelicam, occultas cogitationes cordium, & futura contingentia; sed istæ species non videntur naturales, vel saltẽ viribus naturæ acquiri non possunt. Ergo videntur supernaturales,

rales, & per se infusæ.

Respondeo esse naturales quoad entitatem; supernaturales verò extrinsecè, & quoad principium efficiens, quia naturæ viribus effici non possunt. Ita Vasquez disp. 52. cap. 1. num. 5. & Becanus cap. 9. quæst. 4. num. 2. & alij.

Obijcies tertio, dari potest species supernaturalis expressa, repræsentans res naturales. Ergo etiam dari potest species impressa supernaturalis, repræsentās res naturales. Ergo species scientiæ infusæ Christi repræsentātes res naturales videntur supernaturales.

Responderi potest negando consequentiam. Ratio differentiæ est, quia species expressa debet esse proportionata suo principio proximo, à quo elicitur; cum autem eliciatur ab intellectu, vt eleuato per lumen supernaturale, seu vt operante viribus supnaturalibus, species expressa debet esse supernaturalis.

3 Rogabis, Vtrum species scientiæ infusæ animæ Christi sint plures.

Respondeo esse plures. Ratio est. Tum quia scientia infusa est minus perfecta, minus simplex, & vnita, quam scientia beata. Ergo non cognoscit sua obiecta per vnam speciē, sed per plures. Tum quia scientia infusa quo ad modum cognoscēdi videtur proportionata subiecto, seu animæ rationali; proprium autem naturę rationalis est cognoscere plura genera per plures species. Ita cōmuniter Doctores contra Marsilium in 3. quæst. 10. art. 2. asserentem vnicam esse speciem scientiæ infusę.

Obijcies, non implicat dari vnam speciem repræsentantē omnia obiecta scientiæ infusæ. Ergo frustra admittimus plures species in Christo.

Respondeo negando consequentiam. Non enim tenemur tribuere animæ Christi quicquid impossibile non est; præsertim quando ad hoc ei tribuendum nulla cogit necessitas, & aliquæ rationes oppositū suadēt, vt bene Suarez disp. 29. sect. 1. col. 2. conclus. 1.

4 Maior difficultas est, quotnam fuerint species scientię infusæ animę Christi.

Respondeo nihil certi statui posse, Vasquez enim disp. 53. cap. 2. Tannerus loco citato, & alij existimant tot esse, quot sunt species rerū, idest, quot sunt naturæ specificæ. Nam proprium intellectus humani est intelligere plures naturas specificas per plures species intelligibiles; istæ autem species videntur proportionatæ naturali modo intelligēdi hominis.

Ex quo fit, vt per vnam speciem infusam cognoscatur tota latitudo naturæ specificæ, & omnia ipsius indiuidua, tam existentia, quam futura. Idem dic de accidentibus iuxta Vasquez, & alios; quamquam Tannerus, & alij putant per eandem speciem, qua cognoscitur aliqua substantia, cognosci etiam ipsius accidentia; cum enim accidentia non habeant esse per se, ita neque per se propriam speciem exigere videntur. Addunt Suarez d. 29. sect. 1. concl. 2. & 3. & alij species scientiæ infusæ vniuersaliores esse, quā sint species Angelorum; consequenter Christum non indiguisse tot speciebus ad cognoscendum scientia infusa, quot indiguerunt Angeli. Ratio est, tum

quia

quia ſicut Anima Chriſti ſuperauit Angelos gratia, & ſcientia; ita etiã ſpeciebus.

5 Queres ſecundo, Vtrum lumen ſcientiæ infuſæ ſit ſupernaturale.

Reſpondeo affirmatiuè, vt patet, tum ex ratione in propoſitione allata; nam ſcientia infuſa includit ſpecies ſupernaturales, tenentes ſe ex parte obiecti, & lumen ſcientiæ infuſæ tenens ſe ex parte intellectus, eleuans, & adiuuans ipſum ad intelligendum. Tum quia intellectio, qua cognoſcuntur obiecta ſupernaturalia, eſt ſupernaturalis; Ergo etiam principium per quod elicitur huiuſmodi intellectio eſt ſupernaturalis. Hoc autem eſt lumen ſcientiæ infuſæ, eleuans, & corroborans intellectum ad intelligendum. Ita communiter Doctores.

6 Rogabis primo, Vtrum hoc lumen ſcientiæ infuſæ diſtinguatur à lumine gloriæ.

Reſpõdeo affirmatiuè. Tum quia viſio beatifica diſtinguitur eſſentialiter, & ſpecificè à ſcientia infuſa. Ergo aliud eſt principium, ſeu lumen ſcientiæ infuſæ, aliud viſionis beatificæ. Tum quia lumen viſionis beatificæ non vtitur ſpeciebus creatis, ſicut vtitur lumen ſcientiæ infuſæ. Ergo lumen ſcientiæ infuſæ diſtingui videt à lumine viſionis beatificæ. Ita Suarez diſp. 29. ſect. 4. ad finem, Tannerus loco citato n. 136. S. Bonauentura, & alij: quamquam oppoſitum non videtur improbabile iuxta Becanum cap. 9. q. 4. num. 8. & Suarez loco citato.

Objcies, lumen gloriæ ſufficit ad videndum Deum intuitiuè. Ergo multo magis ſufficit ad vidẽda alia. Ergo ad ſcientiam infuſam non eſt opus lumine diſtincto à lumine gloriæ.

Reſponderi ſolet aliam eſſe naturam luminis gloriæ, aliam luminis ſcientiæ infuſę; nam lumen glorię habet pro obiecto diuinam eſſentiam, & creaturas, quatenus in diuina eſſentia relucent, ſeu eminenter continentur; Lumen verò ſcientię habet pro obiecto creaturas, vt cognoſcibiles in ſe ipſis. Sed de hac re alibi.

7 Rogabis ſecundo, Vtrum lumen ſcientiæ infuſæ ſit vnum, an multiplex.

Reſp. eſſe vnum. Ratio eſt, tũ quia vbi eſt vnum obiectum materiale, & formale, vna ratio formalis, ſub qua, ibi etiam eſſe ſolet vnicus habitus; in ſcientia autem infuſa primo eſt vnum obiectum materiale, nimirum ens quodlibet creatum, prout ad Deum aliquo modo cognoſcendum refertur. Secundò, eſt vna ratio formalis, ſub qua, nimirum quatenus eſt euidenter cognoſcibile per ſpecies infuſas. Tum quia ſicut vnus, & idem habitus Charitatis inſeruit ad diligendum Deum, & proximũ; & vnum, & idem lumen fidei inſeruit ad fidem præſtandam rebus naturalibus, & ſupernaturalibus, quatenus altiori modo per illud lumen manifeſtantur. Ita etiam vnum, & idem lumẽ infuſum ſufficit ad intelligenda illa omnia, quæ per ſpecies infuſas repreſentantur. Ita S. Thomas quæſt. 11. art. 3. ad 3. Suarez diſp. 29. ſect. 3. verſ. nihilominus, Tannerus diſp. 1. quæſt. 5. dub. 5. Becanus cap. 9. quæſt. 4. num. 8. & alij cõtra S. Bonauent. in 3. diſt. 14. a. 3. q. 2. Caiet. 1. 2. q. 54. art. 4. & alios.

Obij-

Obijcies, species intelligibiles isti us scientiæ sunt plures. Ergo etiam habitus, seu lumina sunt plura.

Respondeo negando consequentiam; nam species tenent se ex parte obiecti materialis; plures autem res materiales possunt esse obiectum vnius habitus, & commune est ferè omnibus habitibus scietiarũ, vt plures species intelligibiles inseruiant vni habitui scientiæ; habitus verò, seu lumen inseruit potentiæ versanti circa plura obiecta, quæ per tales species cognoscuntur. Ita Suarez loco citato col. 1.

Paragraphus Quintus.

Quo pacto Christus vsus fuerit scientia infusa.

1 *Scientia infusa non indiget conuersione ad phantasmata ad sui vsum.*

2 *Scientia infusa dum vtitur proprijs speciebus, non est habitus discursiuus.*

3 *Christus vti non potuit discursu dum aliquid cognoscebat per proprias species. Secus dum aliquid cognoscebat per alienas species.*

4 *Christus vtẽdo alienis speciebus poterat per discursũ cognoscere perfectiones diuinas.*

IN hoc paragrapho duplex difficultas explicari potest. Primo, Vtrum ad vsum scientiæ infusæ necessaria fuerit conuersio ad phantasmata. Secundò, Vtrum scientia infusa sit habitus discursiuus, vel potius per ipsam immediatè cognoscātur obiecta ipsius scientiæ infusæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 AD vsum scientiæ infusæ necessaria non fuit conuersio ad phantasmata, consequenter Christus vti potuit scientia infusa sine conuersione ad phantasmata, seu sine speculatione phantasmatum, aut sine operatione phantasiæ. Ratio est, quia scientia infusa vtitur speciebus per se infusis; species autem per se infusæ non dependent à phantasia, seu à phantasmatibus. Ita S. Thomas quæst. 11. art. 3. Caietanus, Medina, & alij Thomistæ ibidẽ. Vasquez disp. 52. cap. 2. & 3. Tannerus disp. 1. quæst. 5. dub. 5. num. 140. Becanus cap. 9. quæst. 5. n. 2. & alij.

Addo Christum non potuisse vti scientia infusa dependenter à phantasmatibus, quia Christus facere nõ potuit, vt species, quę independentes sunt à phantasia, egeant ope phãtasię. Ita Vasquez, Becanus, & alij locis citatis, contra Tannerum disp. 1. quęst. 5. dub. 5. num. 142.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SCientia infusa, dum intelligit aliquid per proprias species, non est habitus discursiuus. Quia ille est habitus discursiuus, quo ex cognitione vnius rei venimus in cognitionem alterius; dum autem per scientiam infusam cognoscitur aliquid per proprias species, non venitur ex cognitione vnius in cognitionem alterius; sed immediatè, intuitiuè, & quidditatiuè, & quasi vnico intuitu cognoscitur id, cuius species habentur. Ergo scientia infusa non est habitus

bitus discursiuus, & non indiget habitu discursiuo, dum cognoscitur aliquid per propriam ipsius speciē. Ex quo patet Christū non indiguisse discursu, dum aliquid cognoscebat per proprias species.

3 Maior difficultas est, Vtrum Christus vti potuerit discursu.

Respondeo non potuisse vti discursu, dum aliquid cognoscebat per proprias species; nā species propriè ducunt ad cognoscendum immediatè, & intuitiuè id, cuius sunt species; dum verò Christus cognoscere volebat aliquid per alienas species, vti poterat discursu, vt si ex cognitione causę cognoscere voluisset effectum illius, non per speciē ipsius effectus, sed per speciem causę, quę diuersa est à specie effectus.

4 Ex quo obiter inferri potest, Christum, vtendo alienis speciebus, potuisse per discursum cognoscere perfectiones diuinas, quarum non habebat proprias species, sed solum alienas; nam cognito intuitiuè, & quidditatiuè effectu aliquo creato, inde per discursum conijcere, & cognoscere poterat aliquod Dei attributum, vt potentiam, sapientiam, misericordiam, aut alia similia Dei creatoris attributa; nihil enim in effectu est, quod aliqua ratione nō prēexistat in causa, vt benè Suarez d. 18. sect. 2. Tannerus loco citato n. 143. Becanus cap. 9. quęst. 5. num. 8. S. Bonauentura, & alij apud Suarez loco citato.

Obijcies, Christus cognoscendo effectus naturales per scientiam infusam, cognoscebat etiam absque discursu Deum esse. Ergo etiam absq; discursu cognoscebat ipsius perfectiones, quę idem sunt cum entitate, & diuina essentia.

Respondeo, Christum cognoscendo creaturas, seu effectū aliquem creatum, cognouisse etiam eodem actu Deum esse, quia creatura cognosci non potest quidditatiuè, nisi etiā cognoscatur id, quod ad ipsius essentiam pertinet; sed ad essentiam creaturę pertinet dependētia à creatore. Ergo creatura cognosci non potest, nisi etiam cognoscatur dependentia à creatore. Ergo creatura intuitiuè, & quidditatiuè cognosci non potest, nisi etiam abstractiuè cognoscatur Deum esse; non tamen hinc sequitur, cognoscendo aliquid creatum, simul etiā eodem actu cognosci perfectiones Dei, quia creatura non dicit essentialem respectū ad perfectiones Dei. Vide Becanum, Suarez, & alios locis citatis.

Punctum Quartum.

An Christus habuerit scientiam acquisitam, idest, an acquisierit aliquam scientiam proprijs actibus.

1 *Christus proprijs actibus acquisiuit illas scientias quę proprijs actibus acquiri possunt.*

2 *Adamo indita fuerūt habitus cuiuslibet scientiæ naturalis, non autem Christo.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus proprijs actibus acquisiuit illas scientias, seu habitus discursiuos, qui proprijs acti-

yost pag 242

actibus acquiri possunt, vt sunt Physica, Methaphysica, Moralis,& Mathematica. Ratio est primo, quia sic colligitur ex multis Scripturæ locis, Hebreor. 5. *Didicit ex ijs, quæ passus est, obedientiam*. Isaiæ 6. *Butyrum, & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum*. Secundo, quia Christus fuit perfectus homo. Ergo potuit facere id, quod est proprium naturæ humanæ; vnio enim hypostatica,& aliæ gratiæ Christi non destruunt naturam humanam, sed illam perficiunt; cum ergo natura humana possit prævia actione intellectus agentis acquirere scientias, sequitur etiam Christum potuisse illas acquirere. Tertio, quia sequeretur Christum nūquam fuisse in puerili ætate, & infantiam Christi fuisse fictam, & simulatam; si enim Christus ab instanti Conceptionis habuit visionē beatificam, & scientiam infusam, vt supra ostēsum est, intelligi non pōt, quomodo fuerit infans, nisi dicamus ipsum caruisse sciētia acquisita, quā postea progressu temporis acquisierit. Quarto, quia perfectius est mouere se ipsum in finem aliquem, quā moueri ab alio, & nobilius est aliquid à se ipso accipere, quā ab alio. Quinto, quia sequeretur intellectū agentem in Christo inutilem fuisse; propria enim functio intellectus agētis est producere species intelligibiles, & his productis iudicium elicere,& habitum acquirere. Sexto, quia Christus acquisiuit virtutes morales, vt quæstione præcedenti ostensum est. Ergo etiam acquisiuit scientiam, cum par sit omnium ratio. Septimo, quia Christus est caput, & exemplum Beatorum, Angelorū, & Hominū. Ergo par fuit, vt scientias more Beatorum, Angelorū,& Hominum haberet; sed Beati habent visionem beatificam, Angeli habuerunt inditam, seu infusam, & homines acquisitam. Ergo etiam Christus non solum habuit visionem beatificam, & scientiam infusam, verum et scientiam acquisitam. Octauo, quia Christus Lucæ 2. dicitur profecisse sapientia; proficere autem sapientia est acquirere sapientiā;& licet multi Patres,& Doctores velint Christum profecisse solum quoad ostēsionem, seu manifestationem, & opinionem, vel experientiam, nō autem verè, ac realiter quoad progressum,& acquisitionem scientiarum; nihilominus multi Patres, vt Beda, Cyrillus, & alij apud Maldonatum cap. 2. Lucæ, & apud Becanum cap. 9. quæst. 6. n. 4. existimant verè profecisse. Tum, quia scriptura dicit non solum profecisse apud homines, verum etiam apud Deum. Ergo non profecit solū opinione hominum, sed verè, ac realiter. Tū quia sicut proficiebat ætate, ita sapientia, & gratia; nam Lucæ 2. dicitur *Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines*; sed verè profecit ætate. Ergo etiam verè profecit sapientia, & gratia, idest pijs operibus, quibus anima effici pōt gratia, si à puro viatore præstentur. Ita S. Thomas de Incarnat. quæst. 9. art. 4. Caietanus, & Cabrera ibidem, Vasquez disputat. 55. cap. 2. num. 5. Valentia de Incarnatione disput. 1. quæstione 9. pun 2. Becanus cap. 9. quæstione 6. num. 4. & sequentibus, contra Suarez disputat. 30. sectione 1. & 2. Puteanum de Incarnatione quæstione

9. art. 4. Tannerum tomo 4. disput. 1. quæstio. 5. dub. 6. num. 158. & alios negantes in Christo scientiam acquisitã, licet admittant in ipso sciẽtiam, seu cognitionem experimentalem, quâ Christus progressu tempore ris multa in particulari vidit, audiuit, & gustauit, quæ antea illis sensibus non perceperat. Præterea, inquiunt, medijs sensibus acquisiuit aliquas particulares species intelligibiles, & consequenter cognitionem experimentalem, quam antea nõ habuerat; hæc tamen non vocatur propriè scientia, quia scientia non est de rebus particularibus, sed de rebus vniuersalibus; cognitio autem experimentalis versatur circa singularia in particulari.

Obijcies primo, Christus habebat scientiam infusam, per quam cognoscebat omnes res creatas perfectiori modo, quam cognosci possint per scientiam acquisitã. Ergo opus non fuit, vt Christus suis actibus illam acquireret.

Respondeo, Christum habuisse quidem scientiam infusam, per quã perfectius, & euidentius cognoscebat, quam per acquisitam, & plura per illam cognoscebat, quam per hanc. Nihilominus quia præter sciẽtiam infusam dari poterat alia, quæ non erat infusa, & quæ poterat proprio labore acquiri; imò congruentiùs erat illam proprijs actibus comparare, quam à Deo infusam accipere; ideò negare non debemus illam proprio labore acquisitam fuisse.

2 Obijcies secundo, habitus cuiuslibet scientiæ naturalis fuerunt in Adamo, iuxta communem Doctorum sententiam. Ergo multo magis fuerunt in Christo, qui est verus Deus, & caput hominũ. Ergo Christus non acquisiuit scientias naturales; nullus enim acquirere potest id, quod antea habebat.

Respondeo, negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia primis parentibus debita erat huiusmodi scientia, vt statim operari, & sua prudentia cuncta regere, & gubernare possent: Christo verò non erat necessaria huiusmodi scientia, cum haberet scientiam per se infusam, per quam plura euidenter cognoscebat, quam cognosci possint per scientiam acquisitã; consequenter æquum fuit, vt Christo daretur facultas acquirendi hanc sciẽtiam proprijs actibus, non verò Adamo. Alio pacto respondent Caietanus quæst. 9. art. 4. & Valentia loco citato ad 2. aiunt enim Adamo inditam fuisse scientiam naturalem, quia futurus erat Doctor, & Magister cęterorum in disciplinis naturalibus; Christus verò non erat futurus doctor in rebus naturalibus; (Christus enim nõ docuit scientias Mathematicas, aut alias naturales) sed in rebus ad supernaturalem finẽ spectantibus, vt in rebus fidei; consequẽter satis illi fuit sciẽtia infusa, per quã cognosceret, & doceret mysteria, quibus homo ad supernaturalem finem produci potest.

Obijcies tertio, *Melior est actus, quã potentia* ex Arist. 9. Methaph. Ergo melius est habere sciẽtiam infusam, quam illam acquirere; nam quæ infunditur, habetur actu, quæ acquiritur, habetur solum in potentia.

Respondeo, actum esse meliorem potentia, regulariter loquendo, non

autem

autem in omni casu, vt in nostro, de quo agimus; cur autem hic casus excipiatur, patet ex rationibus in propositione allatis.

Obijcies quarto, si datur scientia acquisita in Christo, maximè quia sequeretur intellectum agentem in Christo inutilem, & frustratorium esse, vt dictum est in quinta ratione; sed hęc ratio non probat dari debere sciētiam acquisitam; falsum enim est rem illicò superuacaneam censeri, si careat propria operatione; nam potentia augmentatiua non dicitur esse frustra in viro, licet amplius non augeatur; & intellectus agens in beatis non dicitur esse frustra, licet in ipsis non abstrahat species intelligibiles à phantasmatibus. Ergo non datur scientia acquisita in Christo.

Respondeo, negando minorem propositionem; ad probationem dico potentiam non censeri inutilem, & frustratoriam, dum caret operatione, eo quod iam obtentus sit finis operationis, vt contingit in exemplis allatis. Secus si nondum obtentus sit finis, & omnibus consideratis vtilius sit operationem exercere, & tamen non exerceatur, vt contingeret in nostro casu, si Christo denegaretur scientia acquisita.

QVÆSTIO NONA.

De Potentia Christi.

Christus dupliciter considerari potest. Primò, Secundum diuinitatem, & sic constat Christum habere potentiam infinitam, seu omnipotentiam; nam omnipotentia est attributum Dei, consequenter conuenit singulis personis Sanctissimæ Trinitatis. Secundò, Secundum humanitatem, & sic constat quidem Christum habuisse potentiam, qua cęteri omnes pollent; in dubium tamen ab aliquibus vocatur, an habuerit omnipotentiam. Secundò, An saltem habuerit potentiã ad producendam gratiam, & patranda miracula. Tertiò, An fuerit causa principalis, vel instrumentalis miraculorum, & donorum supernaturalium.

Punctum Primum.

An Christus secundum humanitatem fuerit omnipotens.

1 *Christus secundum humanitatem non fuit omnipotens.*

2 *Christus non habuit scientiam practicam eorum omnium, quorum habuit scientiam speculatiuam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus secundum humanitatem non fuit omnipotens. Ratio est primo, quia omnipotentia est attributum Dei; nullum autem attributum Dei cõmunicari potest creaturæ, vt superius probatum est. Secundo, quia humanitas Christi operari non potest sine dependentia, & concursu Dei. Ergo non est omnipotens; de ratione enim omnipotentiæ est, vt omnipotẽs agere possit independenter ab alio, alioquin non videretur omnipotens. Ita S. Thomas

quæst.

quæst. 13. art. 1. & seqq. Vasquez d. 57. cap. 1. & alij communiter.

Obijcies primo, Damascenus lib. 3. cap. 18. de fide, & alij Patres asserunt humanam Christi naturam esse omnipotentẽ. Ergo Christus est omnipotens secundum humanitatem.

Respondeo, Christum non posse dici omnipotentem, formaliter secundum humanitatem, sed denominatiuè, seu per communicationem idiomatum, per quam proprietates vnius naturæ prædicantur de altera, vt superius ostensum est. Ita Suar. d. 31. sect. 1. Puteanus quæst. 13. art. 1. & alij.

Obijcies secundo, natura humana existit per existentiam diuinam. Ergo habet etiam omnipotentiam, quæ cum diuina essentia, & existentia identificatur.

Respondeo negãdo antecedens, vt patet ex dictis in precedẽtibus; aliud enim est existentia, aliud subsistentia. Natura humana in Christo subsistit per subsistentiam diuinam, non verò existit per existentiam diuinã.

Obijcies tertio, Matth. vlt. dicitur, *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra*; sed ibi sermo est de Christo. Ergo Christo data est omnis potestas.

Respondeo, illum locum intelligi de Christo ratione diuinitatis, vel per communicationem idiomatum, vt benè Suarez q. 13. art. 2. in solut. ad primum.

Obijcies quarto, Humanitati Christi communicata est subsistentia Verbi. Ergo etiam communicata est omnipotentia Verbi, cum subsistentia idem sit realiter cum essentia, & attributis.

Respondeo, solam subsistentiam formaliter communicatam esse naturæ humanæ, non verò attributa, vt sufficienter explicaui quæst. 6. pun. 2. num. 2.

Obijcies quinto, Anima Christi potest omnia cognoscere. Ergo etiã potest omnia facere; nam scientiarum alia est practica, alia speculatiua; si ergo Christus habet scientiam practicam eorum, quæ scit, poterit facere omnia, quæ scit.

2 Respondeo cum S. Thoma qu. 13. art. 1. ad 2. & 3. Christum non habuisse scientiam practicam omnium, quorum habuit scientiam speculatiuam. Præterea non tantam virtutem requiri ad aliquid cognoscendum, quanta requiritur ad illud præstandum; nam ad cognoscendũ sufficit species intentionalis, ad præstãdum verò requiritur cõtinentia formalis, vel eminentialis illius, quod faciendum est.

Punctum Secundum.

An Christus secundum humanitatem habuerit potẽtiam ad producendam gratiam, & ad patranda miracula.

1 *Christus potentiam habuit ad facienda miracula, ad producendam gratiam, & remittenda peccata.*

2 *Christus ab instanti Conceptionis habuit vim faciendi miracula.*

3 *Christus anno trigesimo primo cœpit vti facultate faciendi miracula. An autem eadem facultate antea vsus fuerit, incertum est.*

4 *Christus secundum humanitatẽ adhuc*

huc retinet facultatem faciendi miracula.

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus potentiam habuit faciēdi miracula, & ad producendā gratiā, seu ad remittenda peccata. Ratio est primo, quia Christo data fuit illa potestas, quæ conueniebat statui, & fini, propter quem carnem assumpsit; statui autem Christi, & fini Incarnationis cōueniebat potentia non solum patrandi miracula, vt illis homines ad credendum traherentur, verum etiam producendi gratiam, per quam peccata delentur, & salus homini confertur; Christus enim *venit saluum facere, quod perierat.* Secūdo, quia potestas Christi ad facienda miracula apertè habetur in Scriptura Matth. 9. ibi, *Videntes autem turbæ,* (videlicet paraliticum valetudine miraculosè donatum à Christo) *timuerunt, & glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.* Ioannis 2. aquam in vinum conuertit. Ioannis 5. Dæmones à corporibus eiecit. Propterea Christus hanc potestatem contulit Apostolis, Lucæ 10. *Ecce ego mitto vos.* & infra, *Curate infirmos.* & infra, *Ecce ego dedi potestatē.* Ergo Christus habebat hāc potestatem. Idem etiā habetur de potestate cōferendi gratiam, & remittendi peccata, Matth. 9. *Vt autē sciatis, quia filius hominis habet potestatem dimittendi peccata.*

2 Quæres, quandonam Christus habere cœperit vim faciendi miracula.

Respondeo habuisse vim faciendi miracula ab initio Conceptionis. Ratio est. Tum quia hæc virtus illi debebatur ratione vnionis hypostaticæ. Ergo illam habuit ab instanti Cōceptionis, cum ab illo instanti natura humana vnita fit verbo. Tum quia ab instanti Conceptionis habuit gloriam, gratiam, & alia dona. Ergo etiam ab instanti Conceptionis habuit virtutem faciendi miracula. Ita Suarez disp. 31. sect. 2. Vasq. d. 57. cap. 3. & 4. Puteanus loco citato, & alij.

3 Maior difficultas est. Primo quandonam Christus hac facultate vti cœperit.

Responderi solet à multis Doctoribus, cœpisse vti solum anno trigesimo primo, seu sub initium trigesimi secundi anni. Ratio est. Tum quia primum Christi miraculum fuit conuersio aquæ in vinum; Ioan. 2. *Hoc fecit initium signorum in Cana Galileæ;* hoc autem miraculum factum fuit sub initium anni trigesimi secundi, iuxta multos interpretes D. Thomæ. Tum quia miracula diriguntur ad comprobandam Catholicam fidem; Christus autem non vulgauit fidem ante trigesimum annum. Tum quia licet Epiphan. hæresi 5. asserat Christum in tenera ætate patrasse miracula; alij tamen Patres ipsum non sequūtur, & liber de infantia Christi, qui sub nomine Matthei Euāgelistę circumfertur, apocryphus est, teste Gelasio Papa in cap. Sancta Romana 16. dist. Alij verò putant Christū publicè non patrasse miracula ante 31. annum, vt patet ex rationibus allatis; an verò priuatim aliqua miracula fecerit, non constare.

Obijcies, Chrisostomus adscribit potentiæ, & virtuti Christi mirabi-

lia signa in Natiuitate Christi patrata, vt stellam, quæ magis apparuit, & similia. Ergo Christus effecit miracula in infantia.

Respondeo, Chrisostomum fortè loqui potius de Christo, vt Deo, quã vt homine. Ita Suarez loco citato.

4 Secunda difficultas est, Vtrum Christus secundum humanitatem adhuc retineat hanc potestatem.

Respõdeo affirmatiuè. Tum quia est qualitas debita ratione vnionis hypostaticę; vnio autem semper perseuerat. Tum quia Deus confert dona, nec pęnitet contulisse. Tum quia probabile est, lumen, quod beatis infunditur ad videndum Deum, fieri mediante Christi humanitate, ex S. Thoma 3. par. quæst. 92. art. 2. & credibile est resurrectionẽ mortuorum efficiendam esse per Christi humanitatem, iuxta illud Ioannis 5. *Sicut pater suscitat mortuos, & viuificat, sic & filius, quos vult, viuificat*, & licet eo in loco sermo pręcipuè sit de Christo, vt Deo, habente potestatem æqualem Patri; intelligi tamen etiam potest cum debita proportione de Christo, vt homine, sicut intelliguntur illa Verba, quæ statim subijciuntur, *Pater omne iudicium dedit filio*. Vide Suarez disp. 31. sect. 2. pun. 2. & quę infra dicã de iudicio.

Punctum Tertium.

An humanitas Christi fuerit causa præcipua, vel saltem instrumentalis operis miraculosi, aut gratiæ.

1 Humanitas Christi non fuit causa principalis physica ad efficienda miracula.

2 Magi Pharaonis non effecerunt vera miracula.

3 Antichristus non patrabit vera miracula, sed ficta, & apparentia.

4 Humanitas Christi fuit causa moralis, & meritoria miraculorum & gratiæ.

5 Humanitas Christi fuit causa instrumentalis miraculorum & gratiæ.

6 Humanitas Christi potuit agere in loco distanti per contactũ virtualem, aut etiam absque vllo contactu, vt instrumentum Dei vbique existentis.

7 Virtus obedientialis quid sit.

8 Deus vti potuit humanitate Christi ad aliquid creandum, non autem ad aliquid annichilandum.

9 Humanitas nondum existens potuit efficere effectus existentes post ipsã humanitatem. Imò aliqui volunt potuisse producere etiam effectus antecedentes ipsam humanitatem, sed hoc authori non probatur.

PRo solutione pręmittendum est, causas efficientes, aut esse physicas, aut morales; Causa physica est illa, quæ verè ac realiter influit in effectũ, qui producitur, vt ignis est causa physica caloris, vel ignis, quia verè influit producẽdo calorem; causa verò moralis verè, ac realiter non influit in effectũ; sed solũ moraliter ad illũ concurrit, vt consulendo, hortando, attrahẽdo, deterrendo, & his similibus rationibus. Ob id dãs mãdatum ad occidendũ, vel furandũ, dicitur causa moralis homicidij, vel furti subsequentis, & Concionator hortando ad faciendam eleemosynam,

tiam, dicitur causa moralis eleemosynæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 HVmanitas Christi non fuit causa principalis physica ad efficienda miracula. Ratio est primo, quia solus Deus in scriptura dicitur esse causa miraculorũ, Ps. 71. *Benedictus Deus Israel, qui facit mirabilia solus*, & Psal. 76. *Quis Deus magnus, sicut Deus noster, tu es Deus qui facis mirabilia*. Secundò, quia Lucæ 11. dicitur, *Et in digito Dei eijcio Dæmonia*, & Ioannis 14. *Pater in me manens ipse facit opera*. Ergo Christus secundum humanitatem non efficiebat illa principaliter. Tertiò, quia opus miraculosum arguit infinitam potentiã, (miraculum enim est opus à solo Deo factum, excedens vires naturæ) nulla autem creatura potẽtiam habet infinitam. Ita communiter Doctores.

Obijcies primo, Maior virtus in esse debuit humanitati Christi, quã tactui, luto, voci, sputo, & his similibus, quibus Christus vtebatur ad facienda miracula; sed his inerat virtus instrumentalis. Ergo humanitati inerat virtus principalis.

Respondeo omnia illa fuisse instrumenta miraculorum, quamuis in ipsis dari possit latitudo, itaut vnum dicatur principalior causa, aliud minus principalis, aut applicatio, seu conditio, vt de contactu tradit Suarez sect. 8. asserens effectum sanitatis prouenisse à carne Christi; contactum verò fuisse applicationem, & conditionem voluntariè ad hibitam ad sanandum ægrotum. Vide Suarez loco citato, & Tannerum num. 180. & 220.

2 Obijcies secũdo, Natura Christi humana non fuit minoris virtutis, & efficaciæ, quam esset Moises, aut Magi Pharaonis; sed Magi Pharaonis Exodi cap. 7. miraculosè conuertebat virgas suas in serpentes; id enim faciebant in puncto ferè imperceptibili. Ergo natura Christi humana potuit miracula facere.

Respondeo primò, conuersionem virgarum in serpentes factam à Magis Pharaonis, non fuisse miraculosam; facta enim fuit applicando actiua passiuis, vt etiam facere possunt Angeli, & Dæmones.

Respondeo secundo, hinc colligi non posse humanitatem Christi esse causam præcipuam, & principalem miraculorum, sed solum posse miracula facere, saltẽ instrumentaliter.

3 Obijcies tertio, Antichristus patrabit miracula Matthei 24. *Surgent pseudo Christi, & pseudo prophetæ, & dabunt signa magna*; sed huiusmodi signa, seu miracula non fient à Deo tanquam à causa principali; cũ enim hæc signa dirigãtur ad subuersionem Catholicorũ hominum, fieri non possunt à Deo, tanquam à causa principali; nam Deus causa peccati esse non potest. Ergo fient ab Antichristo, tanquam à causa principali. Ergo multo magis fieri possunt miracula ab humana Christi natura, tanquam à causa principali.

Respondeo, Antichristum nõ patraturum miracula vera, sed ficta, & apparentia; *Veniet enim in signis, & portentis mendacibus*, inquit Paulus 2. ad Tessalonic. 2. facturus quidẽ est aliquas operationes, quæ videbun-

buntur miracula, vt erit ignis de cælo; sed re ipsa non erunt vera miracula. Hoc pacto intelligendus est Hippolytus Martyr in oratione de Antichristo, asserẽs ipsum miracula facturum.

4 Queres, Vtrũ humanitas Christi saltem fuerit causa moralis miraculorum, & gratiæ.

Respondeo, fuisse causam saltem moralem, & meritoriam, quia Deus intuitu humanitatis, ac meritorum ipsius faciebat miracula. Addo humanitatem dici posse causam principalem in genere causæ moralis, seu meritoriæ, quia Deus intuitu ipsius, & independenter ab alia causa meritoria faciebat miracula, & producebat gratiam. Ita cõmuniter Doct.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 HVmanitas Christi fuit causa physica, saltem instrumentalis miraculorum, & donorum gratiæ. Ratio est primo, quia Christus fuit causa physica miraculorũ, & gratiæ; sed non fuit causa principalis. Ergo instrumentalis. Maior probatur Lucæ 6. *Et omnis turba quærebat eum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes*, & Lucæ 8. *tetigit me aliquis, nam ego noui virtutẽ de me exisse*.

Neque obstat dicere virtutem illam exisse à diuinitate, quatenus coniuncta erat humanitati. Respondetur enim exisse etiam ex humanitate, quia de illo exibat, quod tangebatur. Secundo, quia Christus multa faciebat miracula sua voluntate, & per modum Imperij absque deprecatione, Matthei 8. vers. 3. *Domine si uis, potes me mundare, & extendens Iesus manum tetigit eum dicens, volo mundare*, & ibidem vers. 26. *Tunc surgens imperabat ventis, & mari, & facta est tranquilitas magna*, Lucæ 7. *Adolescens tibi dico surge*, & Ioannis 11. *Lazare veni foras*; sed huiusmodi miracula non fiebant à Christo, tanquam à causa morali, sed physica; nam ad efficientiam moralem per modum impetrationis necessaria videtur aliqua deprecatio, vel supplex animi affectio erga Deum. Ergo Christus fuit causa physica miraculorum. Tertiò, quia sacramenta sunt causa physica instrumentalis gratiæ, vt docui de sacramentis disp. 1. quæst. 4. pun. 6. num. 3. Ergo etiam Christus potest esse causa physica instrumentalis miraculorũ, & gratiæ. Addo Christi humanitatem, comparatam cum alijs causis ministerialibus, & instrumentis subordinatis, posse dici causam principalem, non quidem absolutè, & simpliciter, sed comparatiuè. Tum quia sicut manus dici potest principale agens, si comparatio fiat inter manum, & malleum, ita &c. Tum quia reliqua operantur dependẽter à virtute Christi. Ergo Christus principalius operatur, & reliqua minus principaliter, in genere tamen causæ instrumentalis, vt benè S. Thomas in 4. dist. 5. Suarez disp. 31. sect. 4. vers. ad rationes, Tannerus quæst. 5. dub. 7. num. 189. Puteanus q. 13. art. 2. dub. 1. num. 5. Quartò, quia ignis infernalis instrumẽtaliter cruciat animas damnatorum, iuxta sententiam multorum Doctorum. Ergo etiam humanitas Christi concurrere potest ad patranda miracula, &

ad

ad producendam gratiam. Quintò, quia humanitati Christi tribui potest perfectissimus modus operādi, nisi inde sequatur aliqua repugnantia (sic enim postulare videtur vnio hypostatica, per quam humanitas assumitur à persona diuina, & consequenter eleuatur ad esse diuinum) sed modus operandi perfectissimus causæ efficientis est operari per veram causalitatem. Ergo humanitas Christi operatur per veram causalitatem; sed non operatur miracula, & opera gratiæ principaliter. Ergo instrumentaliter. Ita S. Thomas q. 13. art. 1. & 2. Caiet. & Medina ibid. Cabrera ibidem art. 2. disp. 1. §. 2. Suarez disp. 31. sect. 3. vers. nihilominus, Valentia disp. 1. quæst. 13. pun. 2. Puteanus quæst. 13. art. 2. dub. 2. Tannerus disp. 1 quæst. 5. dub. 7. num. 182. & alij contra Vasquez disp. 57. cap. 5. & 1. par. disp. 167. cap. 3. Becanum cap. 10. num. 10. Scotum in 4. dist. 1. quæst. 3. & 4. S. Bonauenturam in 3. dist. 13. a. 2. quæst. 3. Bellarminum, & quamplures alios apud Vasquez, & apud alios præcitatos Doctores.

Obijcies primo, Humanitas Christi non potest miracula, & dona gratiæ producere, nisi virtutem habeat ad illa producenda; causa enim instrumentalis non potest effectum causæ principalis attingere, nisi receperit virtutem aliquam sibi connaturalem, per quam effectum causæ principalis attingere possit, vt patet in penicillo, & alijs instrumētis; sed humanitas Christi secundum se spectata non habet in se virtutem connaturalem, per quam attingere possit miracula, & dona gratiæ, cum secundum se sit ordinis naturalis, & miraculum, ac dona gratiæ sint ordinis supernaturalis. Ergo humanitas Christi nō potest esse causa physica miraculorum, & gratiæ.

Respōdeo iuxta dicta in simili de Sacramentis loco supra citato, humanitatem Christi dupliciter considerari posse. Primo, iuxta potentiā, & ordinem naturalem. Secundo, iuxta potentiam obedientialem; licet enim humanitas Christi spectata præcisè iuxta entitatem naturalem non habeat potētiam proximam ad opera supernaturalia; illam tamen habet, si spectetur secundum potentiam obedientialem, secundum quā absq; alio superaddito assumi potest à Deo ad faciendum quicquid non implicat contradictionem; Deus .n. potest quaslibet res creatas assumere ad faciendum quicquid nō implicat contradictionem, etiamsi res illæ creatæ affectæ non sint alia qualitate, per quam habiles efficiantur ad illud faciendum; quicquid in contrarium sentiat Vasquez loco citato, asserens Deum non posse pro sua voluntate quamlibet rem assumere tanquam physicum instrumentum ad producendam quamlibet rem.

Obijcies secundo, causa physica non potest operari, nisi per contactū, seu coniunctionem cum passo, ex cōmuni Philosophorum doctrina; sed Christus multa miracula faciebat, & modo facit absque contactu, cum multa miracula in terris faciat, & ipse in cælis existat, & dum in terris existeret aliquando distabat ab effectibus supernaturalibus, quos producebat; curabat enim ęgrotos distantes, dęmonia eijciebat, & similia. Ergo

non

non efficiebat, nec efficit illa tanquam causa physica.

Respondeo primo, causam physicam non posse operari sine contactu saltem virtuali; duplex enim est contactus, vnus formalis, alter virtualis, quorum alter sufficit ad agendum; vt patet in Sole, qui intimos terræ sinus sua virtute penetrat, ibiq; operatur; licet ibi formaliter non existat. Christus igitur dum miracula operabatur, non semper physicè tangebat, vel formaliter coniungebatur passo, sed virtualiter, quatenus Deus virtute sua infinita vtebatur humanitate Christi ad facienda miracula.

6 Respondent alij secundo, humanitatem Christi potuisse agere et in loco distanti, & cõsequenter absq; vllo contactu. Ratio est, tũ quia contactus non est de intrinseca ratione agentis, vt sic, sed solum requiritur ob defectum virtutis limitatæ; humanitas autem Christi non habeat virtutem limitatã, quia vis, & actio instrumenti metienda, & æstimanda est, iuxta virtutem agentis principalis, cui inseruit. Tum quia non apparet, quam virtutẽ humanitas transtulerit ad locum distantem, dum in distans operabatur, vt dum sanabat Reguli filium, aut dum animam Lazari ad informãdum corpus reducebat. Tum quia contactus nullam virtutẽ habet ad efficienda miracula. Ergo miraculum fieri põt sine vllo contactu. Ita Suarez disp. 31. sect. 7. Valentia disp. 1. q. 13. pun. 2. Cabrera qu. 13. art. 2. disp. 4. num. 150. Tannerus disp. 1. q. 5. dub. 7. num. 123. & alij contra Becanum cap. 10. num. 13. asserentem instrumentum absens non posse agere in distans; sicut .n. Deus non potest hic agere, nisi sit hic præsens, ita multo minus instrumentum potest hic agere, nisi sit hic præsens; nec Deus potest hic vti aliquo instrumento, quod hic non est. Ego tamen censeo id fieri posse Deo extendente virtutem agentis ad locum distantẽ, in quo agit; sicut enim Deus virtutem stellarum, & solis extendit ad imos terræ sinus; ita etiam extendere potest virtutem instrumenti, adhibendo illud ad producendos effectus in loco remotissimo, in quo Deus existit per suam immensitatem.

7 Quæres primo, quid sit ista virtus, per quam humanitas Christi instrumentaliter operabatur miracula, & producebat gratiam.

Respondeo, fuisse ipsammet entitatem humanitatis à Deo eleuatam ad facienda miracula, & ad producendam gratiam; nec opus erat, vt eleuaretur per qualitatem superadditam, cum per se ipsam immediatè inseruire possit ad faciendum quicquid non implicat contradictionem; vt patet ex dictis de Sacramentis loco citato, vbi egi de potentia obedientiali.

8 Ex quo obiter colligi potest primo, Deum potuisse vti humanitate Christi ad aliquid creandum, quia vti poterat humanitate ad faciendum quicquid non implicat contradictionem. Id autem non implicat, vt benè Suarez disp. 31. sect. 8. vers. ad difficultatem, Tannerus loco citato num. 212. & alij contra S. Thom. q. 13. art. 2.

Secundo, Deum non potuisse propriè loquendo vti humanitate Christi tanquam instrumento ad aliquid annichilãdum; id enim implicare videtur,

detur, cum annichilatio nõ fiat per actionem, sed per subtractionem concursus, quo res conseruabatur; terminus enim actionis non est annichilatio, sed positio alicuius rei. Ita S. Thomas q. 13. art. 2. Tannerus loco cit. nu. 173. Suarez disp. 31. sect. 8. sub finem vers. & ex his. Verum si Deus cõmunicasset humanitati virtutem creandi rem aliquam, & conseruandi illam ad suum libitum, posset tunc humanitas subtrahere concursum, & sic rem illam diceretur annichilare, vt benè Suarez loco cit.

9 Quæres secundo, Vtrum Christus potuerit per humanitatem, tanquam instrumentũ diuinitatis, physicè efficere aliquid, etiamsi humanitas ipsa non existeret, vel vt alij loquuntur, an humanitas potuerit efficere aliquos effectus tempore distantes ab ipsa humanitate.

Respondeo, potuisse efficere effectus existentes post humanitatem, aut post operationes ipsius humanitatis. Ratio est, tum quia id non implicat contradictionem. Tum quia Sacramenta suscepta cum fictione conferunt gratiam recedente fictione, vt docui de Sacramentis d. 1. q. 6. pun. 3. sed tunc Sacramenta non existunt. Ergo fieri potest, vt id quod non existit, sed iam præcessit, aliquẽ effectum producat. Ita S. Thomas q. 48. art. 6. Valentia tom. 4. disp. 1. q. 13. pun. 2. & alij, quos retuli de Sacramentis loco citato contra Sotum in 4. dist. 7. quæst. 2. att. 3. & alios afferentes quoslibet effectus produci potuisse ab ipsa humanitate tempore distantes, tam antecedenter, quam consequenter, hoc est, tã eos, qui tempore antecesserunt humanitatem, quam eos, qui consecuti sũt actionem humanitatis effectiuam miraculi, & contra Suarez disp. 31. sect. 8. Tannerum disp. 1. quæst. 5. dub. 7. num. 217. & alios asserentes humanitatem nõ potuisse immediatè efficere nisi effectus tempore sibi coexistentes, nisi fortè reliquisset post se aliquam virtutem ad illos efficiendos, vt patebit ex obiectionibus proximè afferendis.

Obijcies primo, id, quod non est, non habet actu virtutem agendi. Ergo aliquid ab eo procedere non potest; implicat enim aliquid physicè, & realiter procedere ab eo, quod non est in se formaliter, aut virtualiter, seu quod non habet virtutem agendi.

Respondeo sufficere, vt virtus præcesserit, vt patet in sacramentis.

Obijcies secundo, si humanitas non existens potest quidpiam agere, poterit etiam se ipsam producere; sed hoc est absurdum. Ergo etiã absurdum est humanitatem nõ existentẽ posse producere effectus tempore distantes.

Respondeo, hinc solum colligi humanitatem potuisse producere effectus distantes tempore consequenter, non autem antecedenter, idest nõ potuisse illos producere, qui exististerẽt ante humanitatem, sed qui eã subsequerẽtur, quod etiam ego concedo. Ratio autem disparitatis, cur potuisset hos producere, non autem illos, est, quia de ratione causæ efficientis est, vt præcedat effectum.

QVÆ-

QVÆSTIO DECIMA.

De defectibus, seu miserijs corporis, & animæ Christi.

IN hac quæstione prius in genere quæram, quosnam defectus Christus habuerit. Secundò, an habuerit peccatum originale, vel actuale. Tertiò, an saltem de potentia Dei absoluta Christus potuerit habere aliquod peccatum actuale, vel habituale. Quartò, an fomes peccati, seu concupiscentia fuerit in Christo.

Punctum Primum.

Quos defectus Christus assumpserit.

1 *Christus assumpsit defectus communes non aduersantes perfectioni ipsius, & fini Incarnationis.*
2 *Christus non dicitur contraxisse defectus, sed assumpsisse.*
3 *Christus non assumpsit defectus communes repugnantes perfectioni ipsius, & fini Incarnationis.*
4 *Christus non assumpsit defectus particulares.*
5 *Fomitem Christus non habuit.*
6 *Christus incurrit necessitatem moriendi.*
7 *Christus nullam deformitatem habuit.*
8 *Ignorantia in Christo non fuit.*

PRæmittendum est primo, defectus duplices esse, alij sunt generales, seu communes, qui totam naturam ob peccatum primi parentis consequuntur, vt fames, sitis, lassitudo, patibilitas, mors, peccatum, fomes peccati, ignorãtia & cæt. Alij sunt particulares, qui à causis particularibus originem ducunt, vt lepra, febris, cęcitas, morbus caducus, & alij morbi.

Præmittendum est secundo, defectus communes, seu generales, aut aduersari fini incarnationis, seu perfectissimæ gratiæ, & scientiæ Christo debitæ, vt est peccatum, fomes peccati, pronitas ad malum, difficultas ad bonum, ignorantia, & his similia: aut non aduersari, vt est passibilitas, mors, fatigatio, fomes, dolor, tristitia, & his similia.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus assumpsit defectus communes, qui tamen non aduer-

aduersantur perfectioni gratiæ, & scientiæ ipsius Christi, seu fini Incarnationis, seu qui non pugnant cũ dignitate suppositi. Hæc propositio duas habet partes.

Prima est, Christum assumpsisse defectus communes. Ratio est, primo, quia id apertè constat ex scriptura, nam Lucæ 22. habetur, Christum passum fuisse; *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriã suam?* Matth. 4. dicitur passus famẽ, Matt. 27. sitim, Ioannis 4. defatigationem corporis. Secundò, quia hæc veritas definita fuit in 6. Synodo, & à Leone Epist. 10. & alibi pluribus in locis apud Damascenum lib. 3. cap. 28. apud Suarez disp. 32. sect. 1. apud Valentiã disp. 1. quæst. 14. pun. 1. Tertiò, quia ad Romanos 8. habetur, *Misisse Deum filium suum in similitudinem carnis peccati.* Ad Hębreos 2. *Debuit per omnia fratribus assimilari.* Quartò, quia Verbum assumpsit verum corpus humanum, & consequẽter etiam proprietates naturę humanæ, & quicquid in ea plantauit. Ergo &c. ita cõmuniter Doctores contra Phantasiastos hæreticas asserentes, Christum non verè passum fuisse, sed solum apparenter; quorum error refellitur, tum ex rationibus allatis, tum ex loco illo Isaiæ 53. *Verè Languores nostros ipse tulit, & dolores nostros; ipse portauit &c ipse autẽ vulneratus est propter iniquitates nostras; attritus est propter scelera nostra &c.*

Obijcies primo, non videtur decens, vt Deus assumeret corpus passibile.

Respondeo maximè decens fuisse ad redemptionem nostram, vt corpus passibile assumeret. Quamobrẽ S. Thomas quæst. 14. art. 1. & alij communiter triplicẽ assignant causam, & congruentiam assumptionis horum defectuum. Prima est, vt pro nobis satisfacere posset, subeundo pœnam, quam nos pati debuissemus; ille enim dicitur pro alio satisfacere, qui pœnam pro peccatò alterius debitam in se suscipit; Christus autem hanc pœnam in se suscepit; nam verè languores nostros ipse tulit &c. Secunda est, vt ostenderet se verum hominem, nam si humanam naturam sine his defectibus assumpsisset, visus non fuisset verus homo, nec veram carnem assumpsisse, sed phantasticam, vt falsò putarunt Manichei. Tertia est, vt nobis exẽplum patientiæ pręberet, fortiter ferendo humani corporis passiones, ac miserias, 2. Petri 2. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.*

Obijcies secundo, Psal. 15. & Actor. 2. vers. 27. dicitur, *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Ibi autẽ sermo est de corpore Christi. Ergo Christus non habuit corpus corruptibile.

Resp. illum locum non intelligi de passione, & morte Christi; sed de corruptione, & putrefactione corporis post mortem, quia non decebat, vt corpus Christi post mortem putresceret, præsertim cum iterum ferè statim cum anima coniungendum esset. Ita Suarez d. 32. sect. 1. vers. ad fundamentum. Becanus cap. 11. num. 3. & alij.

2 Quæres, Vtrum Christus dicendus sit cõtraxisse præfatos defectus, an potius assumpsisse, seu voluntariè suscepisse.

Res-

Respondeo dicendum esse assumpsisse, non verò contraxisse. Tum quia scriptura attribuit mortem, & passionē voluntati Christi, Isaiæ 53. *Oblatus est, quia ipse voluit*, & Ioann. 10. *Potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam*. Tum quia illud propriè dicitur contrahi, quod simul cum sua causa ex necessitate trahitur; sed causa mortis, & aliorum defectuum humanæ naturæ est peccatum, iuxta illud ad Romanos 5. *Per vnum hominem peccatum intrauit in Mundum, & per peccatum mors*. Ergo qui non contrahit peccatum, neque contrahit defectus humanæ naturæ, qui sunt effectus peccati; sed Christus non contraxit peccatum. Ergo neq; contraxit defectus humanæ naturæ; sed illos voluntariè assumpsit sine peccato, vt benè argumentatur S. Thomas quæst. 14. art. 3. & cum eo Doctores communiter.

Dices, isti defectus sunt pœna peccati; sed Christus non peccauit. Ergo neque assumpsit hos defectus.

Respondeo, istos defectus non contrahi à Christo; sed assumi, non per modum pęnæ, cum ipse non peccauerit, sed voluntariè per modum medij ordinati ad redemptionem generis humani.

3 Secunda pars propositionis est, Christum non assumpsisse defectus communes repugnantes perfectissimæ scientiæ, & gratiæ Christi, seu fini incarnationis, seu pugnantes cum dignitate suppositi. Ratio est, quia media debent esse accomodata, & proportionata fini, cui inseruire debent. Ergo par non fuit, vt Christus assumeret defectus aduersantes fini Incarnationis, atque adeò perfectioni scientiæ, & gratiæ Christi. Ita communiter Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 CHristus non assumpsit defectus particulares. Ratio est, quia isti defect us, vel proueniunt ex imbecillitate, ac defectu generantis, seu virtutis formatiuæ, vel ex intemperantia seu inordinato victu, seu immoderata ratione viuendi; istę autem causæ locum non habent in Christo; nam corpus ipsius formatum fuit virtute Spiritus Sancti, & ipse inordinatè non vixit, nec vllum intemperantiæ actum commisit, vt benè argumentatur S. Thomas q. 14. art. 4. & cū eo Doctores cōmuniter.

5 Ex dictis in præcedētibus propositionibus colligi potest primo, in Christo non fuisse fomitem peccati, seu prauam inclinationē ad malum; & multò minus peccatum vllū, quia licet isti sint defectus generales communes naturæ humanæ; aduersantur tamen fini Incarnationis, & perfectioni sapientiæ, & gratiæ Christi, vt clarius constabit ex infra dicendis. Ita Vasquez disp. 61. cap. 8. n. 47. & alij communiter.

6 Secundò, Christum incurrisse necessitatem moriendi per cōsumationem humidi, quod nunquam ita reparatur per cibum, sicut deperditur. Ex quo fit, vt homo necessario mori debeat, etiamsi nulla vis, vel morbus accedat; consequenter etiā Christus præ senio mortuus fuisset, etiamsi nulla vis ipsi illata fuisset, vt benè Valentia quæst. 14. pun. 2. col. 1. Vasquez disput. 60. cap. 3.

Tan-

Tannerus, & alij ferè communiter.

Dices, mors est pœna peccati. Ergo Christus mortuus nõ fuisset, cum ipse subiectus non fuerit peccato, consequenter neque pœnæ.

Respondeo, naturam humanam dupliciter considerari posse. Primo, secundum se, & sic mors, & alij defectus corporis sunt ipsi connaturales. Secundò, quatenus natura humana condita fuit cum iustitia originali, & sic mors, & alij defectus sunt pœna peccati Adami; Christus igitur subiectus fuisset morti, vt est connaturalis naturæ humanæ primo modo consideratæ, nõ secũdo modo.

Tertiò, in Christo fuisse tristitiã, dolorem, timorem, admirationem, & iram, quia istæ sunt passiones cõmunes naturæ humanæ. Istæ tamen illationes clarius constabunt ex infra dicendis, sicut etiam ex infra dicendis constabit, an Christus aliquando exuerit istos defectus, vt in transfiguratione, aut post mortem.

7 Quartò, Christum nullam deformitatem in habitu corporis, vel in figura habuisse; deformitas enim est defectus particularis, proueniens ex imbecillitate virtutis formatiuæ, aut ex inordinata ratione viuendi: Christus autem nunquam inordinatè vixit, neque conceptus fuit virili semine, sed virtute Spiritus Sancti; opera autem à Deo facta longè perfectiora sunt, quam facta ab homine, vt benè Valentia d. 1. q. 14. pun. 2. vers. porrò. Vasq. 3. p. q. 14. art. 4. num. 23. & alij communiter.

Obijcies, multi Patres putãt Christum non fuisse præclarę, & elegantis formæ, sed potius abiectæ, & despectibilis formæ, iuxta illud Isaiæ 53. *Vidimus eum, quasi despectum, & nouissimum virorum*, & Psal. 21. *Ego sum vermis, & non homo.* Ita Basilius Psal. 44. Cyrillus in Commentar. super Isaiam cap. 53. & alij.

Respondeo, Christum præditum fuisse præclara, & eleganti forma, quantum decet virum. Ratio est primo, quia Psal. 44. dicitur, *Speciosus forma præ filijs hominum*, & Canticor. 5. *Dilectus meus candidus, & rubicundus*; & quamuis hęc loca aliter exponi possint; aptè tamen accomodari possunt etiam Christo. Secũdò, quia deformitas prouenit, vel ex defectu virtutis formatiuæ, vel ex inordinato victu hominis viuentis; neuter autem defectus in Christo reperiri potest. Tertiò, quia decor, & pulchritudo Christum decebat, vt homines facilius erga ipsum benè afficerentur. Quartò, quia hæc opinio veteri traditione inualuit, teste Iosepho lib. 18. antiquit. cap. 16. & Niceforo lib. 1. cap. 40. & hæc est communis Patrum sententia, Augustini Psalm. 44. Chrisostomi homil. 18. in Mattheum, Hier. Epist. 160. & aliorum apud Velentiã q. 14. pun. 2. sub finē.

Ad id, quod dictum est in obiectione, respondeo intelligi de deformitate, quam Christus habuit tempore passionis: quo etiam pacto intelliguntur Patres in obiectione adducti; isti enim loquuntur de deformitate, quam Christus habuit tempore cruciatuum, & passionis, vel de deformitate naturæ humanæ cõparatæ cum diuinitate, & nondum glorificatæ.

Quintò, colligitur in Christo fuisse passiones animæ, & appetitus sensitiui, quia istę sũt naturales proprietates

tates naturæ humanæ; Christus autē assumpsit naturales proprietates. Ita communiter Doctores.

Sexto, in Christo non fuisse ignorantiam. Tum quia aduersatur perfectissimæ scientiæ Christi. Tum quia est contraria fini Incarnationis; Christus enim venit ad illuminandos eos, qui in tenebris sedent, & consequenter ad expellendas nostras ignorantias; ignorantia autem non expellitur per ignorantiam. Vide Valentiam quæst. 15. puncto 1. & alios Commentatores S. Thomæ quæst. 5. art. 3. & quæ ego tradidi quæst. 8.

Punctum Secundum.

An Christus habuerit vllum peccatum actuale, vel originale.

1 *Christus non habuit peccatum originale.*

2 *Christus nunquam habuit peccatum vllum actuale.*

3 *Christo adscribuntur peccata, quia susceperat obligationem satisfaciēdi pro peccatis, aut quia erat hostia pro peccatis, aut quia peccatoris similitudinem habebat.*

PRius loquar de peccato originali, postea de actuali.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus non habuit peccatū originale. Ratio est. Primò, quia Lucæ 1. dicitur, *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei*, vbi sermo est de Natiuitate in vtero Beatissimæ Virginis. Secundò, quia Christus ab instanti Conceptionis fuit verus Deus. Ergo non potuit vllum peccatum habere; vnio enim hypostatica naturæ humanæ cum persona Verbi incompossibilis est cum peccato, vt supra ostēsū est. Tertiò, quia peccatum originale contrahitur ab ijs, qui per seminalem generationē descendunt ab Adamo, vt docui in tract. de peccatis, dum loquerer de peccato originali; Christus autem non descendebat ab Adamo per seminalem generationem, sed conceptus erat virtute Spiritus Sancti, iuxta illud, *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Ita communiter Doctores contra nonnullos hæreticos, quos innuit Suarez d. 33. sect. 1.

Obijcies, Christus originem traxit à Dauide, Roman. 1. *Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem.* Ergo etiam descendit ex semine Adami, à quo Dauid descendit.

Respondeo, Christum descendisse quidem à Dauid, seu à stirpe, & progenie Dauid, sed non per seminalem generationē; conceptus enim non fuit virtute hominis, sed virtute Spiritus Sancti; dicitur autem esse ex progenie, vel stirpe Dauid, quia Beatissima Virgo erat illius stirpis, vt patet ex dictis disputat. 1. quæst. 1. pun. 2.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Christus nunquam habuit peccatum vllum actuale. Probatur primo ex varijs scripturæ locis, Ioannis 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Hebreor. 4. *Tentatum per omnia pro similitudine absque peccato*, & cap. 9. *Semetipsum obtulit immaculatum Deo*, & 1. Pet. 2. *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius*. Secundo, quia ita definitum est in Concilio Ephesino canon. 10. vbi dicitur, *Christum obtulisse sacrificium pro peccatis nostris, non autem pro suis; quia peccata non habuit*. Tertio, quia Christus impeccabilis erat ratione visionis beatificæ, & ratione visionis hypostaticæ. Ergo nunquam peccauit. Ita communiter Doctores contra nonnullos hæreticos.

Obijcies primo, peccatũ in Scriptura adscribitur Christo, Psal. 21. *Deus Deus meus, quare me dereliquisti? longè à salute mea verba delictorum meorum*, Psal. 68. *Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita*, Psal. 39. *Comprehenderunt me iniquitates meæ*, & ad Gal. 3. *Factus pro nobis maledictum*.

3 Respondeo, peccata attribui Christo, non quia re vera ipse peccauerit, sed quia peccata membrorum vocat sua, aut quia in se susceperat obligationem satisfaciendi pro peccatis alienis, iuxta illud 1. Petri 2. *Peccata nostra ipse portauit in corpore suo super lignum*; aut quia ipse erat hostia pro peccatis; sicut enim Sacerdotes, Oseæ 4. dicebatur comedere peccata populi, quia comedebant hostias pro peccatis oblatas; ita Christus dici poterat peccator, quia erat hostia pro peccatis, aut quia præferre videbatur similitudinem peccatoris, iuxta illud ad Romanos 8. *Misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati*.

Ex quo licet inferre, illa verba Psalmi 21. *Deus Deus meus quare me dereliquisti? longè à salute mea verba delictorum meorum*, non continere culpam, sed quasi admirationem, & efficere hunc sensum; peccata pro quibus ego satisfacere debeo, longè sunt à salute mea, quia mihi nocere non possunt, aut longè sunt à salute mei corporis, quia corpus meum pro illis luere debet pœnas. Vide Sanctum Thomam quæstione 15. artic. 1. ad quartum, Iansenium, & Bellarminum in commentario Psalmi 21. Suarez quæstione 15. in commentario artic. 1. & disput. 33. sectione 1. & Becanum c. 12. quæst. 2. num. 2. & 3.

Obijcies secundo, Christus dare debuit nobis exemplum pœnitentiæ, sed pœnitentia supponit peccatum. Ergo Christus peccauit.

Respondeo Christum dedisse nobis exemplum pœnitentiæ, non quidem dolendo de peccatis proprijs, cum illa non haberet; sed subeundo pœnam pro peccatoribus, & pro illis satisfaciendo, aut etiam dolendo de peccatis alienis, vt benè Suarez disp. 33. sect. 1. conclus. 1. ad finem, & alij.

Pun-

Punctum Tertium.

Vtrum Christus secundum humanitatem potuerit habere peccatũ aliquod actuale, vel habituale, saltem de potentia Dei absoluta.

1 *Christus homo, seu secundum humanitatem non potuit vnquam actualiter peccare, etiam de potentia Dei absoluta.*

2 *Christus secundum humanitatem nõ potuit vllum peccatum habituale habere.*

3 *Deus assumere non potest naturam humanam quæ peccauit remanente reatu pœnæ æternæ: assumere autem potest remanente reatu pœnæ temporalis.*

4 *Si Deus assumeret naturam quæ aliquando peccasset, non assumeret habitus vitiosos in ea natura existentes.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus homo, seu secundum humanitatem non potuit vllum peccatum actuale committere, non solum de potentia Dei ordinaria, verum etiam de absoluta. Ratio est, primo quia ita sentiunt communiter Patres, Augustinus, Anselmus, Damascenus, Hieronymus, Ambrosius, Hilarius, Cyprianus, Tertullianus, & alij apud Suarez, apud Vasquez, & apud Tannerum locis proximè citandis. Secundo, quia Christus erat beatus. Ergo erat impeccabilis ratione visionis beatificæ; visio enim beatifica esse non potest, saltem de potentia ordinaria, siue amore Dei; actualis autem amor perfectissimus nullum admittere potest peccatum. Ergo in Christo nullum esse potuit peccatum ratione visionis beatificæ, saltem ex suppositione, quod status beatificus esse non possit sine amore. Sed de hac re agam in tractatu de beatitudine. Tertio, quia vnio hypostatica Verbi est substantialis sanctitas animæ; sed impossibile est peccatum simul esse cum sanctitate. Ergo impossibile est naturam humanam, quandiù manet vnita Verbo, non esse sanctam, seu committere vllum peccatum. Quarto, quia si Christus peccaret per humanitatẽ, Deus ipse peccaret. Sed impossibile est Deum peccare; peccatum enim naturæ Dei aduersatur. Ergo impossibile est Christum per humanitatem peccare. Maior probatur, quia natura intellectualis naturaliter obligatur ad gubernandam, & dirigendam naturam sibi substantialiter vnitam. Ex quo fit, vt si natura substantialiter vnita peccet; peccatum imputetur naturæ, quæ illam gubernare, & dirigere tenebatur. Ideò si natura sensitiua peccet, peccatum adscribitur naturæ intellectuali, quæ illam dirigere tenebatur, & impedire, ne peccaret. Cum ergo persona Verbi, seu natura diuina subsistens subsistentia Verbi teneatur dirigere naturam humanam, sibi substantialiter vnitam, si Christus peccaret per naturam humanam, ipsa persona Verbi diceretur peccare. Ob id etiam, si Angelus assumeret naturam huma-

ham, teneretur illam gubernare, & facere quantum in se esset, ne illa natura peccaret, alioquin peccatum imputaretur ipsi Angelo, si non faceret quantum ipse posset ad impediendum peccatum. Ita Suarez disputat. 33. sectione 2. Vasquez disputat. 61. cap. 3. & 6. num. 32. & sequentibus, Cabrera quæstione 15. artic. 1. Becanus cap. 12. quæstione 3. Tannerus disputat. 1. quæstione 5. dubio 8. num. 254. & alij contra Scotum in 3. distinctione 12. quæstione 1. & alios apud Vasquez cap. 2.

Dices contra præfatam probationem maioris propositionis, diuina voluntas, seu persona Verbi non est capax præcepti, & legis. Ergo obligari non potest ad gubernandam naturam humanam, & consequenter peccatum naturæ humanæ non imputabitur personæ Verbi.

Respondeo, diuinam voluntatē, seu personam Verbi non obligari lege, vel præcepto, sed sua bonitate, & natura; persona enim Verbi natura, & bonitate sua, ratione singularis habitudinis sui suppositi ad naturam humanam, obligatur ad gubernandum naturam humanam, vt benè ratiocinantur Suarez disputat. 33. sectione 2. columna 7. versiculo dices, Becanus capit. decimo quęstione 3. numero 8. Cabrera de Incarnatione quæstione 15. artic. 1. disput. vnica §. 3. Tannerus disput. 1. quæstione 5. dubio 8. num. 257. Didacus Aluarez 3. parte quæst. 15. art. 1. disp. 68. num. 7. & alij.

Instabis, intellectus, & voluntas diuina est communis Patri, Filio, & Spiritui Sancto; sed Pater, & Spiritus Sanctus non tenentur speciali titulo gubernare, & custodire voluntatem humanam, seu naturam humanam. Ergo neque tenetur Verbum.

Respondeo, negando consequentiam, quia Pater, & Spiritus Sanctus non sunt substantialiter vniti naturę humanæ; consequenter non tenentur speciali titulo illam regere, & gubernare, sicut tenetur Filius, vt benè Suarez loco citato vers. sed rogabis, Becanus num. 9. & alij.

Obijcies primo cōtra propositionem, radix, seu potentia peccandi consistit in imperfectionibus naturę humanæ; sed natura humana per vnionem cum Verbo non est facta sapientior, aut potentior. Ergo non est minus fragilis, & imperfecta, quam reliqui homines; sed reliqui homines peccare possunt. Ergo etiam natura humana vnita Verbo. Ergo per vnionem nō est facta impeccabilis.

Respondeo ad minorem propositionem, etiam si admitterem naturā humanam per vnionem cum Verbo non fuisse factam sapientiorem, & potentiorem, iuxta Suarez, Becanū, & alios. Verbum tamen ratione coniunctionis cum natura humana, obligabatur ad illam regendam, & dirigendam, consequenter natura humana verbo vnita non poterat peccare, quia Verbum ab hoc regimine, & directione deficere non poterat.

Obijcies secundo, si Christus secundum humanitatem peccare non potest, maximè quia sequeretur Deū peccare; sed non videtur absurdū, Deum post vnionem cum natura humana dici peccare; nā sicut ob cōmunicationē idiomatū rectè dici potest mori, ita ēt dici pōt peccare, cū par sit

sit ratio peccati, & mortis; mors n. non minus repugnat diuinæ vitæ, quam peccatum diuinæ bonitati, cũ vita ita sit de essentia Dei, sicut bonitas. Ergo Deus dici potest peccare. Ergo Christus peccare potest secundum humanitatem.

Respondeo negando minorem propositionem; non enim est par ratio mortis, & peccati; Christus enim per assumptionem naturæ humanæ obligatur illam dirigere, & præseruare à peccato; non verò obligatur impedire, ne pereat, cum mors sit medium ad redimendum genus humanum; non verò culpa, vt benè respondet Becanus cap. 12. quæst. 3. ad finem.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 IN Christo secundum humanitatem, idest in natura humana à Verbo assumpta, non potest esse vllum peccatum habituale. Ratio est, quia natura humana per vnionem hypostaticam perfectè sanctificatur, & quasi deificatur; impossibile autem est, vt natura sit perfectissimè sancta, & simul infecta culpa; implicat enim aliquem esse sanctum, & non sanctum, amicum Dei, & eius inimicum, dignum gloria, & simul dignum æterna pœna. Ita Suarez disp. 33. sect. 2. conclus. 2. col. 8. Tannerus num. 258. & alij.

Obijcies, non implicat eandem naturam ratione diuersorum titulorum simul esse dilectam, & gratam Deo (scilicet ratione vnionis,) & simul esse inuisam, & odio dignam (scilicet ratione peccati:) sicut vna res potest aliquid boni, & aliquid mali habere. Non enim quodlibet malum est contrarium omni bono. Ergo non implicat naturam, peccato habituali infectam vniri Verbo; vnio enim, & peccatum non habent inter se oppositionem contrariam, vel priuatiuam; consequenter non videntur contradictionem implicare in eodem subiecto; consequenter possunt esse in eadem natura; hæc enim ratione vnionis dicetur sancta, & digna gloria; ratione verò peccati, non sancta, nec digna gloria, sicut filius ratione filiationis est dignus hæreditate; ratione verò culpæ indignus.

Respondeo negando antecedens, quamuis enim non sit propria, & formalis oppositio immediata, & physica inter vnionem hypostaticã, & peccatum; (peccatum enim formaliter non consistit in priuatione vnionis, sed in quadam macula; vnio verò consistit in modo quodam substantiali, per quem natura humana cõiũgitur Verbo,) nihilominus gratia vnionis tanta est, vt repugnet, & aduersetur peccato, cum per ipsam humanitas sanctificetur, & quasi deificetur.

Ex dictis sequitur, si Deus assumpsisset naturam humanam in originali peccato conceptam, aut aliquo habituali peccato infectam, (quod potentiæ Dei absolutæ non aduersatur) peccatum statim delendũ esse.

Dices primo, si Deus assumeret naturam, quæ antea peccasset, sequeretur Deum peccasse, seu fuisse in peccato; sicut enim verum est dicere, hũc hominem Christum creasse Mundum, ita etiam hunc hominem peccasse; hic autem homo, po-

ipta vnione hypostatica, est Deus. Sed impossibile est Deum peccare, aut dici peccasse. Ergo impossibile est naturam peccato infectā assumi à Deo, etiamsi peccatum per assumptionem hypostaticam delendū sit.

Respondeo negando sequelam; Neque valet exēplum, quia in exēplo non mutatur suppositum, sed est idem suppositum subsistens in natura diuina, & humana; consequenter dici potest, hominem creasse mundum; per assumptionem verò naturæ peccato inquinatæ mutatur suppositum, cum prius suppositum desinat adueniente supposito diuino, quod illam naturam terminat; consequenter dici non potest, Deum peccasse. Communicatio enim idiomatum propriè habet locum, quando est idem suppositum subsistēs in pluribus naturis. Vt benè Suarez d. 33. sect. 2. col. 10. vers. dices. Becanus cap. 12. quæst. 4. & alij.

3 Rogabis, Vtrū impossibile sit, vt Deus naturam humanam, quæ aliquando peccauit, assumat, expellendo culpam, sed remanente reatu pœnæ.

Respondeo assumi posse, remanente reatu pœnæ temporalis. Ratio est, quia hoc non implicat contradictionem, cum reatus pœnæ non sit culpa, nec deordinationem contineat; dicit enim obligationem ad id, quod bonum est, idest ad satisfaciendum Deo pro culpa.

Dixi, reatus pœnæ temporalis, quia reatus pœnæ æternæ simul deletur cum peccato, nec stare potest cum gratia, seu cum iure ad æternā gloriam, vt patet ex dictis de Sacramentis, & benè docet Suarez loco citato col. 11. vers. sed inquiri.

4 Dices secundo, si Deus assumeret naturam, quæ aliquando peccasset, sequeretur etiam assumi posse ipsam naturam cum habitibus vitiorum, quæ in tali natura antea extabant. Nam huiusmodi habitus nō habent rationem culpæ, & simul stare possunt cum gratia, & quamuis per sacramenta deleantur peccata, non tamen auferūtur praui habitus.

Respondet aliqui Doctores id totum concedi posse, cum nullum adsit incōueniens, vel implicantia contradictionis. Ita Vasquez disp. 61. cap. 6. num. 35. Tannerus disp. 1. q. 5. dub. 8. num. 240. Sed oppositum probabilius videtur. Tum quia Deus non potest assumere id, quod ipsius naturæ aduersatur; vitium autem naturæ ipsius valde aduersatur. Tum quia quilibet vir prudens abhorrere debet à vitijs in sua natura, quantum potest, cum in se amabilia non sint, nec honesto fini per se inseruire possint. Tum quia vitia digna non sunt, quæ per vnionem hypostaticam deificentur, vt benè argumentatur Suarez sect. 2. citata sub finem vers. sed nunc.

Punctum Quartum.

An in Christo fuerit appetitus sensitiuus, & ipsius actus.

1 *Appetitus sensitiui nomine quid intelligatur.*

2 *Appetitus sensitiuus verè in Christo fuit.*

3 *Christus habuit veros, & proprios actus*

actus appetitus sensitiui.

4 *Actus appetitus sensitiui in Christo conformes fuerunt recta rationi.*

5 *Actus appetitus sensitiui in Christo vt plurimum fuerunt ab ipso intenti, seu voliti, & electi.*

6 *Concupiscentia sensualis, seu fomes peccati non fuit in Christo non solum quo ad actum secundum, verum neque quoad actum primum.*

1 NOmine appetitus sensitiui intelligo potentiam, seu facultatem animæ, necessariam ad eliciendos actus sensibiles, & animales, huiusmodi autem actus, teste S. Thoma 1. 2. quæst. 22. vsque ad 48. sunt amor, concupiscentia, delectatio, odium, fuga, tristitia, spes, audacia, desperatio, timor, & ira; qui actus vocari etiam solet affectiones, seu affectus, aut passiones. Duplex porrò solet esse passio animæ, vna dicitur corporalis; cum enim anima informet corpus passibile, & mortale, dicitur habere cum ipso connexionem, consequenter dum corpus per aliquam corpoream passionem vexatur, & perturbatur, necesse est, vt etiam anima per accidens perturbetur. Altera dicitur animalis, & hæc propriè dicitur passio appetitus sensitiui. An autem appetitus sensitiuus sit qualitas distincta ab anima, dissensio est inter Doctores, de qua opus non est hic disputare.

PRIMA PROPOSITIO.

2 IN Christo est verus appetitus sensitiuus. Ratio est, tum quia Christus est verus homo. Ergo habet potentias, & facultates naturales. Ergo habet appetitum sensitiuũ, hic enim est facultas naturalis. Tum quia de fide est, Christum assumpsisse naturam humanam cum suis facultatibus. Tum quia appetitus sensitiuus necessarius fuit ad finem redemptionis, vt videlicet Christus pro nobis pati posset, vt benè Suarez d. 34. sect. 1. vbi hanc propositionem ait esse de fide.

Obijcies, appetitus sensibilis aduersatur rectæ rationi, iuxta illud Gal. 5. *Caro concupiscit aduersus Spiritum.* 2. ad Romanos 7. *Video in membris meis legem repugnantem legi mentis meæ.* Sed in Christo non fuit repugnantia contra rectam rationem. Ergo non fuit appetitus sensibilis.

Respondeo, appetitum sensibilem secundum se non aduersari rationi, vt patet in beatis; sed quatenus inficitur peccato originali, vel quatenus præuenit vsum rationis.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 IN Christo fuerunt veri, & proprij actus appetitus sensitiui. Ratio est primò, quia in ipso fuit dolor, timor, tristitia, & alij actus, de quibus infra; isti autem sunt veri, & proprij actus appetitus sensitiui. Secundò, quia potentia datur propter actũ, alioquin vana, inutilis, & otiosa esset; sed in Christo fuit appetitus sensitiuus. Ergo etiam ipsius actus. Ita communiter Doctores.

Obijcies, actus appetitus sensitiui vocantur passiones; sed congruum non videtur dicere Christum subiectum fuisse passionibus, iuxta Hyeronimũ Matth. 5. & 26. Ergo in Christo non fuerunt veri, & proprij actus appetitus sensitiui.

Respódeo, præfatos actus vocari passiones, & attribui Christo à Sancto Thoma q. 15. art. 4. & ab alijs Doctoribus; vocantur autem passiones, non quia præueniant rationis vsum, aut ob aliquam imperfectionem virtutis, sed quia fiunt cum motione, & alteratione corporis, & hoc pacto et in Christo fuerunt, cum hic sit proprius, & naturalis modus operandi ipsorum actuum.

Ex dictis sequitur primò, in appetitu Christi fuisse amorem sensibilē, quia hic est actus maximè conueniēs appetitui, & reperitur etiam in statu beatitudinis; idem dic de actu odij; versatur enim circa malū bono amato contrarium; qui autem vnum extremorum appetit, necesse est, vt ab alio opposito refugiat, & abhoreat.

Secundò, in appetitu Christi fuisse actum desiderij, & concupiscentię honestæ; homo enim naturaliter cōcupiscit bonum honestum, illudque consequi desiderat. Idem dic de fuga mali contrarij.

Tertio, in appetitu Christi potuisse esse actum delectationis sēsibilis, quia hæc potest esse bona, & honesta, & in rebus spiritualibus sæpè reperitur, iuxta illud Psal. *Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum*, & in statu beatitudinis aderit huiusmodi actus.

Quarto, in Christo potuisse spem sensibilem; potuit enim sperare rem difficilem ad obtinendum viribus naturæ. Ob id etiam potuit esse desperatio in appetitu, quatenus apprehendere poterat aliquid malum, vt viribus naturæ ineuitabile, vt erat mors.

Quinto, in Christo potuisse esse actum audaciæ; potuit enim periculasubire ad vitanda incommoda, & consequenda bona. Vide Suar. d. 34. sect. 3. & Tannerum quæst. 5. dub. 8. num. 247. An verò in Christo fuerit dolor, tristitia, timor, admiratio, & ira, infra ex professo explicabo, vt supra perius innui.

4 Quæres primò, Vtrum actus appetitus sensitiui in Christo fuerint conformes rectæ rationi.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est primo, quia in V. Synodo collat. 8. can. 12. damnatur quidam Theodorus, qui affirmabat Christū aliquo tempore habuisse rebellionem appetitus, & per exercitium virtutum illam superasse. Secundo, quia quod appetitus moueatur cōtra rationem, est defectus contractus ob originale peccatum; sed in Christo non fuit peccatum originale. Ergo neque fuit rebellio, seu motus appetitus contra rationem. Tertio, actus contrarij rectæ rationi, si extitissent in appetitu Christi, adscriberentur culpæ Verbi; verbum enim diuinum ratione vnionis cum natura humana tenetur illam dirigere, ne quid inordinatum faciat, alioquin inordinatio illi imputatur; is enim qui peccatū aliquod impedire tenetur, & non impedit, est reus illius peccati, quod non impedit. Si ergo Christus præuidens actus appetitus contrarios rectæ rationi, illos non impediuisset, culpa ipsi adscriberetur. Quartò, quia in statu innocentiæ, aut beatitudinis non extiterunt, nec extabunt actus appetitus contrarij rectæ rationi. Ergo neque extiterunt in appetitu sensitiuo Christi, cum ipse assumpserit perfectionem status innocentiæ, & beatitu-

titudinis, excepta impassibilitate corporis. Quinto, multi DD. sentiũt Christũ habuisse perfectũ dominiũ omnium suarum potētiarũ. Ergo et habuit dominium appetitus sensitiũi, & ipsius affectionum. Vide Suar. loco citato.

Ex quo patet passiones sensitiuas aliter fuisse in Christo, ac in nobis. Primo ex parte principij, nam in nobis aliquando repentè subrepunt, & præueniunt rationis vsum; in Christo autem non reperiebãtur, nisi aduertente ratione. Secundo, ex parte obiecti, quia nos sæpè alliciunt, & inuitant ad turpia, quod in Christo nõ accidit. Tertio, ex parte effectus, quia in nobis aliquando perturbant rationis vsum, quod in Christo non fuit. Ita S. Thomas q. 15. art. 4. & 6. & alij communiter.

5 Quæres secundo, Vtrum actus appetitus sensitiui in Christo semper fuerint ab ipso Christo voliti, & intenti, vel solum præuisi, & permissi.

Respondeo, vt plurimum fuisse intentos, & electos. Tum quia modus operandi ex electione perfectior est, & Christo facillimus ob perfectam aduertentiam, & vigilantiam. Tum quia ita colligi videtur ex illo Ioann. 11. *Iesus infremuit Spiritu, & turbauit se ipsum.* Qua loquendi forma indicatur turbationem illam fuisse voluntariam ex electione; id enim significat verbũ, *Turbauit se ipsum*, vt obseruat Chrisost. homil. 62. in Ioannem, August. tract. 49. in Ioannem, Cyrillus, Theophilat. & alij, quos sequitur Suarez d. 34. sect. 1. vers. sed quæres, Becanus cap. 12. quæst. 5. nu. 6. non tamen necesse fuit, vt voluntas semper illos actus eligeret; sed satis erat, vt posita illorum aduertentia, illos permitteret; isti enim adhuc fuissent voluntarij non positiuè, & consequenter, sed negatiuè, & antecedenter, vt patet à simili ex dictis in tract. de peccatis, dum loquerer de motibus sensualitatis.

6 Quæres tertio, Vtrum in Christo fuerit fomes peccati, seu concupiscentia sensualis, cum etiam fomes peccati, seu concupiscentia ad appetitum sensitiuum pertinere videatur. Pro solutione istius quæsiti.

Præmittendum est primo, non idẽ esse appetitum sensitiuum, & fomitem; nam fomes minus latè patet, quam appetitus sensitiuus; fomes n. tendit solum in obiecta illicita; appetitus verò tendit in omnia obiecta sensibilia, siue licita sint, siue illicita.

Præmittendum est secundo, fomitem dupliciter considerari posse, videlicet in actu primo, & in actu secundo. Fomes in actu primo est naturalis inclinatio appetitus sẽsitiui proximè disposita ad motionem in obiecta sensibilia illicita, & rationi contraria; fomes verò in actu secundo est ipsamet actualis motio, seu inclinatio appetitus sensitiui in obiectà sensibilia illicita, & rationi contraria, rationem præueniens, & alliciens ad peccatum.

Præmittendum est tertio, fomitẽ, seu concupiscentiam traduci solum per naturalem generationem; inclinat enim ad id, vnde contrahitur. His præmissis sit.

Prima conclusio, fomes, seu concupiscentia in actu secundo non fuit in Christo; vt patet primo ex rationibus in primo quæsito allatis. Secundo, quia huiusmodi fomes trahitur solum

solum per naturalem generationem, & in alijs hominibus contrahitur ex peccato originali; in Christo autē non fuit peccatum originale, aut naturalis generatio, cum virtute Spiritus Sancti conceptus fuerit. Tertio, quia fomes non erat vtilis ad redemptionē generis humani. Quarto, quia aduersatur perfectioni virtutis; quo enim virtus perfectior est, eo magis debilitatur vis fomitis, quæ virtuti aduersatur; sed in Christo fuit virtus in perfectissimo gradu. Ergo in eo non debuit esse fomes peccati. Quinto, quia in Christo non fuit vllus motus, nisi voluntarius; si ergo in Christo fuit fomes in actu secundo, dicendum est ipsum fuisse volūtarium, & consequenter imputari Verbo ad peccatum; præsertim cum Verbum diuinum regere teneatur humanam naturam, & in ipsa peccatum impedire. Ita S. Thomas quæst. 15. art. 2. Suarez ibidem, & disp. 34. sect. 2. Tannerus quæst. 5. dub. 8. nu. 239. Becanus cap. 12. quæst. 5. & alij Doctores communiter.

Obijcies primo, Christus potuit assumere fomitem peccati, cum fomes videatur valdè connaturalis naturæ humanæ, & hinc non sequatur, culpam imputandā Verbo, sicut homines non semper peccant permittēdo huiusmodi motus fomitis, & concupiscentiæ. Ergo fomes admittendus est in Christo.

Respondeo, Christum nō potuisse fomitem assumere, etiam de potentia Dei absoluta. Tum quia huiusmodi fomes indecens est, & cum peccato coniunctus in eo, qui potens illum impedire, non impedit, sed permittit absque iusta causa. Tum quia nihil conferebat ad redemptionem hominum, & ad satisfaciendum, sed potius ei contrarius erat. Ita Suarez d. 34. sect. 2. col. 4. vers. sed quæri, Becanus loco cit. num. 8. contra Vasquez loco citato cap. 8. & 9. & Tannerum disp. 1. quæst. 5. dub. 8. num. 240. sub finem, aliter sentientes de potentia absoluta.

Obijcies secundo, Christus tentatus fuit omnibus modis, ad Hæb. 4. *Tētatum per omnia pro similitudine absque peccato.* Ergo etiam tentatus fuit per fomitem peccati, cū hic sit vnus, & maximus tentationis modus.

Confirmatur primo, quia huiusmodi tentatio fuit vtilis, vt Christus nobis exemplum patientiæ, & victoriæ præberet, sicut nobis dedit Apostolus 2. Corinth. 12. *Datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanæ, qui me colaphizet; propter quod ter Dominum rogaui, vt discederet à me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur.*

Confirmatur secundo ex Cyrillo lib. 10. Thesauri cap. 3. vbi asserit, *in Christo commotas fuisse passiones appetitus, non vt illum superarent, sed vt vincerentur.*

Confirmatur tertio, quia Christus suo appetitu appetebat non mori, quod erat contrarium diuino præcepto. Ergo in ipsius appetitu poterat etiam esse fomes peccati, seu concupiscentia.

Respondeo, duplicem esse tentationem, alteram extrinsecam, illatā à Dæmone; alteram intrinsecam, prouenientem à proprio appetitu. Christus priori modo tentatus fuit, & hic modus potest esse sine peccato, cum ab extrinseco inferatur, homine cō-

tra-

tradicente, seu non admittente; non autem tentatus fuit posteriori modo; cum enim Christus potuisset illos motus præcauere, & impedire, peccasset non præcauendo.

Ad primam Confirmationem, Respondeo, præfatum fomitem non fuisse necessarium in Christo, vt nobis daret exemplum victoriæ, & patientiæ. Tum quia huiusmodi tentationes fuissent occultæ; consequenter non prodessent nobis ad exemplum. Tum quia Christus sanctissimè viuendo sufficientissimum nobis exemplum præbuit ad superandas tentationes, consequenter necesse non erat ipsum tentationibus carnis vexari.

Neque est par ratio Christi, & Apostoli. Tum quia stimulus carnis in Apostolo non erat voluntarius, cũ præueniret rationis vsum. Tum quia in Christo non potest assignari sufficiens ratio permittendi in ipso huiusmodi tentationes, sicut assignatur in Apostolo; Paulo enim Apostolo permissa fuit huiusmodi tentatio, tum vt virtus ipsius in infirmitate perficeretur. Tum ne magnitudine reuelationum extolleretur, vt ipse testatur.

Ad secundam confirmationem respondeo, Cyrillum non loqui de fomite peccati, sed de affectibus naturalibus, & inculpabilibus, vt tristitia, vel timore mortis.

Ad tertiam confirmationem respondeo Christum nõ appetiuisse simpliciter, & absolutè non mori, sed solum dedisse signum propensionis naturæ refugientis mortem; natura .n. naturaliter refugit, & detestatur mortem; displicentia autem, & detestatio mortis, vt est malum naturæ non est peccaminosa. Ita Suarez sect. 2. citata, & alij.

Secunda conclusio, in Christo non fuit fomes, etiam quoad actum primum. Primò, quia in Christo nõ fuit radix istius fomitis, nempè peccatũ originale. Secundò, quia fomes non decuit Christum, cum inclinet ad malum. Tertiò, quia finis Incarnationis fuit redemptio, & liberatio à peccato, & fomite, ad Romanos 7. & 8. & ad Galat. 3. & 4. Ergo par non fuit, vt Christus subderetur fomiti; par enim non fuit, vt illum defectum assumeret, ad quem impediendum carnem assumpserat. Quartò, quia in Christo aderant virtutes morales, quibus appetitus plenè subijciebatur rationi, aderat perfecta aduertentia, & vigilantia rationis, aderat custodia, & directio personæ Verbi, quæ plenum dominium in potentias omnes habebat. Vide S. Thomam q. 15. art. 2. Caiet. ibidem, Suarez ibid. & disp. 34. sect. 2. concl. 2. Becanum cap. 12. quæst. 5. num. 13. & alios Commentatores S. Thomæ.

Ex dictis patet, quid dicendum sit de alijs potentijs; sicut enim appetitus sensitiuus in Christo ita erat ligatus, vt turpes carnis motus non admitteret, nec ad illos inclinaret, ita etiam intellectus, & voluntas ita gubernabantur, vt nihil prauum, vel inordinatum moliri possent; consequenter intellectus errare, & decipi non poterat, & volũtas nullum odij, superbiæ, vel inuidiæ motum admittere poterat; par enim est ratio fomitis, seu concupiscentiæ, & aliarum potentiarum, presertim cum nomen fomitis, seu concupiscentiæ generatim sum-

sumptum, non solum conueniat appetitui sensitiuo, verum etiam intellectui, & voluntati.

Punctum Quintum.

An in Christo fuerit dolor, tristitia, timor, admiratio, & ira.

1. *Dolor sensibilis in Christo fuit.*
2. *Tristitia sensibilis in Christo fuit.*
3. *Gaudium beatificum supernaturaliter consistere potuit cum tristitia appetitus, aut voluntatis.*
4. *Christus habuit tristitiam secundum partem inferiorem.*
5. *Tristitia fuit in Christo etiam secundum portionem superiorem.*
6. *Timor in Christo fuit.*
7. *Admiratio in Christo fuit.*
8. *Ira in Christo fuit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN Christo fuit dolor sensibilis. Ratio est primo, quia Isaiæ 53. dicitur, *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit*, Psal. 87. *Repleta est malis anima mea*, (vbi Augustinus explicat) non vitijs, sed humanis malis, idest, doloribus; & Lucæ 24. *Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Secundò, quia, vbi est vera læsio corporis, & verus sensus læsionis, ibi est verus dolor sensibilis. (His enim positis naturaliter adest dolor; dolor enim est actus, quo appetitus sensitiuus refugit læsionē corporis sensu perceptam;) sed in Christo aderat vera læsio corporis, quando vulnera, & alia tormenta sustinebat. Præterea aderat verus sēsus læsionis; (corpus enim Christi lædi poterat, cum esset passibile, & mortale,) & ipsius anima perfectè habebat omnes potentias naturales. Ergo dicendum est ei non defuisse sensum læsionis, vt benè argumentatur S. Thomas q. 15. art. 5. quem alij DD. communiter sequuntur.

Obijcies, Hilarius lib. 10. de Trinitate negat dolorem passionis illatum fuisse Christo per vulnera, nodos, & cæt. Ergo in Christo non fuit dolor sensibilis.

Respondeo primo, Hilarium eo loci negare dolorem in Christo, qui afficeret, & torqueret ipsum Verbū, vt volebant Arriani. Secundò, Hilarius negat in Christo fuisse dolorem eo modo, quo est in nobis; in nobis enim est dolor ex debito peccati; Christus verò illū voluntariè assumpsit, licet ratione vnionis illi debita esset gloria, & exemptio ab omni dolore. Vide S. Thomam loco cit. ad 1. Suarez ibidem in comment. art. 5. & disp. 38. sect. 3. Becanum c. 12. quæst. 6.

SECVNDA PROPOSITIO.

IN Christo fuit tristitia sensibilis, imò etiam in ipsius voluntate; tam secundum partem inferiorem, quam superiorem fuit actus tristitiæ. Vt hæc propositio, quæ tres habet partes, ritè intelligatur.

Aduertendum est primo, obiectū tristitiæ sensibilis esse aliquod malū imaginatione apprehensum tanquā præsens, vt est mors amici, iactura bonorum, vel quid simile.

Aduer-

Aduertendũ est secundo, voluntatẽ distingui in duplicem partem, seu portionem. Primò, in inferiorem. Secundò, in superiorem iuxta rationem motiui, quo voluntas mouetur ad operandum, vt fugiẽdum; quando voluntas mouetur ob aliquod motiuum propositum voluntati sub aliqua ratione apprehensa ab imaginatione, tunc dicitur pars inferior. Quando verò mouetur sub aliqua ratione apprehensa solum ab intellectu, dicitur pars superior. His præmissis probanda est propositio quoad omnes partes.

2 Prima pars est, in Christo fuisse tristitiam sensibilem. Ratio est, quia obiectum tristitiæ sensibilis, est malum aliquod imaginatione apprehensum; sed in Christo fuit apprehensio per imaginationem alicuius mali, vt verborũ, iniuriarum, & mortis. Ergo in Christo potuit esse tristitia sensibilis, quæ ex huiusmodi malo apprehenso naturaliter cõsurgit in appetitu, nisi impediatur.

3 Obijcies primo, in Christo fuit gaudium beatificum; cum gaudio autem beatifico non potest stare tristitia. Ergo in Christo non potuit esse tristitia.

Respondeo, gaudium beatificum non posse naturaliter consistere cum tristitia appetitus, aut voluntatis; nam posita contemplatione diuina, quæ erat in anima Christi, redundare debebat delectatio in appetitum sensitiuum; sed virtute diuina factũ est, vt gaudium non diffunderetur ad appetitum, & consequenter vt in appetitu esset tristitia. Imò diuina virtute factum est, vt in eadem voluntate, in qua erat gaudium, simul et esset tristitia; hoc n. non implicat contradictionẽ; sicut nõ implicat cõtradictionẽ, duo corpora simul esse in eodẽ loco, & duas formas, vt calorem, & frigus, esse in eodẽ subiecto.

Dices, implicat actus vitales cõtrarios esse simul in eodem subiecto; sed tristitia, & gaudium sunt actus vitales. Ergo non possunt esse in eadem voluntate.

Resp. actus vitales contrarios circa idem obiectũ, vt sunt assensus, & dissensus circa eandem propositionem, amor efficax, & odium circa idem obiectum, non posse simul esse in eodem subiecto. Secus quando sunt circa diuersa; tunc enim saltem supernaturali virtute possunt esse in eodem subiecto; cum autem tristitia, & gaudium in Christo fuerint circa diuersa obiecta, supernaturali virtute esse poterant in eadem Christi voluntate. Dico, supernaturali virtute, quia naturaliter esse non poterant in eadem voluntate; quamuis enim gaudium, & tristitia de distinctis rebus creatis naturaliter simul esse possint, naturaliter tamen simul esse non potest in eadem voluntate gaudium beatificum, & tristitia. Ratio differentiæ est, quia gaudium beatificum absorbet totã voluntatem, illamque plenè satiat, & replet, quod non facit gaudium de rebus creatis. Vide Suarez quæst. 15. in commentar. art. 6. & d. 38. sect. 3. Vasquez disp. 62. cap. 2. Becanũ cap. 12. quæst. 6. & 7. Puteanum q. 18. art. 5. col. 5. Solutio istius obiectionis maximè facit pro ijs, quæ in secunda, & tertia istius propositionis parte afferentur.

Obijcies secundo, Isaiæ 42. dicitur

tur *Non erit tristis, neque turbulentus*; sed ibi sermo est de Christo. Ergo in Christo non fuit tristitia.

Respondeo, ibi sermonem esse de illa tristitia, quæ hominem perturbat, & pacē, ac animi trāquillitatem aufert; hæc enim in Christo admittenda non est, sicut neque admittitur in alijs viris iustis, iuxta illud Prouer. 12. *Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit*. Vide Suarez in Comment. S. Thomæ quæst. 15. art. 5. sub finē. Vasquez d. 62. cap. 2. & alios Commentatores S. Thomæ.

Objicies tertio, in iusto non est tristitia, tum quia Prouerb. 12. dicitur, *Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit*. Tum quia nullus tristatur, nisi de amissione bonorum; iustus autem non reputat bona sua, nisi iustitiam, & virtutem, quas non potest amittere; sed Christus fuit maximè iustus, Hierem. 23. *Hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus noster*; Ergo in Christo non fuit tristitia.

Respondeo negando maiorem, nā licet in iusto, vt sic, nō possit esse tristitia, quæ pacem perturbet, potest tamen esse tristitia, qua appetitus noster naturaliter refugit, & auersatur malum naturæ cōtrarium. Quicquid in contrarium senserint Stoici, quos S. Thomas quæst. 15. art. 6. ad 2. reprobat, & refellit.

4 Secunda pars propositionis est, in Christo fuisse tristitiam secundū partem inferiorem. Ratio est, primo, quia Matthei 26. dicitur, *Tristis est anima mea vsque ad mortem*; quem locū Agato Papa in Epistola ad Imperatorem in 6. Synodo Act. 4. & alij Patres, & Concilia intelligunt non solum de tristitia appetitus sensitiui, verum etiam de tristitia voluntatis. Secundò, quia tristitia voluntatis secundum partem inferiorem coniungi solet cum tristitia appetitus sensitiui; sed in Christo fuit tristitia appetitus sensitiui circa iniurias, verbera, & mortem. Ergo etiam fuit tristitia secundum partem inferiorem.

Objicies primo, *Tristitia est de his, quæ nobis nolentibus accidunt* ex Aug. tom. 5. lib. 14. cap. 6. S. Thoma q. 15. art. 6. & alijs; sed Christo nihil accidit contra ipsius voluntatem; nā Isaiæ 53. dicitur, *Oblatus est, quia ipse voluit*. Ergo in Christo non fuit tristitia.

Respondeo, tristitiam esse de his, quæ secundum se contraria sunt voluntati, licet ratione finis sint voluntaria; mors, & passio Christi fuit contraria voluntati secundum se; ratione tamen finis fuit voluntaria, quia volita, & intenta fuit à Christo in redemptionē generis humani; sicut medicina amara non est volita secūdum se, sed solum vt dirigitur, & ordinatur ad sanitatem, vt benè S. Thomas quæst. 15. art. 6. in solut. ad quartum.

Objicies secundo, Christus gaudio beatifico non solum gaudebat de Deo, verum etiam de sua morte, suisque iniurijs, & cruciatibus; sicut enim visione beatifica videbat mortem, & cruciatus futuros, ita etiam de illis gaudere, & lætari poterat. Ergo in Christo non fuit actus tristitiæ de sua morte, iniurijs, & cruciatibus.

Respondeo Christum gaudio beatifico gauisum fuisse solum de Deo,

non

non autem de sua morte, iniurijs, & cruciatibus; quamuis enim à multis Doctoribus admittatur per visionē beatificam non solum videri Deum, verum etiam creaturas, non tamen hinc sequitur creaturas esse obiectū gaudij beatifici; consequenter non sequitur Christum per gaudium beatificum gauisum fuisse de sua morte. Sicut non licet inferre, beati vident peccata. Ergo de illis lætantur. Vide Suarez d. 38. sect. 3. ad finem, & Vasquez disp. 63. cap. 2.

5 Tertia pars propositionis est, in Christo fuisse tristitiam secundum portionem superiorē. Ratio est quia actus tristitiæ secundum portionem superiorem tunc contingit, dum voluntas refugit, & auersatur aliquid ob motiuum, seu rationem apprehensam solum ab intellectu; sed volūtas Christi refugiebat, & auersabatur aliquid, (vt peccata, & ruinam Iudæorum) ob motiuum, & rationem, quæ cadit solum sub intellectū. Ergo in Christo fuit actus tristitiæ secundum partem superiorem. Ita Scotus, S. Bonauentura, & Gabriel, quos citat, & sequitur Suarez d. 38. sect. 3. concl. 4. & Vasquez loco cit.

Obijcies primo, Christus habuit tristitiā solum de obiectis temporalibus; nam de Deo semper habuit gaudium; sed tristitia de obiectis tēporalibus non spectat ad partem superiorem, sed ad inferiorem. Ergo Christus habuit tristitiam solum secundum partem inferiorem.

Respondeo ad minorem propositionem, tristitiam de obiectis temporalibus spectare ad partem inferiorem, quoties voluntas mouetur ob rationem imaginatione apprehēsam. Secus quando mouetur solum ob rationem apprehensam ab intellectu; Christus autem detestabatur peccata Iudæorum ob rationem ab intellectu apprehensam; consequenter in ipsius voluntate erat actus tristitiæ secundum partem superiorem.

Obijcies secundo, S. Thomas negat in Christo fuisse tristitiam quoad partem superiorem.

Respondeo S. Thomam negare tristitiam in Christi voluntate quoad obiectum primarium voluntatis, idest Deum, de quo tristari non poterat. Ita communiter Doctores.

TERTIA PROPOSITIO.

6 IN Christo fuit etiam timor. Vt hęc propositio intelligatur, aduertendum est, hanc esse differentiā inter tristitiam, & timorem, quod tristitia concipitur de malo pręsenti, vel apprehenso vt pręsenti; timor verò concipitur de malo futuro, seu apprehenso vt futuro. Hoc posito probatur propositio. Primo, ex Matth. 14. *cępit pauere, & tadere*. Secundò, quia sicut anima naturaliter dolet, & tristatur de malo præsenti, ita timet malum futurum; sed in Christo fuit tristitia de malo præsenti. Ergo fuit etiā timor de malo futuro, quod præuisum fuit euenturum. Ita communiter Doctores cum S. Thoma q. 15. art. 7.

Addo timorem fuisse non solum in appetitu sensitiuo Christi, verum etiam in ipsius voluntate tam secūdum partem inferiorem, quam secundum partem superiorem, vt patet à simili ex dictis de tristitia, idēque docent Scotus in 3. disp. 15. q. vnica

vnica S. Bonauent. disp. 16. art. 2. quæst. 2. & alij communiter contra Caietanum quæst. 46. art. 7. ob id Sancti causam sudoris sanguinei adscribunt cōsiderationi peccatorum, & offensæ Dei, quæ pertinet ad partem superiorem voluntatis. Sed de hac re infra disp. 3.

Obijcies primo, in iusto non est timor, nam Prouerb. 28. dicitur, *Iustus quasi leo confidens absq; terrore erit*; sed Christ⁹ erat maximè iustus, vt patet ex dictis in præcedentibus. Ergo in Christo non fuit timor.

Respondeo, negando maiorē propositionem; quamuis enim in iusto non sit terror auertens, & impediens rationis vsum, quo pacto intelligi potest locus ille Prouerb. 28. nihilominus potest esse timor, quo vir iustus auersatur, & refugit malum futurum. Ita S. Thomas loco citato ad primum.

Obijcies secundo, timor non potest esse, nisi de malo, quod non est certò euenturū, ex Arist. 2. Rethor. cap. 5. ibi enim non est timor, vbi non est spes euadendi; sed Christus sciebat mortem certò euenturam, nec habebat spem euadendi. Ergo in Christo non fuit timor.

Respondeo, negando maiorē propositionem; nam de ratione timoris in genere non est incertitudo euentus, qui timetur. Vt hoc melius intelligatur, aduerte cum Suarez q. 15. in comment. art. 7. & alijs, actum timoris, aut esse absolutū, aut per modum simplicis displicentię, vel, vt alij loquuntur, aut esse timorem, in quo locum habet consultatio, aut esse timorem, in quo consultatio non habet locum; timor absolutus, seu qui admittit consultationem, est solum de malo incerto, quod scilicet dubitatur euenturum, & propterea habens huiusmodi timorem, consultationem, & curam adhibet ad illud malum euitandum; actus verò timoris per modum simplicis displicentiæ, qui nolleitas dici potest, & non admittit consultationem, potest esse de malo certo euenturo, vt quando quis formidat mortem, quā certo scit futuram, & optimè nouit se illam euitare non posse, & propterea non cogitat modum euitandi. In Christo fuit actus timoris simplicis displicentiæ, non verò actus absolutus, ita Suarez loco citato. Becanus cap. 12. quæst 8. Vasquez de Incarnat. disp. 62. cap. 3. num. 23. & alij.

QVARTA PROPOSITIO.

7 IN Christo fuit admiratio. Ratio est primo, quia Matth. 8. & Lucæ 7. dicitur, *Accedens autem Iesus miratus est*. Quæ verba, cum importent admirationem, propriè intelligenda sunt de admiratione; verba enim Euangelij, si commodè possunt, accipienda sunt in propria significatione, & facta Christi non fictè, sed verè intelligenda sunt. Secūdo, quia admiratio propriè contingit de aliquo nouo, & insolito; in Christo autē poterat aliquid nouū, & insolitum contingere secundum scientiam experimentalem, & iuxta naturalem, & consuetum operandi modum; licet in Christo nihil esse posset nouum, & insolitum quoad scientiam visionis, & scientiæ infusæ, vt benè ratiocinatur S. Thomas quæst. 15. art. 8. & ipsius Commentatores communiter.

Obij-

Obijcies, admiratio prouenit ex ignorantia; *admiratio enim*, inquit Arist. 1. Metaph. cap. 2. *ex hoc prouenit, quod aliquis videt effectum, & ignorat causam*; sed in Christo non erat ignorantia. Ergo neq; admiratio.

Respondeo, in Christo non fuisse quidem ignorantiam; cum ipse haberet visionem beatificam, & scientiam infusam, aliquid tamen noui quoad scientiam experimentalem contingere poterat, ex quo admirationem caperet, vt benè S. Thomas loco citato ad 1.

QVINTA PROPOSITIO.

1 IN Christo fuit ira. Ratio est primo, quia Psal. 18. dicitur, *Zelus domus tuæ comedit me.* Secundò, quia ira est effectus tristitiæ; sed in Christo fuit tristitia. Ergo etiam ira. Tertio, quia ira est appetitus vindictæ, seu appetitus repellendi iniuriam illatam sibi, aut alijs; sed hic appetitus, si fiat iuxta dictamen rationis, & secundum ordinem iustitiæ, non est malus, sed sępè laudabilis, & expetendus, iuxta illud Psal. 4. *Irascimini, & nolite peccare.* Ergo talis ira admittenda est in Christo. Ita S. Thomas q. 15. art. 9. & ipsius Commentatores communiter.

Obijcies, ira opponitur mansuetudini lib. 4. Ethicor. cap. 5. Christus autem fuit maximè mansuetus.

Respondeo, illum Aristotelis locum intelligendum esse de ira, quæ excedit ordinem rationis; eodem pacto intelligi potest locus ille Iacobi 1. *Ira viri iustitiam Dei non operatur.*

QVÆSTIO VNDECIMA.

De Vnitate Christi quoad esse, seu existentiam, & quoad voluntatem.

IN hac Quæstione primo loco explicabo, An Christus dicendus sit vnus adiectiuè, & substantiuè. Secūdò, An in Christo sit tantum vnum esse. Tertiò, An in Christo sit vna tantum voluntas, vel duæ. Quartò, An voluntas Christi fuerit conformis voluntati diuinæ. Quintò, An humana Christi voluntas semper impleta fuerit.

Punctum Primum.

An Christus dicendus sit vnus adiectiuè, & substantiuè.

1 *Christus dicitur vnus masculinè.*
2 *Christus dicitur vnus etiam si vnum in neuter accipiatur.*

VNICA PROPOSITIO.

CHristus dicitur vnus, non solum dum vnum sumitur adiectiuè, seu masculinè, verum etiam dum sumitur substantiuè, seu neutraliter.

1 Quod sit vnus masculinè probatur. Primò, ex 1. ad Tim. 2. *Vnus mediator Dei, & hominum; homo Christus Iesus*, ex Symbolo Athanasij, *Non duo tamen, sed vnus est Christus*, ex Symbolo Niceno, *Et in vnum Dominum Iesum Christum*, & ex pluribus Concilijs, & Patribus apud Suarez q.17. in Comment. art. 1. apud Vasq. d.70. c.2. n. 6. apud Tannerum d. 1. q.6. dub.3. nu. 91. apud Valentiam q.17. pun. vnico. Secundò, quia, vnus, masculinè, & simpliciter acceptus, indicat vnitatem suppositi, seu personæ (vt patet ex communi modo loquendi. Ob id in Trinitate tres per sonæ, licet dicantur vnũ in neutro, & vnus Deus, non tñ dicuntur vnus simpliciter, ne videatur in Deo esse vna tantum persona) sed in Christo est vna tantum persona, & vnum suppositum. Ergo Christus dicendus est vnus.

2 Quod verò Christus dicendus sit vnus, etiamsi vnum accipiatur in neutro. Ratio est, quia, vnum, cum substantiuè dicitur, significat esse vnũ suppositũ, uel unũ indiuiduũ, vel vnũ ens. Sed Christus est vnũ suppositũ, vnũ indiuiduum vtriusq; naturæ, & vnum ens, non quidē simplex, sed compositum, (compositio autem ex ijs rebus, per quas resultat vnum ens per se, non tollit vnitatem, vt patet in anima, & corpore, ex quibus resultat vnum ens per se, seu vnus homo) Ergo Christus dicēdus est vnus, etiam si vnum accipiatur neutraliter. Ita communiter Doctores cum S. Thoma q.17. art.1. contra Durandum in 3. dist.6. quæst. 1. num.13.

Obijcies primò; vbicumque est aliud, & aliud, ibi sunt duo; sed in Christo est aliud, & aliud, nã in Christo est natura humana, & diuina, quarũ quælibet est essentialiter diuersa, alia, & Christus non tantũ est Deus, verum etiam homo. Ergo est aliud, quam homo. Ergo sunt duo.

Respondeo, negando minorē propositionem; nam terminus, aliud, nõ solum significare solet diuersitatem naturæ, verum etiam suppositi; in Christo autem, licet adsint duæ naturæ, non tamen adsunt duo supposita. Ob id etiam Christus dici non potest alius, & alius, quia hic terminus, alius, significat distinctionem suppositi, vt patet, tum ex Symbolo Athanasij, vbi dicitur, *Alius Pater, alius Filius, alius Spiritus Sanctus.* Tum quia sicut vnº significat vnitatē personæ, ita alius significat distinctionē, vt benè Suar. loco cit. vers. in hac re.

Obijcies secundò, Christus nõ est tantũ homo, alioquin esset purus homo, quod est falsũ. Ergo est aliquid aliud, quã homo. Ergo Christus est duo.

Re-

Respondeo, nomen, Homo, dum adhibetur tanquam prædicatum in propositione, accipi pro natura hominis, & sic vera est maior propositio, quod Christus non solum habet naturam humanam, verum etiam diuinam; prima consequentia uera est, quia significat Christum non esse suppositum humanum, & propter naturam humanam continere etiam diuinam, quod uerum est; ultima cõsequentia est falsa, quia sicut, unus, est terminus numeralis, qui indicat unitatem personæ; ita, duo, est terminus pluralis indicans pluralitatẽ personarum; cum autem in Christo non sint plures personæ, Christus nõ potest dici, duo, nisi aliud addatur.

Alias obiectiones affert S. Thomas loco citato, quæ apud ipsum uideri possunt, & earum solutio facilè colligi potest ex dictis.

Punctum Secundum.

Vtrum in Christo sit tantum vnum esse.

1 *Christus habet vnum esse simpliciter, & non plura.*

2 *Christus habet duas naturas, & duas existentias.*

VNICA PROPOSITIO.

1 IN Christo est vnum esse simpliciter, & non plura. Ratio est quia, quod est vnum ens actu, habet vnum esse simpliciter; nam esse sequitur ipsum ens actu; sed Christus est vnum ens actu, vt patet ex dictis puncto præcedenti. Ergo in Christo est vnum esse simpliciter. Ita S.Tho. q.17.art.2. Caiet. Medina, & Cabrera ibid. Suar. d. 36. sect. 2. Vasq. d. 70. c.3.n.11.& seqq. & d.71. cap. 2. n.18. Tannerus d.1.q.6.dub.3. n.94. & alij contra Scotum in 3.d.6.quęst. 1. & alios.

Obijcies, in Christo sunt duæ naturæ, diuina, & humana. Ergo duæ existentiæ. Consequentia probatur. Tum quia existentia sequitur naturam; sed in Christo sunt duæ naturę. Ergo duæ existentiæ; natura enim humana in Christo non existit per existẽtiam increatam Verbi, sed per suam propriam, & creatam existentiam. Tum quia existentia formaliter nihil aliud est, quam id, per quod ipsa entitas existit in rerum natura extra suas causas; consequenter existentia est ipsamet entitas posita extra suas causas; aliter enim explicari non potest conceptus existentiæ. Sed humanitas Christi, etiam vt distinguitur à verbo, est actualiter entitas posita extra suas causas. Ergo habet propriam existentiam. Tum quia Angelus naturaliter videt Christi naturam, vt actualem quandam entitatem, & tamen naturaliter non videt Verbum. Ergo natura humana habet existentiam distinctam ab existentia increata Verbi. Tum quia natura, quæ vnitur, præexistit unioni, cum sit subiectum unionis, seu actionis unitiuæ. Tum quia humanitas conseruari potest in rerum natura, etiam separata à Verbo. Ergo habet entitatem actualem distinctam ab existẽtia Verbi; impossibile.n.est, ut sit idẽ effectus formalis, nisi adsit eadem causa formalis. Ergo natura humana habet propriam existentiã. Ergo sunt duæ existentiæ, diuina scilicet, quę in dubium non reuocatur,

& humana, ut probatum est.

Respondeo, in Christo esse duas naturas, & consequenter duas existentias, quæ tamen constituunt unũ ens completum, & non plura, ut probatum est in propositione. Propterea in Christo est unum esse, & non plura.

Punctum Tertium.

Vtrum in Christo sit vna tantum voluntas, an duæ.

1 *In Christo sunt duæ voluntates.*
2 *Liberum arbitrium, seu libera voluntas in Christo fuit.*
3 *Libertas quo ad exercitium, & specificationem quænam dicatur.*
4 *Christus impeccabilis erat.*
5 *Actus præceptus vt sic, non fuit in Christo liber, sed necessarius quoad substantiam, seu obiectum actus; quoad circũstantias vero fuit liber.*
6 *Christus non habuit præceptum operandi quo ad omnes circũstantias.*
7 *Christus moriendo, aut alia præcepta seruando meruit quia actus præcepti libere imperabatur à voluntate.*

VNICA PROPOSITIO.

1 IN Christo sunt duæ uolũtates, uidelicet, diuina, & humana. Ita S. Thomas quæst. 18. art. 1. Suar. ibid. & dis. 37. sect. 1. Puteanus q. 18. dub. unica, Vasq. d. 73. Valent. d. 1. quæst. 18. puncto 1. Tannerus disp. 1. quæst. 6. dubio 3. num. 108. & alij communiter contra quosdam hæreticos, qui Monothelitæ uocati sunt, eo quod unam tantum, eamque diuinam uoluntatem in Christo esse affirmarent. Hæc propositio est de fide, & probatur primo uarijs scripturæ locis, Matth. 26. *Non sicut ego volo, sed sicut tu*, Lucæ 22. *Non mea voluntas, sed tua fiat.* Ioan. 4. *Cibus meus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me.* cap. 5. *Non quæro voluntatẽ meã; sed voluntatẽ eius, qui misit me*, & ca. 6. *Descendi de Cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me*; in quibus locis Christus distinguit uolũtatem suam humanam à uoluntate diuina, quam eandem cum Patre habebat.

Secundo probatur ex definitione Ecclesiæ, quæ id pluribus in locis definiuit, ut in 6. Synodo Constantinopolitana act. 17. & in 7. Synodo act. 7. in Concilio Lateran. 1. sub Martino I. canon. 11.

Tertiò, quia in Christo fuit utraque natura cũ omnibus perfectionibus naturalib⁹; sed intellectus, & uolũtas sũt perfectiones naturales naturæ diuinæ, & humanæ. Ergo in Christo sũt duæ uolũtates, diuina, & humana, & neutra quidem otiosa, quia Deus, & natura nihil faciũt frustra.

Quarto, Sancti Patres passim asserunt, ea quæ ad naturas spectant, in Christo omnia fuisse duplicia.

Obijcies, uolũtas est primum mouens, & imperans in utroq; uolente, sed in Christo primum mouens, & imperans fuit uolũtas Dei, quicquid enim Christus uolebat, uolebat secundum uoluntatem diuinam. Ergo in Christo fuit una tantum uoluntas, scilicet diuina.

Respondeo, uoluntatem diuinam in Christo fuisse primũ mouens, non tñ hinc excluditur uolũtas humana, quæ regitur, & gubernatur à diui-

na

ta; nam etiam voluntas aliorum Sanctorum mouetur secundum voluntatem Dei, cum Deus in illis operetur velle, & perficere, ad Philipp. 2. & tamen hinc non excluduntur voluntates aliorum Sanctorum.

Ex dictis colligitur primo, duas fuisse operationes in Christo pro diuersitate naturarum, alias scilicet proprias diuinæ naturæ, seu voluntatis diuinæ, alias proprias humanę naturæ, seu humanę voluntatis. Hęc tñ est differentia inter actus naturæ, seu voluntatis diuinæ, & humanæ in Christo, quod in Christo nullus fuit actus voluntatis subreptitius, qui vocatur motus primus, & indeliberatus; nam voluntas Christi perfectè subijciebatur rationi; consequenter nullum admittebat motum, nisi iuxta rationis præscriptum, vt rectus naturæ ordo postulat, ita S. Thomas, & alij Doctores communiter, quos sequitur Vasquez disp. 62. cap. 1. & d. 73. n. 14. Becanus cap. 13. q. 1. ad finem n. 6. Puteanus q. 18.

Secũdo, colligitur in Christo fuisse duplex liberum arbitrium, diuinum, & humanum; libertas enim connaturaliter sequitur intellectum, qui potest vnum, & idem obiectum modo sub vna, modo sub alia ratione expetibilis, vel non expetibilis cõcipere, ex quo volũtas moueatur ad illud prosequẽdum, vel fugiendum.

2 Quod autem in Christo fuerit liberum arbitrium, seu libera voluntas ad operandum, præter rationem mox allatam probari potest, tum ex ex varijs scripturæ locis, Isaiæ 7. *Butyrum, & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum*; electio autem est actus potentiæ liberæ, vt benè Basilius ibidem, & alij, quos citat Suarez disp. 37. sect. 2. concl. 1. & Isaiæ 53. *Oblatus est, quia ipse voluit*, vbi Hieronymus voluntatem opposuit necessitati, dicens, *Non necessitate, sed voluntate crucem subijt*, Io. 10. *Ego pono animam meam, vt iterum sumam eam, nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso, & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam.* Tum quia ex obedientia, quam exhibuit Deo Patri, *Factus est illi obediens vsque ad mortem*, & præterea Iosepho, ac Sanctissimæ Virgini Mariæ, iuxta illud, *Et erat subditus illis*; obedientia autẽ non est sine libertate voluntatis; nã voluntas non est capax obedientiæ, & præcepti, nisi sit libera. Tum quia libertas arbitrij est magna perfectio connaturalis homini. Tũ quia actiones meritoriæ debent esse liberæ; Christus autem pro nobis meruit. Tum quia perfectio libertatis manet in Beatis, etiamsi viatores non sint; manet etiam in viatoribus etiã iustificatis, & in gratia confirmatis. Ergo neq; neganda est Christo, qui fuit viator, & comprehensor. Tum quia voluntas non potest violentum pati; violentum enim est illud, quod fit à principio extrinseco resistente passo, & nullam vim actiuam conferente; actus autem voluntatis non fiunt à principio extrinseco, sed ab ipsa voluntate, quæ non resistit, sed potius actiuè concurrit. Ergo actus voluntatis non sunt violenti, sed liberi. Ergo voluntas Christi fuit libera à coactione, seu violẽto. Imò fuit etiam libera quo ad exercitium, & quo ad specificationem.

3 Ille dicitur liber quoad exerci-

tium qui pôt agere, & non agere, seu velle, & non velle; Christus autē poterat quosdā actus velle, & nō velle; potuit enim E. G. velle, & non velle ambulare, iuxta illud Ioannis 7. *Non volebat in Iudæam ambulare*. Non tamen fuit liber in omnibus actibus voluntatis, vt in amore erga Deum, quia posita visione summi boni, voluntas necessariò in illud fertur.

Ille dicitur liber quo ad speciem actus, qui è duobus, vel pluribus potest vnum eligere, prout sibi placet; Christus autē potuit è pluribus vnū eligere pro suo beneplacito, ob id cū posset vel Matthiam, vel Iosephum in locum Iudæ eligere, potius elegit Matthiam, quam Iosephum.

Obijcies primò, in eo, in quo est electio, est consilium; *electio enim est appetitus præconsiliati*, ex Aristot. lib. 1. Ethicor. cap. 3. sed in Christo nō fuit consilium; non enim consiliamur de his, de quibus certi sumus; Christus autem de omnibus certitudinem habuit. Ergo in Christo non fuit electio, & consequenter neq; liberum arbitrium.

Respondeo cum S. Thoma quæst. 18. ad 2. & alijs communiter, in eo, in quo est electio, esse cōsilium, quoties electio fit ab eo, qui ignorabat, vel dubitabat; secus si fiat ab eo, qui certitudinem habebat, & nihil ignorabat, vt Christus.

4 Obijcies secundo, Christus erat impeccabilis, tum ratione vnionis hypostaticæ, tum ratione visionis beatificæ, tum ratione diuinæ assistentiæ, qua persona verbi tenebatur erga naturam humanam. Ergo non habebat liberum arbitrium; libertas enim, seu liberum arbitrium in hoc positum esse videtur, vt quis possit benè, vel malè agere, seu peccare, & non peccare, iuxta D. Aug. sed Christus nō poterat malè agere, seu peccare. Ergo non habebat liberum arbitrium.

Respondeo, Christum esse quidē impeccabilem, vt dictum est in antecedente propositione, nihilominus habere liberum arbitrium; de ratione enim liberi arbitrij in genere, est, vt possit agere, & non agere, siue ex hoc, siue ex illo motiuo; non autē de ratione liberi arbitrij est, vt possit peccare. Ratio est, quia Deus hā bet liberum arbitrium, & tamen nō potest peccare; Ergo de ratione liberi arbitrij non est facultas ad peccandum, præsertim cum libertas arbitrij sit quædam perfectio in Deo, & in homine; peccatum autem est imperfectio, & defectus, seu recessus à perfectione; consequenter libertas, seu facultas ad peccandum non arguit perfectionē, sed imperfectionem; consequenter neque Deo, neq; Christo homini adscribenda est. Neque obstat S. Augustinus, quia nō loquitur de libero arbitrio in genere, sed prout in nobis reperitur, vt benè Puteanus q. 18. dubit. vnica sub finem.

Dices, si Christus erat impeccabilis, ergo necessariò seruare debebat præcepta. Ergo non fuit liber in seruandis præceptis, vt in subeunda morte, quæ ei præcepta erat.

Variæ responsiones afferuntur à Doctoribus in hac re, quæ maximè in scholis agitari solet.

Primò enim aliqui respondent, Christum, absolutè loquendo, potuisse non seruare præceptum, quia Christo non fuit impositum, nec potuit

tuit imponi præceptum cum obligatione ad culpam; sed solum sub cõmuni ratione debiti ex obedientia, in genere. Verum hæc opinio falsa est, vt patet ex dictis de legibus, quia de ratione præcepti est, vt obliget sub culpa aliqua, alioquin non habet vim præcepti, vt benè Pesantius quæst. 18. art. 11. dub. 4. num. 3. Tannerus loco statim citando, & alij quos retuli de legibus.

Secundò, alij respondent Christũ in adimplendis præceptis vsum non fuisse visione beatifica; sed scientia infusa; consequenter impeccabilitatem Christi non fuisse ortam à visione beatifica, sed ab extrinseca quadam Dei protectione, quæ peccatum excludebat, Deo interim impediente vim, & efficaciam visionis beatificæ ad determinandam voluntatem Christi in adimpletione, & executione præceptorum. Ita Suarez disp. 37. sect. 2. & alij. Sed hæc responsio non placet. Tum quia sequeretur impeccabilitatem Christi esse solum extrinsecam, & moralem, non intrinsecam, & physicam. Tum quia, cum visio beatifica se ipsa determinet voluntatem ad amãdum Deum, & ad nõ peccandum, frustra dicitur, à Deo impedita, ne voluntatem determinaret, vt benè Vasquez d. 74. num. 28. Cabrera 3. par. quæst. 18. art. 4. disp. 4. num. 107. Tannerus loco citato num. 142. & alij.

Alij respondent Christum, etiam posito præcepto quoad omnes circunstantias, & determinatione ad non peccandum, proueniente ex visione beatifica, adhuc dici simpliciter liberum, quia necessitas adimplendi præceptum, consurgens ex tali determinatione, non est absoluta, sed ex suppositione, non in sensu diuiso, sed in sensu composito. Ita Cabrera loc. cit. §. 3. Bannes 1. par. quæst. 19. art. 10. Aluarez de Incarnat. quæst. 8. §. 2. num. 10. & 18. d. 46. & plures alij Thomistæ. Sed hæc responsio mihi displicet, vt patebit ex dicendis de efficacia gratiæ.

Alij respondent, Christum necessario seruasse præcepta, non necessitate antecedente, sed necessitate consequente, qua posita non poterat peccare. Ita Pesantius quæst. 18. art. 1. dub. 4. ad finem, & alij.

Verum hæc responsio coincidere videtur cum responsione proximè allata.

Alij respondent, Christum non fuisse quidem liberum in seruandis præceptis; in alijs tamen fuisse liberum, cum multa alia facere posset, ad quæ non tenebatur ex precepto.

5 Ego respondeo actum præceptum, vt sic, seu quoad substantiam, seu obiectum actus præcepti, nõ fuisse liberum; sed necessarium. Ratione tamen circumstantiæ actus, vt motiui, temporis, vel intensionis, fuisse liberum, & spontaneum. Ratiò est, quia licet Christus necessariò, & non liberè adimplere deberet actũ præceptum, vt actum moriendi; acceptare tamen poterat mortem per hunc, vel per illum actum, & mori poterat ex hoc, vel illo motiuo, vt ex motiuo charitatis, vel misericordiæ, vel fortitudinis, vel obedientię, vel omnium virtutum, quod nõ erat in præcepto; consequenter adimpletio præcepti, seu actus præcepti in hac parte fuit liber, nam actus extrinsecus tunc censetur liber, dum

imperatur ab actu voluntatis libero; sed actus Christi externus praeceptus imperabatur ab actu libero, nempè ex hoc, vel illo motiuo, vel per hunc, vel illum actum. Ergo erat liber; & licet Christus in genere non posset nisi benè agere, & praecepta seruare, in particulari tamen poterat illa seruare ex hoc, vel illo motiuo, vel per hunc, vel illum actum. Et sic dicitur voluntariè, & liberè seruasse actum praeceptum, & hoc non solum militat in praeceptis affirmatiuis, verum etiam in negatiuis; quamuis enim adimpletio praecepti negatiui cõsistat in omissione actus, nihilominus Christus liberè adimpleuit praecepta etiam negatiua, quia praeceptum negatiuum multis modis adimpleri potest, vel omittendo actum prohibitum, E. g. odium, homicidium, furtum, & similia; vel efficiendo actus contrarios, vt actũ amoris, restitutionis, & similium, aut eliciendo actũ detestationis circa actus prohibitos; Christus autem poterat preceptum negatiuũ aliquo ex his modis adimplere; consequenter liberè adimplebat.

6 Dices, Christo non solum datum fuit praeceptum moriendi simpliciter, verum etiam quoad omnes circumstantias, iuxta quas mortem subijt, Ioann. 14. *Sicut mandatum dedit mibi Pater, sic facio*; si ergo non fuit liber in adimplendis mandatis quoad obiectum, seu substantiam actus, quia praecepta erãt; ita neque liber fuit in adimplendis praeceptis quoad circunstantias, quia etiam ipsae erant praeceptae.

Nonnulli Doctores, vt Pesantius, & alij, asserunt Christum fuisse liberum circa actum praeceptum, etiamsi admittamus actum aliquem praeceptum fuisse cum omnibus circunstantijs.

Sed omissis alijs responsionibus. Ego respondeo negando datum fuisse Christo praeceptum operãdi quoad omnes circumstantias; seu actus, quos ipse fecit, fuisse ei praeceptos quoad omnes circumstantias. Ratio est, tum quia nulla praecepta diuina obligare solent cum omnibus circũstantijs. Ergo neque asserendum est praecepta Christo imposita obligasse quoad omnes circumstantias. Tũ quia sequeretur Christum nihil meruisse, quia inter caeteras conditiones ad meritum requisitas haec est, vt opus liberè fiat.

Neq; obstat locus allatus Ioann. 14. sensus enim est Christo nihil praeceptum fuisse à Patre, quod Christus exactè non adimpleret. Non verò sensus est, omnia, quę Christus fecit, fecisse ex praecepto. Ita Vasquez d. 72. num. 33. Tannerus disp. 1. q. 6. dub. 4. num. 146. Becanus cap. 13. quaest. 2. sub finem.

7 Dices, si Christus necessariò seruare debuit praeceptum moriendi, aut alia praecepta, sequitur ipsum non meruisse per substantiam passionis, seu per substantiam aliorum actuum praeceptorum, sed solum per circumstantias, quae in praecepto non erant; nã meritum supponit libertatem; Christus autem solum erat liber circa circumstantias, non autem circa praecepta, cum non posset illa praetermittere.

Respondeo, Christum meruisse nõ solum per circumstantias, verum etiam per ipsam passionem, & mortem

tem, nam passio, & mors, quam Christus sustinuit, imperata fuit à libero actu voluntatis, cum voluntas posse illã eligere ex hoc, vel illo motiuo, & præceptum adimpleri poterat per hunc, vel illum actum.

Punctum Quartum.

An voluntas Christi fuerit conformis voluntati Dei.

1 *Actus efficax, & inefficax quinam dicantur.*
2 *Voluntas quot modis possit esse conformis alteri.*
3 *Voluntas Christi conformis fuit voluntati efficaci Dei in volito materialiter.*
4 *Voluntas inefficax Christi non semper fuit conformis voluntati Dei.*
5 *Volũtas Christi conformis fuit efficaci volũtati Dei in uolitò formali.*

1 Præmitto primo, actus voluntatis alios esse efficaces, alios inefficaces; efficax hoc in loco dicitur ille, qui est principium operandi, & effectum sortiri solet. Ideò vocatur actus absolutus, & explicatur per verbum, volo; Inefficax dicitur ille, qui non est principium operandi, sed consistit in simplici complacentia, vel displicentia; sępè etiam adnexam habet conditionem, & explicari solet per verbum, vellem; & licet actus inefficax aliquando sortiatur effectum, illum tamen non sortitur ex vi voluntatis inefficacis, sed vi alterius efficacis; quamobrem si quis absolutè ex amore Dei offerat se martyrio, sed inefficaciter ex naturali inclinatione refugiat mortem, si postea contingat ipsum euitare mortem, non euitabit illam ex vi inefficacis voluntatis, sed ob efficacem voluntatem alterius impedientis mortem, cui se spontè, & absolutè offerebat.

2 Præmittendum est secundò, vnam voluntatẽ posse esse alteri conformem duobus modis; primo, materialiter, idest in re volita, seu in uolito materiali. Secundò, formaliter, seu in uolito formali, idest in eo, qđ mouit Deum ad volendum. Ita S. Thomas 1. 2. q. 19. art. 10. Suarez de Incarnat. quæst. 18. in comment. art. 5. Puteanus q. 18. art. 5. Becanus cap. 13. quæst. 4. num. 1.

PRIMA PROPOSITIO.

3 Voluntas Christi conformis fuit voluntati efficaci Dei in volito materialiter. Ratio est primò, quia scriptura generaliter loquitur de conformitate volũtatis Christi cum voluntate Dei Psa. 39. *In capite libri scriptum est de me, vt faciam voluntatem eius &c.* Ioannis 4. *Meus cibus est, vt faciam voluntatem patris mei, qui in cœlis est,* & cap. 5. *Non quęro voluntatem meam, sed eius, qui misit me,* & cap. 8. *Quæ placita sunt ei, facio semper.* Hebræor. 10. *Ecce venio, vt faciam Deus voluntatem tuam.*

Secundò, quia Christus per scientiam visionis sciebat, quicquid Deus vellet; sed Christus volebat quicquid sciebat Deum velle; cum enim esset impeccabilis, non poterat aliud velle, nam peccatum est dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei æternam. Ergo voluntas Christi fuit conformis uoluntati Dei in uolito materialiter.

4 Dixi

4 Dixi in propositione, uoluntati efficaci, ut indicarem, uoluntatem inefficacem Christi non semper conformem fuisse uoluntati Dei, ut patet ex loco illo Matth. 26. & Lucæ 22. *Transeat à me calix iste; Non sicut ego volo, sed sicut tu: verumtamen non mea; sed tua fiat voluntas;* Christus. efficaci voluntate volebat, quod Deus volebat; inefficaci verò nolebat, quod Deus volebat.

Neq; tamen hinc sequitur in Christo fuisse contrarias voluntates, quia repugnat solum dari duas voluntates efficaces contrarias in eodē, non autem repugnat dari vnam efficacē, alteram inefficacem, præsertim cum alia sit ratio motiua voluntatis efficacis, & alia inefficacis, vt benè S. Thomas quæst. 18. art. 6. Vasquez disp. 73. cap. 3. num. 19. Suarez d. 38. sect. 4. & alij communiter.

Dices, in Christo fuerunt istæ voluntates, volo mori, & nolo mori, sed istæ sunt contrariæ, & efficaces. Ergo &c.

Respondeo negando maiorē propositionem; in Christo enim fuerunt istæ voluntates, volo, & nollem, non autem volo, & nolo, vel saltem non fuerunt ex eodem motiuo.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Voluntas Christi fuit cōformis efficaci voluntati Dei in volito formali. Ratio est primo, quia id patet ex locis scripturæ proximè allatis in prima propositione. Secundò, ex 4. Synodo act. 4. vbi habetur, *In Christo nullam extitisse voluntatum contrarietatem*. Tertiò, quia voluntas absoluta beatorum est semper conformis voluntati absolutæ, & efficaci Dei; *Sequuntur enim agnum quocunque ierit*, quem locum Patres de huiusmodi conformitate intelligunt. Christus autem ab instanti Conceptionis fuit beatus. Quartò, quia Christus erat impeccabilis. Ergo nihil velle poterat ob finem turpem. Ergo omnia volebat ob finem honestum; sed quicquid est honestū, Deo placet. Ergo quicquid Christus volebat, Deo placebat. Ergo voluntas Christi erat conformis voluntati efficaci Dei. Quinto, quia Christus sciebat voluntatem Dei, & Deum summè amabat. Ergo non volebat aliud, quam id, quod Deo placebat.

Dices, si Christus non volebat aliud, quam quod Deus volebat, eo quod sciret ipsius voluntatem, & Deum summè diligeret, sequitur ipsum non fuisse in hac re liberum, & debuisse semper facere id, quod Deo gratius erat, cū semper sciret quodnam motiuum Deo gratius esset, & Deum summè diligeret.

Respondeo, negando sequelā primo, quia non semper necesse est, vt id fiat, quod Deo gratius est; nullum enim præceptum ad hoc obligat. Secundò, quia opera Christi erāt æquè grata Deo ex quocunq; motiuo fierent. Tum quia omnia fiebant ex eodem feruore charitatis. Tum quia persona Christi operans erat infinitę dignitatis; consequenter omnia ipsius opera erant infinitè grata Deo, vt benè Becanus cap. 13. quæst. 4. num. 8.

Obijcies contra præfatas propositiones, Christus volebat, & conabatur auertere homines à peccatis, & volebat Deum non concurrere ad enti-

entitatem, seu actionem materialẽ peccati; sed hoc est contra voluntatem Dei; cum Deus tanquam causa prima concurrere velit, & debeat ad actionem peccati; causa enim secunda non agit, nisi mota à prima. Ergo voluntas Christi non fuit conformis voluntati Dei.

Respondeo, illam voluntatem Christi, qua in genere volebat omnes homines auertere à peccatis, & saluos fieri, non fuisse absolutam & efficacem, sed potius inefficacem, & conditionatam, vt in simili dicitur de voluntate Dei; consequenter voluntas Christi, etiam in hac parte conformis fuit voluntati Dei. Idem dic de voluntate, qua Christus volebat Deum non concurrere ad actionem peccati; sicut enim inefficaciter volebat omnes homines saluos fieri, & à peccato retrahi; ita ex consequẽti inefficaciter volebat Deum non concurrere ad actionem peccati.

Punctum Quintum.

An humana Christi voluntas semper impleta fuerit.

1 *Voluntas absoluta, & efficax Christi semper impleta fuit.*
2 *Voluntas inefficax Christi non semper impleta fuit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Voluntas absoluta, & efficax Christi semper impleta fuit. Ratio est primo, quia efficax, & absoluta voluntas Christi erat conformis efficaci, & absolutæ voluntati Dei; sed voluntas efficax, & absoluta Dei semper impletur. Ergo volũtas efficax, & absoluta Christi semper impleta fuit. Secundo, quia si voluntas efficax, & absoluta Christi impleta non fuisset, sequeretur ipsũ aliquid imprudenter voluisse; nam prudenter non agit is, qui sciens aliquid non esse futurum, nihilominus illud absolutè, & efficaciter vult à se, vel ab alio fieri. Ita S. Augustinus q.77. noui testamenti, & alij quos citat, & sequitur Suarez de Incarnat. q.18. d.38. sect.5. concl. 1. contra Caietanum quæst.13. artic.4. Becanum cap. 13. quæstione 5. numero 2. & alios asserentes, voluntatem, qua Christus volebat aliquid per se ipsum fieri, semper impletam fuisse, non autem impletam fuisse voluntatem, qua Christus volebat aliquid fieri per alios.

2 Dixi in propositione, voluntas absoluta, & efficax, vt indicarem, voluntatem Christi inefficacem non semper impletam fuisse. Ratio est primo, quia Christus voluntate inefficaci refugiebat mortem, & tamen ipsius voluntas adimpleta non fuit, Matth. 26. *Transeat à me calix iste, &c.* Secundo, quia Christus volebat latere, & tamen non potuit latere, Marci 7. *Ingressus domum neminem voluit scire, & non potuit latere.* Tertio, quia hæc est natura actus inefficacis, vt non semper habeat effectum. Imò Christus tunc solum aliquid inefficaciter volebat, dum simpliciter illud nolebat fieri, sed potius oppositum volebat.

Obijcies primo, Agato Papa in Epistola decret. quæ refertur in 6. Sy-

Synodo Act. 4. hanc differentiam assignat inter voluntatem Christi humanam, & diuinā, quod diuina Christi voluntas semper impleta fuit, non verò humana. Nec dici potest, Christum ibi loqui de voluntate humana inefficaci, nam Agato confert voluntatem humanam cum diuina, quæ collatio, seu comparatio vana, & inutilis esset, si sermo esset de voluntate humana inefficaci, cum etiā voluntas diuina inefficax non adimpleatur. Ergo volūtas absoluta Christi non semper impleta fuit.

Respondeo, Agatonem intelligendum esse de voluntate aliquo modo efficaci, spectata tamen secundum se, & iuxta vires naturales præcisè, nam voluntas humana Christi poterat aliquid velle, & adhibere omnia media naturalia existentia in sua potestate, vt aliquid efficeret, etiāsi id non efficeretur: quo forsitan pacto voluit latere, & potuit, quia quicquid voluntate humana facere poterat ad latendum, effecit, tamen id consequi non potuit.

Obijcies secundo, si voluntas humana Christi absoluta, & efficax semper impleta fuit, sequitur voluntatem humanam Christi esse omnipotentem; sed hoc est falsum. Ergo etiam falsum est absolutam voluntatem Christi humanā semper impletam fuisse.

Respondeo, negando sequelam; nam voluntas diuina per se est omnipotens, consequenter facere potest quicquid vult; voluntas verò Christi non est omnipotens; semper autē impletur. Tum quia semper est conformis diuinæ voluntati. Tum quia est instrumentum, & organum diuinitatis, consequenter aliquo modo est particeps diuinæ omnipotentiæ. Ex quo patet differentia inter absolutam voluntatem Christi, & aliorum Beatorum, quod voluntas absoluta Christi plura facere potest, quā voluntas aliorum Beatorū, quia alij Beati non sunt organum diuinitatis ad mirabilia præstanda, sicut est voluntas Christi, licet Deus de potentia absoluta assumere possit quamlibet creaturam ad præstandū quicquid non implicat contradictionem. Vide Suarez sect. 5. citata.

QVÆ-

QVÆSTIO DVODECIMA.

De Merito Christi.

IN hac quæstione explicabo primo, An Christus verè meruerit. Secundò, An actiones Christi fuerint infiniti valoris, & meriti. Tertiò, quibus actibus Christus meruerit. Quartò, quo tempore meruerit, & mereri desierit. Quintò, an aliquid sibi meruerit, & quid meruerit. Sextò, quid meruerit hominibus, quando, & quomodo merita Christi nobis applicetur. Septimo, quid meruerit Angelis.

Punctum Primum.

Vtrum in Christo verè fuerit meritum, seu an Christus propriè loquendo meritus fuerit.

1 *Christus verè meritum habuit.*
2 *Meriti conditiones quænam sint.*
3 *Christus non potuit non mereri.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus, propriè loquendo, meritum habuit. Probatur primo ex scriptura, Isaiæ 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum*, & infra, *Pro eo, quod laborauit anima eius, videbit, & saturabitur*. Et ad Philip. 2. *Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen super omne nomen*.

Secundò, quia in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. habetur, *Christum esse causam meritoriam nostræ iustificationis*.

Tertiò, quia omnis viator gratus Deo, ipsique obediens, & ritè operans propter Deum, & ex ipsius gratia, meretur coram Deo; sed Christus erat viator, erat Deo gratissimus, & optimè operabatur propter Deum, & ex gratia Dei. Ergo meritus est coram Deo, alioquin frustra constitutus fuisset in statu viatoris.

Quartò, quia in Christo aderant omnes cōditiones necessariæ ad meritum, vt patet inductione.

2 Prima conditio est, vt actio sit libera; actiones autem Christi fuerunt liberæ, vt probatum est quæst.

ante-

antecedenti, & benè contra Nominales probat Suarez disp. 39. sect. 1. in secunda conditione.

Secunda est, vt actio sit moraliter bona; actiones autẽ Christi fuerunt valdè bonæ, Ioann. 8. *Ego, quæ placita sunt ei, facio semper*.

Tertia, vt actio sit hominis iusti, & Deo grati; Christus autem erat iustus, & Deo gratus per gratiam vnionis, & per gratiam habitualem, vt in præcedentibus probaui.

An autem in Christo necessaria fuerit gratia habitualis ad merendum, dissensio est inter Doctores.

Ego sentio gratiam habitualem in Christo fuisse quidem sufficientẽ ad merendum, quia non erat inferioris conditionis in ipso, quam in nobis; Non tamen fuit necessaria, quia Christus erat Deo gratissimus, tum ratione personæ, tum ratione humanitatis, quæ per vnionem cum persona verbi sanctificata fuit, & quodãmodo deificata; vt benè Sotus in 4. disp. 19. quæst. 1. art. 2. Vega in Tridentinum lib. 7. cap. 9. Suarez disp. 39. sect. 1. col. 3. Puteanus quæst. 19. art. 4. dub. 1. sub finem, Vasquez & alij contra S. Bonauenturam in 3. dist. 13. art. 1. q. 1. Durandum ibidem quæst. 1. Paludanum, & alios apud Suarez loc. cit.

Quarta conditio est, vt actio sit viatoris; Christus autem viator erat, quia existebat in hac mortali vita, & cum haberet corpus passibile, tendebat ad ipsius beatitudinem assequendam, vt benè Suarez loc. citato in quinta conditione.

Obijcies, is dicitur viator, qui est in via ad terminum, idest ad beatitudinem, seu ad vltimum finem; sed Christus non erat in via ad terminũ, seu vltimum finem, cum ipse visionem Dei beatificam haberet, illamque amittere non posset.

Respondeo, Christum fuisse quidem comprehensorem, sed simul etiã fuisse viatorem, tum ratione corporis, quod adhuc passibile erat, & mortale. Tum ratione animæ, non quatenus videbat Deum, & illum amabat, sed quatenus obnoxia erat doloribus, tristitiæ, & his similibus.

Alij aliter respondent; existimant enim Christum fuisse comprehensorem, quatenus videbat Deum, & illum amabat, viatorem verò non solum ratione carnis, & animæ passibilis, vt iam supradictum est, verum etiam ratione animæ, quatenus amabat proximos. Quo etiam pacto putant Angelos, & Beatos in Cælis existentes dici posse viatores, quatenus amant proximos; comprehensores, quatenus vident, & amant Deũ; consequenter posse bona mereri sibi, & alijs, quatenus amant proximos; nõ autem posse mereri gloriam, cum illa iam fruãtur. Sed de hac re agam in tract. de gratia.

Quinta conditio est, vt intercedat pactum, seu promissio præmij; Christo autem promissum fuit præmium, vt patet ex prima ratione propositionis. Ita Suarez disp. 39. sect. 1. Aluarez de Incarnat. disp. 42. & alij communiter.

Dices, actio videtur digna præmio, etiam præciso pacto, & promissione. Ergo ad meritum non videtur necessarium pactum, seu promissio præmij.

Respondeo, actiones Christi, & aliorum iustorum esse quidẽ dignas

præ-

præmio, etiam præcisa promissione, illis tamen non deberi ex obligatione certum præmium, nisi accedente promissione talis præmij.

3 Rogabis, Vtrum Christus potuerit non mereri.

Respondeo Christum non solum meruisse, sed etiam non potuisse non mereri, loquendo de potentia ordinaria, & supposito statu & modo operandi, quem Christus habuit. Ratio est, quia Christus habebat liberum arbitrium, quod non potuit, nec debuit semper abstinere ab omni actione, præsertim cum haberet præceptum aliquando operādi. Deinde ipsius actio non poterat non esse honesta, vt patet ex supra dictis de impeccabilitate Christi. Rursus ipsius actio non poterat nō esse proportionata ad merendum ob dignitatem personæ. Denique non potuit non habere vim ad obtinēdum præmium, cum præcesserit promissio Dei. Vide Suarez disp. 39. sect. 1. ad finem.

Obijcies contra propositionem primo, homo meretur mediāte charitate; gratia enim est principium merendi principalius per charitatē; sed anima Christi non potuit mereri per actum charitatis, nam actus charitatis posita visione Dei est necessarius, & non liber. Ergo Christus non potuit mereri.

Respondetur negando minorem propositionem; quomodo autem Christus mereri potuerit per aliquē actum Charitatis, constabit ex infra dicendis.

Obijcies secundo, gratia, & charitas augentur per meritum, vt ostendam in tractatu de gratia; sed gratia Christi non potuit augeri. Ergo in Christo non potuit esse meritum.

Respondeo gratiam, & charitatē augeri per meritum, quando gratia non est in summo, aut in termino; gratia autem Christi erat in summo. Tū quia erat quodammodo infinita, vt patet ex supradictis. Tum quia erat gratia comprehensoris; comprehēsor autem, vt sic, non est in via, sed in termino.

Obijcies tertiò, ad rationem meriti requiritur, vt sit actus viatoris; actus autem Christi non erant actus viatoris, nam Christus ab initio conceptionis fuit beatus.

Si dicas fuisse comprehensorem quo ad animam; viatorem verò quoad corpus, & sic potuisse mereri.

Contra sic insto, meritum principaliter pertinet ad animam; nā opera præstita per corpus non sunt meritoria, nisi quatenus imperantur à voluntate; sed anima Christi ab initio cōceptionis fuit beata, seu in termino, & non in via. Ergo non potuit mereri.

Respondeo Christum fuisse viatorem, etiam secundum animam, quatenus anima informabat corpus passibile, & adhuc obnoxia erat doloribus.

Punctum Secundum.

An Actiones Christi fuerint infiniti valoris, & meriti.

1 *Actiones Christi fuerunt infiniti valoris.*

2 *Actiones Christi cur fuerint infiniti valoris.*

3 *Valor infinitus desumitur ab infinita dignitate personæ, seu ab infinita dignitate naturæ humanæ, vt sanctificata, & quasi Deificata.*

4 *Actiones Christi fuerunt infiniti meriti.*

5 *Actiones Christi non fuerunt singulæ seorsim infiniti meriti, sed quatenus per voluntariam passionem, & mortem consumatæ fuerunt.*

IN prima propositione loquar de valore. In secunda de merito.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ACtiones Christi fuerunt infiniti valoris. Ratio est, quia valor actionis maximè oritur ex dignitate operantis. Ob id Dionisius Epist. 4. ad Caium, & alij Sancti Patres asserunt, actiones Christi ob dignitatem personæ operantis fuisse deificatas, & deiuiriles; sed Christus, qui operabatur, fuit infinitæ dignitatis. Ergo ipsius opera fuerunt infiniti valoris. Ita S. Thomas, S. Bonauentura, Sotus, Vega, & alij communiter, quos citat, & sequitur Suarez disp. 4. sect. 4. Vasquez d. 5. cap. 5. Aluarez disp. 43. q. 1. art. 2. dub. 6. Puteanus quæst. 19. art. 4. dub. 1. ad finem, Tannerus disp. 1. quæst. 2. dub. 2. num. 64. & seqq. Valentia disp. 1. q. 1. pun. 5. contra Scotum in 3. dist. 19. q. 1. Gabrielem, & alios.

Obijcies primo, valor cuiusq; actionis fundatur in entitate ipsius actionis; sed actiones Christi fuerunt finitæ entitatis. Ergo fuerunt finiti valoris.

Respondeo valorem actionis desumi non solũ ex entitate actus, sed etiam ex dignitate, & sanctitate personæ operantis.

Obijcies secundo, si actiones Christi habuerunt infinitum valorem ex infinita dignitate operantis. Ergo infinitè placuerunt Deo. Ergo tantum placuerunt, quantum sua ipsius essentia, & bonitas, seu quantum ipsimet actus increati suæ diuinitatis; hoc autem absurdum est.

Respondeo negando vltimã consequentiam; nam actus increati, seu bonitas, & essentia diuina infinitè placent Deo, nõ ratione alterius, sed ratione sui, quia sunt infinitè bonæ per essentiam; actus verò humanitatis Christi placuerunt Deo infinitè, non ratione sui præcisè, cum in genere entis non sint infiniti; sed ratione operantis, vt benè Suarez d. 4. sect. 4. vers. nec propterea, Becanus c. 14. quæst. 1. num. 6.

2 Obijcies tertiò, si actiones Christi fuerunt infiniti valoris, maximè quia actio proueniens à persona digniori, seu magis grata Deo, est maioris valoris; sed hæc ratio videtur falsa, tum quia si duo habentes inæqualem gratiæ gradum, præstent actus in omnibus alijs conditionibus æquales, non magis merebitur, uel satisfaciet per vllum actum is, qui maiorem gratiam habet, quam qui minorem. Tum quia si quis ita argumentetur, actio facta à digniori persona est maioris ualoris. Ergo facta à persona infinita est infiniti ualoris; non ritè infert infinitatem simpliciter, sed solum secundum quid, ut patet in simili argumento; Visio perfectioris obiecti est maioris perfectionis. Ergo uisio infiniti obiecti est infinitè

finitè perfecta; hæc enim consequentia falsa est, quia visio beatifica respicit Deum infinitum, & tamen non est infiniti valoris, & dignitatis; consequenter etiam operationes Christi licet sint actiones personæ infinitæ, non tamen habent infinitum valorem.

Respondeo cum Suarez disp. 4. sect. 4. Tannero q. 2. dub. 3. num. 115. & alijs proximè citandis, argumentum nostrũ ritè procedere, & arguere à dignitate personæ, valorem, & præstantiam actionis; nam dignitas actionis desumitur ex dignitate personæ operãtis magis, quam ex obiecto, vel ex alijs circumstantijs extrinsecis; alio enim modo persona operans afficit suam operationem, quã obiectum, aut aliæ circumstantiæ; nam obiectum infinitum, & aliæ finiles circũstantiæ non terminant actionem creatam infinitè, sed solum finitè; operans verò, si sit infinitæ dignitatis, infinitè afficit, & dignificat suam operationem, quam efficit; illã enim quodãmodo per se ipsam moraliter informat; ob id operationes factæ à persona diuina vocantur Theandricæ, seu diuinæ; operationes verò factæ circa Deum non vocantur hoc nomine, & operatio facta ab Angelo vocatur Angelica, non autem ita vocatur actio, quæ fit circa Angelum, vt benè Suarez disput. 4. sectione 2. vers. ad secundum, Vasq. loco citato, Tannerus quæst. 2. num. 104. & sequentibus, Becanus loco citato num. 8. & 9.

Ad argumentum in forma respondeo negando minorem propositionem; ad primam probationem dico gratiã habitualem per se cõferre ad dignitatem operis satisfactorij, & meritorij; consequenter opus factũ à sanctiori persona cæteris paribus esse maioris valoris moralis coram Deo.

Ad secundam probationem dico ex forma illa argumentandi rectè colligi dignitatem, & valorem operis iuxta dignitatem operantis, quia perfectio, & dignitas personæ per se confert ad dignitatem, & valorem operis, illudq; afficit, & dignificat iuxta suam qualitatẽ, vt benè Suarez in responsione ad 1. colum. 4. Ad similitudinem iam patet responsio ex dictis.

3. Obijcies quartò, intelligi non potest, quomodo actiones Christi fuerint infiniti valoris ob infinitam dignitatem operantis. Ergo non fuerunt infiniti valoris. Antecedẽs probatur, quia ista dignitas humanarũ Christi operationum, vel adscribenda est personæ Verbi terminantis naturam humanam, vel ipsi naturæ humanæ; sed non videtur adscribi posse personæ Verbi, quia licet actiones dicantur esse suppositorum; suppositum tamen, seu persona non est ratio agendi, seu formale principium operationum; sed terminat, & sustentat ipsam naturam. Neque adscribi potest naturæ humanæ, quia natura humana non est facta infinita ob vnionem cum verbo.

Respondeo, valorem infinitum adscribi posse primò infinitæ dignitati personę Verbi, quatenus persona Verbi terminabat naturam humanam; sicut enim actiones dicuntur esse suppositorum, & personarum, ita vt suppositum dicatur principium, quod, humanitas verò prin-

pium, quo, iuxta sententiam Aluarez q. 1. d. 5. & aliorum, à quibus tamen valdè probabiliter dissentit Vasq. d. 8. cap. 2. num. 13. ita etiam actiones naturę humanæ Christi dicuntur esse personæ Verbi terminantis naturam humanam. Ita Suarez disput. 4. sect. 4. Tannerus disp. 1. q. 2. dub. 4. n. 155. Vasq. d. 6. c. 5. nu. 17.

Secundò, adscribi possunt infinitę dignitati naturæ humanæ, non præcisè sumptæ, sed quatenus sanctificata, & quasi deificata erat per diuinitatem, cui natura humana vnita erat per vnionem cum persona Verbi; nã humanitati Christi per vnionem hypostaticam immediatè communicata fuit subsistentia diuina, & mediatè ipsa diuinitas, quæ identificatur cum subsistentia; consequenter ipsa humanitas, per coniunctionem cum persona Verbi, fuit sanctificata, & quasi deificata; cõsequenter effecta infinitæ dignitatis; non quia in se receperit formaliter diuinitatem, aut attributum aliquod diuinum, sed quia immediatè vnita est personæ Verbi, quæ non habet entitatem distinctam à diuinitate. Vide Vasq. & Becanum locis cit. quos tamẽ in hac secunda parte reprobat Tannerus numero 154.

Obijcies quintò, si actiones Christi fuerunt infiniti valoris, sequitur omnia opera Christi fuisse æqualia, seu vnum opus Christi non esse maioris valoris, quam aliud. Nam contra rationem infiniti est, vt vnum infinitum sit maius alio in eo genere, in quo infinitum est; sed falsum est vnum opus Christi non esse maioris valoris, quam aliud, aut duo opera, quam vnum; constat enim totum esse maius sua parte, & vnum opus Christi fuisse melius alio, & vnum dolorem maiorem fuisse alio. Ergo opera omnia Christi non fuerunt infiniti valoris.

Respondeo, omnia opera Christi fuisse æqualia quoad valorem, & dignitatem personę; & pluara opera non fuisse pluris valoris intensiuè, sed solum extensiuè. Si verò opera Christi spectentur, non quoad valorem prouenientem ex dignitate personæ, sed quoad propriam bonitatẽ intrinsecam, & essentialem, opera Christi non fuerunt æqualia. Nam bonitas intrinseca, & essentialis operationum Christi erat finita, consequenter in vno actu poterat esse maior, & in alio minor, & vnum opus erat melioris obiecti, quam aliud, & vnum intensius alio. Vide Suarez d. 4. sect. 4. & Tannerum quæst. 2. dub. 3. num. 122.

Obijcies sextò, si valor operum Christi fuit simpliciter infinitus, sequitur potentiam Dei esse exhaustam per ordinem ad hunc valorem; sed falsum est potentiam Dei esse exhaustam. Ergo etiam falsum videtur actiones Christi fuisse infiniti valoris.

Respondeo negando sequelam; sicut non sequitur, Deus intelligit omne intelligibile. Ergo sciẽtia Dei est exhausta; defectus enim non prouenit à Deo, sed ab obiectis, quę non sunt plura.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Actiones Christi fuerunt infiniti meriti. Ratio est, primo quia Clemēs VI. in extrauag. Vnigenitus de pęnit. & remiss. definiuit *Acquisitum fuisse per Christi merita talem thesaurum, qui nunquam consumendus, aut diminuendus est, cum sit infinitus.*

Secundò, quia actiones Christi fuerunt infiniti valoris, illisque promissum fuit pręmium illimitatum. Ergo actiones Christi fuerunt infiniti meriti; nam ad meritum infinitum requiritur infinitus valor actionis, & promissio præmij illimitati. Ita Sanctus Thomas quæstione 48. art. 2. ad 3. Capreolus in 3. distinct. 10. quæst. vnica artic. 1. col. 2. Aluarez de Incarnatione disput. 43. Vasquez de Incarnatione disput. 6. cap. 2. nu. 4. Suarez disp. 4. sect. 4. Tannerus disp. 1. quæst. 2. dubio 2. & 3. Valentia dis. 1. q. 1. pun. 5. Becanus cap. 14. quæst. 2. & Thomistæ communiter contra Scotum, & alios negantes valorem infinitum in Christo, & contra plures alios, qui licet admittant valorem infinitum, negant tamen meritum infinitum.

Obijcies primò, inter meritum, & præmium debet esse æqualitas, alioquin fieret iniuria merenti, si nō daretur ei totum pręmium, quod meritus est; sed præmium datum Christo non fuit infinitū; non n. fuit infinitū extensiuè, cum oīa præmia Christo collata referantur ad finitos homines; neque fuit infinitum intensiuè, cum nullum assignari possit præmium infinitum collatum Christo, aut ipsius Ecclesiæ, & quodcunque assignetur, continetur sub genere entis creati. Ergo meritum Christi non fuit infinitum.

Respondent Aluarez loco citato, & alij, Christo collatum fuisse præmium infinitum. Tum quia Christus meruit, vt substantia panis, & vini conuerteretur in corpus, & sanguinem Christi, & consequenter vt ibi adesset diuinitas; hoc autem est præmium infinitum. Tum quia Christus promeruit, vt diuinitas in resurrectione reunita sit humanitati; nā per passionem desierat humanitas, & licet Verbum diuinum in triduo manserit vnitum animæ, & corpori, non tamen dicitur mansisse vnitum toti humanitati, quia in triduo non erat humanitas. Sed omissa non solum hac responsione, verum etiam alijs, quas afferunt Suarez disputatione 4. sectione 4. Tannerus disp. 1. quæst. 2. dub. 3. num. 139. & alij.

Respondeo Ego secundò, ad meritum Christi infinitum non opus esse, vt conferatur præmium actu infinitum, sed satis esse, vt illi respondeat præmium infinitum in potētia, seu finitum in infinitum; sicut enim illa potētia dicitur actu infinita, quæ non tot producit, quin possit plura in infinitum producere, seu quæ refertur ad effectum finitum in infinitum, seu quæ nullo effectu finito exhauritur; ita illud meritum dicitur infinitum, quod nullo præmio finito exhauritur, seu cui respondet præmium finitum in infinitum, seu quod ex se sufficiēs est ad præmium

Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. Secundò, quia ita ordinatum fuit à Deo, vt patet ex allatis scripturæ locis, tum ad ostendendam suam charitatem, tum ad cognoscendam peccati grauitatem, tum ad magis æstimãdam gratiam, & remissionem peccatorũ, pro quibus Christus Dominus tot dolores, & cruciatus pertulit, vt benè Anselmus lib. 1. cur Deus homo cap. 6. Suarez d. 4. sect. 4. col. 10. vers. ex hoc, & disp. 39. sect. 3. col. 4. vers. secundo. Valentia q. 22. puncto 1. col. 9. vers. ita tamen. Vasquez disp. 12. cap. 2. num. 14.

Punctum Tertium.

Quibus actibus Christus promeruerit.

1 *Singulæ actiones humanitatis Christi liberè factæ ante mortem meritoriæ fuerunt.*

2 *Christus nihil meruit per actiones à natura diuina factas.*

3 *Actus visionis beatificæ in Christo non fuit meritorius.*

4 *Christus non meruit per actum charitatis, & amoris erga Deum, saltem per actum prouenientem à visione beatifica.*

5 *Actus amoris Dei in Christo proueniens à scientia infusa meritorius fuit, iuxta probabilem sententiam.*

6 *Actus virtutum moralium acquisitarum in Christo meritorij fuerunt, etiamsi essent ordinis naturalis.*

7 *Actus naturales in Christo meritorij fuerunt, iuxta probabilem sententiam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus promeruit singulis humanitatis suæ actionibus, quas liberè ante mortem exercuit. Ita communiter Doctores cũ S. Thoma quæst. 19. art. 3. & 4. Ratio est, quia omnes, & singulæ actiones, à Christo liberè factæ habuerũt omnes conditiones ad meritum requisitas, vt patet illas singillatim perpẽdenti; primo enim actiones Christi fuerunt liberæ, vt suppono; de his n. tantummodò loquor; non verò de actionibus Christi necessarijs. Secundò, fuerunt moraliter bonæ. Tertiò, fuerunt hominis iusti, & Deo grati. Quartò, fuerunt hominis viatoris. Quintò, habuerunt promissionem præmij. Ergo singulæ actiones, quas Christus liberè exercuit, fuerunt meritoriæ.

2 Dixi in propositione, singulis humanitatis suæ actionibus, vt indicarem, Christum nihil promeruisse per actiones ab ipsius natura diuina factas. Tum quia natura diuina non est, nec esse potest viatrix. Tum quia natura diuina non habet superiorẽ, apud quẽ aliquid promereatur; sed ipsa est suprema rerum omnium domina. Ergo nec meritum acquisiuit, nec acquirere potuit, etiam per potentiam Dei absolutam. Ita Adamus Tannerus disp. 1. quæstio. 6. dub. 4. num. 125. Suarez disp. 39. sect. 2. initio, Vasquez disput. 74. cap. 3. & 4. & alij.

Dixi, quas liberè ante mortẽ exercuit, vt innuerem, Christum non meruisse per operationes necessarias; nã

ti per illum actum, nam ille actus erat liber; sicut enim cæteri viatores liberè vtuntur qualibet scientia supernaturali, ita etiam Christus vtebatur scientia supernaturaliter infusa; præterea ille actus habebat cęteras conditiones requisitas ad meritum. Ergo erat meritorius. Ita Caietanus q. 19. art. 3. Medina ibid. Suarez d. 39. sect. 2. Tannerus q. 6. dub. 4. n. 136. Pesantius loco citato concluſ. 2. contra Vasquez disp. 74. cap. 3. num. 13.

Tertiò, colligitur Christum meruisse per actum dilectionis proximi. Ratio est, quia in huiusmodi actu concurrunt omnes conditiones necessariæ ad meritum, siue loquamur de actu amoris proximi prouenientè à visione beatifica, siue de profecto à scientia infusa. Ita communiter Doctores, teste Suarez disp. 39. sect. 2.

Quartò, Christum meruisse per omnes, & singulos actus obedientię, præsertim per illum, quo mortem acceptauit. Ratio est. Tum quia hic actus habuit omnes conditiones requisitas ad meritum. Tum quia sic apertè constat ex scriptura, ad Phil. 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod, & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est supra omne nomen.* & Lucæ 24. *Nonne hęc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Ita Vasquez loco citato num. 13. & 14. & alij communiter.

Quintò, Christum meruisse per alios actus virtutum infusarũ, quos liberè præstitit, vt per actum orationis, misericordiæ, iustitiæ, & aliarũ ita communiter Doctores.

Sextò, Christum in sententia multorum Doctorũ meruisse per actus virtutum moralium acquisitarum, etiãsi essent ordinis naturalis. Ratio est, quia huiusmodi actus erant actª liberi, & ratione personę diuinę sãctificantis, & quasi deificantis humanitatem habebant sufficientem dignitatem ad quodcunque premium supernaturale. Ita Suarez d. 39. sec. 2. ad finem, Pesantius loco cit. concl. 4. & alij. Sed de hac re alibi.

Septimò, Christum meruisse per illas actiones, quibus miracula efficiebat. Ratio est, quia huiusmodi actiones erant honestæ, & Christus ad huiusmodi miracula liberè concurrebat, vt patet Matthęi 8. vbi Christus leproso dicenti, *Dñe si vis, potes me mundare*, respondit, *volo mundare*. Ita Suarez disp. 47. concluſ. 2. & alij.

Obijcies, Christus non potuit mereri per actionem diuinam, seu per naturam diuinam; sed actiones, quibus Christus efficiebat miracula, & producebat gratiam, erant actiones diuinæ; nam humanitas cõcurrebat solum, vt instrumentum diuinitatis, instrumentum autem non operatur, nisi per virtutem principalis agẽtis. Ergo Christus nõ potuit mereri per actiones, quibus efficiebat miracula.

Respondeo, Christum nõ potuisse mereri per actionem diuinam pręcisè, per actionem verò, ad quam liberè concurrebat, potuisse mereri; humanitas enim Christi non fuit instrumentum mortuum, aut merè naturale, sed liberum, quod ita agebatur, vt etiam liberè ageret.

7 Octauo, colligitur Christum iuxta probabilem nõnullorum Doctorum sententiã, meruisse per quoscunque actus naturales. Ratio est, quia nullus fuit actus in Christo indeliberatus, vel turpis; sed omnes voluntarij, & honesti, habentesque valorem sufficientem ad quodcunq; præmium ratione dignitatis personę. Ita Aluarez loco citato, & alij.

Obijcies, naturalibus neq; meremur, neq; demeremur. Ergo Christ' actibus naturalibus nihil promeruit.

Respondeo, nos non mereri actibus naturalibus, quia proportionem non habent cum præmio supernaturali, vel quia non sunt in nostra libera potestate; Christus autẽ illis merebatur, quia liberæ ipsius voluntati subdebantur, & sufficientem valorem, & dignitatem habebant ratione personæ Verbi.

Punctum Quartum.

Quo tempore Christus meruit, vel mereri desÿt.

1 *Christus ab instanti Conceptionis mereri incępit.*

2 *Christus meruit toto vitæ suæ tempore absque internallo.*

3 *Christus nõ meruit in instãti mortis.*

4 *Christus nihil meruit post instans mortis, neque nunc meretur in cęlo.*

PRIMA PROPOSITIO.

Christus ab instanti suæ Conceptionis mereri incępit, & toto vitæ suæ tempore absque interuallo promeruit. Hæc propositio duas habet partes.

1 Prima pars est, Christum ab instanti suæ Conceptionis incępisse mereri; probatur primo, ex Apostolo ad Hebręos 10. vbi asserens, Christum in ipso primo sui in Mundum ingressu actum obedientiæ exercuisse, offerendo se ipsum in obsequium Dei, in hæc verba loquitur. *Ideo ingrediens mundum dicit, hostiam, & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi, holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt; tunc dixi, ecce venio, vt faciam voluntatem tuam*, &c. infra, *In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Christi*; Ingressus autem Christi in Mundum fuit in instanti conceptionis; vt benè cum Anselmo, & S. Thoma docet Suarez disp. 39. sect. 3. Becanus cap. 14. quæst. 4. & alij. Secundò, quia in eo instanti aderant omnes conditiones requisitæ ad meritum, nec vllum aderat impedimentum, propter quod mereri non posset; nam creatura rationalis, etiam in primo instanti suę productionis, liberè operari potest absque successione temporis, iuxta communiorem Doctorum sententiam. Ita S. Thomas, Magister, S. Bonauent. Scotus, Gabriel, & alij apud Suarez disp. 39. sect. 3. Aluarez disp. 44. Pesantius quæst. 19. disp. 1. sub finem, Puteanus q. 19. dub. 2. Vasquez disp. 75. cap. 2. n. 3. contra Alexandrum 3. par. quæst. 17. memb. 2. art. 1. Albertum in 3. disp. 18. art. 6. & alios apud Vasquez d. 75. capit. 1. & apud alios præfatos DD.

Obijcies primò, meritum supponit cognitionem hominis viatoris; sed Christus ab instanti Conceptionis non habuit cognitionem homi-

nis

tis viatoris; nam licet Christus ab instanti Conceptionis habuerit visionem beatificam, non tamen habuit aliam cognitionem, nam in Christo præter visionem beatificam non potest assignari alia cognitio, nisi cognitio scientiæ infusæ, vel experimétalis; Christus autem in instāti Conceptionis non potuit, ob imperfectionem organorum, & virium sensitiuarum, habere cognitionem scientiæ infusæ, aut experimentalis. Ergo Christus ab instanti Conceptionis non potuit mereri.

Respondeo, ad meritum requiri actionem liberam cognitam, siue cognita sit scientia visionis, siue diuina reuelatione, siue scientia infusa, siue alia ratione; posita autem sufficienti cognitione, homo liberè operari potest absque successione temporis.

Obijcies secundò, non potest eadem res in eodem instanti produci, & operari. Ergo Christus non potuit mereri in eo instanti, quo creata fuit ipsius anima, meritum enim non est sine operatione.

Respondeo cum S. Thomā q. 116. de veritate art. 8. ad 3. Aluarez loco citato in responsione ad 2. Vasquez, Becano, & alijs, maiorem verām esse in motibus, seu actionibus successiuis, non autem in actionibus instantaneis; creatio autem animæ, & meritum consistens in actu voluntatis, sunt actiones instantaneæ.

Obijcies tertiò, ad meritum requiritur libertas, & deliberatio; sed voluntas Christi non potuit in primo instanti liberè operari, cum voluntas non possit liberè operari, nisi sit indifferens ad operandum, & non operandum; nec potuit deliberare, cū deliberatio includat discursum, qui vnico instanti fieri non potest. Ergo Christus non potuit mereri in primo instanti.

Respondeo, negando minorem propositionem; nam voluntas in eodem instanti, quo indifferens est, potest operari, & deliberare, vbi non est dubitatio circa ea, quæ agenda sunt, vt benè S. Thomas loco citato ad 1. Aluarez loco citato ad 2. Becanus, & alij.

Obijcies tertiò, actio naturalis prior est actione libera; sed Christus in instanti cōceptionis habuit actionem naturalem, seu necessariā, idest amorem erga Deum clarè visum. Ergo Christus in primo instanti non elicuit actionē meritoriam, cū actio meritoria sit actio libera, posterior actionem naturali.

Respondeo, satis esse, vt actio naturalis sit prior actione libera prioritate rationis, vel naturæ, non autē opus esse, ut sit prior prioritate temporis.

2 Secunda pars propositionis est, Christum meruisse toto vitæ tempore absque interuallo vsque ad instās mortis. Ratio est primò, quia Christus nunquam cessauit ab actionibus liberis, & honestis, etiam tempore somni, cum etiam tunc rationis vsu polleret, & scientia infusa vteretur; hæc enim à phantasmatibus non dependebat.

Secundò, si potuit mereri ab instanti conceptionis, potuit etiam mereri toto reliquo vitæ tempore, cum par ratio videatur.

Ex quo fit, vt etiam meruerit in infantia, vt patet. Tum ex allatis rationi-

tionibus. Tum quia ita asserunt Patres, vt S. Ambrosius lib. 1. in Lucã cap. de Natiuitate Saluatoris, ibi, *me illius infantiæ vagientis abluunt fletus, mea lacrymæ illæ delicta*, videlicet dependenter à morte, & passione Christi, iuxta supradicta. Ita S. Bonauentura, Caietanus, & alij, quos citat, & sequitur Suarez disp. 39. sect. 3. col. 2. asserens se nullum inuenisse Theologum aliter sentientem, Cabrera loco citato num. 22. Vasquez disp. 75. cap. 2. & Becanus loco cit. Tannerus loco citato num. 128.

3 Sed modo dubium est, Vtrum Christus meruerit in ipso instanti mortis, seu per ipsam mortem in facto esse.

Respondeo negatiuè, iuxta probabiliorem sententiam. Ratio est, quia Christus in instanti mortis non erat amplius homo; nam homo definit per instans extrinsecum, in quo verum est dicere, nunc non est homo, immediatè ante fuit; consequẽter instans mortis est primum non esse hominis, consequenter tunc non adest status viæ. Ex quo sequitur, Patres, dum asserunt nos redemptos esse morte Christi, intelligẽdos esse de morte in fieri, non autem in facto esse, vt benè Suarez d. 39. sect. 3. ad finem, Tannerus loco cit. n. 130. & alij contra Caietanum 1. p. q. 63. art. 6. admittentem meritum in instanti mortis hominis.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Christus post instans mortis nihil promeruit, consequenter etiã nunc in Cęlo nihil meretur. Ratio est primò, quia Christus in Cruce dixit, *Consumatum est*. Ergo signũ est tunc imposuisse finẽ merendi, & S. Paulus ait, Christum sua oblationẽ consumasse totum negotium, & meritum suum, & modo expectare solum veluti possessionem, & executionem. Hebræor. 10. *Vnam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera Dei; de cętero expectans donec ponantur inimici sub pedibus eius.*

Secundò, quia status merendi est status viæ, & tempus merendi finitur cum ipsa vita, vt apertè colligitur ex multis scripturæ locis, 2. ad Corinth. 5. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malũ*, idest, vt recipiat pręmium, vel pęnã iuxta ea, quæ gessit, dum in hac mortali vita existeret. Eccles. 9. *Quodcumque potest agere manus tua, instanter operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud Inferos, quo tu properas*, quem locũ S. Hieronymus intelligit de opere meritorio, & de scientia, & sapientia, quatenus conducit ad opus meritorium; cum enim Salomon generaliter loquatur de Inferno, in quo animæ Purgatorij, & tunc temporis animæ Sanctorũ Patrum existebant, affirmare non potuit eo in loco simpliciter nõ esse charitatem, & opera pia, sed asseruit non esse opera pia, sapientiam, & scientiam, quatenus deseruiunt operi meritorio. Ioannis 9. *Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est. Venit nox, in qua nemo potest operari.* Ad Galat. 6. *Dum tempus habemus operemur bonum, nam quæ seminauerit homo, & metet.*

Tertiò, quia Christus usq; ad mortem nos redemit, nunc autem non redimit, sed applicat redemptionẽ suã.

Hac

Hac de causa scriptura semper adhibet verbum præteriti temporis, saluauit nos, redemit nos, quia redemptio iam completa, & cōsumata est. Ergo etiam meritum Christi iam completum, & consumatum est. Ita S. Thom. q. 19. art. 3. ad 1. Suarez d. 39. sect. 3. Vasq. disp. 76. cap. 1. Aluarez d. 44. Pesant. q. 19. d. 1. sub fin. Cabrera q. 19. art. 3. num. 25. Tannerus d. 1. q. 6. dub. 4. n. 129. Becanus cap. 14. q. 4. & alij communiter, licet nonnulli oppositum senserint.

Obijcies primò, uulnus lanceæ inflictum fuit lateri Christi post mortem; sed Christus per huiusmodi uulnus maximè promeruit; nam uirtus sacramentorum profluxisse dicitur de latere Christi. Ob id Augustinus tract. 15. & 120. in Ioan. ait, *Quid sanguine isto mundius, quid vulnere isto salubrius?* & Leo Papa Epist. 4. cap. 6. inquit, *Tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de latere eius profluxerunt sanguinis redemptio, & aqua baptismatis.* Ergo Christus meruit post mortem.

Respondeo negando Christum meruisse post mortem; neque Patres asserunt Christum tunc tēporis meruisse valorem sacramentis, sed tunc significata fuisse sacramenta, maximè Baptismum, & Eucharistiam; aut per aquam significatum fuisse baptismum aquæ, per sanguinē prætium redemptionis nostræ. Vel dic Christum meruisse nō per illud vulnus præcisè, sed per acceptationem illius vulneris præuisi, dum viueret. Vide Vasquez disput. 76. capit. 2. sub finem num. 75. Suarez sect. 3. citata sub finem, Pesantium, Tannerum, Becanū, & alios locis citatis.

Obijcies secundo, Christus nunc in Cælis existens orat pro nobis, & ipsius oratio dignissima est, vt exaudiatur. Ergo per illam meretur.

Respondeo negando ipsum nunc mereri; sed petere ob merita antea parta, vt cōcedatur id, quod petitur.

Punctum Quintum.

An Christus aliquid sibi meruerit, & quid meruerit.

1. *Christus aliquid sibi meruit.*
2. *Christus meruit sibi gloriam corporis, & exaltationem nominis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Christus aliqua sibi promeruit. Ratio est primo, quia ipsius actiones habebant omnia requisita ad sibi merendum. Secundò, quia ipse non erat deterioris cōditionis cæteris hominibus, & cæteris paribus perfectius est habere aliquid ex merito, quam sine illo, vt benè S. Thomas quæst. 19. art. 3. Tertiò, quia meruit sibi exaltationem nominis, seu manifestationem excellentiæ, & gloriam corporis, sub qua comprehenditur impassibilitas, & dotes gloriosi corporis, vt patebit ex dicendis in secunda propositione. Ergo Christus aliquid sibi promeruit. Ita comuniter Doctores contra Caluinum lib. 2. Institut. c. 17. §. 6.

Obijcies primo, Christus est dominus omnium. Ergo non indiguit merito, vt aliquid obtineret.

Respondeo Christum dupliciter con-

considerari posse, primo vt homine, secūdo vt Deum. Christus vt Deus, est dñs omniū, nec indiguit merito nec mereri potuit, nec factus est homo, vt mereretur; Christus verò vt homo; posita incarnatione, indiguit merito, & mereri potuit, & re ipsa promeruit.

Obijcies secundo, in scriptura habetur, Christum incarnatum fuisse pro nobis, nō autem propter se ipsū. Isaiæ 9. *Puer natus est nobis*. Zacch. 9. *Ecce rex tuus veniet tibi iustus, & saluator*. Ioannis 17. *pro eis Ego sanctifico me ipsū*. Ergo non sibi promeruit.

Confirmatur quia in scriptura cōmendatur dilectio Christi erga nos, eo quod pro inimicis mortuus sit; hæc autem commendatio non tanti fieret, si Christus etiam pro se mortuus fuisset.

Respondeo, Christū incarnatum quidem fuisse pro nobis, vt nos redimeret à seruitute peccati; non tamen immemorem sui fuisse, & nihil sibi meruisse; scriptura affirmat Christum venisse, & incarnatum fuisse pro nobis; sed non excludit, quin aliquid sibi promeruerit; imò apertè testatur sibi promeruisse, & sui memorem fuisse, Ioannis 17. *Pater venit hora, clarifica filium tuum*.

Ad Confirmationem Respondeo, dilectionem Christi erga nos non minui, eo quod Christus aliquid meruerit sibi; sed potius augeri, quia cum ab initio conceptionis habere potuerit, quæ postea per meritum obtinuit, voluit illa per meritum obtinere, & illis aliquo tempore pro nobis carere, vt benè Becanus c. 14. quæst. 5. num 7. & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Christus meruit sibi gloriam corporis, & nominis exaltationem. Ratio est primo, quia potuit hęc mereri, & perfectius est aliquid habere ex proprijs meritis, quā sine meritis. Ergo dicendum est Christū meruisse gloriam corporis, & nominis exaltationem. Secundò, quia id apertè habetur in scriptura, Lucę 24. *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* ad Philippen. 2. *Humiliauit semetipsum factus obediēs vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen*. Hebręor 2. *Videmus Iesum propter passionem mortis, gloria, & honore coronatum*, Ioannis 17. *Ego clarificaui te super terram, opus consummaui, quod dedisti mihi, vt faciam, & nunc clarifica me tu Pater apud te metipsum claritate, quam habui prius quam mundus esset apud te*, & Apocalipsis 5. *Dignus est agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & beatitudinem*.

Obijcies, quod datur ex debito, non cadit sub meritum; sed gloria corporis, & exaltatio nominis debita erat Christo. Ergo Christus non meruit gloriam corporis, & exaltationem nominis.

Respondeo id, quod datur ex merito, non cadere sub meritum, seu nō conferri per modum præmij, quoties datur eo tempore, quo ex natura rei dari debet; gloria autem corporis, & exaltatio nominis debita erant ab instanti Conceptionis, & tamen

men statim collata non fuerunt, sed dilata in aliud tempus, consequenter ceciderunt sub meritum, & tradita fuerunt per modum præmij.

Ex dictis sequitur primo, Christũ meruisse resurrectionem corporis ad gloriam, impassibilitatem animæ, & corporis, dotes corporis gloriosi, & similia. Ratio est, tum quia hæc omnia spectant ad gloriam corporis, & cadere possunt sub meritum. Tum quia sic habetur Psal. 109. *De torrente in via bibit, propterea exaltabit caput.* Ita Suarez disp. 40. sect. 3. col. 3. & Vasquez disp. 79. cap. 1. Tannerus quæst. 6. dub. 5. num. 155. Pesantius quæst. 19. art. 3. disp. 2. concl. 5. & alij communiter. Idem dic de gloriosa in cęlum Ascensione, vt patet, tum ex ratione allata, tum ex Apost. ad Ephes. 4. *Qui descendit, ipse est, qui ascendit, quid est quod ascendit, nisi quia & descendit prius?* Ita Doctores citati.

Secundò, sequitur Christum meruisse testimonia, seu encomia tum hominum, tum Angelorum, quę illi data fuisse Euangelistæ narrant, vt fuit testimonium Patris post baptismum Matth. 3. aut in trãsfiguratione Matth. 17. Idem probabiliter dici potest de laudibus Angelorum in Natiuitate, de apparitione stellæ indicantis gloriosã ipsius Christi Natiuitatem, & de his similibus; hæc enim omnia ad gloriam, & exaltationem Christi spectant, quamuis etiam facta sint ad nostram vtilitatẽ, vt hominibus innotesceret Christi in terram aduentus. Ita Doctores citati. Addunt multi Doctores Christum meruisse, vt esset Iudex mundi. Tum quia hoc facit ad nominis exaltationem. Tum quia sicut meruit reconciliationem hominum cum Deo, ita mereri potuit vt esset Iudex hominum. Imò Suarez d. 40. sect. 3. sub finem vers. 2. Cabrera quæst. 19. art. 3. disp. 8. §. 4. Vasq. disp. 79. cap. 2. Tannerus loco cit. num. 156. & alij asserunt Christum meruisse, vt esset caput Angelorum, vt haberet supremam capitis in Ecclesia authoritatem, vt haberet supremum, & vniuersale dominium; sed probabilius est Christũ hæc non promeruisse, quia hæc illi debita erant ex vi Incarnationis, mereri tamen potuit externam horum testificationem, & manifestationem, vt benè Becanus cap. 14. quæst. 5. ad finem.

Sed modo nonnulla supersunt dubia explicanda. Primum est, Vtrum Christus meruerit Incarnationem, seu vnionem hypostaticam, & an Sancti illam meruerint. Secundò, an Christus meruerit sibi gloriã, idest, beatitudinem, seu visionẽ beatificã.

Paragraphus Primus.

Vtrum Christus meruerit Incarnationem, seu unionem hypostaticam, & an Sancti illam meruerint.

1. *Christus non meruit Incarnationem, seu vnionem hypostaticam.*
2. *Christus non solum non meruit, sed nec mereri potuit vnionem hypostaticam.*
3. *Humanitas Christi non meruit Incarnationem.*
4. *Humanitas Christi si extitisset ante vnio-*

vnionem hypostaticam potuisset illam mereri de congruo.

5 *Humanitas Christi non potuit de potentia ordinaria mereri vnionem hypostaticam per opera ordine naturæ antecedentia vnionem.*

6 *Christus non meruit circunstantias Incarnationis.*

7 *Christus non meruit, nec mereri potuit continuationem vnionis, seu extensiones materiæ ad partes paulatim acquisitas.*

8 *Christus meruit restitutionem vnionis animæ, & corporis facta in resurrectione.*

9 *Antiqui Patres non meruerunt Incarnationem de condigno.*

10 *Patres Antiqui non potuerunt etiam de potentia absoluta mereri de condigno Incarnationem etiam facta promissione Incarnationis ob ipsorum merita.*

11 *Incarnationem Antiqui Patres meruerunt de congruo non solum quoad substantiam Incarnationis, verum etiam quoad cirumstantias.*

12 *Patres antiqui non meruerunt prædestinationem Incarnationis.*

13 *Maria Virgo Incarnationem, & Maternitatem Dei meruit de congruo, non de condigno.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus de facto, & re ipsa nullo modo meruit Incarnationem, seu vnionem hypostaticam. Ratio est primo, quia Incarnatio in sacris litteris tribuitur bonitati, & misericordiæ Dei, Lucæ 1. *Per viscera misericordiæ visitauit nos oriẽs ex alto.* Ad Titum 2. *apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri; non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam magnam misericordiam saluos nos fecit*; ad Eph. 2. *Propter nimiã charitatẽ, qua dilexit nos cũ essemus mortui, viuificauit nos Christo.* Secundò, quia omnia Christi merita supponunt vnionem hypostaticam, & ab ipsa valorem habent, cum valor actionum, & meritorum Christi tribuatur dignitati personæ Verbi, vt supra dictum est. Ergo Christus non meruit vnionem hypostaticam, nam principium, & ratio intrinseca meriti non cadit sub meritũ, vt communiter docent Patres, & Doctores, qui hoc axiomate vtuntur ad docẽdum primam gratiam, quæ nobis à Deo tribuitur, non cadere sub meritum, quia est principium nostri meriti; principium autem meriti non cadit sub meritum.

Obijcies primo, ex scriptura colligitur, Christum meruisse vnionem hypostaticam, quæ significatur nomine vnctionis, Psal. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Vbi notanda est illa particula, *Propter*, quæ significare videtur causam meritoriam.

Respondeo primo, illam dictionẽ, *Propter*, non significare causam meritoriam, sed finalem, ita vt sit sensus, Deus vnxit te, vt diligeres iustitiam, & odio haberes iniquitatem. Ita August. in citato Psal. Beda in cap. 1. ad Hebreos, & alij.

Respondeo secundo, per vnctionem nõ intelligi eo in loco vnionem hypostaticam, sed manifestationem nominis, seu claritatem, & glorificationem, qua Christus manifestatus, & declaratus fuit in baptismo filius Dei. Ita Hilarius lib. 11. de Trinit.

Trint. Suarez disp. 10. sect. 4. col. 4. Vasquez disp. 21. cap. 7. num. 59. & seqq. Tannerus de Incarnat. disp. 1. quæst. 3. dub. 7. num. 240. Becanus cap. 14. quæst. 6. num. 10.

Obijcies secundo, Apocalips. 5. dicitur; *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem;* sed iste Agnus est Christus. Ergo Christus dignus est accipere diuinitatem; hanc autem accepit per Incarnationem.

Respondeo primo, verbo, *Dignus*, non necessario intelligi meritum, vt patet ex simili loquendi forma Apocalip. 4. *Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, & honorem.*

Respondeo secundo, eo loci non significari vnionem hypostaticam, sed manifestationem virtutis, & diuinitatis, qua Christus, tanquam Deus, adoratus, & laudatus fuit. Ita DD. citati.

Obijcies tertio, opera Christi nō fuerunt inferioris conditionis operibus Sanctorum Patrum, sed Sancti Patres suis operibus meruerunt incarnationem Christi, vt infra ostendam. Ergo etiā illā meruit Christus.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia opera, & merita Sanctorum Patrum præcesserunt Incarnationem, & sic illam mereri potuerūt; opera autem Christi nec tempore, nec natura, seu ratione præcesserunt vnionem hypostaticam, sed facta sunt post vnionem hypostaticam, vt benè Tannerus disp. 1. quæst. 3. dub. 7. n. 272. & alij.

Obijcies quarto, quod est causa causæ, est etiam causa causati, idest effectus; sed Christus est causa meriti non solum hominum existentium post Incarnationem, verum etiā existentium ante Christi Incarnationem, qui meruerunt Incarnationē, vt infra probabo. Ergo Christus est causa meritoria Incarnationis; consequenter meruit Incarnationem, seu vnionem hypostaticam.

Respondeo, quod est causa causæ, esse etiam causam causati, seu effectus, quoties causatum, seu effectus per se, & quasi intrinsecè consequitur ex illa causa; Incarnatio aūt Christi non consequitur per se, & intrinsecè ex operibus Sanctorum; sed extrinsecè, quia Incarnatio diuini Verbi facta fuisset, etiamsi merita Sanctorum non præcessissent.

2 Quæres primo, Vtrū Christus, saltem de potētia Dei absoluta, mereri potuerit vnionē hypostaticam.

Respondeo non meruisse, nec mereri potuisse vnionē hypostaticam. Ratio est primo, quia fieri non potest, vt intrinseca radix meriti, seu principium intrinsecè conferens valorem meriti, cadat sub meritum; (idem enim nō potest simul esse causa, & effectus, nec potest se ipso compensari) sed vnio est principium, seu causa meriti in Christo. Ergo vnio nō potest cadere sub meritum, alioquin esset effectus meriti, cuius est causa, & se ipso quasi compensaretur. Secundò, quia, si Christus de potentia Dei potuit mereri Incarnationem, sequitur re ipsa illā meruisse, (nam omnis excellentia, quæ Christo communicari potuit, re ipsa communicata fuit; habere autem aliquid ex merito nobilius est, & perfectius, quam habere sine vllo merito; nam qui habet aliquid per meritum,

tum,

tum, habet illud quodammodo per se ipsum, & qui habet aliquid sine merito, habet illud p aliud; nobilius autem est habere aliquid per se ipsum, quam habere per aliud,) sed Christus re ipsa non meruit Incarnationem. Ergo nec illam mereri potuit. Ita Valentia disp. 1. quæst. 2. pun. 8. Vasquez disp. 21. c. 6. n. 48. & seqq. Puteanus quæst. 2. art. 11. dub. 1. concl. 1. Becanus cap. 14. q. 6. Cabrera quæst. 2. art. 11. disp. 1. Tannerus disp. 1. quæst. 3. dub. 7. num. 243. Aluarez disp. 16. num. 4. & alij.

Non desunt tamen Doctores cõtrarium sentientes; aliqui enim, vt Tannerus quæst. 3. dub. 7. num. 246. asserunt, Christum potuisse per opera consequentia vnionem mereri Incarnationem, non quidem secundum eum valorem, quem opera habebant ex vnione hypostatica, sed secundum valorem, quem opera habere poterant ex gratia habituali, sed hoc mihi non probatur; cũ enim gratia habitualis sit posterior vnione, & collata sit Christo ratione vnionis, non video, quomodo vnio cadere possit sub meritum ob valorem, quem opera habere possunt ex gratia habituali.

Alij verò, vt Suarez disp. 10. sect. 4. col. 2. arbitrantur Christum de potentia absoluta potuisse mereri vnionem hypostaticam, si vnio spectetur in executione. Ratio est primo, quia vnio, seu incarnatio dupliciter spectari potest; primo, vt existit in intentione, seu prædestinatione Dei, & sic potest esse principium, seu causa meriti, non autem præmiũ, seu effectus, sicut gratia data fuit Sanctis Patribus ob merita Christi præuisa, & nundum actũ existentia, & sic merita Christi in intentione Dei existentia erant causa meritoria meriti Sanctis collati.

Secundò, spectari potest, vt existit in executione, seu à parte rei in humanitate, & sic non potest esse principium, seu causa ipsius vnionis, seu incarnationis, sed præmium, seu effectus; consequenter cadere potest sub meritum.

Confirmatur primo, quia sicut æterna gloria, quatenus est in intentione, est principium meriti, quatenus in executione, est principium meriti, sed effecus, & præmium meriti. Ergo etiam Incarnatio, seu vnio, vt existit in intentione, est causa; vt existit in executione est effectus, & præmium, & sic cadere potest sub meritum.

Confirmatur secundo, quia princeps potest dare militi arma propter vsum belli futurum dependentem ab illis armis, quo casu arma videntur principium meriti illis armis acquirendi, & simul sunt stipendium, seu præmium meriti futuri. Ergo & cæt.

Sed hæc sententia mihi non probatur, sicut neque placet Becano c. 14. quæst. 6. num. 15. Vasquez disp. 21. cap. 5. num. 37. & seqq. Aluarez disp. 16. num. 4. & alijs. Ratio est primo, quia aduersatur doctrinæ Sãctorum Patrum asserẽtium primam gratiam, vt est in executione; non cadere sub meritum; sic enim argumentantur. Principium meriti non cadit sub meritum; sed prima gratia, quatenus existit in executione; est principium meriti, iuxta commu-

nem

nem sententiam Patrum. Ergo prima gratia, vt existens in executione non cadit sub meritum; hoc autem esset falsum iuxta sententiam Suar. Secundò, quia hæc sententia supponit vnionem hypostaticam, quatenus est in executione, non esse principium meriti, quod est falsum; nam re vera non est principium meriti, nisi quatenus est in executione; nam actiones Christi non habuerunt valorem infinitum merendi, quatenus ab æterno existebant in mente Dei; sed quatenus proueniebant ab humanitate Christi sanctificata, & quasi deificata, præuia subsistentia Verbi, seu quatenus Christus erat sanctus, & Deo gratus: Christus autem non erat sanctus, & Deo gratus per vnionem hypostaticam, vt existebat in mente Dei; sed vt existebat à parte rei, seu quatenus erat in executione; cùm ergo vnio in executione non possit mereri ipsammet vnionem, sequitur vnionem non cadere sub meritum.

Hinc patet responsio ad primam rationem.

Ad confirmationē respondeó negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia gloria non est principium meriti per modum causæ efficientis, vt est vnio, sed per modum causæ finalis, quia mouet hominem ad operandum propter ipsam, tanquam ob causam finalem operationis. Addo gloriam non esse principiū meriti, vt est in intentione Dei, sed vt est in intentione hominis; consequenter neque vnionem hypostaticam esse principium meriti, vt est in intētione, & prædestinatione Dei.

Ad secundam rationem respondeo, arma non esse radicem, & fundamentum meriti; sed instrumentū meriti (fundamentum enim meriti in milite est industria, & valor militis) fieri autem potest, vt aliquid cōferatur tanquam præmium ob meritum futurum præuisum, modo id, quod confertur, non sit radix, & ratio intrinseca meriti, sicut est vnio respectu operationum Christi; hęc enim est fundamentum, radix, & ratio intrinseca meriti; consequenter implicat ipsam cadere sub meritum Christi.

3 Quæres secundo, Vtrum humanitas Christi meruerit Incarnationē. Pro solutione præmittendum est, humanitatem Christi dupliciter considerari posse; primo, vt vnitam Verbo, & sic non potuit mereri vnionem hypostaticam, quia supponit ipsam vnionem, vt ostensum est puncto proximè præcedenti; potuisset tamē mereri vnionem cum alia persona; nā si Christus ordinasset merita sua, vt Pater, vel Spiritus Sanctus incarnaretur, vel prius assumpsisset naturā Angelicam, & per illam efficeret actiones meritorias, dirigendo illas ad assumptionem humanæ naturæ, procul dubio meruisset Incarnationem, quia nulla conditio defuisset ad meritum requisita, vt benè Suar. disp. 10. sect. 4. col. 2. vers. in hac, & alij. Secundò considerari potest, pręscindendo ab vnione hypostatica, & in hoc sensu quærimus, vtrum humanitas, seu anima Christi meruerit vnionem hypostaticam.

Respondeo negatiuè, quia opus meritorium vnionis præcedit vnionem; sed anima, seu humanitas Christi non exercuit illū opus ante vnio-

nē hypostaticā; humanitas .n. prius vnita fuit Verbo, quā operaretur;nā res prius debet subsistere, quā operari. Ergo humanitas Christi non meruit vnionem hypostaticam.

Confirmatur, quia suppositū præcedit omnes operationes accidentales;nam omnes operationes ordinantur ad perfectionem suppositi. Ergo suppositū cadere non potest sub meritū operationū subsequentiū,nā meritum præcedit præmium; non autē illud supponit; ita cōmuniter Doct.

Obijcies, subsistentia, seu personalitas producitur à natura independenter ab omni supposito. Ergo etiā fieri possunt aliæ actiones independenter ab omni supposito.

Resp. primo subsistentiam nō produci ab ipsa natura,cuius est subsistētia, sed ipsā subsistere naturaliter cōsequi tanquam modum substantialē consequentem id,cuius est modus.

Resp. secundò,negando consequētiā. Ratio disparitatis est, quia subsistentia ordinatur ad constituendum suppositum, non ad illud perficiendum; operationes verò accidentales ordinantur ad perficiendum suppositum, vt benè Becanus,& alij.

4 Rogabis,vtrū humanitas Christi, si aliquo tempore extitisset ante vnionem hypostaticam, potuisset illam mereri.

Resp. potuisse illam mereri de cōgruo. Ratio est, quia nulla afferri potest ratio implicantiæ, & hoc valet, siue prius extitisset in proprio supposito, siue in alieno; sicut .n. materia prima per diuinam potentiā separari potest ab omni supposito, ita etiā posset humanitas; consequenter humanitas separata à supposito operari posset,& consequenter mereri.

Maior difficultas est, vtrum humanitas Christi nullo tempore existens ante vnionem hypostaticā possit prius ordine naturæ operari, & mereri, quam subsistere; seu an operari,& mereri potuerit vnionem hypostaticā p bona opera ordine naturæ antecedentia vnionē hypostaticā.

Resp. id fieri non posse de potentia ordinaria, quia prius est rē subsistere, quam operari; operationes .n. accidentales ordinantur ad perfectionem suppositi. De potentia verò absoluta fieri potest. Ratio est, tum quia non implicat, tum quia operatio naturæ intrinsecè solum supponit naturæ existentiam, & licet natura operari non possit in proprio supposito, nisi præcedat suppositum, in quo subsistat; potest tamen per diuinam potentiam operari sine vllo supposito, aut in alieno supposito,independēter ab aliena subsistētia. Deus enim posset in instanti vnionis conferre humanitati auxilia gratię independenter ab vnione, & per illa mouere humanitatem ad merendum vnionem de congruo. Ita Caietanus 3. p. q. 2. art. 11. Tannerus disp. 1. q. 3. dub. 7. n. 244. Becan. c. 14. q. 6. n. 6. & alij contra Suarez disput. 10. sect. 3. ad finem, quamuis nobiscum sentire videatur in simili sectione 5. ad finem.

Obijcies, ordo naturæ immutabilis est, sed ordo naturæ postulat, vt humanitas prius natura subsistat, quam operetur. Ergo Deus facere non potest,vt humanitas prius operetur, quam subsistat.

Respondeo, Deum posse naturæ ordinem mutare,quoties id fieri po-

test sine vlla implicantiæ ratione, Deus enim multa supra exigentiam naturæ facit; in nostro autem casu nulla adest implicantię ratio, vt probatum est.

6 Quæres tertiò, vtrum Christus meruerit circumstantias Incarnationis, tam antecedentes, quam subsequẽtes, vel comitãtes Incarnationẽ.

Respondeo, non meruisse circumstantias antecedentes, vel etiam comitantes. Tum quia meritum præcedit præmium, sicut causa effectum. Tum quia accessorium sequitur naturã principalis, vbi est par ratio; principale autem est Incarnatio, quę non cadit sub meritum Christi. Ergo neque circunstantiæ antecedentes, vel comitantes Incarnationem Christi cadunt sub meritum Christi. Ita Cabrera 3. par. quæst. 2. art. 11. disp. 1. §. 6. Suarez ex parte disp. 10. citata.

Probabilis tamen etiam est sententia illorum, qui asserunt, Christum meruisse circumstantias Incarnationis, non solum consequentes, verum etiam antecedentes, & comitantes; si loquamur de illis circumstantijs, quæ erant peculiare beneficium, modo non essent debitæ Incarnationi. Ratio est, tum quia perfectius est habere aliquid ex meritis proprijs, quã sine meritis. Tum quia omnia beneficia gratiæ hominibus donata, collata sunt ex meritis Christi, vt infra ostendam, & omnia beneficia humanitatis Christi, quæ sub meritum cadere possunt, collata sunt ex meritis Christi. Tum quia non implicat aliquid conferri propter meritum futurum, modò meritũ futurũ non sit radix meriti. Ita Vasq. d. 21. c. 8. n. 74 & seqq. & Tanner. loco cit. n. 247.

Ex hac sententia sequitur primò, Christum meruisse prædictionem Incarnationis factam à Prophetis, Cõceptionem ex Virgine incorrupta, & similia, vt patet ex allatis rationibus.

Secundò, Christum meruisse Annuntiationem ipsius aduentus factã ab Angelis, & indicatam apparitione stellæ, & similia, nam istæ circumstantiæ subsequuntur vnionem, & cadere possunt sub meritum.

Tertiò, Christum non meruisse, vt tali loco, vel tempore nasceretur, nã licet istæ circumstantiæ sint posteriores vnione hypostatica, tamen non sunt peculiare beneficium, & sunt debitæ Incarnationi, cum Natiuitas Christi esse non posset sine circumstantia loci, & temporis.

7 Quæres quartò, vtrum Christus meruerit, vel mereri potuerit, Primò, continuationem, seu perseuerantiã vnionis. Secundò, extensionem vnionis, ad partes materię, quas paulatim per nutritionẽ acquirebat.

Respondeo, Christum præfata nec meruisse, nec mereri potuisse. Ratio est, quia licet hæc consecuta fuerint vnionẽ, consequenter ex hoc capite non adsit repugnantia; nihilominus repugnantia in hoc cõsistit, quia quod ex natura rei debitũ est, non cadit sub meritum, sed continuatio vnionis, & illius extensio ad partes materiæ per nutritionem acquisitas, est debita Christo, seu vnioni hypostaticæ; par enim est, vt perfectissima vnio naturæ humanę cum Verbo nõ dissoluatur, & vt partes naturæ humanæ acquisitæ per nutritionem subsistant eadem subsistentia,

qua subsistunt cæteræ. Ita Vasquez disputat. 78. cap. 3. num. 14. Cabrera 3. parte quæst. 2. art. 11. disp. 1. §. 7. Becanus capit. 14. quæstione 6. num. 20. & sequent. contra Suarez disp. 10. sect. 4. & Tannerum nu. 249. Puteanum qu. 2. art. 11. dub. 1. concl. 3. asserentes Christum potuisse præfata mereri, licet de facto non meruerit.

8 Rogabis, an Christus saltem meruerit restitutionem vnionis animæ, & corporis, quæ facta fuit in resurrectione.

Respondeo affirmatiuè cum Cabrera d. 1. §. 9. art. 11. Puteano concl. 4. Suarez, & Tannero locis citatis; nam qua ratione meruit resurrectionem, ita etiam promeruit vnionem animæ, & corporis. An autem meruerit totalem vnionem, qua anima, & corpus post resurrectionem totaliter manserunt vnita Verbo, affirmant illi Doctores, qui asserunt totalem vnionem humanitatis cum Verbo superaddere aliquid vnionibus partialibus ipsarum partium cũ Verbo; resurrectio enim Christi fieri nõ poterat sine tali vnione. Illi verò Doctores, qui negant vnionem totalem addere aliquid supra vniones partiales, consequenter etiam negare debent, Christum meruisse huiusmodi vnionem, quia in hac parte non fuit opus vllo merito, cum vniones omnes ad Verbum iam adessent. Hanc sententiam ego sequor.

SECVNDA PROPOSITIO.

ANtiqui Patres, & Patriarchæ, qui præcesserunt aduentum Christi, meruerunt Incarnationem, & ipsius accelerationem, aliasq; circumstantias, non quidem de condigno, sed de congruo. Hæc propositio duas habet partes.

9 Prima est. Antiquos Patres nõ meruisse Incarnationem de cõdigno. Ratio est primo, quia debet esse proportio inter meritum, & præmium; sed inter meritum Sanctorum Patrũ, & Incarnationem non est proportio, nam meritum cuiuslibet creaturæ non potest esse, nisi finitum; præmiũ autem Incarnationis est simpliciter infinitum. Secundò, quia merita Antiquorum Patrum non erant altioris ordinis, quam sint nostra merita; nõ enim operabantur ex perfectiori gratia: sed nostra merita sufficiens, & condignum præmium recipiunt in gloria, & augmento gratiæ. Ergo etiam merita Antiquorum Patrum sufficiens, & condignum præmium recipiebant in gloria, & augmento gratiæ. Ergo non merebantur de cõdigno Incarnationem, quæ est donũ altioris ordinis. Tertiò, quia Sancti Patres nõ meruerunt aliquid altius, & maius, quam Christus ipse meruerit; sed Christus non meruit de condigno Incarnationem. Ergo neque Sancti Patres. Quartò, quia prima gratia non cadit sub meritum de cõdigno, quia gratia est merendi principium; principium autem meriti nõ cadit sub meritum. Ergo multo minus Incarnatio cadit sub meritũ de condigno, cum ipsa sit principium gratiæ, iuxta illud Ioann. 1. *Gratia, & veritas per Iesum Christum facta est.* Quintò, quia opus Incarnationis in scriptura vocatur opus misericordiæ, etiam erga Dauidem, & alios Patres, Psalmo 99. *Misericordiam*

tiam autem meam non dispergam ab eo. Lucæ 1. *Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ*; sed quod datur ex merito, non vocatur opus misericordiæ, sed iustitiæ, seu fidelitatis. Ergo Incarnatio Christi concessa non fuit Sanctis Patribus, ex merito ipsorum. Ita S. Thomas quæst. 2. art. 11. & alij Doct. communiter.

Idem dicendum videtur de acceleratione Incarnationis, alijsq; circũstantijs. Tum quia merita Sanctorum debent esse proportionata præmio; circumstantiæ autem Incarnationis sunt altioris ordinis. Tũ quia merita Sanctorum habuerunt condignum præmium positum in augmẽto gratiæ, & gloriæ illis respondente. Ita Suarez disp. 10. sect. 5. concl. 11. ad finem, Vasquez disp. 23. cap. 2. num. 9. & seqq. Tannerus d. 1. q. 3. dub. 7. quæsito 3. num. 252. Cabrera quæst. 2. art. 11. disp. 4. & alij communiter, teste Vasquez num. 9. contra S. Bonauenturam, Gabrielem, & alios.

10 Maior difficultas est, Vtrum Sancti Patres de potentia absoluta Dei mereri potuissent Incarnationẽ, si Deus promisisset ipsis Incarnationem Verbi ob ipsorum bona opera.

Respõdeo nõ potuisse propriè, & perfectè mereri de condigno, etiam supposita Dei promissione. Ratio est, tũ quia meritũ puræ creaturæ sẽper est inferioris ordinis, quã sit Incarnatio, nec cũ illa proportionẽ habet. Ergo Incarnatio cadere non potest sub meritũ puræ creaturæ. Tum quia gratia creata, & opera, quæ ab illa procedunt, proportionem solum habent secundum sui naturam cum gloria, cuius est semen, non autem cum vnione hypostatica, cum ipsius non sit semen, nec cum ea proportionem habeat. Ergo fieri non potest, vt homo cum gratia creata mereatur de condigno Incarnationem diuini Verbi. Concedo quidem Incarnationem posita promissione Dei debitam esse etiam ratione operum, sed nego cadere sub meritum puræ creaturæ de condigno, quia ad meritum de condigno, præter promissionem Dei, requiritur etiam dignitas operis; nullum autẽ opus humanæ creaturæ potest esse tantæ dignitatis, vt de condigno mereatur Incarnationem; nam illud meritum semper est finiti valoris intensiuè; Incarnatio autem est infiniti valoris simpliciter. Ita Suarez sect. 5. citata, Tannerus num. 252. Puteanus q. 2. art. 11. dub. 2. concl. 3. Aluar. q. 2. art. 11. disp. 17 n. 15. & alij contra nonnullos alios.

11 Secũda pars propositionis est; Antiquos Patres meruisse de cõgruo Incarnationem Christi quoad substantiam. Ratio est, primo quia congruum erat, vt Deus exaudiret eos, qui ei obediebant, & aliquid ab ipso postulabant; Sancti autem Patres obediebant Deo, & ab eo postulabant Christi aduentum. Psal. 84. *Salutare tuum da nobis.* Psal. 105. *Visita nos in salutari tuo.* Isaiæ 45. *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum.* Isaiæ 64. *Vtinam disrumperes Cælos, & descenderes.*

Addo, Sanctos Patres non solum meruisse Incarnationem quoad substantiam, verum etiam quoad circumstantias, vt quod nasceretur ex semine Abrahæ, seu Dauid; nã Abrahamo promissum fuit à Deo, Christum ex ipsius progenie nasciturum,

quia Deo obedierat; Genesis 22. *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ*. Eadem promissio facta fuit Dauidi Ps. 131. *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*. Idem dic de acceleratione Incarnationis; hanc enim meruerunt Antiqui Patres, Danielis 9. *Ab exordio precum tuarum egressus est sermo*, & cæt. *Septuaginta hebdomades abbreuiatæ sunt*. Ita Doct. statim citandi.

Dices, Decretum Dei mutari nõ potest. Ergo Incarnatio non fuit accelerata ob preces, & merita Sanctorum Patrum.

Respondeo cum Suarez sect. 6. conclus. 4. Tannero num. 253. Aluar. num. 19. non ob id mutari decretum Dei; acceleratio enim in hoc consistit, vt Deus voluerit mysterium Incarnationis tali tempore mandari exequtioni, non solum ob efficaciam diuini decreti, verum etiam ob preces, & merita Sanctorum; vel dic accelerationem in hoc consistere, vt Deus decreuerit vlterius nõ differre Christi aduentum, non autem quod Deus voluerit Christum citius nasci, quam decreuerat.

In hac secunda propositionis parte conuenit S. Thomas q. 2. art. 11. Suarez disp. 10. sect. 6. Valentia qu. 2. pun. 8. Tannerus quæst. 3. dub. 7. num. 252. Puteanus loco cit. dub. 2. Caietanus quæst. 2. art. 11. Aluarez loco cit. num. 16. Cabrera ibid. d. 5. num. 17. & Thomistæ communiter contra Scotum in 4. d. 2. q. 1. Vasq. disp. 22. cap. 4. num. 38. & disp. 23. cap. 5. num. 27. & alios, nobiscum tamen sentientes de circumstantijs Incarnationis.

Obijcies contra hanc secundam propositionis partem primò, Incarnatio est radix omnis meriti; nullum enim inueniri potest meritum absq; aliqua gratia, saltem actuali; nulla autem est gratia, etiam actualis, quæ non pendeat à meritis Christi, vt infra probabo. Ergo Sancti Patres mereri non potuerunt Incarnationem; nam radix meriti non cadit sub meritum.

Respondeo, Incarnationem dupliciter considerari posse; primò vt præuisam, seu in intentione. Secundò, in executione. Opera Sanctorum habuerunt meritum, & valorem ab Incarnatione, seu meritis Christi præuisis; ipsa tamen opera Sanctorum, de congruo meruerunt Incarnationẽ in executione, vt hoc clarius intelligatur, aduerte, radicẽ, seu principium meriti duplex esse. Primum est intrinsecum, & actu existens, seu causans meritum, vt actu existens. Secundum est extrinsecum, & quasi morale, causans meritum solum moraliter, quatenus præuisum. Merita Christi præuisa, fuerunt radix, & principium extrinsecum, & morale meritorum Sanctorum Patrum, quibus Sancti Patres de congruo meruerunt Incarnationem, vt executioni mandandam; merita verò Christi iam actu obtenta, sunt causa intrinseca nostrorum meritorum, quæ cũ posteriora sint meritis Christi, & ipsius Incarnatione, non possunt mereri Incarnationem; consequenter neque mereri possunt gratiam actualem, vel habitualem, quam supponit meritum.

Obijcies secundò, non possunt aliqua duo esse sibi inuicem causæ in eodem genere; sed si antiqui Patres

me-

meruissent Incarnationem, Incarnatio, & merita Sanctorum Patrũ fuissent sibi inuicem causæ in eodem genere; nam opera Sanctorum meruissent Incarnationem, & Incarnatio fuisset radix, principium, & causa meriti Sanctorum Patrũ. Ergo Sancti non potuerunt mereri Incarnationem.

Respondeo, aliqua posse sibi esse inuicem causas, quoties causant moraliter solum, & non physicè, simulq; habent diuersum modum causandi; merita autem Christi, & merita antiquorum Patrum habuerunt diuersum modum causandi; nam merita Christi sunt causa moralis efficiens meritorum, & gratiæ Sanctorum Patrum, vt præuisa tantum, & fuerunt veluti principium per se tribuẽs valorem operibus ipsorum; merita verò Patrum fuerunt veluti quędam dispositio ad executionem Incarnationis.

Obijcies tertio, si Antiqui Patres meruerunt Incarnationem, sequitur Christum recepisse magnum beneficium à Sanctis Patribus, sicut recepit Paulus à Sancto Stephano, ob cuius meritũ de congruo vocatus fuit; sed consequens videtur falsum. Ergo & antecedens.

Respondeo Christum non tam accepisse à Sanctis Patribus beneficium, quã obsequium, quod ei debitum erat, quia sancti, quicquid habuerunt meriti, & gratiæ, habuerunt ex meritis Christi præuisis. Vt benè Suarez, Cabrera, & Tannerus locis citatis.

Obijcies quarto, si Patres Antiqui meruerunt de congruo incarnationẽ, sequitur ipsos meruisse etiam primam gratiam vocantem, quia meruerunt principium, & causam eius; principium enim primæ gratiæ est Incarnatio; sed falsum videtur ipsos meruisse primam gratiam. Ergo falsum etiam videtur ipsos meruisse Incarnationem.

Respondeo Sãctos non meruisse Incarnationẽ, vt à Deo præuisam; Incarnatio .n. vt à Deo pręuisa, est prior meritis Sanctorum, & causa ipsorũ meritorum, & gratię etiam actualis respectu antiquorum Patrum; consequenter nõ cadit sub meritum Sanctorum Patrum, vt præuisa. Si verò Incarnatio consideretur, vt executioni mandata, non fuit causa meriti Sanctorum Patrum, quia vt sic est posterior meritis Sãctorum; consequenter Sancti Patres mereri potuerunt Incarnationem in executione; ipsa verò Incarnatio in executione non fuit principium meriti Sanctorum Patrum; sed fuit causa nostri meriti.

Obijcies quinto, si Sancti Patres meruerunt Incarnationem, sequitur etiam ipsos meruisse de congruo redemptionem totius humani generis, & omnem gratiam, etiam primam nobis collatam; nam Incarnatio facta fuit ob redemptionẽ humani generis, & fuit causa omnis nostræ gratiæ.

Respondeo, Sanctos per se, & directè meruisse Incarnationem, & redemptionem, ad quam se disponebant; primam verò gratiam, etiam respectu nostri, non meruisse, nisi fortè per accidens, quia ad illam nõ se disponebant. Vide Suarez sect. 6. citatã sub finem, Tannerum loc. citatum. 275.

12 Maior difficultas est, Vtrum Antiqui Patres meruerint praeordinationem, seu praedestinationem Incarnationis.

Resondendum videtur negatiuè cum Suarez disp. 10. sect. 6. concl. 1. & alijs contra Valentiam quaest. 2. p. 8. & alios. Ratio est, quia praedestinatio Incarnationis est prior omni merito Sāctorū Patrū, & est radix illorū. Ergo nō potest cadere sub illorū meritū. Probabile tamen est alio sensu dici posse antiquos Patres meruisse praedestinationem, videlicet quoad voluntatem executiuam Incarnationis; sicut enim Sancti Patres meruerunt Incarnationem, ita etiam Deus illam decreuit dependenter à meritis, nam quae in tempore dantur ex meritis dici etiam possunt praefinita, & praedestinata ex meritis. Ita Valentia, & Vasquez locis citatis. Tannerus num. 256. & alij: sed de hac re agam in prima parte, dum loquar de praedestinatione.

Ex dictis in hac secunda propositione facilè colligi potest, quid dicendum sit de Beatissima Virgine, an meruerit Incarnationem, vel maternitatem Dei.

13 Colligitur enim primò, ipsam meruisse de cōgruo Incarnationem, & maternitatem Dei, idest, vt Verbum ex ea temporaliter nasceretur, seu esset eius filius. Ita communiter Doctores. Haec illatio apertè constat, tum ex dictis in secunda parte propositionis. Tum ex communi Patrum consensu. Tū ex modo loquendi; quo Ecclesia vtitur. *Regina caeli laetare, quia quem meruisti portare*. Itē, *Dignum filij tui habitaculum praeparasti*, & alibi. *Quae sola digna fuit portare Regem caelorum, & dominum*. Ex quibus locis sic argumentor, vel Beatissima Virgo meruit Incarnationem, & maternitatem Dei de cōgruo, vel de condigno; sed non meruit de condigno. Ergo meruit de cogruo; loquor tamē de maternitate in executione, non de prima ipsius praedestinatione. Vide Suarez d. 10. sect. 8. Vasquez disp. 23. cap. 2. & seqq. Tannerum num. 261.

Colligitur secundo, Beatam Virginem non meruisse de cōdigno Incarnationem, & maternitatem Dei. Quod non meruerit Incarnationem de condigno, patet ex rationibus allatis in prima propositionis parte. Quod verò non meruerit de condignō maternitatem, probatur primò, quia si meruisset maternitatem de condigno, meruisset etiam de condigno Incarnationem, quae necessariò includitur, & inseparabilis est à filiatione temporali, necessariam relationem dicente ad maternitatem; vel includitur in Natiuitate, qua Christus ex Virgine natus est. Secūdò, quia Beatissima Virgo in suo cantico adscribit misericordiae Dei, nō verò suis meritis Incarnationem, & maternitatem. *Respexit humilitatem Ancillae suae*, Et *Misericordia eius à progenie in progenies*. Tertiò, quia merita Beatissimae Virginis fuerunt eiusdem generis, & rationis cum meritis aliorum Sanctorū, quāuis in eodem genere fuerint multo excellentiora. Ergo fuerunt meritoria solum praemij eiusdem speciei, idest beatitudinis, & augmenti gratiae, non autem praemij altioris, & diuersi ordinis. Ita Suarez disp. 10. sect. 7. concl. 3. Aluarez loco citato n. 11.

num. 11. Tannerus num. 203. Valentia quæst. 2. pun. 8. Vasquez disp. 23. cap. 2. num. 6. & seqq. Cabrera quæst. 2. art. 11. disp. 6. num. 17. & alij contra Gabrielem in 3. disp. 4. q. 1. art. 3. dub. 3. Maiorem, & alios apud præcitatos DD.

Addo probabiliter dici posse, Beatissimam Virginem non potuisse de potentia Dei absoluta mereri maternitatem de condigno vt colligitur. Tum ex tertia ratione. Tũ quia hęc maternitas essentialem ordinem dicit ad hunc filium. Ita Vasquez, & Tannerus locis citatis contra Suarez loco cit. col. 3. aliter existimantem de maternitate; hanc enim putat de potentia Dei absoluta posse cadere sub meritum de condigno, quia dignitas matris non est adeò infinita, sicut est vnio hypostatica. Verũ hæc ratio refelli potest, quia maternitas Beatissimæ Virginis dicit ordinem ad hunc filium, idest Christum, consequenter si Beatissima Virgo meruisset maternitatẽ, meruisset etiam, vt ex ipsa nasceretur Christus, consequenter meruisset Incarnationem Christi.

Objicies primo, Beatissima Virgo meruit de cõdigno gratiam, seu dispositionem, per quam efficeretur digna mater Christi, vt communiter conceditur à Patribus, & Doctoribus. Ergo etiam de condigno meruit Incarnationem, seu maternitatem.

Respondeo negando consequentiã; sicut enim aliud est forma, aliud dispositio ad formam, ita aliud est mereri dispositionem ad maternitatẽ, aliud mereri maternitatẽ, seu Incarnationẽ; Beatissima Virgo illam meruit de condigno, non autẽ istam.

Objicies secundo, Beatissima Virgo meruit de condigno aliquid excellentius maternitate diuina, idest æternam beatitudinem. Ergo etiam meruit de condigno maternitatem; nam qui meretur maius de cõdigno, meretur etiam minus.

Respondeo quicquid sit de antecedenti præcisè considerato, negandam esse consequentiam, tum quia meritum finitum exhauritur premio illi adæquato, & condigno; premiũ autem adæquatum, & condignum meritis Beatissimæ Virginis erat gloria, & augmentum gratiæ. Tum quia illa consequentia valet solum in ijs, quæ ita sunt subordinata, vt vnum cadere non possit sub meritum, quin etiam cadat aliud, non autem in ijs quæ non sunt subordinata. Ideo potest quis mereri de cõdigno augmentum gratiæ, & non scientiæ, licet gratia sit donum maius, vt benè Suarez d. 10. sect. 7. col. 4. Puteanus q. 2. art. 11. dubitat. vltima.

Paragraphus secundus.

Vtrum Christus meruerit sibi gratiam habitualem.

1 *Christus non meruit sibi gratiam habitualem.*

2 *Christus de potentia Dei absoluta mereri potuit gratiam habitualẽ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus non meruit sibi gratiam habitualem. Ratio est primo, quia omnis actus meritorius in Christo posterior fuit infusione gratiæ habitualis, vt constabit ex infra

infra dicendis. Ergo Christus non meruit sibi gratiam habitualē; meritum enim non supponit præmium, sed ordinatur ad præmium acquirendum; natura enim meriti postulat, vt sit causa, & via ad præmium.

Secundò, quia quod datur ex debito connaturali, si datur eo tempore, quo debetur, non datur ex merito, seu per modum præmij (nullus enim meretur quod suum est) sed gratia habitualis data fuit Christo ex debito connaturali (cum enim Christus ratione vnionis hypostaticæ factus sit filius Dei naturalis, debebatur illi gratia, & alia dona supernaturalia, iuxta illud Ioannis 3. *Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius*, & Ioannis 1. *vidimus eum plenum gratia, & veritate*) Ergo gratia habitualis data non fuit Christo ex merito, seu tāquam præmium, sed gratis.

Tertiò, quia sicut proprietates connaturales animæ non dantur animæ ex merito, ita gratia, & alia dona Christi data ei non fuerunt ex merito, cum sint veluti proprietates connaturales Christi.

Quartò, quia principium meriti non cadit sub meritum. Hac de causa Christus non meruit Incarnationem; sed gratia habitualis in Christo fuit etiam ipsa principium meriti. Ergo non cecidit sub meritum.

Quintò, quia anima Christi nunquā operata est, nisi ex habitu; sēper enim operata est perfecto, & connaturali modo. Ergo dum elicuit actū charitatis, prius habuit habitū charitatis, qui connexus est cum gratia habituali, & dum elicuit actum sciētiæ infusæ, prius habuit lumen scientiæ infusæ, & sic de cæteris. Ergo Christus non meruit gratiam habitualem. Ita communiter Doctores cum S. Thoma quæst. 19. art. 3. Eadem ratio militat de alijs donis, quę Christus habuit in instanti Cōceptionis.

Obijcies cum S. Thoma quæst. 34. art. 3. Christus in instanti Conceptionis habuit actum amoris Dei erga Deum, per quem disposuit se ad gratiam habitualem, & ad alios habitus supernaturales; (sicut enim homines adulti se ipsos disponere solent ad gratiam per proprios actus, ita etiam Christus, cum sufficientem cognitionem tunc temporis haberet.) Ergo Christus meruit gratiam habitualem, & alia dona, cum ille actus amoris erga Deum haberet omnia requisita ad meritum.

Respondeo, negando Christū disposuisse se ad gratiam habitualem, & ad alia dona per actū charitatis; quia per vnionem hypostaticā erat sufficienter dispositus ad quælibet supernaturalia. Secus dic de alijs hominibus; adulti enim indigent dispositione supernaturali, per quam disponātur ad recipiendam formam supernaturalem. Vide Suarez d. 40. sect. 2. vers. ad secundum, Becanum cap. 14. quæst. 7. num. 9. Tannerum disp. 1. quæst. 6. dub. 5. num. 154. Cabreram quest. 19. art. 3. disp. 7. Maior difficultas est, verū Christus de potentia Dei absoluta mereri potuerit gratiam habitualem, & alia dona.

Respōdeo affirmatiuè. Ratio est, quia Deus potuisset prius ordine naturæ, antequam gratia habitualis infunderetur, excitare, & permouere voluntatem Christi ad eliciendū actum

actum amoris erga Deum, quo actu mereretur gratiam habitualem, & alia dona. Ergo Christus mereri potuisset gratiam habitualem.

Paragraphus Tertius.

Vtrum Christus meruerit sibi gloriam, seu visionem beatificam.

1 *Christus non meruit sibi gloriam, seu visionem beatificam.*

2 *Christus de potentia Dei absoluta mereri potuisset visionem beatificam.*

3 *Potest quis in eodem instanti tempòris mereri beatitudinem, & habere beatitudinem; ipso tamen actu meritorio præcedente ordine naturæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus non meruit sibi gloriam, seu visionem beatificam. Ratio est, primo quia omne meritum tempore, vel natura præcedit suum præmium; sed nullum assignari potest tempus, vel instans, in quo Christus nō esset beatus. Ergo Christus non meruit beatitudinem. Secundò, quia non decebat, vt Christus in suis operationibus intellectualibus consuetum naturæ ordinem seruaret, incipiendo ab imperfectis ad perfectiora; sed potius decebat, vt prima operatio esset visio beatifica, ex qua deinde aliæ operationes quodammodo dirigerentur. Tertiò, quia quod datur ex debito connaturali, si datur eo tēpore, quo debetur, non datur ex merito, seu tanquam præmium, (ob id facultates, & potententiæ naturales non dicuntur dari ex merito, seu tanquam præmium, quoties dantur eo tempore, quo debentur) sed visio beatifica debita erat Christo (Filio enim Dei naturali debetur visio Dei, sicut filio hominis debetur hereditas sui patris) Ergo visio beatifica non fuit data Christo ex merito Christi. Ita S. Thomas q. 19. art. 3. Caietanus ibid. Valentia disp. 1. q. 19. pun. 3. Vasq. disp. 78. cap. 2. num. 3. Suarez disp. 40. sect. 2. vbi asserit hanc esse communem Theolo ctorum sententiam, Becanus cap. 14. q. 7. Cabrera quæst. 19. art. 3. disp. 7. §. 3. Pesantius ibid. disp. 2. & alij contra Maiorem in 3. dist. 18. q. 2. & alios apud Vasq. ca. 1. n. 1. & apud alios præfatos Doct.

Hinc patet quid dicendum sit de continuatione gloriæ, aut etiam gratię; hanc enim Christus non promeruit, vt patet ex allatis rationibus. Ita Vasquez disp. 78. cap. 3. Tannerus d. 1. q. 6. dub. 5. num. 153. & alij.

2 Quæres, Vtrum Christus, saltē de potentia Dei absoluta mereri potuerit visionem beatificam.

Respondeo affirmatiuè, vt in simili argumentatus sum §. præcedente; nam Christus in instanti Conceptionis, antequam alios habitus reciperet, potuisset Deum cognoscere, & à Deo excitari ad liberum actum amoris erga Deū, quo actu meruisset habitus supernaturales, & præsertim lumen gloriæ, ac consequenter ipsam visionem beatificam, quæ supponit lumen gloriæ. Ita Doctores citati.

Obijcies primò, si Christus potuit mereri visionem beatificam, dicen-

cendum est re ipsa meruisse, quia perfectius, & excellentius est aliquid habere ex proprijs meritis, quam sine meritis, vt argumentatus sum §. 1. in secunda ratione primi quaesiti n. 2.

Respondeo, Christum non meruisse visionem beatificam, non quia non sit perfectius habere aliquid ex proprijs meritis, quam sine proprijs meritis; sed quia Christus, antequam liberè operaretur, habebat lumen gloriae, & alios habitus supernaturales ad operationes supernaturales necessarios, & caeteris paribus perfectius est operari ex habitu, quam sine habitu.

3 Obijcies secundò, implicat nos in eodē instanti mereri beatitudinē, & habere beatitudinem (in eo .n. instanti, quo quis meretur beatitudinem, habet actum fidei) nullus enim potest actum meritorium elicere sine actu fidei, iuxta illud Cor. 5. *Per fidem ambulamus*, & Hebrçor. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo*; beatitudo autem consistit in visione beatifica; sed implicat habere simul fidem, & visionem beatificam; alioquin in eodem esset simul cognitio Dei clara, & obscura. Ergo Christus non potuit etiam de potentia Dei absoluta mereri beatitudinē, alioquin in eodem instanti habuisset fidem, & claram Dei visionem.

Respondeo negando maiorē propositionem, loquendo de potentia Dei absoluta; non enim implicat in eodem instanti temporis mereri beatitudinem per actum ordine naturae praecedentem ipsam beatitudinem.

Addo Christum nunquā habuisse actum fidei, & nihilominus meruisse, quia fides ad meritum requiritur in nobis solum iuxta legem Dei ordinariam, vt benè Becanus cap. 14. q. 7. n. 12.

Obijcies tertiò, impossibile est simul moueri ad terminum, & esse in termino. Ergo impossibile est Christum simul mereri beatitudinem, & habere beatitudinem.

Respondeo negando antecedens, vt patet primo in mutationibus instantaneis, in quibus simul est motus ad terminandum, & ipse terminus. Secundo in augmento gratiae, quòd quis consequitur in eodem instanti, in quo illud meretur. Tertiò, in acquisitione gratiae respectu Angelorum, qui eodem instanti, quo se disposuerunt ad gratiam, adepti sunt gratiam, iuxta Becanum, & alios; sed de hac re alibi.

Punctum Sextum.

Quid Christus meruerit hominibus, & quando, & quomodo merita Christi hominibus profuerint.

1 *Christus meruit hominibus ea omnia, quae ad salutem conducunt.*

2 *Christus meruit nobis gratiam excitantem, & adiuuantem.*

3 *Christus meruit nobis iustificationē.*

4 *Christus meruit nobis remissionem peccatorum, etiam quoad poenam temporalem.*

5 *Satisfactio nostra ad quid necessaria sit, si Deus pro nobis satisfecit.*

6 *Remissio poena quae obtinetur in Purgatorio per Indulgentias, vel satisfactiones viuorum est effectus meritorius Christi; secus dic de ea, quae fit*

fit per satispassionem.

7 Christus meruit nobis augmentum gratiæ, remissionem peccatorum, nostra merita, vitam æternã, prædestinationem quoad executionem, bona temporalia quatenus conducunt ad salutem, non verò auxilia communia debita ratione naturalis prouidentiæ.

8 Christus meruit omnibus ea quæ ad salutem conducunt.

9 Christus meruit Antiquis Patribus dona gratiæ.

10 Christus non meruit Adamo gratiam, quam habuit in statu innocentiæ.

11 Merita Christi tunc hominibus applicantur, dum homines aliquod gratiæ donum accipiunt.

12 Meritum Christi fuit efficax etiam respectu reproborum.

13 Merita Christi non æqualiter omnibus applicantur.

TRia in hoc puncto principaliter explicabo. Primò, quid Christus meruerit hominibus. Secundò, an meruerit omnibus. Tertiò, quandonam merita Christi applicentur hominibus. Quartò, an æqualiter omnibus applicentur.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus meruit hominibus ea omnia, quæ ad salutem hominum conducunt. Ratio est primo, quia scriptura vniuersaliter loquitur, Ephes. 1. *Qui benedixit nos in omni benedictione in cælestibus in Christo*, vbi S. Ambrosius ait, *Omne donum gratiæ Dei in Christo est, & si quis spreto Christo benedici se à Deo putat, errare se sciat*, Hebræor. 12. *Aspicientes in Auctorem fidei, & cõsumatorem Iesum*. Ioannis 1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia, quia lex per Moisen data est, gratia, & veritas per Iesum Christum facta est*. Roman. 8. *Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo etiam cum illo omnia nobis donauit.*

Secundò, quia Christus fuit perfectus redemptor humani generis. Ergo per Christum habemus omnia illa dona, quæ faciunt ad salutem, & redemptionem.

Tertiò, quia operationes Christi fuerunt infiniti valoris, & meriti. Ergo quicquid boni ad salutem pertinentis habent homines, habent ex meritis Christi.

Quartò, quia ad perfectionem, & excellentiam Christi spectat, vt hæc nobis meruerit. Ergo dicendum est Christum hæc meruisse, quia nihil ei denegatum fuit, quod ad ipsius excellentiam spectet, nisi ratio aliqua impossibilitatis adsit. Ita S. Thomas quæst. 7. art. 9. vbi ait, Christo datam esse gratiam tanquam cuidam principio vniuersali, cuius virtus se extendit ad omnes gratiæ effectus, & operationes.

Obijcies, nullus potest alteri mereri; meritum enim est passio actionis; actio autem vnius non est in potestate alterius. Ergo Christus non potuit nobis quicquam mereri.

Respondeo, Christum promeruisse nobis de condigno præfata bona, non quia meritum, & actio Christi nobis cedat, & imputetur; sed quia præmium, quod respondet merito Christi, tribuitur nobis.

2 Hinc colligitur primo, Christũ me-

meruisse nobis omnia auxilia gratiæ excitantis, & adiuuantis, quibus præparamur ad iustificationem, & remissionem peccatorum, vt sunt motus fidei, spei, dilectionis, & contritionis. Ratio patet, tum ex dictis in propositione, tum ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 5. vbi habetur *iustificationis exordium in adultis à Dei per Christum Iesum proueniente gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur*. Tum ex alijs Concilijs, vt Mileuitano cap. 3. & 4. Arausicano 2. cap. 5. & alibi, vbi omnis gratia ad salutem necessaria, vocatur gratia Christi. Ita S. Thomas loc. cit. Suarez disp. 41. sect. 2. col. 2. Vasquez disp. 77. c. 2. num. 4. & seqq. Valentia quæst. 19. pun. 4. Pesantius q. 19. art. 4. disp. 1. Becanus cap. 14. quæst. 10. Puteanus quæst. 19. art. 4. dub. vlt. Cabrera quæst. 19. art. 4. disp. 4. §. 4. Aluarez disp. 50. num. 5. & 8. Tannerus quæst. 6. dub. 5. num. 159. & seqq. & alij contra Capreolum, Tapetum, & alios apud Vasquez loco citato cap. 1. num. 1. asserentes Christum non meruisse adultis motus fidei, spei, dilectionis, & contritionis, quibus disponuntur ad iustificationem.

Obijcies primo, homines gratis iustificatur, Roman. 3. *Iustificati gratis per gratiam ipsius*. Ergo Christus non meruit nobis dispositiones requisitas ad iustificationem; alioquin nô diceremur gratis iustificari; quod .n. datur ex meritis, nô datur gratis.

Respondeo, nos dici gratis iustificari respectu nostrorum operum, quia opera nostra non merentur iustificationem, & dispositiones ad iustificationem requisitas; respectu verò meritorum Christi nô dicimur gratis iustificari, quia tota nostra iustificatio, & dispositiones ad ipsã requisitæ, pendêt à meritis Christi.

Obijcies secundo, vocatio, & alia auxilia, quibus homo conuertitur ad Deum, in scriptura tribui solent beneplacito, & misericordiæ Dei, Rom. 8. & 9. Ephes. 1. & Hebreor. 4. Ergo non pendêt ex meritis Christi; alioquin non tribuerentur beneplacito, & misericordiæ Dei.

Respondeo primo, præfata loca intelligi de primo consilio, & propositio Dei, quo Deus voluntatem habuit redimendi homines; hoc enim tribuitur beneplacito, & misericordiæ Dei, vt patet supradictis de ordine, qui fuit in consilio Dei circa Incarnationem.

Respondeo secundo, ijs locis non excludi merita Christi; Deus enim suo consilio, & arbitratu auxilia gratiæ confert, sed non absque meritis Christi. Quo etiam pacto intelligitur locus ille Ioann. 6. *Nemo*, inquit Christus, *Potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum*. Vide Valentiam, Vasquez, Becanum, Suarez, & Tannerum locis citatis.

Obijcies tertio, si Christus Incarnatus non fuisset, adhuc nobis collata fuissent auxilia necessaria ad iustificationem, & obseruationem legis. Ergo auxilia necessaria ad iustificationem non conferuntur ex meritis Christi; illud enim non pendet ex meritis Christi, quod ipsis non extantibus collatum fuisset.

Respondeo, nos loqui de facto, supposita Christi Incarnatione; non autem illa præcisa; nunc enim auxilia

lia conferuntur ex meritis Christi; præcisa vero Incarnatione, non constat, an auxilia data fuissent ex sola Dei misericordia, vel an denegata fuissent in pœnam peccati.

Objicies quarto, ea nobis conferuntur per merita Christi, quæ per Adam perdidimus; sed per Adam non perdidimus fidem; Adam enim non peccauit contra fidem. Ergo fides, seu motus fidei non conferuntur nobis per merita Christi.

Respondeo, Adamum peccasse contra fidem, quia non credidit se moriturum quacunque hora comederet de ligno vitis, iuxta verbũ Dei; consequenter Adam amisit sibi, & nobis fidem. Deinde etiamsi admitteremus ipsum non amisisse sibi fidem; Illam tamen nobis amisit. Vide Vasquez de Incarnat. disp. 77. c. 4. n. 18. Bellarminum lib. 3. de amissione gratiæ cap. 6. Becanum c. 14. quæst. 10. num. 14. Tannerum q. 6. dub. 5. num. 165.

3 Secundò, Colligitur Christum meruisse nobis ipsammet iustificationem, vt patet, tum ex rationibus in propositione allatis, tum quia hic est præcipuus finis, ob quẽ Verbum Dei carnem assumpsi, tum quia ad Romanos 3. dicitur, *Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quæ est in Christo Iesu.* Ad Ephes. 1. *In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum diuitias gratiæ eius, quæ superabundauit in nobis.*

4 Maior difficultas est, Vtrum Christus meruerit nobis etiam remissionem peccatorũ quoad pœnam. Respondeo meruisse non solum quoad pœnam æternam. Huiusmodi n. remissio necessariò consequitur remissionẽ culpę. Verum etiam quoad pœnam temporalem. Ratio est. Tum quia 1. Ioannis 2. dicitur, *Sanguis eius emundat nos ab omni peccato;* dicitur autem emundare non solum per remissionem culpę, verum etiam per remissionem pęnæ. Tum quia ad remissionem, & satisfactionem pro pœna necessaria est gratia, & promissio Dei. Vtraque autem pendet ex meritis Christi. Tum quia sicut ex meritis Christi pendet, vt benè operanti tale præmium conferatur; ita etiam ex ipsius meritis pendet, vt præstanti opus satisfactoriũ tantum pœnæ auferatur. Ita Suarez disp. 41. sect. 3. col. 5. vers. ex quibus, & alij.

5 Dices, si Christus meruit, & satisfecit pro nobis, quid opus est nostra satisfactione?

Respondeo opus esse nostra satisfactione, quia Deus non decreuit meritum, & satisfactionem Christi applicare nobis independenter ab operibus nostris; Deus enim non saluat nos sine nobis. Quamobrem meritum, & satisfactio Dei censetur veluti causa vniuersalis remissionis pęnæ; nostra verò satisfactio censetur causa proxima, quæ non operatur, nisi concurrente causa vniuersali, licet vtraq; in suo genere perfecta sit. Vide supradicta de merito Christi.

6 Rogabis, an remissio pœnæ, quæ obtinetur in Purgatorio, sit effectus meritorum Christi.

Respondeo affirmatiuè, si loquamur de remissione, quæ obtinetur per Indulgentias, vel satisfactiones viuorum, vt dictum est in solutione difficultatis. Secus si loquamur de remissione pęnæ, quæ fit per satispassio

nem

nem; hæc enim potius est solutio, quam remissio, cum homo tantum pœnæ soluat, quantum debet. Vide Suarez loco citato sect. 3. sub finem.

7 Tertiò, Colligitur Christum meruisse nobis augmentum gratiæ, & alia dona, quæ primam gratiam justificantem consequuntur, vt patet, tum ex rationibus in propositione allatis, tum ex illo Ioann. 10. *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant*, ad Ephes. 1. *In quo omnis ædificatio constructa crescit*.

Quartò, Christum meruisse nobis non solum remissionem peccatorum mortalium, verum etiam venialium, vt patet tum ex rationibus in propositione allatis, tum ex illo Ioannis 1. *Et sanguis eius emundat nos ab omni peccato*, vbi Apostolus generaliter loquitur.

Quintò, Christum meruisse nobis merita nostra, ipsumq; esse causam nostrorum meritorũ. Quod sit causa nostrorum meritorũ patet, tum quia nos non possumus mereri sine auxilio gratiæ Dei; auxilia autem gratiæ Dei dantur ex meritis Christi, tum quia opera nostra non habent rationem perfecti meriti, nisi posita promissione Dei; hæc autem promissio facta videtur ob merita Christi, vt colligitur ex Apostolo 2. Timot. 1. *Paulus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei secundum promissionem vitæ quæ est in Christo Iesu*, & ex Trid. sess. 6. cap. 16. *Benè operantibus vsq; in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, tanquam gratia filijs Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda*, & sess. 16. cap. 8. *Non habet homo vnde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo viuimus, in quo mouemur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ*.

Obijcies, Opera iustorum habent valorem, etiam independenter à meritis Christi, vt patet in Angelis viatoribus, quorum bona opera meritoria fuerunt independenter à meritis Christi. Ergo Christus non fuit causa nostrorum meritorum.

Respondeo, nostra opera nullum valorem, & meritum habere ad bona spiritualia sine meritis Christi; nullum enim opus meritorium fieri potest sine gratia Dei; hæc autẽ confertur nobis ex meritis Christi, & accedente promissione Dei, quæ facta fuit ob merita Christi. Vide Suar. disp. 41. sect. 3. col. 4. Becanum cap. 14. quæst. 12.

Sextò, Christum meruisse nobis vitam æternã, vt patet, tum ex allatis rationibus, tum quia Christus sua morte aperuit nobis ianuam cælorũ. Hebræor. 10. Tum quia Roman. 6. dicitur; *Gratia Dei vita æterna in Christo Iesu Domino nostro*.

Obijcies, si Christus meruit nobis vitam æternam, sequitur omnes homines saluandos esse, quia Christus pro omnibus mortuus est, & satisfecit.

Respondeo, Christum meruisse omnibus vitam æternam quoad sufficientiam, quia merita Christi ex se sunt causa indifferens, & sufficiens ad saluandos quoscunque; quod autem vnus potius saluetur, quã alius, prouenit ex dispositione, & iudicio Dei, qui vni aliquãdo denegat, quod alteri concedit, vnum præsciuit, alterum

iterum prædestinauit. Ita Suar. disp. 41. sect. 4. ad finem, Pesantius q. 19. art. 4. disp. 2. Becanus, Tannerus, & alij loc. cit.

Septimò, Christū meruisse nobis prædestinationem, non quo ad actū Dei, cum actus Dei sit idem cum ipso Deo; sed quoad obiectū, & quo ad executionem, vt patet, tum ex rationibus sepius indicatis, Tum ex Apostolo ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, & infra, *Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum, in ipsum secundum propositum voluntatis suæ.* Ita Suarez disp. 41. sect. 4. vbi de hac re fusè agit, Valentia 3. p. d. 1. q. 19. p. 4. Vasq. 1. p. disp. 94. n. 6. Pesantius de Incarnat. q. 19. art. 4. disp. 2. Cabrera ibid. disp. 1. Tannerus d. 1. q. 6. dub. 5. num. 166. & alij ferè communiter contra Medinam 3. p. q. 19. art. 4. dub. vlt. & alios. Hæc illatio clarius explicabitur infra, dum loquar de prædestinatione Christi.

Octauò, colligitur Christum meruisse nobis bona temporalia, quatenus conducunt ad salutem; nā sicut homines iusti merentur huiusmodi bona, vt probabo in tractatu de gratia cum S. Thoma 1. 2. q. 114. art. vlt. ita etiam Christus dicitur illa meruisse; nam omne meritum homi nis iusti fundatur in meritis Christi. Ita Suarez d. 41. sect. 4. ad finem.

Nonò, Christum non meruisse auxilia communia, quæ per prouidentiam naturalem, seu iuxta exigentiā causarum naturalium debentur homini; hæc enim sunt auxilia ordinis naturæ. Secus dic de auxilijs, quæ debentur homini ratione redemptionis pet prouidentiam supernaturalem. Vide Becanum loco citato nu. 11. & Vasq. loco cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Christus meruit omnibus ca, quæ ad salutem conducunt. Ratio est primò, quia scriptura generaliter loquitur, 2. Cor. 5. *Pro omnibus mortuus est Christus.* 1. Tim. 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*, & 1. Ioan. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autē tantum, sed etiam pro totius Mundi.* Secundò, quia Christus est vniuersalis, & perfectus redemptor, & infinitè meruit.

Hinc sequitur primò, Christum meruisse infidelibus illa auxilia supernaturalia, quæ ipsis à Deo tribuuntur.

Obijcies, Infideles non sunt membra Christi. Ergo Christus in ipsos non influit.

Respondeo, Christum influere in Infideles, vt fiant ipsius membra, sicut calor naturalis non solum agit in membra corporis, illa vegetando, & conseruando; verum etiam agit in cibum, & potum, vt fiant partes corporis.

Secundò, Christum meruisse non solum prædestinatis, verum etiam reprobis, non solum Infantibus, verum etiam Adultis.

Obijcies, Mat. 9. dicitur, *Non veni vocare iustos, sed peccatores*, & cap. 15. *Non sum missus, nisi ad oues quæ perierūt domus Israel.* Ergo merita Christi non extenduntur ad omnes.

Respondeo, Christum venisse vocare peccatores, quia cum Christus medicus esset, curabat eos, qui se in-

firmos fatebantur, & medicinam capiebant; non autem illos, qui se fatebantur sanos, & medicum, & eius medicinam respuebant.

Præterea dicitur missus ad oues domus Israel, ideſt ad Iudæos, quia promissus fuerat Abrahæ ob ipsius fidem. Et ideò vocatus fuit minister circumcisionis; non tamen ob id exclusit gentiles, sed omnes ad suam fidem admitti voluit, iuxta illud, *Docete omnes gentes*. Vide supradicta de fine Incarnationis.

9 Quæres primò, vtrum Christus meruerit Antiquis Patribus dona gratiæ.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est primò, quia non potest afferri implicantia, cur Deus ex præuisis Christi meritis conferre non posset Sanctis Patribus dona gratiæ, & scriptura satis indicat id factum fuisse. Ergo id negare non possumus. Secundò, quia scriptura generaliter loquitur, ad Romanos 3. de Christo dicitur, *Quē proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitię suę propter remissionem præcedentium delictorum*. Item ad Rom. 5. dicitur, *Sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abundauit*. 2. Corinth. 5. *Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi*. 1. Ioannis 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*, Apocalipsis 13. Agnus dicitur occisus ab origine mundi, quia scilicet ex præuisa Christi morte collata fuerunt dona hominibus etiam ab origine Mūdi. Ita communiter Doctores, quicquid dicat Driedo de capt. hum. gen. tract. 2. c. 2. par. 3. art. 4.

Obijcies primò, meritum præcedere debet premiū; causa enim præcedit effectum; sed merita Christi nōn præcesserunt dona Sanctorum Patrum; sicut ergo Christus posterior fuit Sanctis Patribus, ita etiam ipsius merita posteriora fuerunt donis collatis Sanctis Patribus. Ergo Christus non meruit dona gratiæ Sanctis Patribus.

Respondeo, ad meritum absolutè non requiri, vt prius tempore, vel natura actu existat ante præmium; sed sufficit, vt præexistat in mente illius, qui collaturus est præmium; tunc enim meritum non causat præmium physicè, sed moraliter. Vt igitur Christus dicatur causa meritoria donorum gratiæ collatorum Sanctis Patribus, sufficit, vt merita Christi præcesserint in præscientia Dei; sic enim merita Christi præuisa dicuntur causa moralis donorum gratiæ antiquorum Patrum, quia Deus illa contulit Sanctis Patribus intuitu meritorum Christi.

Obijcies secundò, Deus tribuit meritis Christi præmium ex iustitia; iustitia autem supponit obligationem ortam ex aliqua conuentione, & pacto; sed nulla conuentio fieri potuit à Deo cum Christo, antequā existeret. Ergo Deus non tribuit merito Christi præmium, antequam existeret. Ergo Christus non meruit antiquis Patribus dona gratiæ.

Respondeo, conuentionem factam

ctam fuisse cum Verbo, non secundum naturam diuinam, nec vt actualiter vnito naturæ humanæ, sed vt præuiso, & existente in præsciẽtia diuina, quo pacto existebant etiam ipsius merita, quorum intuitu conferebatur gratia Sanctis Patribus. Ita Suarez in opuscul. de iust. sect. 5. nu. 51. Valentia d. 1. q. 19. pun. 4. Tannerus disp. 1. quæst. 6. dub. 5. num. 174. & alij.

Obijcies tertiò; si Christus meruisset Sãctis Patrib. dona gratię, & Sancti Patres illa recepissent intuitu meritorum Christi, sequeretur tunc diabolum fuisse eiectum, & ipsius regnum destructum, & chyrographum peccati deletum; sed hoc est falsum; nam Ioannis 12. dicitur, *Principem huius mundi foras eiciendum tempore passionis Christi*, & ad Coloss. 2. habetur, *A tempore mortis Christi destructum fuisse regnum diaboli, & deletum chyrographum peccati*. Ergo &c.

Respondeo, in scriptura tunc dici diabolum foras eiectum, eiusq; regnum destructum, & deletum chyrographum peccati, dum solutum fuit precium redemptionis, intuitu cuius iam ab origine mundi collata fuerat Sanctis Patribus gratia redemptionis, & liberationis; pretium autem redemptionis solutum fuit in Christi Passione. Vide Vasq. disp. 77. cap. 6.

10 Quęres secundò, Vtrum Christus meruerit Adamo gratiam, quã habuit in statu innocentiæ.

Respondeo negatiuè, si loquamur de gratia, quæ Adamo collata fuit in statu innocentiæ. Ratio est, primò quia Adam in illis bonis, idest in statu innocentiæ non eguit mortte Christi, inquit Augustinus in lib. de corrept. & gratia cap. 11. Secundò, quia Deus non decreuit Incarnationem ante præuisum Adæ peccatum; sed post peccatum Adæ, & consequenter post collatam Adæ gratiam. Ergo Christus non meruit gratiam Adæ. Consequentia probatur, quia meritum Christi fuit posterius gratia Adæ, non solum in executione, verum etiam in intentione; consequenter Christus mereri non potuit gratiam Adæ, quia meritum pręcedit præmium, sicut causa effectum. Ita Sotus libro 1. de nat. & grat. cap. 6. Vasquez 3. parte disp. 12. cap. 2. num. 7. Becanus de Incarnatione cap. 1. quæstione 7. num. 5. & alij contra Suarez 3. parte disp. 41. sectione 1. Gregorium de Valentia disp. 1. quæstione 19. puncto 4. Tannerum disput. 1. quæst. 6. dub. 5. num. 176. & alios.

Obijcies primò, magis decet Christi dignitatem, si dicamus ipsum meruisse Adamo gratiam. Ergo Christus meruit Adamo gratiam.

Respondeo negando antecedens, inspecto fine, propter quem Verbum carnem assumpsit; cum enim Verbum assumpserit carnem ad redimendos homines, & redemptio supponat lapsum, sequitur Christi dignitatem ea decere, quę faciunt ad redimendos homines, seu ad finem Incarnationis; non autem illa, quæ non dependent ab Incarnatione, vt est gratia, quę data fuit Adamo in statu innocentię.

Obijcies secundò, in scriptura vniuersim gratia tribuitur Christo tanquam authori, Ephes. 1. *Benedi-*

xit nos omni benedictione spirituali in cælestibus, & S. Thomas quæst. 7. art. 11. ait, gratiam datam fuisse Christo tanquam vniuersali principio gratificationis humanæ naturæ. Ergo Christus meruit etiam Adamo gratiam, quam Adam habuit in statu innocentiæ.

Respondeo, illum locum Apostoli intelligi de benedictione, quæ obtenta fuit post maledictionem, vt patet ex sequentibus verbis, in quo habemus redemptionem; Idem dic ad locum S. Thomæ.

Obijcies tertiò, si Adam non accepisset gratiam in statu innocentiæ ex meritis Christi, sequeretur ipsum nunc in cælis habere aliquos gloriæ gradus independēter à meritis Christi, nempè illos, qui dati sunt Adamo ob merita præstita in statu innocentiæ; nam illa merita, vt supponimus, fiebant per gratiam ex mera Dei liberalitate collatam independenter à meritis Christi; sed consequens videtur falsum. Ergo & antecedens.

Respondeo, Adamum in cælis nō habere vllum gloriæ, & beatitudinis gradum independenter à meritis Christi, quia merita Adami facta in statu innocentiæ mortificata fuerunt per subsequens peccatum, & non reuixerunt nisi per gratiam ex meritis Christi collatam; consequenter gradus gloriæ, qui dati sunt Adamo propter reuiuiscentiam meritorum, robur habent ex meritis Christi.

Obijcies quartò, Adam in statu innocentiæ habuit fidem venturi Christi; ex S. Thoma 3. p. art. 3. ad 5. & alijs. Ergo etiam habuit gratiam dependenter à meritis Christi.

Responderi potest primo cum Vasquez disp. 12. cap. 13. & disp. 49. cap. 6. num. 42. Adamum, aut Angelos non habuisse fidem mysterij Incarnationis ex meritis Christi, quia Christus mortuus non fuit pro homine nondum lapso.

Respondeo secundo negando cōsequentiam; quamuis enim Adam habuerit fidem aduētus Christi dependenter à meritis Christi, non tamen sequitur ipsum etiam habuisse gratiam in statu innocentiæ dependenter à meritis Christi. Ratio disparitatis est, quia Adam habuit gratiam ex mera Dei liberalitate, illamque habuisset etiam si Christus incarnatus nō fuisset; fidem verò habuit ex meritis Christi, illamq; non habuisset, si Christus venturus non fuisset. Ita Becanus cap. 1. quæst. 7. num. 7. Vasquez disp. 12. cap. 3. nu. 20. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

11 TVnc merita Christi applicantur hominibus, dum homines aliquod gratiæ donum accipiunt ob merita Christi, siue illud accipiant in susceptione Sacramentorum, siue extra Sacramenta; applicatio enim meriti, & receptio meriti sunt correlatiua; consequenter idē est dari aliquid ex meritis Christi, & applicari merita Christi; consequenter tunc merita Christi dicuntur nobis applicari, dum aliquid nobis confertur ex meritis Christi. Ita Vasquez disputat. 77. Becanus cap. 14. quæst. 11. num. 2. & alij.

Ex quo sequitur primò, infantibus

bus applicari merita Christi, dũ Baptismi Sacramentum recipiunt, vel martyrio coronantur; illis verò, qui moriuntur ante Baptismum, vel martyrium, non dicuntur applicari merita Christi ex iusto Dei iudicio, sed Deus sinit eos decedere in peccato originali, vt patebit ex dicendis de prædestinatione, & reprobatione.

12 Secundò, Adultis applicari merita Christi, dum gratia sanctificans illis confertur, vel ad gratiam disponuntur per actum fidei, spei, charitatis, & aliarum virtutum, & hoc militat tam in prædestinatis, quam in reprobis; meritum enim Christi non solum fuit efficax respectu prædestinatorum, verum etiam reproborum; nam etiam reprobi non solum gratiam excitantem, & adiuuantem, verum etiam iustificantem frequenter accipiunt ex meritis Christi, vt patet, tum ex rationibus in præcedentibus allatis. Tum quia Prouerb. 1. dicitur, *Vocaui, & renuisti*. Matth. 20. *Multi vocati pauci electi*. Matt. 23. *Hierusalem, Hierusalem, quoties volui congregare filios tuos, & noluisti*. 1. Timoth. 1. *Quidam circa fidem naufragauerunt*. Hebræor. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum celeste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, & prolapsi sunt, rursum renouari ad pœnitentiam*; supponitur ergo aliquos recipere gratiam, & post lapsum in peccatum non conuerti, sed damnari; consequenter reprobos recipere gratiam, licet ea amissa damnentur, & Actor. 7. *Dura ceruice, & incircumcisis cordibus vos semper Spiritui Sancto resistitis*; Ita Becanus cap. 14. q. 11. & alij.

Bon. de Incarnat.

QVARTA PROPOSITIO.

13 Merita Christi non æqualiter applicantur omnibus, quibus applicantur. Ratio est, tum quia liberum est Deo sua dona distribuere iuxta suam voluntatem, & arbitrium. Tum quia Matth. 19. dicitur, *Qui potest capere capiat*, & cap. 25. *Vni dedit quinque talenta, alij autẽ duo, & alij verò vnum*; ad Ephes. 4. *Vnicuique nostrum data est gratia secundũ mensuram donationis Christi*, & 1. Corinth. 7. *Vnusquisque proprium donum habet ex Deo; alius quidem sic; alius verò sic*.

Ex quo fit, vt vnus aliquando habeat maiorem vocationis gratiam, alter minorem, vnus admittat vocationis gratiam, alter respuat, vnus tot gratiæ gradus, alter maiores, vel pauciores, & sic de cæteris. Vnde autem ista inæqualitas oriatur, constabit ex dicendis de prædestinatione, & de efficacia gratiæ, vbi ostendam prouenire, tum ex voluntate Dei, tum ex nostra cooperatione.

Punctum Septimum.

Quid Christus meruerit Angelis.

1. *Christus meruit Angelis manifestationem quorundam mysteriorum.*
2. *Christus non meruit Angelis gratiã, & gloriam.*
3. *Christus alia ratione est caput hominum, quam Angelorum.*
4. *Angeli viatores habuerunt fidem Incarnationis iuxta sententiam nõnul-*

nullorum Doctorum. Alij tamen id negant.

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus meruit Angelis manifestationem nonnullorũ mysteriorum, quæ ipsis antea ignota erant. Ratio est, quia Angeli ob merita Christi nonnulla mysteria cognouerunt, quæ antea ignorabant, vt patet, tum Isaiæ 63. vbi Angelis interrogantibus, *Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosram?* Christus respondet, *Ego qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad saluandum, torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum*; quo in loco manifestè apparet, Angelos nonnulla circa Christi Passionem, Resurrectionem, & Ascensionem ignorasse, de quibus certiores facti fuerunt à Christo. Tum ex Apostolo ad Ephes. 3. *Mihi data est gratia hæc in gentibus euãgelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ sit dispensatio Sacramenti absconditi à sæculis in Deo, vt innotescat Principatibus, & Potestatibus in cælestibus per Ecclesiã multiformis sapientia Dei, &c.* nomine aũt Principatuum, & Potestatuum intelliguntur Angeli, qui per prædicationem Apostolorum multa cognouerunt, quæ antea ignorabant. Ita S. Augustinus, S. Thomas, S. Dionisius, S. Hieronymus, & alij, quos citat, & sequitur Becanus 3. par. cap. 14. q. 9. num. 2. & 3.

2 Maior difficultas est, vtrũ Christus meruerit Angelis gratiam, & gloriam.

Respondeo negatiuè iuxta valdè probabilem multorum Doctorum sententiam. S. Bonauenturæ in 3. dist. 13. art. 2. q. 3. S. Thomæ ibidem q. 2. art. 2. Durandi, Paludani, Maioris, & aliorum, quos citat, & sequitur Becanus in tract. de Angelis cap. 2. q. 4. n. 3. Vasq. 3. p. disp. 49. cap. 2. n. 8. & seqq. Puteanus q. 8. dubio 2. contra Suarez 3. p. d. 42. sect. 1. Valentiam 3. p. d. 1. q. 8. pun. 3. Cabrera q. 8. art. 4. d. vnica §. 5. Tannerum d. 1. q. 6. dub. 5. nu. 178. & quamplures alios apud Vasq. cap. 1. & apud alios præcitatos Doctores. Ratio est primo, quia negotium Angelorum consumatum fuit ante præuisum peccatum Adæ; prius enim præuisum fuit peccatum Angelorum, quam Adæ, cum peccatum Angelorum aliquo modo fuerit causa peccati Adæ. Ergo Christus non potuit esse causa meritoria gratiæ Angelorũ; causa enim præcedere debet effectum, cuius est causa.

Secundò, quia gratia, & gloria Angelorum independens fuit à peccato Adæ. Ergo etiam independens fuit à morte, seu meritis Christi; cũ merita Christi supponant peccatum Adæ; Christus enim incarnatus, & passus est ob peccatum Adæ.

Tertiò, quia Christus non dicitur redemptor Angelorum, aut mortuus pro ipsis. Ergo Christus nõ meruit gratiam, & gloriam Angelis; alioquin dici posset redemptor ipsorum, & mortuus pro ipsis.

Obijcies primò, Christus venisset etiamsi Adam non peccasset. Ergo merita Christi non dependent à peccato Adæ; consequenter gratia Angelorum fundari potuit in meritis

tis Christi independenter à peccato Adæ.

Respondeo negando antecedens, vt patet ex dictis in præcedentibus.

Objicies secundo, *Christus est caput Ecclesiæ* Ephes. 1. Ergo est caput hominum, & Angelorum, cum homines, & Angeli constituant vnam Ecclesiam ex S. Hieronimo in eum locum: Ergo Angeli, & homines sunt mēbra Christi. Ergo influxum gratiæ ab ipso recipiunt; nam proprium est capitis influere in sua membra.

3 Respondeo, Christum alia ratione dici caput hominum, quam Angelorum; nam respectu hominum est caput homogeneum, cum sit eiusdem naturæ cum hominibus; præterea influit in homines interiorē gratiam, illosque dirigit, & gubernat; respectu verò Angelorū non est caput homogeneum, nec in ipsos interius influit gratiam sanctificantem, illos tamen dirigit, & gubernat, consequenter dicitur caput Angelorum quoad gubernationem, & reuelationem iuxta dicta in propositione.

Objicies tertio, nō est negandum Christo, quod facit ad ipsius dignitatem, & excellentiam, & fieri potuit. Sed fieri potuit, vt Christus meruerit Angelis gratiam, & gloriam, idque facit ad ipsius dignitatem, & excellentiam. Ergo Christus meruit Angelis gratiam, & gloriam.

Respondeo negando fieri potuisse, aut decere, vt Christus meruerit gratiam, & gloriam Angelis, supposito decreto Incarnationis, ob quod re ipsa venit. Secus si loquamur de possibili; Deus enim decernere potuisset, vt gratia Angelorum penderet à meritis Christi, & Christus mereretur ipsis gratiam, & gloriam.

4 Objicies quarto, Angeli viatores habuerunt fidem venturi Christi. Ergo per illam, & consequenter per merita Christi, sanctificati sunt. Consequentia patet, quia sicut nobis reuelatus fuit Christus, vt in ipsum crederemus, & per ipsum sanctificaremur, ita reuelatus fuisse videtur Angelis, vt per ipsum gratiam reciperent. Antecedens probatur primo, authoritate S. Augustini lib. 5. super Genesim ad lit. cap. 19. Secundò, quia Adam in statu innocentiæ habuit fidē venturi Christi. Ergo etiam illam habuerunt Angeli. Tum quia est par ratio. Tum quia Christus est caput Angelorum, & hominum, consequenter sicut homines habuerunt fidem sui capitis, ita etiam illam habere debuerunt Angeli. Tertiò, quia Angeli viatores cognouerunt omnia media necessaria ad finem supernaturalem; sed præcipuum medium ad finem supernaturalem est Incarnationis mysterium. Ergo Angeli viatores cognouerunt Incarnationis mysterium. Quartò, quia Angeli in patria vident mysterium Incarnationis in Verbo. Ergo etiam illud cognouerunt per fidem in via, cū visio succedat fidei. Quintò, quia Prophetæ, à quibus Incarnationis mysterium prædictum, & prædicatum fuit, illuminati sunt ab Angelis. Ergo cognitio istius mysterij præcessit in Angelis.

Respondeo, Antecedēs ab aliquibus Doctoribus, vt à Vasquez 3. par. disp. 49. cap. 6. num. 41. concedi,

sed à quàmpluribus alijs negari; multi enim Doctores apud Vasquez 1. par. disp. 215. existimant Angelis viatoribus reuelatum non fuisse Incarnationis mysterium. Ratio est. Tum quia, ex scriptura non colligitur hoc mysterium ipsis reuelatum fuisse. Tum quia Angeli in termino existẽtes, idest beati, & sancti non cognouerunt mysterium Incarnationis, nisi post Incarnationem, vel peculiarem reuelationem, vt patet ex 1. ad Thimot. 3. *Magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum in spiritu, apparuit Angelis; prædicatum est gentibus*, & cæt. & Ephes. 3. *Sacramentum absconditum à seculis in Deo, quod alijs generationibus non est agnitum, & quod innotuit Angelis per Ecclesiam Dei*. Ergo multo minus cognouerunt illud Angeli viatores, & nondum in termino existentes.

Ad primam probationem antecedentis Respondeo, Augustinum loqui de Angelis beatis, non autem de viatoribus.

Ad secundam negatur consequẽtia. Tum quia Christus venturus erat principaliter propter Adamum, consequenter par fuit, vt ipsi reuelaretur. Tum quia non erat futurus caput Angelorum, nisi post præscientiam peccati Adæ, consequẽter reuelari non debuit Angelis ante peccatum Adæ.

Ad tertiam Respondeo, Incarnationem non esse mediũ necessarium ad finem supernaturalem Angelorũ, quia Christus non venit ob ipsorum salutem, alioquin in Deo prius intenta fuisset salus Angelorum, quàm Incarnatio, cũ intentio finis sit prior intentione, seu electione mediorum.

Ad quartam, ab aliquibus negatur antecedens; sed quicquid sit de antecedente, negatur consequentia, nam multa in patria cognoscuntur, siue in Verbo, siue per peculiares reuelationes, quæ cognita non fuerunt in via; Verum quidem est, quæcunque cognoscuntur in via per fidem, sen obscurè, cognosci postea clarè per visionem in patria, iuxta illud; *Videmus nunc per speculum, & in enigmate; tunc autem facie ad faciem*; non tamen verum est, in via cognosci per fidem, quicquid in patria clarè cognoscimus. Et hinc patet, quomodo intelligendum sit illud axioma, visio succedit fidei.

Ad quintam Respondeo; Prophetas illuminatos fuisse non ab Angelis viatoribus, de quibus hic loquimur, sed ab Angelis in termino existẽtibus; Angeli .n. nõ erant amplius in via, dum mysterium Incarnationis reuelatum fuit Prophetis.

Obijcies quinto, Christus dicitur instaurasse omnia, quæ in Cęlis, & in Terris sunt per sãguinem Crucis; sed per ea, quæ sunt in Cęlis intelliguntur Angeli; per ea, quæ in terra sunt, intelliguntur homines, ergo sicut Christus meruit iustificationẽ hominibus, ita etiam meruit Angelis.

Respondeo primo, Christum dici instaurasse omnia quia, quæ in alijs diuisa erant, cooptauit, & ad se tanquam ad caput reduxit; ipse enim est summa omnium mysteriorum.

Respondeo secundo, Angelos dici instauratos mortes Christi, quia Chri-

Christus sua morte effecit, vt sedes, à quibus Angeli ceciderant, restaurarentur per homines prædestinatos. Alias expositiones affert Vasquez d. 49. cap. 4. num. 26. & seqq.

Obijcies sexto, Christus dicitur reconciliasse, & pacificasse omnia, siue in terris, siue in cęlis Coloss. 1. id autem fieri nō potuisset, nisi Christus Angelis meruisset gratiam, & sanctificationem.

Respondeo, Christum dici reconciliasse omnia, quia sanguine suo extinxit inimicitas inter homines, & Angelos, nam Angeli ad vindictam de nobis pro peccatis sumendam, quotidiè mittebantur; sublato autem peccato per Christi mortem, ablata etiam fuit causa vindictę; consequenter Angeli dicuntur hominibus reconciliati. Ita S. Chrisostom. homil. 3. in eum locum S. Augustinus, Beda, & alij apud Vasquez loco citato.

Obijcies septimo, Apocalips. 12. dicitur *Factum fuisse prælium magnum in cælo, & Michaelem vicisse Draconem in sanguine Agni, idest Christi.* Ergo Christus meruit Angelis gratiam, & alia dona.

Respondeo, in præfato loco sermonem non esse de prælio Michaelis cum Demonibus in Cælo; sed de prelio hominum contra Demones, assistentibus Michaele, & Angelis ad defensionem hominum per secretas inspirationes, & hæc victoria iurè merito adscribitur meritis Christi, & prælium dicitur factum in cęlo, idest in Ecclesia, quam Patres ibidem cælum appellant, ideò benè additur, *Et ipsi*, idest, homines, vicerunt eum, videlicet Demonem, propter sanguinem Agni.

Obijcies octauo, Christus vocatur redemptor hominum, & Angelorum ex S. Bernardo sermon. 22. in Cantica.

Respondeo, Christum vocari redemptorem Angelorum, non secundum humanitatem, sed secundum diuinitatem; quia Angeli gratiam à Deo acceperunt, non autem ex meritis Christi, ex quibus homines illam acceperunt, vt benè Vasquez loco citato cap. 5. num. 39.

QVÆ-

QVÆSTIO DECIMA TERTIA.

De Satisfactione Christi.

IN hac Quæstione explicabo primò, An Christus sufficienter satisfecerit pro peccatis quoad culpam, & quoad pœnam. Secundò, An satisfactio Christi fuerit infinita, & in quo posita sit infinitas satisfactionis. Tertiò, An Christus satisfecerit ex iustitia, & ex rigore iustitiæ.

Punctum Primum.

An satisfactio Christi non solum fuerit sufficiens ad satisfaciendum pro peccatis quoad culpam, & quoad pœnam, verum etiam superabundans.

1 *Christus sufficienter satisfecit pro peccatis totius Mundi.*

2 *Satisfactiones Christi non applicantur hominibus independenter à susceptione Sacramētorum, vel exercitio bonorum operum.*

3 *Satisfactio etiam ex se fuit æqualis diuinæ offensæ.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus sufficienter satisfecit pro peccatis totius Mundi quo ad culpam, & quo ad pœnam. Ratio est primò, quia ita expressè habetur in scriptura, Psal. 129. *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio, & ipse redimet Israel ex oībus iniquitatibus eius.* Isaiæ 53. *Vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus.* 1. ad Tim. 2. *Dedit Redemptionem se ipsū pro omnib.* Roman. 5. *Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ.* ad Titū 2. *Qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab iniquitate.* 1. Ioannis 1. *Sanguis Iesu Christi filij eius emundat nos ab omni peccato*, & cap. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam totius Mundi*; idem habetur alibi pluribus in locis.

Se-

Secundò, quia satisfactio Christi fuit infiniti valoris, vt infra probabo. Ergo fuit sufficiens ad tollenda peccata quoad culpam, & quoad pœnam. Ita communiter Doctores, tam veteres, quam recentiores, cõtra Scotum in 3. disp. 19. & 20. Durandum ibidem, & alios asserentes actiones Christi secundum se, & præcisa liberali Dei acceptatione, non fuisse sufficientes ad satisfaciendum Deo.

Obijcies, homines non saluantur præcisè ob actiones Christi satisfactorias, nisi etiam ipsi pia præstent opera. Ergo Christus non satisfecit sufficienter pro peccatis hominum.

2 Respondeo, Christum sufficiẽter satisfecisse; sed satisfactiones Christi non applicari hominibus independenter à susceptione Sacramẽtorum, vel exercitio bonorum operum. Ratio est primò, quia sic Deus decreuit, Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit, qui non crediderit condemnabitur.* Ioannis 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine eius.* & 2. Corinth. 7. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.*

Secundò, quia ita decebat diuinã prouidentiam statuere, ne ansa, & occasio peccandi præberetur hominibus, qui si nouissent non opus esse vlla sua cooperatione ad salutem, liberè prolapsi fuissent in multa peccatorum genera, à quibus modo retrahuntur, scientes se illorum remissionem minimè consecuturos absq; sua cooperatione.

Tertiò, quia id facit ad maiorem Christi gloriam, vt homines ad participationem meritorum Christi nõ admittantur, nisi præuia professione fidei in ipsum, & retractatione peccatorum.

Quartò, quia id arguit maiorem vim, & efficaciam meritorum Christi, cum non solum pro nobis satisfecerit, verum etiam nos effecerit cooperatores ipsius ad nostram salutẽ. Neq; hinc quicquam detrahitur virtuti, & officio redemptoris, quia officium redemptoris consistit in exhibitione satisfactionis debitę pro peccatis, quam Christus solus exhibuit, non autem in ipsa satisfactionis applicatione præcisè, ad quam etiam nos cooperamur.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Satisfactio Christi nõ solum ex acceptatione Dei, verum etiã ex se, & ex proprio valore fuit æqualis diuinæ offensæ; imò superabundans. Ita Suarez d. 4. sect. 3. Valentia d. 1. q. 1. pun. 5. Becanus cap. 15. n. 6. Vasq. d. 5. cap. 2. Tannerus d. 1. q. 2. dub. 2. n. 64. Aluarez d. 4. & alij cõmuniter. Ratio est primo, quia Psal. 129. dicitur, *Copiosa apud eum redemptio.* Roman. 5. *Sed non sicut delictum, ita & donum; si enim vnius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abundauit*, &c. & infra, *Vbi abundauit delictum, superabundauit gratia.*

Secundò, quia in Extrauag. Vnigenitus definitum est, vnam guttam Christi sanguinis, propter vnionem cum diuino Verbo, suffecisse pro redemptione totius humani generis; vnio-

vbi notanda est illa dictio, *Propter*, quæ indicat condignitatem, & abundantiam istius valoris pendere ab vnione naturæ cum Verbo diuino.

Tertiò, quia satisfactio Christi fuit infinita; fundatur enim in merito Christi, quod fuit infinitum. Ergo fuit superabundans, & longè excedens offensam compensandam.

Confirmatur, quia valor operum Christi est infinitus simpliciter; offensa verò, & malitia est simpliciter finita, & solum secundum quid infinita, ratione obiecti, seu personæ offensæ, quæ solum extrinsecè afficit actum, terminando eius tendētiam, & habitudinem, vt dictum est de peccatis; sed infinitum simpliciter excedit infinities finitū simpliciter, cum finiti ad infinitum non sit comparatio. Ergo satisfactio Christi nō solum fuit æquiualens diuinæ offensæ, verum etiam condigna, & superabundās, vt benè Tan. n. 108. & alij.

Obijcies primò, Christus, vt homo, nō potuit reddere Deo æquiualens, seu condignas, & æquales gratias pro beneficijs, quæ à Deo accepit; sicut enim filij non possunt reddere æquiualēs parētibus ex Arist. 8. Ethicor. cap. 3. Ita neque Christus potuit reddere Deo æquiualens. Ergo multo minus potuit reddere æquiualens pro alienis offensis.

Respōnderi potest primò, negando antecedens; cum enim opera Christi essent infiniti valoris, & infinitæ compensationis, valere potuerunt ad compensanda omnia beneficia, nam quod infinitum est in aliquo genere, inseruire potest omnibus in eodem genere.

Responderi potest secundò, negando consequentiam, quamuis n. aliquis aliquādo nequeat cōdignas, & æquales gratias reddere Principi pro beneficijs ab ipso acceptis, nihilominus fieri potest, vt satisfaciat pro debito alterius, dum debitum alterius, pro quo satisfacit, est minus, quam beneficium, quod ipse accepit.

Obijcies secundò, pœna cuiuslibet peccati mortalis est infinita, saltem extensiuè; duratura enim est in æternum; sed omnis passio Christi fuit finita. Ergo non fuit æquiualens satisfactio pro peccatis.

Respōdeo, passionem Christi non fuisse infinitā physicè, & entitatiuè; sed moraliter quoad valorem, & hoc pacto fuisse condignam, & superabundantem satisfactionem.

Obijcies tertiò, tantum displicet Deo peccatum, quantum ei placet propria bonitas (quantum enim quis diligit aliquod bonum, tanto detestatur malum illi oppositum, & illius boni destructiuum; peccatum autem est oppositum diuinæ bonitati, eamque, quantum in se est, destruit) sed opera Christi non tantum placent Deo, quantum ei placet propria bonitas. Ergo opera Christi non tantū placent Deo, quantum ei displicet peccatum. Ergo non sunt condigna, & æquiualens satisfactio.

Respondeo negando maiorem propositionem; magis enim Deo placet propria bonitas, quam displiceat peccatum; nam peccatum nō est verè, & propriè destructiuum bonitatis diuinæ, nec bonitas diuina destrui potest ob vllum peccatum, licet pec-

peccatum dicatur destructiuũ Dei, loquendo impropriè,& imputatiuè.

Obijcies quarto, si Christus per impossibile peccasset, non potuisset pro se ipso satisfactionẽ condignam, & æquiualentẽ exhibere. Ergo multo minus potuit illam exhibere pro alijs.

Respondeo, dato per impossibile illo antecedenti,negandam esse consequentiam. Ratio disparitatis est, quia si per impossibile humanitas Christi peccasset, fuisset inimica Dei; consequenter durante peccato non potuisset condignè satisfacere Deo; dum autem humanitas Christi pro nobis satisfecit, non erat inimica, sed grata Deo; cõsequenter condignam, & æqualem satisfactionem exhibere potuit,posita ipsius vnione cum Verbo.

Obijcies quinto, Actus suam speciem, & essentiam accipit ab obiecto, non à persona operante. Ergo satisfactio Christi non ob id dicenda est infinita; eo quod sit operatio personæ infinitæ. Ergo non est abundans satisfactio, & non est maior, quam sit offensa Deo facta.

Respondeo actum magis accipere suam entitatem specificam, & indiuidualem ab ipso operante; quam ab obiecto; nam obiectum extrinsecè solũ se habet, & terminat actum; persona verò operans per se influit in actum, eique suum esse confert. Ob id actus non sumit denominationem ab obiecto, sed à persona operante; consequenter actus non dicitur humanus, eo quod versetur circa hominem,sed quia elicitur ab homine, & actus non dicitur diuinus, eo quod versetur circa Deum, sed quia producitur à Deo,vt dictum est de merito Christi.

Obijcies sexto, si satisfactio Christi fuit æqualis offensæ, vel superabundans, sequitur tot homines saluandos esse post lapsum Adæ, quot saluati fuissent in statu innocentiæ; hoc autem non videtur admittendũ, quia opera hominis efficaciora fuissent ad merendum in statu innocentiæ, ex S. Thoma 1. par. quæst. 95. art. 4.

Respondent aliqui Doctores concedendo sequelam;quia licet in statu innocẽtiæ pauciores damnati fuissent, fortè tamen non tot homines tunc nati fuissent, quot modò nascũtur ad perficiendum prædestinatorum numerum.

Ego verò respondeo abundantiã satisfactionis Christi saluari, siue plures, siue pauciores homines re ipsa saluentur; ipsa enim sufficit ad saluandos infinitos homines.

Punctum Secundum.

An satisfactio Christi fuerit infinita, & in quo consistat ista infinitas satisfactionis.

1 *Satisfactio Christi fuit infinita simpliciter.*

2 *Satisfactione infinita opus non fuit ad satisfaciendum pro peccatis.*

3 *Satisfactionis infinitas est moralis quadam æstimatio, communicata operibus Christi à persona infinita Christi.*

4 *Valor operum Christi non est ens rationis.*

5 *Infinitas valoris operum Christi non est entitas aliqua realis.*

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 Satisfactio Christi fuit infinita simpliciter. Ratio est primo, quia valor, & meritum operationum Christi fuit infinitum. Ergo etiam infinita fuit ipsius satisfactio; nam eadem actio fuit meritoria, & satisfactoria; meritoria, quia Christus per illam meruit nobis gratiã iustificantem; satisfactoria, quia mediante gratia iustificante debet peccata.

Secundò, quia sic definitum fuit in Extrauag. Vnigenitus, superius citata.

Tertiò, quia tam persona satisfaciens est infinitæ dignitatis, quam res in cruce oblata. Ergo satisfactio Christi fuit infinita; dignitas enim, & valor actionis maximè pendet à dignitate personæ, quæ in actum redundat, ipsumque moraliter afficit, & dignificat.

Quartò, quia si satisfactio Christi non esset infinita, peccata absolutè loquendo adeò multiplicari, & crescere potuissent, vt pro ipsis sufficiēs non esset satisfactio exhibita; omne enim finitum adeò augeri potest, vt alterum finitum æquet, vel etiam superet; sed consequens aduersatur scripturæ, Sanctis Patribus, & rationibus in præcedenti puncto allatis. Ergo &c. Ita communiter Doctores.

Obijcies primo, operationes Christi pluribus profuerunt quoad meritum, quam quoad satisfactionem; Christus enim non solum meruit hominibus, verum etiam sibi, & Angelis, vt dictum est quæst. præcedente, & tamen non satisfecit pro Angelis. Ergo satisfactio Christi non est infinita, alioquin non esset minor merito; vnum enim infinitum non est maius, vel minus alio.

Respondeo negando consequentiam; quamuis enim meritum latius pateat, quam satisfactio; satisfactio tamen in suo genere est infinita; quia non tot hominibus prodest, quin pluribus prodesse possit, & comparatio non est inter infinita diuersi generis, vt est meritum, & satisfactio; sed inter ea, quæ sunt eiusdem generis; sicut enim non valet dicere, plura cadunt sub sciētiam diuinam, quam sub ipsius potentiam. Ergo potentia Dei non est infinita; ita non valet dicere, meritum Christi latius patet, quam satisfactio. Ergo satisfactio non est infinita.

Alias obiectiones attuli supra, dum loquerer de valore, & merito.

2 Quæres, Vtrum ad satisfaciendum pro peccatis re ipsa opus fuerit infinita satisfactione.

Respondetur negatiuè, absolutè loquendo, iuxta sententiam Vasquez 3. par. disp. 6. cap. 2. Suarez disp. 4. sect. 4. Tanneri q. 2. dub. 3. num. 95. & aliorum. Ratio est, quia malitia, seu offensa peccati non est infinita intrinsecè, seu entitatiuè, vel quoad intensionem, vel extensionem. Ergo ad ipsam tollendam, absolutè loquēdo, non requirebatur satisfactio infinita; consequenter operationes Christi sufficientes fuissent ad satisfaciendum pro peccatis, etiamsi valor, & satisfactio ipsarum esset finita, præsertim cum valor satisfactionis Christi, ex persona satisfaciente desumptus, maior sit, quã malitia peccati desumpta ex persona offensa; nam persona intrinsecè quasi, & per mo-

modum formæ afficit, & moraliter informat actum; obiectum verò afficit solum extrinsecè, & terminatiuè. Deinde etiãsi admitteremus dignitatem actionis non esse maiorem ob dignitatem personę operantis, quam sit grauitas malitiæ ob personam offensam, nihilominus cum malitia peccati sit finita, vt suppono ex dictis de peccatis, Christus potuisset tot actus elicere, vt æquarent satisfactionem Deo debita; nam quodlibet finitum additione maioris fit maius, ita vt alterum æquare, vel etiam superare possit, vide supradicta quæstione 1.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 INfinitas satisfactionis nihil aliud esse videtur, quam moralis quædã æstimatio, seu perfectio communicata operibus Christi per denominationem extrinsecam, desumptam à persona infinita, per quam actiones personæ infinitæ infinitam æstimationem recipiunt. Ratio est, tum quia aliter commodè explicari non potest infinitas satisfactionis. Tum quia sicut valor monetæ, non solum consistit in qualitate materiæ, verum etiam in denominatione extrinseca desumpta à voluntate Principis talem ei æstimationem, & valorem imponentis; ita multo magis valor operationum Christi consisteré debet in denominatione extrinsecà desumpta à persona Christi infinita moraliter influente, & communicante suam dignitatem actionibus suis. Ita Albertin. tom. 1. princip. 1. corollar. 18. num. 4. Tannerus tom. 4. disp. 1. quæst. 2. dub. 3. num. 111. Puteanus quæst. 1. art. 2. dub. 6. sub finem.

4 Ex quo sequitur primo, valorem operum Christi non esse formaliter ens rationis seu respectum rationis; quia ens rationis formaliter non existit, nisi cogitante, seu fingente intellectu; actiones autẽ Christi infinitum habent valorem, etiam nullo cogitante intellectu. Ita Doctores citati, quicquid in contrariũ sentiat Vasq. 1. 2. to. 1. d. 95. n. 49.

5 Secundò, infinitatem valoris operum Christi non esse entitatem aliquam realem, & phyisicam; nam operationes satisfactoriæ Christi fuerunt actiones humanæ elicitæ, vel imperatæ ab anima Christi; anima autem Christi non elicuit entitatem infinitam. Ita Valentia 3. parte tom. 4. disp. 1. q. 1. pun. 5. Suarez loco citato, Tannerus, & alij.

Ex quo etiam licet inferre, huiusmodi valorem non esse aliquem modũ realem intrinsecũ operibus Christi. Tum quia intelligi non potest, quomodo entitas aliqua infinita cõmunicetur singulis Christi actionibus. Tum quia personalitas, seu subsistentia non communicat actui aliquem peculiarem modũ distinctum ab entitate, quam actus habet à suis principijs immediatis elicientibus. Ita Albertinus, & Tann. locis citatis.

Punctum Tertium.

An Christus satisfecerit ex iustitia commutatiua, & ex rigore iustitiæ.

1 *Iustitia quotuplex sit, & quanam condi-*

conditiones ad iustitiam commutatiuam requirantur.

2 *Christus satisfecit ex iustitia latè accepta.*

3 *Christus non satisfecit ex iustitia commutatiua strictè accepta.*

4 *Satisfactio Christi fuit de rigore iustitiæ latè, & non strictè accepta.*

5 *Deus acceptare debuit satisfactionem Christi.*

6 *Purus homo non potuit condignè ad æqualitatem, & ex rigore iustitiæ satisfacere Deo.*

7 *Imò neque id facere potuisset de potentia Dei absoluta.*

1 PRo solutione notandũ est primo, iustitiam distingui in legalem, distributiuam, & commutatiuam. Legalis est virtus respiciens, & procurans bonum commune. Distributiua est illa, qua vnicuiq; datur id, quod ei debetur, seruata proportione, seu conditione personarũ. Iustitia commutatiua est virtus, qua cuique traditur ad æqualitatẽ, quod debetur. Vide, quæ tradidi de contractibus.

Notandum est secundo, ad iustitiam commutatiuam strictè acceptam requiri primo, vt sit inter duas personas distinctas. Ob id S.Thomas 2. 2. quæst. 58. art. 2. ait ad iustitiã propriè dictam requiri diuersitatem suppositorum. Secundò, vt vtraque persona sit sui iuris. Ob id inter patrem, & filium, inter dominum, & seruum, regulariter loquendo, non reperitur iustitia, quia filius, & serui non solent esse sui iuris; sed sub potestate patris, & domini existere solent; cõsequenter qua in parte non sunt sui iuris, non reperitur inter ipsos iustitia. Tertiò, vt vna teneatur alteri reddere ius suum ad æqualitatem.

Dixi, ad iustitiã commutatiuam strictè acceptam, quia si loquamur de iustitia commutatiua latè accepta, non tot conditiones ad ipsam requiruntur; primo enim sufficit, vt sit inter duos, etiamsi alter non sit omninò sui iuris, & potestatis. Secundò, vt alter alteri reddat æquale, etiamsi fortè ad hoc non teneatur ex perfecta iustitia.

His positis duplex est Doctorum sententia circa propositam difficultatem. Prima affirmat, Christũ satisfecisse ex vera, & propriè accepta iustitia. Ita Bannes 2. 2. quæst. 57. art. 4. Suarez disp. 4. sect. 5. Tannerus d. 1. quæst. 2. dub. 5. num. 194. Aluarez disp. 4. concl. 1. & alij.

Secũda negat, Christũ satisfecisse Deo ex vera, & perfecta iustitia. Ita Vasquez 3. par. d. 7. cap. 2. & seqq.

PRIMA PROPOSITIO.

CHristus satisfecit Deo ex iustitia commutatiua non strictè, sed latè accepta. Ita Vasquez disp. 7. & 8. Becanus c. 15. num. 12. Puteanus quæst. 1. art. 2. dub. 3. concl. 3. & alij.

2 Hęc propositio duas habet partes. Prima est, Christum satisfecisse ex iustitia latè accepta. Ratio est primo, quia præmium Christo collatum appellatur corona iustitiæ, & Deus cõferens vocatur iustus iudex. 2. Timot. 4. *Bonum certamen certaui, cursum consumaui, fidem seruaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex.* Se-

Secundò, quia Romanor. 4. dicitur, *Ei autem, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum*.

Tertiò, quia ad iustitiam commutatiuam pertinet præstare satisfactionem æqualem debito; Christus autem præstitit Deo satisfactionem æqualem debito.

Quartò, quia Christus vel satisfecit ex iustitia legali, vel ex distributiua, vel ex commutatiua; sed non satisfecit ex iustitia legali, & distributiua, vt colligitur ex propria illarum natura. Ergo satisfecit ex commutatiua.

Quintò, ad iustitiam latè acceptã sufficit primò, vt alter alteri ad æqualitatem reddat, quod ei debetur. Secũdò, vt res agatur inter duos, etiãsi alter non sit omninò sui iuris; sed istæ duæ conditiones reperiuntur in satisfactione Christi; Christus enim non solum æqualem, verum etiam superabundantem satisfactionẽ reddidit Deo pro peccatis hominum, vt supra probatum est. Præterea satisfactio est inter duos, seu inter diuersas personas, saltem in genere moris; quia persona Verbi, vt subsistens in natura humana, condignam satisfactionem præstitit Deo, seu personis Sanctissimæ Trinitatis, vt subsistentibus in natura diuina.

Obijcies primò, eiusdem ad se ipsum non est satisfactio. Ergo Christus non potuit vllo pacto satisfacere Deo, alioquin sibi satisfecisset; nam licet persona Verbi distinguatur realiter à persona Patris, & à persona Spiritus Sancti, non tamen realiter distinguitur à se ipsa, cui etiam satisfactio præstanda erat; consequẽter Christus non potuit satisfacere Deo ex iustitia; cum enim satisfactio præstanda esset illi, qui offensus fuerat, cumq; non solum offensa fuisset persona Patris, & Spiritus Sancti, verum etiam persona Filij, seu Verbi non potuisse vllo modo ex iustitia satisfacere Deo; cum eadẽ persona Verbi subsisteret in natura humana, & diuina, & consequenter non esset distinctio inter satisfacientem, & eum, cui prę statur satisfactio.

Respondent Pesantius q. 1. art. 2. disp. 6. num. 4. Tannerus disp. 1. q. 2. dub. 5. num. 217. & alij, in Christo fuisse distinctionem naturarum, & hanc distinctionem sufficere ad iustitiam, licet Aristoteles aliter senserit, quia ignorabat duas naturas posse subsistere in eodem supposito.

Ego respondeo, personam Verbi dupliciter spectari posse. Primò, in genere entis, & sic nihil est aliud, quam persona Verbi, quæ est idem cum diuina essentia; sicque non datur distinctio inter ipsum Verbum in vtraque natura subsistens, seu inter ipsum, & essentiam diuinam, cui satisfaciendum erat, licet detur realis distinctio inter ipsum, & alias personas. Secundò, in genere moris, seu formaliter, quatenus est persona terminans naturam humanam, & perficiens, ac dignificans ipsius operationes. Persona Verbi non satisfecit priori modo, sed posteriori; vt sic enim potuit satisfacere Deo, quia censetur duplex persona in genere moris; eiusdem autem ad se ipsum nõ est satisfactio, dum est eadem persona physicè, & moraliter, secus dum est duplex in gene-

re moris. Ita Putean. q. 1. art. 2. dub. 4. sub finem, Tanner. d. 1. q. 2. dub. 5. num. 241.

Hinc patet, quomodo respondendum sit ijs, qui ad iustitiam requirunt perfectam alteritatem, idest distinctionem personarum, & propriũ ius, & potestatem satisfacientis ad personam, cui præstatur satisfactio.

Obijcies secundò, satisfactio Christi debita erat ex præcepto diuino. Ergo non potuit inseruire ad satisfaciendum pro alio debito iustitiæ. Respondeo satisfactionem Christi profuisse ad satisfaciendum pro debito iustitiæ. Tum quia præcipiebatur à Deo ratione satisfactionis. Tum quia nihil obstat, quo minus vno actu possimus aliquando satisfacere duplici obligationi iustitiæ; vt dum quis restituit equum, quem abstulerat, irrogando iniuriam conductori equi, & domino equi; aut dum quis Neapolim pergit stipendio cõductus, & nihilominus ab alio accipit pecuniam, vt Neapolim ducat equum, vel epistolam deferat. Ita Pesantius d. 2. q. 1. art. 2. Tannerus nu. 239. & alij.

3 Secunda pars propositionis est, Christum non satisfecisse ex iustitia commutatiua strictè accepta. Ratio est, quia ad iustitiam propriè acceptam requiritur, vt sit inter personas, quæ sint sui iuris, & vt id, quod traditur, sit dãtis, & desinat esse ipsius, incipiat verò esse accipientis; sed Christus, vt homo, non erat sui iuris, & vt Deus non poterat satisfacere (quia nulli subijci potest) præterea Christus nihil habebat, quod non esset Dei, cum nihil existat, quod Deo non subijciatur titulo creationis, cõseruationis, & pleni dominij, iuxta illud Apostoli, *Quis enim prior dedit ei, & quid habet homo, quod non accepisti?* & licet in actionibus Christi spectetur non solum entitas, verum etiam vitalitas, libertas, & meritum, quæ solum ab humana Christi natura pendẽt; nihilominus quia istæ formalitates nõ sũt entitates distinctæ à satisfactione spectata secundum entitatem realem, Christus non potuit aliquid offerre Deo, quod de nouo acquireretur Deo, & in ipsius dominium de nouo transiret. Ita Vasq. d. 8. c. 5. & 8. Putean. & alij, quicquid in contrarium dicant Tannerus loco citato nu. 221. & 233. Valentia d. 1. q. 4. pun. 5. ad 4.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Christus satisfecit Deo de rigore iustitiæ latè acceptę. Ratio est primò, quia ad satisfaciendũ ex rigore iustitiæ latè acceptæ opus est, vt satisfactio sit ad alterum, & sit æqualis offensæ; satisfactio autem Christi fuit ad alterum, & fuit ęqualis offensæ, vt in præcedentibus docui. Secundò, quia ille satisfacit de rigore iustitiæ, qui tam copiosam exhibet satisfactionem, vt secundum rigorem iustitiæ maior ab ipso exigi non possit; Christus autem exhibuit adeò copiosam satisfactionem, vt maior ab ipso exigi non possit; nam ipsius satisfactio fuit infinita; nihil autem dari potest maius infinito. Ita Becanus loco citato, Vasq. d. 7. cap. 2. & seqq. & d. 8. cap. 2. & alij, quos in prima propositione adduxi.

Dixi, de rigore iustitiæ latè acceptæ, vt indicarem, Christum non sa-

tisfecisse de rigore iustitiæ perfectę, & strictè acceptæ, vt voluerunt Suar. d.4. sect.6. Tannerus n. 264. & alij, asserentes rigorem iustitiæ accipi pro perfecta iustitia.

5 Quæres primo, vtrū Deus debuerit, seu obligatus fuerit acceptare satisfactionem Christi.

Respondeo affirmatiue. Ratio est primò, quia Deus stare debuit pacto, seu promissioni factæ Christó præuiso, seu existenti in præscientia Dei. Isaiæ 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur.* Et Psal. 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam.*

Secundò, quia Christi satisfactio in suo genere fuit infinita simpliciter. Ergo continebat formaliter, aut virtualiter omnem perfectionem in ratione satisfactionis possibile, perfectio autem satisfactionis est, vt acceptari debeat, saltem si condigna sit, & abundans. Ita Suarez disp.4. sect. 5. Pesantius 3. par. q. 1. art. 2. disp. 6. ad finem num. 5. Tannerus disp. 1. quæst. 2. dub. 7. num. 275. Puteanus quæst. 1. art. 2. dub. 3. ad finem, & alij contra Sotū in 4. d. 19. quæst. 1. art. 2. Valentiam disp. 1. quæst. 1. pun. 5. & alios.

Ex quo sequitur, Deum fore infidelem, seu iniustum, si non remuneraret opera Christi satisfactoria; tenetur enim stare promissis, supposita promissione, quæ ab initio fuit voluntatis, post factum verò dici potest necessitatis.

Obijcies, Christus ante mortem orauit Deū, vt dignaretur acceptare mortem, & Passionem suam. Ioann. 17. *Pater venit hora, clarifica filium tuum*, & Hæbreor. 5. Ergo signum est ipsius passionem non fuisse satisfactoriam de rigore iustitiæ, nec Deū obligatū fuisse ad illam acceptandā.

Respondeo negando consequentiam, Christus enim non orauit, eo quod suæ operationes imperfectæ essent, sed quia oratio ipsius erat medium necessarium ad redemptionē, iuxta illud Psal. 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ*: aut quia ita opus erat ad nostrū exēplū, vt infra dicam de oratione Christi.

6 Quæres secundò, vtrum sicut Christus satisfecit Deo cōdignè ad æqualitatem, & ex rigore iustitiæ, ita etiam eidem satisfacere potuerit purus homo, seu pura creatura.

Respondeo negatiuè cum Suar. d. 4. sect. 7. Valentia d. 1. q. 1. pun. 5. Vasq. disp. 2. cap. 5. num. 50. & d. 4. c. 3. n. 17. Pesan. q. 1. art. 2. d. 4. concl. 1. Puteano q. 1. art. 2. dub. 7. & 8. Tannero d. 1. q. 2. dub. 8. n. 279. & seqq. Altisiodorensi, Gulielmo Parisiensi, Alexandro, Durando, Scoto, Abulensi, Ferrariensi, & alijs apud Vasquez loco cit. cap. 3. nu. 17. & apud alios præcitatos Doctores. Ratio est primo, quia ita sentiūt Patres, vt Basilius in Psal. 28. ibi, *Redimit homo, non homo nudus, sed homo Deus, Iesus Christus, quia nullus alius poterat condignum offerre pretium.* Idem docent Athanasius, Cyrillus, & alij apud Vasq. & apud alios præf. Doct. Secūdò, quia grauitas offensæ, & iniuriæ per se, & cęteris paribus crescit ex dignitate personæ offensæ, & ex vilitate offendētis; valor aūt satisfactionis crescit ex dignitate personæ satisfacientis, & minuitur ex dignitate personę of-

fensæ. Ergo vt satisfactio sit æqualis offensæ, dignitas personæ satisfacientis debet esse æqualis personæ offensæ, vel saltem inæqualitas satisfacientis aliundè compensari debet. Sed in nostro casu inter personã offensam, & hominem satisfacientem non potest esse æqualis dignitas, & inæqualitas non potest per vlla dona creata compensari, cum omnia dona creata sint finita, nec attingere possint dignitatem infinitæ personæ, vtpotè inferioris ordinis. Ergo purus homo, seu pura creatura non potest condignam Deo satisfactionem exhibere pro offensa, seu pro peccatis humani generis.

Dices primò, contra istam secundam rationem. Minus peccatum committit is, qui nummum aureum surripit Principi, quam qui eandem pecuniæ summam surripit personæ inopi, ac vili. Ergo grauitas offensæ non crescit ex dignitate personæ offensæ.

Respondeo, grauitatem iniuriæ, & offensæ per se, & cæteribus paribus crescere ex dignitate personæ offensæ; in hoc autem casu non sunt cetera paria, quia Princeps minus ægrè fert sibi aureum auferri, quam ferat inops, & vilis persona.

Dices secundò, inferior potest superiori condignam satisfactionem exhibere, vt quotidiana cernimus experientia inter plebeiũ, & magnatem. Ergo etiam homo potest Deo condignam satisfactionem præstare.

Respondeo negando consequentiam; cum enim offensa, quam homo intulit, sit superioris ordinis, & homo infinitè distet à Deo, non potest præstare satisfactionem, quę censeatur condigna, & æqualis offensæ. Vide quæ in simili supradixi q. 1. p. 4. dub. 2. ad finem n. 4.

7 Maior difficultas est, Vtrum homo purus in gratia Dei constitutus, potuisset saltem de potentia Dei absoluta satisfacere aliquo modo de condigno, & ex iustitia pro peccatis aliorum mortalibus.

Respondeo negatiuè cum Vasq. 3. par. disp. 4. cap. 1. num. 8. & c. 2. num. 13. & alijs etiam accedente Dei promissione. Ratio est, quia purus homo infinitè distat à Deo. Ergo nunquam potest condignam satisfactionem Deo præstare; valor .n. satisfactionis minuitur ex vilitate satisfacientis, & grauitas offensæ crescit ex vilitate offendentis, & dignitate personæ offensæ. Ita Vasquez loco citato, Pesantius, & alij, quos retuli q. 1. contrarium docent Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 4. Suarez d. 4. sect. 6. Tannerus d. 1. q. 2. dub. 8. nu. 289. & alij, quorũ opinio probabilis est, si intelligatur nõ de absoluta, & perfecta cõdignitate, sed de satisfactione habente aliquam proportionem, potuisset enim Deus purum aliquem hominem cõstituere caput aliorum, eique gratiam peculiarem conferre, ad perfectissimos charitatis actus eliciendos, qui licet non habuissent perfectam, & absolutam condignitatem ad satisfaciendum, aliquam tamen habuissent.

An autẽ homo aliqua ratione satisfacere possit pro peccatis proprijs mortalibus, aut venialibus, patet ex dictis de pœnitentia, & videri potest Vasquez disp. 3.

QVÆ-

QVÆSTIO DECIMA QVARTA

De Subiectione Christi.

IN hac Quæstione explicabo primò, An Christus dici possit subiectus Deo, & legi diuinæ, aut alijs legibus. Secundò, An vocari possit seruus.

Punctum Primum.

An Christus dici possit subiectus Deo, & Legi diuinæ, aut alijs legibus.

1 *Christus secundum humanam naturam subiectus fuit Deo.*
2 *Christus secundum humanam naturam subiectus fuit sibi ipsi, vt Deo.*
3 *Lex obligat sub reatu peccati, dum subiectum est capax peccati.*
4 *Christus obstrictus fuit præcepto moriendi.*
5 *Christus subiectus fuit præceptis sibi peculiariter traditis, non autẽ alijs.*
6 *Christus subiectus non fuit Legi Mosaicæ.*
7 *Lex Antiqua cur à Christo seruata fuerit.*
8 *Christus non violauit Sabbati præceptum.*
9 *Legi Euangelicæ Christus subiectus non fuit.*
10 *Legi naturali Christus subiectus fuit.*
11 *Legi humanæ Christus subiectus non fuit.*

Bon. de Incarnat.

IN hoc puncto prius ostendam an Christus subiectus fuerit Deo, & legi diuinæ. Secundò, legi naturali. Tertiò, legi humanæ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus secundum humanam naturã fuit subiectus Deo. Ratio est primò, quia sic habetur in scriptura, 1. Corint. 15. *Cum autem subiecta fuerint illi omnia, tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus*; adhibetur autem verbum futurum, *erit*, non quia Christus non sit nunc Deo subiectus, sed quia tunc plenè subiectus erit, non solum in se, verum etiam in membris suis.

Secundò, quia Christus vocatur minor Patre. Ioannis 14. *Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad Patrem, quia Pater maior me est*; sed hoc intelligitur secũdũ humanitatẽ, vt benè S. Augustinus lib. 1. de Trinitate cap. 7. Ergo Christus minor est Patre secundum humanitatem;

consequenter illi subiectus est secundum humanitatem. Tertiò, quia Christus secundum humanitatem est creatura. Ergo necessario dependet à Deo, consequenter illi subiectus est secundum humanam naturam; omnis enim creatura Deo subiecta est, & à Dei nutu, & voluntate pendet. Ita cōmuniter Doctores.

2 Hinc sequitur primo, Christum secundum humanam naturam, non solum subiectum fuisse Deo Patri, ac Spiritui Sancto, verum etiam sibi ipsi, vt Deo.

Obijcies contra hanc illationem, subiectio arguit distinctionem suppositorum, cum subiectio nō sit nisi inter plures; sed huiusmodi distinctio esse non potest inter Christum, & Verbum, cum sit vnum, & idem suppositū Verbi, & Christi; Ergo Christus nō potuit dici subiectus sibi ipsi.

Respōdeo, arguere distinctionem suppositorum, quoties non additur limitatio; subiectio enim esse non solet, nisi inter plures; propterea Christus dici non potest subiectus Deo, aut Verbo, aut Filio, aut sibi ipsi, nisi addatur limitatio, secundum humanitatē; si verò addatur limitatio, fieri potest, vt non arguat distinctionem suppositorum, vt si dicatur, homo secundum partem inferiorem est subiectus parti superiori.

Secundò, sequitur Christum secundum humanam naturam subiectū fuisse præceptis diuinis sibi peculiariter à Deo impositis, seu sibi accomodatis. Ratio est, tum quia Christus secundum humanam naturam subiectus erat Deo. Ergo obligari poterat præceptis diuinis. Tum quia natura humana non potuit sibi ipsi esse regula agendorum; hoc enim solius Dei proprium est.

Obijcies, lex obligat sub reatu peccati; Sed Christus obligari non poterat sub reatu peccati, cum esset incapax peccati. Ergo Christus obligari non potuit præceptis diuinis. Ergo Christus subiectus nō fuit præceptis diuinis.

3 Respondeo, legem, regulariter loquendo, obligare sub reatu peccati, modo subiectum legis sit capax peccati; si vero subiectum non sit capax peccati, lex quidem ipsum obligat, & dirigit, sed non sub reatu, consequenter Christus ligabatur præceptis diuinis sibi peculiariter impositis, & sibi accomodatis, non tamen sub reatu, vt benè Becanus cap. 16. quæst. 1. num. 4.

4 Ex quo infertur Christum obligatum fuisse præcepto moriendi, quia hoc ei specialiter impositū erat Philip. 2. *Factus obediens vsque ad mortem*. Roman. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi, ita per vnius obedientiam iusti constituentur multi*; vera autem obedientia supponit præceptum propriè dictum, Ioann. 10. *Hoc mandatum accepi à Patre*, & Ioann. 14. *Sicut mādatum dedit mihi Pater, sic facio.* Ita S. Thomas 3. p. quæst. 47. art. 2. Suarez disp. 43. sect. 3. col. 2. Becanus cap. 16. quæst. 1. & alij contra Paludanum in 3. disp. 12. quæst. 2. art. 3. & alios apud Suarez loco cit.

Dices primo, Christus mortuus est ex charitate, quæ perfectior est virtus, quam obedientia, Ioann. 15. *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis*, & Ephes. 5. *Ambulate in dilectio-*

ne,

ne, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem. Ergo Christus mortuus non est ex obedientia, nec habuit præceptum moriendi.

Respondeo Christum mortuum esse ex charitate, & ex obedientia; potuit enim mori ex vtroq; motiuo, cum vnum motiuum non sit alteri contrarium.

Dices secundo, Christus non habuit præceptum propriè dictum resurgendi. Ergo neque habuit præceptum moriendi; præsertim cum in libera ipsius potestate positum esse videretur mori, & resurgere; aut non magis diceretur accepisse præceptũ moriendi, quã resurgendi. Ioann. 10. *Potestatem habeo ponendi animã meam, & potestatem habeo iterum sumẽdi eam; hoc mandatum accepi à Patre.*

Respondeo, Christo datum fuisse præceptum moriendi, non autem resurgendi; quamquam mors dirigebatur ad resurrectionem, vt apertè Christus ibidem significat illis verbis, *Propterea diligit me Pater, quia po no animam meam, vt iterum sumam eã.*

5 Quæres primo, Vtrum Christus subiectus esset generaliter omnibus præceptis diuinis antiquæ legis.

Respondeo subiectum fuisse præceptis sibi peculiariter traditis, vt probatum est; non autem alijs. Ratio cur alijs subiectus nõ fuerit, est, tum quia lex antiqua data fuerat populo Israel; Christus autem naturali propagatione ab illo populo non descẽdebat. Tum quia lex vetus fuit quædam umbra futurorum, & præsertim venturi Christi; vmbra autem cedit luci. Ita S. Thomas quæst. 37. art. 3. & alibi, Sotus in 4. dist. 2. quæst. 1. art. 4. Valentia tom. 4. disp. 1. q. 22. pun. 7. ad finem, Suarez, & Becanus locis citatis. Puteanus quæst. 20. art. 3. Tannerus disp. 1. quæst. 7. dub. 1. num. 12. & alij.

6 Hinc sequitur Christum de iure subiectum non fuisse legi Mosaicę. Tum quia illa lex data fuit descendentibus ab Abrahamo per seminalem generationem; Christus autem ab eo non descendit per seminalem. Tum quia lex Mosaica cadebat in eos, qui obnoxij erant peccato, iuxta illud Genesis 17. *Masculus, cuius præputij caro circuncisa non fuerit, delebitur anima illa de populo meo.*

Obijcies Christus sustinuit circũcisionem, & seruauit veterem legem. Vnde ad Galat. 4. dicitur, *Misit Deus filium suum factum sub lege*, & Matth. 5. *Nolite putare, quoniam veni soluere legem, aut prophetas, non veni soluere, sed adimplere.* Ergo subditus fuit legi veteri; omnes n. circuncisi seruare tenebãtur legem Mosaicam; ad Galatas 5. *Testificor omni homini circuncidenti se, quia debitor est vniuersæ legis faciendæ.*

7 Resp. de iure non fuisse subiectum veteri legi (cum ipse nõ esset obnoxius peccato) sed solum de facto, quia secundum legem Moises conuersatus est. Propterea Anselmus in præfatum locum ait, *Subiectus est legi, non quia ipse legi quicquam deberet, sed vt nos redimeret.* Et S. Thomas quæst. 40. art. 4. Valentia quest. 22. pun. 7. ad finem, Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 2. dub. 4. num. 101. Becanus loco citato num. 5. Puteanus, & alij asserunt Christum seruasse legem antiquam. Tum vt indicaret illã fuisse sanctam, & à Deo tra-

ditam; tum vt nobis humilitatis, & obedientiæ exemplũ præberet. Tum vt Pharisæis occasionem scandali auferret. Tum vt homines à seruitute legis liberaret.

Neque obstat dicere, ipsum aliquando violasse Sabbatum, vt falsò illi obijciebant Iudæi Ioan. 9. *Non est hic homo à Deo, qui sabbatũ non custodit.*

8 Respondeo, Christum non violasse sabbatum, nam præcepto sanctificandi diem Sabbati non prohibentur primo opera diuina, vt miracula; Secundò, opera, quæ sunt de necessitate salutis, etiam corporalis; Tertiò, opera quæ pertinent ad Dei cultum, seu ad laudem virtutis diuinæ; cuiusmodi opus fecit Christus, dũ Paralytico præcepit tollere grabatum suum. Vide S. Thomam 3. p. quæst. 40. art. 4. & Tannerum loco citato num. 101.

9 Quæres secundo, Vtrum Christus subiectus esset legi Euangelicæ.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia ipse fuit conditor legis Euangelicæ; conditor autem legis non tenetur suis legibus, quæ respiciunt subditos, vt subditi sunt, seu quæ nõ sunt æquè accõmodatæ legislatori, & subditis: ob id Princeps prohibẽs delationem armorum, aut præcipiẽs solutionem tributorum, aut interdicens sericas vestes, non tenetur has leges seruare, quia non sunt ipsi accõmodatæ, & non æquè respiciunt Principem, & subditos; lex autem Euangelica à Christo condita, vt est lex baptismi, & aliorum sacramentorum, respicit subditos peccatores, qui salutem consequi debent.

SECVNDA PROPOSITIO.

10 Christus subditus fuit legi naturali. Ratio est, tum quia lex naturalis afficit quamlibet naturam creatam. Ergo etiam afficiebat Christum. Tum quia Christus abstinere tenebatur ab omni opere intrinsecè malo; sed peccatum contra legem naturalem est intrinsecè malum. Ergo Christus abstinere tenebatur ob omni peccato cõtra legem naturalem. Ergo Christus subditus erat legi naturali. Ita communiter Doctores.

Ex quo sequitur Christũ obligatum fuisse ad colendum Deum, ad non furandum, ad non mentiendum, & ad alia Decalogi præcepta, quæ iure non solum diuino, verum etiam naturali imposita sunt.

Obijcies, Deus tenetur abstinere à mendacio, à furto, & his similibus; sed Deus non tenetur ab his ex vllo precepto. Ergo neque Christus ex precepto tenebatur ab his abstinere.

Respondeo, Deum non teneri ex vlla lege, quæ à superiore imponitur, abstinere à peccatis, sed sua bonitate, & natura, quæ essentialiter est bona, & impeccabilis.

TERTIA PROPOSITIO.

11 Christus subiectus non fuit vlli legi humanæ. Ratio est, quia superior non subijcitur legibus inferiorum; Christus autem erat superior omnibus hominibus; est .n. enim caput, & iudex totius humani generis. Ita communiter Doctores contra Marsilium de Padua.

Obij-

Obijcies primo, Christus erat subditus Patri, & Matri Lucæ 2. *Et erat subditus illis*. Ergo obligari poterat legibus humanis.

Respondeo, Christum solum de facto, non autem de iure, seu ex debito, subditum fuisse patri, aut matri; nam erat illorum superior; superior autem non tenetur obedire inferiori.

Obijcies secundo, Christus soluit tributum. Ergo subditus erat legi Cesaris præcipiēti solutionē tributi.

Respondeo negando consequentiam; perspicuum enim est ipsum liberū fuisse à solutione tributi. Matt. 17. *Ergo liberi sunt filij*. Quamuis de facto ei legi obedire voluerit.

Punctum Secundum.

Vtrum Christus vocari possit seruus Dei.

1 *Seruitus quotuplex sit.*
2 *Christus secundum humanitatē verè dici potest seruus Dei.*
3 *Christus simpliciter, & absolutè dici non potest seruus.*

1 Notandum est seruitutē triplicem esse, moralem, politicam, seu humanam, seu legalem, & naturalem moralis est illa, qua quis per peccatum seruus Diaboli constituitur, iuxta illud, *Qui facit peccatum, seruus est peccati*. Seruitus politica, seu humana, seu legalis est illa, qua vnus iure disponēte fit seruus alterius, vt quando quis fit seruus alterius iure belli, vel natiuitate, vel emptione, vel condemnatione. Naturalis verò non eodē modo ab omnibus accipitur, nam S. Thomas, & alij Doctores statim citandi, illam vocant seruitutem naturalem, qua omnis creatura iure ipso creationis essentialiter pendet à Deo, seu ita Deo subijcitur, vt in omnibus subsit Deo, & diuinæ dispositioni, eique, iuxta suam conditionem morem gerere debeat. Hoc posito, non est difficultas in hoc puncto de seruitute morali, constat enim Christum nulli peccato obnoxium fuisse. Neque difficultas est de seruitute legali, seu humana, quia Christus non erat seruus iure belli, aut natiuitate, aut emptione, aut condemnatione. Dubium ergo est solum de seruitute naturali.

VNICA PROPOSITIO.

2 Christus, vt homo, idest secundum humanitatem, verè, ac propriè dici potest seruus Dei. Ratio est primo, quia ita vocatur in scriptura Psal. 115. *O Domine quia ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ*. Isaiæ 41. *Seruus meus es tu Israel, in te gloriabor*. C. 42. *Ecce seruus meus, suscipiam eum*. Cap. 43. *Hæc dicit dominus formans me ex vtero seruum sibi*. Cap. 52. *Seruus meus exaltabitur*. Ca. 53. *Iustificabit seruus meus multos*. Ezech. 34. *Suscitabo super eos pastorem vnum seruū meū*. Zachar. 3. *Ego adducam seruū meum orientem*. Ad Philip. 2. *Semetipsum exinaniuit formam serui accipiēs*.

Secundò, quia ita sentiunt Patres, S. Ambrosius lib. 5. de fide cap. 6. S. Augustinus Epist. 178. sub finem. Fulgentius de fide ad Petrum cap. 2. Cyrillus lib. 12. Thesauri c. 15. sub finem, & alij apud Suarez, & apud Vas-

Vasq. & apud alios Doctores proximè citandos. Tertiò, quia Christus secundum humanitatem est verè, & propria creatura. Ergo verè,& propriè seruus Dei secundum humanitatem; omnis enim creatura necessario dependet à Deo, eiusque liberæ dispositioni inseruit. Quartò, quia Pater æternus fuit Deus, & Dominus Christi. Ioannis 20. *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum*. Prouerb. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarũ*, vel vt Septuaginta vertunt, *Dominus creauit me initium viarum*, quem locum S. Ambros. lib. 1. de fide cap. 7. & alij intelligunt de sapientia incarnata, seu Christo secundum humanitatem. (Ego tamen aliàs attuli expositiones q. 1. pun. 5.) is autem cuius alter est dominus, seruus illius dici potest. Quintò, quia seruitus naturalis nihil est aliud quã necessaria,& essentialis dependentia creaturæ ad Deum, ratione cuius liberè subest dispositioni Dei, eique iuxta suam conditionẽ obedire debet. Sed hoc conuenit Christo secundum humanam naturam. Ergo Christus secundum humanam naturam est seruus Dei. Sextò, quia anima Christi adorare debet Deum adoratione latriæ; is autem dicitur adorare Deum adoratione latrię, qui recognoscit Deum tanquam supremum Dominum, eique se ipsum subijcit tanquam seruum. Septimò, quia licet Christus esset Dominus suarum actionum, non tamen erat supremus dominus. Ergo habebat alium Dominum superiorem, videlicet Deũ. Ita S. Thomas quæst. 20. art. 1. ad 2. Caietanus, Medina, & alij Thomistę ibidem, Suarez disp. 44. sect. 1. Valentia quæst. 20. pun. vnico, Puteanus quæst. 20. art. 2. Tannerus d. 1. quæst. 7. dub. 1. num. 17. Aluarez quæst. 19. disp. 74. concl. 2. num. 8. & alij contra Vasquez disp. 80. vbi hanc rem duodecim capitibus fusè, & prolixè prosequitur, Becanum cap. 16. quæst. 2. & alios negantes Christum dici posse seruum, etiam secundum humanitatem.

Obijcies primò, de ratione seruitutis est, non solum, vt seruus non sit sui iuris, & obediat Domino, verum etiam, vt non communicet cũ Domino in bonis, in honore, & in sede, ex Arist. lib. Politicor. cap. 3. sed ista conditio seruitutis non conuenit Christo, etiam secundum humanitatem; Christus enim habuit ius ad hęreditatem Dei, & communicat cum illo in bonis. Coloss. 2. *In ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis*, corporaliter communicat in honore, & sede, Hebręor. 1. *Sedet ad dexteram Maiestatis in excelsis*. Ergo Christus non est seruus Dei secũdum humanitatem.

Respondeo, nos non loqui de seruitute politica, & legali, de qua lõquitur ibi Aristoteles, sed de naturali, quæ non impedit, & non excludit communicationem bonorum, (vt patet in beatis,) sicut impedit, & excludit seruitus politica, & legalis; sicut ergo beati dicuntur serui Dei, licet beatitudine, & bonis Dei perfruãtur; ita etiã Christus dici potest seruus secundum humanitatem, licet communicet cum Deo in bonis, honore, & sede. Præterea Beatissima Virgo Maria quandam habuit communicationem cũ Deo in honoribus, & dignitatibus; nam ipsa

Ipsa verè dicitur Mater Dei, & vocatur Regina Cæli, & nihilominus verè, ac propriè est serua Dei, & ipsa se Dei ancillam appellat, *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum Verbum tuum*. Ergo etiam Christus secundum humanitatem verè, ac propriè est seruus Dei, quamuis ei communicata sint multa cælestia dona.

Obijcies secundo, Christus secundum humanitatem est filius Dei naturalis. Ergo non est seruus; filius enim habet ius ad hæreditatē. Cōfirmatur ex parabola Euāgelica Matt. 21. Vbi pater familias prius misit seruos, & postea filium, quo loco indicatur Deum prius misisse Prophetas, qui erant serui, & postea Christum, qui non erat seruus, sed filius.

Respondeo, Christum vocari filiū Dei naturalem, non ratione humanitatis, sed ratione suppositi, Christus enim non est filius adoptiuus, cum non sit persona extranea, vt infra ostendam de adoptione. Ergo est filius Dei naturalis, non tamen hinc excluditur, quin ratione humanitatis dici debeat seruus Dei. Eadem responsio accomodari potest confirmationi.

Obijcies tertio, Concilium Francfurdense, & Adrianus primus in Epistola ad Episcopos Hispaniæ damnarunt Elipādum, & sectatores ipsius, eo quod assererent Christum esse seruum, & filium adoptiuum; imò Adrianus acrius illos reprehendit, quod dixerint Christum seruum, quā quod vocauerint adoptiuum. Sed Christus nulla ratione dici potest filius adoptiuus. Ergo neq; seruus.

Respondeo primo, Elipandum, & eius sectatores damnatos fuisse, non quia dixerint Christum secundum humanitatem esse seruum, sed quia more Nestorianorum voluerūt duo supposita in Christo constituere, asserentes humanitatem, vt subsistentem in supposito creato, esse seruam, consequenter Christum esse seruum, non solum ratione humanitatis, verum etiam ratione suppositi, quod est falsum, & iure merito damnatum. Ita Valentia quæst. 20. punvnico col. 2. Suarez loco cit. & alij.

Respondeo secundo, Concilium, & Adrianum intelligi de seruitute morali, aut legali, & pœnali ex peccato contracta, vt colligitur ex illis verbis Concilij, *Vnde Adam seruus factus est? nisi ex peccato*; cum autem Christus non contraxerit seruitutem moralem, iure merito damnata fuit propositio asserentium Christum esse seruum seruitute morali, aut legali pœnali.

Obijcies quarto, Concilium Alexandrinum in Epistola decima apud Cyrillum, negat Verbum Patris esse Deum, aut Dominum Christi. Ergo Christus non potest vocari seruus Dei, alioquin Verbum Dei Patris dici posset Deus, aut Dominus ipsius Christi.

Respondeo, Verbum non esse quidem Deum, aut Dominum Christi cum diuisione suppositorum, vt asserebant Nestoriani, quorum error damnatur in Concilio Alexandrino; in Christo enim non est suppositum humanum; consequenter Verbum, seu Deus non potest dici Dominus vllius suppositi humani; sine diuisione verò suppositorum negari non debet Patrem esse Dominum Christi. Imò Christum ipsum secundum

diui-

diuinam naturam esse Dominum sui ipsius secundum humanitatem.

3 Quæres, Vtrum Christus simpliciter, & absolutè dici possit seruus. Respondeo non posse dici seruũ, nisi addatur explicita restrictio, secundum humanitatem, consequẽter Christus non potest absolutè dici seruus Dei, aut Patris, aut sui ipsius. Ratio est; tum ne videamur conuenire cum Nestorianis, & cum Elipãdo, alijsque hæreticis. Tum quia seruus respectu alicuius, absolutè prolatus, significat distinctionem suppositorum, & nihil in eo esse, quod nō sit sub dominio alterius; in Christo autem non est distinctio, seu diuisio suppositorum, & aliquid in ipso est, quod non est sub dominio vllius etiam respectu Patris. Tum quia in æquiuocis abstinendum est ab illa loquendi forma, ex qua præiudicium affertur alteri significationi. Ita Suarez, Valentia, Tannerus, Aluarez, & alij locis citatis.

QVÆSTIO DECIMA QVINTA,

De Oratione Christi.

IN hac quæstione explicabo primo, Vtrum Christus verè in hac vita orauerit, cur orauerit, & an ipsius oratio semper exaudita fuerit. Secundò, an Christus pro nobis in Cælis oret.

Punctum Primum.

Vtrum Christus in hac vita orauerit, cur orauerit, & an ipsius oratio semper impleta fuerit.

1 *Christus in hac vita verè, & propriè orauit.*
2 *Orationis definitio quænam sit.*
3 *Oratio Christi non fuit actus sensualitatis.*
4 *Christus quibus de causis orauerit.*
5 *Oratio Christi procedens ab ipsius voluntate absoluta semper exaudita fuit.*
6 *Oratio Christi efficax quomodo cognosci possit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus in hac vita verè, & propriè orauit pro se, & pro nobis. Ratio est primo, quia ita testatur

statur scriptura Psal. 54. *Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meã, intende mihi, & exaudi me.* Quo in loco Christus loquitur, teste Augustino; Matthei 14. *Dimissa turba ascendit in montem solus orare,* & Cap. 26. *Procidit in faciem suam orans, & dicens, pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.* Marci. 6. *& cum dimisisset eos, abijt in montem orare.* Lucę 6. *Exijt in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Ioannis 17. *Ego pro eis rogo pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt sint vnum, sicut & nos.* Secundò, quia oratio maximè decebat Christũ. Ergo non est Christo negãda. Ita communiter Patres, & Doctores.

Obijcies primo, Damascenus lib. 3. de fide cap. 19. ait Christum non verè, sed simulatè orasse, sicut etiã multa simulatè fecisse videtur, vt dũ accessit ad ficum quærens ex ea fructum; dum interrogauit vbi posuissent Lazarum, dum se abscõdit, dum finxit se longius ire.

Resp. Christum non simulatè, & fictè, sed verè, & propriè orasse, sicut verè accessit ad ficum, verè interrogauit de Lazaro, verè se abscondit &c. dicitur tamen hæc simulasse, quia orando gessit se instar simulantis, quia orando videbatur occultare potẽtiam suam, & exterius coram hominibus videbatur indicare personam suam his indigere, sicut nos indigemus. Vide Suarez d. 45. sect. 1. ad finem, Valentiam q. 21. pun. 1. col. 2. Becanum cap. 17. q. 1. num. 2.

Obijcies secũdo, oratio est ascensio mentis in Deum; sed mens Christi non potuit, nec potest de nouo ascendere in Deum, cum Christus ab instanti cõceptionis habuerit visionem beatificam, consequenter ipsius mens semper vnita fuerit Deo. Ergo Christus non potuit, nec potest orare.

2 Respondeo definitionem Orationis non esse illam; sed potius istã. Oratio est actus religionis, quo Deus laudatur, eique explicatur desiderium ad aliquid obtinendum. Christus igitur, & alij Beati dicũtur Deũ orare, non quia ipsorum mens simpliciter ad Deũ ascendat (nunquam enim à cognitione, & amore Dei discedunt) sed nouum produnt affectum, & desiderium obtinendi id, quod petunt. Ita Suarez tom. 2. de religione lib. 1. cap. 5. num. 12. Becanus cap. 17. quæst. 1. n. 4. & alij.

Obijcies tertio, Christus ab instanti conceptionis nouit omnia, quę futura erant, & quæ non erant futura. Ergo non rogauit quicquam; nullus enim prudenter petit fieri id, quod est futurum, vel non futurum; frustra enim peteret.

Respondeo negando consequentiam; potest enim quis prudentissimè petere id, quod scit futurum propter suam orationem, quod alioquin non esset futurum; sicut etiam potest quis petere, quod ignorat futurum. Hinc patet quid dicendum fit de orationibus beatorum. Vide tradita de Horis canonicis dis. 1. q. 2. pun. 1. num. 6. in decima quinta impressione.

3 Quære, Vtrum Oratio Christi fuerit actus sensualitatis.

Respondeo negatiuè. Tum quia oratio est actus rationis. Tum quia oratio Christi habebat prò obiecto gloriam diuinam, quam non percipit

pit vllus sensus; aliqua tamen ratione dici potest, aliquam orationem Christi fuisse actũ sensualitatis, quia Christus aliquãdo petijt aliquid cõsentaneum sensualitati, Matthei 26. *Pater, si possibile este, transeat à me calix iste*. Ita S. Thomas q. 19. art. 2. Valentia, & Aluarez ibidem, Tannerus quæst. 7. dub. 2. num. 33.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 CHristus multis de causis orauit. Primò, orauit, vt exerceret actum religionis; sicut enim exercuerat actus aliarum virtutum; ita etiam par erat, vt actus istius virtutis exerceret. Secundò, vt præberet nobis exemplum orandi. Ideò Augustinus tract. 104. in Ioannem ait, *Christum ita voluisse se Patri exhibe re præcatorem, vt meminerit se nostrum esse doctorem*. Tertiò, vt ostenderet se esse filium Dei; nam orando Deum, vocabat illum Patrẽ. Matth. 26. *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste*. Et Ioann. 17. *Pater venit hora, clarifica filium tuum*. Quartò, propter necessitatem, & indigentiam, non quia Christus, absolutè loquendo, non potuerit efficere, quę orando obtinebat, vel efficiebat, sed quia Deus decreuerat aliqua concedere ob orationem, & non aliter; consequẽter oratio Christi necessaria erat ad illa obtinenda, non simpliciter, & absolutè; sed in sensu composito, seu supposita diuina ordinatione. Ita Suarez d. 45. sect. 1. col. 3. Valentia quæst. 21. pun. 1. Becanus cap. 17. quæst. 2. num. 5. Vasquez 3. p. tom. 1. disp. 81. cap. 1. ad finem, & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

5 ORatio Christi procedens à voluntate absoluta semper impleta, & exaudita fuit, non verò procedens à voluntate nõ absoluta. Ita S. Thomas quæst. 21. art. 4. Valentia ibidem pun. 2. Suarez ibidem in comment. & disp. 45. sect. 1. sub finem, & alij commentatores S. Thomæ contra Vasquez disp. 82. cap. 5. vers. ego verò n. 41. Becanus c. 17. quæst. 3. num. 3. & alios. Pro solutione aduerte, duplicem esse Christi voluntatem. Prima est rationis omninò, & vndequaq; deliberatæ, quæ etiam vocatur voluntas absoluta, & efficax. Secunda est rationis deliberatæ solum secundum quid, seu secundum aliquas considerationes tãtum, & hęc vocari potest voluntas inefficax, seu simplex affectus. Hoc posito.

Dico primo, orationem prouenientem à voluntate absoluta semper exauditam fuisse. Tum quia Ioann. 11. dicitur. *Ego autem sciebam, quia semper me audis*. Hebreor. 5. *Exauditus est pro sua reuerentia*. Tum quia Christus nunquam orauit Deum voluntate absoluta, nisi quod sciebat Deum velle volũtate absoluta, alioquin non prudenter orasset, & ipsius voluntas non fuisset conformis voluntati Dei; sed voluntas Dei absoluta semper impletur. Ergo etiã oratio Christi procedens à sua voluntate absoluta semper impleta fuit.

Dico secundo, orationem Christi prouenientem à voluntate non absoluta non semper impletam fuisse. Ratio patet, tum ex scriptura Psal.

21.

21. *Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, & nocte, & non ad insipientiam mihi.* Matth. 26. *Pater mi si possibile est, transeat à me calix iste; Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Tum quia hæc est natura voluntatis inefficacis, vt effectus non sequatur ex vi ipsius, vt patet ex supra dictis de volūtate efficaci quæst. 11. pun. 4.

Tertiò, quia Christus Lucæ 23. orauit pro omnibus crucifixoribus, & tamen exaudita nō fuit oratio pro omnibus, cum peccatum dimissum non fuerit omnibus, *Pater dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt;* multi tamen Doctores putant Christum tunc exauditum fuisse, quia vel orauit solum pro prædestinatis, vel orauit pro omnibus, solū vt daretur eis gratia sufficiens, per quam conuerti possent, si voluissent.

Obijcies, nulla dari potest oratio inefficax, seu procedens à voluntate inefficaci; nam qui petit aliquid fieri, efficaciter cupit illud fieri, ideo ad illud obtinendum vtitur oratione tanquam medio; qui verò aliquid cupit voluntate inefficaci, nullum adhibet medium ad illud consequēdum. Ergo quælibet oratio Christi exaudita, & impleta fuit.

Respondeo negando antecedens, & eius probationē; multi enim multa inefficaciter, & affectu quodam remisso petunt, quæ nollent absolutè fieri, aut non nisi sub aliqua conditione.

6 Quæres, quomodo cognoscere possimus in particulari, quandonam Christi oratio fuerit efficax, & absoluta.

Respondeo id deducendum esse ex circunstantijs, & ex subiecta materia. Quamobrem Ioann. 17. Christus in Cœna, dum dixit, *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt,* orauit absolutè, & efficaciter, quia peculiari modo orauit pro Apostolis, non pro alijs. Idem dic dum orauit pro Petro. Lucæ 22. *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Vide S. Thomam quæst. 21. art. 4. Suarez disp. 41. sect. 2. Tannerum disp. 1. q. 7. dub. 2. num. 38.

Punctum Secundum.

An Christus pro nobis in cælis oret.

1 *Christus in cælis pro nobis verè, & propriè orat.*
2 *Christus pro nobis in cælis orat, sed non abiecto, & seruili modo.*
3 *Christus à nobis orari potest speculatiuè loquendo, vt pro nobis oret.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus in Cælis pro nobis verè, & propriè orat; imò multi Doctores putant ipsum orando formare vocem significātem nostras egestates, & necessitates, sicut orabat, dum in hac vita constitutus erat. Ita Suarez, Lessius, Azorius, Paulus Layman, Toletus, Valentia, & Filiucius, quos retuli de horis canonicis disp. 1. quæst. 2. pun. 1. n. 3. Tannerus quæst. 7. dub. 2. num. 27. Puteanus quæst. 21. art. vlt. contra Vasquez disp. 82. cap. 2. num. 9. & seqq. Becanum cap. 17. q. 4. Medinam, & alios apud Vasquez, asserentes Christum in cælis existentem non verè, & propriè orare, sed solum interpretatiuè, repræsentando Patri passio-

passionem, & tormenta, quæ pro nobis sustinuit. Ratio nostra est primo, quia in scriptura expresse habetur, Christum pro nobis orare. 1. Ioann. 1. *Sed etsi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrē Iesum Christum*. Ioann. 14. *Si diligitis me, mandata mea seruate, & ego rogabo Patrē, & alium paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum*, & Hebreor. 7. *Semper viuens ad interpellandum pro nobis*, in quem locum S. Ambrosius ait, *Christus resurgens semper causas nostras agit apud Patrē, cuius postulatio contemni non potest, quia in dextera Dei est, hoc est, in honore, quo Deus est*. Secundò, quia oratio est actus per se honestus, & laudabilis. Ergo non est Christo denegandus. Tertiò, quia Christus in cęlis existēs colit Deum alijs religiosis actibus, vt laude, gratiarum actione, & cæt. Ergo etiam oratione, cum par ratio videatur. Quartò, quia Christus est Sacerdos, & Pontifex in æternum. Ergo perpetuò pro nobis Deū interpellat, cum proprium Sacerdotis officiū sit orationes, & sacrificia offerre.

Obijcies primo, Nazianzenus oratione 36. Gregorius Magnus lib. 22. moral. cap. 3. Chrisostomus homil. 15. ad Romanos, & alij Patres apud Vasquez d. 82. cap. 2. negant Christum orare; sed orationem Christi in nuda vulnerum, & meritorū repręsentatione constituere videntur.

2 Respondeo primò, aliquos Patres negare Christum nunc orare abiecto, & seruili gestu, genuflectendo, pectus percutiēdo, & similia faciendo, quæ statui patriæ non valdè sentanea sunt.

Respondeo secundò, Christum nunc non ita orare, vt aliquid nobis de nouo sua oratione promereatur; omnia enim sua passione promeruit, quæ modo ipsius oratione nobis applicari possunt.

Respondeo tertiò, aliquos Patres concedere quidem interpretatiuam orationem, sed non negare aliud genus formalis orationis. Ita Valentia 3. par. quæst. 22. pun. 3. Puteanus, Tannerus, & alij locis citatis.

Obijcies secundò, si Christus pro nobis in Cęlo Deum orat, fas nobis esset illum orare, vt pro nobis oret; licitum enim videtur petere, vt fiat id, quod re ipsa fit; Videtur autem contra communem Ecclesię praxim, rogare Christum, vt pro nobis oret, cum potius oretur, vt nobis conferat, vt nostri misereatur, vt nobis opē ferat. Matth. 28. *Christe adiuua nos, Iesu filij Dauid misereri nostri*.

Respondeo, non videri illicitum, speculatiuè loquendo, Christum, vt hominem, rogare, vt pro nobis oret; practicè tamen, præsertim in publica oratione, hoc faciendum non esse. Tum quia preces nostræ dirigi solēt, non ad naturam humanam, sed ad personam in natura humana subsistentem, quæ sua potestate dare, & conferre potest. Tum quia licet Christus secundum naturam humanam spectatus possit adoratione hyperduliæ adorari, tamen sicut semper decet, dum aliquē alloquimur, summo honoris titulo compellare, ita in praxi expedit Christum honore latriæ honorare, & ad ipsum orationes fundere, non vt pro nobis oret, sed tribuat conferat exaudiat. Ita Lessius loco citato num. 26. Azorius loco citato quæsito 8. & alij.

Obij-

Obijcies tertiò, cum Vasquez, Becano, & alijs, Christus nunc in cælo existens habet plenissimam potestatem, ita vt facere possit, quicquid sibi licet. Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.* Ergo opus non est ad ipsum confugere, vt aliquid pro nobis impetret, cũ potestate à Patre sibi data vti possit ad libitum.

Respondeo, plenitudinem potestatis non esse collatam humanitati, vt sic, sed Christo, qui constat diuina, & humana natura; & locus Matthei intelligendus videtur de Christo, nõ de humanitate Christi præcisè, vt in simili docet Becanus 3. par. cap. 7. q. 3. loquens de communicatione idiomatum, Bellarmin. l. 3. de Christo cap. 15. Valentia de Incarnat. q. 2. pun. 3. §. 3. Non tamen hinc sequitur, quin Christus secundum humanitatem orare possit Deum pro nobis, præsertim cum opera Dei ad extra communia sint Sanctissimæ Trinitati.

Obijcies quartò, Christus in hac vita perfecit opus redemptionis, & omnia nobis impetrauit, quæ ad salutem necessaria sunt, Hebr. 15. *Vna oblatione consumauit in sempiternum sanctificatos.* Ergo nunc in Cælo nihil pro nobis petit; nam si aliquid peteret, quod antea impetrasset, frustra peteret.

Respondeo, Christum per passionem suam perfecisse opus redemptionis, & meruisse nobis omnia ad salutem necessaria; redemptio tamẽ, & merita Christi applicari possunt per intercessionem, & orationem Christi, vt nobis efficaciter prosint. Vide, quæ tradidi loco citato de horis Canonicis, vbi has obiectiones ad verbum adduxi.

QVÆSTIO DECIMA SEXTA,

De Adoptione Christi.

IN hac Quæstione tria principaliter explicabo. Primò, quid sit adoptio. Secundò, quinam sint capaces adoptionis diuinæ. Tertiò, An Christus secundum humanitatem dicendus sit Filius adoptiuus.

Punctum Primum.

Quid sit adoptio, quænam conditiones ad ipsam requirantur, & quomodo adoptio humana differat à diuina.

1 *Adoptio quid sit.*
2 *Adoptionis conditiones quænā sint.*
3 *Adoptio diuina differt ab humana.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Adoptio est legitima assumptio extraneæ personæ ad hęreditatem. Ita communiter Doctores Institut. de adoptionibus §. adoptio, & patet ex dictis de Matrimonio q.3. pun.5. §. 3.

Dicitur, legitima, quia fieri debet iuxta constitutiones legum; quid autem leges in hac re constituant, constabit ex dicendis in secunda propositione.

Dicitur, extraneæ personæ, vt indicetur subiectum adoptionis; is .n. tantum adoptari debet, qui extraneus est respectu adoptantis, idest qui non habet ius ad hæreditatem, ad quam adoptatur, vt patet ex dictis de Matrim. loco citato; idemq; docet Oinothomus Institut. de adoptionibus §. adoptio cum glossa in L. cum in adoptiuis C. de adoptionib.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Adoptio tres conditiones requirit. Prima est, vt is, qui adoptatur, sit persona extranea, idest quo ad iura adoptionis pro extraneo habeatur. Secunda est, vt adoptio ad hęreditatem sit gratuita; nam si fiat titulo oneroso, & non gratuito, non dicetur adoptio, sed venditio, aut alius contractus. Tertia est, vt adoptatus consentiat; imò requiritur etiam consensus patris, si sub patris potestate existit L.2. post principium ff. de adopt. adoptio enim est veluti quidam contractus; contractus autem mutuo consensu perficitur. Verum si adoptatus ad rationis vsum nondum peruenit, sufficit consensus parentis, vel tutoris, qui eius curam gerit; nam quæ parens, vel tutor agit, infantis nomine agit, & ipsius negotium vtiliter gerit.

Ex dictis colligi pôt primò, quid sit adoptio diuina, & quandonam contingat; tunc enim contingit, quādo homini, aut Angelo non habenti ius ad gloriam, confertur ius ad gloriam; tunc enim assumitur persona ad hæreditatem, ad quam non habet ius. Ita communiter Doctores cum S. Thoma q. 23. art. 3.

Secundò colligitur, hominem, aut Angelum à Deo adoptari, quando ei gratia sanctificans confertur, ex Augustino Epist. 120. cap. 4. & alijs communiter. Ratio est, tum quia homo, aut Angelus per gratiam sanctificantem efficitur Filius Dei, non naturalis; ergo adoptiuus. Tum quia, sic habetur ad Titum 3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, vt iusti ficati gratia ipsius hæredes simus secundum spem vitæ æternæ*. & Ioannis 1. *Dedit eis potestatem Filios Dei fieri, qui ex Deo nati sunt*; tunc autem homo dicitur spiritualiter nasci, seu renasci, dum iustificantem gratiam recipit.

Tum

Tum quia adsunt omnes cõditiones necessariæ ad adoptionem; nam homo, & Angelus est persona extranea respectu beatitudinis, cum ad illam ius non habeat ex se, seu vi suæ originis, sed ex voluntate Dei conferentis gratiam iustificantem, per quam confertur ius ad gloriam; præterea gratia gratis confertur, alioquin nõ esset gratia, & gratia iustificans confertur absque præuio merito, saltem de condigno. Denique adest consensus illius, qui adoptatur; Deus enim non saluat nos sine nobis, & in Infantibus Ecclesia supplet consensum ipsorũ, vt patet ex dictis de Baptismo.

Obijcies, adoptio requirit, vt adoptãdus sit persona extranea; sed homo, aut Angelus, qui iustificatur, non est persona extranea respectu Dei, quia in esse, fieri, & conseruari dependet à Deo. Ergo non potest dici adoptari per iustificationem.

Respondeo negando minorẽ propositionem, quamuis enim homo in fieri, esse, & cõseruari pẽdeat à Deo, nihilominus censetur persona extranea, quia vi suæ originis, seu creationis non habet ius ad gloriam, sed illud gratuitò recipit à Deo per iustificationem.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Adoptio diuina in multis differt ab humana; primo. n. adoptio humana fit per extrinsecam acceptationem, nec confert aliquid intrinsecum tribuens ius ad hęreditatem. Adoptio verò diuina fit per internam infusionem gratię, seu per inhęrẽtem iustitiam, & gratiam, per quam homo particeps efficitur diuinę naturę, vt dicitur 1. Petri 3. & Ioannis 1. cap. 3. dicitur, *Vide qualem claritatem dedit nobis Deus, vt Filij Dei nominemur, & simus*. Ita S. Thom. quęst. 23. art. 1. Suarez, Vasquez, & alij ibidem.

Secundò, ex adoptione humana nõ resultat vlla relatio realis, sed rationis tantum; nam adoptio humana fundatur in extrinseca denominatione desumpta ab extrinseca acceptatione adoptantis; Ex adoptione verò diuina resultat relatio filiationis realis fundata in reali, & intrinseca iustificatione, quę est vera, & realis generatio, non quidem perfecta, & substantialis, sed imperfecta, & accidentalis, vt constabit ex dicendis de gratia.

Tertiò, in adoptione humana persona, quę adoptatur, non procedit in suo esse reali ab adoptante; in diuina verò semper procedit, saltem per creationem. Ita S. Thomas loco citato in solut. ad 1.

Quartò, adoptio humana introducta est ex defectu, & indigentia Filij naturalis, vt benè S. Thomas loc. cit. ad 2. Oinothomus Institut. de adotionibus num. 3. Suarez loco citato, & alij; adoptio verò diuina inuenta fuit non ex defectu, & indigentia Filij (Pater enim in diuinis Filium habet naturalẽ) sed ex infinita perfectione, & bonitate Dei, vt similitudo Filij naturalis communicetur Filijs adoptiuis, iuxta illud Romanorum 8. *Quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij Dei*.

Quintò, adoptio humana ordinatur ad successionem, vt scilicet decedente, seu moriente eo, qui adoptauit,

nit, succedat adoptatus; adoptio verò diuina non ordinatur ad successionem (cum Deus decedere non possit) sed ad cômunicationem, vel participationem eiusdem hæreditatis, *Christus enim*, inquit Augustinus tract. 2. in Ioannem, *non timuit habere cohæredes, quia hæreditas eius nô fit angusta, si multi eam possederint*. Vide S. Thomam, Suarez, Becanũ, Vasq. locis citatis.

Punctum Secundum.

Quinam sint capaces adoptionis diuinæ.

1 *Adoptionis Diuinæ capax est solum creatura rationalis.*

2 *Angeli, qui lapsi non sunt, vocari possunt filij Dei adoptiui.*

3 *Adam, & alij Patres antiqui testamenti vocari potuerunt, & possunt filij Dei adoptiui.*

4 *Reprobi vocari possunt filij Dei adoptiui, dum gratiam iustificantem habent.*

5 *Prædestinati non sunt filij Dei adoptiui, quandiù mortalis peccati culpa detinentur.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Omnis, & sola creatura rationalis capax est diuinæ adoptionis. Ita Sanctus Thomas quæst. 23. artic. 3. & ipsius Commentatores communiter. Quod omnis creatura rationalis sit capax adoptionis diuinæ, probatur, quia omnis creatura rationalis est capax gratiæ iustificantis, ad quam nullum habet ius ex vi suæ originis; Christus enim meruit omnibus gratiam, & pro omnibus mortuus est. Ergo omnis creatura rationalis est capax diuinę adoptionis, cum per gratiam iustificantem conferatur ius ad hæreditatem, idest ad gloriam, seu vitam æternam, iuxta illud, *Gratia Dei vita æterna*.

Quod verò sola rationalis creatura sit capax diuinæ adoptionis, probatur, quia *Filij adoptiui sunt hæredes Dei*, Roman. 8. sed sola creatura rationalis potest esse hæres Dei; nam hæreditas diuina consistit in visione beatifica, cuius non est capax creatura irrationalis, sed sola rationalis, & intellectualis. Ergo sola creatura rationalis potest esse capax adoptionis diuinæ.

2 Hinc sequitur primò, Angelos, qui lapsi non sunt, rectè vocari Filios Dei adoptiuos. Tum quia sunt creaturæ rationales capaces diuinæ gratiæ. Tum quia in scriptura vocâtur filij Dei. Iob 38. *Cum venissent Filij Dei, cum iubliarent oês Filij Dei*; sed non sunt filij naturales. Ergo sunt filij adoptiui. Ita Aluarez quæstione 23. artic. 3. Puteanus ibidem, versic. ex dictis, Vasquez ibidem, Becanus cap. 18. quæst. 3. alij communiter.

Obijcies, Sanctus Chrisostomus in quadam homilia ait, nunquam in sacris literis legi Angelos vocari filios. Imò idem affirmare videtur Sanctus Paulus Hebreorum 1. *Ad quem Angelorum aliquando dixit, Filius meus es tu?* Ergo Angeli vocari non possunt filij Dei.

Respondeo, S. Chrisostomum deceptum fuisse Lectione Codicis, cũ ipse

ipse careret codice editionis vulgatæ, in quo apertè habetur, Angelos esse Filios Dei. Locum Apostoli dico intelligendum esse de Filio Dei naturali; Deus enim nullum Angelum vocauit filium naturalem.

3 Secūdò, sequitur Adamū, aliosque Patres, & homines iustos veteris testamenti connumerandos esse inter Filios Dei adoptiuos. Tū quia erant creaturæ rationales præditæ gratia iustificante. Tum quia in scriptura vocantur filij adoptiui. Rom. 9. *Optabam ego esse anathema à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei, secundum carnem, qui sunt Israelitæ, quorum adoptio est filiorum*. Ita Doctores citati.

Obijcies primo, Adoptio filiorū tribuitur tantummodo viris iustis noui testamenti post aduētum Christi, Ioannis 1. *Quot quot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Roman. 8. *Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore; sed accepistis spiritum adoptionis filiorum*, &c. Galat. 4. *Misit Deus filium suum, ut adoptionem filiorum reciperemus*.

Respondeo, adoptionem filiorum præcipuè tribui viris iustis noui testamenti, quia ipsi verè, & realiter assequi possunt hæreditatem; homines verò antiquæ legis, licet verè essent filij adoptiui, non poterant tamen in eo statu hęreditatem assequi, quia clausa erat cęli ianua, quæ reserata, & aperta fuit per Christi mortem.

Obijcies secundò, filiatio antiquorum Patrum erat vmbra, & figura filiationis nouæ legis, 1. Corint. *Omnia in figura contingebant illis*, &c. Hebreor. 10. *vmbram habens lex futurorum; non ipsam imaginem rerum*; sed figura, & res figurata nō conueniunt vniuocè in eadē ratione formali. Ergo filiatio legis antiquæ non erat vera filiatio; consequenter viri iusti antiquæ legis nō erant filij adoptiui, sicut sunt homines iusti nouæ legis.

Respondeo, filiationem antiquorum Patrum, non solum fuisse figuram, & vmbram filiationis nouæ legis, verum etiam fuisse veram, & propriam filiationem; sicut enim Agnus paschalis erat verus Agnus, & tamen erat figura Agni Christi, iuxta illud *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata Mundi*. Ita erat filiatio antiquę legis; licet .n. antiqui Patres nō haberent verā iustitiam, & adoptionem vi antiquæ legis; illam tamen habebant vi legis Euangelicæ, ratione fidei in Christum vēturum; & hac ratione non solum erant figura adoptionis, & filiationis, verum etiam adoptione, & filiatione gaudebant, quamuis fructu, & effectu filiationis frui non possent, donec Ianua cœlorum ipsis aperiretur morte Domini nostri Iesu Christi.

4 Tertiò sequitur reprobos, dū gratia iustificante præditi sunt, referendos esse inter filios adoptiuos. Ratio est, quia illi sunt filij adoptiui, qui habent ius ad hæreditatem, seu gloriam; reprobi autem, dum gratia iustificante præditi sunt, habent ius ad hæreditatem, seu gloriā æternam; quamuis enim illam non assequantur, id prouenit ex ipsorum culpa, cum Deus voluntate antecedente, & conditionata vellet eos saluos fieri, non verò voluntate absoluta, &

efficaci. Ita communiter Doctores contra Gabrielem in 3. distinctione 10.

5 Quartò, sequitur prædestinatos, dum in mortali peccato existūt, non esse filios adoptiuos, quia tunc obnoxij sunt reatui pœnę æternæ; non autem iuri ad gloriam, & hæreditatem. Ita communiter Doctores.

Obijcies, Deus in scriptura vocatur Pater peccatorum, Deutor. 32. *Haeccine reddis Domino papule stulte, & insipiens? nunquid ipse est pater tuus, qui creauit te?* Ergo peccator est filius Dei; pater enim, & filius sunt correlatiua, consequenter vnum sine alio esse non potest.

Respondeo, Deum in scriptura vocari Patrem peccatorum, non per adoptionem, sed per creationem; Deus enim cunctorum est factor, & creator. Hac etiam de causa vocari potest Pater aliarum creaturarum, & vocatur Pater pluuiæ, non per adoptionem, sed per creatione. Iuxta illud Iob. 38. *Qui est pluuiæ pater.*

Punctum Tertium.

An Christus secundum humanitatem sit filius adoptiuus, vel naturalis.

1 *Christus secundum humanitatē non potest dici filius Dei adoptiuus.*

2 *Natura humana si à Spiritu Sancto assumeretur vocari non posset filius Dei naturalis.*

3 *Natura humana vocari non potest filia Dei adoptiua, vel adoptata.*

4 *Christus homo est filius Dei naturalis.*

5 *Christus vt homo vocari potest filius Dei naturalis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Christus, vt homo, seu secundum humanitatem, non potest dici Filius Dei adoptiuus. Ratio est, tum quia ita definitum fuit in Concilio Francfordiensi. Tum quia adoptio conceditur extraneæ personæ (est enim gratuita assumptio extraneæ personæ ad hæreditatem, ad quam non habet ius vi suæ originis) sed Christus quomodocunque consideretur, non est persona extranea respectu Dei, cum sit Filius Dei naturalis, & vna ex personis Sanctissimæ Trinitatis. Ergo &c. Ita S. Thomas q. 23. art. 4. Suarez disp. 49. sect. 2. Vasquez disp. 89. cap. 6. Valentia quæst. 23. pun. 1. Tannerus quæst. 7. dub. 5. num. 88. Puteanus quæst. 23. art. 4. Cabrera quæst. 23. art. 4. Becanus cap. 18. quæst. 4. num. 4. Albertus, Bonauentura, Paludanus, & alij apud præcitatos Doctores contra Durandum in 3. dist. 4. quæst. 1. & alios.

Obijcies primò, Christus vt homo, seu secundum humanitatem vocatur seruus Dei. Ergo etiam vocari potest Filius Dei.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia seruitus nō solum conuenit personæ, verum etiam naturæ, cum vtraque essentialiter à Deo pendeat in fieri, esse, & conseruari; adoptio verò conuenit solum personæ.

Obijcies secundò, Christus, vt homo, est Filius Dei, sed non est Filius naturalis. Ergo est Filius adoptiuus.

Res-

Respondeo, esse Filium naturalem, vt constabit ex dicendis in secunda propositione.

Obijcies tertiò, si natura humana hypostaticè assumeretur à Spiritu Sancto, Spiritus Sanctus non esset Filius Dei naturalis, sed potius adoptiuus. Ergo etiam Christus secundum humanitatem non potest dici Filius naturalis, sed adoptiuus.

2 Respondeo, naturam humanam, si assumeretur à Spiritu Sancto, non posse vocari Filium Dei naturalem; cum enim Spiritus Sanctus careat filiatione diuina, non posset illã communicare naturę assumptæ, consequenter Spiritus Sanctus secũdum humanitatem vocari non posset Filius Dei naturalis. Addo neque vocari posse Filium Dei adoptiuum, quia respectu Dei non esset extranea persona. Ita Puteanus q. 23. art. 4. ad finem.

Obijcies quartò, gratia Christi est eiusdem rationis, & speciei cum natura; sed gratia nostra efficit nos Filios Dei adoptiuos. Ergo etiam gratia Christi efficiebat ipsum, vt hominem, Filium Dei adoptiuum; causa enim formalis eundem effectũ formalem producit, cuicunque subiecto applicetur.

Respondeo, gratiam esse eiusdem rationis, & speciei in Christo, & in nobis, consequenter tàm in ipso, quàm in nobis producere eundem effectum formalem; effectus autem formalis gratiæ sanctificantis est efficere iustum, sanctum, & Deo gratum; efficere verò adoptiuum est effectus secundarius, qui non producitur, nisi in subiecto capaci; Christus autem non est capax istius effectus, cum non sit persona extranea.

Ex dictis sequitur primò, humanitatem Christi vocari non posse Filiam adoptiuam. Ratio est, quia adoptio non conuenit naturæ, sed personæ; est enim assumptio personæ, non naturæ ad hereditatem. Ita communiter Doctores contra Scotum in 3. disp. 10.

3 Secundò, sequitur humanitatẽ non solum vocari non posse Filiam Dei adoptiuam, sed neque adoptatam; idem enim significat adoptata, & adoptiua. Ita Vasquez c. 10. Suar. sect. 1. Becanus, Tannerus, & alij communiter contra Gabrielem in 3. disp. 10. & alios.

Obijcies, Hilarius lib. 2. de Trinitate vocat humanitatem Christi adoptatam; *Potestatis dignitas*, inquit, *non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur*.

Respondeo cum S. Thoma q. 23. ar. 4. ad 1. Tannero num. 96. & alijs, Hilarium impropriè loqui.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Christus homo, seu hic homo, est Filius Dei naturalis. Ratio est primò, quia Christus homo, seu hic homo est Filius Dei, sed non est Filius adoptiuus. Ergo est Filius naturalis.

Secundò, quia sicut attributa Dei essentialia, ita etiam personalia affirmari possunt de hoc homine Christo, cum sit eadem persona subsistẽs in humana, & in diuina natura; sed de Christo affirmantur attributa essentialia. Ergo etiam de eodẽ affirmari debent personalia personæ Verbi. Propterea rectè dicitur, hic

homo est secunda persona Sanctissimæ Trinitatis, hic homo est Verbū, hic homo est Filius Dei naturalis.

Hinc patet à fortiori hanc propositionem veram esse, Christus, vt Verbum, est Filius Dei naturalis, seu secunda persona Sanctissimæ Trinitatis, seu Deitatis, est Filius Dei naturalis; nam ista propositio non solum vera est per communicationem idiomatum, verum etiam in se formaliter, nam Verbum est Filius Dei per æternam generationem.

5 Maior difficultas est, Vtrum Christus, vt homo, seu in quantum homo, vel quatenus homo, vocari possit Filius Dei naturalis.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est primo, quia Christus, vt homo, est Filius Dei; nam in scriptura vocatur Filius Dei. Lucæ 1. *Quod nascetur ex te Sanctum vocabitur Filius Dei*; & Roman. 8. *Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*, vbi scriptura loquitur de Christo, vt homine, cum Christus natus fuerit, vt homo, & traditus sit pro nobis, vt homo; sed Christus, vt homo, non fuit Filius adoptiuus. Ergo fuit Filius naturalis.

Secundò, quia Christus, vt homo alia ratione est Filius Dei, quam nos; sed nos sumus Filij adoptiui. Ergo Christus, vt homo, est Filius Dei naturalis.

Tertiò, quia illa propositio, Christus, vt homo, vel reduplicat suppositum, & sic de fide est, Christum esse Filium Dei naturalē per æternam generationem, sicut est ipsum Verbum; vel reduplicat naturam Verbo vnitam, & sic etiam probabilius est ipsum dici posse Filium Dei naturalem ratione vnionis hypostaticæ, ratione cuius natura humana substantialiter vnitur personæ Verbi, & excellētiori modo efficitur grata Deo, quam per gratiam habitualem. Ita Doctores citati, quorum nonnulli putant id esse de fide.

Obijcies primo, Filius habet ius ad hæreditatem; sed Christus inquātum homo non habet ius ad hæreditatem, seu gloriam, alioquin quilibet homo esset Filius Dei, & haberet ius ad gloriam. Ergo Christus inquantum homo non est filius Dei.

Respondeo, Christum vt hominem non quidem reduplicatiuè, (natura enim humana non confert ius ad hæreditatem, seu gloriam), sed specificatiuè, habere ius ad hæreditatem, seu gloriam ratione vnionis hypostaticæ, ratione cuius humanitati vnitæ Verbo debetur gloria, nam hoc ius nō est adoptionis, cum non sit collatum personæ extraneæ; neque est ius per æternam, & naturalem generationem, cum Christus secundum humanitatem non acceperit esse per æternam, & naturalem generationem; sed est ius competēs Christo ratione vnionis cum Verbo, quod ius aliqua ratione vocari potest connaturale; cum non sit datum personæ extraneæ; sed solum naturæ extraneæ. Ita Becan. c. 18. q. 5. n. 6.

Dices, si Christus, vt homo, vocatur Filius Dei naturalis ratione vnionis hypostaticæ. Ergo etiam vocari potest Filius naturalis ratione gratiæ sanctificantis. Tum quia est par ratio vtriusque, cum vtraque conferat ius ad gloriam, & neutra dicatur collata personæ extraneæ. Tum quia sicut gloria, seu hæreditas debe-

debetur Christo, supposita vnione, ita etiam eidem, supposita vnione, debetur gratia, & consequenter ius ad gloriam, seu cælestis hæreditas.

Respondeo, Christum, ratione gratiæ præcisè, non posse dici Filium Dei naturalem, sicut dicitur ratione vnionis. Ratio disparitatis est, tum quia natura humana non coniungitur Verbo substantialiter per gratiam, sicut coniungitur per vnionem hypostaticam. Tum quia Filius secundum illam actionem dicitur Filius, per quam primo constituitur Filius; Christus autem secundum humanitatem primo constituitur Filius per vnionem hypostaticam, nam gratia habitualis subsequitur vnionem hypostaticã, vt superius ostensum fuit, & iam supponit filiationem. Ita Vasquez disp. 89. cap. 14. col. 2. num. 8. & cap. 15. num. 95. Suarez disp. 49. sect. 1. Tannerus quæst. 7. dub. 5. num. 93. licet nonnulli Doctores, quorum opinio probabilis est, sentiant Christum etiam ratione gratiæ habitualis vocari posse Filium Dei naturalem.

Obijcies secundò, Christo, vt homini non conueniunt prædicata personæ Verbi; nam prædicata personæ Verbi conueniunt Christo subsistenti in natura diuina, & humana, non autem vt subsistenti in natura humana, vt patet ex dictis de communicatione idiomatum. Ergo Christus, vt homo, vocari non potest Filius Dei; cum hoc sit attributum personale personæ Verbi.

Respondeo negando consequentiam; Christus enim, vt homo, non vocatur Filius Dei per communicationem Idiomatum, sed ratione vnionis hypostaticæ, quæ confert ius ad gloriam; cum autem hoc ius non sit collatum personæ extraneæ, nõ potest constituere filium adoptiuum, sed potius naturalẽ; consequenter Christus, vt homo, seu secundum humanitatem vocari potest Filius Dei naturalis.

Obijcies tertiò, Christus, vt est homo, non est Deus. Ergo non est Filius Dei naturalis; cum Filius Dei naturalis sit Deus.

Respondeo negando consequentiam; nam Filius Dei naturalis dupliciter dici potest. Primò, ratione generationis æternæ, & sic Filius Dei naturalis est Deus. Secundò, ratione vnionis hypostaticæ, & hoc pacto Christus, vt homo, est Filius Dei naturalis, non verò Deus, sed substãtialiter vnitus Deo.

Obijcies quartò, Filius Dei naturalis procedit à Patre per æternam generationem; sed Christus vt homo non procedit à Patre per æternã generationem. Ergo Christus vt homo non est Filius Dei naturalis.

Respondeo, maiorem propositionem veram esse, si loquamur de Processione ad intra, per quam Pater Filio communicat suam essentiam; secus si loquamur de filiatione temporali, quæ facta fuit per actionem externam Incarnationis.

Obijcies quintò, Sancti Patres, & Theologi non cognouerunt in Christo, nisi duas filiationes naturales, vnam respectu Patris, quæ est æterna; alteram respectu Matris, quæ est temporalis. Ergo nos malè addimus tertiam, respectu Sanctissimæ Trinitatis.

Respondeo, Sanctos Patres, & Theo-

Theologos agnouisse, & assignasse solum duas filiationes fundatas in generatione naturali, quarum altera est æterna, altera temporalis; nostra non fundatur in generatione naturali, sed in gratia vnionis; vel dic generationem, de qua nos loquimur, consequi generationem temporalem, & realiter ab ipsa non distingui, quia eo ipso, quod Christus cõceptus fuit ex Beatissima Virgine, & natura humana vnita fuit Verbo, Christus, vt homo dicitur Filius Dei naturalis per gratiam vnionis. Ita Becanus c. 18. q. 5. nu. 9. Tannerus loco citato n. 104. & alij Doctores citati.

Obijcies sextò, filiatio, quæ tribuitur Christo, vt homini, conuenire ei debet, non respectu Patris tantum, sed respectu Trinitatis (cum hæc ei non conueniat per æternam generationem, sed per actionem, & generationem transeuntem, quæ cõmunis est omnibus personis Sanctissimæ Trinitatis.) Ergo si Christus, vt homo vocatur Filius Dei; vocari et debet Filius Sanctissimæ Trinitatis, & Spiritus Sancti, & Verbi, seu Filij Dei, seu sui ipsius; sed hoc est falsũ, cum inter Patrem, & Filium adesse debeat distinctio suppositorum. Ergo Christus vt homo, seu secundum humanitatem non potest vocari Filius Dei.

Respondeo maiorem propositionem re ipsa veram esse, quia fieri potest, vt eidem personæ ratione diuersarum naturarum diuersa prædicata conueniant; abstinendum tamen est ab hac loquendi forma, ne conuenire videamur cum Elipando, & alijs Hæreticis duas personas in Christo admittentibus.

Hinc colligi potest, quomodo intelligendum sit Concilium Toletanum 11. in confessione fidei, vbi habetur Spiritum Sanctum non esse Patrem Filij; nam si intelligatur de generatione æterna, perspicuum est Spiritum Sanctum non esse Patrem, seu authorem Filij, quia Filius habet esse à Patre per generationem, non à Spiritu Sãcto; si verò intelligatur de generatione humana, certum etiam est Spiritum Sanctum nõ esse Patrem Filij, quia Christus conceptus fuit ex sanguine, ac vtero Beatissimæ Virginis Mariæ, concurrente virtute Spiritus Sancti, non tamen accepit esse Spiritus Sancti, sed omnes personæ simul entitatem, & vitam Christo communicauerunt.

Obijcies septimò, si Christus vt homo, est Filius Dei, necesse est, vt habeat peculiarem relationem ad Deum; hoc autem non videtur admittendum, quia ista relatio filiationis proximè fundatur in persona, ex S. Thoma q. 23. art. 4. vbi ait filiationem propriè conuenire hypostasi, vel personæ, non autem naturæ; sed persona Verbi non est capax nouæ relationis, cum Deus immutabilis sit, nihilque in tempore acquirere possit.

Respondeo, habere nouam relationem rationis; quãuis enim Deus, aut persona Sanctissimæ Trinitatis non sit capax nouæ relationis realis; est tamen capax relationis rationis; cum hæc nullam mutationem realem in ipsa persona diuina pariat. Ita Suarez disp. 49. sect. 1. Tannerus q. 7. dub. 5. n. 105. Puteanus q. 23. art. 4. col. 3. vers. aduerte tertiò, & alij communiter.

Di-

Dices, relatio filiationis humanæ, qua Christus refertur ad Matrē, est realis. Ergo etiam relatio filiationis ad Deum est realis.

Respondent S. Thomas q. 35. art. 5. Capreolus in 3. dist. 8. S. Bonauentura ibid. art. 2. q. 2. negando relationem filiationis, qua Christus refertur ad Matrem, esse realē. Ratio est, quia subiectū filiationis non est natura, sed persona, seu hypostasis, persona autem, seu hypostasis Christi non est capax nouæ relationis realis, alioquin esset capax mutationis realis. Alij verò, vt Vasquez q. 35. ar. 5. Suar. 3. p. tom. 2. d. 12. sect. 2. Tannerus d. 1. q. 7. dub. 5. n. 106. Scotus, Gabriel, & alij apud præcitatos Doctores, putant relationem filiationis, qua Christus refertur ad Matrē esse realem. Ratio est, quia ex vtraque parte adsunt termini reales realiter distincti, & capaces nouę relationis, idest Beatissima Virgo, & Christus secundum humanitatem; adest etiā ratio fundandi talem relationē, nempè generatio actiua, & passiua. Ergo relatio formalis in Christo erga Matrem, est realis.

Ad rationem S. Thomæ, & aliorum respondeo, subiectum denominationis Filij esse personam; subiectum verò inhæsionis esse ipsam naturam humanam, quæ producta fuit à Beatissima Virgine; frequenter .n. accidit, vt aliud sit subiectum inhæsionis, aliud denominationis. Neque idem sentiendum est de hac relatione Christi ad Matrem, & de relatione filiationis diuinæ erga Deum per gratiam vnionis, quia relatio filiationis diuinæ in Christo erga Deum immediatè fundari debet in ipsa persona Verbi, vt vnita humanitati, ratione cuius Christus etiam secundum humanitatem dicitur Filius naturalis; persona autem Verbi non potest esse capax nouæ relationis realis.

QVÆ-

QVÆSTIO DECIMA SEPTIMA.

De Prædestinatione Christi.

DE Prædestinatione fusius agam, Deo fauente, in prima parte; hic solum explicabo ea, quæ ad Christi prædestinationem pertinent, & quidem primò, Vtrum Christus secundum diuinitatem, seu secundum personam Verbi dici possit prædestinatus ad esse Filij naturalis, seu, vt sit Filius Dei naturalis. Secundò, An Christus secundum humanitatem dici possit prædestinatus ab æterno, vt sit Filius Dei in tempore. Tertiò, An humanitas Christi dici possit prædestinata, seu an Christus secundum humanitatem dici possit prædestinatus ad gratiam, & gloriam. Quartò, An Christus sit causa nostræ prædestinationis, & in quo genere causæ. Quintò, An Christus sit primus omnium prædestinatorum.

Punctum Primum.

Vtrum Christus secundum diuinitatem dici possit prædestinatus, vt sit Filius Dei naturalis, seu ad esse Filij Dei naturalis, vel vt fiat homo, seu ad esse hominis.

1 *Christus secundum diuinitatem non potest dici prædestinatus ad esse Filij Dei.*

2 *Christus secundum diuinitatem non potest dici prædestinatus ad esse hominis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus secundum diuinitatem non potest dici prædestinatus ad esse Filij Dei naturalis, seu vt sit Filius Dei naturalis. Ratio est primò, quia prædestinatio est pars quædam diuinæ prouidentiæ; consequenter illi dicuntur prædestinari, qui subijciuntur gubernationi diuinæ prouidentiæ; Christus autem non subijcitur gubernationi diuinæ pro-

non subijcitur gubernationi diuinę prouidentię, cum potius sit illius author, sicut sunt alię personę Sanctissimę Trinitatis. Hac de causa censeo Christum non posse simpliciter, & absolutè, seu sine additione dici prędestinatum (quamuis opposita sententia sit valdè probabilis, & communis Theologorum, S. Thomę quęst. 24. art. 1. Suarez disp. 50. sect. 1. Aluarez disp. 76. Puteani q. 24. art. 1. Tanneri quęst. 7. dub. 6. nu. 109. & aliorum) nam Christus significat suppositum subsistens in natura diuina, & humana; cum autem vt subsistens in natura diuina non sit subiectum diuinę gubernationi, necesse est, vt dum prędestinatio affirmatur de Christo, aliquid addatur.

Secundò, quia si Christus hoc pacto dici posset prædestinatus, sequeretur Christũ prędestinasse se ipsum; nam prędestinatio est actus communis Sanctissimæ Trinitatis; cõsequenter si vna persona Sanctissimæ Trinitatis prædestinat, etiam aliæ prædestinant; si ergo Christus secundum diuinitatem prædestinatus est ad esse Filij naturalis, sequitur Christum, seu Filiũ Dei se ipsum prędestinasse.

Tertiò, quia terminus prædestinationis debet esse extrinsecus ipsi prædestinato; nullus enim prædestinatur ad id, quod est sibi intrinsecum, & essentiale. Ob id homo non dicitur prædestinatus ad suum esse. Sed Verbo, seu Christo secundum diuinitatẽ intrinsecũ est esse Filiũ Dei. Ergo Verbum, seu Christus secundũ diuinitatẽ non potest dici prædestinatus ad esse Filij Dei, seu vt sit Filius Dei. Ita Suarez disp. 50. sect. 2. Valentia disp. 1. quæst. 23. pun. 2. Vasquez disp. 91. cap. 2. Tannerus disp. 1. quæst. 7. dub. 6. num. 112. Puteanus quæst. 24. art. 2. Becanus c. 19. quæst. 1. num. 2. & alij communiter.

Obijcies primò, Verbum accepit esse Filij à Patre. Ergo dici potest præfinitus, seu prædestinatus à Patre ad esse Filij.

Respondeo Verbum accepisse, & accipere esse à Patre per æternam generationem, quæ non potest vocari prædestinatio, cum generatio soli Patri conueniat, nõ verò alijs personis; prædestinatio verò communis sit singulis personis Sanctissimæ Trinitatis.

Obijcies secundò, Christus secũdum diuinitatem, seu persona Verbi dici potest prædestinata ad beatitudinem increatam. Ergo etiam dici potest prędestinata, vt sit Filius Dei.

Respondeo negando, Christum secundum diuinitatẽ dici posse prædestinatum ad beatitudinem increatam. Ratio est, quia ad prædestinationem requiritur primò, vt qui prędestinatus est, subiectus sit diuinæ gubernationi. Secundò, vt terminus prædestinationis sit extrinsecus illi, qui prædestinatur; Christus autem nõ est subiectus diuinæ gubernationi; præterea beatitudo increata non est extrinseca Verbo; nam beatitudo increata est ipsa cognitio increata, qua Deus se ipsum cognoscit; cõsequenter non est terminus extrinsecus ipsi prędestinato. Ita Suar. d. 50. sect. 1. & alij communiter.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Filius Dei, seu Christus secundum diuinitatem, non potest dici prædestinatus, vt fiat homo, sed ad esse hominis. Ratio est primò, quia Filius Dei non est subiectus gubernationi diuinę prouidentię; prędestinatio autem est pars quędam diuinę prouidentię. Secundò, quia sequeretur Filium prędestinasse se ipsum, cum prędestinatio sit actus communis personis Sanctissimę Trinitatis. Tertiò, quia nomem prędestinationis significat prędestinatum ordinari id aliquod beneficium, vel gratiam suscipiendam; respectu autem Verbi, seu Filij Dei nō est beneficium, aut gratia, quod fiat homo. Quartò, quia ita definitum videtur in Concilio Toletano 11. in confessione fidei, ibi, *Filius Dei per hoc quod de Patre sine initio procedit, neq; factus, neque prædestinatus dici potest.* Ita Durandus in 3. disp. 7. Becanus loc. cit. & alij contra Suarez disp. 50. sect. 1. conclus. 4. Tannerum disp. 1. q. 7. dub. 6. num. 111.

Obijcies primò, Pater dicitur misisse Filium suum in hunc Mundum, vt fieret homo. Ergo etiam Filius dici potest missus, & prędestinatus, vt fieret homo.

Respondeo negando, Patrem misisse Filium per prędestinationem; prędestinatio enim respectu prędestinantis supponit imperium in prædestinatum, & subiectionem prædestinati erga prædestinantem; Pater autē nō habet imperium in Filiū, & filius nō est subiectus Patri; concedo tñ dici posse, Patrem misisse Filium per generationem, & originem, quia Filius accepit esse à Patre per æternam generationem, & hoc pacto Filiū dici posse missum à Patre in tempore, vt fieret homo, quia nisi Filius accepisset esse à Patre, missus non fuisset, vt in tempore fieret homo.

Obijcies secundò, ab æterno decretum est, vt Filius Dei fieret homo. Ergo Filius Dei prædestinatus est, vt fieret homo.

Respondeo negando consequentiam; aliud enim est decretum, aliud prædestinatio; illud enim decretum non est prædestinatio respectu Filij, quia factum fuit ab omnibus personis Sanctissimæ Trinitatis, & non refertur ad Filium tanquam ad personam subiectā gubernationi diuinæ.

Obijcies tertiò, Verbum verè dicitur factus homo. Ergo etiam dici potest prædestinatum vt sit homo, cum non videatur factus homo, nisi vi prædestinationis.

Respondeo, Filium Dei factum esse hominem, non vi prædestinationis, sed vi diuini decreti, de quo dictum est in secunda obiectione.

Punctum Secundum.

Vtrum Christus secundum humanitatem dici possit prædestinatus.

1 *Christus secundum humanitatem dici nō potest prædestinatus ab æterno, vt in tempore sit Filius Dei naturalis.*

2 *Christus secundum humanitatem dici potest prædestinatus ad gratiam, & ad alia dona supernaturalia.*

Duo

DVo præcipuè explicanda sunt in hoc puncto. Primò, Vtrum Christus secundum humanitatem dici possit prædestinatus ab æterno, vt in tempore sit filius Dei. Secundò, Vtrum dici possit prędestinatus ad gratiam, & gloriam, seu beatitudinem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus, vt homo, seu secundum humanitatem, non videtur prædestinatus ab æterno, vt in tempore sit Filius Dei naturalis. Ita Doctores statim citandi. Ratio est primo, quia obiectum prædestinationis, idest persona, quæ prædestinatur, non debet includere terminum eiusdem prædestinationis; sed Christus, vt hic homo, in suo conceptu includit suppositum Filij Dei naturalis. Ergo Christus, vt homo, non potest dici prędestinatus, vt sit Filius Dei naturalis. Maior probatur, quia ideo homo non dicitur prędestinatus ad animã rationalem, quia homo, vt sic, includit animam rationalem; & ex opposito, homo dicitur prędestinatus ad gloriam, quia homo in suo conceptu non includit gloriam. Minor probatur quia hic homo dicit aliquid subsistẽs in hac humanitate; id autem quod in hac humanitate subsistit, est suppositum diuinum; nam vel est suppositum humanum, vel diuinum; non humanũ, vt certum est de fide; ergo diuinum. Ergo vel est suppositum Patris, vel Filij, vel Spiritus Sancti; sed non est suppositum Patris, vel Spiritus Sancti. Ergo est suppositum Filij. Secundò, quia ista propositio est falsa, Christus secundum humanitatem factus est Filius Dei naturalis, seu hic homo factus est Filius Dei naturalis. Ergo etiam ista est falsa, Christus secundum humanitatem, seu hic homo prædestinatus est Filius Dei naturalis; quamquam alio sensu Christus secundum humanitatem dici potest Filius Dei naturalis ratione vnionis hypostaticę, vt supra ostensum est. Ita Durandus in 3. disp. 7. quęst. 3. Palud. ibidem, Becanus cap. 19. quęst. 2. num. 2. Vasquez 1. par. disp. 18. num. 6. & alij, contra S. Thomam, S. Bonauenturam, Scotum, & alios, quos citant, & sequuntur Suarez disp. 49. sect. 2. Vasquez 3. p. disp. 91. cap. 2. & disp. 81. cap. 2. Puteanus quęst. 24. art. 1. & 2. Tannerus d. 1. quęst. 7. dub. 6. n. 112.

Ex dictis colligitur, Christum dici non posse prędestinatum ad naturalem filiationem, aut ad vnionem hypostaticam, quia Christus includit naturalẽ filiationem, & vnionem hypostaticam.

Obijcies primò, in Concilio Toletano 11. in confessione fidei, Christus dicitur prędestinatus, ibi, *Per hoc quod de Maria Virgine natus est, factus, & prædestinatus esse credendus est.*

Respondeo, ibi non definiri Christum prędestinatum esse, vt sit Filius Dei naturalis, quamquam ad alia potuit secundum humanitatem prędestinari, vt constabit ex dicendis in secunda propositione.

Obijcies secundò, Apostolus Roman. 1. loquens de Christo ait, *Qui factus est ex semine Dauid secundũ carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritũ sãctificationis ex resurrectione mortuorum.*

Re-

Respondeo primò, illum locum non intelligi de prędestinatione, sed de manifestatione, ita vt hic sit sensus, quod licet Christus factus sit secundum carnem, tamen declaratus, & manifestatus est Filius Dei. Primò, in virtute patrandi miracula. Secundò, in spiritu sanctificandi homines per doctrinam, per meritum, & satisfactionem suam. Ita Chrisostomus, Theophilactus, Theodoretus, & alij Gręci expositores ad Roman. 1. quorum expositionem probabilem existimat idem Suar. d. 50. sect. 2. asserens in Gręco sermone nō contineri verbū, *Prædestino*, sed verbum, *Declaro*.

Respondeo secundò, Apostolum non asserere Christum prędestinatum esse simpliciter, & absolutè, vt sit Filius Dei, sed vt sit Filius Dei in virtute, idest, vt nos sanctificet, & resuscitet. Ita Cyrillus, Augustinus, Titelmanus, & alij apud Suarez loco citato in quarta expositione, quam idem Suarez probabilem existimat.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Christus secundum humanitatem dici potest prędestinatus ad gratiam, ad gloriam, & ad alia dona supernaturalia. Ratio est, quia Deus ab ęterno prępărauit Christo gratiam, & alia dona, illūq; ad gloriam elegit, quam in tempore contulit; sed istę sunt actiones prędestinationis. Ergo Deus prędestinauit Christum secundum humanitatem ad gratiam, & gloriam. Ita communiter Doctores, quos citat, & sequitur Suarez d. 50. sect. 3. Vasq. d. 92. c. 2. Valentia d. 1. q. 23. pun. 2. Becan. c. 19. q. 2. n. 6. Tan. d. 1. q. 7. dub. 6. n. 109. & n. 115. Put. q. 24. ar. 1. contra nonnullos Thomistas apud prędictos Doctores.

Obijcies, prędestinatio simpliciter dicitur ad id, quod est supremum, & quod non est connaturale obiecto, siue subiecto prędestinationis, sed suprema dignitas in Christo non est gratia habitualis, & beatitudo; sed vnio hypostatica; & preterea gratia, & gloria fuit Christo connaturalis; quia debebatur ipsi ratione vnionis hypostaticę. Ergo Christus non dicitur prędestinatus ad gratiam, & gloriam.

Respondeo negando, prędestinationem semper fieri ad id, quod est supremum, vt patet in homine, qui non solum prędestinatur ad gloriam animę, verum etiam ad gloriam corporis, & ad alia dona; preterea gratia, & gloria non fuit Christo adeò connaturalis, quin secundum se esset ordinis planè supernaturalis, & actione physica producta; consequenter potuit esse effectus diuinę prędestinationis. Ita Doctores citati.

Punctum Tertium.

Vtrum humanitas Christi dici possit prædestinata.

1 *Humanitas Christi dici potest prædestinata ad vnionem.*
2 *Prædestinari conuenit non solum personæ, verum etiam naturæ.*
3 *Humanitas non potest dici prædestinata ad beatitudinem.*

Dubium in hoc puncto est, Vtrum humanitas dici possit pre-

prędestinata. Primò ad vnionem. Secundò ad beatitudinem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Humanitas Christi dicitur prędestinata ad vnionem. Ratio est primò, quia humanitas ipsa in tempore per actionē physicam vnita fuit personę Verbi. Ergo ipsa dici potest prędestinata ad vnionem hypostaticam. Secundò, quia illud propriè prędestinatur, cui confertur gratia per ipsam prędestinationem (nam prędestinatio iuxta S. Augustinum, & alios est preparatio gratię in pręsenti, & glorię in futuro,) sed humanitati Christi secundum se consideratę collata fuit gratia per prędestinationem; non autem ratione suppositi; (suppositum enim non est capax recipiendi vllam gratiam, cum ipse sit omniū Dominus, & gratias alijs tribuat.) Ergo humanitas ipsa dicitur prędestinata ad vnionem hypostaticam. Tertiò, quia S. Augustinus lib. de prędestinat. Sanctor. cap. 15. ait, *Prædestinata est ista humanæ naturæ tanta subiectio, vt quo attolleretur altius, non haberet*. Quartò, quia Deus potuit alia dona gratię conferre humanitati secundum se consideratę, etiam pręcisa ratione suppositi, alioquin si humanitas ratione suppositi haberet hęc dona, sequeretur humanitatem amittere hęc dona, si separaretur à supposito. Ergo Deus potuit etiam prędestinare humanitatē ad vnionem. Ita Suarez disp. 50. sect. 4. Vasquez disp. 92. cap. 2. Scotus in 3. disp. 7. quęst. 3. Becanus cap. 19. n. 2. Puteanus quęst. 24. art. 1. Tannerus disp. 1. quęst. 7. dub. 6. num. 116. & alij contra S. Thomam q. 24. art. Medinam 3. par. q. 24. art. 2. Aluarez d. 78. n. 22. & alios Thomistas.

2 Obijcies primò, prędestinari propriè conuenit personę, non naturę. Ergo humanitas non potest dici prędestinata.

Respondeo negando, prędestinari propriè solum conuenire personę, & non naturę.

Obijcies secundò, humanitas non potest dici prędestinata ad beatitudinem. Ergo neque dici potest prędestinata ad vnionem, cum par ratio videatur.

Respondeo negando consequentiam. Ratio disparitatis est, quia beatitudo consistit in actione; actiones autem sunt suppositi, tanquam subiecti denominationis; vnio verò hypostatica non consistit in operatione, cum ipsa sit modus substantialis intime connectens naturam humanam cum persona Verbi.

Obijcies tertiò, id, quod prędestinatur ad vnionē, prędestinari etiā debet ad terminum vnionis; sed humanitas Christi non potest dici prędestinata ad terminum vnionis, qui est esse Filium Dei naturalem. Ergo neque dici potest prędestinata ad vnionem.

Respondeo, maiorem non esse vniuersaliter veram; fallit enim, dum aliquid peculiariter obstat, ratione cuius non possit prędestinari ad terminum, vt accidit in nostro casu.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Humanitas Christi nō potest propriè dici prędestinata ad beatitudinē. Ratio est, quia beatitudo in operatione consistit; ope-

rari autem propriè, & primario conuenit supposito, velut subiecto denominationis; non autem naturę; *Ideo natura humana*, inquit Arist. *Nō flet, vel net, sed Socrates flet, & Calias net*. Ergo humanitas Christi non potest dici prędestinata ad beatitudinem. Ita cōmuniter Doctores contra Vasq. d. 90. cap. 4. n. 30. ad finem.

Punctum Quartum.

An Christus sit causa nostræ prædestinationis, & in quo genere causæ.

1 *Prædestinatio aut accipitur pro actu Dei prædestinantis, aut pro effectu prædestinationis.*
2 *Prædestinatio Christi est causa nostræ prædestinationis.*
3 *Prædestinatio Christi non est causa nostræ prædestinationis quo ad actum.*
4 *Prædestinatio Christi est causa nostrę prędestinationis in genere causæ finalis, exēplaris, & meritorię.*
5 *Christus meruit, vt aliqui prædestinentur, alijs relictis.*
6 *Christus non est causa vt aliqui potius saluentur, quam alij.*
7 *Cur autem vnus potius saluetur, quā alius, pendet à volūtate Dei.*

1 PRo solutione premittendum est, prędestinationem aut accipi pro ipsomet actu Dei prędestinantis, aut pro effectu ipsius actus prędestinationis, cuiusmodi est gratia, gloria, & alia dona supernaturalia; aut pro terminatione ipsius actus prędestinationis; duo enim considerari possunt in actu, primum est entitas ipsius actus, entitas autē actus prędestinationis nihil aliud est, quā ipsa diuina essentia per modū actus significata, & licet ipsa essentia secundum se considerata non habeat rationem actus; habet tamen rationem actus, si consideretur, vt terminatur ad aliquod obiectum. Hoc posito explicandum est, primò, Vtrum Christus sit causa nostrę prędestinationis. Secūdò, in quo genere causę sit causa. Tertiò, Vtrum Christus sit causa, cur hi potius saluētur, quā alij.

PRIMA PROPOSITIO.

PRędestinatio Christi est causa nostrę prędestinationis, non secundum entitatem actus ipsius prędestinationis, sed quoad terminum, & effectum. Hęc propositio duas habet partes.

2 Prima est, prędestinationē Christi esse causam nostrę prędestinationis. Ratio est primò, quia in scriptura ad Ephes. 1. dicitur, *elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, & infra, *qui prędestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christū in ipsum secundum propositum voluntatis suæ*, & Roman. 8. dicitur, *Nam quos præsciuit, & prędestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus*. Secundò, quia prædestinatio Christi est prior prioritate rationis in mente diuina, quam sit prędestinatio nostra, quę illi conformatur. Ergo prędestinatio Christi est causa prędestinationis nostrę, videlicet quoad terminum, & effectum.

3 Secunda pars propositionis est prędestinationē Christi nō esse causam nostrę prędestinationis quo ad actum.

actum. Ratio est, quia inter causam, & effectum requiritur distinctio realis; sed inter prædestinationem Christi, & nostram non adest distinctio realis. Deus enim vno, & eodē actu prædestinauit Christum, & nos. Ergo prædestinatio Christi nō est causa nostræ prædestinationis considerata quoad actū. Ita S. Thom. q. 24. art. 3. & 4. & alij Doctores communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Prædestinatio Christi est causa nostræ prædestinationis in triplici genere causæ, finalis, exemplaris, & meritoriæ.

Primò, in genere causæ finalis. Tū quia in Trident. sess. 6. cap. 7. definitur, causam finalem nostræ iustificationis esse Christū; causa autem finalis nostræ iustificationis est etiā causa finalis nostræ prædestinationis; cū prædestinatio sit præparatio gratiæ, & gloriæ. Tum quia illud est causa, seu ratio finalis alicuius actus diuini, ad quod tanquam ad finem ordinātur omnia, quæ per illum actum intenduntur (hac de causa bonitas diuina dicitur ratio finalis omnis diuinæ voluntatis, quia quęcunq; Deus vult, vult propter suam bonitatem, tanquam ob finem) sed ita se habet Christus respectu nostrę prædestinationis, nam quæcunq; à Deo intenduntur per actum nostræ prędestinationis, diriguntur, & ordinantur ad Christum tanquam ad finem proximum, Roman. 8. *Quos prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus*, vbi notanda est particula, *Vt*, quæ indicat causam finalem. Ephes. 1. *Prædestinauit nos per Iesum Christum in ipsum*, idest ordinando nos ad ipsū, & 1. Cor. 3. *Omnia vestra sunt; vos autem Christi, Christus autem Dei*. Ergo prædestinatio Christi est causa nostræ prædestinationis.

Secundò, prędestinatio Christi est causa nostræ prædestinationis in genere causæ exemplaris, quia nostra prædestinatio facta est instar prædestinationis Christi. Rom. 8. *Quos prædestinauit cōformes fieri imagini filij sui.*

Tertiò, prædestinatio Christi est causa meritoria nostræ prædestinationis. Ratio est, tū quia omnia dona gratiæ, quæ prædestinatus habet, obtinuit ex meritis Christi; sed prędestinatio est maximum donum gratię. Ergo prædestinatus illud donū obtinuit ex meritis Christi. Tum quia illa est causa meritoria alicuius actus, seu effectus diuini, quæ præcedit ipsum effectum, & ad quam remunerandam, & præmiandam Deus aliquid decreuit; sed meritum Christi, & ipsius prædestinatio est prius nostra prædestinatione (nos enim prædestinamur post præuisum lapsū, & reparationem generis humani factā per Christi merita) & ad remunerāda merita Christi Deus nos eligit, & prædestinat, Ephes. 1. *Prædestinauit nos in adoptionem filiorum per Iesū Christum*, vbi notanda est particula, *Per*, quæ indicat causalitatem effectiuā, non aliam quam meritoriam. Ergo Christus, seu prædestinatio Christi est causa meritoria nostræ prædestinationis. Ita communiter Doctores cum S. Thoma loco citato.

Quæres, Vtrum Christus meruerit, vt vnus potius prædestinetur, quā alius, seu an Christus sit causa, cur aliqui

aliqui potius saluētur, quā alij. Pro solutione notādū est, in electione ad aliquod beneficium duo considerari posse. Primò, ipsammet electionē, vt est assumptio aliquorū, & nō omniū. Secundò, ipsam secretionem, seu particularem, ac personalem electionē vnius potius, quam alterius.

5 Circa primū respōdeo, & dico Christū meruisse efficaciter, vt vnus prædestinetur, & non omnes, idest, vt aliqui prædestinētur, alijs relictis. Ratio est, quia licet Christi meritum fuerit efficax ad merendū omnibus auxilia sufficientia ad salutē, non tamen fuit efficax ad merendū omnibus auxilia efficacia, sed aliquibus tantū; nam de facto non omnes saluantur, & Christus applicauit sua merita iuxta voluntatē Dei, quæ sibi nota erat, & perspecta; Deus autem non voluit efficaciter omnes saluos fieri. Ergo Christus meruit, vt aliqui prædestinentur, alijs relictis, seu vt aliqui saluentur, & non omnes. Ita Suarez d. 41. sect. 4. Becanus c. 14. quæst. 9. num. 5. Vasquez, & alij.

Neq; hinc sequitur, Christū dici posse causam damnationis, & mali status aliorum, qui non prædestinātur; nam etiam ipse Deus est causa nostrę electionis, & tamē nō est causa mali status non electorum, & sicut testator pręcipiens suis hęredibus, vt singulis annis decē pauperes pascāt, est causa, vt illi pascātur, nō verò vt alij pauperes esuriāt: ita Christus merēdo assūptionē aliquorū, alijs relictis, est causa salutis, & boni status ipsorum, nō verò mali status aliorū.

Rursus hinc nō sequitur Christū esse causam, cur alij non eligantur; nā vt quis dicatur causa moralis alicuius actus negatiui, opus est, vt talis actus ex intentione omittatur; vel vt talis actus negatiuus habeatur. Christus autem nihil facit hac intētione, vt aliqui non eligantur.

6 Circa secundum respondeo, & dico Christū non meruisse secretionē personarū; consequenter non esse causā, vt aliqui potius saluētur, quā alij. Ratio est primò, quia ista delectio aliquorum pręcęteris facta fuit ex mero Dei beneplacito, & arbitrio Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante Mundi constitutionem*, & infra, *secundum propositum voluntatis suæ*, & iterum infra, *In quo nos etiam sorte vocati sumus prędestinati secundum propositum, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suę*. Matth. 20. *Sedere autem ad dexteram, vel sinistram nō est meum dare vobis, sed quibus paratū est à Patre meo*. Secundò, quia Christus non efficaciter orabat, nec sua merita efficaciter applicabat, nisi ijs, qui iā à Deo erāt electi. Ioan. 17. *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi*, & infrà, *Pater Sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi*. Ergo delectio, seu assūptio aliquorū pręalijs adscribēda est voluntati Dei, nō meritis Christi; ideò .n. Christus illis sua merita applicabat, quia iā erant specialiter delecti, & electi à Deo. Tertiò, quia si testator pręciperet suis hęredibus, vt decem Virgines singulis annis ex suis fructibus in matrimoniū locarētur, vel vt decē pauperes singulis annis pascerentur, illę virgines, & illi pauperes auctorē beneficij agnoscerēt testatorem, quia testator quoad substātiā id pręcepit; sub ratione vero secretionis, & delectionis, seu discretionis particulariū personarū, id be-

beneficium acceptum referendum esset hæredibus, hos potius, quam alios deligentibus, & hos potius, quã alios admittẽtibus; ita Christus meruit prædestinationem hominibus; cur autem hi potius prædestinentur, quam alij, pendet à libera Dei volũtate, cui se Christus conformabat. Alias rationes ad hoc probandum affert Suarez 1. par. lib. 2. cap. 24. n. 21. & 3. par. d. 41. sect. 4. concl. 3.

Obijcies, Christus potuit mereri hanc particularem delectionem, (id enim non implicat, imò arguit maiorem gloriam Christi tanquam perfecti redemptoris; sic enim prædestinati magis essent obligati Christo si hoc pacto eos peculiariter delegisset.

Respondeo, id non implicare; re tamen ipsa factum non fuit, quia peculiaris delectio, & assumptio facta fuerat à Deo, cuius voluntati Christus se accomodabat.

Ex dictis igitur cõstat omnes saluari ex meritis Christi; cur autem hi potius saluentur, quàm alij, referendum esse in Dei voluntatem, quia Christus non applicabat efficaciter sua merita, nisi illis, quos Deus peculiariter elegerat.

Punctum Quintum.

An Christus sit primus omnium prædestinatorum.

1 *Christus est primus omnium prædestinatorum prioritate rationis, non temporis.*

2 *Decretum quo Deus statuit saluare homines non est actus prædestinationis.*

3 *Prædestinatio Christi ordinatur ad* [illegible] *de Incarnat.* *nostrã prædestinationem tanquam ad finem proximum.*

4 *Adam in statu Innocentiæ recepit gratiam ante lapsum, & consequenter ante præscientiam, & prædestinationem Christi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus est primus omnium prædestinatorum, non quidem prioritate temporis, cum Deus eodem actu prædestinauerit Christum, & homines; sed prioritate rationis, ita vt prius intelligatur prædestinatus Christus, quam alij. Ratio est primò, quia Christus est caput omnium prædestinatorum. Ergo est primus omnium prædestinatorum; caput enim præintelligi videtur ante alia membra, quorum est caput. Secundò, quia prædestinatio Christi est causa finalis nostræ prædestinationis, vt supra probatum est. Ergo prædestinatio Christi est prior nostra prædestinatione; finis enim est prior eo, quod ordinatur ad finem. Tertiò, quia prædestinatio Christi est causa exemplaris nostræ prædestinationis; exemplar autem præsupponitur illi, cuius est exemplar. Ergo prædestinatio Christi præsupponitur, & præintelligitur ante nostram prædestinationẽ. Quartò, quia Christus fuit causa meritoria nostræ prædestinationis quoad effectum, & quoad terminationem actus diuini; causa autem meritoria præcedit præmium. Ergo Christus, seu prædestinatio Christi præcedit nostram prædestinationem, non prioritate temporis; Ergo prioritate rationis. Ergo Christus est primus omnium prædestina-

rum. Ita communiter Theologi teste Aluarez disp. 80. num. 5.

Obijcies primò, Deus prius decreuit saluare homines, & redimere genus humanum, quam Christum incarnari: nam intētio finis est prior electione mediorum; finis autē fuit salus hominum, seu redemptio generis humani; medium fuit Incarnatio, iuxta illud Symboli, *Propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu Sancto, & homo factus est*; sed decretum saluandi homines, & redimendi genus humanum fuit actus prædestinationis. Ergo prædestinatio hominum fuit prior prædestinatione Christi.

2 Respondeo, negando illud decretum fuisse actum prædestinationis, vt patet ex supradictis quæst. 1. pun. 5. num. 24. vbi egi de ordine Incarnationis.

Obijcies secundò, prædestinatio Christi ordinatur ad nostram salutem, & prædestinationem tanquam ad finem; sed intentio finis est prior medijs ad finē ordinatis. Ergo prædestinatio nostra est prior prædestinatione Christi.

3 Respondeo, prædestinationem Christi ordinari ad nostram prædestinationem tanquā ad finem proximum, vel ad effectum ipsius; nostram verò prædestinationem ordinari ad prædestinationem Christi, gloriam, & exaltationem humanitatis ipsius, tanquam ad finem magis principalem, consequenter prius, & principalius volita fuit prędestinatio Christi, quam nostra prædestinatio.

Obijcies Tertiò, Prius intelligitur Adam recepisse gratiam, & consequēter ordinatus ad gloriam, quam Christus intelligatur prædestinatus. Ergo prædestinatio Christi est posterior prædestinatione Adami; prædestinatio enim consistit in præparatione gratiæ, & gloriæ, iuxta S. Aug. & alios.

4 Respondeo, Adamum in statu innocentiæ recepisse gratiam ante lapsum, & consequenter ante prævisionem Christi, & ante ipsius prædestinationem; sed nego prędestinationem Christi esse posteriorem prædestinatione hominum; nam gratia illa, quam Adamus accepit in statu Innocentiæ, non fuit effectus prædestinationis propriè acceptæ; sed potius fuit effectus diuinæ prouidentiæ, nec Adamus in tempore quicquam gloriæ accepit ex vi illius primę gratię pręcisè, sed quatenus reparata fuit, & reuixit per merita Christi, & per pęnitentiam Adę, consequenter Adam nunc in cęlis existens nullum glorię gradum habet, quē non acceperit ex meritis Christi.

QVÆ-

QVÆSTIO DECIMA OCTAVA.

De Christo Capite.

IN hac Quæstione explicabo primò, An Christus secundum humanitatem sit caput totius Ecclesię. Secundò, An sit caput Angelorum. Tertiò, per quam gratiam sit caput Ecclesiæ. Quartò, An præter Christum, qui nunc est inuisibile caput Ecclesiæ, constituendum sit aliud visibile.

Punctum Primum.

Vtrum Christus secundum humanitatem sit caput Ecclesiæ.

1 *Christus secundum humanitatem est caput totius Ecclesiæ militantis, & triumphantis.*

2 *Ecclesia est corpus Christi.*

3 *Christus non videtur caput damnatorum, licet multi oppositū sentiāt.*

4 *Christus est caput adultorum Infidelium, vt Iudęorum &c.*

5 *Christus etiam nunc est caput Ecclesiæ, sed non visibile.*

6 *Deus est supremum caput omnium; secundum caput est Christus.*

7 *Christus vocatur caput Ecclesiæ, non autem cor.*

8 *Christus non confert gratiam auctoritatiuè, sed per potestatem excellentiæ.*

9 *Christus vocari potest præcipuum Ecclesiæ membrum.*

10 *Christus est caput hominum etiam quo ad corpus.*

11 *Christus est singulare, & vnicum caput Ecclesiæ.*

12 *Capitis gratia communicari potuit puræ creaturæ absolutè loquendo.*

13 *Christus dici potest aliquo modo caput omnium creaturarum.*

14 *Diabolus dici quodammodò potest caput omnium malorum.*

15 *Homo ratione diuersorum motuum, potest esse membrum diuersorum.*

16 *Adam non est caput malorum.*

17 *Antichristus vocari quodammodò potest caput omnium malorum.*

TRia principalirer in hoc puncto explicabo. Primò, Vtrum Christus secundum humanitatem sit caput totius Ecclesię. Secundò, Vtrum ipse solus sit caput Ecclesię, ita vt

hoc nulli puræ creaturæ competat. Tertiò, Vtrum Christus dici etiam possit caput cęterarum creaturarũ.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Christus secundum humanitatem est caput totius Ecclesię, tam militantis, quam triumphantis. Ratio est primò, quia id apertè constat ex scriptura, in qua nomen capitis sępius tribuitur Christo. Ephes. 1. *Omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiã, quæ est corpus ipsius*, & cap. 4. *Crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus*, & cap. 5. *Vir est caput mulieris, sicut Christus Ecclesiæ*, & ibidē, *Nos sumus Christi*, & Col. 1. *Ipse est caput corporis Ecclesiæ*. Secundò, quia in Christo reperiuntur omnes conditiones requisitæ ad caput Ecclesiæ mysticum; nam sicut tota Ecclesia dicitur vnum corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, quod iuxta rationem diuersorum membrorum diuersos actus, & officia exercet; ita Christus dicitur morale, seu mysticum caput Ecclesiæ, desumpta similitudine ab humano capite, & sicut humani capitis proprium est influere in reliqua membra, illaq; per intellectum, voluntatem, & alios sensus in ipso capite residentes dirigere, & gubernare, ne in suis functionibus errent; ita Christus influit, vel saltem virtutem habet vniuersalem influendi gratiam in omnia Ecclesiæ membra, iuxta illud Ioannis 1. *De plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia; quia lex per Moysen data est, gratia, & veritas, per Iesum Christum facta est*. Ita communiter Doctores.

2 Hinc sequitur primò, Ecclesiã esse corpus Christi; caput enim dicitur caput respectu sui corporis, cuius est caput.

Secundò, Christum esse caput omnium hominum, tam beatorum, quã viatorum, ac proinde omnium, qui sunt, fuerunt, aut futuri sunt. Ratio est, tum quia scriptura in præcitatis locis generaliter loquitur. Tum quia 1. Timot. 4. dicitur, *Qui est Saluator omnium hominum, maximè fidelium*. & 1. Ioannis 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantũ, sed etiam pro totius Mundi*.

3 Ex quo aliqui Doctores, vt Puteanus q. 8. dub. 1. inferunt, Christum esse caput non solum peccatorum decedentium sine baptismo, verum etiã aliorum damnatorum. Ratio est, tum quia de ratione capitis non est, vt actu influat in membra, sed vt in illa influere possit; & licet Christus nulla supernaturalia dona damnatis conferat, illa tamen contulit, vel conferre potuit ipsis, dum in hac vita existerent. Tũ quia damnati puniũtur citrà condignum, sed hoc beneficium percipiunt ob merita Christi. Ergo recipiunt aliquem influxum à Christo. Contrariũ docent S. Thomas quæst. 8. art. 3. Suarez ibidem in comment. art. 3. Becanus cap. 20. num. 7. Tannerus quæst. 5. dub. 2. num. 63. asserentes Christum non esse caput damnatorum, & præfatorum puerorum. Ratio est, quia Christus in ipsos non influit vlla gratiæ dona, nec sua merita, vel satisfactiones obtulit pro ipsis in eo statu existentibus; consequenter

ter damnati desinunt esse membra Christi; nam constituuntur in statu, in quo Christi influxum percipere non possunt. Vtraq; sententia probabiliter sustineri potest, modò tamen prima non intelligatur de damnatis formaliter, quia esse caput damnatorum formaliter redolet criminis, & infamiæ notam, vt patet in eo, qui vocatur latronum, aut pyratarum caput.

4 Tertiò sequitur, Christum esse caput adultorum Infidelium, vt Iudæorum, Turcarum, & aliorum. Ratio est, quia licet Infideles non possint, propriè loquendo, vocari membra Ecclesiæ defectu Fidei, & Baptismi, nihilominus recipiunt influxum Christi, aut saltem Christus virtutem habet influendi in ipsos; *Illuminat enim omnem hominem venientem in hunc Mundum*. Ita Suar. in coment. quæstionis 8. art. 3. Tannerus q. 5. dub. 2. num 64. Becanus c. 20. n. 7. Pueanus loco citato, & alij.

5 Quartò, sequitur Christum nunc in cęlis existentem remanere caput, non quidem visibile, seu visibili modo, quia non est amplius visibiliter pręsens (sicque intelligitur locus ille, *Me autem non semper habebitis*) sicut erat ante ascensionem; sed inuisibile, eique permansurum est vsque ad Mundi finem. Ratio est, tum quia dirigit, & gubernat Ecclesiam per internum gratię influxum. Tum quia Matth. 28. dicitur, *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi*, idest per directionem, & influxum gratię, & donorum Spiritus Sancti.

Obijcies contra dicta in propositione; primò, caput omnium hominum est Deus. Ergo Christus secundum humanitatem non potest dici caput omnium hominum.

6 Respondeo, nos non loqui de supremo capite; constat enim Deum esse supremum caput omnium, etiã ipsius Christi vt homo est, 1. Corint. 11. *Omnis viri caput Christus est; caput autem mulieris vir. Caput verò Christi Deus*; non enim implicat eiusdem corporis mystici plura esse capita subordinata. Quamobrem primum caput Ecclesię est Deus. Secundum Christus. Tertium Pontifex, Christi vices gerens. Quartum, respectu particularium Ecclesiarum sunt Episcopi, alijq; superiores serua ta debita proportione; quamuis .n. summus Pontifex, & alij Prelati non influant in Ecclesiam dona supernaturalia per se ipsos proximè, & immediatè, nihilominus cooperantur eo modo, quo possunt, administrando Sacramenta, conferendo Indulgentias, & alia iuxta terminos suę potestatis.

Obijcies secũdò, si Christus ideò vocatur caput Ecclesię, quia in omnia membra influit, multò magis vocari debet cor, cuius est viuificare non solum corpus, verum etiam ipsum caput.

7 Respondeo cum S. Thoma q. 8. art. 1. ad 3. Christum vocari potius caput, quam cor, quia caput hominis exterius apparet, & visibilem habet eminentiam supra cętera membra exteriora; cor verò occultè influit, & ideo ipsi comparatur Spiritus Sanctus, qui Ecclesiam inuisibiliter viuificare, & vnire solet.

Obijcies tertiò, Christus secundum humanitatem non influit dona

gra-

gratiæ, nec dat Spiritum Sanctum, sed solum, vt est Deus, ex Augustino lib. 1. de Trinitate cap. 12. tom. 3. Ergo Christus non est caput hominum secundum humanitatem, sed secundum diuinitatem, seu non quatenus est homo, sed quatenus est Deus.

8 Respondeo cum S. Thoma q. 8. art. 1. ad 1. & alijs communiter, Christum non influere dona gratiæ, aut Spiritum Sāctum authoritatiuè; hoc enim soli Deo conuenit, sed per potestatem excellentiæ à Deo acceptam, seu instrumentaliter, vt docui de Sacramentis.

Obijcies quartò, si Christus esset caput omnium hominū, esset etiam membrum corporis mystici Ecclesiæ, nam quælibet pars corporis vocatur membrum corporis; sed Christus non potest dici membrum Ecclesiæ, (vnum enim corporis membrum recipit influxū ab alio, Christus autem non recipit influxum ab alijs membris Ecclesiæ.) Ergo Christus vocari non potest caput Ecclesiæ.

9 Respondeo cum S. Thoma in comment. 1. Corint. 2. Puteano q. 8. dub. 11. col. 4. Vasquez disp. 48. c. 1. Tannero disp. 1. quæst. 5. dub. 2. num. 71. & alijs; Christum vocari posse membrum Ecclesiæ, præsertim si addamus excellentiæ notam, idest præcipuum, seu principale, vt patet tum ex allata ratione. Tum quia sic vocatur 1. Corint. 12. ibi, *Vos autem estis corpus Christi, & membra de membro*; nec opus est, vt caput mysticum recipiat influxū à reliquis membris, sicut recipit caput naturale. Alij verò, vt Suarez disp. 23. sect. 1. Altisiodorensis, Marsilius, & alij apud Suarez loco cit. col. 5. negant, Christum vocari posse membrum; tum quia non recipit influxum ab alijs. Tum quia illa verba, *Vos estis membra de membro*, non intelliguntur de Christo tanquam membro, sed de ipsis Corinthis, quos Paulus alloquebatur, ita vt sit sensus, *Vos Corinthi non estis omnia membra, nec constituitis totam Ecclesiam, sed estis tantummodo pars corporis Ecclesiæ*. Ita explicant nonnulli Patres Græci.

10 Quæres, Vtrum Christus sit caput hominum non solum quo ad ipsorum animam, verum etiam quo ad corpus.

Respondeo, esse caput etiam quoad corpus. Ratio est primò, quia sicut Christus passione sui corporis nos redemit, & suo sanguine lauit; sicque secundum suum corpus rationem capitis habet; ita etiam nostra corpora vocari possunt ipsius membra, cum aliqua bona recipiant ab ipsius corpore, vt clarius constabit ex secunda ratione. Secundò, quia licet Christus non influat in corpus nostrum præcipua dona gratiæ, multa tamen alia dona nostris corporibus virtute Christi conferuntur, vt resurrectio, viuificatio, & aliæ dotes corporis gloriosi, 1. Corint. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*. Roman. 8. *Qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis*. Philipp. 3. *Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ*. Ita S. Thomas q. 8. art. 2. Suar. ibid. in Comment. Vasq. d. 48. c. 2. Tanner. d. 1. q. 5. dub. 2. n. 60. & alij com.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

11 Christus est singulare, & vnicum caput Ecclesiæ; consequenter nulli puræ creaturæ competit esse caput totius Ecclesiæ. Probatur, quia ratio capitis consistit in intrinseco influxu in cætera membra, & in exteriori gubernatione. Interior influxus deriuatur à Christo, cũ ipsius humanitas diuinitati coniuncta virtutum habeat iustificandi. Exterior gubernatio pendet à Christo maiori quadam ratione, quam ab alijs hominibus; Christus enim est caput omnium secũdum omnem locum, statum, & tempus, & non solum militantis Ecclesiæ, verum etiam triumphantis. Præterea Christus est etiam Deus, consequenter illi competit ratio capitis authoritatiuè, & virtute propria, & ab ipso hæc virtus communicata fuit humanitati Christi; alij verò nõ possunt dici capita, nisi cum limitatione. Quamobrem Papa non dicitur simpliciter caput totius Ecclesię, sed solum est visibile caput Ecclesię militantis, ipsi Christo subordinatum, quãdiu viuit. Idem cum proportione dici potest de Episcopo respectu suæ diœcesis. Præterea alij non sunt capita, nisi quatenus vices Dei gerunt, iuxta illud 2. Corint. 5. *Pro Christo legatione fungimur*. Ita communiter Doctores cum S. Thoma quæst. 8. art. 6.

12 Quæres, an gratia capitis communicari potuerit absolutè purę creaturę.

Respondeo affirmatiuè. Tum quia non implicat omnem gratiam, quę hominibus datur, dari dependenter ab aliqua creatura. Tum quia si Adam in iustitia originali perseuerasset, Christus incarnatus non fuisset, consequenter Adam fuisset caput hominum ratione iustitię originalis transmisse in posteros ab ipso descendentes. Pura tamen creatura non potuisset rationem capitis ita perfectè habere, sicut habuit Christus. Ratio est, quia nulli purę creaturę connaturalis esse potest ratio capitis, sicut connaturalis, & debita fuit Christo ratione vnionis hypostaticę, vt supra ostensum est. Ita Puteanus quęst. 8. dub. vlt. ad finem, Suarez d. 23. sect. 2. ad finem Vasq. disp. 48. cap. 4.

TERTIA PROPOSITIO.

13 Christus aliquo modo dici potest caput omniũ creaturarum, nõ tamen eo modo, quo est hominum, aut Angelorum. Quod aliquo modo sit caput omnium creaturarum, colligitur primo, ex loco illo ad Coloss. 1. vbi Christus vocatur *Primogenitus omnis creaturæ, reconciliator humani generis, vt sit in omnibus ipse primatum tenens*. Secundò, quia Christus creaturis pro suo arbitratu vtitur, illasque ad nutum suum moderatur in ordine ad salutem prędestinatorum. Ergo potest aliquo modo dici ipsarum caput, vt benè Suarez disp. 23. sect. 1. concl. 3. Tannerus quęst. 5. dub. 2. & alij.

Quod autem dici non possit caput omnium creaturarum, eo modo quo est hominum, patet, quia influxus, quem Christus exhibet creaturis rationalibus, est alterius rationis

nis, & longè perfectior, & excellentior, quam sit influxus in creaturas irrationales; præterea creaturæ rationales viuunt etiam vita spirituali, & ordinãtur ad beatitudinem, cuius non sunt capaces creaturæ irrationales. Ex quo fit, vt Christus respectu aliarum rerũ potius dici debeat Dominus, aut Princeps, quam caput. Sicut Rex in Regno, & Pater familias in domo propriè dicitur caput hominum regni, vel familiæ; respectu verò aliarum rerum potius diceretur Dominus, vel Princeps. Quo etiam pacto vocari potest caput Dæmonum ex S. Hieronimo ad Ephes. 1. quia Dæmones, licet inuiti, subijciuntur Christo.

14 Quæres primò, Vtrum Diabolus vocari possit caput omnium malorum.

Respondeo, suo modo dici posse caput omnium malorum, non quoad interiorem influxum, quem eis præbeat, sicut Christus bonis præbet; sed quoad exteriorem gubernationem. Ratio est, tum quia suadet, allicit, & inuitat ad malum per se, aut per alium, quod præcipuè verum videtur de supremo Dæmone, idest Lucifero, cui Dæmones inferiores in tentandis hominibus obediunt. Tũ quia omnes malitia superat, & quandam gubernandi, & dominandi potestatem in alios exercet, iuxta illud Iob 41. *Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ*. Ita S. Thomas qu. 8. art. 7. Vasquez, Caietanus, & Suarez ibid. Tannerus q. 3. dub. 2. nu. 71. & alij. Quamobrem aliqui Doctores putãt S. Thomam existimasse, supremum Dæmonem non solum esse caput malorum hominum, verum etiam ipsorum Dæmonum.

Obijcies primò, non omnes homines peccant tentati à Dæmone. Ergo Dæmon vocari non potest caput omnium malorum.

Respondeo negando consequentiam; sicut enim de ratione capitis in Republica non est, vt omnia membrorum opera à capite pendeant, ita neque opus est, vt omnia malorum opera à Dæmone sint. Vt benè Vasq. loco citato.

Obijcies secundò, Peccator fidelis est membrum Christi, cum ab ipso influxum recipiat, & gubernetur. Ergo non potest esse membrum Dæmonis; idem enim non potest esse membrum duorum capitum, & eiusdem corporis non possunt esse duo capita.

15 Respondeo cum Vasq. loco citato art. 7. eundem hominem ratione diuersorum motuum esse membrum diuersorum. Quamobrem peccator ratione motus fidei, quem à Christo recipit, est membrum Christi, ratione verò peccati est membrum Diaboli.

16 Obijcies tertiò, si Dæmon est caput omnium malorũ, quia est causa peccatorum. Ergo etiam Adam vocandus videtur caput malorum, cum omnes ab ipso peccatum originale traducant.

Respondeo negando, Adamum ita vocandum esse. Tum quia sua intentione non inducit alios ad peccatum, sicut Dæmon, vt benè Suar. in comment. art. 8.

17 Quæres, vtrum etiam Antichristus vocari possit caput omniũ malorum.

Respondeo, suo modo vocari posse caput omnium malorum, non quo ad

ad influxum; sed quo ad malitiam, qua cæteros superabit, & quoad dominandi libidinem, & potestatem. Ita Sanctus Thomas, & alij præcitati Doctores.

Obijcies, si Antichristus esset caput malorum, sequeretur congregationem malorum hominum habere duo capita, consequenter duo esse capita eiusdem corporis, quod falsum, & monstruosum videtur.

Respondeo, eiusdem corporis mystici posse esse duo capita subordinata; Antichristus enim subditus est Diaboli, & illius membrum vocari potest.

Punctum Secundum.

Vtrum Christus sit caput Angelorum.

1 *Christus est caput Angelorum.*
2 *Obiectiones contra hoc facientes innuuntur.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus est caput Angelorũ; probatur primò ex scripturã Coloss. 2. *Qui est caput omnis principatus, & potestatis*. Ephes. 1. *Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam*, & 1. Petri 3. *Profectus in cœlum subiectis sibi Angelis, & potestatibus, & virtutibus*.

Secundò, quia vbi est vnum corpus, ibi etiam esse debet vnũ caput; sed cœtus hominum, & Angelorum ordinatus ad vnum finem, idest ad cælestem gloriam, est vnum quoddã corpus Ecclesiæ mysticum. Ergo assignandum est aliquod ipsius caput; nullum autem aliud congruè assignari posse videtur præter Christum.

Tertiò, quia Christus gratia, & dignitate præstat Angelis, ipsosque illuminat, regit, & moderatur, illorumq; ministerio vtitur ad salutem hominum.

Quartò, quia licet Angeli non accipiant à Christo dona gratiæ iustificantis, vt supra ostensum est, accipiunt tamen varias illuminationes, & illustrationes; consequenter Christus etiam secundum humanitatem vocari potest ipsorum caput. Ita cõmuniter Doctores cum S. Thoma q. 8. art. 4.

2 Multæ obiectiones hic afferri possent, sed ego illas dissolui supra q. 12. puncto vlt. vbi explicaui, quid Christus meruerit Angelis. Vide Vasq. d. 48. c. 3.

Punctum Tertium.

Quæ sit gratia capitis in Christo.

1 *Christus est caput Ecclesiæ secundum gratiam habitualem.*
2 *Christus est caput Ecclesiæ secundum gratiam vnionis.*

Cvm in Christo duplicem gratiã esse superius ostẽsum sit, videlicet gratiam habitualem, & gratiam vnionis hypostaticæ; explicandum hoc loco breuiter est, vtrum Christus sit caput Ecclesiæ secundum gratiam habitualem, an secundum gratiam vnionis.

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus est caput Ecclesiæ, primò secundũ gratiam habitua-

lem. Nam illa est gratia capitis, quæ est principium merendi, & per quã merita Christi applicantur Ecclesiæ; sed gratia habitualis Christi etiam ipsa in suo genere fuit principiũ meriti Christi, & per ipsam merita Christi applicantur Ecclesiæ. Ergo gratia capitis in Christo est gratia habitualis. Quamquam hæc etiam vocari potest gratia singularis personæ, quatenus est forma sanctificans animã. Ita S. Thomas q. 8. art. 5. Caietanus, Alexander, Bonauentura, Durandus, & alij, quos citat, & sequitur Suarez d. 23. sect. 2. Tannerus q. 5. dub. 2. num. 74. Puteanus q. 8. dubio vlt. Becanus cap. 20. num. 9. & alij communiter.

An autem gratia habitualis Christi sit eiusdem rationis cum nostra, alibi explicatum est.

2 Secundò, Christus est caput Ecclesię secundum gratiam vnionis. Ratio est, quia gratia vnionis est principium principale meriti; nam ipsa est causa infiniti valoris, & meriti Christi, ratione cuius influxus gratiæ deriuatur in membra. Ita Doctores citati.

Punctum Quartum.

An præter Christum, qui nunc est inuisibile caput Ecclesiæ, constituendum sit aliud visibile.

1 Caput Ecclesiæ visibile constituendum est, præter caput inuisibile Christi.

VNICA PROPOSITIO.

1 PRæter Christum, quem nunc esse diximus caput inuisibile, constituendum est aliud, quod vices Christi visibiliter sustineat. Ratio est primò, quia sicut si Rex à Regno discedens diu absuturus sit, alium in sui locum sufficere, & subrogare solet; ita par fuit, vt Christus cęlum conscendens alium substitueret. Secundò, quia regimen Ecclesiæ sub ea forma manere debet, qua institutum fuerat à Christo; sed ante Christi Ascensionem institutum fuerat sub capite visibili. Ergo post Christi Ascensionem remanere debet sub aliquo capite visibili, alioquin regimen Ecclesiæ, & consequenter ipsamet Ecclesia mutata esset; quod dici non potest. Tertiò, quia Synagoga Mosaica fuit vmbra, & typus Ecclesiæ Christi; sed in Synagoga Mosaica semper extitit caput visibile; primum enim caput Synagogæ visibile fuit Moyses, cui postea successerunt Pontifices legales; inuisibile verò erat Christus, quatenus ex præuisis Christi meritis conferebatur Synagogæ interna gratia. Ergo etiam in Ecclesia semper existere debet caput visibile, quod quidem ab initio fuit Christus, deinde Petrus, & successores Pontifices, vt benè ratiocinatur Becanus in compendio controuersiarum lib. 1. cap. 4. concl. 2.

QVÆ-

QVÆSTIO
DECIMA NONA,
De Christo Mediatore.

NOmen Mediatoris accipitur à medio, sicut enim extrema connectuntur, & coniunguntur in medio, ita etiam partes discordes, & dissidentes connectuntur ope mediatoris. Ideò mediator ille dicendus est, qui partes dissidentes componit, & conciliat; aliquis autem potest partes discordes componere multis modis. Primò, Iudicando inter partes. Secundò, Referendo pacta, & conditiones, quibus partes reconciliari possunt. Tertiò, Rogando vnam partem pro alia, quod maximè fecit Christus sua oratine, vt supra probatum est. Quartò, Satisfaciendo vni parti pro alia. Vt benè docet Vasquez disp. 83. num. 3. & seqq. In hoc Puncto explicandum est solum, Vtrum Christus dicendus sit mediator Dei, & hominum hoc quarto modo, ita vt satisfecerit Deo pro offensâ, quam homo intulerat Deo. Secundò, An Christus fuerit mediator Dei, & hominum secundum diuinitatem, an potius secundum humanitatem.

Punctum Primum.

Vtrum Christus sit Mediator Dei, & hominum, ita vt ipse pro hominibus satisfecerit Deo.

1 *Christus fuit mediator inter Deum, & homines.*

2 *Sancti vocari possunt mediatores.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus fuit mediator inter Deum, & homines, eo quod ipse solus satisfecerit Deo pro hominibus. Probatur ex Apostolo 1. ad Timot. 2. vbi dicitur, *Vnus enim Deus, vnus est mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem*

nem semetipsum pro mortuis. Ita S. Thomas q. 26. art. 2. Bellarminus lib. 5. de Christo, Vasquez disp. 83. Valentia d. 1. q. 22. pun. 3. Tannerus q. 7. dub. 8. num. 146. & alij communiter.

Obijcies, si Christus est solus mediator inter Deum, & homines. Ergo frustra inuocantur Sancti tanquam intercessores.

2 Respondeo, Christum solum vocari mediatorem, si mediatoris nomen accipimus ad significandum eum, qui pro hominibus satisfecit; si verò accipiamus nomen mediatoris alio sensu, certum est nomen mediatoris accommodari posse alijs; nam Apostolus eo loci asserit quidē Christum esse mediatorem per redemptionem, ac satisfactionem pro nobis ab ipso præstitam; sed non excludit, quin etiam alij possint esse mediatores; constat enim Sanctos pro nobis Deum orare, & Moysem, & Hieremiam fuisse mediatores; nam Deuteron. 5. ait Moises, *Ego sequester, & medius fui inter Dominum, & vos in tempore illo*, & Hieremiæ 18. *Recordare*, inquit, *quod steterim in conspectu tuo; vt loquerer pro eis bonum, & auerterem indignationem tuam ab eis*. Idē dici pōt de alijs hominib. in hac vita existentibus, qui fusis ad Deum precib. aliquid pro alio cōsequūtur.

Punctum Secundum.

An Christus fuerit mediator Dei, & hominum secundum diuinitatem, an potius secundum humanitatē.

1 Christus secundum humanitatē fuit mediator inter Deum, & homines.

2 Christus mediator fuit, vt Deus, & homo, si respiciamus radicem meriti.

PRo solutione obserua in mediatore, seu in officio mediatoris duo spectari, & distingui posse; Primò est ipsummet principiū, per quod Christus obiuit officium mediatoris. Secundum est id, per quod functio illa mediatoris valorem accepit ad satisfaciendum, quod radix valoris, & meriti vocari potest.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus secundum naturam humanam, non verò secundum diuinam fuit mediator, loquendo de officio mediatoris, quatenus importat principium, per quod Christus operatus est salutē nostrā. Ratio est primò, quia ita habetur in Scriptura 1. Timot. 2. *Mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus*; vbi notanda est illa particula, *Homo*, quæ posita fuit ad indicandam naturam, seu principium, per quod Christus fuit mediator ex Augustino lib. 2. de peccato originali cap. 28. Bellarminus lib. 5. de Christo c. 1. & seqq. & alijs locis infra citandis.

Secundò, quia Apostolus in præcitato loco 1. Tim. 2. assignat distinctionem inter Deum, & mediatorē, *Vnus Deus, vnus est mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus*: Ergo Christus non fuit mediator secundū diuinitatem; sed secundum humanitatem, alioquin vana esset distinctio Apostoli.

Tertiò, quia Christus secundum illam naturam fuit mediator, per

quam

quam obiuit munera mediatoris; sed obiuit munera mediatoris secundum naturã humanam, non secundũ diuinam; nam orare, sacrificare, mereri, satisfacere, pati, mori sunt functiones, & munera mediatoris, quæ non possunt elici à natura diuina, sed ab inferiori. Ergo Christus fuit mediator secundum naturam humanam, non verò secundum diuinam. Ita S. Thomas q. 26. art. 2. Caietanus ibid. Suarez ibidem, Bellarminus lib. 5. de Christo c. 1. & seqq. Valentia disp. 1. q. 22. pun. 3. col. 4. Vasquez disp. 83. cap. 3. Becanus c. 21. n. 3. Tannerus disp. 1. q. 7. dub. 8. n. 148. & seqq. & alij cõmuniter contra Luteranos, Caluinistas, & alios hæreticos apud præcitatos Doct.

Obijcies primò, Verbum diuinũ vocatum fuit nomine Mediatoris, etiam antequam naturã sumpsisset, ex S. Hyeronimo lib. 2. comment. in Epist. ad Galat. cap. 3. Ergo esse mediatorem conuenit Christo etiam secundum naturam diuinam.

Respondeo, Verbum diuinum vocari mediatorem ante assumptionẽ humanitatis, non quia tũc exercuerit munus mediatoris, sed quia illud obiturum erat in natura assumpta, aut quia futurum erat radix meriti.

Obijcies secundò, Ioann. 10. dicitur. *Ego pono animam meam pro ouibus meis.* Quo in loco sermo est de Christo tanquam mediatore, sed nõ est sermo de Christo, vt homine. Ergo sermo est de Christo, vt Deo; nã potestas vitæ, & mortis non residet penes hominem; sed penes Deum. Ergo Christus, vt Deus, fuit mediator Dei, & hominum.

Resp. in illis verbis duo considerari posse; primum est, ponere animam suam, id est mori, & hoc conuenit Christo solum secundum humanitatem, & sic Christus satisfecit Deo, & mediator fuit; hac posita expositione neganda est minor propositio. Secundum est facultas, seu potestas ponendi animam, & hæc datur à Deo, vt benè Augustinus tract. 47. in Ioannem, quem citat, & sequitur Becanus loco cit. Vasquez cap. 4. n. 25. & seqq. & alij.

Obijcies tertiò, ille dicitur mediator, qui reconciliat partes dissidentes inter se; sed Christus secundum diuinitatem reconciliauit genus humanũ Deo. 2. Cor. 5. *Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit sibi per Christum*, & infra, *Deus erat in Christo Mũdum reconcilians sibi*, & Colossen. 1. *Pacificans per sanguinem crucis eius, siuè quæ in terris, siuè quæ in Cœlis sunt*. Ergo Christus fuit mediator secundum diuinitatem.

Respondeo, maiorem propositionem non esse vniuersaliter veram, nã fieri potest, vt ipsemet Iesus reconciliet sibi hostem suum, vel per seipsum, vel per mediatorem, & tamen ipse Iesus non dicitur mediator. Hoc pacto Deus reconciliauit sibi genus humanum per Christum tanquã mediatorem secundum naturam humanam, & tamen ipse Deus non dicitur mediator.

Obijcies quartò, renouatio cordium, & collatio donorum Spiritus Sãcti sunt opera mediatoris, ex Aug. in Enchir. c. 33. sed renouatio cordium, & collatio Spiritus Sancti tribuitur à solo Deo. Ergo solus Deus est mediator. Ergo Christus nõ fuit mediator secundum naturam huma-

nam, sed secundum diuinam.

Resp. renouationem cordium, & collationem Spiritus Sancti esse opus solius Dei, tanquam causæ efficientis primariæ, & principalis; non tamen hinc excludi, quin etiam possit esse opus Christi in genere causæ meritoriæ, vel etiam efficientis minus principalis. Ita Vasq. d. 83. cap. 4. n. 29. Becanus, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Christus mediator fuit, vt Deus, & homo, si loquamur de officio, & functione mediatoris respectu illius, à quo operationes Christi valorem, & dignitatem accipiunt, idest secundum radicem meriti. Ratio est, quia radix, ex qua operationes Christi valorem traxerunt, fundatur in diuino supposito, & in natura diuina, per quam natura humana quasi deificata fuit, & actiones Christi infinitum valorem assecutæ sunt. Ita Caiet. Valent. Tannerus, & alij locis citatis.

Ex dictis sequitur primò, Christum, vt Deum, seu Christum secundum diuinitatem, seu diuinitatem Christi non posse dici mediatorem, vt patet ex prima propositione; nam operationes Christi non proueniunt à Christo secundum diuinitatem.

Secundò sequitur, hanc propositionem non sine ratione ab aliquibus Doctoribus nō admitti, Christus est mediator, qua homo tantū, seu vt homo tantū; licet enim Christus dicatur mediator secundum humanitatem, quia operationes proueniunt à natura humana, nihilominus cum non accipiant valorem à natura humana præcisè, sed à diuina deificante naturam humanam, seu à diuino supposito, Christus non potest dici mediator, qua homo tantum. Ita Cabrera q. 26. art. 2. & alij, qui ex opposito benè addunt, hanc propositionem veram esse, Christus est mediator secundum humanam naturā tantum, quia per hanc propositionē non excluditur suppositum diuinū, à quo operationes Christi valorem habent, sed solum excluditur natura diuina, quia operationes mediatoris ab ipsa non proueniunt, vt dictum est in prima propositione.

Tertiò sequitur, neque diuinitatem, neq; humanitatem in abstracto simpliciter dici posse mediatorem. Ratio est, tum quia nomen Mediatoris propriè conuenit supposito, seu personæ. Tum quia neque diuinitas, neque humanitas in abstracto dici potest exercere operationes perfecti mediatoris, vt satisfacere, mori, mereri, & similia; actiones enim sunt suppositorum. Ideò Suarez addit humanitatem, neque posse absolutè dici mediatricem.

Quartò sequitur, Christum simpliciter loquendo, dici posse mediatorem, vt est homo Deus, seu vt Deus homo, seu vt subsistit in vtraque natura. Ratio est, quia vt sic est perfectus mediator; nam ratione humanitatis est principium, quo operationis; ratione diuinitatis, seu suppositi est radix valoris, seu meriti, & ipsummet suppositum est principium, quod, iuxta sententiam multorū Doctorum. Vide Vasquez, Suarez, Bellarminum, & Tannerum locis cit.

QVÆ-

QVÆSTIO VIGESIMA.

De Sacerdotio Christi.

IN hac Quæstione explicabo primò, An Christus verè, & propriè fuerit Sacerdos, & Sacrificium. Secundò, Secundum quam naturam fuerit Sacerdos. Tertiò, An Sacerdotium Christi fuerit eiusdem rationis cum alijs Sacerdotijs. Quartò, An Christus dicẽdus sit Sacerdos secundũ ordinem Melchisedech. Quintò, An sacrificium Christi fuerit propitiatorium, satisfactorium, & impetratorium.

Punctum Primum.

An Christus verè, & propriè fuerit Sacerdos, & Sacrificium.

1 *Christus verè fuit Sacerdos.*

2 *Christus non solum fuit Sacerdos, verum etiam Sacrificium.*

PRimo loco explicabo, an Christus fuerit Sacerdos. Secundò, an Christus fuerit Sacerdos, & sacrificium.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus verè, ac propriè fuit Sacerdos. Ratio est primò, quia ita expressè habetur in scriptura, Hebreor. 5. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* & cap. 7. *Hic autem, eo quod maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium*, & alibi. Secundò, quia ita definitum est in Concilio Tridentino sess. 22. canon. 1. & 2. & in nonnullis alijs Concilijs, idemque communiter à Patribus sustinetur. Tertiò, quia officium Sacerdotis est offerre sacrificium Deo; Sed Christus obtulit sacrificium Deo; nam in vltima Cœna consecrauit panem in corpus, & vinum in sanguinem suum, illaq; Deo obtulit. Præterea in ara Crucis obtulit se ipsũ pro salute generis humani, & quotidiè se ipsum offert in Missæ sacrificio, præuio Sacerdotum ministerio; præcipuus enim Sacerdos est Christus, cuius vices gerit Sacerdos.

Obijcies primò, si Christus dicendus est Sacerdos, maximè quia in ara Crucis sacrificauit se ipsum tanquam verus Sacerdos; sed tunc non potest dici sacrificasse se ipsum tanquam verus Sacerdos, cum de ratione sacrificij sit, vt sit actio sacra exterior, qua aliquid Deo offertur in recognitionem supremæ excellentiæ cum aliqua immutatione rei oblatę;

Christus autem nullam immutationem per se ipsum exercuit in se ipsũ in ara Crucis. Non enim se ipsũ interfecit, nec quicquam sacrum in se ipsum in Cruce exercuit. Ergo Christus nõ est verè, & propriè Sacerdos.

Resp. Christum in ara Crucis fuisse verum Sacerdotem, non quia se ipsum occiderit, aut ad sui mortẽ cooperatus sit; hoc enim ab ipso factum non fuit; sed quia se ipsum Deo obtulit, Ioan. 17. *Pro eis ego sanctifico me ipsum*, idest offero in Sacrificium, & hostiam, vt explicant Cyrillus, Rubertus, S. Thomas, & alij apud Suarez d. 46. sect. 1. col. 2. Neq; de ratione sacrificij est, vt actio immutatiuà physica fiat ab ipso sacrificãte, sed vt hostia assumatur ab ipso Sacerdote, & in sacrificium offeratur, licet actio immutatiua ab alio fiat, vt alias contingebat, dum hostia igni consumenda tradebatur. Christus ergo non se ipsum interfecit; sed se ipsum interficiendũ tradidit, seq; Deo obtulit, voluntariè suscipiens mortem, quam illi iniquè inferebant.

Obijcies secundò, omnes Martyres obtulerunt se Deo; sed oblatio Martyrum non fuit sacrificium, ergo neq; oblatio Christi fuit sacrificiũ.

Resp. Martyres impropriè obtulisse se Deo per modum sacrificij. Tum quia ipsi non erant cõstituti Sacerdotes. Tum quia de ratione sacrificij est, vt immoletur hostia in recognitionem, & contestationem supremi Dominij Dei. Tum quia mors aliter fuit voluntaria Christo, & aliter Martyribus; nam Martyribus voluntaria fuit solùm per modum acceptationis; Christo verò voluntaria fuit etiam per modum oblationis; martyres enim non poterant suâ voluntate, & potestate mortem impedire, & vitam tueri; Christus autẽ poterat sua virtute vitam tueri, & impedire Iudęos ne mortẽ inferrent, cũ omnes Iudęi, audita solâ Christi voce *Abierint retrorsum, & ceciderint in terram*, Ioan. 18. Vide Suar. d. 46. sect. 1. col. 2. vers. dices ergo.

Obijcies tertiò, si Christus fuit Sacerdos, sequitur ipsum obtulisse sacrificium sibi ipsi; nã sacrificiũ offertur Deo secundùm se, non verò vt est hæc, vel illa persona; quæ autem Deo vniuersim secundùm se cõueniunt, communia sunt omnibus personis Sanctissimæ Trinitatis.

Resp. Christũ obtulisse sacrificiũ sibi tanquam Deo; nam eadem persona Christi, vt subsistens in humana natura, potuit sibi vt subsistenti in diuina natura sacrificium offerre.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Christus nõ solum fuit Sacerdos, verum etiam fuit Sacrificium. Ratio est, quia ipse fuit offerens, & res oblata, Ephes. 5. *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suauitatis*. Hebreor. 7. *Hoc enim fecit semel se ipsum offerendo*, & cap. 9. *Qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit*, & c. 10. *Sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel*. Ita communiter Patres apud Vasquez disp. 83. c. 5. num. 31. Idemque definitum est in Epistola Concilij Alexandrini, quæ est decima in ordine apud Cyrillum.

Obijcies, Sacerdos, & sacrificium inter se distinguntur; sed Christus non distinguebatur à se ipso. Ergo

go Christus non poterat esse Sacerdos, & sacrificium.

Respondeo, non opus esse, vniuersaliter loquendo, vt Sacerdos, & sacrificium, seu vt offerens, & res oblata distinguantur inter se realiter; sed sufficit, vt formaliter, & ratione distinguantur; Christus autem vt Sacerdos distinguebatur formaliter, & ratione à se ipso, vt sacrificio; Christus enim fuit Sacerdos, quatenus se ipsum obtulit morti, illamq; sponte acceptauit ad protestandam supremam Dei excellentiam; fuit verò sacrificium, quatenus illatam sibi mortem sustinuit, vt benè Tannerus quæst. 7. dub. 3. num. 43. & alij communiter.

Punctum Secundum.

Secundum quam naturam Christus fuerit Sacerdos.

1 *Christus non fuit Sacerdos secundũ naturam diuinam, sed secundum humanam.*

2 *Christus dicitur penetrasse cęlos, vt homo.*

Dvplex natura in Christo reperitur, diuina, & humana. In hoc puncto quæritur, an Christus fuerit Sacerdos secundum naturam diuinam, an potius secundum humanã.

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus non fuit Sacerdos secundum naturam diuinam, seu vt Deus; sed secundum humanã, seu vt homo, seu in natura humanã. Ratio est, quia functio Sacerdotis nõ potuit conuenire Christo secundum naturam diuinam; oblatio enim, seu sacrificatio fit à persona inferiore ad protestandam excellentiam superioris; Christus autem secundum naturam diuinam nõ est inferior reliquis personis Sanctissimæ Trinitatis. Ita S. Ambrosius lib. 3. de fide cap. 5. S. Augustinus lib. 10. de Ciuitate cap. 20. S. Thom. 3. p. q. 22. art. 3. Suarez disp. 46. sect. 2. Bellarminus lib. 5. de Christo cap. 3. Vasquez disp. 83. ca. 3. nu. 21. vbi etiam addit Christum vocari posse Sacerdotem, vt Deus homo est, seu vt homo Deus, quatenus valor sacrificij pendet à persona Verbi sacrificium ipsum dignificante. Becanus cap. 22. num. 3. Tanner. d. 1. q. 7. dub. 3. num. 46. Valentia d. 1. quæst. 22. puncto 4. & alij communiter.

Obiicies, Apostolus Hebreor. 4. loquens de Christo Sacerdote, ait, *Habemus Pontificem magnum, qui penetrauit cęlos*, & cap. 7. ait, *Sine Patre, sine Matre, sine Genealogia*; sed penetrare cælos, & esse sine Patre, & Matre non conuenit Christo, vt homini, sed potius, vt Deo, & homini; nam vt Deus, caret Matre, vt homo, caret Patre. Ergo Christus non fuit Sacerdos, vt homo, sed vt Deus, & homo simul, idest secundum diuinitatem, & humanitatem simul.

2 Respondeo, Christum penetrasse cęlos, vt hominem, quia penetratio arguit motum, qui non conuenit Deo; virtus verò penetrandi pendet à Deo, consequenter Christus secundum humanitatem penetrauit

celos, accepta à Deo virtute penetrandi; non tamen hinc sequitur Christum fuisse Sacerdotem secundum diuinitatem, & humanitatem simul, sicut neq; id sequitur, etiamsi Christus dicatur esse sine Patre, & Matre, quatenus Deus, & homo.

Punctum Tertium.

An Sacerdotium Christi fuerit eiusdem rationis cum Sacerdotio legis naturalis, antiquæ, aut nouæ.

1 *Sacerdotium Christi non fuit eiusdem rationis cum Sacerdotio legis naturæ.*

2 *Sacerdotium Christi nō est eiusdem rationis cum Sacerdotio legis antiquæ.*

3 *Sacerdotium Christi non fuit omninò eiusdem rationis cum Sacerdotio legis nouæ.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Sacerdotium Christi non est eiusdem rationis cum Sacerdotio legis naturæ. Ratio est, quia Sacerdotiū legis naturę erat solū ordinis naturalis; Sacerdotiū verò Christi est altioris ordinis, altiorē habet originem, excellentiori gaudet potestate, maioresq; producere potest effectus. Ergo sacerdotium Christi non est eiusdem rationis cum sacerdotio legis naturę. Vide Suarez disp. 46. sect. 3. conclus. 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Sacerdotium Christi non est eiusdem rationis cum sacerdotio legis antiquę. Ratio est primò, quia sacrificia antiquæ legis erant figura sacerdotij Christi, & nouæ legis. Secundò, quia Christus fuit infinitæ dignitatis, maiorem habuit potestatem Sacerdotio antiquæ legis; & perfectiorem habuit finē, nempè redemptionem totius generis humani. Ergo Sacerdotiū Christi fuit perfectius, & excellentius Sacerdotio antiquæ legis; hæc ratio accomodari etiam potest primæ propositioni. Ita Suar. loco cit. Becan. ca. 22. n. 6. Tannerus q. 7. dub. 3. n. 50. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Sacerdotium Christi non fuit omnino eiusdē rationis cum Sacerdotio nouæ legis ab ipso Christo instituto; probatur, tum ex secunda ratione secundę propositionis. Tū quia Sacerdotiū Christi ad duplex sacrificium, cruentum videlicet, & incruentū peragendum referebatur; Sacerdotium verò nouæ legis refertur solum ad sacrificiū incruentum efficiendum. Ita Suarez loco citato, Tannerus, & alij.

Punctum Quartum.

An, & cur Christus dicatur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech; & An dici possit sacerdos secundum Aaron, seu Aronicus.

1 *Christus vocatur Sacerdos secundū ordinē Melchisedech; & hoc multis de causis.*

2 *Christus vocatur Sacerdos secūdum ordi-*

ordinem Melchisedech, Solum quo ad sacrificium incruentum.

3 Christus non vocatur Sacerdos Aronicus, seu secundum ordinē Aaron.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Christus vocatur Sacerdos secundum Melchisedech, Psa. 109. *Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*. Ratio autem, cur hoc nomine vocetur, est, primò, quia Melchisedech obtulit panem, & vinū domino, Genesis 14. *In figuram carnis, & sanguinis Christi, quæ Christus obtulit sub specie panis, & vini*. Secundò, Melchisedech Latino nomine vertitur Rex iustitiæ; solus autē Christus est verus Rex iustitię essentialiter vt Deus, & secundario vt homo; ipse enim indicabit populos in iustitia. Tertiò, quia Melchisedech fuit Rex Salem, idest, Rex pacis, Christus autem fuit vera pax nostra; nam *Per sanguinem suum pacificauit, quæ in cœlis, & quæ in terra sunt* 1. Ephes. 2. Quartò, quia Melchisedech introducitur sine patre, & sine matre, non quia verè non habuerit patrem, & matrem; (fuit .n. verus homo, & purus homo vt colligitur, tum ex Genesi cap. 14. vbi vocatur Salem, & Sacerdos Dei Altissimi, & dicitur exiuisse obuiam Abrahæ, & obtulisse panem, & vinū, & accepisse decimas ab Abraham; hæc autem non conueniunt, nisi vero homini; Tum quia natura humana nulli personæ diuinæ vnita fuit ante Incarnationē diuini Verbi. Hunc Melchisedech aliqui putāt fuisse vnum ex Chananeis Virum iustum, & sanctum. Alij fuisse Sem primogenitum Noe; vt pluribus prosequitur Suarez disp. 46. sect. 4.) sed quia scriptura mentionem non facit patris, & matris ipsius; Christus autē dicitur esse sine Patre, & Matre, quia vt Deus caret Matre, vt homo caret Patre. Quintò, introducitur Melchisedech, neque initium dierum, neque finem vitæ habens; Christus autem neq; initium habuit quoad diuinitatem, neq; finem quoad Sacerdotium; Sacerdotium enim Christi durat in æternum, quia illi non successit aliud Sacerdotium. Tū quia Sacerdotes à Christo instituti incruentam hostiam ad finem vsque Mundi Deo offerent; æternū .n. dicitur ēt id quod licet perpetuo duraturum non sit, durabit tamen ad finem vsque Mundi. Tum quia Sacerdotium Christi duraturū est in æternum quoad effectum, idest gratiam, & gloriam. Tū quia Christus etiam in Ecclesia triumphante Sacerdotis officium exercebit per æternā commemorationem, & gratiarum actionem. Vide Suar. q. 22. in comment. art. 5. & disp. 46. sect. 4. & Vasquez d. 85. c. 1. & 2. & d. 86. c. 1. & seqq.

2 Quæres, Vtrum Christus dici possit Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, non solum quoad sacrificium incruentum, vt dictum est, verum etiā quoad sacrificium cruentum in cruce peractum.

Respondeo, dici Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, solum quoad sacrificium incruentum. Ratio est, quia Christus dicitur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, quia sacrificiū obtulit iuxta ritum, & morem Melchisedech; (nā

illa verba *Secundum ordinẽ* ex Hebraica, & Græca lingua in latinã translata significant morem, ritum, & institutum) sed ritus, & mos sacrificij Melchisedech consistebat in oblatione panis, & vini, quo significatur incruentum, non autem cruentum Christi sacrificium. Ergo Christus dici debet sacerdos secundũ ordinem Melchisedech quoad sacrificium incruentum, non autem quo ad cruentum; ita Salmeron. disp. 16. in Epistola ad Hebreos, Suarez de Incarnat. disp. 46. sect. 4. Ribera in cap. 7. ad Hebreos num. 58. Bellarminus lib. 1. de Christo cap. 6. Tannerus quæst. 7. dub. 3. num. 55. & alij communiter contra Henriquez lib. 9. cap. 3. num. 7. Vasquez d. 86. cap. 2. num. 12. & alios.

Objicies, sacrificiũ Melchisedech fuit vmbra, & figura sacrificij cruenti Christi. Ergo Christus dici potest acerdos secundum ordinẽ Melchisedech, etiam quo ad sacrificium cruentum.

Respondeo negando consequentiam; nã Christus vocatur sacerdos secundum ordinem Melchisedech, non quia sacrificium Melchisedech fuerit figura sacrificij cruenti Christi (alioquin Christus vocari deberet sacerdos etiam secundum ordinem Abelis, Abrahę, Aronis, & aliorum quorum sacrificia fuerunt vmbra, & figura sacrificij cruẽti à Christo peracti in Cruce) sed quia Melchisedech sacrificiũ offerebat Deo in pane, & vino, sub quorum speciebus Christus confert corpus, & sanguinem suum.

Objicies secundò, Apostolus in Epistola ad Hębreos sępius vocat Christum Sacerdotem secũdum ordinem Melchisedech; & tamen nunquam ibi mentionem facit sacrificij incruenti Christi, sed tantummodo cruenti. Ergo Christus potius dicendus videtur Sacerdos secundũ ordinem Melchisedech ratione sacrificij cruenti, quam incruenti.

Respondeo negando consequentiam; Apostolus enim non explicat, in quonam consistat Sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech. Tum quia id parum ad rem faciebat. Tum quia supponebat notum, & perspectum fidelibus, nec tamen ait Christum vocari Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech ratione sacrificij cruenti, licet illius sępius meminerit, eo quod peractum fuerit ab eo, qui erat Sacerdos secũdum ordinẽ Melchisedech. Aliam expositionem affert Suarez sect. 4. vers. ad interrogationem.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 CHristus vocari non potest Sacerdos Aronicus, seu secundum Aaron, seu secundum ordinem Aaronis. Ratio est primò, quia id habetur Hębreor. 7. Secundò, quia Sacerdotalis potestas non poterat transmitti, nisi ad descendentes ex familia Aaronis, aut Leui; Christus autem, saltem secundum lineam paternam Beatissimæ Matris suę Marię Virginis non descendebat ex familia Aaron, aut Leui, sed ex tribu Iuda, vt apertè tradit Apostolus Hębreor. 7. & patet ex dictis disp. 1. quæst. 1. pun. 2. Ita communiter Doctores.

Objicies, Christus ideo vocatur Sacerdos secundum ordinem Melchi-

chisedech; quia Melchisedech obtulit panem, & vinum; sed etiam Aaron hæc obtulit. Ergo Christus vocari potest Sacerdos secundum ordinem Aaron.

Respondeo panem, & vinum in Sacerdotio Aaronis nunquam separatim oblatum fuisse, sed solum veluti partem quandam, & quasi condimentum alterius sacrificij, vt constat Exodi 29. & Numer. 28.

Punctum Quintum.

An sacrificium Christi cruentum fuerit propitiatorium, aliosque effectus habuerit.

1 *Sacrificium Christi cruentum fuit propitiatorium.*

2 *Sacrificium Christi non fuit propitiatorium respectu ipsius Christi.*

HIc nō loquor de Sacrificio Christi incruēto, quo se ipsum Deo in vltima cena obtulit; constat enim fuisse infiniti valoris, & meriti, quatenus morte cruenta consumandum, & complendum erat, vt patet ex supradictis de merito Christi; sed loquor de sacrificio ipso cruento.

VNICA PROPOSITIO.

1. SAcrificium Christi cruentum fuit propitiatoriū. Ratio est, primò, quia reliquæ operationes Christi fuerunt infiniti meriti, & satisfactionis. Ergo multo magis sacrificium Christi cruentū, in quo Christi charitas, & amor erga nos maximè eluxit, iuxta illud, *Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam suam panat quis pro amicis suis.* Secundò, promissio retributionis, & præmij facta fuerat Christo dependenter à morte, vt supra probatum est. Ergo sacrificiū Christi cruentū fuit propitiatoriū pro peccatis humani generis. Tertiò, quia ita expresse habetur in scriptura, Hebræor. 9. *Si enim sanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quāto magis sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti?* Addo mortem Christi, seu sacrificium cruētum non solum fuisse propitiatorium, verum etiam impetratorium, & satisfactorium; Deus enim omnia cum ipso nobis promissa donauit. Ita communiter Doctores cum S. Thoma quæst. 22. art. 3.

Obijcies, Christus nullum habuit reatum. Ergo sacrificium ipsius cruentum non fuit propitiatorium; propitiatio enim supponit peccatum.

Confirmatur ex Apostolo Hebr. 7. *Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex, Sanctus, Innocens, Impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus, qui non habet necessitatē quotidiè, quemadmodum Sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi.*

2 Respondeo, Sacrificium Christi non fuisse propitiatorium respectu ipsius Christi, cum nullius peccati capax esset, sed respectu nostrum. An autem fuerit impetratoriū alicuius præmij etiam respectu Christi; respondetur affirmatiuè, vt patet ex supra

pra dictis de merito Christi, & benè docet S. Thomas quæst. 22. art. 4. Vasquez disp. 84. cap. 2. Tannerus loco citato.

An autem, & quomodo Missæ sacrificium sit propitiatorum, & alios fructus afferat, patet ex dictis de Sacrificio Missæ.

QVÆSTIO VIGESIMA PRIMA.

De Christo Propheta, & Doctore.

Punctum Primum.

An Christus Propheta fuerit.

1 *Christus Propheta fuit.*
2 *Prophetæ extiterunt etiam post Ioannem Baptistam.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus Propheta fuit. Probatur primò ex scriptura, Deut. 18. *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam verba mea in ore eius, &c.* Hunc autem Prophetam fuisse Christum testatur S. Petrus Actor. 3. *Moyses quidem dixit, quoniam prophetam suscitabit vobis Dominus, &c. Et omnes Prophetæ à Samuel, & deinceps, qui locuti sunt, annunciauerunt dies istos.*

Probatur secundò ratione desumpta ab officio Prophetarum; officiũ enim Prophetarum est primò, docere, & instruere populum; Christus autem docuit, & instruxit populum, Matth. 26. *Quotidiè apud vos sedebam docens in templo.* & Ioann. 15. *Vos vocatis me Magister, & Dominus, & benè dicitis, sum etenim.* Secundò, redarguere delinquentes, vt patet exemplo Natan, qui redarguit Dauidem ob adulterium, & homicidium; Christus autẽ redarguit Phariseos, Matth. 15. *Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram?* Tertiò, prædicere futura, vt patet in Prophetis antiquæ legis, qui aduentum Christi, & alia redemptionis nostræ mysteria prædixerunt; Christus autem multa futura prædixit, vt Mortem, Passionem, Resurrectionem, Ascensionem, destructionem Templi Hierosolimitani, excidium Vrbis Hierusalem, perfidiam Hæreticorum, conuersionem gentium, negationem Petri, proditionem Iudæ, martyrium Apostolorum, & alia. Quartò, intimas hominum cogitationes cognoscere, vt patet in Samuele sciente, quæ in animo Saulis latebāt. 1. Reg. 9. & in alijs Prophetis; Christus autẽ secretas cordis cogitationes percipie-

plebat, Matth. 9. *Cum vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit, vt quid cogitatis mala in cordibus vestris?* & Lucæ 6. *Ipse verò sciebat cogitationes eorum.* Ita S. Thomas q. 7. art. 8. Suar. ibid. disp. 21. sect. 1. Valentia q. 22. pun. 5. Becanus cap. 23. Vasq. q. 7. d. 44. artic. 8.

Obijcies primò, de ratione prophetiæ est, vt futura, quæ prædicuntur euentura, obscurè cognoscantur; sed Christus clarè cognoscebat omnia per visionem beatificam, vel per scientiam infusam. Ergo, &c.

Respondeo negando maiorem, vt patet ex supra dictis de virtutibus Christi.

Obijcies secundò, Propheta est minor Angelis; Sed Christus non est minoratus ab Angelis. Ergo Christus non fuit Propheta.

Respondeo cum S. Thoma loco citato ad 3. Angelum esse superiorem Propheta, quia Angelus est comprehensor, & Propheta viator; non tamen fuit superior Christo, quia Christus non solum erat viator, verum etiam comprehensor.

Obijcies tertiò, nullus Propheta extitit post Ioannem Baptistā. Matt. 11. *Omnes Prophetæ, & lex vsque ad Ioānem prophetauerunt.* Ergo Christus non fuit Propheta.

2 Respondeo negando, nullum Prophetam extitisse post Ioannem Baptistam, aut post Christi aduentum; nam Ioannes Euangelista plurima prædixit in Apocalipsi, S. Paulus nonnulla prænunciauit futura, vt coniectionem in vincula, Actor. 28. & ereptionem à maris tempestate, Act. 27. & Philippus Diaconus nonnullas filias prophetantes habebat, Act. 21. locus ille Matth. 11. intelligitur de Prophetis veteris testamenti, quibus datum erat, vt futurum Christi aduentum prædicerent; Ioannes verò cępit annunciare Christum præsentem. Vide Becanum cap. 23. num. 12.

Punctum Secundum.

An Christus fuerit Doctor.

1 *Christus verè fuit Doctor.*
2 *Christus docuit mysteria diuina.*
3 *Christus docere cępit anno trigesimo.*
4 *Libros vllos Christus non scripsit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus verè fuit Doctor. Ratio est, quia ipse maximè functus fuit munere docendi, Isaiæ 53. *Testem populis dedi eum ducem, ac præceptorem gentibus*, & Ioa. 13. *Vos vocatis me magister, & Dominus, & benè dicitis, sum etenim*; & Matth. 26. *Quotidiè apud vos sedebam docens in templo.* Vide Suarez 3. p. tom. 2. disp. 30. sect. 1. Valentiam loco proximè citando.

2 Quæres primò, quidnam Christus docuerit.

Respondeo, Christum nō docuisse scientias naturales, sed mysteria diuina; *erat enim docens eos, sicut potestatem habens, & non sicut Scribæ eorum, & Pharisei*, Matth. 7. Addo Christum non solum docuisse verbo, verum etiam exemplo, Ioann. 13. *Exemplum enim dedi vobis*, & Act. 1. *Cępit Iesus facere, & docere.*

3 Quæres secundò, quandonam Christus cęperit docere.

Res-

Respondent S. Thomas q. 39. art. 3. & Valentia q. 22. pun. 8. incepisse anno 30. sed de hac re infra disp. 3. q. 1. pun. 7. vbi ex professo loquar de prædicatione Christi.

4 An autem Christus vllos libros scripserit.

Respondent aliqui affirmatiuè; sed negatiua sententia nobis sustinẽda est cum Gelasio Papa cap. Sancta Romana 15. dist. vbi reijciuntur libri, qui à Christo conscripti circumferebantur. Vide quæ infra tradam de prædestinatione Christi.

QVÆSTIO VIGESIMA SECVNDA.

De Christo Rege.

IN hac Quæstione non quærimus, An Christus ratione diuinitatis habuerit supremum, & vniuersale Dominiũ in omnia; cum enim esset verus Deus, non potuit hoc ei dominium denegari. Sed hoc in loco explicandum est, Vtrum Christus secundum humanitatem habuerit dominium creatum in totum orbem; & primo quidẽ dubium esse potest de dominio spirituali. Secundò, de temporali.

Punctum Primum.

Vtrum Christus secundum humanitatem habuerit dominium spirituale in omnes creaturas, ita vt Rex, & Monarcha ipsarum iure merito vocari possit.

1 *Christus habuit dominium spirituale in omnes creaturas.*

2 *Dominio spirituali quandonam vsus fuerit Christus.*

Bon. de Incarnat.

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus amplissimum habuit spirituale dominium in omnes creaturas tam cœlestes, quam sublunares, & terrestres, ita vt illis vti posset ad finem spiritualem, quoties ei visum fuisset. Probatur primò, ex scriptura Psal. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Syon montem sanctum eius prædicans præceptum eius*. Zachariæ 9. *Ecce Rex tuus venit tibi iustus, & Saluator*, Isaiæ 9. *Factus est principatus super humerum eius, & voca-*

vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sęculi, princeps pacis. Danielis 7. *Dedit ei potestatem, & honorem, & regnum,* & infra, *& regnum eius, quod non corrumpetur.* Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in cęlo, & in terra,* Ioann. 18. *Tu dicis, quia Rex sum ego.* 1. Corint. 15. *Omnia subiecit sub pedibus eius; cum autem dicat omnia subiecta sunt ei, sine dubio preter eum, qui subiecit ei omnia.* 1. Thimot. 6. *Beatus, & solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium.* Apocalipsi. 1. *Princeps Regum terræ,* cap. 17. *Rex Regum.* & cap. 19. *Habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.* Secundo quia Christus ratione vnionis hypostaticæ erat infinitæ dignitatis, & cum esset caput totius Ecclesiæ, & perfectus Redemptor, summa potestate potiri debebat, vt capitis partes, & perfecti redemptoris officiū ritè obire posset. Tertiò, quia Christus leges toti mundo præscripsit; id autem fieri non potuit sine potestate, & iurisdictione. Ita communiter Doctores.

Obijcies, Christus nunquam vsus est huiusmodi potestate. Ergo non videtur ei data hæc potestas, nam Deus, & natura nihil faciūt frustra.

2 Respondeo, Christum hac potestate sępius vsum fuisse, vt quando leges toti mundo præscripsit, quando Sacramenta instituit, quādo Apostolos ad prædicandum Euangelium per totum terrarū orbem misit; eandem potestatem in extremo iudicij die exercebit, dum vnicuique iuxta sua opera reddet.

Punctum Secundum.

An Christus fuerit Rex temporalis, seu an temporale dominium in totum terrarum Orbem habuerit.

1 *Christus secundum humanitatē non fuit Rex temporalis in hac vita.*
2 *Christus dominium habuit aliquarum rerum.*
3 *Christus indirectè habuit dominium in omnes res creatas.*
4 *Dominium quandonam collatū fuerit Christo.*
5 *Dominium Christi distinctum erat à Sacerdotali dignitate.*
6 *Papa an dominium habeat in totum Orbem remissiuè.*

PRimò quæram, an habuerit directum dominium. Secundò, indirectum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus secundum humanitatem non fuit Rex temporalis in hac vita, seu non habuit vniuersaliter directum dominium humanum, & ciuile. Ratio est primò, quia licet Deus potuerit humanitati Christi hanc potestatem conferre, vt nemine contradicente obseruat Scotus in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. re tamen ipsa non contulit. Tum quia necessarium non erat ad redemptionem, & salutem hominum, ob quam Christus homo factus fuit, cum .n. Christus dominium spirituale haberet, poterat illa omnia statuere, etiam circa res temporales, quæ ad redemptionem, & salutem hominū conducunt. Tum quia id non conue-

nic-

niebat fini redemptionis, & salutis, sed potius oppositum, vt nobis ad terrena maximè propensis exemplū perfectæ paupertatis, & humilitatis præberetur. Secundò, quia sequeretur Christum suo aduentu priuasse Reges Regno, dominio, & proprietate, quod est falsum, & illi Ecclesię cantico directè aduersum, *Non eripit mortalia, qui Regna dat cælestia*. Tertiò, quia Christus, aut habuit vniuersale dominium temporale iure hereditario, aut titulo electionis, aut titulo iusti belli, aut titulo donationis; nullo autem ex præfatis titulo dominium vniuersale habuit; & quidem non habuit iure hereditario, tum quia Dauid, à quo originem ducebat, nunquam fuit Rex totius Orbis. Tum quia etiāsi Dauid fuisset Rex totius Orbis, nihilominus alij fortè supererāt ex eadem stirpe seniores, & Dauidi proximiores, ad quos Regnum iure hereditario pertinuisset. Tum quia stirps Dauidis potestatem regiam amiserat ante Christi aduentum; Ieconias enim illa potitus non fuit, iuxta illud, quod prædictum fuerat Ieremiæ 22. ibi *Viuo Ego, dicit Dominus, quia si fuerit Ieconias filius Ioachim Regis Iuda anulus in manu dextera mea, inde euellam eum*, (& infra) *Hæc dicit Dominus, scribe virum istum sterilem, virum, qui in diebus suis non prosperabitur, neque enim erit de semine eius vir, qui sedeat super soliū Dauid, & potestatem habeat vltra in Iuda*. Vide Suarez d. 48. sect. 1. Valentiam, & alios Doctores infra citandos. Præterea Christus non habuit temporale dominium titulo electionis, Tū quia electio est quid facti, quod non præsumitur, nisi probetur. Tum quia Christus huiusmodi electionē non accepisset, sed potius respuisset, & repudiasset, vt patet Ioan. 6. vbi cum cognouisset, quia venturi essent, vt raperent eum, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus. Neque obstat popularis illa electio, qua Christus conclamatus fuit Rex. Tum quia acceptata non fuit à Christo, vt probatum est. Tum quia fuit particularis, & tumultuaria, non legitima, & vniuersalis; presertim cū Romani tūc temporis essent legitimi Iudęorum Domini, vt benè Sotus lib. 4. de iustitia q. 4. ar. 2. & alij. Item Christus non acquisiuit vniuersale dominium iure belli, quia Christus nullum temporale, & politicum bellum gessit; sed solum spirituale cum antiquo serpente, vt illum foras è cordibus hominum eijceret, Ioan. 12. Denique illud non acquisiuit titulo donationis, quia de hac non cōstat. Quartò, quia ex multis scripturæ locis constat Christum nō habuisse temporale dominium; sed potius verè pauperem fuisse, Psa. 39. *Ego aūt mendicus sū, & pauper*. Ps. 68. *Ego sum pauper, & dolens*; Psal. 108. *Libera me, quia egenus, & pauper ego sū*, Zacchar. 9. *Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator, ipse pauper, & ascendens super asinā &c*. & 2. Corint. 8. *Propter vos egenus factus est, cū esset diues, vt illius inopia vos diuites essetis*. Ob id Athanasius lib. de hum. nat. *Optimè*, ait, *inopiam in se suscepit, vt nobis opulentiam suam largiretur*. Lucæ 12. *Quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* & Ioann. 18. *Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo*

esset

esset Regnum meum, ministri mei vtiq; decertarent, vt non traderer Iudæis, nunc autem regnum meum non est hinc. Ita Toletus in cap. 18. Ioann. annotatione 25. Abulensis cap. 21. in Matt. quæst. 3. Bellarm. lib. 5. de Pontifice cap. 4. & 5. Becanus de Incarnat. cap. 24. num. 5. Valentia tom. 4. d. 1. quæst. 22. pun. 6. Tanner. tom. 4. disp. 1. quæst. 7. dub. 4. num. 69. & seqq. & quamplures alij contra Ludouicum Molinam tom. 1. de iust. disp. 28. Suarez 3. par. disp. 48. sect. 2. Hostiensem, Turrecrematam, Durandum, Nauarum, & alios asserentes Christũ habuisse vniuersale dominium temporale in vniuersum Orbem in actu primo: sed rationes nostræ probant ipsum non habuisse dominium tam in actu primo, quam in actu secundo, contra Armacanum lib. 4. quæst. Armen. cap. 16. Baconium in 4. quæst. 1. & quæst. 11. art. 3. Paulũ Burgensem in cap. 1. Matt. asserentes Christum fuisse Regem iure hæreditario; & contra Vasquez disp. 87. cap. 4. num. 31. & alios asserentes Christum fuisse Regem, & Dominum omnium ratione vnionis hypostaticæ, quamuis hac potestate, & dominio nunquam vsus fuerit.

Obijcies primò, Pater tradidit, & communicauit omnia Christo; Matt. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*. Ioann. 13. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*, & Hebreo. *Quem constituit hæredem vniuersorum*. Ergo Christus est communis omniũ rerum Dominus.

Respondeo primò, Christo secundum humanitatem non fuisse communicatam immediatè præfatã potestatem; omnipotentia enim est attributum diuinum; nullum autem attributum diuinum immediatè cõmunicatũ fuit humanitati; sed solũ mediatè mediante hypostasi, in qua omnia sunt, vt patet ex supradictis.

Respondẽt secũdò, Hyeronimus, Anselmus, & alij, nomine omnis potestatis, eo loci intelligi potestatem spiritualem necessariam ad gubernandam spiritualiter omnem Ecclesiam, tam cęlestem, quã terrestrem, cuius caput, & Rex est Christus Dominus. Hinc patet quomodo respondendum sit ad alia multa Sacrę Scripturæ loca, quibus indicatur dominium, & regnum Christi; illa enim non intelliguntur de temporali, sed de spirituali dominio.

Obijcies secundò, Christus Matt. 8. *Misit Dæmones in gregem porcorum absque iniuria eorum, qui dominium in ipsos habebant*, & Matth. 21. *Maledixit ficulneæ, & aruit*, & Ioann. 2. *Eiecit de templo ementes, & vendentes*; sed Christus hæc facere non potuisset sine iniuria dominorum, nisi dominiũ in res illas habuisset. Ergo Christus dominium temporale habuit.

Responderi potest primò, Christũ id fecisse non tanquam hominem præcisè, sed vt hominem Deum. Secundò, id fecisse per potentiam spirituale, cui quasi indirectè, & consecutiuè adnexa erat potentia temporalis inseruiens spirituali ad faciendum quicquid inseruit fini spirituali, vt dicetur in secũda propositione. Alias responsiones affert Gregorius de Valentia disp. 1. quæst. 22. pun. 6. col. 12. vers. 4. caput.

Obijcies tertiò, Christus, vt homo, erat filius naturalis, & hæres vniuersorum. Ergo competebat ipsi domi-

minium politicum, & ciuile.

Respondeo, etiamsi admittamus Christum, vt hominem, aliqua ratione dici posse filium naturalem ratione hypostasis, seu vnionis hypostaticæ, vt supradictum fuit, non tamen hinc sequitur ipsum secundum humanitatem habuisse dominium temporale in totum Orbem.

Dices cum Vasquez, & alijs, huiusmodi dominium, & potestas debebatur Christo ratione vnionis, nã humanitas ratione vnionis facta fuit infinitæ dignitatis, & ab omnibus Regibus adoranda erat, vtpotè quasi deificata, & ad superiorem statum euecta.

Respondeo, negando huiusmodi dominiũ ei fuisse ratione vnionis, nisi mediatè, & indirectè in ordine ad finem spirituale, & humanitas Christi adoranda erat adoratione latriæ, non ratione dominij temporalis, sed ratione vnionis hypostaticæ cũ persona Verbi.

Obijcies quartò, Christus nulli politicæ potestati subiectus erat, iuxta illud Matth. 17. *Ergo liberi sunt filij*. Ergo Christus politicum in alios dominium habebat.

Respondeo negando consequentiam, aliud enim est non esse subiectum alteri, aliud dominium in alios habere.

Obijcies quintò, paupertas Christi magis commendaretur, si admittamus ipsum habuisse dominium rerum, & nihilominus ijs vsum non fuisse. Ergo Christus habuit dominium rerum omnium.

Respondeo negando antecedens; maior .n. est perfectio paupertatis carere dominio, & vsu, quã solo vsu.

2 Quæres, Vtrum Christus habuerit saltem dominium aliquarum rerum.

Respondeo affirmatiuè, ut patet, tum ex loculis, quorum curam Iudas habebat, Ioannis cap. 12. & 13. tum Extrauag. inter nonnullos, & quia quorundam, de verb. signif. vbi habetur, Christum, & Apostolos habuisse solum paucarum rerum dominium. Ita Bellarm. l. 4. de Sum. Pont. c. 14. Suar. 3. par. tom. 2. d. 28. sect. 2. Tannerus tom. 4. disp. 1. q. 7. dub. 4. num. 70. & alij.

Obijcies, Nicolaus Tertius in cap. exijt, de verbor. significat. in 6. ait; Christum nihil proprij habuisse, neque in communi, neque in speciali.

Respondeo, Nicolaum non asserere Christũ nihil simpliciter habuisse; sed aliquãdo nihil habuisse, quod verum esse potuit, saltem dum vestibus spoliatus in cruce pendebat, & illarum vestium dominium militibus cesserat. Ita præcitati Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Christus indirectè habuit dominium in omnes res creatas, & in omnia regna mundi, quo dominio vti poterat, quoties ei opportunum videbatur ad finem spiritualem. Probatur primò ex rationibus in primo pũcto allatis ad ostẽdendum Christum habere amplissimum dominium spirituale in omnes res creatas; ad exercendum enim liberè dominium spirituale opus erat, vt dominio spirituali Christi secundario, & quasi per accidens connecteretur facultas circa temporalia. Secundò, quia Christus etiam secundum

dum humanitatem erat infinitæ dignitatis ratione vnionis hypostaticę, & infinitè superabat omnes Reges terræ, & cum esset perfectus Redemptor, & mediator, ea potestas illi cōcedenda erat, quæ ad officium perfecti redemptoris, & mediatoris cōducit. Tertiò, quia Christus hac potestate vsus est, dum porcos in mare misit, dum ficulneam exarescere fecit, & similia præstitit, quæ dominiū saltem indirectum arguunt in creaturas. Voco autem dominium indirectum, quia illud concessum fuit Christo, non per se, & directè, sed indirectè, & quasi per accidens, quatenus scilicet Christo conducebat in ordine ad finē spiritualem. Ita Bellarm. Valentia, Tanner. & alij locis cit.

4 Quæres primò, quandonā hoc dominium, seu potestas collata fuerit Christo.

Respondeo, collatam fuisse ab instanti Conceptionis. Ratio est, tum quia præfata potestas debita quodāmodo erat Christo ratione vnionis, seu finis, ob quem Incarnatio facta fuerat. Ergo par fuit, vt initio Incarnationis conferretur. Tum quia perspicuum est hanc potestatem Christo tributam fuisse ante mortem; nā Ioann. 13. dicitur, *Sciens quia omnia dedit ei Pater in manus*; cum ergo ex scriptura, vel traditione non constet hanc potestatem alio tempore Christo tributam fuisse, dicendum est datā ei fuisse ab instanti Conceptionis, cum tunc facta fuerit vnio, ratione cuius præfata potestas Christo quodāmodo debita erat. Ita Suar. d. 48. sect. 2. col. 4. vers. quæres, Tanner. loc. cit. num. 81. & alij, contra nonnullos alios asserentes hanc potestatē Christo collatā fuisse post Resurrectionē.

Obijcies, Matth. vlt. dicitur *Data est mihi omnis potestas*, & Roman. 14. *In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, vt & viuorum, & mortuorum dominetur*; sed hæc verba dicta fuerūt de Christo post ipsius Resurrectionem. Ergo Christus dominiū, & potestatē accepit post Resurrectionē.

Respondeo, Christum in Resurrectione accepisse perfectum vsum sui regni, & dominij, quia post mortem amplius subiectus non erat naturalibus vitæ nostræ miserijs, & hostium infestationibus.

5 Quæres secūdò, an dominium, seu potestas, qua Christus in omnes creaturas gaudebat, distincta esset à Sacerdotali dignitate, & potestate.

Respondeo affirmatiuè, quia diuersa erat vtriusque dignitatis, & potestatis functio; nam Sacerdotalis dignitas propriè, & præcisè dirigebatur ad offerendum sacrificiū, & preces Deo, iuxta naturam sacrificij; dominium verò latius patebat, seque extendebat ad omne officium, & iurisdictionem erga subditos, vt benè Valentia q. 22. pun. 6. col. 13. in responsione ad 3. & Tanner. loco cit. num. 80.

6 Quæres tertiò, Vtrum Summus Pontifex dominium habeat saltem indirectum in totum Orbem, quod Christus habebat.

Resp., me de hac re satis egisse in expositione Bullæ Cœnæ, ad quę Lectorem, ne idem frustra repetam, remitto. Vide Vasquez disp. 87. cap. 5. Suarez disp. 48. Valentiam tomo 3. q. 12. de fide, & alios quos in præfata Bulla adduxi.

QVÆSTIO VIGESIMA TERTIA.

De Christo Legislatore, & Iudice.

DVo in hac Quæstione breuiter explicabo. Primò, An Christus fuerit Legislator. Secundò, An fuerit, vel futurus sit Iudex.

Punctum Primum.

An Christus fuerit Legislator.

1 *Christus verè fuit Legislator.*
2 *Legibus humanis Christus subiectus non fuit.*

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus verè, & propriè fuit Legislator. Probatur primo ex scriptura, Isaiæ 13. *Dominus Iudex noster, Dominus Legifer noster, Dominus Rex noster, ipse saluabit nos*, Matth. 28. *Docete eos seruare omnia, quæcũque mandaui vobis*, Ioan. 14. *Mandata mea seruate*, Corinth. 9. *In lege essem Christi*. Secundò, quia Christus fuit rex spiritualis, & spirituale dominium habuit in totam Ecclesiam. Ergo potuit leges condere obligantes totam Ecclesiam. Tertiò, quia Christus præcepit fidem multorum articulorum, quorum expressa cognitio à singulis antea non requirebatur, Matth. 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, qui non crediderit, condemnabitur*. Ioan. 8. *Si nõ credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro*. Præterea Christus imperauit vsum Sacramentorum, quorum ipse author fuit, Ioannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poterit introire in Regnum Dei*, & Ioannis 6. *Nisi manducaueritis carnem Filij Hominis, non habebitis vitam in vobis*. Denique Christus indissolubilitatem Matrimonij iniunxit, & repudij libellũ vetuit, Matt. 19. Quartò, quia, ita definitum est in Concilio Trid. sess. 6. canon. 21. Idemque sustinetur à Patribus, quos citat, & sequitur Valentia to. 4. d. 1. q. 22. pun. 2. Suarez disp. 47. sect. 2. Becanus cap. 25. num. 2. & seqq. & alij contra Luterum, & alios Hæreticos.

2 Ex dictis sequitur, Christũ nullis humanis legibus subiectũ fuisse; cum enim ipse supremus esset post Deum Legislator, & Dominus, non poterat vlli creaturarum Legi subijci, vt superius ostensum est dum loquerer de subiectione Christi.

Pun-

Punctum Secundum.

De Christo Iudice.

1 *Christus in primò Aduentu non fuit Iudex.*
2 *Iudicium vniuersale in fine mundi exercendum est à Christo.*
3 *Christus particulare Iudicium exercet in morte cuiusque.*

De Iudicio à Christo exercendo plura differã Disp. 3. dũ loquar de extremo Iudicio. Hic solũ breuiter agendũ est primò, Vtrum Christus in primo Aduentu fuerit Iudex. Secundò, An futurus sit Iudex in vniuersali Iudicio sub mundi finem peragendo. Tertiò, An hoc munere fungatur in morte vniuscuiusque faciendo iudicium particulare.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Christus in primo Aduentu nõ fuit Iudex, idest non venit in Mundum, vt eo tempore iudicium exerceret; nam Ioannis 2. dicitur, *Non misit Deus Filium suum, vt iudicet Mundum, sed vt saluetur Mundus per ipsum.* Quo in loco sermo tantum est de primo Aduentu, vt benè obseruant Chrisostomus homil. 27. in Ioannem, & alij Doctores Catholici cõmuniter. Vide infra dicenda d. 2. dũ loquar de extremo Iudicio.

Ex quo patet Lutherum iniquè calumniari Catholicos, ac si ipsi sentirent Christum in primo Aduentu venisse tanquam Iudicem.

Obijcies, qui non credit in Christum, iam iudicatus est. Ioannis 3. *Qui credit in eum non iudicatur, qui autem non credit, iam iudicatus est;* sed ab alio non videtur iudicatus, quam à Christo. Ergo Christus exercuit iudicium; consequenter munere iudicis in primo aduentu functus fuisse videtur.

Resp. illum, qui non credit, aut Deum offendit, dici iam iudicatum, non iudicio, & sententia Iudicis, sed iudicio legis; cũ enim sententia iudicis ferenda sit iuxta trangressionẽ, vel obseruationem legis, sequitur illum, qui deliquit, videri iudicatum in actu primo, seu iudicio legis, cuius transgressio continet reatum, & obligationem ad pœnam, cui Iudex in particulari, & vniuersali iudicio delinquentem perenniter torquendum adijciet.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Perspicuum est de fide, Christũ sub Mundi finẽ exerciturum vniuersale iudicium. Probatur primò ex Symbolo Apostolorum, *Inde venturus est iudicare viuos, & mortuos.* Secundò, Isaiæ 3. *Dominus ad iudicandum veniet cum senibus populi sui, & Principibus eius*, & Matth. 25. *Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem Maiestatis suæ. & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos abinuicem.* Vide S. Thomam 3. p. q. 59. art. 5.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Christus particulare iudicium exercet in morte vniuscuiusque; probatur primò ex scriptura, *Facilè est Domino in die obitus retribuere*, Ecclesiast. 11. *Constitutum est*

hominibus semel mori; post hoc autem iudicium, Hebreor. 13. Secundò, quia de fide est, & in Concilio Florentino definitum, animam à corpore separatam statim in cęlum euolare, si nulla peccatorum labe infecta est, aut in Infernum statim transmitti, si mortali peccato obstricta tenetur; id autem non fit sine prævio iudicio Christi, licet non ita solemni, sicut fiet in extremo Iudicij die. Ita communiter Patres, & Doctores. Vide infra dicenda d. 3. dum fusius agam de Iudicio.

QVÆSTIO VIGESIMA QVARTA.

De Antichristo.

PRæmitto primò, Antichristi nomen significare Hostem, seu Aduersarium Christi. Secundò, nomen Antichristi ex Augustino lib. 2. contra aduersarium legis ca. 12. & alijs, dupliciter accipi. Primò, pro quolibet Christi Aduersario, cuiusmodi sunt omnes Hæretici, iuxta illud 1. Ioannis 2. *Nunc Antichristi multi facti sunt*, idest Hæretici sentientes contra Christum, de quibus subiungit Apostolus, *Ex nobis prodierunt, sed nō erant ex nobis*. & 1. Io. 4 *Omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & nunc iam in Mundo est*. Secundò, accipitur pro speciali, primario, & principali Christi Aduersario in Scripturis prænunciato, quem alij Antichristi præfigurant, & præcurrunt. De hoc loquitur Apostol. 2. Thessal. 2. *Nisi reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus*. His positis duo in hac Quęst. explicabo. Primò, Vtrum Antichristus, specialis, & primarius Christi hostis, adhuc venerit. Secundò, An Papa sit Antichristus; multi enim Hæretici non verentur dicere, Papam esse Antichristum, vt defectionem suam à Catholica fide tegere possint prætextu defectionis ab Antichristo.

Pun-

Punctum Primum.

Vtrum Antichristus adhuc venerit.

1 *Antichristus nondum venit.*
2 *Antichristi quinam sint præter primarium Christi hostem.*

VNICA PROPOSITIO.

1 ANtichristus nondum venit. Ratio est primò, quia ante aduentum Antichristi prædicabitur Euāgelium per totum Orbem. Matth. 24. *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso Orbe in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consumatio*; sed Euangelium nondum prædicatum fuit in toto Orbe, cum multi adhuc inueniantur populi, ad quos Euangelium nondum peruenit, vt historici Indiarum fatentur. Ergo.

Secundò, quia Antichristus non veniet, nisi post euersionem, & destructionem Romani Imperij, vt patet, tum ex Daniele c. 7. tum ex 2. Tessal. 2. vbi dicitur, *Nisi venerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati*; subintellige, non veniet dies Iudicij. Tum ex traditione Ecclesiæ. Tum ex antiquis Patribus tam Græcis, quam Latinis, Cyrillo Catechesi 15. Hieronimo quæst. 1. ad Algasiam, Chrisostom. homil. 4. in 2. Thessal. & alijs, quos citat, & sequitur Bellarminus lib. 3. de Roman. Pontific. ca. 5. Tannerus tom. 3. disp. 1. quæst. 4. dub. 5. num. 186. Becanus de Incarnat. cap. 27. n. 2. sed Romanum Imperium nondum euersum, & desolatum fuit, vt per se patet; nam adhuc feliciter viget sub Augustissimo Ferdinandi Secūdi nomine; & licet aliquibus calamitatibus, & angustijs aliquando subiectum fuerit Romanum Imperium, vt quando Goti Romam depopulati sunt, aut quando Imperiū destructum fuit in Oriente per Turchas, & restauratum in Occidente, nondum tamen euersum, & destructum fuit.

Tertiò, quia tempore Antichristi venient duo testes, idest Henoc, & Helias, iuxta plurimorum Patrum sententiam, quam pluribus prosequitur Suarez cap. 12. & 13. vel vt alij volunt Moises, & Helias, Apocalips. 11. *Qui prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti saccis, habebunt potestatem claudendi cælum, ne pluat diebus prophetiæ ipsorum, & potestatem conuertendi aquas in sanguinem, & absoluta prædicatione occidentur ab Antichristo, & eorum corpora Hierosolimis insepulta iacebunt tribus diebus cum dimidio, quibus elapsis reuiuiscent, & coram populo cęlum conscendent; magnus subsequetur terręmotus, quo decima pars Ciuitatis cadet, & septē millia hominum interficientur*; sed prȩfati duo testes nondum venerunt, nec prȩfata signa hactenus visa sunt. Ergo Antichristus nondum venit. Ita cōmuniter Doctores Catholici contra Luterum, & alios Hȩreticos.

Obijcies, 1. Ioann. 2. dicitur, *Filioli, nouissima hora est, & sicut audistis, quia Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt*, & 1. Ioan. 4. dicitur, *Hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & nunc iam in mundo est*, & 2. Thess. 2. *Misterium*

Bon. de Incarnat.

iam operatur iniquitatis. Ergo Antichristus venit.

2 Respondeo, prefata loca non intelligi de Antichristo primario, & præcipuo Christi aduersario, alioquin dicendnm esset ipsum venisse à tempore Apostolorum, quod Hæretici ipsi non admittunt, & valdè dissentiunt circa tempus aduentus Antichristi; sed intelliguntur de hæreticis, & alijs Ecclesiæ persecutoribus, qui à tẽpore Apostolorum cęperunt, & fuerunt typus, & figura Antichristi, & ipsius præcursores, quod etiam de Nerone asseritur à S. Paulo 2. Thessal. 2. Vide Suarez in tract. de fidei defensione lib. 5. cap. 10. & 3. par. tom. 2. disp. 54. sect. 2. ad finem, Tannerum tom. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 1. Becanum loco citato.

Punctum Secundum.

An Romanus Pontifex sit Antichristus.

1 *Papa non est Antichristus.*

2 *Antichristus sedebit in templo Dei Hierosolimæ, non Romæ.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Romanus Pontifex non est Antichristus, vt temerè asserunt Hæretici Catholicæ religionis hostes. Probatur primò, quia Antichristus nondum venit, vt probatum est puncto præcedenti; neque venturus est, nisi destructo Romano Imperio; Romanus autem Pontifex pridem venit florente Romano Imperio. Secũdò, quia Antichristus nascetur ex Iudæorum stirpe, & ab ipsis pro Messia recipietur, Io. 5. *Ego veni in nomine Patris, & non accipitis me, si alius venerit in nomine suo* (nempè Antichristus, qui suo nomine venient) *Illum recipietis*; sed nullus Romanorum Pontificum adhuc fuit Iudæus, vel à Iudæis receptus pro Messia. Ergo Romanus Põtifex non est Antichristus. Tertiò, quia Antichristus regnabit, saltem quo ad persecutionem, solum tribus annis cum dimidio Daniel. 7. & Apocalips. 12. *Per tempus, & tempora, & dimidium temporis*, vbi prophetica phrasi tempus in singulari prolatum, significat vnum annum, tempora duos annos, & dimidium temporis dimidiam anni partem, vt omnes Patres exponunt, & colligitur ex codẽ Daniele, & Apocalipsis 11. *Mensibus quadraginta duobus*, & infra, *Diebus mille ducentis*; Summus autem Pontifex multis annis in sæculo regnauit, & regnat. Vide Suar. 3. par. tom. 2. disp. 54. sect. 2. & loco proximè citando cap. 9. Pererium li. 15. in Danielem §. ceterum. Quartò, quia Antichristus faciet ignem de Cęlo descendere, Apocalips. 13. *Et fecit signa magna, vt etiam ignem faceret de Cælo descendere in terram in conspectu hominum*; sed summus Pontifex non fecit ignẽ de Cęlo descendere in terram in cõspectu hominum. Ergo non est Antichristus. Quintò, quia Antichristus vẽdicabit se pro Deo, 2. Thessal. 2. *Adversabitur, & extolletur super omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus*; Romanus, autem Pontifex id non facit, sed solum exhibet

se

se tanquam visibile caput Ecclesiæ à Christo institutum, vt re ipsa est. Sextò, quia Ecclesia Catholica cognoscit Romanum Pontificem tanquam caput, & Pastorem suum, non tanquam Antichristum. Ergo Romanus Pontifex non est Antichristus; Ecclesia enim errare non potest in fide, vt docui in bulla cœnæ. Septimò, quia si Romanus Pontifex est Antichristus, sequitur Francos olim accepisse Imperium ab Antichristo, & modo Germanos accipere Imperium ab Antichristo, & Antichristum Germanis Principibus facultatem, & formam Imperatoris eligendi tradidisse; cõsequenter nullum hactenus legitimum Imperatorem in Germania extitisse. Ita Bellarminus lib. 3. de Pontifice, Tannerus tom. 3. lib. 1. de fide quæst. 4. dub. 5. Becanus de Incarnat. c. 27. Valentia tom. 4. disp. 11. q. 2. pun. 2. §. 1. Suarez in lib. de fidei defensione lib. 5. cap. 2. & sequentibus.

Obijcies, Antichristus sedebit in templo Dei; Papa autem sedet Romæ in Ecclesia Christi. Ergo Papa est Antichristus.

2 Respondeo primò, Antichristum sessurum in templo Dei Hierosolimæ, non autem Romæ; sicut .n. ibi interfecturus est duos Prophetas, ita etiam ibi sedebit, restaurato ibi templo ad abominationem, & impietatem exercendam, vt colligitur ex Daniel. 9. *Erit in templo abominatio desolationis vsque ad consumationem, & finem*, vt pluribus Suarez cap. 16.

Respondeo secundò negando consequentiã, quamuis enim aliqua proprietas Antichristi in aliquo Romano Pontifice inueniretur, non tamen hinc sequeretur ipsum esse Antichristum, nam ad ostendendum aliquem esse Antichristum, opus est, vt collectio omnium signorum Antichristi in ipso assignetur, vt benè Suarez loco citato cap. 10. num. 8.

Obijcies secundò, Antichristus negabit Christum, deficiet à fide, & falsa faciet miracula; Papa autem negat Christum, quia peruertit, & corrumpit Doctrinam de Christo mediatore, defecit à fide quia admittit Purgatorium, inuocationem Sanctorum, & similia; Denique falsa miracula facit in Æde Lauretana, & alibi.

Respondeo, Papam non negare Christum, aut corrumpere doctrinam de Christo mediatore; sed rectam doctrinam tueri; falsam verò ab hæreticis sustineri, vt supra docui de Christo mediatore. Præterea Papa non defecit à fide admittendo Purgatorium, & inuocationem Sanctorum; sed à fide deficiunt ij, qui præfata non admittunt. Denique miracula, quæ in Domo Lauretana, & alibi fiunt, non sunt falsa, sed vera, neque fiunt à Papa sed à Deo.

Obijcies tertiò, Antichristus imprimet subditis characterem, Apocalipsis 13. sed Papa imprimit characterem, præsertim in administratione Sacramenti Confirmationis. Ergo Papa est Antichristus.

Respondeo, Papam non imprimere illum characterem, quem imprimet Antichristus; primo enim character Antichristi debet esse communis omnibus; nam Apocalipsis 13. dicitur, *Faciet omnes pu-*

sillos, & magnos, & diuites, & pauperes, & liberos, & seruos habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis. Secundò, character imprimi debet in dextera manu, aut in frõtib', vt patet ex præcitatis verbis. Tertiò, nullus emere, aut vendere poterit, nisi insignitus sit charactere, Apocalipsis 13. *Faciet ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet characterem, aut nomen bestiæ, aut numerum nominis eius*. Cum ergo character, quem Papa imprimit, has conditiones non habeat, dicendum non est Papam esse Antichristum. Nonnullas alias obiectiones affert Tannerus loco citato, & Suarez loco citato capit. 3. & sequentibus, quæ apud ipsos videri possunt, sicut etiam videri potest Valentia tom. 5. disp. 11. quæst. 2. puncto 2. & Suarez locis citatis.

DISPV-

DISPVTATIO TERTIA.

De Myſterijs Chriſti Incarnationem ſubſequentibus.

IN hac Diſputatione primo loco agemus de Natiuitate Chriſti, alijſque Chriſti Natiuitatem comitantibus. Secundò, De Circunciſione, alijſque Vitæ Chriſti Myſterijs vſque ad ipſius Paſſionem. Tertiò, De Paſſione Domini noſtri Ieſu Chriſti vſque ad Reſurrectionem. Quartò, De Reſurrectione Chriſti, & ipſius Aſcenſione in Cælum. Quintò, De Aduentu Chriſti ad Iudicium, alijſque Iudicium antecedentibus, & conſequentibus.

QVÆSTIO PRIMA.

De Natiuitate Christi, alijsque Natiuitatem comitantibus, vel quasi proximè sequentibus.

DVplex Natiuitas in Christo ab aliquibus assignatur. Prima est in vtero Beatissimæ Virginis. Secunda est extra vterum. Prima est illa, per quam Christus habuit esse per Incarnationem in vtero, præuia Conceptione: Quamquam Conceptio propriè accepta non est Natiuitas, sed quid præuium Natiuitati; significat enim actionem illam, per quam fœtus in vtero formatur, organizatur, & disponitur vsque ad animationem; quo posito infans generatur, seu nascitur in vtero; in Christo tamen eodem tempore facta fuit Conceptio, & Natiuitas in vtero. Secunda est illa, per quam Christus elapsis nouem mensibus vtero egressus est. De Christi Conceptione, & prima eius Natiuitate in vtero Beatiss. Virg. satis egimus in prima, & secunda disputatione. Hic modo agendum superest de secunda Natiuitate, de qua primò disseremus, An Christus verè, & propriè natus fuerit ex Beatissima Virgine. Secundò, Vtrum Natiuitas Christi peracta sit sine dolore Matris, & sordibus puerperij. Tertiò, quo loco, & tempore facta sit. Quartò, quibus signis, & quibus personis manifestata fuerit.

Punctum Primum.

An Christus verè, & propriè natus sit ex Beatissima Virgine Maria.

1. Christus verè natus fuit ex Beatissima Virgine.
2. Christus exijt ex vtero Beatissimæ Virginis ea via, qua cæteri.
3. Maria V. actiuè concurrit ad emittendum ex vtero Christum.

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus verè, & propriè natus est ex Beatissima Virgine. Ratio est primò, quia id apertè habetur in scriptura, Isaiæ 9. *Paruulus natus est nobis*, & Ioannis 18. *In hoc natus sum*. Secundò, quia Partus, & Natiuitas correlatiua sunt; sed Beatissima Virgo dicitur peperisse Christum, Isaiæ 7. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filiū.* Lucæ 2. *Completi sunt dies, vt pareret, & peperit filium suum primogenitum*. Ergo Christus verè, & propriè natus est ex Beatissima Virgine. Tertiò, quia hæc est traditio Ecclesiæ, sicq; definitum fuit in Concil. Lateranen. sub Martino 1. consultat. 5. can. 3. & in alijs Concilijs apud Suarez 3. p. tom. 2. disp. 13. sect. 1.

2 Hinc sequitur primò, Christum egressum fuisse ex vtero Beatissimæ Virginis ea via, qua cæteri homines nascuntur. Ratio est, tum quia verus Partus, & vera Natiuitas postulat, vt infans per naturalem viam exeat, alioquin non esset verus Partus, & vera Natiuitas. Tū quia ita expressè docent Patres, Damascenus lib. 4. c. 15. *Conceptio, inquit, per aurem contigit; procreatio autem per eam partem, qua fœtus in lucem oriri consueuit.* Tum quia Christus non diceretur verus Filius Beatissimæ Virginis, nec Beatissima Virgo vera Mater, nisi esset verus Partus, & vera Natiuitas. Tum quia verosimile non est Christū transisse de extremo ad extremum sine medio, cum id fieri nō possit sine maiori miraculo.

3 Secundò sequitur, Beatissimā Virginem actiuè concurrisse ad emittendum ex vtero Christū. Ratio est, tum quia ita exigit ratio, & natura Partus, & Natiuitatis; alioquin Beatissima Virgo non diceretur peperisse Christum; sed ipsum Christum vel propria virtute exijsse, sicut exijt de Sepulchro, vel aliena virtute eductū fuisse, vt benè ratiocinatur Suarez loco citato sect. 1. ad finem. Tum quia in hoc nulla apparet difficultas, & indecentia. Tum quia sic canit Ecclesia, *Enixa est puerpera Regem*.

Punctum Secundum.

Vtrum Christi Natiuitas peracta sit sine dolore Matris, & sordibus puerperij.

1. Natiuitas Christi facta fuit sine dolore Matris.
2. Obstetricum opera necessaria nō fuit in Natiuitate Christi.
3. Natiuitas Christi facta fuit sine sordibus puerperij.
4. Secundinæ nullæ emissæ fuerunt in partu Beatissimæ Virgini.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Christi Natiuitas facta fuit sine dolore Matris. Ratio est primò, quia ita canit Ecclesia, *Nesciens Virgo Virum, peperit sine dolore Saluatorem seculorū.* Secundò, quia dolor partus respondet libidini, & voluptati conceptionis, ex Damasceno lib. 4. de fide cap. 15. Beatissima autem Virgo concepit Christum sine libidine, & carnali voluptate. Tertiò, quia dolor parientis oritur ex apertione meatuum, per quos proles egreditur; Christus autem egressus est ex clausô Matris vtero nulla meatuum apertione intercedente. Quartò, quia decebat, vt Christus suo ortu nullum Matri suæ incommodum afferret; sed potius gaudium & exultationem, iuxta illud Isaiæ 35. *Germinans germinabit sicut lilium, & exultabit lætabunda, & laudans.* Ita S. Thom. 3. p. q. 35. art. 6. Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nissenus, S. Aug. & alij Patres, quos citat, & sequitur Suarez 3. p. d. 13. sect. 2. Tannerus to. 4. disp. 2. q. 2. dub. 2. n. 28. & Azorius 2. p. lib. 1. cap. 9. quæsito 11.

2 Hinc sequitur, in ortu Saluatoris opus non fuisse opera Obstetricum, quæ communiter in Natiuitate adhibentur ob parientis dolorem; Virgo enim sine dolore peperit, & ipsa Infantem suum pannis inuoluit, & posuit in præsepio. Ex quo licet colligere apochryphum esse librum inscriptum De Ortu Saluatoris, in quo habetur, obstetrices occurrisse ad Natiuitatem Christi. Ita S. Thomas loco citato ad 3.

Objicies contra propositionem, Genes. 3. dicitur, *In dolore paries filios.* Ergo etiam Beatissima Virgo peperit cum dolore, cum ex scriptura non constet ipsam ab hoc onere exemptam fuisse.

Respondeo, illa verba intelligi de fœminis naturali via cōcipientibus; Beatissima autem Virgo non concepit naturali via; consequenter ab ea lege excipi debuit, & patet ex rationibus in propositione allatis.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Natiuitas Christi sine consuetis puerperij sordibus perfecta fuit. Ratio est primò, quia sicut non decuit, vt Christus nascendo Matri dolorē afferret, ita expediēs fuit, vt nulla corporali immunditia Matrem inquinaret. Secundò, quia ita expresse asserunt Epiphan. lib. 3. contra hæreses, in fine, *Natus est,* inquit, *per genitales meatus citra pudefactionem, impollutè, absque inquinamentis:* Sophorinus in sua Epistola, Cyprianus serm. de Natiuit. August. lib. 29. contra Faustum cap. 3. & 4. & alij Patres contra Abulensem Leuit. 12. q. 2. 3. & 4. Erasmum Lucæ 2. & alios apud præcitatos Doctores.

4 Ex quo licet inferre, Beatissimā Virginem pariendo nullas secundinas emisisse. Tum quia emissio secundinarum non fit sine puerperij sordibus; secundina enim est pellis illa, quæ infantem circumdat, & excrementa infantis recipit, ex communi Medicorum sententia. Tum quia ita definitum fuit in Synodo Trullana canon. 79. illis verbis, *Absque vllis secundinis,* quæ verba licet in aliquibus Codicibus non legantur, tamen in plu-

pluribus editionibus leguntur, vt in Coloniensi, Romana, & alijs, & habentur in Græco textu; & licet præfati Canones apud multos Doctores non censeantur esse magnæ authoritatis, vt ex Baronio, & Bellarmino obseruat Tannerus loco cit. n. 34. contra Suarez loco cit. sect. 2. concl. 2. & alios, nihilominus in re non aduersante sensui Ecclesiæ, magnam pariunt probabilitatem ob auctoritaté ducentorũ viginti Patrũ, à quibus præfati Canones editi fuerunt.

Obijcies, Christus in uentre Matris inuolutus erat secundinis; ibi non existebat naturali modo, & iuxta naturæ exigentiam. Ergo etiam è ventre prodire debuit cum secũdinis, & sordibus puerperij, cum non constet, quid de secundinis, & sordibus illis factum sit.

Respondeo, probabiliter credi posse membranas illas cum omni sanguine, & excrementis in ijs mébranis, ac secundinis contentis, in aliam materiam fuisse resolutas, aut alio miraculoso modo in alium conuenientem locum translatas; cum non possent ex vtero Beatissimæ Virginis exire absque ruptione claustri Virginalis sine miraculo penetrationis, vel transitus ab extremo in extremum sine medio, credendum est Deum elegisse illud miraculũ, quod facilius erat, & magis accomodatum dignitati mysterij, vt benè ratiocinatur Suarez 3. parte tomo 2. disput. 13. sectione 2. vers. alius modus.

Punctum Tertium.

Quo loco, & quo tempore facta sit Christi Natiuitas.

1 *Christus natus fuit in Præsepio.*
2 *Christus in Natiuitate primo exceptus fuit ab Angelis, deinde traditus Beatissimæ Virgini.*
3 *Christus in Natiuitate cur in Præsepio collocatus fuerit.*
4 *Præsepium ex qua materia constaret.*
5 *Christus natus fuit in diuersorio.*
6 *Diuersorium in quo natus est Christus quid fuerit.*
7 *Natiuitas Christi facta fuit in Bethlem Iudæ, & quid nomine Bethlem significetur.*
8 *Natiuitas Christi quãdo facta fuerit.*
9 *Natiuitas Christi contigit statim post mediam noctem.*

PRIMA PROPOSITIO.

Christus natus est in Præsepio, existente in diuersorio propè Bethlem Iudæ. Hæc propositio tres habet partes, quarum singulæ seorsim explicandæ sunt.

1 Prima est, Christũ natum fuisse in Præsepio. Probatur ex illis Verbis, *Peperit Filium suum, & reclinauit eum in Præsepio.*

2 Sed modo dubium est primò, quisnam fuerit locus, quem Christus Vtero Virginis egressus primo attigit. Aliqui putant fuisse terram, seu pauimentum illius domus, in qua natus est. Tum quia ibi nulla aderat obstetrix, quæ Christum nascen-

scentem susciperet. Tum quia Christus nascendo magnum humilitatis exemplum nobis præbere voluit. Ita Azor q. 7. ex S. Brigitta lib. 7. c. 21. Alij, vt Cyprianus sermon. de Natiuitat. & Caietanus quæst. 35. art. 6. existimant exceptum fuisse immediatè manibus Beatissimæ Virginis; id enim sine magno incommodo, & indecentia fieri potuisse videtur, cum Beatissima Virgo sine dolore, & sordibus infantem in lucem ederet. Alij denique arbitrantur, Christum Angelorum ministerio exceptum fuisse, & in manibus Beatissimæ Virginis collocatum. Ita Suarez disp. 13. sect. 3. & alij quorum opinio mihi satis probabilis videtur; sed secunda probabilior.

3 Secundò, Dubium est, cur Beatissima Virgo Christum natum in præsepio collocauerit.

Respondeo, id factum fuisse primò, quia Beatissima Virgo, & Ioseph non poterant infantem semper manibus contrectare, & brachijs sustinere. Secundò, vt adimpleretur scriptura, in qua dictum fuerat apud Isaiam, *Cognouit bos possessorem suum, & Asinus præsepe Domini sui*; & apud Abacuch. 3. *Consideraui opera tua, & expaui, in medio duorum animalium cognosceris*. Ita S. Augustinus orat. contra Iud. & Paganos cap. 13. S. Hyeronimus Epist. 27. ad Eustoch. Azorius 2. par. lib. 1. cap. 9. quæsito 13. & alijs.

4 Tertiò, Dubium est, ex qua materia constaret illud præsepe.

Respondeo, ex ligno; hæc enim est Ecclesiæ Romanæ traditio, & hoc ligneum præsepium reperitur Romæ in Ecclesia S. Mariæ Maioris, quæ etiam vocatur ad Præsepe, vbi hoc venerationis gratia adorādum fidelibus proponitur. Ita Suarez loc. cit. & Azor quæsito 6. quamquam Chrisostomus homil. 1. in Lucam existimauit Præsepium fuisse lapideum, seu luteum.

5 Secunda pars propositionis est, Christum natum fuisse in diuersorio, idest in præsepio existenti in diuersorio, probatur ex Luca 2.

6 Sed modo Dubium est, quid fuerit illud diuersorium.

Respondent S. Hieronimus Epist. 27. & alij, fuisse diuersorium commune intra muros Bethlehem existens, ad quod aduenæ se recipiebant. Alij putant fuisse speluncam quandam in suburbijs Bethlehem existentem, ad quam tanquam ad publicum receptaculum pauperes peregrini diuertebant; cum enim tunc temporis maxima populi multitudo ad Ciuitatem Bethlehem ex Cæsaris mandato conflueret, vt describeretur, verosimile est diuersoria in Vrbe adeò repleta fuisse, vt aditus ad ipsa pauperibus non pateret, atque adeò Beatissima Virgo ad præfatam speluncā extra Vrbem se recipere coacta sit. Hoc autem diuino consilio factum fuisse censendum est, tum vt Christus exemplum nobis præberet contemnendi sæculi pompas, & inanem mundi gloriam, vt benè S. Bernardus serm. 3. de Natiuit. Domini. Tum vt Matris Virginitas, & excellentia Natiuitatis Christi celaretur; nam si partus propè amicos, & notos, aut in Vrbe contigisset, opus fuisset conuocare obstetrices, & alia adhibere, quæ in partu adiberi solent; sicque Virginitas,

nitas, & admirandum Natiuitatis mysterium celari non potuisset. Ita Caietanus, & Suarez locis cit. Azor 2. par. lib. 1. c. 9. quæsito 8. & alij.

Objicies, Christus dicitur natus in Bethlehem. Ergo non est natus in spelunca.

Respondeo nomine Ciuitatis, vel Oppidi intelligi etiam Suburbia.

7 Tertia pars propositionis est, Christum natũ fuisse in Bethlehem Judæ, idest in diuersorio existente propè mœnia Ciuitatis Bethlehem. Ratio est, tum quia ita prædictum fuerat à Michea Propheta cap. 5. *Ex te enim exiet dux, qui regat populũ meum Israel*; nomine autem ducis Israel hoc in loco nõ intelligitur dux temporalis, sed spiritualis, vt patet ex dictis disp. 2. quæst. 22. Tum quia sic testantur Matth. cap. 5. & Ioann. cap. 7. Hæc Ciuitas Bethlehem Iudę dicta etiam fuit Bethlehem Ephrata, & non longè aberat ab Hierusalẽ, teste Hieronimo de locis Hebraicis, vbi ait abfuisse sex milliaribus; dicta est autem Bethlehem Iudæ, vt distingueretur ab illa Bethlehem, quæ in tribu Zabulon existebat, Isaiæ 19. in hac Ciuitate Bethlehem, quæ explicatur domus pacis, & Ephrata, idest fructifera, Christus nasci voluit, vt indicaret se esse panem vitæ fructiferum, iuxta illud, *Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi*, & licet hæc Ciuitas parua esset, & humilis quantitate loci, & situs Michęę 5. *Et tu Bethlehem Ephrata minima es in millibus*, nihilominus dignitate, & nobilitate ob Christi Natiuitatem in ea peractam fuit magna, iuxta illud Matth. 2. *Nequaquam minima es in principibus Iuda*; Christus autem exiguũ, & paruum oppidum elegit, vt nobis humilitatis exemplum præberet, & confunderet fortia. Vide S. Tho. q. 35. ar. 7. ad 3. Azor. loco cit. quæsito 9. & 10.

SECVNDA PROPOSITIO.

8 Natiuitas Christi facta fuit circa annum quater millesimum ab origine Mundi, vt patet ex supradictis disp. 1. quæst. 4. pun. 1. & alibi, vbi etiam innui, qua die, mensis, & hebdomadæ Christi Natiuitas acciderit: dixi enim contigisse die 25. mẽsis Decembris, & in die Dominico, sic enim habet communis Ecclesiæ traditio, vt benè obseruant Azorius 2. par. lib. 1. cap. 9. quæsito 1. & alij, quos loc. cit. retuli.

9 Sed modo dubiũ est, qua diei hora Natiuitas Christi contigerit.

Respondeo, noctu contigisse statim post mediam noctem proximè antecedentem. Quod contigerit noctu colligitur ex illis verbis Lucæ c. 2. *Pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem*. Quod contigerit post mediam noctem antecedentem probatur, quia alioquin Christus diceretur natus die vigesima quarta. Quod contigerit statim, vel non longè post mediam noctem, probatur. Tum quia Ecclesia statim, ac elapsa est media nox antecedens, celebrat Missam, & officium respondens residuo noctis subsequentis, iuxta institutionem Telesphori Papæ, qui primam Missam Natalis Domini circa mediam Noctem celebrari instituit, teste Platina in Vita ipsius Telesphori. Tum quia ad hoc facit id, quod Ecclesia ex Sapientia 18. de-

sumpsit, & ea die canit, *Cum quietum silentium contineret omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus exiliens è cælo à regalibus sedibus venit.*

Dices, fieri potest, vt Christus natus sit nocte proximè sequenti, in qua dies vigesimus quintus terminatur; sicut enim Christus augustissimum Eucharistiæ Sacramentum instituit in Vesperis feriæ quintæ, cuius commemorationem Ecclesia solemniter celebrat matutino tempore illius diei; ita fieri potuit, vt Natiuitas Christi contigerit appropinquante nocte diei vigesimi quinti Decembris iam elabentis, licet celebratio solemnitatis incipiat statim post mediam noctem antecedētem, in qua dies vigesimus quintus inchoatur.

Respondeo, ex traditione Ecclesiæ constare Natiuitatem accidisse ea nocte, in qua dies vigesimus quintus inchoabatur. Vide Suarez 3. p. tom. 2. disp. 13. sect. 4. sub finem, & Azorium 2. par. lib. 1. c. 9. quæsito 4.

Punctum Quartum.

Quibus signis, & quibus personis manifestata fuerit Christi Natiuitas.

1. *Natiuitatem Christi multa signa præcesserunt, vel comitata fuerunt.*
2. *Natiuitas Christi quibusnam manifestata fuerit.*
3. *Magi venerunt ab Oriente.*
4. *Stella quæ Magis apparuit qualis fuerit.*
5. *Stella ab omnibus visa nō fuit, quia erat terræ propinqua.*
6. *Stella semper comitata fuit Magos.*
7. *Stella non semper à Magis visa fuit.*
8. *Stella extitit in Oriente.*
9. *Stella apparuit Magis statim post Christi Natiuitatem.*
10. *Magi quomodo Christi Natiuitatem cognouerint visa stella.*
11. *Magi quo tempore ad Christum peruenerint.*
12. *Biennium seu bimatus occisionis Innocentium quomodo cōputādus sit.*
13. *Innocentium cædes cur à Deo permissa fuerit.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Multa referuntur signa, & prodigia, quæ Christo nascente contigerunt. Primum fuit destructio templi pacis, quod à Romanis duraturum credebatur, donec Christus nasceretur. Secundum, oleum, quod Romæ eadem die, seu nocte, quā Christus natus est, fluxit, vt multi testantur, cuius rei adhuc extat memoria in templo S. Mariæ trās Tiberim. Tertiū est illud, quod aliqui testātur tres Soles in Hispania apparuisse, paulatim in vnū coeūtes. Quartum est mors eorum, qui nefando Sodomiæ vitio coinquinati erant; omnes enim hoc scelere infectos eadem nocte obijsse tradit S. Bonauentura opusc. de quinque festiuitatibus cap. 2. Nauar. & quamplures alij. Hac de causa Virgilium eadem nocte extremum vitæ suæ diem clausisse ferunt. Quintū fuit apparitio stellæ, de qua loquar in dubijs explicādis post secūdam propositionē. Sextum fuit pax vniuersalis, quæ tunc

tunc in Romano Imperio extitit. Vide S. Thomam 3. par. q. 35. art. 3. S. Bonauenturam loco cit. vbi alia refert, quæ ab aliquibus Doctoribus incerta existimantur, Suarez 3. par. tom. 2. d. 14. sect. 1. & Baronium in apparatu ad Annales, Orosiũ lib. 6. ca. 20. & seqq. Iuliũ Obsequentem lib. de prodigijs cap. 128. & seqq.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Christi Natiuitas aliquibus manifestata fuit; sic enim decuit, quia sicut in detrimẽtũ fidei cedere potuisset, si manifestatio Natiuitatis omnibus facta fuisset, ita etiam ipsius occultatio detrimento esse potuisset. Hac de causa Deus suo sapientissimo consilio nonnullos elegit, quibus hoc mysterium manifestari voluit; ac primò quidẽ hæc manifestatio facta fuit tribus Pastoribus Iudæis tunc tẽporis propè Bethlehem existentibus; isti enim audita ab Angelis Christi Natiuitate Christum ante alios viderũt: venerũt. n., & cognouerunt de Verbo, quod dictum erat illis. Secundò, hæc manifestatio facta fuit tribus Magis, qui lingua Persica intelliguntur Sapientes, & verosimile est fuisse Astrologos, iuxta Anselmum, Leonẽ Papã, Cyprianum, & alios apud Suarez sect. 2. & apud Azorium 2. par. lib. 1. cap. 11. quæsito 2. Imò iuxta cõmunem fidelium, & Ecclesiæ sensũ fuerunt Reges. Quamquam non videtur improbabilis sententia Iansenij cap. 9. Concordiæ, & aliorũ negantium fuisse Reges, quia ab Euãgelistis non vocantur Reges; nam si fuissent Reges, apparatu regio excepti fuissent ab Herode; vocati autem fuerunt Reges, non quia re ipsa præditi essent regia dignitate, sed quia Reges, & Principes Caldeorũ omnia faciebant iuxta sententiam Magorum, idest Sapientum; sed cõmunis sententia præferenda est. Magis igitur datum fuit signũ Natiuitatis Christi præuia stella, qua duce ad Christũ die Veneris 13. post Natiuitatem peruenerunt, illucque eodem, quo natus erat loco, inuenerunt, adorauerunt, & munera eidem obtulerunt tanquam Messiæ, & humani generis Saluatori, vt communiter docent SS. Patres teste Suar. loco citato, & Azorio loco cit. quæsito 9. Nomina Magorũ sunt Melchior, Gaspar, & Balthasar teste Beda in Collectaneis, Azorio 2. p. lib. 1. c. 3. quæsito 4. & alijs communiter.

3 Sed modo Dubium est primò, Vtrum Magi ab Oriente venerint.

Respondet S. Thomas quæst. 36. art. 3. venisse ab Oriente, vel quia venerũt ab vltimis Oriẽtis partibus, vt aliqui arbitrantur, & probari potest ex Psal. 71. vbi dicitur, *Corã illo procidẽt Aethiopes*, & Ps. 67. *Aethiopia præueniet manus eius Deo, Reges Tharsis, & Insulæ*, vel quia venerunt ex partibus propinquis Iudeæ vergentibus ad Orientem; vel quia, vt alij volunt, venerunt ex Arabia fœlice, quæ habita ratione Ciuitatis Ierusalem respiciebat Orientem plagam. Ratio est primò, quia sic colligitur ex Psal. 71. *Reges Arabum, & Saba dona adducent*, & infra, *& dabitur ei de auro Arabiæ*. Et Isaiæ 6. *Dromedarij Madian, & Epha omnes de Saba venient, aurum, & thus deferentes*. Secũdò, quia Magi obtulerũt munera

Arabiæ, quæ ferax est auri, & Aromatum. Tertiò, quia hæc est sententia multorum Patrũ, Iustini, Cyrilli, & aliorum, quos sequitur Baronius anno 1. Suarez disp. 14. sect. 3. vbi etiam respondet argumentis primæ sententiæ, Azor loco citato quæsito 6. Tannerus tom. 4. d. 2. q. 2. dub. 2. num. 37. An autem singuli Magi singula munera obtulerint, idest vnꝰ aurum, alius thus, & tertius myrrhā. Respondédum probabilius videtur singulos omnia obtulisse. Tum quia sic colligi videtur ex præcitatis scripturæ verbis. Tum quia singuli suis muneribus fidem, & religionẽ suam in Christũ professi fuerunt. Ita Azorius loco cit. quæsito 10. & alij.

4 Secundò, Dubium est, quænā, & qualis fuerit stella, quæ Magis apparuit.

Respondeo, fuisse stellam quandam ex aere, seu materia elementari à Deo productam, & institutam ad indicãdam Christi Natiuitatem, vt benè S. Thomas quæst. 36. art. 7. Abulens. Matt. 2. Suarez disp. 13. sect. 5. Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 2. dub. 2. num. 39. & sequentibus, & Azor. 2. par. lib. 1. cap. 11. quæsito 14. Ex quo sequitur iuxta probabiliorem sententiam, Stellam illā non fuisse vnam ex cœlestibus. Tum quia non habebat motum cõtinuum, aut constantem, sed discontinuum, & inconstantem. Tum quia erat terræ admodum propinqua. Tum quia non solum noctu, verum etiam die apparebat, & tanta luce, & claritate fulgebat, vt Solis splendore non offunderetur, & vinceret Solis Rotā decore, ac lumine, vt canit Ecclesia. Quod ita intelligendum videtur, nõ quod lumen stellæ splendidius esset substantia ipsa solis, sed quo ad effectum, quia hæc stella, non obstante Solis lumine, videbatur, & lucem emittebat (erat n. propinqua terræ, & cõstabat densa materia; quod maximè proderat, vt videretur) aut quia per modum signi illuminabat corda, indicãdo Saluatoris aduentũ.

5 Dices, si Stella illa tanti splendoris erat, cur visa non fuit ab omnibus, & cur non omnes etiam in remotis regionibus existentes in sui admirationem traxit, & per totum Orbem ipsius fama percrebuit?

Respondeo, Stellam illam fuisse terræ propinquam, consequenter videri potuisse solum ab ijs, qui in eisdem locis reperiebantur. Ita Nicephor. lib. 1. Histor. cap. 13. Suarez loco citato quæst. 5. vers. nihilominus, & alij.

6 Tertiò, Dubium est, Vtrum Stella sẽper comitata fuerit Magos.

Respõdeo affirmatiuè, iuxta probabiliorem sententiam. Ratio est, tum quia sic colligitur ex eo, quod canit Ecclesia, *Ibant Magi, quam viderant, Stellam sequentes præuiam*. Tũ quia ex Euangelio nihil in contrariũ colligitur. Tum quia hæc est communior antiquorum Patrum, & Doctorum sententia, Chrisost. homil. 6. in Matt., Leonis Papæ serm. 4. Epiphaniæ, Hier. Matth. 2. S. Thomæ q. 36. art. 8. & aliorum, quos citat, & sequitur Suarez disp. 14. sect. 5. col. 3. & Azo. loco cit. quæsito 16. contra Caietanum Matth. 2. Iansenium cap. 9. Concordiæ, & alios arbitrantes Stellam semel tantũ visam fuisse in principio, & postea disparuisse, donec iterum se illis videndam præ-

buit,

buit, dum Magi egressi sunt Ierusalem, vt Bethlehem pergerent.

Obijcies, si Stella semper comitata fuisset Magos, semper ab eis visa fuisset, consequenter Magi non diuertissent à via, nec opus eis fuisset inquirere, vbi Christus natus.

Respondeo, non semper à Magis visam fuisse. Tum quia cum mouetur ab Angelo, fieri poterat, vt arbitrio Angeli occultaretur, vel vt lumen ab ea non emanaret suspendente Deo concursū, vel vt ita eleuaretur, vt à Magis cerni non posset. Quamobrem verosimile est stellam disparuisse Magis appropinquantibus Iesusalem. Ex quo factum fuit, vt Magi putauerint hunc esse terminum itineris, & inquirerent Christū natum, existimantes Regem natum in Ciuitate Regia requirendum fuisse, ex Chrisost. homil. 6. in Mat., Cur autem Deus voluerit Christum natum in Ierusalem inquiri, & permiserit turbationem Herodis, Videri potest apud S. Thomam q. 36. art. 2. apud Suarez loco citato sect. 5. col. 4. & apud precitatos Patres.

Quartò Dubium est, Vtrū stella existeret in Oriente, illamque Magi in Oriente existentē viderint, vel an ipsi in Oriēte existētes viderint Stellam alibi existentem.

8 Respondeo, Stellam extitisse in Oriente, semperque comitatam fuisse Magos, illis iter demostrans, sicut Populus Israel prçuia columna nubis, & ignis ducebatur per desertum. Ratio est, tum quia sic apertè colligitur ex illis verbis, *Et ecce Stella, quam viderant Magi in Oriente, antecedebat eos* Tum quia cum valdè propinqua esset terræ, Magi in Oriente existentes illam nō facilè videre potuissent. Tum quia producta fuerat gratia Magorū. Ergo par fuit, vt pro pè Magos existeret, vt viā illis demonstraret. Ita S. Thomas q. 36. art. 7. Suarez loco cit. col. 5. vers. vlt. Tannerus tom. 4. d. 2. q. 2. dub. 2. n. 44. Azor. 2. p. lib. 1. cap. 11. quesito 12. Baronius, & alij cōtra Emanuelē Sà in suis annotat. Matth. 2.

9 Quintò Dubiū est, Vtrū Stella Magis apparuerit ante Natiuitatē, vel post Christi Natiuitatem.

Respondeo, iuxta probabiliorem sententiam, Stellam post Christi Natiuitatem apparuisse Magis, qui ea visa statim iter susceperūt ad Christū adorandum. Ratio est, tum quia sic colligitur ex Matt. 2. vbi Magi non inquirunt de Christo nascituro, sed nato; nam per traditionem scire poterant Stellam à Baalamo prædictā, demonstraturam Christum non nāscitutum, sed natū. Tū quia si Stella apparuisset ante Christi aduentum, difficile cognoscere potuissent, quādonam Christus nasciturus fuisset. Ita Leo serm. 1. & 2. de Epiphania, August. ser. 4. de Epiph. S. Tho. 3. par. q. 36. art. 6. ad 3. Suarez 3. p. tom. 2. d. 14. sect. 4. Baronius in suis annalibus anno 1. Tannerus loc. cit. n. 45. Azor. 2. p. lib. 1. c. 11. quęsito 8. contra Chrysostomū homil. 6. in Mat., Theophilatū, Mat. 2. & alios arbitrantes Stellā apparuisse Magis biennio ante Christi Natiuitatem.

10 Sextò Dubium est, quomodo Magi visa Stella cognouerint Christi Natiuitatem.

Respondeo, id cognouisse ex vaticino Baalām, cuius ipsi erāt successores, Numeror. 24. *Orietur Stella ex Iacob*,

cob, & consurget Virga de Israel. Propterea Magi summa cura, & sollicitudine obseruarunt, & expectarunt aduentũ illius Stellę, eaq; visa statim aggressi sũt iter ad quærendũ Regẽ apparitione Stellę indicatũ. Ita communiter Patres, & Doctores; ex quo patet Stellam istã non fuisse signũ naturale Christi nati, vt putarunt Petrus de Aliato q. 30. in Genesim, Sixtus Senensis lib. 6. Bibliot. anno 10. & alij; sed fuisse signum à Deo institutũ ad indicandam Christi Domini Natiuitatem, quod signũ Magi ex vaticinio, & traditione acceperant. Vide S. Thomam 3. par. q. 36. art. 8. Azoriũ quæsito 13. & Suarez 3. par. tom. 2. d. 14. sect. 6. qui addunt Magos simul cum externo signo Stellę accepisse diuinũ lumen, & internam illustrationem.

11 Septimò Dubiũ est, quo tẽpore Magi ad Christum peruenerint.

Respondeo, Magos decima tertia die post Christi Natiuitatẽ peruenisse ad Christum adorandũ, hic .n. est cõmunis sensus Ecclesię. Addo hanc adorationẽ Magorũ factã fuisse die Veneris; sic .n. necessario asserendũ est, posita sententia affirmante Christi Natiuitatẽ cõtigisse die Dominica, ab ea .n. die inclusiuè vsq; ad secundum diẽ Veneris proximè sequentẽ tredecim dies enumerantur.

Dices, in tom. 3. Concil. decreto 8. post sextã Synodum habetur, adorationem Magorum factã fuisse die Dominica. Ergo facta non fuit die Veneris.

Respondeo, in pręfato decreto id non haberi, sed solum dici apparitionem Stellę factã fuisse die Dominico, quod etiam ego admitto, cum Stella Magis apparuerit statim post Christi Natiuitatẽ. Ita Suarez disp. 14. sect. 4. ad finem, Azor. 2. p. lib. 1. cap. 9. quęsito 2. sub finẽ, & alij.

12 Octauò Dubium est, an computatio bimatus, seu biennij, intra quod Innocentes dicuntur occisi, facienda sità biennio ante aduentum Magorum, seu apparitionem Stellę, an potius à biennio proximo ante tempus edicti ab Herode facti.

Respondeo, computationem faciẽdam esse à biennio proximo ante tempus edicti Herodiani. Ratio est, quia inter aduentum Magorum, & tempus edicti plures dies, & menses intercesserũt; prius .n. Herodes aliquibus diebus expectauit Magos. Pręterea Beatissima Virgo post Circumcisionem pręsentauit Filiũ in tẽplo, deinde Ioseph admonitus fuit de fuga in Ægyptũ, quę omnia multorum dierum moram postulabant. Imò Sanctus Thomas q. 36. art. 6. ad 3. ait, Herodem post biennium pueros interfecisse. Alij dicunt Herodem interim accusatum Romam adiuisse, vel aliquorum periculorum terroribus agitatum, à cura interficiendi puerum interim destitisse, vel fortè credidisse Magos fallacis Stellę visione deceptos fuisse, & ob id ipsos erubuisse ad se redire. Ita S. Thomas loco citato ex Augustino lib. de consensu Euangelij cap. 11. Salianus verò ex communissima Antiquorum Patrum, & recentiorũ Doctorum sententia, ait hoc factũ fuisse intra tres circiter Menses à Christi Domini Natiuitate. Vide Tannerũ to. 4. d. 2. q. 2. n. 50. & q. 3. n. 137.

14 Hinc obiter Rogabis, Cur Innocẽtiũ cędes à Deo permissa fuerit.

Res-

Respondeo, permissam fuisse, tũ ad ipsorum commodum, & gloriã, vt martyrij palma coronarentur, tũ vt infantes infanti deseruirent, & ipsius Natiuitatis testes, & præcones existerent. Vide S. Bern. ser. de Innocent. S. Leonem Magnũ ser. 2. de Epiph. Suar. d. 14. sect. 5. ad finem, Barr. & alios Sacræ Scrip. Comentat. de cęde Innoc. prolixius agentes.

QVÆST. II.

De Circumcisione, alijsq; Vitæ Christi Mysterijs vsque ad Passionem.

IN hac Quæstione primo loco agam de Circumcisione Christi. Secundò, De Præsentatione Christi. Tertiò, De Purificatione Beatissimæ Virginis. Quartò, De Baptismo Christi. Quintò, De Transfiguratione Christi. Sextò, De ratione, & modo viuendi Christi. Septimò, De prædicatione Christi. Octauò, De miraculis Christi in genere.

Punctum Primum.

De Circumcisione Christi.

1 *Christus circumcisus fuit.*
2 *Christum circumcidi necesse nõ fuit.*
3 *Circumcisio Christi decens fuit.*
4 *Circumcisionis causa præcipua quænam fuerit.*
5 *Præputium Christi seruatum fuit à Beatissima Virgine.*

QVæ hic de Circumcisione dissèri possent, à me iam explicata fuerunt in Tractatu de Sacramentis disp. 1. quæst. 1. pun. 3. §. vnico, quæ ibi videri possunt, ne frustra hic repetantur. In hoc puncto solum agam, an Christus circũcisus fuerit, & an necessarium, vel decens fuerit Christum circumcidi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DE fide certum est Christum circumcisum fuisse, Lucę 2. *Bon. de Incarnat.* *Postquam consumati sunt dies octo, vt circumcideretur Puer, vocatum est nomen eius Iesus*, idest postquam aduenit dies octauus circumcisioni destinatus, & postquam eo die circumcisus est puer, vocatum est nomen eius Iesus.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 NOn fuit necessarium Christum circumcidi; fuit tamen honestum, & decens. Quod non fuerit necessarium, patet. Tum quia Christus non tenebatur legem antiquam seruare. Tum quia circũcisio instituta fuerat ad delendum peccatum originale; Christus aũt nullum vnquam habuit peccatum.

3 Quod verò decens, & honestum fuerit, probatur. Primò, quia sicut multi alij, qui lege circumcisionis non tenebantur, licitè eam re-

ceperunt, ita Christus. Secundò, quia Christus per Circumcisionem indicauit se veram carnem humanam assumpsisse. Quo pacto confutantur, tū Manichei asserentes Christum habuisse corpus phantasticum; Tū Apollinaris asserens corpus Christi esse consubstantiale Patri. Tum Valentinus affirmans Christum de cęlo corpus attulisse. Tertiò, vt approbaret Circumcisionē, quā Deus olim instituerat. Quartò, vt ostenderet se esse ex semine Abrahæ, cui datum fuerat Circumcisionis mandatum. Quintò, vt Iudæis auferretur occasio scandali, aut reijciendi Christum tanquam incircumcisum. Sextò, vt exemplum obedientię alijs præberet. Septimò, vt quia venerat in similitudinem carnis peccati, non respueret remedium, quo caro peccati mundari consueuerat. Octauò, vt legis onus sustinens, alios à legis onere liberaret. Ita ferè ad verbum S.Thomas 3.par. quæst. 37. art. 1. secutus Epiphanium lib. 1. hæresi 30. Chrisost. homil. 38. in Acta Apostol. August. sermon. 13. de tempore, quos etiam sequitur Suarez 3. par. tom. 2. d. 5. sect. 1. & Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 2. dub. 3. num. 53.

Obijcies primò, secluso Dei pręcepto non est licita abscissio, seu mēbri mutilatio. Ergo Christus licitè circumcidi non poterat, cum circūcisio sit quædam membri abscissio, & nullum de ipso circumcidendo præceptum extaret.

Respondeo, abscissionem non esse licitam, nisi fiat ex præcepto, vel authoritate diuina; Circumcisio autem fiebat saltem authoritate Dei, supremum ius in vitam hominum habentis, tamquam actio sacra, & religiosa ad diuinum cultum instituta.

Obijcies secundò, Circumcisio instituta fuerat tanquam signum fęderis inter Deum, & Abrahamum, *De Christo ex semine Abrahami nascituro*, Genesis 17. hæc autem significatio cessabat in Christo, quia non poterat in ipso esse signum Christi nasciturі, cum ipse natus esset, sicut neque in nobis huius signi rationem habere potest Circumcisio, & ob id licita nobis non est.

4 Respondeo præcipuam rationem, ob quam circumcisio instituta fuerat, fuisse ad consignandum populum Dei, & ad homines diuino cultui destinandos, Genesis 17. *Statuam pactum meum inter me, & te, vt sim Deus tuus, & seminis tui post te*; quæ ratio etiam in Christo militabat; aliæ verò significationes, cum non essent in Lege expressę, non erāt adeò necessariæ, quin circumcisio fieri potuisset, ipsis non existentibus; alioquin Paulus, qui multo tempore post Christi mortem circumcidit Thimoteum, id facere non potuisset, cum eius circumcisio significare nō posset Christum venturum; vt benè Suarez loco citato vers. neq;, Tannerus loco citato num. 54. & alij.

5 Quæres, quid factum fuerit de Christi præputio.

Respōdeo, seruatum fuisse à Beatissima Virgine magna cum reuerentia, & veneratione; hoc enim pietati, & charitati consentaneum fuit. Ita Suarez sect. 1. citata ad finem, Toletus, & Tannerus, quos supra retuli, vbi etiam explicaui, an

præ-

præputium illud in resurrectione reassumptum fuerit.

Hac occasione agere possem de nomine Iesus, in Circumcisione imposito, sed ne in explicatione istius tractatus consuetos breuitatis meæ terminos excedere videar, remitto vos ad S. Thomam 3. par. quæst. 37. art. 2. Azorium 2. par. lib. 1. cap. 10. quæsito 5. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 15. sect. 2. Baradium, & alios scripturę Sacrę Expositores.

Punctum Secundum.

De præsentatione Christi in Templo.

1 *Præsentationis præceptum, seu oblationis extabat in antiqua lege.*
2 *Christus in templo præsentatus fuit.*
3 *Præsentatio, seu oblatio Christi quandonam facta fuerit.*
4 *Maria Virgo quodnam pretium obtulit ad redimēdum filium oblatū.*

1 PRo intelligentia huius sacri mysterij obseruandum est, mandatum fuisse parentibus, vt primogenitos offerrent, illosque certo pretio redimerent. Exodi 13. *Sanctifica mihi omne primogenitum, quod aperit vuluam in filijs Israel, tam de Hominibus, quàm de Iumentis; mea enim sunt omnia*, & infra, *Omne autem primogenitum hominis pretio redimes*; pretium autem ad redimendum primogenitum erant quinque sicli argenti Numer. 18. vers. 15. vbi etiam mandatur animal immundum eodē pretio redimi. Hoc posito dubium est primò, Vtrum Christus in templo præsentatus fuerit. Secundò, quo tempore præsentatus fuerit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 CHristus in templo præsentatus fuit. Hæc propositio est de fide, Lucæ 2. ibi, *Postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moysi, tulerūt illum in Ierusalem, vt sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini*. Ad probandam autem præsentationis Christi cōuenientiam adduci possunt rationes allatæ ad probandam decentiam, & honestatem Circumcisionis Christi.

Obijcies primò, præsentatio fiebat, vt primogenitus purificaretur; Christus autē nullam habebat maculam diluendam.

Respondeo, præsentationem institutam non fuisse, vt purificaretur infans; sed vt speciali ritu Deo consecraretur in memoriam accepti beneficij, quo Deus primogenitos Ægypti interfecit, vt populum ex Ægypto educeret.

Obijcies secundò, Christus non erat subditus præcepto præsentationis, tum quia generaliter loquendo non erat subditus legi antiquæ, vt superius ostensum est disp. 2. q. 14. Tum quia probabilius est Christum verbis legis inducentis præceptum præsentationis comprehensum non fuisse. Nam Exodi 13. dicitur, *Sanctifica omne primogenitum, quod aperit vuluam in filijs Israel*; aperire autem vuluam propriè significat nasci more consueto, perfectè aperiēdo vias, & meatus generationis; hac de causa masculus nascens post fœminam non erat præsentandus, quia nō aperiebat vuluam matris; sed apertam inueniebat ex priori partu feminæ.

Respondeo, Christum non fuisse obstrictum lege antiqua, aut lege praesentationis, nihilominus dignis de causis voluisse praesentari.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Christus oblatus fuit in templo eo tẽpore, quo facta fuit purificatio Beatiss. Virginis. Ratio est, quia ante purificationem non poterant matres filios praesentare, cum ab ingressu templi prohiberentur. Praeterea non decebat praesentationem differri. Ergo praesentatio facta fuit eo tempore, quo facta fuit purificatio, quamquam praefixus nõ erat certus dies, quo illa oblatio primogeniti facienda esset. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 16. sect. 1. Tannerus tom. 4. disp. 2. quaest. 2. dub. 3. num. 62.

4 Quod autem pretium Beatissima Virgo dederit ad redimendum filium oblatum, patet ex dictis in principio istius puncti; *Tradebatur .n. pretium siclorum argenti quinque pondere sanctuarij*. Numer. 18.

Punctum Tertium.

De Purificatione Beatissimae Virginis.

1 *Purificationis praeceptum quodnam esset.*
2 *Purificationis praeceptum non afficiebat Beatissimam Virginem.*
3 *Purificationis ritus in quonam consisteret.*
4 *Maria V. in purificatione obtulit id, quod ab alijs offerebatur.*
5 *Maria V. obtulit duos Turtures, vel duos pullos columbarum.*
6 *Sacrificium in Purificatione offerendum erat pro ipsa Matre.*
7 *Purificatio hoc tempore licita non est, quamuis Mulier quae post partum reuerentiae causa abstinet ob ingressu Ecclesiae, non peccet.*

1 Hic breuiter agam de purificatione: cuius praeceptum licet afficeret foeminas parientes; nihilominus adimpleri consueuerat, dum proles ad templum praesentabatur. Vt autem hoc intelligatur, praemittendum est Leuit. 12. latam fuisse legem, qua praecipiebatur, vt mulier, quae masculum opera viri conceptum peperisset, immũda septem diebus esset, & triginta tribus diebus in purgatione remaneret; expletis autem diebus purgationis ad tẽplum accederet, offerens agnum anniculum in holocaustum, & pullum columbae, seu turturem, aut duos turtures, vel duos pullos columbarum, si ob paupertatem non potuisset agnum offerre. Hoc posito agendum est, An Beatissima Virgo exẽpta esset à lege purificationis. Secundò, quo ritu purificatio perageretur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Beatissima Virgo immunis erat à lege purificationis. Ratio est primò, quia lege purificationis afficiebatur solum mulier, quę suscepto semine paricbat; sic enim habetur in vulgata editione, sicque legunt Septuaginta. Secundò, quia purificatio instituta erat ob immunditiam legalem, quae inducta videba-

batur ob immunditiam puerperij,& ob peccatum; in Beatissima autem Virgine non aderat immunditia legalis,seu puerperij.Ita Origenes homil.8. in Leuit. S.Hieronimus Leuit. 12. S.Bernardus serm. 3. de purificat. & alij communiter, quos citat, & sequitur Suarez 3. par. tom. 2. d. 16. sect. 2. Tannerus loco cit. nu. 8. Azorius 2. par. lib. 1. cap. 18. quæsito 3. & alij contra Caietanum in Leuiticum, & nonnullos alios arbitrantes Beatissimam Virginem obligatam fuisse ad purificationis legem, quia falso putant in scriptura legi, *Mulier, quæ seminificauerit, seu semen fecerit*; Beatissima autem Virgo semen fecit.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Ritus purificationis, seu purgationis consistebat in duplici sacrificio, scilicet in holocausto, & sacrificio pro peccato, vt colligitur ex illis Verbis Leuit. 12. *Tradet Sacerdoti qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, sic mundabitur à profluuio sãguinis sui.* ista lex est pariẽtis masculum, vel fœminam, quod si non inuenerit manus eius, nec poterit offerre agnum, sumat duos turtures, vel duos pullos columbarum, vnum in holocaustum, & alterum pro peccato, orabitque pro ea Sacerdos, & sic mundabitur.

4 Quæres primò, Vtrum Beatissima Virgo obtulerit hæc munera in holocaustum, & sacrificium.

Respondeo affirmatiuè; nam sic habetur Lucæ 2. *Vt darent hostiam, secundum quod dictum est in lege Domini par turturum, aut duos pullos columbarum*; Mulier enim quę Filium pariebat, tenebatur præfata offerre, & si Filius erat primogenitus, præter hæc, tenebatur etiam Filium offerre, & redimere, vt dictum est puncto præcedenti.

5 Rogabis, an Beatissima Virgo obtulerit Agnum cũ pullo columbæ, seu turture, an potius duos turtures, vel duos pullos columbarum.

Respondeo nõ obtulisse Agnum, sed duos turtures, vel duos pullos columbarum. Ratio est, tum quia cum ipsa offerret verum Agnum, opus non erat, vt figuratum agnum offerret. Tum quia cum ipsa esset pauper, vel benè affecta erga paupertatem, & cum ipsa conscia esset amoris, quo filius erga paupertatem tenebatur, voluit holocaustum iuxta morem pauperum offerre.

An autem obtulerit turtures potius, an columbas, Euangelista non explicat; Euangelista enim solum voluit significare nobis Virginis paupertatem, quod nobis prodesse poterat ad mundum despiciendum. Quod verò obtulerit turturem, vel pullum columbę, parum ad nostram institutionem referebat. Vide S.Thomam q. 36. art. 3. & ipsius Commentatores ibidem. Abulensem Leuit. 13. q. 29. Suarez d. 16. sect. 1. vers. 4. & Azorium 2. p. lib. 1. ca. 18. quæsito 11. vbi verosimilius ait, obtulisse pullos columbarum, quia hi facilius reperiri poterant.

6 Quæres secundò, vtrum sacrificium, quod in lege antiqua offerri præcipiebatur pro peccato, offerendum esset pro filio, an pro matre.

Respondeo, offerendum fuisse pro ipsa matre. Ratio est, quia sic apertè col-

colligitur ex ipsis scripturæ verbis, Leuit. 12. *Et tradet Sacerdoti, qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & sic mundabitur à profluuio sanguinis sui*, & infra, *Orabitque pro ea Sacerdos, & sic mundabitur*, videlicet ab immunditia legali. Interim enim prohibebatur tangere aliquid sanctum. Ita Abul. Leuit. 12. q. 23. & 30. Lyranus, & Caiet. ibid. Tanner. loco cit. num. 68. Azorius 2. par. lib. 1. c. 18 quæsito 8. & alij contra S. Thomam q. 37. art. 3. & alios arbitrantes sacrificium offerendum fuisse ad expiandum aliquod peccatum prolis, & contra Suarez 3. p. d. 16. sect. 1. existimantem sacrificium offerendũ fuisse pro infãte, & pro matre simul.

Obijcies primò, Leuit. 12. significari videtur sacrificium offerendum fuisse pro ipso infante; nam dicitur, *Cumque expleti fuerint dies Purificationis suæ pro filio, siue pro filia, defferet agnum anniculum, &c.*

Respondeo illa verba, *Pro filio, siue pro filia*, non coniungi cum verbo *Defferet*, sed cum verbis antecedentibus; hic enim est sensus, Defferet agnũ anniculũ, cũ expleti fuerĩt dies purgationis pro filio, siue pro filia.

Obijcies secundò, Lucæ 2. dicitur *Cum inducerent puerum Iesum parentes eius, vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo*, vbi notanda sunt illa verba, *Facerent pro eo*; id autem, quod iuxta cõsuetudinem fiebat, erat oblatio holocausti, & sacrificij.

Respondeo primò, illa verba non intelligi de oblatione holocausti; sed de præsentatione ipsius Christi in templo; hac enim de causa Christus inducebatur in templum, vt offerretur, & redimeretur.

Respondeo secundò, illis verbis idem significari, quod eius causa.

Obijcies tertiò, Ecclesia ipsa in officio Purificationis expressè canit, *Obtulerunt pro eo Domino par turturum, aut duos pullos columbarum*.

Respondeo, illa verba, *Pro eo*, accipi pro causa, seu occasione, idest causa nati, siue natiuitatis; cum enim Ecclesia vtatur illis verbis ad imitationem Scripturæ, censetur præfata verba adhibere eo modo, quo in Scriptura adhibentur.

7 Quæres tertiò, vtrũ Purificatio hoc tempore licita sit.

Respondeo negatiuè; nam post sufficientem nouæ legis promulgationem lex vetus cessauit, & illius obseruatio mortifera est, vt docui de Sacramentis; negandum tamen non videtur, quin etiam hoc tempore licitum sit fœminis se domi post partum aliquandiù continere, & ab ingressu Ecclesię abstinere, & postea infantem deferre, vt pro ea preces fiant, & gratiæ peragantur; non enim abstinent ab Ecclesiæ ingressu ad seruandam purificationem antiquæ legis, & Mosaicum ritum, sed ob reuerentiam loci sacri; sicque permittitur in ca. vnico de Purificatione post partum. Vide Suarez d. 16. sect. 2. ad finem, Tannerum loco citato num. 83. Maiolum, Caietanum, & alios, quos retuli de Sacram. d. 4. q. vltima pun. vlt. ad finem.

Punctum Quartum.

De Baptismo Christi.

1 *Christus baptizatus fuit baptismo Ioannis.*

2 Bap-

2 *Baptismus Ioannis non dedecuit Christum.*
3 *Christus cur proprio baptismo baptizatus non fuerit.*
4 *Baptizari in Iordane decuit Christū.*
5 *Christus baptizatus fuit inchoato anno trigesimo.*
6 *Baptismus collatus fuit Christo die sexto Ianuarij.*
7 *Aquæ conuersio in vinum non contigit eadem die eiusdem anni, quo Christus baptizatus fuit.*

TRia principaliter in hoc puncto explicabo. Primò, an Christus baptizatus sit, & quo Baptismo. Secundò, quo in loco. Tertiò, qua ætate. Quartò, quo die.

VNICA PROPOSITIO.

1 CHristus baptizatus fuit Baptismo Ioannis. Hæc propositio certa est de fide, Lucæ 3. & 4.

2 Sed modò dubium est primò, an decuerit Christum baptizari Baptismo Ioannis.

Respondeo affirmatiuè. Primò, vt Christus comprobaret Baptismum Ioannis, vt in simili dictum est de Circumcisione. Secundò, vt humilitatis exemplum hominibus præberet. Tertiò, vt prius faceret, quam doceret; cum enim suum Baptismum instituturus, & præcepturus esset, par erat, vt ipse prius baptizaretur. Quartò, vt ea occasione suum Baptismum institueret dirigendo materiam, & alia ad Baptismum necessaria. Vide S. Thomam 3. p. q. 39. art. 1. Suarez ibid. in Comment. & alios S. Thomę Commentatores ibidem.

Obijcies primò, baptizari est ablui; sed Christo non conuenit ablui, cum in ipso nulla impuritatis macula fuerit. Ergo non decuit ipsum baptizari.

Respondeo, Christum non fuisse baptizatum, vt ablueretur; sed vt ablueret, instituēdo suum Baptismum.

Obijcies secundò, Baptismus Ioannis erat Baptismus pœnitentię; sed pœnitentia non conueniebat Christo, cum ipse non peccasset. Ergo nō debuit baptizari Baptismo Ioannis.

Respōdeo, Christum potuisse baptizari Baptismo Ioannis, sicut ipse poterat actus pęnitentiæ elicere ad satisfaciendum pro alienis peccatis. Christus ergo Baptismum Ioannis suscepit, non vt peccata sibi remitterentur, sed vt aliena peccata dilueret, & expiaret, instituendo ea occasione proprium Baptismum.

3 Secundò, Dubium est, cur Christus baptizatus non fuerit proprio Baptismo, cum hic perfectior sit, & excellentior Baptismo Ioannis.

Respondeo cum S. Thoma 3. par. q. 39. art. 2. Christum baptizatum non fuisse proprio Baptismo, sed Baptismo Ioannis, quia Baptismus Ioānis consistebat solum in aqua, nō autem in spiritu; Baptismus autē Christi non solum consistebat in aqua, verum etiā in spiritu, quo homines spiritualiter regenerantur. Ideò Christus baptizari noluit suo Baptismo, ne spirituali regeneratione indigere videretur.

4 Tertiò, Dubium est, An Christus debuerit baptizari in Iordane.

Respondeo, decuisse Christum baptizari in Iordane. Ratio est, quia cum filij Israel per Iordanem fluuiū intrauerint terram promissionis, merito

rito Christus baptizari voluit in Iordane ad indicandum effectum sui Baptismi, per quem in regnum Dei, quod per terram promissionis significatur, conceditur ingressus, Ioannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poterit introire in regnum Dei.* Vide S. Thomam 3. par. quæst. 39. art. 4. vbi etiam art. 5. docet Christo baptizato conueniẽter apertos fuisse cęlos, vt ostẽderetur Baptismo Christi, qui tunc instituebatur, aperiri cælos. Præterea art. 6. docet Spiritum Sanctum conuenienter super Christum baptizatum descendisse in specie Columbæ, vt ostendatur eos, qui sine fictione baptizantur, recipere Spiritum Sanctum, cuius typus est columba ob simplicitatem, & ob alias ipsius proprietates. Addo Columbam illam fuisse verum animal; cum enim Spiritus Sanctus sit Spiritus veritatis, non est vsus fictione, sed veram columbam formauit, & in illa apparuit, non autem in specie suæ diuinæ substantiæ, vt pluribus docet idẽ Sanctus Doctor art. 7. & præterea art. 8. ostendit Christo baptizato conuenienter auditam fuisse Patris voluntatem, vt sufficienter indicaretur Sanctissima Trinitas, cuius virtute Baptismus Christi cõfertur; dũ enim Christus ipse subsistens subsistentia Verbi baptizaretur, Spiritus Sanctus apparuit in specie Colũbæ, & Pater externa illa voce se ipsum manifestauit, *Hic est Filius meus dilectus*. Vide S. Thomam loco citato, & Suarez disp. 27.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Christus baptizatus est circa annum trigesimum. Hæc propositio est de fide, & apertè cõstat ex Lucę cap. 3. *Iesus erat incipiẽs, quasi annorum triginta.*

Maior difficultas est, quo anno precisè baptizatus fuerit.

Respondeo, baptizatum fuisse inchoato, sed nondum expleto anno trigesimo. Ratio est quia hic videtur verus prędictorum verborum sensus. *Iesus erat incipiens quasi annorum triginta*, idest incępit agere, & ferè attingere annum trigesimum, quia scilicet annus erat per aliquot menses inchoatus, sed nondum expletus. Ita Origines homil. 1. in Ezechielem, Epiphanius hęresi 51. Hieronim. Ezech. 1. S. Thomas 3. par. quęst. 39. art. 3. Suarez 3. par. disp. 26. sect. 2. Abulensis Lucę 3. Salianus tom. 6. anno Christi 30. vbi plures alios refert, Azor. 2. par. lib. 1. cap. 11. quęstio 19. Tannerus tom. 4. disp. 2. quęst. 2. dub. 5. n. 114. contra Caietanum Lucę 3. existimantem Christum baptizatum fuisse anno 29. contra Gordonum tom. 2. Cronolog. anno Christi 31. Baronium, & alios existimãtes baptizatũ fuisse anno trigesimo primo.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Christus baptizatus fuit die sexta Ianuarij. Ratio est, tum quia Baptismus Christi, seu manifestatio Christi in baptismo facta fuit ea die, qua Christus manifestatus fuit per Magos, & ab ipsis adoratus;

ratus; sic enim ea die canit, & profitetur Ecclesia; Sed Christus adoratus fuit à Magis die 6. Ianuarij, vt patet ex supradictis q. 1. pun. 4. Ergo Christus 6. die Ianuarij baptizatus fuit. Tum quia hæc est cōmunis Patrum, & Doctorum sententia, teste Azorio quæsito 20. contra Pererium lib. 11. in Danielem. Idem dic de miraculo conuersionis aquæ in vinum; istud enim miraculum Ecclesia profitetur factum fuisse eodem die sexta Ianuarij, in quam incidit dies Epiphaniæ, & Baptismi Christi; hanc enim vetustissimam esse traditionē, & obseruationem Ecclesiæ, communemque Doctorum sentētiam testantur Pererius loco citato, Suar. 3. p. to. 2. disp. 26. sect. 1. Tannerus loco cit. num. 134. contra Toletum in Ioannem cap. 2. annotat. 15. Baronium an no Christi 31. Gordianum loco cit. Tannerum loco citato num. 150. & alios.

7 Sed modo dubium est, vtrum miraculum conuersionis aquæ in vinum contigerit eadem numero die eiusdem anni, quo Christus Baptizatus fuit.

Respondeo, non fuisse factum eodem die eiusdem anni, sed post annū integrum trāsactum; probatur, quia Christus post Baptismum secessit in desertum, ieiunauit quadraginta diebus, vocauit Discipulos, ac denique in Nuptijs Canæ Galileæ aquam in vinum miraculosè conuertit, Mat. 3. & Ioann. 1. & 2. Ita nonnulli recentiores contra Azorium 2. p. lib. 1. ca. 11. quæsito 21. & alios.

Dices, Baptismus, & miraculum Nuptiarum factum fuit die Dominica, ex August. serm. 154. Ergo vtrūque accidit eadem numero die eiusdem anni, alioquin vtrumque non fuisset factum die Dominica. Respōdeo negando vtrumque miraculum factum fuisse die Dominico. Neque contrarium asseritur ab Augustino. Nam sermo ille falsò tribuitur Augustino. Tum quia Augustini stylum non redolet. Tum quia nihil continet Augustino dignum. Ita Suarez disp. 26. sect. 1. ad finem, Tannerus loco cit. num. 138. & alij.

Punctum Quintum.

De Transfiguratione Christi.

1 *Transfiguratio Christi quid fuerit.*
2 *Transfiguratio Christi vnde prouenniebat.*
3 *Claritas corporis gloriosi propriè non emanat à gloria animæ.*
4 *Claritas, seu splendor Christi in Transfiguratione fuit altioris rationis, quàm sit splendor Solis.*
5 *Transfiguratio Christi fuit supernaturalis.*
6 *Claritas gloriosi corporis naturaliter videri potest.*
7 *Claritas in Transfiguratione transfusa fuit per totum Christi Corpus.*
8 *Claritas in Transfiguratione transfusa solum fuit ad exteriores corporis partes.*
9 *Transfiguratio Christi multis de causis facta fuit.*
10 *Transfiguratio Christi facta fuit in Monte Tabor.*
11 *Transfiguratio Christi facta fuit anno trigesimo ætatis Christi.*
12 *Transfigurationi quinam interfuerint.*
13 *Christus qua de causa in Transfiguratio,*

ratione adhibere voluit Moysen, & Eliam, &c.
14 Corpora Moysis, & Eliæ in Transfiguratione splenduerunt.
15 Moyses, & Elias quomodo cogniti fuerint ab Apostolis.
16 Christus in Transfiguratione cur nō adhibuerit Angelos, & homines.

IN hoc puncto explicabo primò, quid fuerit Transfiguratio Christi. Secundò, vnde prouenerit. Tertiò, an fuerit miraculosa. Quartò, an splendor ille oculis corporeis cerni posset. Quintò, an afficeret totum corpus. Sextò, cur facta fuerit transfiguratio. Septimò, quo in loco. Octauò, quo tempore, seu qua ætate. Nonò, quoniam Christus voluerit interesse Transfigurationi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 TRansfiguratio nihil aliud fuit, quam assumptio illius claritatis, quæ est vna ex dotibus gloriosi corporis, quamquam non est dicenda propriè dos, quia dos solet esse stabilis, & permanens, sicut est ipsa beatitudo, quam dos consequitur: essentialiter tamen fuit dos, quia Christus faciem suam, aliasque corporis partes exteriores, ac etiam vestes fulgere voluit ea claritate, qua fulgebunt corpora Beatorum; vocatur autem Transfiguratio, non quia Christus faciem, formam, ac figuram amiserit, aut aliud corpus assumpserit; id enim fieri non poterat sine magna alteratione, & mutatione intrinseca corporis Christi; sed quia splendorem in facie, & candorem in vestibus suscepit; cum enim color, & splendor circa corporis extremitatem sexistant, ad figuram quodammodo pertinere videntur, atque adeò Christus recipiendo nouum splendorem, & claritatē, dici potest transfiguratus, Matth. 17. *Transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies eius sicut Sol; vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.* Ita S. Thomas 3. par. q. 45. art. 1. Suarez 3. p. tom. 2. q. 45. in comment. art. 1. Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 2. dub. 6. num. 159.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 TRansfiguratio, idest splendor ille, & candor proueniebat ab ipsa claritate, & gloria animæ, seu ab ipsa diuinitate, cui humanitas Christi vnita erat mediante subsistētia Verbi. Ratio est, quia posita gloria animæ, debita quodammodo est corpori talis claritas.

3 Quæres primò, vtrum claritas corporis gloriosi verè, & propriè emanet à gloria animæ, seu à claritate gloriosa animæ.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia gloria, seu claritas gloriosa animæ nihil est aliud, quam lumen gloriæ, aut visio beata; lumen autem gloriæ est virtus quædam intellectualis, quæ ex sua natura solū est principiū sui act⁹ intellectualis, qui est visio, & visio est actus immanens, qui per se, & natura sua nihil efficit extra suam potentiam. Ergo gloria corporis, seu claritas corporis non potest verè, propriè, ac physicè pendere à gloria animæ. Ita Suarez loco citato in comment. art. 2. vbi explicat S. Augustinum Epist. 56. ad Dionisiū, & S. Thomam q. 45. artic. 2. citato, asserentes

cla-

claritatem corporis gloriosi deriuari à claritate animæ; in Christo verò deriuari à diuinitate illi corpori cōiunctâ; cum enim corpori Christi nō sit immediatè vnita diuinitas, sed subsistentia Verbi; subsistentia autē Verbi, vt sic, non sit principium alicuius actionis ad extra, non potuit illa claritas proficisci à subsistentia Verbi, vt sic, sed dicitur ab ea deriuari, quia claritas illa debita erat humanitati ob vnionem cum persona Verbi, qua vnione posita claritas illa efficiebatur à diuinitate.

4 Quæres secundò, vtrum illa claritas fuerit eiusdem speciei cum splendore, & claritate Solis.

Respōdeo, fuisse altioris rationis. Ratio est primò, quia alia est radix, & principiū claritatis Solis, alia corporis gloriosi. Principium, & radix claritatis Solis est ipse Sol; principiū, & radix claritatis corporis gloriosi certa quadam ratione est gloria animæ, quæ est altioris ordinis. Ergo ēt ipsa claritas corporis debet esse altioris ordinis. Secūdò, quia intelligi potest claritas in sua specie nobilior claritate Solis. Ergo negare non debemus illam communicatam fuisse corpori glorioso; nam perfectioni illius status consentanea est. Ita S. Thom. in 3. d. 16. q. 2. art. 1. Scotus ibid. q. 15. Suarez 3. p. tom. 2. d. 32. sect. 1. col. 3. dub. 1. Sotus in 3. dist. 16. q. 4. art. 8. Henriq. in summa lib. vlt. c. 28. n. 5. ad finem, & alij contra Durandum in 3. d. 16. q. 2. Tannerum tom. 2. disp. 1. quæ. 3. dub. 6. num. 62. & alios.

Obijcies, claritas Beatorum comparatur claritati Solis. Nam Matth. 17. dicitur, *Splenduit facies eius, sicut Sol*, & Matth. 13. *Fulgebunt iusti sicut Sol*. Ergo splendor, & claritas Beatorum est eiusdem speciei cum splendore, & claritate Solis.

Respondeo negando consequentiam; comparatur enim splendori Solis, non quia sit eiusdem speciei; sed quia non extat aliud exemplum, quo intellectus excitari possit ad intelligendam admirandam illam gloriosorum corporum claritatem.

TERTIA PROPOSITIO.

5 Transfiguratio Christi fuit supernaturalis, & miraculosa. Quod fuerit supernaturalis, probatur. Tum quia viribus naturæ acquiri non potest. Tum quia corpus existens in statu mortali, & corruptibili, vt sic, non est capax claritatis gloriæ. Quod fuerit miraculosa, probatur, quia illud est miraculosum, quod fit supernaturaliter præter legē, & ordinarium modū; transfiguratio autē Christi facta fuit præter legem, & ordinarium modum; nam claritas illa communicata fuit corpori passibili, & mortali, & non permanenter, sed transeunter, non coniuncta cum alijs dotibus, sed separata, quod est præter naturam claritatis gloriosæ.

Obijcies, illud est alteri connaturale, quod ei debetur; sed corpori informato anima beata debetur claritas. Ergo claritas in transfiguratione fuit naturalis.

Respondeo, negando claritatem fuisse debitam corpori Christi, posito statu corporis passibilis, & mortalis, vel ad summum non erat debita eo modo.

QVAR-

QVARTA PROPOSITIO.

6 Claritas gloriosi corporis oculis corporeis naturaliter videri potest. Ratio est, tum quia Discipuli Christi illam in Transfiguratione viderunt. Tum quia non videtur esse extra latitudinem obiecti visibilis, etsi forsan corruptibilis oculus illam non possit constanter intueri, nisi confortetur. Qua de causa Durandus ait Discipulorum oculos confortatos fuisse, vt in claritatem corporis Christi intendere possent. Vide S. Thomam in 4. d. 44. q. 1. art. 4. quæstiuncula 2. Suarez disp. 32. sect. 1. col. 4. Azor. 2. p. lib. 1. cap. 15. q. 6.

QVINTA PROPOSITIO.

7 Claritas in Transfiguratione transfusa fuit per totũ Christi Corpus. Ratio est, tum quia claritas corporis gloriosi non magis debita est vni parti, quam alteri. Tum quia credibile est candorem vestiũ ab ipsa corporis claritate prouenisse. tum quia totum corpus informabatur anima beata. Ergo totum corpus hac claritate fulgebat, cum gloria animæ sit veluti radix, & fundamentum claritatis corporalis. Tum quia totum corpus dicitur transfiguratũ, seu transformatum, vt ait Marcus Euangelista. Tum quia licet Matth. 17. dicatur, *Resplenduit facies eius, sicut Sol*, & Lucæ 9. *Facta est species vultus eius altera*, non tamẽ excluduntur reliquæ corporis partes; perspicuum enim est manus splendore perfusas fuisse, cum oculis conspici possent; reliquæ verò corporis partes, quæ vestibus cooperiebantur, quamuis immediatè in se non conspicerẽtur, cernebantur tamen quodammodo in vestibus ob candorem vestibus communicatum, & ex corpore radiãtem, vt benè Cyprianus Lucæ 9. Suarez 3. p. to. 2. d. 32. sect. 1. col. 5. dub. 3.

8 Sed modò dubium est, vtrum illa claritas in Transfiguratione Christi fuerit tantum in superficie corporis Christi, an etiam in intimis corporis partibus.

Respondeo, iuxta probabiliorem sententiam, illam claritatem transfusam fuisse solum ad exteriores corporis partes. Ratio est, tum quia sic colligitur ex ipso nomine Transfigurationis, quæ superficiem tantum afficit. Tum quia si partes interiores corporis Christi illustratæ fuissent, diaphanę, & transparentes fuissent, cum non possit esse claritas tam profundi corporis, quin efficiat illud transparens, & visu penetrabile; corpus autẽ Christi factum non fuit transparens; alioquin Apostoli interiores illius partes vidissent, cum autem perhibeantur solum vidisse faciem eius, & vestes fulgere. Tum quia licet probabile sit corpora Sãctorum futura esse omninò lucida, & transparentia (ob id comparantur carboni ignito, qui etiam interius fulget, & Soli, qui in tota sua substantia lucidus est) non tamen necesse est id affirmare de corpore Christi transfigurato, quia Christus non assumpsit claritatem corporis gloriosi modo perfecto, & stabili; sed transeunter, vt specimen aliquod futuræ gloriæ Apostolis praeberet. Vide infra dicẽda de dotibus gloriosi corporis.

SEX-

SEXTA PROPOSITIO.

9 Transfiguratio Christi multis de causis facta fuit. Prima, est, vt Discipuli certiores fierent de gloria Resurrectionis. Secundò, ne scandalizarentur in passione Christi. Tertiò, vt excitarentur ad labores, & cruciatus perferendos spe retributionis, vt benè Beda in Matth. ca. 9. S. Thomas 3. par. quæst. 45. art. 1. Suarez ibid. in commentar. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 2. dub. 6. num. 159.

SEPTIMA PROPOSITIO.

10 Transfiguratio Christi facta fuit in monte Thabor, vt patet ex ipsis Euangelistis. In hunc montem, vt multi volunt, ascenderũt etiam Discipuli Christi, vt intuerentur Christum ascendentem in Cœlum, qua de causa magno in honore habitus fuit à Christianis, ex S. Hieronimo in epitaphio Paulæ, Beda de locis Sanctis cap. 17. & Damasce no in orat. de transfiguratione, vbi ait tũc adimpletum fuisse illud Psal. 88. *Thabor, & Hermon in nomine tuo exultabunt*. nam Hermon exultauit, dum Christus in Baptismo vocatus fuit nomine filij, & Thabor exultauit, dum in ipso facta fuit transfiguratio, & audita fuit vox illa æterni Patris, *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui*. Ratio vero, cur Transfiguratio in monte facta fuerit, hæc esse potest, quia mons ab hominum turba remotior est, & cœlo propinquior. Ita Azorius 2. parte Bon. de Incarnat. libro primo capit. 15. quæsito 2. & alij.

OCTAVA PROPOSITIO.

11 Transfiguratio Christi facta fuisse videtur anno ætatis Christi trigesimo tertio, qui non longè aberat à Passione, de qua Christus paulò ante locutus fuerat Matth. 16. ita Iansen. in concord. Baronius in Annalibus, Suarez loco citato sect. 3. Azor. 2. p. lib. 1. cap. 15. quæsito 4. & alij.

Hic solum Dubium est circa Euãgelistas, qui non eodem modo loquuntur; nam Mattheus, & Marcus asserunt Christum transfiguratum fuisse post sex dies ab eo die, in quo Christus sermonem habuit cum Discipulis, eosq; hortatus est ad crucẽ ferendam. Lucas verò ait transfiguratum fuisse ferè post dies octo.

Respondeo, Lucam numerasse dies extremos, idest illum, in quo Christus sermonem habuit, & illum, in quo transfiguratus fuit, quod ab alijs Euangelistis factum non fuit. Ita Damascenus in orat. de transfigurat. Epiphan. lib. 2. hæres. 66. in fine, August. de cons. Euang. cap. 56. Suarez loco citato, & alij.

NONA PROPOSITIO.

12 Transfigurationi corporis Christi interfuerunt, primo Moyses in reassumpto corpore proprio, vt ait S. Hieronimus cap. 17. Matth. 5. Augustin. & alij, aut in alio aereo tunc formato. Secũdo, Elias in proprio corpore, cum non-

dum obierit. Tertio Petrus, Ioannes, & Iacobus, vt patet ex ipso contextu Euangelij.

Sed modo Dubium est primo, cur Christus voluerit hos adhibere, & assistere suæ transfigurationi.

Respondeo, multis de causis id fecisse. Primò, vt excluderetur opinio illorum, qui asserebant Christum esse Eliam, aut Ieremiam, aut vnum ex Prophetis. Secundò, vt hac ratione ostēdatur Christum esse Iudicem viuorum, & mortuorum. Tertiò, elegit Moysen, vtpotè datorem legis, & Eliam, vtpotè sollicitum de gloria Dei, vt reijcerentur calumniæ Iudæorum asserentium Christum tanquam trangressorem legis, & contemptorem Dei. Petrus adhibitus fuit ob excellentiam potestatis, & amoris in Christum, Ioānes ob prærogatiuam Virginitatis, Iacobus ob prærogatiuam martyrij ante alios consumandi. Ita Damascenus in orat. de transfigurat., Chrisostom. homil. 57. in Matth. S. Thom. quæst. 43. art. 3. Suarez 3. par. d. 32. sect. 2. vbi de hac re fusè agit, Azor loco citato quæsito 8. & 9. & alij communiter.

14 Secundò dubium est, Vtrum corpora Moysis, & Eliæ apparuerint splendentia, & rutilantia.

Respondeo, participasse quidem aliquo modo gloriam, & claritatem Corporis Christi ex consortio, & redundantia corporis Christi, vt colligitur ex verbis illis Lucæ 9. *Erant autem Moyses, & Elias viri in Maiestate*; non tamen verè habuerunt claritatem gloriæ. Ratio est, tum quia de solo Christo dicitur, *resplenduit facies eius, sicut Sol*. Tū quia animę Moysis, & Eliæ nondū erant beatæ. Ergo corporibus ipsorum nondum conueniebat claritas beatitudinis. Ita Azor. 2. p. li. 1. c. 15. q. 7. & alij.

15 Tertiò dubium est, quomodo Moyses, & Elias cogniti fuerint ab Apostolis.

Respondeo, cognitos fuisse, vel interna reuelatione, quia cum adhiberentur tanquam testes transfigurationis, cognosci debebant, vel ex colloquio cum Christo, appellante eos proprijs nominibus, vel ita de passione cum ipsis agente, vt cognosci potuerint. Ita Iansenius cap. 67. concordiæ, Suarez loco citato sect. 2. ad finem, Azorius loco citato q. 6.

16 Quartò dubium est, cur Christus in sua trāsfiguratione non adhibuerit Angelos, sed homines.

Respondeo, adhibitos solum fuisse homines, quia Christus in transfiratione manifestabat Discipulis gloriam corporis, quæ non pertinebat ad Angelos, sed ad solos homines, vt benè S. Tho. q. 45. art. 3. ad primū, vel dic Christum ostendisse gloriam illis, quibus illā meruerat; Christus autem non meruit gloriam Angelis, iuxta probabilissimam Doctorum sententiam, contra Suarez 3. par. q. 45. in Commentar. art. 3. & alios.

Punctum Sextum.

De ratione, ac modo viuendi Christi.

1 *Christus vitam communem, & socialem traduxit.*

2 *Christus non duxit vitam austeram, sed accommodatam moribus hominum.*

3 Per-

3 *Perfectionis regula non est metienda ex austeritate vitæ, sed simul ex omnibus alijs medijs.*
4 *Christus non coluit statum formaliter religiosum.*
5 *Christus perpetuam castitatem seruauit.*
6 *Paupertatem Christus seruauit.*
7 *Christus obedientiam seruauit.*

IN hoc puncto tria principaliter explicabo. Primò, an Christus vitam Hermeticam, & solitariam ab hominum consortio separatam elegerit. Secundò, an vitam austeram, vel potius moderatam sectatus sit. Tertiò, an vitæ religiosæ statum coluerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus non elegit vitam solitariam, & hermeticam, sed potius vitam communem, & socialem. Ratio est, Primò, quia ita prędictum fuerat Baruch. 3. *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est.* Secundò, quia illam viuendi rationem instituit, quæ accomodata erat fini, ob quem humanam carnem assumpserat; vita autem socialis, & communis accomodata erat fini, ob quem Christus carnem assumpserat; non enim carnem assumpsit solùm, vt esset Redemptor, verum etiam vt esset Doctor, & Magister, docendo, & tradendo veram, & salutarem doctrinam hominibus, iuxta illud Ioannis 18. *Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, vt testimonium perhibeam veritati*; officium autem docendi non fit in solitudine, sed palam, & coram populo Ioann. 18. *Ego palam locutus sum Mundo, Ego semper docui in Synagoga, & in templo, quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus sum nihil*, & Matth. 9. *Circuibat Iesus omnes Ciuitates, & Castella, docens in Synagogis eorum, & prædicans Euangelium Dei, & curans omnem languorem, & infirmitatem.* Tertiò, quia Christus venit, vt homines tãquam Medicus ab ægritudine peccatorum liberaret, 1. ad Timoth. 1. *Christus Iesus venit in hunc mundũ, peccatores saluos faceret:* Medicus autem, vt infirmos curet, ad ipsos accedit. Quartò, quia Christus in mundum venit, vt per ipsum accessum habeamus ad Deum; ideò cũ hominibus familiariter conuersatus est, vt homines inde occasionem arriperent accedendi ad ipsum magna cum fiducia, vt contigit Matth. 9. *Discumbente eo in domo, Ecce multi publicani, & peccatores venientes discumbebant cum Iesu, & Discipulis eius.* Quartò, quia Christus in mundum venit, vt homines ipsius exemplo ad virtutis studium incitarentur; ad hoc autem potius conducit vita socialis, quam solitaria, & heremitica. Ita Sanctus Thomas 3. parte quęstione 40. artic. 1. Suarez 3. parte tomo 2. disputat. 28. sect. 1. Tannerus tomo 4. disputat. 2. quæstione 2. dubio 4. numero 84. & sequentibus.

Obijcies, Christus eligere debuit perfectissimam viuẽdi rationem; sed vita solitaria, seu contemplatiua est perfectissima. Tum quia prodest ad exercendos nobiliores actus, & ad familiarius cum Deo agendum, iuxta illud Oseæ 2. *Ducam eam ad soli-*

litudinem, & loquar ad cor eius. Tum quia Christus ipse de vita solitaria loquens ait, *Optimam partem elegit sibi Maria*. Ergo dicendum videtur Christum eligere debuisse solitariam, & heremiticam viuendi rationem.

Respondeo, vitam contemplatiuam esse simpliciter meliorem, quā vitam actiuam, quæ versatur circa res corporales, non per se ad salutem animæ ordinatas; tamen vita actiua, qua quis alteri tradit, quæ contemplando meditatus est, perfectior est, quam vita sola contemplatiua, quia huiusmodi vita actiua præsupponit abundantiam cōtemplationis; Christus autem nunquam desistebat à contemplatione interiori, cum semper videret, & amaret Deum, & opportunis temporibus se etiam abduceret, & segregaret ab hominum cōsortio, Marci 6. *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum;* & Lucæ 6. *Exijt in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei*, & antequā prędicationi initiū daret, secessit in desertū, vbi quadraginta dieb. ieiunio, orationi, & cōtēplationi vacauit, quod ab eo prēstitū esse putandū est, vt Prædicatoribus verbi Dei exemplum daret muniendi se ieiunio, & contemplationis studio, antequam ministerium Euangelij aggrediantur. Ita Sanctus Thomas loco citato ad secundum, Suarez, & Tannerus locis citatis.

SECUNDA PROPOSITIO.

2 Christus non coluit vitam austeram, & asperam, sed accommodatam moribus hominum. Ratio est primò, quia sic colligitur ex loco illo Matth. 11. *Venit Ioannes neque manducans, neque bibens, & dicunt Dæmonium habet; venit Filius hominis manducans, & bibens, & dicunt, Ecce homo vorax, & potator vini publicanorum, & peccatorū amicus.* Secundò, quia Christus ea viuendi ratione vsus fuit, quia posset homines ad se allicere; ratio autem alliciendi aliquem, est, vt dum quis cū aliquo versatur, accomodet se moribus ipsius. Ergo Christus accomodauit se moribus aliorum, salua decentia, & honestate; iuxta illud Apostol. 1. ad Corint. 9. *Omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos.* Ita S. Thomas 3. par. quæst. 4. Suarez disp. 28. sect. 3. Tannerus loco citato num. 90. & alij.

Ex quo sequitur primò, conuenientissimum fuisse, vt Christus in cibo, & potu ita se communiter haberet, sicut alij se habebant.

Secundò, sequitur Christum vsū non fuisse veste aspera, & rigida, vt veste contexta ex pilis Camelorum, aut Zona pellicea, sicut Ioannes vsus fuit. Ratio est, tum quia alioquin vsus non fuisset communi ratione viuendi; mensa enim vulgaris, & cōmunis non ritè cohæret cum veste aspera, & rigida. Tum quia si vestes Christi fuissent asperæ, viles, & rigidæ, milites contentionem inter se non habuissent in facienda vestium diuisione, & in mittendis super ipsas sortibus; præsertim super tunicā inconsutilem, quam nullo modo scindere voluerunt, ne tota dissolueretur.

Neque tamen putes vestimenta Christi fuisse pretiosa. Tum quia id non

non decebat paupertatem, quam Christus profitebatur. Tum quia, *Qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt*, inquit Christus; sed vestis illa Christi erat vestis communis, & vulgaris ex lana confecta, & iuxta communem illius populi more contexta.

Tertiò, sequitur Christum non incessisse nudis pedibus, sed calceatum sandalijs, aut etiam alia ratione, iuxta communem illius gentis morem, ab honestioribus viris eiusdem conditionis receptum.

Quartò, Christum vsum non fuisse vnico tantum vestimento, sed pluribus, sicut reliqui vti consueuerant, vt colligitur, tum ex allatis rationibus, tum ex loco illo Ioann. 13. *Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua*; non est autem verosimile Christum deposuisse omnia vestimenta, alioquin nudus remansisset, quod non est cõforme summæ honestati, & modestię Christi. Ergo Christus pluribus vestibus vtebatur. Tum quia milites in Passione Christi diuiserũt ipsius vestimenta, & super tunicam inconsutilem miserunt sortem. Ergo fatendum est Christum indutum fuisse pluribus vestimentis; Neque ob id agebat contra consilium, quod ipse Apostolis dederat, Matth. 10. *Neq; duas tunicas*, & Lucæ 3. *Qui habet duas tunicas, det non habenti*, quia Christus non loquebatur de vestibus diuersarum rationum, quæ vnum vestimentum completum constituunt, sed de vestibus superfluis ad eundem finẽ confectis, vt sint duo pallia, quorum singula ad suum munus sufficiunt. Ita Suarez loco citato sectione 3. & alij.

Obijcies primò, Christus ieiunauit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, Matth. 4. Ergo coluit vitam austeram, & asperam.

Respondeo, id semel tantum factũ fuisse à Christo, vt nos suo exemplo hortaretur ad ieiunium, quo tanquã scuto contra nefarias Dæmonis insidias vtermur; illa tamen ieiunandi ratio, vtpotè miraculosa, non proponitur imitanda iuxta modum suum, sed iuxta virium nostrarum facultatem.

Obijcies secundò, Christus multo magis prædicauit perfectionem vitæ, quam Ioannes; sed Ioannes vitã austeram duxit, non quidem propter peccata, quæ vel nulla, vel exigua in ipso fuerunt, sed ne illa committeret, & vt hominibus exemplum pœnitentiæ præberet. Ergo multo magis decuit, vt Christus asperam vitam institueret, vt exemplum pœnitentiæ hominibus daret.

Respondeo cum S. Thoma 3. par. quæst. 40. art. 2. ad 1. Christum dedisse exemplum in omnibus, quę per se pertinent ad salutem; abstinentia autem cibi, & potus per se non pertinet ad salutem, iuxta illud Roman. 14. *Non est regnum Dei esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto*; quia tamen abstinentia licita est, & laudabilis, vtraque viuendi ratio, aspera scilicet, & mitis; (licitè enim, & laudabiliter potest quis à communi hominum consortio segregatus abstinentiam seruare, & alter in societate aliorum positus communem viuendi rationem sequi) exẽplo Christi, & Ioannis approbatur, & quidem Deus Ioannem ieiunio fulgere voluit, Christũ

verò voluit contraria incedere via, intrando ad mēſam Publicanorum, & manducando, & bibendo. Ita S. Thomas loco cit. ferè ad verbum, quod etiam idem S. Thomas clarius explicauit Matth. 11. *Dupliciter*, inquit. *Homines attrahuntur ad bonam vitam; quidam .n. per ſpeciem ſanctitatis, alij per viā familiaritatis; Dominus, & Ioannes diuiſerunt ſibi duas vias. Ioannes (imò Dominus per Ioannem) elegit ſibi viam auſteritatis. per ſe elegit viam lenitatis.* Hoc diligenter aduertendum videtur pro varijs diuerſarum religionum inſtitutis, quarum vna certo viuendi genere, alia ferè contrario vtitur. Vt benè Tannerus loco citato num. 92.

3 Ex quo licet obiter inferre, perfectionem vitæ, ſeu potius regulam perfectionis non eſſe penſandā, & metiendam ex vitæ auſteritate, ſed ſimul ex omnibus alijs medijs, quæ ad aſſequendam perfectionem, præſertim charitatem Dei, & proximi conducunt. Ratio eſt, tum quia ad hoc facit illud 1. ad Thimot. 4. *Exercitatio corporalis ad modicum vtilis eſt; pietas autem ad omnia.* Tū quia auſteritas non eſt neceſſaria ad perfectionem propter ſe, ſed tamquam medium ad virtutem; ſi ergo aliquid auſteritatis remittatur, & defectus auſteritatis compenſetur alio medio magis neceſſario, & opportuno in aliquo ſtatu, ſpectato fine, & actionibus illius ſtatus, quæ ſummam illā auſteritatem nō patiuntur, nihil diminuitur de perfectionis ſtatu. Tum quia auſteritas, & ſimilia non ſunt bona ex ſua natura, ſed ſunt opera pœnalia, & medicinalia, inquit S. Thomas, & ſi homo non peccaſſet, nihil horū fuiſſet, & ſicut rehobarbarum non eſt bonum, niſi quatenus coleram extinguit, ita auſteritas bona eſt, quatenus concupiſcētias frenat, moderatur, & comprimit; regula igitur perfectionis alicuius ſtatus ſumenda eſt ex fine, & medijs ad illum conducentibus, ita vt quo finis perfectior eſt, & media magis accomodata ad illum obtinēdum, ſtatus perfectior cenſeatur; & quia finis Chriſti, & media, quæ ipſe adhibebat ad finem aſſequendū, erant magis neceſſaria, & opportuna, quam abſtinentia, & ſeueritas vitæ (imò diminutio ſeueritatis conducebat ad finem aſſequendū) ſequitur Chriſtum in maximo fuiſſe perfectionis ſtatu. Vide Suarez 3. par. tom. 2. d. 28. ſect. 3. col. 4. verſ. ex quo, vbi de hac re benè diſſerit.

Obijcies tertiò, aſperum viuendi genus maximè prodeſt ad aſſequēdam perfectionem, & maximè ad compeſcendos carnalis concupiſcētiæ motus; cum autem vita Chriſti maximè dirigeretur ad docendos, & excitandos homines ad perfectionem, par fuit, vt Chriſtus vitæ ſeueritatem amplecteretur.

Reſpondeo, aſperum viuendi genus prodeſſe ad perfectionem, & maximè ad continentiam; aſperitatis tamen defectum ſuppleri poſſe alijs virtutum actibus, vt meditatione, iuxta illud Eccleſ. 12. *Frequens meditatio carnis afflictio eſt*, aut laborioſis operibus, & his ſimilibus.

Addo Chriſtum, licet non coluerit vitam ſeueram, & aſperam, coluiſſe tamen valdè moderatam, & accomodatam muneri, quod ipſi incumbebat; non verò mollem, blan-

dam,

dam, & sumem; ipsum enim decebat frugalem, & valdè moderatam vitam agere, vt nos suo exemplo alliceret ad id, quod prædicabat, & prius faceret, quam doceret.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Christus non coluit formaliter statum religionis, si loquamur de statu religionis consistẽte in tribus essentialibus votis; Ratio est, quia incertum est, an aliquod votum emiserit; & quidem si sermo sit de voto obedientiæ, perspicuum est illud à Christo emissum non fuisse, quia Christus nullum habebat hominem superiorem, cui subijceretur, quod ad obedientiam religiosã necessarium est. Imò S. Thomas 2.2. quæst. 88. art. 4. ad 3. & Medina 3. par. quæst. 40. art. 3. absolutè negant Christũ vouisse; nã illa scripturæ verba Psal. 21. *Vota mea Domino reddam*, si de Christo intelligantur, non significant votum propriè acceptum; sed propositum, & desiderium, seu promissionem genericè acceptam. Contrarium docent Suar. disp. 28. sect. 2. & Tannerus loc. cit. num. 106. asserentes Christum potuisse votum emittere, & probabiliter in instanti Cõceptionis se voto consecrasse Deo ad redimendos homines, & in hunc finem voto obtulisse Deo omnes suas actiones, & passiones vitæ suæ.

Obijcies contra propositionẽ, status Religionis consistit in obseruatione Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ; sed Christus hæc omnia seruauit, vt probabo in quæsitis proximè sequentibus. Ergo Christus fuit verè, & propriè Religiosus.

Respondeo, statum religiosum formaliter consistere in tribus votis essentialibus, quæ incertũ est, an Christus emiserit; eminenter tamen habuit quicquid perfectionis reperitur in statu religioso.

5 Quæres primò, vtrum Christus perpetuam castitatem seruauerit.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est primò, quia licet id expressè in Euãgelio non habeatur, tamen ex ipsa Euangelij serie colligitur, sicque semper credidit, & credit Sancta Mater Ecclesia, nec ipsimet Hæretici id vnquam in dubium vocarunt. Secundò, quia Virginitas est per se amabilis, & digna Christo, & conueniebat fini Incarnationis, & officio Doctoris, Summiq; Sacerdotis. Tertiò, quia Christus prædicaturus erat Virginitatem. Ergo necesse fuit, vt ipse virginitatem coleret, vt alios suo exemplo ad virginitatem excitaret, vt benè ratiocinatur Suarez 3. p. to. 2. d. 28. sect. 2. col. 1. Tannerus loco citato num. 104.

Addo, non videri improbabile, (quamuis non sit certum) Christum vouisse Virginitatem. Tum quia Virginitas est per se amabilis, & digna Christo. Ergo etiam illius perfectio, & consecratio. Tum quia ipse elegit Matrem Virginẽ, & Virginitatis voto obstrictam, nosq; ad idem faciendum hortatus est. Ergo negandum non videtur ipsum se voto Virginitatis obstrinxisse, cum ipse *cœperit facere, & docere*, Actor. 1.

6 Quæres secundò, vtrum Christus Paupertatem seruauerit.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est primò, quia sic apertè colligitur ex

multis Scripturæ locis, Matth. 8. *Filius hominis non habet vbi caput suum reclinet.* Matth. 17. dum Christus mi sit Petrum ad mare, vt offerret quo tributum solueret.

Secundò, quia Christus consilium dabat sectandi paupertatē, Matt. 10. *Nolite possidere aurum, neq; argentum;* maximè autem decebat, vt exemplū cęteris præberet, & doceret facto, quod prædicabat verbo. Ideò Matt. 19. ait, *Si vis perfectus esse, vade, & vē de omnia, quæ habes, & da pauperibus, & sequere me*, idest imitare me ipsū. Ideò Petrus respondit, *Ecce nos relinquimus omnia, & secuti sumus te*.

Tertiò, quia si Christus diuitias admisisset, visus fortè aliquibus fuisset prædicare potius causa lucri, quam salutis hominum.

Quartò, quia cum multi ad inferna loca ob immoderatas opum cupiditates detrudantur, ęquum fuit, vt Christus proposito paupertatis exēplo homines ad salutis viam reuocaret; Ita S. Thomas 3. p. q. 40. art. 3. Suar. 3. par. tom. 2. d. 28. sect. 2. Tannerus loco cit. n. 96. & seqq. & alij.

Addo Christum in tanta paupertate extitisse, vt aliquando victum mendicando comparauerit; nam Lucæ 19. Christus ipse dixit, *Zachee in domo tua oportet me manere.* Tum quia in scriptura vocatur mendicus, Ps. 39 *Ego autem mendicus sum, & pauper.* Ita Valdensis lib. 4. doctrinæ fidei c. 3. & 4. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 28. sect. 2. col. 8. Tannerus loco citato, & alij contra Caietanum Matth. 5. Medinam 3. p. q. 40. art. 3. & alios, negantes Christum vnquā mēdicasse.

An autem Christus aliquarum rerum dominium habuerit, patet ex su prædictis d. 2. quæst. 22. dū loqueretur de Christo Rege.

7 Quæres tertiò, Vtrum Christus obedientiam seruauerit.

Respondeo, seruasse, tā circa præcepta Dei, & iuris naturalis, quam circa legem Mosaicam, vt supra probatū fuit q. 14. de subiectione Christi; quāuis de iure legi humanæ obedire non teneretur, vt ibidem docui.

Punctum Septimum.

De Prædicatione Christi.

1 *Christus publicè prædicauit solum Iudæis, & non gentibus.*
2 *Prædicandi potestas conueniebat Christo ratione vnionis hypostaticæ.*
3 *Christus magnam habuit prædicandi excellentiam, & efficaciam.*
4 *Christus semper docuit publicè, & nihil in occultò.*
5 *Christus docuit verbo, & nō scripto.*
6 *Christus prædicauit tribus annis, & tribus mensibus.*
7 *Prædicatio Christi non profuit omnibus.*
8 *Christum prædicare decuit etiam cū offensione Iudæorum.*

CVm de fide certum sit Christū hominibus prædicasse, hic primo loco explicabo, quibus ex instituto prædicauerit. Secundò, qua potestate. Tertiò, qua efficacia. Quartò, an occultè, vel publicè. Quintò, an scripto vnquam docuerit. Sextò, Quandiú prædicauerit. Septimò, quo fructu, seu an prædicatio Christi profecerit omnibus illam audientibus.

PRI-

PRIMA PROPOSITIO.

1 Christus publicè, & ex instituto prædicauit solum Iudæis, & non gentibus. Ratio est primò, quia ex instituto prædicauit illis, ad quos principaliter missus fuerat ex præcisa promissione; Christus autem principaliter missus fuerat ad Iudæos, quia illis promissus fuerat; Matth. 15. *Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel*. Secundò, quia Christus ante Passionem id etiã ab Apostolis fieri præcepit, Matt. 10. *In viam gentium ne abieritis, & in Ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed potius ite ad oues, quæ perierunt domus Israel*.

Tertiò, quia decebat, vt Christus prædicaret Iudæis, non solum quia ipsis promissus fuerat, & ex ipsorum stirpe natus erat, verum etiam quia ipsi magis dispositi erant ad recipiendum verbum Dei, cum ipsi propinquiores essent Deo ob fidem, & cultum vnius Dei.

Quartò, quia cõueniebat, vt Christus per se ipsum aliquibus prædicaret; cum autem non posset omnibus, æquum fuit, vt ipse id munus Iudæis præstaret. Ita S. Thomas 3. p. q. 42. art. 1. Suar. ibidem in comment. eiusdem articuli, Tannerus to. 4. disp. 2. q. 2. dub. 5. num. 115. & alij.

Obijcies primò, Christus vocatur lux gentium, Isaiæ 49. *Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ*. Ergo Christus prædicare debuit, non solum Iudæis, verum etiam gentilibus.

Respondeo, Christum vocari lucẽ gentium, non quia per se ipsum illis prædicauerit; sed quia post Passionẽ id fieri mandauit per Discipulos; Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes*. Ideò Deus prædixerat aliquos ex Iudæis mittendos esse ad Gentiles, vt eos instruerent, Isaiæ 66. *Mittam ex eis, qui saluati fuerint ad gentes*, &c. *Et annunciabunt gloriam meam gentibus*.

Obijcies secundò, Christus prædicauit Samaritanæ, Ioannis 4. & Cananeæ, Matth. 15. quæ gentiles erant. Ergo non solum prædicauit Iudæis, verum etiam gentibus.

Respondeo, id factum non fuisse à Christo ex instituto, sed obiter, ne spes Gentilibus præcluderetur, vt benè S. Thomas q. 42. art. 1. ad 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 Potestas prædicandi conueniebat Christo ratione vnionis hypostaticæ. Ratio est, quia Christus ratione vnionis hypostaticæ est caput omnium; consequenter poterat in omnes influere modo opportuno, & accomodato; præterea Christus est summus Sacerdos, & supremus Ecclesiæ Pontifex; ad summum autem Pontificem spectat instruere, & docere sibi subditos. Ita Suarez disp. 30. sect. 1. conclus. 2. Tannerus loco citato num. 117.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Magna fuit excellentia, & efficacia Christi in prædicando, seu docendo. Ratio est. Primò, quia Christus maxima pollebat sapientia, vt dictum est disp. 2. Secundò, quia Ioannis 7. dicitur, *nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo*. Tertiò, quia Christus suam do-

ctri-

ctrinam maximis miraculis confirmabat. Quartò, quia Christus loquebatur cum magna vi, & efficacia ad persuadendum, suamq; doctrinam magna authoritate proponebat; loquebatur enim quasi dominium habens, cum diceret, *Ego autem dico vobis*. deniq; quod docebat verbo, facto, & probitate vitæ confirmabat. Ita S. Thomas quæst. 42. art. 1. ad secundum, Suarez disp. 30. sect. 1. Tannerus num. 117.

QVARTA PROPOSITIO.

4 Christus semper docuit publicè, & nihil in occulto. Ratio est. Primò, quia ipse Christus de seipso ait, Ioan. 18. *Ego palam locutus sum Mundo, & in occultò locutus sum nihil*. Secundò, quia ille dicitur occultè, & non publicè loqui, qui loquitur paucis, vel secretè, cum intentione, vt doctrina sua multis non manifestetur; sed Christus non loquebatur paucis, sed toti turbæ, vel omnibus suis discipulis, & volebat doctrinam suam alijs manifestari. Ergo Christus semper docuit publicè. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 42. art. 3. Suarez ibid. in Commentar. Tannerus loco citato num. 125. & alij communiter.

Quomodo autem Christus dicatur semper docuisse publicè, constabit ex dicendis in obiectionibus.

Obijcies primò, Christus sæpè de rebus diuinis cum discipulis suis secretò egit, Matth. 17. *Accesserunt discipuli ad Iesum secretò*, & cap. 20. *assumpsit duodecim discipulos suos secretò*, & Matth. 17. cum in transfiguratione gloriam suam tribus Apostolis ostendisset, ait illis, *nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat*; Ergo Christus non semper docuit palam.

Respondeo, nos posse dupliciter loqui de doctrina Christi; vel enim loquimur de doctrina communi ad omnes spectante, vel de altioribus quibusdam mysterijs. Si loquamur de doctrina communi, Christus nunquam illam tradidit occultè, nec voluit illam ab alijs ignorari. Si verò loquamur de altioribus mysterijs, perspicuum est Christum aliqua tradidisse Apostolis, quæ alijs non tradidit, & aliqua à Spiritu Sancto tradenda reseruauit, iuxta illud Ioannis 14. *Me vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcunq; dixero vobis*.

Obijcies secundò, Christus loquebatur in parabolis ita obscurè, vt à paucis intelligeretur; ob id, doctrinam suam Apostolis priuatim declarabat, & dicebat, *Vobis datum est nosse mysteria regni Dei, cæteris autem in parabolis, vt audientes non intelligant*. Ergo Christus non semper docuit publicè.

Respondeo, Christum quoad modum docendi non semper docuisse publicè, quatenus ab omnibus non intelligebatur, dum figurata, & parabolica locutione vtebatur; quoad substantiam tamen semper publicè docuit, nec quicquam secretò docuit contrarium illi, quod publicè docuerat: quo pacto intelligi possunt ea verba, *Ego palam locutus sum Mundo, & in occultò locutus sum nihil*: Vel dic præfata verba intelligi de doctrina communi ad omnes spectante.

QVIN-

QVINTA PROPOSITIO.

5 Christus Verbo solum, non autem scripto docuit. Ratio est, tum quia ita tenet, & tenuit Ecclesia, quæ id per traditionem accepit. tum quia verosimile non est Christum quicquam scripsisse, illudq; ab Ecclesia receptum non fuisse. tum quia modus docendi verbo, quod immediatè ab ore docentis prouenit, & in corda audientium influit, excellẽtior, & efficacior est. Ergo opus non est vti scriptura, dum finis verbo obtineri potest. tum quia proprium est supremi legislatoris doctrinam suam, *Non in tabulis lapideis, instar Moysis scribere, sed in tabulis cordis carnalibus.* Inquit Apostolus 2. Corint. 3. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 42. art. 4. Suarez ibidem in commentar. Tannerus loco citato num. 129. & seqq. Valentia tom. 4. d. 1. quæst. 22. pun. 8. & alij. Hac de causa Gelasius Papa cap. Sancta Romana 15. dist. reprobat libros, qui à Christo conscripti circumferebantur, & inter apochryfas scripturas recenset Epistolam illam, quam à Christo scriptam, & ad Regem Abgarum missam fuisse refert Eusebius lib. 1. Histor. cap. 13. quamquam illa Epistola potius videtur officiosa, quam doctrinalis. Neq; obstat Christum in terra scripsisse verba illa, *Qui ex vobis sine peccato est, primus in illam lapidem mittat;* nam scriptura illa non erat durabilis, & permansura. Ita Suarez, Valentia, & alij locis citatis.

SEXTA PROPOSITIO.

6 Christus prædicauit tribus annis, & tribus mensibus. Ita communiter Patres, & recentiores Doctores, quorum aliqui valdè probabiliter hanc sententiam simpliciter, & absolutè sustinent, & defendunt, etiam incipiendo à Baptismo Christi vsq; ad mortẽ; alij verò distinguunt hoc pacto, si tempus prædicationis Christi computetur à Baptismo, Christus prædicauit quatuor annos integros cum tribus ferè mensibus inchoandis à sexta die Ianuarij vsq; ad tempus Paschatis, seu mortis Christi. Si verò tempus prædicationis Christi computetur à miraculo conuersionis aquæ in vinum in nuptijs Canæ Galileæ, quo Christus maiori cum celebritate prædicare cœpit, Christus prædicauit per tres annos cum tribus ferè mẽsibus. Ratio est primò, quia Christus Baptizatus fuit anno trigesimo nondum expleto, & in hac mortali vita vixit paulo plus triginta tribus annis, cum ergo à Baptismo Christi vsq; ad ipsius mortem intercesserit spacium plusquam quatuor annorum, & à miraculo nuptiarum vsq; ad mortem, elapsum sit spatium plusquam trium annorum, sequitur Christum prædicasse vltra quatuor annos incipiendo à Baptismo, & vltra tres annos incipiendo à miraculo nuptiarum. Secundò, quia post miraculum nuptiarum quatuor Paschata numerantur à Ioanne cap. 2. 5. 6. & 11. & miraculum nuptiarum factum fuit post annum à Baptismo. Ergo necesse est dicere Christum à Baptismo prædicasse quatuor annis cum

tri-

tribus ferè mensibus, à miraculo verũ nuptiarum prædicasse tribus annis cum tribus ferè mensibus. Ita Salianus tom. 6. anno Christi 30. nu. 33. Baradius tom. 2. lib. 6. cap. 1. & lib. 9. cap. 16. Azorius 2. par. lib. 1. cap. 7. q. 6. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 30. sect. 3. & alij contra Clementem Alexandrinum lib. 1. Stromat. & alios existimantes Christũ mortuum esse trigesimo ætatis suæ anno, consequenter vno tantum anno prædicationi operam impendisse, & contra Cyrillum Alexãdrinum cap. 29. Isaiæ, & alios arbitrantes Christum duos annos in Euangelij prædicatione insumpsisse.

SEPTIMA PROPOSITIO.

7 Prædicatio Christi non profuit omnibus, & ipsius doctrina non fuit ab omnibus recepta. Probatur primò, Isaiæ 56. *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem*. Secundò, Matth. 23. *Ierusalem, quare occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt? quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?* & Ioã. 6. *Sunt quidam ex vobis, qui non credũt*, & alibi *Loquor vobis, & non creditis?* Tertiò, quia Christus omnia permisit consilio diuinæ prædestinationis; ita vtillis prodesset Christi prædicatio, quibus credendi gratia à Deo concedebatur, iuxta illud Ioann. 10. *Vos non creditis quia non estis ex ouibus meis; oues meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequũtur me*, & Ioannis 6. *Nemo potest venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum.*

Addo, prædicationem Christi nõ solum nõ profuisse omnibus, verum etiam multos ex Iudæis effectos fuisse deteriores, Lucæ 2. *Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionẽ multorum in Israel, & in signum, cui contradicetur*. Matth. 11. *Beatus, qui nõ fuerit scandalizatus in me*, & Lucæ 11. *Cum autem hæc ad illos diceret, cæperunt Pharisæi, & Legisperiti grauiter insistere, & os eius opprimere de multis, insidiantes ei*, & cæt.

Sed. modò Dubium est, Vtrum decuerit Christum prædicare cum Iudæorum offensione.

8 Respondeo affirmatiuè. Ratio est, quia prædicatio Christi erat ex sua natura bona, & ad publicã hominũ salutẽ dirigebatur; nullus aũt abstinere tenetur ab opere bono publicam vtilitatem respiciente, etiãsi aliquorum offensio, & ruina inde præuideatur; iusta enim subest causa permittendi illorum ruinam, & hoc non vocatur scandalum actiuũ; sed passiuum, non datum, sed acceptum, non illatum; sed permissum, vt pluribus docui in Tractatu de Legibus disp. 2. quæst. 4. pun. 2. §. vnico, cum Sanchez, Valentia, Lessio, & alijs; idemque in terminis docent S. Thomas 3. par. quæstione 42. art. 2. Suarez ibidem disputat. 30. sectione 2.

Obijcies primò, 1. Corint. 10. dicitur *Sine offensione estote Iudæis, & gentibus, & Ecclesiæ.*

Respondeo, id intelligi de actione ex sua natura mala, aut etiam de actione honesta, ex qua præuidetur alterum arrepturum occasionem offensionis, seu peccati, & ad illud permittendum non subest iusta cau-

sa

sa, vt quando maius malum timetur, quam sit bonum, quod rationabiliter speratur; quo pacto etiam intelligitur illud Prouerb. 9. *Noli arguere derisorem, ne oderit te*, & illud Matt. 7. *Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos*.

Obijcies secundò, Paulus 1. ad Timoth. 5. ait, *Seniorem ne increpaueris; sed obsecra vt patrem*, sed Sacerdotes, & Principes Iudeorũ erant seniores illius populi. Ergo increpandi nõ erant durioribus verbis.

Respondeo, seniores, qui non solum sunt senes ætate, vel authoritate, verum etiam honestate, non esse increpandos; si autem non sint senes honestate, arguendi sunt, seruatis prudẽtię regulis, iuxta quas publicè peccantes, publicè, & acriter increpandi sunt, sicut fecit Daniel ca. 13. *Inueterate dierum malorum*, & Stephanus Actor. 7. *Dura ceruice, & incircũcisis cordibus, & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis, sicut Patres vestri, ita & vos*.

Punctum Octauum.

De miraculis Christi.

1 *Miracula multa perpetrata fuerũt à Christo.*
2 *Christo conueniẽs fuit effectio miraculorum.*
3 *Miracula non fuerunt simpliciter necessaria ad persuadendũ Christi doctrinam.*
4 *Miracula Christi adeò efficacia erãt, vt audientes illis visis Christo docenti credere tenerentur.*
5 *Miracula non fuerunt per se sufficientia ad demonstrãdum Christum esse Messiam, & verum Deum.*
6 *Iudęi videntes Christi miracula, illisque credentes cognouerunt Christum esse Messiam, & verũ Deum.*
7 *Dęmones cognouerunt Christum esse Messiam, & verum Deum.*
8 *Dęmones in infantia non cognouerunt Christum tamquam Messiã.*
9 *Somnium Vxoris Pilati, an à bono Angelo immissum fuerit, vel à Dęmone.*

IN hoc puncto primò loco ostendam, an Christus miracula patrauerit. Secũdò, an conueniens fuerit, vt Christus miracula faceret. Tertiò, an simpliciter necessarium fuerit, vt Christus miracula operaretur ad persuadendam doctrinam. Quartò, Vtrum miracula Christi ita confirmarent doctrinam, vt qui illa conspexerant, tenerentur credere.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PErspicuum est de fide Christũ multa miracula perpetrasse, vt passim apud Euangelistas legitur, ac primò quidẽ miracula fecit circa substãtias spirituales, pręsertim circa Dęmones, liberando obsessos à Dęmonibus; vt benè ostendunt S. Thomas 3. par. quæst. 44. art. 1. & ipsius Commentatores. Secundò circa cęlestia corpora, vt inducendo tenebras, & obscurando solem; vt benè probant S. Thomas loco cit. art. 2. & ipsius Commentatores. Tertiò circa homines, præsertim in sanandis corporibus, & mortuis ad vitam excitandis. Non est tamen de ratione miraculi, vt perfecta sanitas

simul

simul restituatur. Ideò Christus nō semper simul perfectam sanitatem restituit, vel propter ægrorum infidelitatem, & imperfectam fidem, vt de cęco illo Marc. 8. obseruat Chrisost. homil. 9. in Matth. vel vt magnitudo beneficij agnosceretur, & pluris æstimaretur ex Beda c. 34. in 8. Matth. tom. 2. vel vt aliud mysterium significaretur. Vide S. Thomam 3. par. quæst. 44. art. 3. ad 2. Suarez ibid. in Comment. art. 3. ad finem, Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 2. dub. 6. num. 156. & alios S. Thomæ Commentatores loco citato. Quartò, circa creaturas irrationales, vt imperando ventis, & mari, multiplicando panes, conuertendo aquam in vinum, quæ conuersio dicitur fuisse primum Christi miraculum, Ioannis 2. *Hoc fecit initium signorum Iesus in Cana Galileæ*, non quia hoc simpliciter fuerit primum miraculum, sed quia primum fuit inter illa, quæ Christus manifestè, & publicè coram hominibus ad cōfirmādam suam doctrinam perpetrauit. Ita S. Thomas loco citato art. 4. & ipsius Commentatores. His addi possunt maxima miracula, quæ Christus circa se ipsum fecit, vt ieiunando quadraginta diebus, ambulando super aquas, resurgendo à mortuis, ascendendo ad cęlos. Ratio, cur hæc miracula fecerit, est, quia finis miraculorum erat, vt diuinitas, & consequenter authoritas, & dominium Christi manifestaretur; cōsentaneū ergo fuit in his omnibus miracula patrari, vt plane significaretur ipsum esse maximæ authoritatis, & esse dominum cęli, & terræ, hominum, & Angelorum, viuorum, & mortuorum, & omnia ipsius pedibus subiecta esse.

SECVNDA PROPOSITIO.

2. Conuenientissimum fuit, vt Christus miracula faceret. Ratio est primò, quia Christus in Mundum venerat, vt genus humanum redimeret, & homines ad Deū cōuerteret. Ergo adhibere debuit media huic fini consentanea, & accomodata; inter cætera autem media sunt miracula; nam virtus miraculorum duabus de causis concedi solet. Prima est, vt fides docenti pręstetur. Secunda, vt cognoscatur authoritas, & sanctitas ipsius personæ operantis miraculum; vtraque autē causa in Christo militabat, vt manifestè colligitur ex illo Ioann. 10. *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi, si autem facio, & si mihi non vultis credere operibus credite, vt cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.* Secundò, quia perpetuo vsu receptum est, vt Deus nouam, & inusitatam doctrinam, hominibus diuinitus annunciandam miraculis confirmet. Ita sentire videtur S. Gregorius lib. 27. moral. c. 6. vbi ait, *Sāctis Prædicatoribus nequaquam ad persuadēdum verba sufficiunt, nisi etiam miracula addantur.* Vide Suarez 3. par. tom. 2. disp. 31. sect. 1. & Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 2. dub. 6. num. 167. & 171.

TERTIA PROPOSITIO.

3. Non fuit simpliciter necessarium, vt Christus miracula faceret ad persuadendum doctrinam.

nam. Ratio est primò, quia Ioannes fuit ritè instructus ad prædicandum verbum Dei, & tamen ipse nulla præstitit miracula. Secundò, quia multi Samaritanorum crediderũt in Christum, audito solum ipsius sermone, & non inspecto vllo miraculo, Ioann. 4. *Iam non propter tuam loquelam credimus; ipsi enim audiuimus, & scimus, quia hic est verè Saluator mundi*. Teriò, quia virtus Christi non erat alligata miraculis; Christus enim potuisset doctrinam ea ratione proponere, & audiētes interius ita illuminare, & permouere, vt crederent, vt benè Suarez loco citato sect. 1. col. 3. vers. secundo certum.

Dixi, non fuisse simpliciter necessarium, quia loquimur de necessitate ex suppositione vaticiniorum de Christo loquentium, dicendum est necessarium fuisse, vt Christus miracula faceret. Ratio est primò, quia prædictum fuerat Christum factur ũ miracula, Isaiæ 35. *Deus ipse veniet, & saluabit vos. Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut Ceruus claudus &c.* Si ergo Christus non fecisset miracula, suppositis vaticinijs, ac prophetijs, non fuisset habitus, vel cognitus tanquam Deus, & tanquam Messias. Ad hoc idem facit locus ille Ioann. 15. *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent*. Secundò, quia 1. Corint. 15. dicitur, *Si Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est fides vestra, inuenimur autem, & falsi testes Dei*, idest si Christus nõ resurrexisset, sicut prædictum fuerat ipsum resurrecturum, inanis est fides; quia si falsa, & mendax in vno inueniatur, redolet suspicionem falsitatis in omnibus, & si Christus non resurrexit neq; nos resurgemus, & sic tã fides, quã spes nostra inanis erit. Necessaria ergo fuit miraculosa Christi resurrectio, atq; adeò necessaria fuerũt Christi miracula suppositis vaticinijs.

QVARTA PROPOSITIO.

4 Miracula Christi adeò efficacia erant, sicque doctrinam ipsius confirmabant, vt illa conspicientes possent, & tenerentur credere Christo docenti. Ratio est primò, quia sic apertè colligitur ex scriptura, Ioann. 5. *Ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me*, & Ioann. 10. *Si mihi non vultis credere, operibus credite, vt cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre*. Secundò, quia Christus plurima miracula faciebat, & quasi ex propria virtute; nam *virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Tertiò, quia miracula Christi erant tanti põderis, vt omnes humanas vires excederent, & non nisi supernaturali virtute fieri possent, Quamobrem cęcus ille à Christo illuminatus, Ioann. 9. aiebat, *A seculo non est auditum, quia quis aperuit oculos cęci nati, nisi esset hic à Deo non poterat facere quicquam*.

5 Maior difficultas est, Vtrum miracula euidenter cognita per se, sufficerent ad demonstrandum Christum esse Messiam, & verum Deum.

Respondeo, per se sola non fuisse sufficientia. Ratio est, tum quia etiã Apostoli, & Prophetæ patrarunt miracula, & tamen ex ipsis colligi non potuit ipsorum diuinitas, quæ nulla erat.

erat. Imò miracula ipsa per se, ac necessario non significant operanté miracula iustum esse, ac Sanctum, quia virtus miraculorum est gratia gratis data, quæ etiam in peccatore inueniri potest, vt benè Suarez disp. 31. sect. 2. concl. 1. & alij communiter, & patet ex Matt. 7. Tum quia omnia illa miracula fieri poterant à puro homine per potentiam obedientialem tanquam instrumentum diuinæ virtutis. Tum quia Christus ipse ait Discipulos suos patraturos maiora miracula. Ioann. 14. *Amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet*. Quamobrē sicut fimbria vestimentorū Christi sanabat ęgros; ita vmbra Discipulorum sanitatem ægris afferebat; maius autem miraculum est quoad speciem, & modū, vt vmbra sanet, quam vestes.

Dixi, per se sola non fuisse sufficientia ad ostendendum Christum esse Messiā, & verum Deum, vt innuerem primò, miracula fuisse ad hoc sufficientia, si considerentur vt coniuncta cum prophetijs cognitis, & creditis; nam authoritas, & testimonium Dei est infallibile, Deus enim mentiri non potest; sed ex testimonio, & authoritate Dei in scriptura expressa Isaiæ 35. constabat Messiā futurum esse verum Deum, & patraturum certa miracula, quibus certò dignosci posset. Ergo qui conspiciebat illa miracula, & cognoscebat esse illa, quæ patranda erant à Messia, euidēter cognoscebat Christum esse Messiam, & verum Deum. Hoc argumento vsus videtur Christus, dū Discipulis à Ioanne missis, & interrogantibus, an ipse esset Messias, respondit, *Euntes renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur*, quasi diceret, qui hæc facit, est verus Messias, vt prædixit Isaias cap. 35. vbi hæc exprimuntur. Sed ego hæc facio. Ergo sū Messias.

Secundò, vt innuerem miracula Christi fuisse ad hoc sufficientia, si considerentur vt coniuncta cum testimonio ipsius Christi asserentis se esse Messiam, & verum Deum. Ratio est, tum quia quicquid Deus sua authoritate confirmat, est verū; sed Deus sua authoritate per vera miracula confirmabat id, quod Christus asserebat; nempè se esse Messiā, & verum Deum. Ergo verum erat ipsum esse Messiam, & verum Deū. Tum quia cum miracula fiant diuina virtute, & Christus illa faceret ad ostendendum diuinitatem, credēdum erat ipsum esse verum Deū; Deus enim non concurrit speciali auxilio ad mendacium, & falsitatē. Ergo credendum erat Christum miracula illa patrantem esse Messiam, & verum Deum. Ita S. Thomas 3. p. quæst. 44. art. 4. Caietanus ibidem, Suarez 3. par. tom. 2. disp. 31. sect. 2. concl. 2. & 3. Tannerus tom. 4. d. 2. quæst. 2. dub. 6. num. 177. & seqq. Scotus, & alij.

6 Ex dictis colligi potest solutio illius difficultatis, qua quæritur, Vtrum Iudęi cognouerint Christum esse Messiam, & verum Deum.

Resp. enim illos, qui viderūt Christi miracula, & ipsum audierūt, aut scripturas intellexerūt, crediderunt Christum esse Messiam, & verum Deum; nam miracula coniuncta cū

pro-

phetia, aut testificatione Christi, cogebant ad credendum ipsum esse Messiam, & verum Deum, vt dictũ est. Verum quia ipsi, aut non credebant miraculis, aut quia fidem Christo non adhibebãt, aut quia ritè scripturas non intelligebant, puto paucos cognouisse Christum esse Messiam, & verum Deum. Ratio est, tum quia Christus ipse dixit, *ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt*. Tum q a ad cognoscẽdũ Christũ esse Messiã, & verũ hominẽ, opus erat, vt fides pstaretur miraculis, & pphetijs, seu attestatione ipsius Christi. Tum quia Iudæi sperabant Messiam futurum Regem temporalem. Ita Abulens. Matth. 21. quæst. vlt. Caietanus Lucæ 23. Suarez ex parte 3. par. tom. 2. d. 31. sect. 4. & alij. Negandum tamen non videtur primò quin Iudæi vehemẽter suspicarẽtur Christum esse Messiã, & verum Dei filiũ, tũ ob miracula, tum ob frequentem populi rumorem de hac re subortũ.

Secundò negari non potest, quin præter eos, qui vera, & infusa fide in Deum credebant, multi crediderint ex fide humana Christum esse Messiam, saltem quando actuali passione odij, iræ, aut inuidiæ non finebant se agitari, & obcęcari; vt sæpè contingit in ijs, quæ vulgò dicuntur, & verosimilibus coniecturis probantur. Imò multi Patres asserũt Iudęos cognouisse Christum esse Messiam, & verum Deum; & nihilominus ex odio, & ira ipsum interfecisse; sicut Herodes credidit Christum nasciturum in Bethlehem, & nihilominus conatus est illum occidere. Ita Origenes tract. 19. in Matth. Chrisost. homil. 40. imperfecti, Beda lib. 3. in Matth. & alij exponentes locum illum Matth. 21. *Agricolæ autem videntes filium dixerunt intra se, hic est hæres, venite occidamus eum*.

Tertiò à fortiori negari non potest, quin Iudæi omnes, vel ferè omnes euidẽter cognouerint Christum esse virum iustum, & innocentem. Tum quia Iudas ipsis ait se tradidisse sanguinem iustum. Tum quia id Christo dicenti Iudæis, *Quis ex vobis arguet me de peccato*, nullus quicquam ei obiecit, etiãsi illũ maximè odissent. Ita Suar. sect. 4. cit. ad fin.

7 Maior difficultas est, Vtrũ Dęmones cognouerint Christum esse Messiam, & verum Deum.

Respondeo affirmatiuè primò, quia id colligitur ex Sacra Scriptura, Matth. 1. vbi Dęmon sic ait, *quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos, scio te, quod sis Sanctus Dei*. & Lucę 4. *non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum*. Secundo, quia in scriptura extat Messiam venturum, miracula patraturum, & futurum verum Dei filium, sed Dęmon ritè intelligebat scripturas, & videbat miracula: Dęmones enim vident substantias rerũ prout in se sunt. Ergo cognoscebant Christum esse Messiam, & verum Deum.

Tertiò, quia Dęmon bis audiuit Patrem appellantem Christum filiũ suum, in Baptismo, & in Transfiguratione, idem audiuit ab ipso Christo, à quo etiam miracula patrabantur in huius rei confirmationem. Quartò, Dęmon sciebat miracula patrari non posse, nisi diuina virtute; cum enim cognoscat naturas rerum in se, sciatq; res naturales hac virtute prędítos non esse, visis Christi mi-

miraculis credere debebat hęc ab ipso prestari diuina virtute; consequenter ipsum esse Messiam, & verum Deum. Ita Caietanus 3. par. q. 44. art. 4. Suarez loco citato disp. 31. sect. 3. & alij contra Cartusianũ loco statim citando, asserentem à Dęmone nunquã cognitũ fuisse Christũ, dũ in hac mortali vita existebat, tanquam Messiam, ita vt certò definitè, & indubitanter ita iudicaret.

Obijcies primo, si Dęmon Christum cognouisset, citius curasset illi mortem inferri; sed in infantia non curauit illum interfici, sicut curauit adulta ætate. Ergo Dęmon non videtur Christum cognouisse saltem in infantia.

8 Respondeo, Dęmonem in infantia non cognouisse Christum tanquam Messiam, Deo impediente, ne ipsum cognosceret; nam si Dęmon Christum cognouisset, citius ipsum persecutus fuisset, & curasset ipsum citius interfici, quam Deus disposuerat, ex S. Thoma 3. par. q. 29. art. 1. ad tertium, Cartusiano Lucæ 4. & Marci 1. & alijs à fortiori asserentibus Dęmonem toto tempore mortalis vitæ Christi impeditum fuisse à Deo, ne omnia Christi mysteria intueretur, vel ne omnia eius verba audiret, vel ne omnes prophetias, quæ de illo erant, consideraret, & inter se conferret, & consequenter, ne definitè, & indubitanter iudicaret ipsum esse Messiam, & verum Deum. Sed quamuis admittamus Dęmonem non cognouisse definitè, & indubitanter Christum in infantia esse Messiam, nihilominus id postea cognouit, vt probatum est in solutione difficultatis, & posita hac cognitione curauit Christo inferri mortem, & omnia mala; nam ita Deum odio prosequitur, vt ipsammet diuinitatem, si fieri posset, in nihilum quodammodo redigeret, & destrueret; consequenter etiamsi cognouerit Christum esse Messiam, & verum Deũ, non propterea abstinuit ab ipso persequendo, & à malis omnibus illi procurandis, vt benè Caietanus 1. ad Corint. 2. Suarez loco citato sect. 3. col. 7. & alij.

Obijcies secundo, si Dęmon cognouit Christum esse verum Messiam, ac verum Deum, cognouit etiam ipsum redempturum genus humanum; consequenter sua morte assecuturum gloriam nõ solum suam, verum etiam aliorum, vt per Prophetas prædictum fuerat; consequenter non solũ non curasset mortem Christo inferri, sed potius ab illa inferenda dissuasisset, & auertisset.

Respondent Anselmus, & Caietanus Matth. 27. & alij Dęmonem in nocte Passionis suspicatum fuisse Christum esse Redemptorem, consequenter voluisse mortem Christi impedire, immisso somnio vxori Pilati ad mortem impediendam.

9 Alij verò, vt Origenes, Hyeronimus, Chrisostomus, & alij in cap. 27. Matth. putant somnium illud immissum fuisse à bono Angelo, non ad impediendam mortem, sed ad magis confirmandam nostram fidem, & ad auferendam Pilato omnem excusationis occasionem.

Ego igitur Respondeo, Prophetias illas loquentes de Christo Redemptore non fuisse adeò claras, vt necesse esset illas intelligi, antequam adimplerentur; consequenter Dęmon

non facilè potuit illas ignorare, aut non animaduertere, præsertim cum totus intenderet in Christum destruendum, vel superandum; sicut enim homo vehementi passione agitatus, aut graui ira percitus erga inimicum, non semper aduertit incommoda inde secutura, aut illis fidem non præstat, ita contigit Demoni pessimè affecto erga Christum, vt benè Suarez loco citato col. 7. in solut. primæ difficultatis.

QVÆSTIO TERTIA.

De Passione Christi, alijsque vitæ ipsius Mysterijs vsque ad Resurrectionem.

IN hac Quæstione hoc ordine incedam. Primò, exordium sumam à venditione Christi. Secundò loco agam De sudore sanguinis, quem Christus præ nimia doloris angustia inter orandum in horto effudit. Tertiò, De osculo Iudæ, fuga Discipulorum, comprehensione Christi, casu militum, amputatione auriculæ, & negatione Petri. Quartò, De flagellatione Christi. Quintò, De sententia condemnatoria ad mortem. Sextò, De Cruce, Crucis delatione, & crucifixione. Septimò, De titulo Crucis imposito. Octauò, De diuisione vestimentorum Christi. Nonò, De vino, & aceto, quod Christo datum fuit ad bibendum. Decimò, De loco in quo Christus crucifixus fuit. Vndecimò, De Latronibus inter quos Christus crucifixus fuit. Duodecimò, An Christus testamentum in Cruce cōdiderit. Decimotertiò, De morte Christi. Decimoquartò, De magnitudine dolorū Christi. Decimoquintò, De prodigijs, ac miraculis, quę in Christi morte contigerūt. Decimosextò, De vulneratione lateris Christi. Decimoseptimò, De sepultura Christi. Decimo octauò, De Christi descensu ad Inferos.

Punctum Primum.

De Venditione Christi.

1 *Christus venditus fuit Iudæis.*
2 *Venditio Christi facta fuit die Mercurij.*
3 *Christus venditus fuit à Iuda triginta argenteis.*
4 *Argenteorum nomine, quibus Christus venditus fuit, quid intelligatur.*
5 *Venditionis Christi causa multa assignantur.*
6 *Iudas quomodo adduci potuerit ad vendendum Christum.*

IN hoc puncto quatuor principaliter explicabo. Primò, an Christus venditus fuerit. Secundò, quando nam venditus fuerit. Tertiò, quo pretio. Quartò, quam ob causam.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus venditus fuit Iudæis à Iuda; Iudas enim pactum iniit cum Iudæis, vt ipsis Christum traderet, Marci 14. Lucæ 22. & Matth. 26. *Tunc abijt vnus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes, ad Principes Sacerdotum, & ait illis, quid vultis mihi dare, & ego vobis eũ tradã?*

SECVNDA PROPOSITIO.

2 VEnditio, seu pactio de vendendo Christo facta fuit à Iuda die Mercurij, idest feria quarta proximè præcedente feriam sextam, in qua Christus morti affixus fuit. Ratio est, tum quia sic habet Ecclesiæ traditio, tum quia sic colligitur ex loco illo Matth. 26. *Scitis quia post biduum Pascha fiet, & filius hominis tradetur, vt crucifigatur: tunc congregati sunt Principes Sacerdotum &c.* Tum quia olim dies Mercurij numeratur inter dies spectantes ad Passionem Domini, & olim eo die ieiunari consueuerat in memoriam, & honorē Passionis Christi, quæ eo die inchoata cēsebatur, ex Aug. Ep. 86.

Obijcies primò, Pascha inchoatur die Iouis ad Vesperam, si ergo pactio de Christo vendendo facta fuit triduo ante Pascha, dicendum est illam pactionem factam fuisse feria tertia, idest die Martis, non autē die Mercurij.

Respondeo, pactionem illam factam fuisse die Mercurij; nam dies Paschæ fieri debebat feria sexta; quamuis inciperet in Vesperis feriæ quintæ. Propterea computatio illius bidui non est facienda respectu feriæ quintæ, in cuius Vespere incipiebat Pascha, sed respectu ipsius diei festi, qui feria sexta colebatur.

Obijcies secundò, Iudas vendidit Christum statim post cœnam factam in Bethania, vt colligitur ex Matth. 26. sed cœna illa facta fuit sexto die ante Pascha, ex Ioanne cap. 12. Ergò Iudas non vendidit Christum biduo ante Pascha, sed ante. [illegible]

Respondent Origenes tract. 35. in Matth. & alij, quibus adhæret Baronius anno 32. & 34. cœnam à Mattheo descriptam, non esse illam, de qua loquitur Ioannes; consequenter illam de qua loquitur Mattheus celebratam fuisse biduo ante Pascha; illam verò, de qua loquitur Ioannes, celebratam fuisse sexto die ante Pascha; quod autem istæ duæ cœnæ distinctæ videantur, probatur, quia celebratæ videntur in diuersis domibus; nam Mattheus indicat Christũ cenasse in domo Leprosi, Ioannes in domo Marthæ, præsente Lazaro, & Maria, & ministrante Martha.

Res-

Responderi potest secundò, negãdo Christum venditum fuisse statim post cenam factam in Bethania, nec Mattheus asserit cenam illam factã fuisse biduo ante Pascha; sed narrat Concilium Iudæorum, & proditionem in eo factam à Iuda, simulque mentionem facit cenæ antea factæ, vt indicaret Iudam occasionem proditionis sumpsisse ab illa cena, in qua Maria vnguentum insumpserat ad vngendum Christum, quod vnguentum Iudas cupiebat vẽdi, & eius pretium sibi tradi. Neque obstare videtur ratio in contrarium allata de diuersitate domorum, vnica enim fuit cena celebrata in domo Simonis, vbi Martha interesse voluit, & ministrauit ob peculiarem erga Christum deuotionem, vel ob cognationem, & familiaritatem, quam ipsa cum Simone habebat. Vide Suarez 3. p. tom. 2. disp. 34. sect. 1. & Tannerum to. 4. d. 2. q. 3. dub. 1. num. 17.

TERTIA PROPOSITIO.

3 CHristus venditus fuit à Iuda pretio triginta argenteorum, vt patet Matth. 27.

Sed modo dubium est, cuius pretij esset argenteus nummus.

Respondeo, varias esse de hac re Doctorum sententias. Nã Rubertus lib. 10. in Matth. ait argenteos illos æquales fuisse regali Hispanico, seu Iulio Romano, vel Regali Mediolanensi, aut decem cruciferis, siue duobus bazijs iuxta monetam Imperialem. Lyranus Matth. 26. ait singulos argenteos æquales fuisse valori decem Iuliorum Romanorũ, aut decem regalium Hispanicorum, vel Mediolanensium. Sed hæc dici videntur sine sufficienti fundamento. Baronius in appendice ad annum 34. ait argenteum hoc loco significare libram argenteam; sed neque hoc mihi probatur, quia nomine argẽtei potius significatur gen⁹ quoddã monetæ, quam pondus, & mensura argẽti.

4 Probabilius ergo dicendum videtur nomine argenteorum significari siclos, quorum nonnulli etiam hoc tempore visuntur Romæ, & alibi; sicli autem apud Hebræos erant duplicis generis; alij erant sacri, & imaginem sacram impressam habebant, quorum valor erat vnius talleri Imperialis, seu vnius ferè ducati argentei Italici. Alij erant profani, & vsuales, quorum valor erat ferè dimidij nummi, seu ducati argentei Italici, uel dimidij talleri Imperialis, seu quatuor Iuliorum Romanorum, aut quatuor regalium Hispanicorũ. Christus ergo uenditus fuit triginta siclis, quo pretio apud Iudæos æstimabatur seruus, uel ancilla, Exod. 21. uers. 32. ita Salianus anno Christi 34. Ribera Amos 8. Suarez 3. par. to. 2. d. 34. sect. 1. col. 5. Tannerus loco citato, Emanuel Sa, Maldonatus, Baradius, & alij apud Salianũ, & apud Suarez locis cit.

Obijcies primò, ex pecunia illa, qua uenditus fuit Christus, emptus fuit ager, in quo sepeliri possent peregrini. Ergo uerosimile est illos argenteos fuisse magni ualoris, & pretij, alioquin sufficientes minimè fuissent ad emendum agrum.

Respondeo primò, in scriptura asseri ex illis argenteis emptum fuisse agrum, non tamen affirmari agrum ex illis solis emptum fuisse.

Resp. secũdò, fieri potuisse, ut ager

ille ex solis triginta argenteis emere tur; tū quia ager ille infecūdus ferè, & deuastatus iam erat, exhausta terra ad uasa à figulis conficienda. Tū quia ager ille paruus erat, cum ad sepeliendos peregrinos ad Vrbem confluētes modicū sufficiat Cęmeteriū, & exiguus locus. Tam quia pecunia eo tempore rarior, & charior erat, quam nunc; consequenter ager ille emi poterat triginta siclis communibus, & usualibus.

Obijcies secundò, uenditio Ioseph fuit figura uenditionis Christi; sed Ioseph uenditus fuit solum uiginti argenteis, Genes. 37. Ergo etiam Christus uendi debuit solum uiginti argenteis.

Respondent aliqui in præfato loco Genesis legendum esse *triginta*, sed id gratis asserunt, cùm in nullo codice habeatur.

Respondeo ego negando consequentiam, quamuis enim Ioseph venditus fuerit solum viginti argenteis, non sequitur Christum eodem prorsus pretio vendendum fuisse; non enim necesse est, vt figura in omnibus conueniat figurato. Imò huic figuræ maximè conueniebat, vt Ioseph minori pretio venderetur, quā Christus, cùm seruus minori pretio vendendus sit, quam dominus, vt bene obseruant Hieronimus Matth. 26. & alij, quos sequitur Suarez disp. 34. sect. 1. sub finem, & Tannerus loco citato num. 20.

QVARTA PROPOSITIO.

5 Multę recēsētur causæ vēditionis Christi. Prima ex parte Christi est, vt nobis exemplum daret ad ferendum hoc genus iniuriæ, infidelitatis, ingratitudinis, & proditionis. Secūda causa ex parte Iudęorū, ira, & odio in Christum percitorum fuit, vt illum clam in carcerem conijcerent; nam sicut timebant illum occidere in die festo, ne tumultus fieret in populo, ita etiam timebant palàm, & publicè illum comprehendere, ne seditio fieret in populo, & ne ab amicis, & discipulis defendi posset. Tertia causa ex parte Iudæ fuit auaritia, vt patet, tum ex illis verbis Matth. 26. *Quid vultis mihi dare, & ego eum vobis tradam?* Tum quia cū Iudas in cęna vidisset vnguē tum effundi super caput Iesu, indignatus est; volebat enim illud vendi, & sibi pecuniam dari, vt aliquid suffurari posset, tantaq; fuit eius indignatio, vt ipsum Christum vendere decreuerit ad resarciendam lucri iacturam, vt colligitur ex illis verbis Ioannis 12. *Non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat.*

6 Quæres, quomodo Iudas, qui tot, ac tanta Christi miracula inspexerat, adduci potuerit ex solo pecuniæ affectu ad vendēdum Christum.

Hieronimus Matth. 26. Respondet Iudam non perstitisse fidem Christi miraculis, neque existimasse illa esse vera miracula, sed ficta, apparentia, & ope Dęmonis facta, alioquin nunquam existimasset Christum capi, & decipi posse.

Alij Respondent, Iudam credidisse miracula esse vera, & Christū esse virum iustum, & Sāctum, vt postea ipsemet confessus fuit, *Peccaui tradens sanguinem iustum*; non tamen credidisse ipsum esse verum Deum; consequenter auaritia excęcatum, & indi-

indignatione commotum ausum fuisse Christum Iudeis conuento pretio tradere. Ita Suarez loco cit.

Punctum Secundum,

De sudore sanguinis Christi in Horto orantis.

1 *Christus inter orandum verum sanguinis sudorem emisit.*
2 *Sudor sanguinis Christi non fuit miraculosus, sed naturalis.*
3 *Angelus apparuit Christo oranti confortans ipsum.*

IN hoc puncto prius explicabo, an Christus verè sudorem sanguinis emiserit. Secundò, an præfatus sudor fuerit naturalis, seu ex causa naturali.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus inter orandum verũ sanguinis sudorem emisit. Ratio est, quia hæc sunt verba Euangelistarum, quæ cõtinent historiam, consequenter propriè intelligenda sunt, & non per hyperbolem, & ampliationem; cum enim proximum esset Passionis tempus, Christus secessit in Montem Oliueti, sabbati habentem iter, idest distantem ab Ierusalem spatio vnius milliaris, vel sex stadijs, vt alij volunt, tantum n. itineris licebat Iudeis peragere in sabbato, ex Ioseph lib. 6. de bello Iudaico cap. 3. eo in loco. *Christus cepit pauere, & tedere, & mestus esse, & factus in agonia prolixius orabat, & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram*, Lucæ 22. Ita communiter Patres contra Theophilatum asserentem præfata verba dicta fuisse per hyperbolem; sicut enim qui amare flet, dicitur sanguinem flere; ita qui præ nimio labore, & anxietate sudat, dicitur sanguinẽ sudare; & contra Euthymium Matt. 64. vbi ait Lucam non asserere Christum sudasse sanguinem, sed sudorẽ eius fuisse veluti guttas sanguinis, idest sudorem fuisse crassum, & concretum, sicut sunt guttæ sanguinis; sic enim colligitur ex illa dictione, *Sicut*, quæ similitudinem, non verò identitatem, & veritatem significat. Sed hæc sententia reijcitur. Tũ quia si Euangelista voluisset solum afferre similitudinem, potius dixisset sudorẽ factum fuisse sicut guttæ aquæ, nam guttæ sudoris maiorem habent similitudinem cum guttis aquæ, quã cum guttis sanguinis. Tum quia illa dictio, *Sicut*, non semper significat similitudinem, sed identitatem, & veritatem, vt patet Ioannis 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti*. Tum quia Ecclesia communi sensu, etiamã temporibus Apostolorum, semper intellexit Christum sudasse verum sanguinem. Ita communiter Patres apud Suarez 3. par. tom. 2. disp. 34. sect. 2. col. 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 SAnguis ille, quem Christus sudauit, non fuit miraculosus, sed naturalis, & ex causa naturali proueniẽs, idest vi internæ affectionis, anxietatis, & agoniæ, quam Christus in ea oratione passus fuit. Ratio est primò, quia si sudor ille sanguinis fuisset miraculosus, & non naturalis, non certò indicasset ma-

gnam Christi anxietatē, & tristitiā interiorem; nam miraculosè fieri poterat cum parua, aut nulla tristitia, & afflictione; sed consequens est falsum, nam communiter Patres sentiunt sudorem ex magna afflictione emanasse. Ergo sanguis ille non fuit miraculosus, sed naturalis. Secundò, quia non sunt multiplicanda miracula sine sufficienti ratione, & fundamento, non adest autem sufficiēs ratio ad asserendum sanguinem illum non fuisse naturalem, sed potius ratione, & experientia naturali probatur ipsum esse naturalem; nam sicut magnitudo Passionis violenter emittit sudorem, ita si passio sit vehemens, & valdè grauis, fieri potest, vt deficiente sudore emittat sanguinē, sicut natura ad venerem coacta, deficiente semine in proprijs organis, sanguinem pellit loco seminis; & p vbera nimiū emungit, deficiente lacte, sanguinem elicit, vt est tritum sermone prouerbium. Ita Maldonatus in cap. 26. Matth. Caietanus Lucæ 22. Suarez loco cit. sect. 2. concl. 2. Tannerus tom. 4. disp. 2. quęst. 3. dub. 1. n. 24. & 25. & alij.

Obijcies primò, metus, & tristitia reuocant sanguinem ad cor, natura ita prospiciente, vt principaliori membro subueniatur.

Respondeo, metum, & tristitiam attrahere sanguinem ad cor, modo afflictio prouenięns ex tristitia non sit tanta, vt alteret, commoueat, & inflammet corpus; tunc enim adeò attenuatur sanguis, vt apertis poris ad exteriores partes prodeat, & profluat, vt benè Suar. lo. cit. & alij.

3 Obijcies secundò, Christo oranti apparuit Angelus confortans illum. Ergo ipsius afflictio tanta fuisse non videtur, vt sanguinem sudare debuerit.

Respondeo, Christo apparuisse Angelum de cęlo confortantē eum, sed non ob id sublatam fuisse Christo afflictionem. Dupliciter enim dici potest Christum ab Angelo cōfortatum fuisse. Primò impropriè, & per metaphoram, ita vt verbum illud, confortare, non significet animare, siue excitare ad fortiter agendum, sed potius prædicare, seu admirari, & laudare Christi fortitudinem; sicut nos dicimur magnificare Deum, dum ipsius laudes, & magnitudinem pronunciamus, & prædicamus. Ita S. Chrysostomus tom. 5. homil. de Trinitate, & alij. Secūdò, magis propriè, proponendo rationes, quibus tristitia mitigari, & inferior portio confortari posset; quamuis enim Christus illas rationes optimè nosset, nihilominus per portionem superiorem adeò illas cōsiderabat, vt parti inferiori nullus relinqueretur solatij locus. Hoc pacto dicitur Angelus cōfortasse Christum, quia quantum in se erat illum confortauit proponendo; & in mentem reuocando rationes, quę tristitiam lenire, & consolationem afferre poterant, quāmuis Christus illud consolationis genus admisisse non videatur, statim enim factus in agonia prolixius orabat. Ita Hilarius 10. de Trinit. Beda Lucæ 22. S. Thomas 3. par. quæst. 12. art. 4. ad 1. Hieronimus, & alij apud Suarez 3. par. tom. 1. quęst. 12. in comment. art. 4.

Quis autem fuerit ille Angelus incertum est, & à Sanctis Patribus non declaratur.

Pun-

Punctum Tertium.

De osculo Iudæ, fuga Discipulorum, casu militum, amputatione auriculæ, comprehensione Christi, & negatione Petri.

1 *Iudas cur pactũ osculi cum Iudæis inierit.*
2 *Apostoli aufugerunt dum Christus caperetur.*
3 *Apostoli non peccarunt fugiendo dum Christus caperetur, modo fugam per se spectemus.*
4 *Milites volentes Christum capere, ceciderunt retrorsum.*
5 *Christus cur fecerit milites retrorsum cadere.*
6 *Milites cur potius retrorsum, quam in faciem ceciderint.*
7 *Christus comprehensus fuit magno cum armorum strepitu.*
8 *Petrus videtur actum materialiter peccaminosum fecisse amputando auriculam Malco.*
9 *Petrus non videtur formaliter peccasse amputando auriculam.*
10 *Petrus negauit Christum.*
11 *Petrus quoties Christum negauerit.*
12 *Petrus grauiter peccauit negando Christum.*
13 *Petrus non amisit fidem, sed gratiã, & charitatem negando Christum.*
14 *Petrus cur permissus fuerit à Deo in negationis peccatum prolabi.*
15 *Petrus penitentiam egit peccati negationis.*
16 *Christus respexit Petrum corporalibus oculis.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 IVdas cum Phariseis conuenerat, vt illum caperent, cui ipse osculum impinxisset. Ratio autẽ, cur Iudas signum osculi dederit Iudęis, hæc fuit, quia cum Christus noctu comprehẽdendus esset, fieri potuisset, vt alter loco ipsius comprehenderetur. Tum quia Iacobus erat Christo simillimus. Tum quia cohors militum, quę ad Christum capiendum accedebat, forte ipsum de faciẽ non agnoscebat. Alij alias afferunt rationes, quas vide apud Suar. 3. par. tom. 2. disp. 32. sect. 3.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 APostoli, dum Christus caperetur, aufugerunt; nullusque comprehensus fuit, vt patet ex Euangelio; Christus enim noluit illos comprehendi, quia facile eum negassent.

Obijcies, Marcus affirmat captũ fuisse adolescentem, & nudum relicta sindone è manibus eorum effugisse, quem adolescentem aliqui putant fuisse Ioannem Euangelistam, alij verò Iacobum fratrem Domini.

Respondeo, illum adolescentem non fuisse vllum ex Apostolis, tum quia verbum Christi efficax erat; cũ autem Christus dixerit, vt nullus Apostolorum comprehenderetur, credendum est nullum comprehensum fuisse. Tum quia ille, qui comprehensus fuit, erat iuuenilis ætatis; Iacobus autem, vel Ioannes non erat iuuenilis ætatis; Iacobus enim sexagesimum, & Ioannes vigesimum

ætatis annum agebat, si tempus, quo mortui sunt, inspiciatur. Tum quia verosimile non est aliquem Apostolorum tunc fuisse nudum, & sola syndone indutum: Quamobrem facile credi potest adolescentem illum fuisse aliquem seruum, vel medicum hominē illius Villæ, ex Suarez, Caietano, & alijs.

3 Sed modo dubium est, Vtrum Apostoli peccauerint fugiendo, & deserendo Christum.

Respondeo negatiuè, si fugam per se præcisè spectemus. Ratio est, tum quia fuga non aduersatur confessioni fidei, cum suscipiatur non ad indicandam mentem, sed ad seruandam vitam. Tum quia nullum tunc præceptum extabat exponendi vitam. Tum quia Apostoli audierant à Christo nolle eos comprehendi, *Si me quæritis, sinite hos abire*.

Dixi, si fugam per se præcisè spectemus, nam ob aliam causam fuga Apostolorum potuit esse peccaminosa, vt ratione scandali, aut erroneæ conscientiæ, aut dubitationis in fide, vel fiducia Christi, vt benè Suarez loco citato.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Milites, qui ad capiendum Christum accesserant, auditis illis verbis Christi, *Ego sum*, retrorsum ceciderunt; sic habetur Ioannis 18.

5 Sed modò Dubium est primò, cur Christus hoc miraculum eo tempore facere voluerit.

Respondeo, id fecisse, tum ne eo tempore, quo infirmior, & imbecillior videbatur, potestatem, & maiestatem amisisse existimaretur. Tūne inuitus, & coactus pati videretur.

6 Secundò Dubium est, cur tanta hominum multitudo retrorsum potius corruerit, quā in faciem, aut alio modo.

Respondeo, id factum fuisse ob efficaciam Verbi Christi, quę in hoc deiectionis modo eluxit.

QVARTA PROPOSITIO.

7 Christus magno cum armorū strepitu comprehensus fuit. Matth. 26. qua ocasione Petrus auriculam Malcho amputauit, illamq; Christus ei miraculosè restituit; causa autem huius miraculi fuit, tum vt nobis exemplum mansuetudinis, & patientiæ præberetur. Tum ne Iudęi occasionem hinc arriperēt accusandi Christum de violentia publicis Reipublicæ ministris illata.

8 Sed modo Dubium est, Vtrum Petrus peccauerit auriculam amputando.

Respondeo, factum ipsum fuisse materialiter peccaminosum. Tum quia non licet vim alteri propria authoritate inferre, nisi fortè id fiat ad necessariam sui, vel innocētis defensionem cum moderamine inculpatę tutelæ; id autem necessarium non erat ad Christi defensionem, cui inutilis erat Petri defensio, nam etiāsi Petrus aliquos milites interfecisset, nihilominus Christus non euasisset, vt benè ratiocinatur Suarez disp. 34. sect. 3. circa finem. Tum quia Christus reprehendisse videtur Petrum, dum ait, *Conuerte gladium tuum in vaginā; omnes enim qui acceperint gladium* (propria videlicet authoritate,

vt

vt ait Augustinus lib. 22. cōtra Faustum cap. 70.) *Gladio peribunt*, (non quidem quoad factum, sed quoad ius, seu reatum, quia digni sunt, vt gladio interficiantur. Tum quia Petr⁹ sine iusta causa exposuit Christū maiori periculo, & se periculo mortis; inde .n. Iudęi occasionē arripere poterant sęuiendi in Christum; & occidendi ipsum Petrum. Ergo factum Petri fuit materialiter peccaminosum.

9 Maior difficultas est, Vtrum factum Petri fuerit formaliter peccaminosum, ita vt ipsi imputandum fuerit ad culpam.

Respondendum mihi videtur negatiuè. Tum quia cum Christus mādauerit vendi tunicam ad emendum gladiū, Petrus credere poterat hac de causa mandasse, vt illo vteretur, & consequenter id sibi licere Domino ipso permittente. Tum quia vērosimile non est Petrū voluisse Christum offendere, ipsique iniuriam inferre, dum ipsum ab hostium inuasione tueri conabatur. Tum quia tātus erat amor Petri erga Christum, vt nullam de malitia actus considerationem haberet, & inuincibiliter ignoraret actum illum illicitum esse. Ita sentire videtur S. Hyeronimus Matth. 26. S. Ambrosius Lucæ 22. indicans actum illum fuisse quasi ex dono Spiritus Sancti, Suarez d. 34. sect. 3. ad finem, Chrisostom. & alij contra S. August. loco cit. & alios.

QVINTA PROPOSITIO.

10 CHristo comprehenso, eoq; ad Annam misso, & ab Anna transmisso ad Caifam, multisq; iniurijs à Iudæis affecto, Petrus Christū sequens, cupiensq; videre, quæ circa Christum fiebant, interrogatus fuit, an esset Christi Discipulus, vel Socius, & ipse negauit. Hæc propositio patet ex ipsis Euangelistis. Qua posita.

11 Dubium est primò, quoties Petrus negauerit Christum.

Respōdeo, iuxta communiorē sententiam ter negasse. Ratio est, tum quia Christus ipse ait, *Ter me negabis*. Tum quia singuli Euangelistæ trinā solum negationem scripserunt. Ergo Petrus ter solum negauit Christum. Ita S. Augustinus tract. 123. in Ioannem, S. Ambros. lib. 2. de Sacram. ca. 7. S. Hyeronimus Epist. 149. ad Marcellam, & alij apud Suarez 3. p. tō. 2. d. 35. sect. 1. contra Caietanum Ioann. cap. 18. & alios asserentes Petrum negasse Christum pluries, quā ter. Imò aliqui putant negasse sexies, ter in domo Annæ, & ter in in domo Caiphæ. Sed hoc gratis asseritur, vt patet ex allatis rationibus, & benè docet Suarez loco citato ostendens negationes Petri contigisse in domo Caiphæ, non autem Annæ.

12 Secundò Dubium est, An; & quomodo Petrus peccauerit negando Christum.

Respondeo, grauiter peccasse. Ratio est primò, quia negare Christum est mortale peccatum ex suo genere. Ob id Christus ipse ait, *Qui me negauerit corā hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo.* Secundò, quia mendacium perniciosum, & iniuriosum ex suo genere est mortale peccatum, præsertim si iuramento firmetur; sed Petrus negando Christum commisit mendacium iniuriosum Christo, &

pec-

perniciosum confessioni Christi, illudque iuramento firmauit. Ergo mortaliter peccauit. Tertiò, quia id satis indicatur ex pœnitentia à Petro peracta; qui ob huiusmodi mendacium fleuit amarè. Ita communiter Doctores Catholici contra Hilariũ cap. 32. in Matthæum, & S. Ambros. l. 10. in Lucam 22. excusantes verba Petri à mendacio, eo quod ipse aliter illa acceperit, quam audientes. Sed isti refellendi sunt, quia dum eo nantur defendere Petrum, videntur de mendacio accusare Christum, qui ait Petro, *Ter me negabis.*

13 Tertiò dubium est, an Petrus negando Christum amiserit fidem.

Respondeo, non amisisse fidem, sed gratiam, & charitatē. Ratio est, quia fides non amittitur, nisi sentiendo contra fidem: Petrus autem negã do Christum non sensit cõtra fidem, sed solum exterius negauit Christũ; imò neq; exterius negauit ipsum esse Messiam, aut Deum, sed solum se nosse illum, aut illũ sequutum fuisse, quod est peccatum contra confessionem fidei, non autem propriè contra fidem, sicut qui exterius dicit se non esse Christianum, non negat fidei veritatem, sed deficit in eius confessione, vt patet ex dictis de fide.

14 Quartò dubium est, cur Deus permiserit Petrum in hæc peccata labi.

Respondeo, multis de causis permisisse. Primò, ne nobis fidamus, & de nobis quicquam præsumamus; permissum est enim Petrum cadere, quia nimium de sua constantia fiduciam habuerat, dum ait, *Si oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Secundò, quia vt Petrus, qui futurus erat aliorũ Pastor, suo exemplo disceret aliorum misereri, & alienis infirmitatibus compati. Tertiò, vt vis pœnitentiæ cognosceretur, per quam Petrus non solum veniam peccatorum obtinuit, verum etiam ad Ecclesiæ principatum euectus fuit. Vide Suar. 3. p. to. 2. d. 35. sec. 2. col. 6. vtriquas verò.

15 Quintò dubium est, an Petrus pœnitentiam sui peccati egerit, & remissionem obtinuerit.

Respondeo affirmatiuè, nam conuersus Dominus respexit Petrũ, qui recordatus verbi sibi à Christo dicti, *Antequam gallus cantet, ter me negabis, exijt foras, & fleuit amarè.* Imò tam grauem de suo peccato pœnitentiam egit, vt genæ ipsæ ob lacrymarũ copiam ex oculis defluentium adeò excauatæ, & attritæ fuerint, vt fouea quædam, seu alueus in eis appareret.

16 Rogabis, Vtrum Christus respexerit Petrum corporalibus oculis, an solum interiori illustratione, & spirituali intuitu.

Respondendum mihi probabilior videtur, Christum respexisse Petrum etiam corporalibus oculis; nã Lucas ait, *Conuersus Dominus respexit Petrum;* cum enim Christus auersam à Petro faciem haberet, illam cõuertens respexit Petrum. Ita Maximus Turiensis in homilijs de negatione Petri, & Suarez loco cit. sect. 1. ad finem contra S. Augustinum lib. 1. de gratia Christi cap. 45. Bedam lib. 6. in Lucam cap. 22. & alios.

Obijcies, Petrus erat in atrio, & Christus in Aula. Ergo fieri non potuit, vt Christus oculis corporalibus respexerit Petrum.

Respondeo, fieri potuisse, vt Christus foras eductus fuerit, & inter trã-

sc-

secundum respexerit Petrum, vel vt Petrus cupiens videre Christum ad Aulam peruenerit, itaut à Christo conspici potuerit, vt benè Suarez loco citato, & alij.

Punctum Quartum.

De flagellatione Christi.

1. *Christus flagellatus fuit.*
2. *Flagellatus fuit Christus semel tantum.*
3. *Christus asperè flagellatus fuit.*
4. *Columna ad quam Christus flagellatus fuit, qualis fuerit.*
5. *Flagella, & verbera Christi illata, quot fuerint.*
6. *Christus qua de causa flagellis cædi voluerit.*

IN hoc Puncto primò loco explicabo, quandonam Christus flagellatus fuit. Secundò, quoties. Tertiò, quam durè, & quot flagellis. Quartò, cur flagellis se subiecerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus flagellatus fuit, antequam sententia mortis in ipsum prolata esset. Ratio est, quia sic apertè colligitur ex Ioannis 19. vbi asseritur, Pilatum ostendisse Christum Iudæis flagellis cęsum, & cum eis contendisse, an morte dignus esset, ac denique timore agitatum sententiam mortis in Christum protulisse.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CHristus semel tantum flagellatus fuit. Ratio est, tū quia hic est cōmunis Ecclesiæ sensus. Tū quia sic apertè constat ex Ioanne loco citato, vbi habetur, Christū post flagellationem condemnatum fuisse à Pilato, & traditum Iudęis ad crucifigendum.

Obijcies, Matthęus, & Marcus indicant Christum flagellis cęsum fuisse post sententiam; sed ex Ioanne cōstat etiam flagellis cęsum fuisse ante sententiam. Ergo bis flagellatus fuit, præsertim cum reliqui ad mortem condemnati post sententiā flagellarentur, antequam mors inferretur.

Respondeo, Matthęum, & Marcum non asserere Christum bis flagellatum fuisse; sed per recapitulationem referre flagellationem post sententiā, licet facta fuerit ante sententiam, & licet alij flagellarentur post sententiam, Christus tamen flagellatus non fuit post sententiam, quia iam antea cęsus fuerat.

TERTIA PROPOSITIO.

3 ASperè, acriter, & durè flagellatus fuit Christus. Ratio est primò, quia Psal. 72. dicitur, *Fui flagellatus tota die*, idest tam asperè, & crudeliter, ac si tota die flagellatus fuisset. Secundò, quia Pilatus Christum flagris cędi iussit, vt Iudæi inspecta flagellatione dura, & graui, aliqua ratione placarentur, & commiseratione promouerentur ad non vlterius sæuiendum cōtra Christum, eumq; morte condemnandum. Tertiò, quia Christus flagellatus non fuit ab ipso Pilato immediatè, & physicè, sed mediatè, moraliter, & imperatiuè, quo pacto intelligitur lo-

locus ille Ioannis, *Apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit*; Pilatus enim tradidit Christum militibus, vt flagellaretur; milites autem maximè sæuierunt in Christum, illumque non solum magna vi flagellarunt, verum etiam præter iussum Pilati spineam coronam capiti Christi imposuisse videntur. Quartò, quia flagella, quibus flagellatus fuit Christus, funiculis, aut loris contexta erant, quibus admixtæ erant catenæ, vt aliqui affirmant, & in extrema parte addita erant ferrea quædam puncta ad carnem lacerandam, vt aliqui arbitrantur. Imò aliqui putant, (quod tamen nō est certum) Christum primò cęsum fuisse duris funibus, deinde ferreis scorpionibus, postea catenis, deniq; spineis virgis, non quia quater flagellatus sit, sed quia successiuè in eadem flagellatione hæc omnia instrumēta admixta fuerūt. Quintò, quia Christus alligatus fuit ad columnam, vt acrius cæteris cęderetur. Hæc columna modo reperitur Romæ in Æde S. Praxedis.

4 Dices, S. Hyeronimus Epist. 27 asserit columnam illam, ad quam Christus flagellatus fuit, fuisse vnam ex illis, quæ porticum Ecclesiæ sustinebant, consequenter illa columna fuit magna, & non parua, vt est illa, quæ in æde S. Praxedis existit.

Respondeo primò cum communi sententia, columnam illam, quæ in æde S. Praxedis existit, esse partem illius columnæ.

Respondet secundò Suarez disp. 35. sect. 2. concl. 3. col. 3. Hyeronimum intelligendum esse de inferiori porticu, ad cuius sustentationē sufficere poterat humilior columna. Sed hæc responsio mihi non probatur, nam columna illa adeò exigua est, & parua, vt sufficere non potuerit ad vllam porticum sustinendam.

5 Quæres, quot plagæ, seu verbera illata fuerint Christo.

Respondeo, nihil certi in hac re statui posse; aliqui enim putant Christo illatas fuisse solum quadraginta plagas vna minus, iuxta consuetudinem Iudęorum. Sed hoc verosimile non est. Tum quia Christus crudelius flagellatus fuit. Tum quia flagellatus nō fuit more Iudęorum, sed Romanorum. Alij putant plagas excessisse numerum quinque millium, idque cuidam fęminæ reuelatum fuisse ferūt Ludulphus in Vita Christi 2. par. cap. 58. & alij. Sed hoc nō est certum, præsertim cum reuelationibus fęminarum credere non teneamur, inquit Suarez 3. par. tom. 2. disp. 35. sect. 2. ad finem.

QVARTA PROPOSITIO.

6 Christus multis de causis flagellis cędi voluit. Primò, vt nobis exemplum præberet patienter pro ipso ferendi incommoda, & flagella, si inferātur, iuxta illud Act. 5. *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati*. Secundò, vt à nobis auerteret flagella diuinæ iracundiæ. Ratio, cur Pilatus hoc supplicij genus Christo inferri voluerit, est, quia nulla erat grauior pœna excepta morte, & mutilatione, nullaque maioris erat opprobrij, & ignominiæ; erat enim pęna seruorum, & Ciuis Romanus flagellari ob ignominiam non poterat.

Pun-

Punctum Quintum.

De iniusta cōdemnatione Christi ad mortem, seu iniustitia sententiæ.

1 *Sententia Pilati in Christum iniusta fuit.*
2 *Pilatus grauiter peccauit condemnando Christum.*
3 *Iudæi grauius peccarunt, quam Pilatus.*

VNICA PROPOSITIO.

1 PErspicuum est sententiam Pilati condemnantis Christum ad mortem iniustam fuisse. Probatur primò, quia Christus erat vir innocens, iustus, ac sanctus. Secundò, quia Christus de iure subiectus non erat humanæ potestati, quamuis de facto subijci voluerit, non quidem concedendo facultatem Pilato, vt potestatem contra se ipsum exerceret, sed permittendo; quo pacto explicatur locus ille, *Non haberes in me potestatem vllam, nisi tibi datum esset desuper*. Tertiò, quia 1. Petri cap. 2. dicitur, *Tradebat autem iudicanti se iniustè*.

2 Ex quo sequitur primò, Pilatū grauiter peccasse condemnādo Christum ad mortem. Tum quia id patet ex illis verbis Christi Ioan. 19. *Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet*. Tum quia Pilatus nouerat Christi innocentiam, vt ipsemet confessus est, & indicauit lotione manuum, sciebatque Iudęos Christi mortem expetere ex odio, ira, & inuidia. Tum quia sententiam tulit non seruata iudicij forma, nimia cū celeritate, & temeritate, & potestatem exercuit in non subditum, sciēs, vel dubitans Christum esse Dei filium, cum ab ipsis Iudęis audiuisset, quod Christus filiū Dei se fecisset.

3 Secundò sequitur, peccatum Iudęorum grauius fuisse peccato Pilati. Tum quia peccatum Pilati ab ipsis originem traxit. Tum quia Iudęi peccarunt ex odio, Pilatus ex timore. Tum quia Iudęi maiorem de Christo cognitionem habebant, quā Pilatus; consequenter ipsorum peccatum minorem habuit excusationis causam. Vide Suarez 3. par. disp. 36. sect. 1. ad finem.

Punctum Sextum.

De Cruce, Crucis delatione, & crucifixione.

1 *Crux Christi duplici ligno cōstabat.*
2 *Christus proprÿ humeris Crucem portauit.*
3 *Christus Crucem detulit saltem ad eum locum in Simon quo Cyreneus sibi occurrit.*
4 *Maria Virgo occurrit Christo Crucem deferenti.*
5 *Maria Virgo spasmum passa non fuit.*
6 *Christus verè crucifixus fuit.*
7 *Christus clauis affixus fuit Cruci, non verò funibus.*
8 *Latrones ipsi clauis affixi fuerunt Cruci.*
9 *Claui, quibus Christus Cruci affixus fuit, quotnam fuerint.*
10 *Christus an cruci affixus fuerit antequam crux erigeretur, incertū est.*

11 Chri-

11 *Christus cum spinea corona crucifixus fuit.*
12 *Christus, an nudus crucifixus fuerit.*
13 *Iudaei cur mortem Crucis Christo intulerint potius, quam aliud genus mortis.*

IN hoc puncto primo loco explicabo, quanta fuerit Crucis magnitudo. Secundò, an Christus proprijs humeris Crucem portauerit. Tertiò, an verè Cruci affixus fuerit, præsertim clauis, & quot clauis, & cum spinea corona, & an crucifixus fuerit, dum iaceret in terra, vel eleuatus in aere, an nudus, vel tectus, & cur fuerit crucifixus.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CRux Christi duplici saltem ligno constabat, recto scilicet, & transuerso; rectū quoad magnitudinem erat quindecim palmorum, vt multi Doctores volunt; quo ad latitudinem tantæ erant crassitudinis, vt hominem, etiam magnæ staturæ, facilè sustinere posset. Lignum transuersum credendum est fuisse proportionatum ligno recto. Præterea in superiori parte Crucis, seu ligni recti affixa fuit tabula, in qua inscriptus erat titulus, *Iesus Nazarenus Rex Iudeorum.* Quamquam non desunt Doctores asserentes Crucem factam fuisse instar figuræ literæ. T. qua significabatur liberatio à percussione Angeli, Ezech. 9. & apud Egyptios significabatur vita, ex Rufino lib. 5. histor. cap. 17. ad inscribendum tamen titulum superadditam, & affixam fuisse partem aliquam ligni, quam modo Romæ in Ecclesia Sanctissimæ Crucis in Hierusalem reperiri arbitrantur cōmuniter Scriptores. Alij addūt Crucem in parte inferiori defixam non fuisse in terra, sed affixam fuisse alteri ligno in terra defosso; sed hoc ego nō facilè concesserim sine firmiori fūdamento, cum ipsummet Crucis lignum in terra defigi potuerit.

SEPTIMA PROPOSITIO.

2 DE fide certum est Christum proprijs humeris Crucem detulisse. Tū quia id expressè tradit Ioann. 19. *Baiulans sibi Crucem exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ, locum.* Tum quia id prædictum fuerat ab Isaia propheta cap. 9. *Factus est principatus super humerum eius.* Tum quia hæc est communis Patrum, & Doctorum sententia, cui adhærens Euthimius in Ioannem ait, *Ferebat Crucem in humeris, tanquam strenuus miles lanceam, qua deiecturus erat aduersarium.* Tum quia in more positum erat apud antiquos, vt homo crucifigendus Crucē deferret, teste Plutarcho lib. de sera numinis vindicta.

Obijcies, Euangelistæ affirmant Iudęos angariasse quēdam Symonē Cyreneum, eique conuento pretio Crucem imposuisse. Ergo Christus ipse non detulit Crucem.

3 Respondeo, Christum detulisse Crucem, saltem ad eū locum, in quo obuium habuit Simonem Cyreneū; occurrente verò Simone Cyreneo Crucem Christo iam defatigato, & deficienti in via sublatam fuisse, & impositam Simoni, præcedente postea Christo, & Simone ipsum sequente. Ita Origenes tract. 35. in Matth.

Matth. Hyeronimus Matth. 27. & alij Patres ferè communiter apud Azorium 2. p. lib. 1. cap. 16. quæsito 3. & apud Suarez loco citato, quamquam Caietanus Lucæ 23. asserit Christo nunquam sublatam fuisse Crucem; sed Simonem in via occurrentem conductum fuisse, vt Christū adiuuaret ad ferendam Crucem, ita vt Christus anteriorem partem præeundo deferret, & Simon posteriorem partem, sequendo Christum, gestaret. Ratio est, quia scriptura indicat Christum portasse Crucem vsq; ad Caluariæ locum, Ioann. 19. *Et baiulans sibi crucem exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ locum.*

4 Quæres, vtrum Christo Crucē deferenti occurrerit Beatissima Virgo Maria.

Respondeo affirmatiuè, quia Beatissima Virgo adfuit, dum Christus Cruci affixus fuit. Ergo verosimile est etiam occurrisse Christo Domino in via Crucem portanti. Ita S. Bonauentura in lib. meditatio. Vitæ Christi cap. 77. Suarez d. 36. sect. 2. sub finem, & alij, quibus adde S. Brigittam lib. 1. Reuelat. cap. 10. asserentem Beatissimam Virginem interfuisse flagellationi Christi, delationi Crucis, & crucifixioni.

Obserua tamen, Beatissimā Virginem non fuisse vnam ex illis Mulieribus, quibus flentibus Christus dixit, *Nolite flere super me, sed super filios vestros.* Quamuis enim Beatissima Virgo summè doluerit, & fleuerit nullo exterius edito vociferationis, vel perturbationis signo; non tamen fleuit ex sola naturali compassione, quo pacto flebant illæ Mulieres putātes eum coactè pati, & ignorantes causam mortis, & peccatum Crucifigentiū, vt benè ait Leo Papa ser. 10. de Pas. Suar. d. 36. sec. 2. ad fin.

5 Maior difficultas est, vtrū Beatissima Virgo, dum Christo ferenti Crucem occurrit, præ nimio dolore sensum amiserit, & quasi exanimis conciderit, seu spasmum passa sit.

Respondent aliqui affirmatiuè, asserentes hac de causa in via Caluariæ alias constructum fuisse templū, qđ S. Maria de Spasmo vocabatur.

Sed oppositum sentiendum est. Ratio est, tum quia Beatissima Virgo passa non est spasmum, dum Christus grauissimos in Cruce dolores perferebat; nam Ioan. cap. 19. dicitur, *Stabat autem iuxta Crucem Iesu Maria Mater eius.* Ergo neque alio tēpore illum passa fuit; nam ipsa tunc maximè doluit, quando filius magis dolebat; animo enim, & affectu cum eo crucifixa erat. Tum quia Beatissima Virgo in sententia multorū perfectum habuit dominiū super omnes actus, & affectus suos, sicque partem inferiorē regebat, & moderabatur, vt nihil indecens, & indecorum in ea permitteret; indecens autem videbatur propter inferioris partis tristitiam, corporis viribus, & rationis vsu priuari. Tū quia Beatissima Virgo conscia erat dolorum, cruciatuū, mortis, & Resurrectionis Christi. Ergo verosimile non est ipsam dolore adeò grauatam fuisse, vt deficeret, cum ex alia parte gloriosa Christi Resurrectio, de qua certissimam spem habebat, non mediocriter dolorem lenire posset.

Ex quo licet inferre, Beatissimam Virginem præ dolore non defecisse, non solum quando occurrit Christo

Crucem portanti, verum neque quãdo vidit Christum nudum in Cruce extendi, aut lancea vulnerari, aut qñ illum ex Cruce depositum in vlnis suscepit. Neque obstant Patres, aut picturæ spasmum Beatissimæ Virginis significantes. Tum quia Patres loquũtur per exaggerationem ad significãdum acerbissimum Beatissimæ Virginis dolorem. Tum quia nonnulla scripta apogripha videntur. Tum quia illæ picturæ ex vulgi opinione introductæ fuerunt, quia fortè eximius Beatissimæ Virginis dolor aliter cõmodè exprimi non poterat. Vide Suar. 3. p. to. 2. d. 40. sect. 2. ad fin. hoc etiam pacto explicandæ sunt Cõfraternitates sub titulo S. Mariæ de Spasmo institutæ.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Christus verè, & propriè Cruci affixus fuit. Hæc propositio est de fide prædicta in veteri testamento, Deuteron. 32. *Erit vita tua pendens ante te*, quem locum Tertullianus contra Iudæos cap. 11. & 12. sic legit, *Erit vita tua pendens in ligno ante oculos tuos*. Psal. 95. *Dicite in gentibus, quia Dominus regnauit à ligno*. Ieremiæ cap. 11. *Mittamus lignum in panem eius*, idest crucẽ in corpus eius, qđ est panis vitæ, vt explicant Cyprianus lib. 2. contra Iud. c. 15. & 20. Tertul. Iustinus, & alij apud Suar. lo. cit. d. 36. sect. 3. conclus. 1. & in hac propositione conueniunt omnes Catholici Doctores contra nonnullos Hæreticos, negantes Christum crucifixum fuisse, sed Simonẽ Cyreneũ loco ipsius Christi.

Obijcies, si Christus in ligno pependisset, maledictus fuisset, iuxta illud Deuteron. 21. *Maledictus omnis, qui pendet a ligno*, sed Christus non fuit maledictus. Ergo non pependit in ligno.

Resp. primò, illum fuisse maledictum, qui ob propriam culpã crucifigebatur, non aũt qui absq; vlla culpa crucifixus fuit ad delendas culpas.

Resp. secundò, dici posse Christũ factum fuisse maledictũ pro nobis, iuxta illud ad Galatas 3. *Vt nos redimeret de maledicto legis, factus est pro nobis maledictum*; sicut enim ex eodẽ Apostolo Christus dicitur fact⁹ pro nobis peccatũ, non quia assumpserit peccatum, sed quia assumpsit similitudinẽ peccatoris; ita dicitur factus maledictum, nõ quia assumpserit id, quod est dignum maledictione, sed quia assumpsit similitudinem. Ita S. Augustinus lib. 14. contra Faustum cap. 2. & 12.

7 Sed modo dubium est. Primò, an Christus verè in cruce affixus fuerit clauis, an ligatus funibus, aut alia ratione.

Resp. Christũ verè fuisse in cruce clauis affixum. Ratio est, tũ quia id expresse prædictũ fuerat Zaccha. cap. 12. *Aspicient in me, quem confixerunt*, Ps. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos*, Actor. 2. & 4. *Quem vos crucifixistis*, 1. Chor. 1. *Prædicam⁹ Christum, & hunc crucifixum*, & Ioan. 20. Thomas dixit, *Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, non credam*, & Christus ei postea dixit, *Infer digitũ tuum huc, & vide manus meas*. Ita cõmuniter Patres, & Doctores Catholici contra nonnullos Hæreticos asserentes Christum in cruce affixũ non fuisse clauis, sed ligatum fuisse funibus, aut alia ratione.

Obij-

Obijcies primò, vsu receptum nõ erat apud Hæbreos, vt qui in cruce suspendebantur, clauis affigerentur, Deuter. 21. Ergo neque Christus videtur in cruce confixus clauis.

Resp. primò, Christum punitum fuisse non à Iudæis, sed à Romanis, apud quos in vsu erat hoc supplicij genus, vt docet Couarr. 4. variar. c. 5. consequenter multa pertulit Christus, quæ in lege veteri præscripta non erant.

Respondeo secundò, etiam apud Iudæos morem aliquãdo viguisset, vt aliqui clauis in cruce figerentur, vt patet de septem filijs Saul, 2. Reg. cap. 21. quamuis enim lex vetus non præciperet cruci affigi, non tamen prohibebat affigi.

8 Obijcies secundò, Latrones cũ Christo non fuerunt clauis affixi; ergo neque Christus.

Respondeo, etiam Latrones clauis affixos fuisse crucibus. Tum quia dum in scriptura legimus aliquem crucifixum fuisse, & non tantum suspensum, intelligẽdum est clauis affixum fuisse; verba enim propriè intelligenda sunt. Tum quia Euangelistæ eodem pacto loquuntur de Latronibus, ac de Christo. Tum quia cum cruces inuentæ fuissent, cognosci non potuit absque miraculo, in quanam pependisset Christus. Ergo signum est omnes cruces fuisse eiusdem figuræ, & habuisse foramina clauorum. Ita S. Aug. serm. 130. de tempore, Greg. 18. mor. cap. 23. & alij, quibus adde Abulensem in parad. 3. cap. 44. & Suarez 3. p. tom. 2. q. 46. in commentar. ar. 11. asserentes consuetudinem quorundam, qui Latrones pingunt ligatos, & non affixos, ex indiscreta aliquorum deuotione introductam fuisse. Contra Azor. 2. p. lib. 1. cap. 16. quæsito 4. & alios asserẽtes latrones funibus alligatos, non autem clauis confixos fuisse.

9 Secundò dubium est, quot clauis Christus in cruce suspẽsus fuerit.

Respondeo, certum esse clauos fuisse tres, vel quatuor, & nõ plures; non tamen certò constare, an definitè fuerint tres, vel quatuor. Nam Gregorius Turon. lib. 1. de gloria Martyr. cap. 7. putat fuisse quatuor. Tum quia id habetur in reuelationibus S. Brigittę lib. 1. cap. 10. Tũ quia etiam hoc tempore inueniuntur aliquæ antiquæ Imagines, in quibus apparet singulos Christi pedes seorsim proprio clauo confixos fuisse. Tum quia vterque pes nõ poterat sine difficultate, & periculo confractionis alicuius ossis, vno clauo cõfigi, & tamen de fide est nullum os corporis Christi confractum fuisse. Alij verò, vt S. Bonauentura in lib. medit. Vitę Christi c. 78. Ludulphus Carthus. 2. par. Vitę Christi cap. 63. Azorius 2. 2. p. lib. 1. cap. 16. quæsito 5. & alij existimant claues fuisse tantum tres. Tum quia hic videtur communis fidelium sensus, & vsus picturarum Christi crucifixi. Tum quia tres claui sufficiunt, & vno clauo cõfigi potuerunt ambo pedes, quãuis clauus longior, & crassior esse debuerit, maioremq; cruciatum attulerit.

10 Tertiò dubiũ est, an Christus cruci affixus fuerit, antequã crux in aere erigeretur, & in terra figeretur.

Resp., nihil certi definiri posse; nonnulli .n. arbitrantur Christũ cru

ei affixum fuisse, antequam crux erigeretur. Alij putant Crucem prius erectam, deinde Christum eleuatū fuisse, vt in ea figeretur. Ita S. Bonauentura, & Ludulphus Carthuſ. locis citatis, & alij apud Azorium 2. par. l. 1. c. 16. q. 6. & apud Suar. loco citato; consentiunt tamen Doctores foramina in Cruce prius facta fuisse, deinde corpus Christi valdè fuisse extensum, vt pedes, & manus ad foramina in cruce facta peruenirent. In quē sensum à S. Augustino, & ab alijs exponitur locus ille Psalm. 21. *Dinumerauerunt omnia ossa mea*, & ille, *Dispersa sunt omnia ossa mea*, idest adeò diuulsa, & distenta fuerunt per vim attrahentium, vt dinumerari possent.

11 Quartò dubiū est, an Christus crucifixus fuerit cum ſpinea corona.

Respondeo affirmatiuè, iuxta probabiliorem ſententiam. Ratio eſt, tū quia verosimile eſt id factum fuisse, vt Iudæi maiorem Christo dolorem inferrent. Tum quia dum Christus Crucem ad Caluariæ locum deferret, faciem linteo tersit, in eoq; effigiem ſuam impressit tinctam ſanguine per faciem defluente ob ſpineam coronam. Ita Origen. tract. 35. in Matth. & alij apud Azorium quęsito 8. contra Euthimium cap. 67. in Matth.

Obijcies, dum Christus portare deberet crucem ad Caluarię locum, indutus fuit proprijs veſtibus, ſpolia tusq; fuit veſte purpurea, alijsq; insignibus regijs, quamuis ludicris. Ergo verosimile eſt ablatam etiam ei fuisse ſpineam coronam, præſertim, cum impedimento eſſe poſſet ad induendum proprias veſtes.

Respondeo, Christum quidē ſpoliatū fuisse purpurea veſte. Tū quia erat aliena. Tū quia fieri poterat, vt eſſet alicuius pretij, eamq; dñs ſibi reſtitui vellet; non tū exutum fuisse ſpinea corona. Tū quia Euangelistæ asserunt Christum ſpoliatū fuisse veſte illa coccinea, & nihil affirmāt de ſpinea corona. Tū quia fieri poterat, vt Christus exueretur, & indueretur veſtibus, remanente ſpinea corona, cū ſpinæ non eſſent valdè oblōgæ, & veſtis, licet inconsutilis, potuerit eſſe in ſuperiori parte ſatis lata, & diuiſa. Quamquam aliqui putāt coronā, dum Christus veſte inconsutili indutus, vel exutus fuit, ſublatam fuisse, & poſtea iterū impositā, ſicq; dolores Christi auctos fuisse. Ita S. Brigitta lib. 1. Reuel. c. 10. & 11. & alij.

12 Quintò dubium eſt, vtrum Christus crucifixus fuerit omninò nudus.

Respondeo, nihil certi ſtatui poſſe; communior tamen Sanctorū Patrum ſententia affirmat Christum crucifixum fuisse omninò nudum, & abſque vllis partis velamine. Ratio eſt, tum quia huius nuditatis figura extitit Noe, qui cum vineam plantaſſet, illius vino inebriatus nudat' eſt; Gen. 9. quod de Christo intelligunt Aug. 16. de Ciuit. cap. 2. Rubertus in Geneſim, & alij Patres. Tum quia Christus flagellis cęſus fuit abſque vllo velamine, vt communiter conceditur à Doctoribus. Ergo neque videtur recuſaſſe hanc ignominiā pati in cruce. Tum quia Iudæi adeò in Christum ſęuierant, vt nullum pietati locum relinquerent, & curarent Christum oī dedecori, & ignominiæ ſubijci, atq; adeò ſi quā mulier velamen

me, qd exhibere voluisset, Iudæi non permisisset. Tũ quia sua nuditate vo luit nuditatem nostrã tegere, & cooperire. Ita S. Ambros. lib. 10. in Lucam, S. Athanas. orat. de Passione, & Cruce, S. Bonauent. in lib. de meditat. vitæ Christi cap. 78. Ludulphus 2. par. vitæ Christi c. 63. Suar. 3. par tom. 2. disp. 36. sect. 4. Azorius 2. par. lib. 1. cap. 16. quæsito 7. & alij contra nonnullos alios asserentes verenda Christi velamine tecta fuisse, quorum opinio probabilis est, & probabilibus nititur rationibus, & coniecturis. Primò, quia sic habetur in lib. reuelat. S. Brigittæ. Secũdò, quia verosimile non est voluisse Christum pati huiusmodi indecentiam honestati valdè repugnantem. Tertio, quia Crucifixi imagines ob naturalem honestatẽ pingi solent tectis, & velatis verendis. Ergo ob eandẽ honestatẽ credipõt à Deo permissũ nõ fuisse, vt Deus nudatis verẽdis crucifigeretur, ne figura, & representatio differat à re ipsa repræsentata.

13 Sextò dubium est, cur Iudæi potius hoc genus mortis Christo intulerint, quam aliud.

Respondeo, id fecisse. Primò, ex sola ira, & odio, vt maiorem ignominiam Christo inferrent; nullibi enim decretum fuit, vt vir innocens, & iustus morte puniatur: & licet Iudæi dixerint Christum blasphemasse Matth. 26. *Blasphemauit, quid adhuc egemus testibus?* tamen contra blasphemos non erat imposita pœna Crucis, sed lapidationis, Leuit. 24. Secundò, quia cum tempore Paschatis reus vnus liberandus esset, Pilatus Iudæis proposuit quemnam liberari vellent, Iesum, an Barrabam; ipsi responderunt, Barrabam; cum autem Barrabas esset homicida, & Latro, & tam homicida iuxta morem Iudæorum, quam famosus Latro iuxta morem Romanorũ crucifigi consueuisset, duplici titulo Christus crucifixus fuit, quia supplicium Barrabæ, qui duplici titulo crucifigendus erat, in ipsum translatum fuit. Tertiò, quia Christus dixerat se esse Regem, quæ de causa Iudæi putarunt esse reum criminis læsæ Maiestatis; illiq; summam, & acerbissimam pœnam imponi curarunt. Ita Suarez 3. par. tom. 2. d. 36. sect. 1. col. 2.

Punctum Septimum.

De Titulo Cruci imposito.

1 *Titulus Crucis quisnam fuerit.*
2 *Pilatus cur titulũ cruci apposuerit?*
3 *Titulus Crucis quonam Idiomatẽ constaret.*
4 *Titulus Crucis videtur appositus post crucifixionem.*
5 *Crucibus Latronum non fuerunt appositi tituli.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Titulus cruci superpositus hic erat, *Iesus Nazarenus Rex Iudæorum*. Hæc propositio clarè cõstat ex ipsomet titulo, qui in æde S. Crucis in Ierusalem reperitur, tum ex Ioanne cap. 19. primum verbum continet Nomen, secundum Patriã, tertium Causam, ob quam Iudæi dixerunt se Christum crucifigere, in qua causa exprimenda, alij Euangelistæ solliciti fuerunt, non curantes præcedentia verba formaliter, & explicitè exprimere quamobrem Matth. 5. cap. 27. ait hunc fuisse ti-

tulum. *Hic est Iesus Rex Iudæorum*, Lucas cap. 23. *Hic est Rex Iudæorum*, Marcus cap. 15. *Rex Iudæorum.*

2 Sed modò Dubium est. Primò, cur Pilatus hũc titulum apposuerit, simpliciter appellando Christum Regem, cum Iudæi de hoc titulo conquererentur, & vellent inscribi, quia dixit, Rex sum Iudæorum.

Respondeo Primò, Pilatum hunc titulum apposuisse, quia cum sciret ipsum esse innocentem, & ab ipso audisset se esse Regem Iudæorum, existimauit ipsum non mentiri; consequenter aliqua ratione, & in confuso credidit ipsum esse Regem Iudæorum, & ad ipsos missum, vt eos in rebus ad religionem pertinentibus instrueret; hac ratione non dicitur Pilatus hunc titulum posuisse in dedecus, & opprobrium Christi, sed potius in honorem, & excusationem ipsius Christi, & in ignominiã, & indignationem Iudæorum, quos odio habere videbatur, eo quod ipsum ad innocentem cõdemnandum impulissent. Ita Toletus cap. 18. in Ioannem.

Resp. secũdò, hunc titulum à Pilato appositum fuisse ex timore humano, ne indignationem Cęsaris incurreret; cum enim audisset Iudęos sibi comminantes, *Si hunc dimittis, non es amicus Cęsaris*, testimonio publico indicare voluit se diligenter rem Cęsaris egisse condemnando eum, qui accusatus fuerat, quod regnum affectasset. Vide Suarez 3. par. tom. 2. d. 37. sect. 1. col. 4.

3 Secundò, Dubium est, quonam idiomate inscriptus fuerit hic Titulus.

Respondeo inscriptum fuisse triplici Idiomate, Hebraico, Græco, & Latino, non quia semel tantum inferi ptus sit, partim Hebraicè, partim Grecè, & partim Latinè, sed quia ter in præfatis Idiomatibus integrè expressus fuit, vt patet ex inspectione tituli, qui Romæ in Ecclesia S. Crucis in Ierusalem reperitur. Inscriptus autem fuit titulus hoc triplici Idiomate, vt ab omnibus ferè gentibus intelligeretur; nam Christus cruci figebatur in celeberrima vrbe, ad quam occasione celebrationis diei festi confluxerant homines omnium gentium, & nationum; illa autem erant Idiomata, quæ tunc temporis præcipuè, & frequentiùs in Orbe vsurpabantur.

4 Tertiò, Dubium est, vtrum appositio tituli facta fuerit, antequam Christus in Cruce eleuaretur, vel post.

Respondeo, nihil certi constare; probabile tamen est Christum prius crucifixum fuisse, & postea appositum fuisse titulum. Vide Suarez loco citato.

5 Quarto, Dubium est, vtrum tituli superpositi etiam fuerint crucibus Latronum.

Respondeo negatiuè, iuxta plurium Patrum sententiam. Tum quia Euangelistæ non narrant. Tum quia Euthimius cap. 67. in Matth. & alij asserunt inuentam Christi crucem à titulo potissimum agnitam fuisse; cum enim Helena cruces inuenisset, discreuit Crucem Christi ab alijs, quia media erat, & habebat titulum, quo cruces Latronum carebant. Ratio autem, cur titulus Cruci Christi superpositus fuerit, & non alijs crucibus, hæc esse potuit, quia causa

Chri-

Christi insignior erat,& fortè vsu receptum non erat,vt in omnibus suppliciis hic titulus adhiberetur; sed solum in grauioribus, vt etiam hoc tempore fieri cernimus. Alij verò putant Crucem Christi cognitam non fuisse sine speciali miraculo, & fortè omnibus Crucib⁹ affixos fuisse titulos. ita Suarez disp. 37. sect. 2. Verum hæc opinio subsistere non potest, quia si singulæ Cruces titulum habuissent, titulus Crucis Christi diuersus fuisset à crucibus Latronum; consequenter Crux Christi præciso miraculo potuisset ex titulo discerni,modo titul⁹ adhuc ei adhæreret.

Punctum Octauum.

De diuisione vestimentorum Christi, & de illorum sorte.

1 *Vestes Christi diuisæ fuerunt à Militibus.*
2 *Milites non diuiserunt sibi vestimenta Latronum.*
3 *Diuisio vestiū Christi multis de causis facta fuit.*
4 *Sortes missæ fuerunt super omnes vestes Christi.*

VNICA PROPOSITIO.

1 VEstes, quibus Christus antequam crucifigeretur spoliatus fuerat diuisæ sunt à militibus in quatuor partes, & sortes super illis missæ fuerunt. Hæc propositio apertè colligitur ex Ioann. 19. *Fecerunt quatuor partes vnicuiq; militi partem*, ex quo loco Euthimius,& alij colligunt vestes ipsas obtigisse militibus absq; scissione alicuius vestis,sed ipsasmet vestes per futuras scissas fuisse,iuxta numerum militum,qui quatuor erant,ex August. tract. 118. in Ioannem,Suarez d.37.sect. 1. & alijs (quamquam improbabile non videtur vestes scissas non fuisse, sed integras distributas fuisse in quatuor partes, vnoquoq; milite vnam accipiente) tunica tamen inconsutilis scissa non fuit, Ioan. 19. *Non scindamus eam*, alioquin reddita fuisset inutilis; cum enim hæc vestis contexta esset (& quidem Eutimius ait à Beatissima Virgine Maria contextam fuisse) sectione, ac scissione dissoluta fuisset, consequenter nullius vtilitatis extitisset.

Ex quo licet obiter inferre, milites grauiter peccasse subtrahendo vestes Christo, siue subtraxerint, vt irriderent Christo, & sic peccarunt peccato contemptus,& furti, seu rapinæ, siue subtraxerint ex auaritia, & sic peccarunt peccato furti, seu rapinæ ex Suarez d.37. sect. 1. & alijs.

2 An autem milites diuiserint sibi vestimenta Latronum incertum est, quia Euangelistæ non exprimūt; opinioni affirmatiuę adhærere videtur Suarez loco citato. Sed oppositum mihi probabilius videtur, tum quia non constat Latrones nudos in cruce suspēsos fuisse. Tū quia verosimile est vestes illorū nullius ualoris fuisse, pręsertim cū fieri possit, vt Iudæi in maiorem Christi cōtemptū, viliores,& pauperiores assumpserint.

3 Sed modo Dubium est. Primò, Cur facta fuerit vestium Christi diuisio.

Respondeo, multis de causis fa-

ctam fuisse. Primò, vt adimpleretur scriptura, Psal. 21. *Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem*. Secundò, quia Christus spoliari voluit omnibus bonis, vt nobis ad contemnendum bona temporalia exemplum daret.

4 Secundò, Dubium est, vtrum milites miserint sortes super omnes vestes, an tantum super tunicam?

Respondeo iuxta communiorem sententiam, sortes missas fuisse non solum super tunicam inconsutilem, verum etiam super alias vestes, quas milites in quatuor partes diuiserãt. Ratio est, tum quia ita colligitur ex Matth. 27. & Lucæ 23. dum aiunt, *Diuidentes vestimenta miserunt sortes*, & Marci 15. *Mittentes sortem super eis, quis quid tolleret*. Tum quia hoc pacto vitabatur occasio contentionum, & rixarum. Ita S. Amb. Lucæ 23. Suarez 3. par. tom. 2. d. 37. sect. 1. & alij cõtra S. August., & S. Thomam in Ioannẽ.

Obijcies, Psal. 21. dicitur, *Super vestem meam miserunt sortem*, & Ioan. 19. *non scindamus eam, sed sortiamur*, in quibus locis sermo est tantummodo de tunica inconsutili.

Rñdeo, in præfatis locis sermonem esse de tunica incõsutili, sed nõ exclu di, quin etiam super alijs vestibus iactæ fuerint sortes.

Punctum Nonum.

De vino, & aceto, quod Christo datum fuit ad bibendum.

1. *Christo bis saltem datum fuit potus occasione mortis.*
2. *Christus verè sitiuit.*
3. *Acetũ verè Christo propinatũ fuit.*

IN hoc puncto principaliter expli cabo, quoties datus fuerit Christo potus occasione crucifixionis.

VNICA PROPOSITIO.

1 Bis saltem propinatus fuit potus Christo, vt patet ex Euãgelistis, Mattheo, & Marco. Prima vice propinatus fuit statim, ac perue nit ad Caluariæ locum, paulò ante crucifixionem: sic enim indicarũt præfati Euangelistæ, Mattheus, & Marcus, & verosimile est hanc fuisse illius temporis consuetudinem, vt dum quis extremo supplicio plecten dus erat, vinum deferretur ad ipsum confortandum, sicut etiam nunc aliquibus in locis vsus viget. Imò multi Doctores valdè probabiliter putãt Christo bis propinatum fuisse vinum ante crucifixionem. Primò, quidem mirratum vinũ, quod cum Christus repudiasset, & gustare noluisset, datum ei deinde fuit vinum cum felle mixtum, quod Christus gustauit, sed non bibit. Ita Euthymius cap. 67. in Matth. Theophilatus in Marcũ, & Baronius loco proximè citando. Alij verò fere communiter putant Christo ante crucifixionem datum fuisse vnicum potũ; sed dissentiunt in qualitate vini; aliqui enim ferè cõmuniter teste Azorio 2. par. lib. 1. c. 16. quæsito vlt. putant vocatum fuisse myrratum vinum, eo quod esset amarũ; alij quia erat vinum in vasis myrrenis contẽtum, vt odorem, & saporem imbiberet, atque adeò prodesset ad confortandos eos, qui capite plectendi erant, vt ex Plinio lib. 14. histor. c. 12. docet Baronius anno 34. verosimile

inde tamen censeo cum Suarez d. 37. sect. 3. illud vinum non fuisse totum myrrenum, & optimum, sed admixtum alteri minus perfecto, seu acescenti; quod ob id vocatum fuisse videtur acetum à Mattheo, eo quod ad acetum vergeret, sed condi tum fuerit myrrino vino, aut etiam permixtum felle, & ob id Matth. ait fuisse permixtum felle. Hoc pacto conciliari posse videntur Euangelistæ, nam Mattheus nõ vocat vinum, sed acetum, Marcus myrratum vinũ, & rursus Mattheus dicit, cum felle mixtum.

Ex quo patet adimpletum fuisse vaticinium illud Psal. 68. *Dederunt in escam meam fel*, idest fel in cibo meo miscuerunt; dicitur autem fel in escam, seu cibũ dari, etiamsi id, quod in cibum datur, sit permixtum vino, aut alteri liquori, vt benè Suarez loco citato.

Secunda vice Christo in Cruce pendenti, & dicenti, *sitio*, propinatus fuit potus, non quidem vinum, sed acetum; Iudæi enim accepérũt spongiam plenam aceto, illamq; calamo, seu arundini ligantes nexu herbæ Hysopi obtulerunt ori Christi; hoc pacto intelligitur locus ille Ioan. 19. *Illi autem spongiam plenam aceto hyssopo circumponentes obtulerunt ori eius*; quamquam alij aliter explicant, vt videri potest apud Suarez sect. 2. citata col. 3. vers. tertio apud Baronium anno 34. & apud alios.

2 Sed modo Dubium est. Primò, Vtrum Christus verè sitierit, & vnde eius sitis orta fuerit.

Respondeo, Christum non solum moraliter sitiisse, verum etiam physicè, & realiter; hęc enim est propria significatio illius verbi, *sitio*, sicq; prędictum fuerat Psal. 68. *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto*. naturalis autem sitis Christi ex multiplici causa orta fuerat, tum quia multum laborauerat, sudauerat, & totum ferè sanguinem emiserat. Tum quia ab hora cęnæ nihil biberat, & semper vigilauerat.

3 Secundo Dubium est, cur Christo sitienti propinatum fuerit acetum.

Respondeo, propinatum fuisse, quia mos inualuerat tradendi acetũ condemnatis, vt cruciatus longior, & productior esset, vt colligitur tum ex verbis Marci 14. *Quidam de circumstantibus audientes dicebant, Ecce Eliam vocat; currens autem vnus, & implens spongiam aceto, circumponensq; calamo potum dabat ei dicens, Sinite, videamus an veniat Elias ad deponendum*, ex quo loco patet acetum Christo propinatum fuisse ad differendam mortem. Tum quia acetum siue bibatur, siue vulneribus applicetur, vim habet sistendi sanguinẽ, & confortandi, vt ex Plinio, & alijs docet Baronius loco citato; quãuis Iansenius, Caietanus, & alij contrarium sentiant ob rationem in obiectione proximè sequenti adducendam.

Objicies, vsu receptum fuit apud Iudæos, vt potatione aceti crucifixis mors accelerarętur, quod à fortiori seruatum fuisse videtur in morte Christi, quã verosimilius est Iudęos milites voluisse potius accelerare, quam retardare. Tum quia erat dies festus. tum ne milites diutius cogerentur immorari in custodia damnatorum.

torum. Tum vt lex præcipiens eadem die crucifixos è patibulo deponi, seruaretur. Tum quia acceleratione mortis vitabatur occasio tumultus, qui Christo diutius viuente, in populo excitari potuisset.

Respondeo negando, apud Iudæos inualuisse consuetudinem deferendi acetum causa accelerandæ mortis, sed potius causa retardandæ, vt dictum est; nec verosimile est Iudæos milites voluisse hanc cõsuetudinem immutare, vt benè Suarez 3. par. tom. 2. d. 37. sect. 3. col. 4. vers. sed inquiro.

Punctum Decimum.

De loco, in quo Christus Crucifixus fuit.

1 *Christus Hierosolimis mortuus fuit.*
2 *Crucifixus fuit Christus extra muros Ciuitatis Hierusalem.*
3 *Christus crucifixus fuit in monte Caluario.*
4 *Caluariæ nomen vnde sumptũ fuerit.*

PErspicuũ est Christum crucifixũ fuisse Hierosolimis extra muros Ciuitatis in Monte Caluariæ.

Sed modo dubium est, Primo, cur Christus Hierosolimis Crucifixus fuerit. Secundo, cur extra muros. Tertio, cur in Monte Caluariæ, & vnde mons ille nomen Caluariæ acceperit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus Hierosolimis conuenienter mortuus fuit. Primo, quia Lucæ 13. dicitur, *Non capit Prophetam perire extra Hierusalem*; sed Christus erat Propheta. Ergo sicut alij Prophetæ, qui ad Hierusalem mittebantur, ibi occidebantur, vt patet, tum ex loco Lucæ citato, tum ex illo, *Hierusalem, Hierusalem, quare occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt*. Ita etiam Christus conuenienter in Hierusalẽ mortuus est. Secundò, quia Hierusalem erat ciuitas à Deo constituta ad sacrificia Deo offerenda. Ergo conueniens fuit, vt etiam in illa fieret maximũ hoc sacrificium, ad quod significandum reliqua sacrificia instituta fuerant. Tertiò, quia par erat, vt Christus, qui salutem omnibus afferebat, in medio terræ moreretur, ad indicãdam virtutem Passionis ad totum mundum diffundendam esse; Hierusalem autem in medio terræ sita esse dicitur, ex Tertulliano lib. 2. carminum cõtra Marcionem cap. 4. S. Thõma 3. par. q. 46. art. 10. qui hoc confirmat ex illo Psalmi 73. *Deus autem Rex noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ*, idest in Hierusalem, quæ dicitur esse vmbilicus terræ. Quartò, quia ita exigebat maxima Christi humilitas; sicut enim ob humilitatis virtutem turpissimum mortis genus elegit; ita ad ipsius humilitatem pertinebat, vt in loco tam celebri confusionem pati non dedignaretur. Vide S. Thomam 3. par. q. 46. art. 10. Suarez ibidem, Valentiam tom. 4. disp. 2. q. 3. puncto 1. sub finem, & alios commentatores S. Thomæ ibidem.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CHristus extra muros Ciuitatis Hierusalem crucifixus fuit

fuit. Hæc propositio patet ex ipsis Euangelistis, Marci 14. *Perducunt illum in Golgotha locum, quod est interpretatum Caluariæ locus*, & Ioann. 13. *Susceperũt autem Iesum, & eduxerunt, & baiulans sibi crucem exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ locum*. Ratio autem, cur Christus extra Ciuitatem crucifixus fuerit, est, tum quia malefactores extra Ciuitatem frequentius occidi consueuerant. Tum quia blasphemi iuxta legẽ Moysi ducẽdi erãt extra castra, vt punirẽtur; Christus autem accusatus fuerat, vt blasphemus. Tum vt figuratum rñderet figuræ vituli, & hirci, qui in solemni sacrificio extra castra offerebantur. Tum vt Christus ostenderet se non pro illa tantum gente obtulisse, vel vt indicaret Passionem suam parum profuturam illi genti, & Passionis fructum ad alios peruenturum. (Propterea aliqui traditione acceptum referunt, Christum in Cruce existentem terga vertisse Ciuitati Hierusalem) tum, vt nobis exemplũ daret exeundi ab humana conuersatione. Vide S. Thomam art. 10. citato ad 2. & ipsius Commentatores ibidem.

Obijcies, Christus dicitur crucifixus, & mortuus in Hierusalem. Ergo non extra muros.

Respondeo, nomine Ciuitatis intelligi etiam suburbia, seu vicina loca.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Christus crucifixus fuit in Mõte Caluariæ, vt patet ex textibus in secunda propositione allatis. Ratio autem, cur Christus ibi crucifixus fuerit, est, quia ille erat communis damnatorum locus. In hoc Monte Abraham filium Isahac sacrificare voluit, teste Augustino serm. 71. de tempore, Beda de locis Sanctis cap. 2. & alijs, qui id asserũt ex traditione Iudæorum.

4 Maior difficultas est, vnde nomen Caluariæ originem traxerit.

Respondeo, traxisse nomen à caluitie, seu à capite, accepta per synecdochen parte pro toto; ille autem Mons dictus est Caluariæ, Primò, quia ibi sepultus erat primus hominum parens Adam, ex Tertulliano lib. 2. carminum contra Marcionem cap. 4. Origene cap. 35. in Mattheũ, Chrisostomum homil. 84. in Ioannẽ, Ambrosio lib. 5. Epist. 19. August. serm. 71. de tempore, Azorio 2. p. l. 1. cap. 16. ad finem, & Suarez 3. par. to. 2. q. 46. art. 10. vbi ait hanc fuisse communem Patrum traditionem, contra nonnullos alios existimantes Adamum ibi sepultum non fuisse, cũ Iosue 14. dicatur, *Adam maximus inter Enacim situs est*; Ergo sepultus non fuit in Monte Caluariæ. Sed ad hoc responderi solet, nomine maximi Adami eo loci non intelligi primum hominem generis parentem, sed quendam proceræ staturæ gigantem eo nomine appellatũ. Secundò, quia ibi capita damnatorũ truncabãtur, ex Hyeronimo Matth. 27. S. Thoma loco citato ad 3. Azorio 2. p. lib. 1. cap. 16. ad finem, & alijs. Tertiò, quia verum Ecclesiæ caput Christus ibi Crucem sustinere debebat; ob id locus ille, Caluaria, prophetice vocatus fuit. Ita Cyrillus Hierosolimitanus catech. 14. & alij.

Pun-

Punctum Vndecimum.

De Latronibus inter quos Christus crucifixus fuit.

1 *Christus inter Latrones crucifixus fuit.*
2 *Christus quibus de causis inter Latrones crucifigi voluerit.*
3 *Alter Latronum pœnitentiam egit.*
4 *Latro quomodo Christũ cognouerit.*
5 *Latro saluari potuit sine baptismo.*
6 *Latro statim post mortem consecutus est beatitudinem.*
7 *Latro non obtinuit gloriam primus omnium.*
8 *Latro non statim post mortem ascendit in cœlum licet statim beatus fuerit.*

DVo præcipuè explicabo. Primò, an Christus inter Latrones crucifixus fuerit. Secundò, cur, seu an conueniẽs fuerit Christum inter Latrones crucifigi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus inter duos Latrones crucifixus fuit. Hæc propositio certa est de fide, & patet, tum ex Euangelistis, *Et cum eo crucifigunt duos latrones, vnum à dextris, alium à sinistris*. Tum quia ita prædictum fuerat Isaiæ 53. *Et cum iniquis deputatus est.*

TERTIA PROPOSITIO.

2 CHristus inter Latrones crucifigi voluit, tum vt adimpleretur scriptura Isaiæ 53. Tum vt maius humilitatis, & patientiæ exemplum præberet, ferendo mortem inter Latrones, inter quos Iudæi ipsum crucifixerunt, vt latro existimaretur. Tum vt iustitia, & innocentia Christi magis elucesceret, iuxta vulgatum illud Philosophorum axioma; *Opposita iuxta se posita magis elucescunt*. Vide S. Thomã 3. par. quæst. 46. art. 11. & eius cõmentatores ibidem.

3 Obserua tamen, vnum ex præfatis Latronibus pœnitentiam egisse, & saluatum fuisse, Lucæ 23. dicebat enim *Memento mei Domine, dum veneris in Regnum tuum*, cui Christus respondit, *Hodie mecum eris in Paradiso*.

Obijcies, Marci 14. dicitur, *Et qui cum eo crucifixi erant, conuitiabantur ei* & Matth. 27. *Latrones, qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei*. Ergo nullus Latronum pœnitentiam egit.

Respondeo, vnum tantum Latronem conuitiasse, nam Lucæ 23. habetur vnum ita locutum fuisse, *Domine memento mei, &cet.* Ideo dici potest Mattheum, & Marcum vsos fuisse numero plurali pro singulari, vt sæpius fieri solet, ex Augustino lib. 3. de consensu Euangelistarum cap. 16. vel vtrumq; Latronem initio blasphemasse, sed alterum postea visis signis credidisse, ex S. Hyeronimo cap. 27. Matth. S. Thoma 3. par. quæst. 36. art. 11. Valentia tom. 4. disp. 2. quæst. 3. pun. 1. col. 4. versi. nec obstat.

4 Sed modo Dubium est. Primò, quomodo Latro cognouerit Christum.

Respondeo, cognouisse, quia Deus illi tunc astitit peculiari illustratione; vel etiam quia Christum præ-

prædicantem antea audierat.

5 Secundò, Dubium est, quomodo Latro ille saluari potuerit sine Baptismo.

Aliqui dicunt illum fuisse Martyrem. Ita Cyprianus Epist. 73. ad Iustinum. Alij dicunt fuisse baptizatũ aqua è latere Christi defluente. Ita S. Aug. li. 1. de anima c. 9. Sed hæc gratis, & sine sufficienti fundamento asseruntur. Tum quia Latro non sustinuit mortem in contemptum Christi, vel virtutis à Christo prædicatæ, quod requiritur ad martyrium. Tum quia illa aqua non adeò violenter è latere Christi effluxit, & exilijt, vt ad Latronem peruenire potuerit, vel etiamsi ad illum peruenisset, nõ ob id Latro baptizatus dici posset, quia nullus aderat baptizans; & Christus iam mortuus erat, vt benè obseruat Suarez 3. par. tom. 2. q. 46. in comment. art. 11. Ego censeo saluatum fuisse præuia contritione, quæ vocari solet Baptismus flaminis.

6 Tertiò Dubium est, An Latro ille salutem, & beatitudinem consecutus sit statim post mortem.

Respõdeo affirmatiuè, iuxta probabiliorem Sanctorum Patrum sententiam; tum quia Christus dixit, *Hodie mecum eris in Paradiso*, quæ verba licet per se non indicent beatitudinẽ sine mora consequendam; coniuncta tamen cum alijs coniecturis hoc indicant, & innuunt plenissimam remissionem. Tum quia cum hæc conuersio valdè fuerit miraculosa, credendum est adeò perfectam fuisse, vt Latro totam culpæ, ac pęnę remissionem obtinuerit; opera enim Christi perfecta erãt. Tũ quia tam grauis fuit cruciatus crucis, & confractionis crurum, vt prodesse potuerit ad plenissimam remissionem obtinẽdã.

7 Quartò Dubium est, An bonus Latro primus omnium consecutus sit gloriam.

Respondeo negatiuè, quia morte Christi aperta est cęli Ianua, & animæ Sanctorum in Limbo existẽtium statim assecutæ fuerunt beatitudinẽ; cum autem Christus mortuus fuerit, antequam Latrones obirent (ob id enim Christo confracta non fuerunt crura, quia milites illum mortuum inuenerunt) sequitur Latronem non fuisse primum, qui beatitudinem assequeretur. Verum est tamen ipsi primum omnium factam fuisse peculiarem promissionem, & datam certam spem assequendi statim post obitum beatitudinem, quod nulli antea concessum fuerat.

8 An autẽ Latro ille statim ascẽderit in cęlum.

Respondeo, statim fuisse beatum, vt probatum est; non tamen statim ascendisse locum illum specialem, in quo Sancti beatitudine frui solent, vt constabit ex dicendis de beatitudine. Ratio est, quia licet animæ illæ, quæ post Christi mortem nihil purgandum habebant, statim post Christi mortem effectæ fuerint beatæ, vt nunc suppono ex infra dicendis pun. 18. propositione 4. tamen cælum nõ conscenderunt, nisi post quadraginta dies à morte Christi, *Dum Christus ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem*. Ephes. 4.

Obijcies, illa Christi verba, *Hodie mecum eris in Paradiso*, intelligenda sunt, vel de Paradiso terrestri, vel de cęlesti; sed non possunt intelligi de paradiso terrestri. Tũ quia Christus

stus Latroni promisit, quod petebat; latro autem non petebat Paradisum terrestrem. Tum quia Christus eo die futurus non erat in Paradiso terrestri. Tū quia multi Paradisum terrestrem nunc temporis putant non extare. Ergo intelligenda sunt de Paradiso cęlesti, licet Euthimius c. 81. in Lucam intellexerit de Paradiso terrestri.

Respondeo, non intelligi formaliter de paradiso Cęlesti, seu de Cęlo Empyreo; sed generatim de loco gloriæ, ac beatitudinis, in quo Beati perfruuntur Deo, vbicunque Deus sit; siue de regno Christi, quod Latro expetiuerat. Ita S. August. Epist. 57. ad Dardanum, & alij, quos citat, & sequitur Suarez loco citato, Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 3. dub. 3. num. 79. ad finem.

Punctum XII.

An Christus testamentum in Cruce, aut alia occasione condiderit.

1 *Testamentum à Christo conditum fuit in vltima Cęna.*
2 *Testamentum factum non fuit à Christo vt priuato homine.*

NOtandum est Christum dupliciter considerari posse. Primò, vt caput Ecclesiæ. Secundò, vt priuatum hominem. In hoc puncto prius agam, an Christus vt caput Ecclesiæ testamentum instituerit, deinde vt priuatus homo.

PRIMA PROPOSITIO.

CHristus vt caput Ecclesiæ, non condidit propriè testamentum in Cruce, sed illud præcipuè condidit in vltima cęna.

1 Quod illud præcipuè condiderit in vltima cæna, probatur, quia testamentum nihil est aliud quam vltima voluntas, qua testator disponit, & relinquit alicui sua bona; sed Christus in vltima cęna id fecit; ibi enim reliquit Ecclesiæ corpus, & sanguinem, atque se ipsum totum, in quo omne bonum continetur, ibiq; præcipua nouæ legis præcepta tradidit, nimirum præceptum sacrificij; *Mandatum nouum do vobis, hoc facite in meam commemorationem*, Matt. 26. præterea præceptum charitatis, *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicē sicut dilexi vos*. Ergo tunc præcipuè condidit testamentum.

Dixi, præcipuè in vltima cęna, nā aliqua ad testamenti integritatem pertinētia alijs temporibus instituit; cum enim testamentum nouum multa contineat, potuit paulatim, & successiuè perfici quo ad varia præcepta, & sacramenta, etiā post Christi mortem, cum ipse statim ad vitā rediturus esset, & omnia absoluturus, antequam cælum conscenderet.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CHristus, vt priuatus homo, propriè testamentum non fecit. Ratio est, quia non habebat bona temporalia, de quibus disponeret.

Obijcies, Christus in Cruce existens

stens ea omnia fecisse videtur, quæ in testamentis fieri consueuerunt; testator enim primo animam suam offert Deo, quam etiam Christus obtulit, *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*. Secundò, iniurias ab inimicis acceptas remittit, quod etiam Christus fecit, *Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt*. Tertiò, prouidet, & consulit filijs, & parentibus: Christus autem inter Matrē, & Discipulum *Diuisit pietatis officia*, inquit S. Ambrosius Epist. 81. ad finem. Quartò, hæreditatem promittit, quā etiam Christus latroni, & omnibus in ipsum credētibus promisit. Quintò, testamentum coram testibus facere consueuit; Christus autem id fecit publicè coram populo, in loco alto, voce publica, testibus Beatissima Virgine, Ioanne Euangelista, Magdalena, & alijs. Sextò, dū nouū testamentū conditur, abrogatur vetus, si quod antea factū fuerat; Christus autem in cruce abrogauit vetus; dicēdo *consumatum est*, indicauit prophetias, & prædictiones completas esse, consequenter antiquum testamentum esse ablatum, & nouum institutum.

Respondeo, Christum in Cruce seruasse quidem quandam testamenti formam, sed propriè loquendo nō cōdidisse testamentū, vt patet ex ratione in secunda propositione allata. Idemque docet Suarez d. 37. sect. 4.

Punctum XIII.

De morte, quam Christus in Cruce subijt.

IN hoc puncto primo loco explicabo, an necessarium, vel conueniens fuerit Christum mori, præsertim morte Crucis. Secūdò, quenam, & qualis vnio per mortem dissoluta sit. Tertiò, quo anno, mense, die, & hora Christus mortuus fuerit.

Paragraphus Primus.

An necessarium, vel conueniens fuerit Christum mori.

1 *Mors Christi non fuit absolutè necessaria.*
2 *Christum conueniens fuit mori pro redemptione generis humani.*
3 *Mors Crucis valdè conueniens fuit Christo.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 NOn fuit absolutè necessariū, vt Christus moreretur; fuit tamen valdè conueniens. Quod non fuerit absolutè necessariū, probatur primò, quia Christus alia ratione saluare poterat genus humanū, quā per Incarnationem, & Mortem, vt probatum est disp. 2. quæst. 1. pun. 3. Secundò, quia singulæ actiones Christi erant infiniti valoris, & dignitatis. Tertiò, quia Christus per mortem in facto esse non meruit, nec satisfecit; homo .n. desinit per instans extrinsecum, in quo verum est dicere, nunc non est homo, immediatè antefuit; dum autem quis nō est homo in hac mortali vita degens, non meretur, nec satisfacit, vt superius ostensum est, & clarius constabit ex dicendis de merito in tractatu de gratia.

Dixi,

Dixi, absolutè necessarium, nam si loquamur de necessitate non absoluta, nec simpliciter, sed ex suppositione diuinæ ordinationis, & conuentionis inter Deum, & Christum hominem factæ, sentio mortem Christi fuisse necessariam; nam Deus decreuerat non acceptare opera Christi in redemptionem generis humani, nisi sub cōditione mortis Christi, vt probatū fuit d. 2. q. 12. pun. 2. n. 5.

2 Quod vero valdè conueniens fuerit, vt Christus mortem subijret pro redimēdo genere humano, probatur primò, quia is, qui pro alio satisfacere intendit, non potest conuenientem satisfactionē exhibere, nisi pœnam illam luat, pro qua satisfacere intendit; sed totum genus humanum obnoxium erat morti ob peccatum Adæ, Genes. 2. Ergò conueniēs fuit, vt Christus mortem subiret ad luendam pœnam humano generi debitam. Secundò, quia Christus moriendo ostendit se esse verum hominem, nam si Christus statim euanuisset, & mortem euitasset, comparatus fuisset phantasmati. Tertiò, quia mortem subeundo eripuit nos à timore mortis. Quartò, quia moriendo propter peccatum, seu ad delendum peccatum dedit nobis exēplum subeundi mortem potius, quā delinquendi. Quintò, quia moriēdo, & resurgendo indicauit mortem vitari non posse, sed spem superesse resurgendi, & ad cęlestē patriā aduolendi. Vide S. Thomam 3. p. q. 50. art. 1. & Commentatores ibidem.

Obijcies, maior est defectus mortis, quam morbi; sed non fuit conueniens Christum subijci morbo. Ergo neq; conueniēs fuit subijci morti.

Respondeo, defectum mortis maiorem esse, quam defectum morbi, dum mors prouenit à causa intrinseca, & naturali; mors autem Christi non prouenit à causa intrinseca, sed ab extrinseca, & violenta, cui Christus voluntariè se subiecit; vt benè S. Thomas loco citato ad 2.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Valdè conueniens fuit, vt Christus mortē Crucis pateretur. Hæc propositio probari potest rationibus allatis à S. Thoma q. 46. art. 4. quarum singulæ probant fuisse conueniens aliquid, quod in eo mortis genere reperitur; omnes autem simul sumptę ritè concludunt illud mortis genus aptissimum fuisse ad nostrum exemplum, & ad reparationem generis humani; prima ergo ratio est, vt exemplū nobis præberetur ad non reformidandum vllum mortis genus, quamuis acerbū; nam mors Crucis inter alia mortis genera formidabilior est. Secundò, vt satisfactio responderet peccato; sicut enim homo peccauit esu ligni vetiti, ita par fuit, vt Christus sineret se ligno affigi, & sic quodammodo restitueret, quod Adam abstulerat, iuxta illud Psal. 64. *Quæ non rapui, tunc exoluebam*. Tertiò, vt corpore sublatus aerem mundaret corpore, & terram sanctificaret sanguine, iuxta illud Ioann. *Oportet exaltari filiū hominis*. Quartò, vt à terra sublatus viā nobis ad cęlū pararet, & affectus nostros à terra auocaret, & ad se traheret, iuxta illud Io. 12. *Ego si exaltatus fuerò à terra, omnia trahā ad me ipsū*. Quintò, vt diuersarum virtutum exemplum nobis exhiberetur; nam latitu-

latitudo Crucis significat pia opera, ad quæ manus extenduntur; longitudo designat longanimitatem, & perseuerantiam bonorum operum; altitudo expectationem superiorũ; profunditas ligni, quod in terra figitur, significat profunditatẽ gratuitæ gratiæ. Sextò, quia hoc genus mortis respondet multis figuris, nam arca lignea de diluuio aquarum humanum genus liberauit, virga Moysis mare diuisit, & Pharaone demerso populum Dei redemit; lignum Moysis in amaram aquam dimissum, amaritudinẽ abstulit. Septimò, Christus voluit tam ignominiosum mortis genus pati, tum vt copiosior redemptio appareret, tum vt magis eluceret charitas Christi erga nos, & obedientia erga Patrem, tum vt hinc aliquod sumeretur argumentũ pœnæ de peccatis à Deo sumẽdę. Eadem de causa S. Thomas ostendit, Christum voluisse crucifigi in die Paschatis, in Vrbe celeberrima, corã magno hominum cętu, inter Latrones, in loco infami, qui erat communis decollatorum, & damnatorum locus, vt supra ostensum est. Vide S. Thomam 3. par. quæst. 46. art. 9. 10. & 11.

Paragraphus Secundus.

Quænam, & qualis vnio per mortem dissoluta sit.

1 Vnio corporis cum anima dissoluta fuit per Christi mortem.

2 Separata anima à corpore Christi, non fuit producta noua forma substantialis.

VNICA PROPOSITIO.

1 Per mortem Christi dissoluta fuit vnio corporis cũ anima. Ratio est quia mors essentialiter cõsistit in separatione animę à corpore; sed de fide est Christum verè mortuum fuisse. Ergo per mortem Christi dissoluta fuit vnio corporis cum anima.

Hinc sequitur primò, dici nõ posse Christum in triduo mortis hominem fuisse; nam homo desinit per separationem animæ à corpore, vt benè S. Thomas 3. par. q. 50. art. 4.

Secundò, sequitur in triduo mortis, secundum proprietatem verborum, dici non posse fuisse Christum, aut Iesum, seu hunc hominem. Ratio est, quia Christus significat suppositum subsistens in natura diuina, & humana, & Iesus significat suppositum subsistens in natura humana; suppositum autem Christi nõ potuit in triduo mortis dici subsistere in natura humana, cum natura humana constet anima, & corpore vnitis; per mortem autem sublata fuerat vnio animæ ad corpus. Ita Durandus in 3. disp. 16. quæst. 2.

Dices, Christus dicitur fuisse in sepulchro, & descendisse ad Inferos. Ergo in triduo mortis erat Christus, alioquin hæc de Christo dici non possent. Respondeo hæc de Christo dici non posse, si strictam verborum proprietatem inspiciamus; nihilominus spectato communi loquendi vsu, quo per synedochen pars pro toto accipitur; Christus dicitur iacuisse in sepulchro ratione corporis, & descendisse ad Inferos ratione ani-

mæ; communi enim loquendi vsu receptum est in hac materia, vt accipiatur pars pro toto, & animæ, quãuis separatæ, tribuatur nomen suppositi. Ob id dicimus S. Petrum esse in Cœlo, & Iudam, atque Epulonem in Inferno.

Tertiò, sequitur per mortẽ Christi necessariam non fuisse nouã vnionem animæ ad Verbum, aut corporis ad Verbum, quia per mortem Christi dissoluta fuit vnio corporis, & animæ inter se; non autem vnio corporis ad Verbum, aut animæ ad Verbum, vt patet ex dictis in secunda disputatione. Præsertim cum Verbum prius vnitum sit animæ, & corpori, quã anima, & corpus inter se.

2 Sed modò difficultas est, Vtrũ facta separatione animæ à corpore, producta fuerit noua forma informans corpus.

Respondeo, in hac re varias esse Doctorum sententias, quæ in physicis examinari solent.

Prima est S. Thomæ 3. par. q. 50. art. 5. quam sequuntur Suarez 3. p. tom. 2. disp. 38. col. 3. & multi Doctores Societatis Iesu, alijque Discipuli S. Thomæ, asserentes separata anima à corpore, introduci nouam formam cadaueris, alioquin materia remaneret sine forma.

Secunda sententia, quæ mihi valdè probabilis videtur, est Scoti in 4. disp. 1. quæst. 3. Durandi in 3. d. 21. quæst. 2. Tanneri tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 2. num. 34. & aliorum asserentium non introduci nouam formam substantialem, sed remanere formas partiales, quam singula animalis membra habere solent. Ratio est primò, quia istæ formæ partiales negari non possunt, cum sensu pateant. Secundò, quia alioquin sequitur non fuisse idem numero corpus Christi mortuum, quod erat viuum; consequenter non idem numero corpus fuisse vnitum Verbo ante mortẽ, & post mortem. Tertiò, quia sequeretur in triduo mortis veram fuisse hanc propositionem, Deus est cadauer; nam per communicationẽ idiomatum attributa, quæ conueniunt vni parti componenti, prædicari possunt de altera, vt patet ex supradictis disp. 2. quæst. 6. de communicatione Idiomatum. Quartò, quia sequeretur in morte Christi formam cadaueris vnitam fuisse noua vnione cum persona Verbi, aut compositum cadaueris habuisse nouam subsistentiam distinctam à subsistẽtia diuina, quod est contra communem Doctorum, & Patrum sententiam, asserentium animam, & corpus Christi post mortem substitisse solum subsistentia Verbi, quia *Quod Deus assumpsit, nunquam dimisit.* Denique sequeretur Christum resurgendo dimisisse vnionem formæ cadaueris ad Verbum.

Paragraphus Tertius.

Quo anno, mense, die, & hora Christus mortuus sit.

1 *Christus mortuus fuit expleto anno trigesimo tertio.*

2 *Christus mortuus fuit Luna decima quinta primi mensis.*

3 *Iudæi duplicem solemnitatem celebrabant, Pascatis scilicet, & Azymorum.*

4 *Christus mortuus fuisse videtur die 25. mensis Martij.*

5 *Chri-*

5 *Christus mortuus fuit die Veneris.*
6 *Christus mortuus fuit hora diei nona.*
7 *Christus quomodo dicatur mortuus hora tertia.*

VNICA PROPOSITIO.

Christus crucifixus, & mortuus fuit anno ætatis suæ trigesimo tertio expleto, Luna decima quinta primi mẽsis, idest Martij, feria sexta, seu die Veneris, quæ iuxta computationem nostrorum mensium contigit die 25. Martij, hora diei nona.

1 Hęc propositio plures habet partes. Prima est, Christũ mortuũ fuisse anno trigesimo tertio expleto, seu inchoato anno trigesimo quarto. Ratio est, tum quia Christus anno trigesimo baptizatus fuit, post annum prædicare incæpit, & tribus annis cum aliquot mensibus prædicauit; si autem omnes isti anni coniungantur, triginta tres anni completi efficientur. Tum quia Christus baptizatus fuit anno decimo quinto Imperij Tiberij, vt communiter concedunt Doctores, & mortuus fuit anno decimo nono eiusdem Imperij; cum autem baptizatus sit anno trigesimo, & post Baptismum elapsi fuerint tres anni completi à decimo quinto anno Tiberij ad decimum nonum eiusdem, sequitur Christum vixisse triginta tres annos completos, & mortuum fuisse anno trigesimo quarto inchoato, seu trigesimo tertio completo. Ita Onufrius in fastis, Bellarminus in sua Cronologia, Hyeronimus, Chrisostomus, & Nicetus apud Baronium anno Christi 34. Baradius, Salmer. Tornielius, & alij apud Salian. to. 6. anno Christi 34. Marian. Scot. & alij apud Azor. 2. p. lib. 1. cap. 7. quæsito 5. & apud Tanner. tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 2. num. 48. Beda, Marianus, Scotus, & alij apud Suarez 3. p. tom. 2. d. 40. sect. 1. col. 3. vers. sexta, & apud Valẽtiam tom. 4. disp. 2. quæst. 3. pun. 1. col. 6. Flauius Lucius Dexter in Chronico anno 34. & Franciscus Biuarius ibidem Commentario 1.

Hinc sequitur falsas esse, aut saltem reijciendas eorum sententias, quorum aliqui affirmarunt Christũ ad quinquagesimum ferè annum peruenisse, regnante Claudio, non vero Tiberio. Ita Ireneus lib. 2. c. 39. Alij affirmant Christum mortuũ fuisse anno ætatis suæ trigesimo, anno decimo quinto Tiberij. Ita Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromat. Lactantius lib. 4. de vera sapientia cap. 10. & Tertullianus lib. contra Iudæos cap. 8. Alij anno trigesimo primo. Ita Seuerus Sulpitius lib. 2. hystoriæ sacræ. Alij anno trigesimo tertio inchoato.

2 Secunda pars est, Christum mortuum fuisse luna decima quinta primi mensis, eo scilicet mense Lunari, in quo celebrabatur Pascha, & erat primus dies Azymorũ; vt hoc intelligatur.

3 Obseruandum est, duas solemnitates præceptas fuisse Iudęis, quarũ altera vocabatur Phasè, seu Pascha. Altera erat festum Azymorum, quæ eodem die incipiebat, & ob id vna pro altera aliquando accipitur; Re tamen ipsa sunt diuersæ. Primò, quia festum Paschæ celebrabatur vno tantum die, qui incipiebat Luna decima quarta primi mensis (qui vocabatur Nisan, & respondebat

partim Menſi noſtro Martij, partim Aprili) ad Veſperam, quo tempore imolandus, & comedendus erat agnus paſchalis. Feſtum verò Azymorum celebrabatur ſepem diebus integris, quorum initium ſumebatur ab eadem veſpera decimæ quartæ lunæ vſque ad vigeſimam primam eiuſdem menſis; ipſa tamen ſolemnitas Azymorū propriè pertinebat ad decimam quintam lunam primi menſis, vt conſtat ex Leuit. 23. ibi, *Menſe primo quarta decima die menſis ad Veſperam Phaſe Domini eſt, & quinta decima menſis huius ſolemnitas Azymorum Domini eſt*; qua ſolemnitatis die vacabatur ab operibus ſeruilibus, à quibus non abſtinebatur decima quarta luna. Secundò, quia Paſcha ſolum Hieroſolimis, ſeu in loco ad hoc ſpecialiter electo celebrabatur; Azyma verò edenda erant in omnibus finibus Iudeæ, ita vt ſi quis veſci vellet pane, veſceretur pane azymo, & abſtineret à fermentato, Deuteronom. 18. *Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis ſeptem diebus*. Chriſtus igitur luna decima quarta exeunte ad Veſperam iuxta præſcriptum legis agnum paſchalem edit, & die ſequenti, in quam incidit ſolemnitas Paſchalis, ſeu Azymorum, mortuus fuit, vt patet ex omnibus Euangeliſtis, Mattheo 26. Marco 14. Luca 22. Ioanne 13. Vide Suarez diſp. 40. ſect. 2. & ſeqq. vbi de hac re optimè agit, Valentiam tomo 4. diſput. 2. quæſtione 3. puncto 1. col. 6. & 7. Azorium 2. par. lib. 1. cap. 6. quæſito 1. & 2.

4 Tertia pars eſt, Chriſtum mortuum fuiſſe luna decima quinta, quę iuxta computationem noſtrorum menſium contigiſſe videtur die vigeſima quinta menſis Martij; traditum enim eſt à maioribus Chriſtum paſſum fuiſſe ea die, qua conceptus fuit; Chriſtus autem conceptus fuit die 25. Martij, vt in præcedentibus oſtenſum eſt. Ita S. Auguſtinus lib. 4. de Trinitate cap. 5. S. Thomas in Ioannem cap. 2. Baronius in Martyrologio die 25. Martij, Beda lib. de ratione temporum cap. 28. & 45. & alij apud Suarez 3. par. tom. 2. d. 5. ſub finem, & apud Tannerum tom. 4. diſp. 2. quęſt. 3. dub. 2. num. 54. quamquam Suarez putat hanc rem incertam eſſe, quia multi Doctores oppoſitum ſentiunt; aliqui enim putant mortem Chriſti contigiſſe menſe Aprilis die 2. aut 3., alij die 16. Alij menſe quidem Martio ſed die die 23., alij die 26. Vide præcitatos Doctores.

5 Quarta pars propoſitionis eſt, Chriſtum mortuum fuiſſe die Veneris. Ratio eſt, tum quia ita habet communis traditio Eccleſię, quæ ob id illum diem ſpecialiter colit, & veneratur. Tum quia ſic apertè colligitur ex ſcriptura Ioannis 19. vbi dicitur, Chriſtum poſt mortem ſepultum, *Ne die Sabbati corpora in cruce remanerent; magnus enim erat dies ille Sabbati*, vtpotè incidens in primum, & ſolemnem diē Azymorum. Idem colligitur ex Matt. 27. & Marci 15. vbi habetur Chriſtum mortuum fuiſſe in die Paraſceues, qui erat ante Sabbatum; & Lucæ 23. dicitur, *Et dies erat Paraſceues, & Sabbatum illuceſcebat*, quia ſcilicet ſolemnitas Sabbati incipiebat in Veſperis diei præcedentis.

Ita

Ita Origenes lib. 10. in Leuiticum, S. Augustinus lib. 4. de Trinitate c. 5. Ignatius, Clemens Alexandrinus, & alij apud Suarez d. 40. sect. 5. col. 1. quibus adde Valentiam tom. 4. d. 2. quæst. 3. pun. 1. col. 9. vbi etiam obseruat diem illum, in quo Christus crucifixus fuit, vocatum fuisse Parasceuen Paschæ, idest præparationem Paschæ, non quia esset præparatio Paschæ, quo ad primum, vel secundum diem illius festi Paschalis, sed quo ad tertium, qui eo anno fuit Sabbatum, quod duplici titulo erat valdè solemne, & quia Sabbatum, & quia simul Paschale. Ob id appellatur quasi antonomasticè Pascha, Marci cap. 15.

6 Quinta pars est, Christum mortuum fuisse hora diei nona; crucifixus enim fuit circa horam sextam, & circa horam nonam mortuus est, vt apertè constat ex Lucæ 23. *Erat autẽ ferè hora sexta, & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram vsque in horam nonã, & clamans voce magna Iesus ait, Pater in manus tuas commendo spiritum meũ, & hæc dicens expirauit.* Idem habetur Marci 15. vers. 33. & 37. & Ioannis 19. vers. 14. Idem etiam expressè docet Ignatius Epist. ad Trallianos, asserens Christum hora tertia sentẽtiam à Pilato accepisse, sexta crucifixum esse, nona expirasse, ante solis occasum sepultum esse.

7 Obijcies, Marci 15. vers. 25. dicitur, *Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum*, & in hymno horæ tertiæ iuxta ritum Ambrosianum dicitur, *Iam surgit hora tertia, qua Christus ascendit Crucem*. Ergo Christus crucifixus fuit hora tertia, & mortuus est hora sexta, cum in Cruce perstiterit solum spatio trium horarum.

Respondent nonnulli, textũ Marci mendosum esse, & incuria Scriptoris positum fuisse, tertia, pro sexta. Sed hæc responsio mihi non probatur, quia idem habetur in omnibus Codicibus tam Græcis, quam Latinis, nullaque in ipsis diuersitas reperitur. Quamobrem ego respondeo, Christum crucifixum fuisse hora ferè sexta; dicitur vero crucifixus hora tertia, vel quia Iudæi ea hora clamarunt Christum crucifigi; Iudæi n. quantum fuit ex parte sua tunc temporis Christum crucifixerunt, vt benè S. Thomas 3. par. quæst. 46. art. 9. ad 2. & alij, quibus Ego adhæsi in Tract. de Horis Canonicis, vel quia dies in quatuor partes æquales, sicut nox in quatuor vigilias, diuidebatur, quarum prima ab ortu solis vsq; ad tertiũ vocabatur prima, desũpta denominatione à prima hora, non à fine horæ; à tertia verò vsque ad sextam vocabatur tertia; à sexta vsque ad nonam vocabatur sexta; à nona vsq; ad occasum solis vocabatur nona, in qua comprehendebatur etiam Vespera; cum ergo Christus mortuus sit circa meridiem, vt inconfesso est apud omnes, qua hora tertia perficiebatur, & hora sexta inchoabatur, mirum nõ est affirmari à Marco, Christum crucifixum fuisse hora tertia; ab alijs verò hora sexta, seu hora ferè sexta. Ita Iansenius in concordia cap. 143. Barradius, Tornielius, & alij, quos citat, & sequitur Salianus tom. 6. anno Christi 34. n. 51. Marcellus Francolinus de Horis Canonicis cap. 21. & seqq. eamquè probabilem putant Suar. 3. p. tom. 2. disp.

disp. 40. sect. 6. col. 8. & Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 3. dub. 2. n. 59. nec dissentiunt Toletus in c. 19. Ioannis, & Valentia tom. 4. disp. 2, quæst. 3. pun. 1. sub finem vers. nec rursus.

Punctum XIIII.

De magnitudine dolorum Christi.

1 *Dolores Christi extensiuè fuerunt maximi.*
2 *Dolores Christi intensiuè maximi fuerunt.*
3 *Dolor immediatè recipitur in ea potentia cuius est actus.*
4 *Dolor Christi non fuit æqualis dolori existentium in Purgatorio, vel in Inferno.*

Magnitudo dolorū Christi dupliciter spectari potest. Primò, intensiuè. Secundò, extensiuè. Magnitudo extensiua desumitur ex varijs cruciatibus, quos Christus passus est; magnitudo intensiua desumitur ex grauitate cuiuslibet cruciatus, quem Christus pertulit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Magnitudo dolorum Christi extensiuè fuit maxima, & singularis. Probatur ratione S. Thomæ 3. par. quæst. 46. art. 5. quia Christus passus est omnem passionē, quæ ab extrinseco inferri potest. Nā vel passio consideratur ex parte hominum, à quibus infertur; vel ex parte eorum, in quibus homo aliquid patitur; vel ex parte singulorū membrorum, & partium corporis.

Si passio consideretur ex parte eorum, à quibus infertur, passio Christi fuit maxima; Christus enim passus est aliquid à Gentilibus, & à Iudęis, à masculis, & à fœminis, (vt patet in Ancillis accusantibus Petrum) passus est à Principibus, & ministris, & à popularibus, iuxta illud Psal. 2. *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania, astiterunt Reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christū eius*; passus est etiam à familiaribus, & notis, vt à Iuda ipsum prodente, & à Petro ipsum negante.

Si passio consideretur ex parte eorum, in quibus homo potest aliquid pati, passio Christi fuit maxima; nā Christus passus est in suis amicis eū deserentibus, in fama per blasphemias contra eum prolatas, in honore, & gloria per irrisiones ei illatas; in rebus, cum etiam vestibus spoliatus fuerit, in anima per tristitiam, tędium, & timorem, in corpore per vulnera, & flagella, quorum dolor per redundantiam diffusus est in omnes corporis partes.

Si consideretur ex parte singulorum membrorū, & sensuum, passio Christi fuit maxima; Christus enim passus est in capite coronam pungētium spinarum, in manibus, & pedibus fixionem clauorum, in facie alapas, & sputa, & in toto corpore flagella; secundum tactū passus est flagella, & clauos; secundum gustum potatus fuit felle, & aceto; secundū olfactum suspensus fuit in loco fœtido cadauerum mortuorum; secundum auditum lacessitus fuit vocibus blasphemantium, & irridentium; secundum visum vidit Matrem, & Di-

scipulum, quem diligebat, flentes: hæc S. Thomas loco citato ferè ad verbum.

Cur autem Christus voluerit tot passionum genera perferre, hæc ratio assignari potest, vt omnes illas passiones deificaret, & hominibus expetendas, & sine timore sustinendas redderet, iuxta illud, *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam verò occidere non possunt*. Ita Caiet. 3. par. quæst. 46. Suarez 3. p. tom. 2. d. 33. sect. 1. ad finem, & alij.

Obijcies primò, Christus nõ fuit combustus igne, aut mersus aqua. Ergo passio Christi nõ fuit maxima.

Respondeo negando consequentiam; quamuis enim Christus passus nõ fuerit quamlibet speciem passionum, præsertim cum nonnullæ passionum species sibi contrariæ sint, vt combustio in igne, & submersio in aqua; nihilominus passus est omne genus passionum, quia scilicet passus est in omni bono humano, in omni exteriori parte corporis, ab omnibus personis, vt patet ex ratione facta à partium enumeratione.

Obijcies secundò, Christus nullũ passus fuit morbum. Ergo ipsius passio non videtur maxima.

Respondeo negando consequentiam; quamuis enim passus non fuerit morbum prouenientem à causa intrinseca, vt superius ostensum est, passus tamẽ fuit maximos cruciatus sibi ab extrinseco illatos.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAgnitudo dolorum Christi intensiua maxima fuit. Probatur primò, quia Trenor. 1. in persona Christi dicitur, *O vos omnes, qui transitis per viam, attẽdite, & videte, si est dolor similis sicut dolor meus*; Secundò, quia vel loquimur de dolore, exteriori, vel de interiori.

Si loquimur de dolore exteriori, passio Christi maxima fuit. Primò, ob generalitatem passionis, de qua dictum est in prima propositione. Secundò, ob genus passionis, quia mors cõfixorum in Cruce est acerbissima; configuntur enim in manibus, & pedibus, quæ sunt partes neruis abundantes, & maximè sensibiles, & ipsum pondus corporis in Cruce pendentis dolorem ingiter auget, cui accedit diuturnitas doloris, quia confixi Cruci non statim moriuntur, sicut qui gladio interficiuntur. Tertiò, ob conditionem subiecti patientis, nam quo quis est melioris, & perfectioris complexionis, eo magis dolore afficitur, dum ei læsio infertur; in eo enim magis viget sensus, tactus, & ex perceptione læsionis sequitur dolor; corpus autem Christi fuit optimę complexionis, vt potè formatum miraculosè operatione Spiritus Sancti, sicut & alia, quę per miracula facta sunt, fuerunt alijs potiora, vt fuit vinum miraculosè factum.

Si loquimur de dolore interiori, qui prouenit ex apprehensione mali, passio Christi fuit maxima. Primò, ob causam doloris, quæ fuerunt tum omnia peccata humani generis, pro quibus satisfacere debebat patiendo, tum casus Iudęorum, & aliorum in eius morte delinquentium, ac præsertim Discipulorũ, qui in eius morte scandalum passi sunt, tum amissio vitæ, seu mors, à qua natura humana abhorret, cum sit omnium terri-

bilium terribilissimum. Secũdò, ob puritatem doloris non habentis admixtum quicquam lætitiæ; nam in alijs patientibus minuitur dolor, & tristitia ex consideratione aliqua rationis, per quam capi potest aliqua delectatio redundãs etiam in partẽ inferiorem; hoc autem in Christo non contigit, quia vnicuique potentiæ permissum est agere quod est sibi proprium, vt ex Damasceno lib. 3. fidei cap. 15. docet S. Thomas 3. p. quæst. 46. art. 6. ex quo hæc ferè ad verbum desumpsi. Tertiò, quia tota anima passa fuit dolorem, iuxta illud Psal. 47. *Repleta est malis anima mea*; dicitur autem tota anima passa dolorẽ, quatenus potentiæ animæ capaces doloris illum passę sunt; totũ .n. dicitur respectu partiũ partes autem animæ dicuntur potentiæ eiusdem.

3 An autem dolor immediatè recipiatur in potentijs, vel in essentia animæ.

Respondeo, immediatè recipi in potentia, cuius est actus vitalis, & immanens. Quamquam etiam anima dicitur pati, & sentire dolorem, quia est principale principium doloris. Vide S. Thomam 3. par. q. 46. art. 7. & Suarez ibid. in commentar. eiusdem articuli.

4 Sed modò Dubium est, Vtrum dolor Christi tantus fuerit, vt æquari possit dolori, quem patitur anima in Purgatorio, vel in Inferno existens.

Respondeo negatiuè cum S. Thoma loco citato art. 6. ad 3. & alijs. Ratio est, quia dolor animæ separatę pertinet ad statum futuræ damnationis, quę superat omne malũ huius vitæ, sicut gloria Sanctorum superat omne bonum præsentis vitæ. Vide S. Thomam loco citato, & Suarez d. 33. sect. 2. col. 2. vers. 2. & col. 7. vers. secundo colligitur.

Ex quo licet inferre, Christum passum non fuisse pœnas damnatorũ & dolores inferni, præsertim cum hi repugnẽt statui beatitudinis, in quo Christus ab initio conceptionis semper fuit. Quomodo autem in Christo potuerit simul esse dolor, & beatitudo, ostensum est supra disp. 2. q. 10. pun. 5. num. 3.

Obijcies primò, Christus cõquerens, & desperans exclamat se derelictum fuisse à Deo, Matth. 27. *Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti?* hoc autem est proprium damnatorum.

Respondeo, Christum dici derelictum à Patre, quia permissum fuit ipsum subire dolores, à quibus Pater eum eripere poterat; sed eos permisit ad nostram redemptionem, illamque vocem, ac clamorem nobis innotescere voluit, vt acerbitas dolorum Christi nobis nota, & perspecta esset. An autem Christus præfatis verbis actum desperationis exercuerit, constat ex dictis disp. 2. q. 10. pun. 2. non exercuisse, vt ibidem docui cum Becano, & alijs.

Obijcies secundò, Psal. 17. in persona Christi dicitur, *Dolores Inferni circundederunt me*; & Actor. 2. *Quem Deus suscitauit solutis doloribus Inferni, iuxta quod impossibile erat illum teneri ab eo.* Si ergo Christus circundatus fuit inferni doloribus, à quibus postea solutus fuit, sequitur Christum illis detentum fuisse.

Respondeo, nomine dolorum Inferni non intelligi dolores damnatorum, vel existentium in Purgatorio; sed intelligi dolores mortiferos tra-

hen-

fientes hominem ad Infernum, idest ad inferiorem locum mortuis deputatū, à quibus Christus solutus fuit, quia resurgendum ei erat. Vide Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 3. num. 13. & 14. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 43. sect. 1. sub finem, & Valentiam tom. 4. d. 2. q. 4. pun. 2. col. 7. vbi has, & alias obiectiones affert.

Punctum XV.

De prodigijs, seu miraculis, quæ in Christi morte contigerunt.

1 *Sol defecit in Christi morte.*
2 *Tenebræ factæ sunt in toto Orbe moriente Christo.*
3 *Solis defectio, seu obumbratio quomodo contigerit in Christi morte.*
4 *Velum templi scissum est post Christi mortem.*
5 *Veli scissio, quid significet.*
6 *Terræmotus factus est post Christi mortem.*
7 *Terræmotus post Christi mortē, quibus in locis contigerit.*
8 *Terræmotus quæ de causa à Deo permissus fuerit.*
9 *Scissio petrarum post Christi mortē facta fuit.*
10 *Petras scindi, cur Deus voluerit.*
11 *Sepulchrorū patefactio secuta fuit post Christi mortem.*

Qvinque saltē miracula, seu prodigia in Christi morte contigerunt. Primum est defectio Solis, seu inductio tenebrarum super vniuersam terram. Secundū est scissio veli templi. Tertium est terræmotus. Quartum, diruptio, & diuisio petrarum. Quintum est patefactio sepulchrorum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN Christi morte Sol defecit, & tenebræ factæ sunt super vniuersam terram, Lucæ 23. *Erat autem hora ferè sexta, & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram vsque in horam nonam, & obscuratus est Sol.* idem asseritur ab alijs Euangelistis, Matth. 27. & Marco 15.

2 Sed modò dubium est. Primò, vtrum Sol adeò defecerit, vt tenebræ factæ fuerint in toto Orbe.

Respondeo, tenebras factas fuisse in toto Orbe, saltem in Orbe cognito, & habitabili. Ratio est, tum quia Mattheus dicit, *Super vniuersā terram*, Marcus, *Per totam terram*, Lucas, *In vniuersam terram*. Ergo tenebræ factæ sunt in toto Orbe; verba .n. scripturæ intelligenda sunt prout sonant, nisi aliud obstet. Tum quia hæc est communis Patrum sentētia, Euthimij, Theophilati, Origenis, Augustini, Hyeronimi, Dionisij Areopagitæ, & aliorum apud Suarez 3. par. tom. 2. disp. 39. sect. 1. Baronium anno 34. Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 2. num. 39. contra Origenem tract. 25. in Mattheum, Maldonatū cap. 27. in Matth. & alios arbitrantes nomine vniuersæ terræ intelligi solum Iudæam.

3 Secundò dubium est, quando, & quomodo præfatus solis defectus acciderit.

Respondeo, accidisse in plenilunio per Eclipsim, idest per interpositionem Lunæ ad Solem; Luna enim magna celeritate retroacta ab Oriēte versus Occidentem, seq; Soli obijciens, tenebras per tres horas super- vni-

vniuersam terram induxit, Lucæ 23. *Tenebræ factæ sunt in vniuersam terrã vsque ad horam nonam, & obscuratus est Sol*, (vbi notanda est illa dictio, *Et*, quæ vim causalis habet, vt sępius contingit, ita vt sit sensus, tenebræ factæ, quia obscuratus est. Vel dic illa verba, *Et obscuratus est Sol*, poni declaratiuè.) Ita expressè Dyonisius, testis de visu Epist. 7. ad Policarpũ, S. Thomas q. 44. art. 2. & alij communiter.

Obijcies primò, Tenebræ factæ sunt super vniuersam terrã; sed per interpositionem Lunæ nõ possunt tenebræ super vniuersam terrã induci, vt constat ex astrologia. Ergo aliunde assignanda est causa istarum tenebrarum.

Respondeo primò, cum Origene tract. 35. in Matthæum, Tannero to. 4. disp. 2. q. 3. dub. 2. n. 43. præfatã obscuritatem in Iudæa, alijsq; partibus finitimis contigisse per interpositionem Lunæ, vt dictum est; in alijs verò remotioribus Orbis partibus huius nostri Emisphęrij cõtigisse per extraordinariam nubium condensationem. Neque tamen hinc sequitur, quin Stellæ, præcisa illa parte, quæ condensatas nubes respiciebat, conspicerentur; magna enim alioquin erat aeris serenitas ex Phlegonte, & Eusebio in suo Cronico.

Responderi posse videtur secũdò, Lunæ tantam vim miraculosè communicatam fuisse, vt ipsius interpositio totum solem à parte inferiori offuscaret, & obtenebraret; sicut enim Luna per tres horas Solẽ miraculosè obscurauit, (Eclipsis enim naturalis tanto tempore durare non põt) ita etiam fieri potest, vt præfata virtus obscurandi Lunæ communicata fuerit.

Alij verò, vt S. Hyeronymus cap. 27. in Matthæum, Beda lib. 4. in Marcum cap. 15; Suarez 3. par. tom. 2. d. 39. sect. 1. & alij respondent causam, ob quam ea Eclipsi obscurari potuit vniuersus Orbis, hanc fuisse, quia Sol continuit radios, saltem ex parte inferiori, quæ terram respicit, quãuis superiores cęli partes interim illuminaret. Sed hoc mihi non probatur, quia alioquin opus non fuisset tam miraculosã Eclipsi, cum aliunde Sol obscuratus fuisset, quam per interpositionem Lunæ, quod est contra S. Dyonisium, & alios communiter.

Obijcies secundò, nullus Scriptor externus mentionem illius defectionis, Solis, & Eclipsis fecit. Ergo illa Eclipsis, vel non contigit, vel non fuit vniuersalis.

Respõdeo, Phlegontem, & plures alios teste Eusebio apud Frãciscum Biuarium anno 34. comment. 2. mentionem illius fecisse. Sed instar omnium nobis sufficit Dyonisius Areopagita, testis omni exceptione maior, cum testetur de visu, illumq; sequuti sint omnes ferè Theologi. Ratio autem, cur alij Scriptores non meminerint illius Eclipsis, hæc esse potest, quia cum miraculosè cõtigerit, & eius causa ignota ipsis esset, solliciti non fuerunt in obseruanda, & describenda illa Eclipsi.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Statim post Christi mortẽ scissum est velum Templi, vt patet Matth. 27. *Emisit spiritum, Et ecce*, (id est, statim, ac subitò,) *velum templi*

pli scissum est, & Marci 14. *Et velum templi scissum est à summo vsque deorsum.* Ita S. Augustinus lib. 3. de consens. Euang. cap. 9.

Sed modò dubiū est primò, quodnam velum templi scissum fuerit, quamuis enim Iansenius cap. 143. concord. existimet vnum tantū fuisse velum templi; tamē Origen. trac. 45. in Matth. Ioseph lib. 6. de bello Iudaico cap. 6. Hyeronim. Ep. 150. q. 8. & alij assignant duo vela, vnum in intima parte templi, quæ Sancta Sanctorum vocabatur; alterum in exteriore parte templi, diuidens Sancta ab alia parte templi magis externa. Dubium ergo est, quodnam velum scissum fuerit; Cyrillus libro 12. in Ioannem cap. 37. & alij ferè communiter arbitrantur scissum fuisse velum, quod Sancta Sāctorum tegebat; cum enim scissio Templi facta fuerit ad significandum ianuam cœli aperiri, verosimile est scissū fuisse velum illud, quod Sancta Sanctorum occultabat. Origenes verò, & Hyeronimus locis citatis asserunt scissum fuisse velum exterius; quod mihi à fortiori sentiendum videtur, si velum extrinsecum tale erat, vt totum Templum circumdaret, & in circuitu clauderet, vt aliqui Scriptores arbitrati sunt; verosimile enim est illud uocatū fuisse simpliciter, & per anthonomasiam velum Templi.

5 Secundo dubium est, quid significatum fuerit scissione veli.

Respondeo primò, significatam fuisse destitionem legis Iudaicæ. Secūdò, Sacramenta nouæ legis, quæ sub velamine antiquæ legis tegebantur, & morte Christi patefacta fuere. Tertiò, viam Sanctorum, & cęli ianuam apertam fuisse. Alias mysticas huius rei significationes referunt Patres apud Suar. 3. p. to. 2. d. 38. sect. 2.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Post Christi mortem secutum est prodigium terremotus. Hoc enim prędictum fuerat Psal. 17. *Commota est, & contremuit terra, fundamenta eius conturbata sunt, quoniam iratus est eis Deus.*

7 Sed modo dubium est primò, quibus in locis hic terremotus contigerit.

Respondet Origenes tract. 35. in Matth. contigisse solum Ierosolimis, vel ad summum in terra Iudeæ; nam ex Euangelio non colligitur alibi cōtigisse. Eusebius verò anno 18. Tiberij, & alij putant etiam in alijs locis terręmotum factum fuisse, & plurimas ędes corruisse.

8 Secundò dubium est, qua de causa Deus voluerit terræmotum fieri.

Respondeo, factum fuisse ad indicādam Dei indignationem, Psal. 17. *Quoniam iratus est eis.* Secundò, mutationem rerum futurarum. Tertiò, supplicium, quod Iudæis inferendū erat. Vide Suarez loco citato.

QVARTA PROPOSITIO.

9 Post Christi mortem facta est scissio petrarum, *Et petræ scissæ sunt*, Matth. 27. nec solū in Iudæa, verum etiam alibi secutum fuit hoc prodigium scissionis petrarum; diruptus enim fuit mons Aluerniæ in Hetruria, & promontorium Caietæ propè Campanum litus, vt ex traditione

tione incolarum obseruat Baronius in Annalibus anno 34.

10 Sed modò dubium est, cur nã Deus petras scindi voluerit.

Respondeo, id factum fuisse ad significandam Iudæorum duritiam; ipsorum enim corda duriora fuisse videntur ipsis saxis, cum saxa scissa fuerint, corda verò Iudæorum non fracta, non emolita, non commota.

QVINTA PROPOSITIO.

11 Post Christi mortem secuta fuit sepulchrorum patefactio; *Monumenta aperta sunt*, Matth. 27. Sepulchra autem aperta, & patefacta fuerunt ad significandum mortem deuictam fuisse, & immortalem vitam acquirendam. *Quamobrem multa Sanctorum corpora surrexerunt, statimque resurrexerunt, exierunt de sepulchris, venerunt in Sanctam Ciuitatem & apparuerunt multis*, Matt. 27. probabile tamen est illa corpora non surrexisse vsque ad Christi Resurrectionem, vt infra ostendam, etiamsi patefactio sepulchrorum, terræmotus, & scissio petrarum eodem tempore sequuta fuerint, præsertim in sententia eorum, qui asserunt terræmotum fuisse causam scissionis petrarum, & apertionis sepulturarum.

Prædictis prodigijs alia addũtur; nam Christo moriente, omnes homines vbicumque existentes subitò terrore, & horrore perculsi fuerunt, causam illius effectus ignorantes. Præterea aliquibus in locis auditæ fuerunt voces, quibus dæmonem superatum, seu principem huius mundi foras eiectum fuisse indicabatur. Vide Suarez disp. 39. sect. 2. ad fin.

Punctum XVI.

De vulneratione Lateris Christi.

1 *Latus Christi lancea vulneratum fuit.*

2 *Christus quo in latere vulneratus fuerit, incertum est, nam aliqui in dextero, alij in sinistro latere vulneratum fuisse ferunt.*

3 *Sanguis, & aqua de Christi latere manauit.*

4 *Sanguine, & aqua, quæ de Christi latere fluxerunt, quid significetur.*

Tria principaliter explicabo in hoc puncto. Primò, an Christus uulneratus fuerit post mortem. Secundò, in quo latere. Tertiò, quid ex eo latere uulnerato manauerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Corpus Christi post mortem lancea perforatum fuit. Hęc propositio certa est de fide, Ioan. 19. *Ad Iesum aũt cum venissent, vt viderũt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed vnus militum lãcea latus eius aperuit*. Ratio autem, ob quã Christus Corpus suum lãcea aperiri permiserit, est, tum ut euidentius constaret de ipsius morte; tum ut idem uulnus testimonium esset Resurrectionis Christi; tum ut hac occasione totus eius sanguis pro nobis effunderetur; uoluit autem Christus lanceã uulnerari post mortem, & non ante, ne uideretur ex necessitate, sed uoluntariè mori, ut benè obseruant Suarez disp. 41. sect. 1. col. 2. & alij.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 INcertum est, quo in latere Christus vulneratus fuit; nam aliqui putant Christum in dextero latere vulneratum fuisse, quia vsu receptum est, vt Imagines Christi crucifixi in dextero latere vulneratæ pingātur; vsus autem innixus videtur traditioni, & consensui Ecclesiæ. Suarez verò loco citato probabiliter putat Christum vulneratū fuisse in sinistro latere, in quod vergit cor humanum. Ratio est, tum quia verosimile est, Christum in eo latere vulnerari voluisse, vt manifestius constaret de sua morte; nullus enim transuerberato corde viuere potest. Tum quia in ea parte vulneratus fuit Christus, ex qua Eua formata fuit; Ecclesia enim formata fuit de Christi latere, sicut Eua de latere Adæ; sed Eua formata fuit ex costa sinistri lateris, in qđ vergit cor humanum, ad indicandū amorem, qui inter virum, & vxorem reperiri solet, ex S. Thoma 1.p.q.92. art. 2. & alijs. Ergo etiam Christus in eadem parte vulneratus fuit, alioquin figuratum non responderet figuræ. Tum quia manifestare voluit amorem erga Ecclesiam suam sponsam, iuxta illud Canticor. 4. *Vulnerasti cor meum*. Tum vt constaret patere viam, per quam ad cor Christi ingredi, & in eo quiescere possimus.

TERTIA PROPOSITIO.

3 DE Christi latere verus sanguis, & vera aqua manauit. Ratio est, tum quia verba scripturæ accipienda sunt in propria significatione, Ioann. autem 19. dicitur, *Fluxisse sanguinem, & aquam*. Tum quia sic definitum fuit ab Innocentio ca. in quadam, de celebrat. Miss.

4 Sed modò dubiū est primò, quid significent sanguis, & aqua, quæ de Christi latere fluxerunt. Alij aliter sentiunt. Nam Chrisostomus hom. 84. in Ioannem, Augustinus, & alij putant significare Baptismū, & Eucharistiam. Hyeronimus Ep. 83. ad Decanum, Tertullianus, & alij existimant indicare duo Baptismata, sanguinis scilicet, & aquæ. Ambrosius verò, Beda, & alij arbitrantur ostendere Baptismum aquæ, & pretium redemptionis nostræ. Vide Vasquez 3. par. tom. 1. disp. 76. cap. 2. num. 15. Suarez 3. p. tom. 1. disp. 51. sect. 1. col. 3. & 4. Becanum de Incarnat. cap. 14. quæst. ...

5 Secundò dubium est, an sanguis, & aqua exierit permixta, an separata.

Respondeo, exijsse distincta, & loco separata, ita vt sanguis ex vna lateris parte, & aqua ex alia efflueret, vel ita vt prius totus sanguis exierit, & postea tota aqua. Ratio ad probandum ista duo discretè, & separatim exijsse, est, tum quia Ioan. c. 19. dicitur, *Continuò exiuit sanguis, & aqua*. Tum quia discerni, & distingui non potuisset sanguis ab aqua, si vtrumq; permixtum è latere Christi fluxisset, & Ioannes ipse de se ipso testatur à se visum fuisse sanguinem, & aquam, & suum testimonium verum esse, *Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius*; ibi enim Ioannes non loquitur de tertia persona, sed de ipso in tertia persona, vt benè obseruat Suar. loc. cit. col. 5.

6 Ex

6 Ex quo licet obiter inferre, apocrypham, & falsam esse assertionem illorum, qui asserunt, eum, qui Christum vulnerauit, fuisse cęcum, & appellatum Longinum, atque adeò ex eo liquore restitutam ei fuisse oculorum sanitatem. Sed errant, nam Ioannes simpliciter dicit fuisse militem, non expresso illius nomine, nec verosimile est ipsum fuisse cęcum; quomodo enim cęcus militare pôt? Longinus autem potius videtur fuisse Centurio ille, qui in Euãgelio Mathæi dicitur glorificasse Deum, dicẽdo, *Verè hic homo iustus erat*, seu, *Verè Filius Dei erat iste*, & postea martyrij palma coronatus fuit, ex Surio to. 2. & Metaphraste die 25. Martij, & 16. Octobris.

Punctum XVII.

De Sepultura Christi.

1 *Christus verè sepultus fuit.*
2 *Sepultura Christi conueniens fuit.*
3 *Christum sepeliri conueniens fuit, etiam quo ad circunstantias, vt vnguenti, &c.*
4 *Corruptioni subiectum non fuit Christi corpus post mortem.*

IN hoc puncto primo loco explicabo, An Christus verè, & propriè sepultus fuerit. Secundò, An conueniens fuerit Christum sepeliri. Tertiò, An Christi corpus post mortem corruptum fuerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CErtum est de fide Christum sepultum fuisse. Ratio est, tũ quia hic est articulus fidei in Symbolo Apostolico expressus. Tum quia, sic expressè asseritur ab Euãgelistis. Tum quia licet anima per mortem separata fuerit à corpore, nihilominus corpus mansit vnitum personæ Verbi; consequenter idem Christi corpus sepultum fuit, non solum ratione materiæ, vt in alijs hominibus, verum etiam ratione suppositi diuini, præsertim cum identitas numerica potissimum ex identitate suppositi sumatur, vt benè Valentia to. 4. d. 1. q. 4. pun. 1.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 COnueniens fuit Christum sepeliri. Primò, vt certius constaret de morte Christi; nullus enim sepulturæ tradi cõsueuit, nisi de morte ipsius iam constet, de qua etiam explorationẽ fecit Pilatus Marci 15. Secundò, vt daretur spes resurgendi ijs, qui sepeliũtur. Tertiò, vt resurrectio Christi mirabiliter appareret. Vide S. Thomam 3. p. q. 51. art. 1. & ipsius Commentatores ibid.

Sed modo dubium est, vtrum cõueniens fuerit Christum sepeliri etiã quo ad alias circumstantias.

Resp., conueniens fuisse Christũ sepeliri. Primò, à viris nobilibus Ioseph, & Nicodemo. Secundò, cum aromatibus mirrhæ, & aloes. Nam Ioann. 19. Nicodemus dicitur *attulisse mixturam mirrhæ, & aloes quasi libras centum*, & licet quantitas myrrhæ, & aloes nimia, videatur, inspecto solo Christi corpore, quod vngẽdũ erat, nihilominus cũ Nicodemus esset vir diues, nobilis, & potẽs, rem magnificè agere voluit sepelien-

do

do Christum, non vt reum, sed vt magnum, & admirandum virum, & potius voluit vnguentum abundare, & superesse, quam deficere, & deesse. Ita Suar. 3. p. quæst. 51. in comment. art. 2. & alij. Quo autem animo ea vnctio facta fuerit. Responderi probabiliter potest, factam fuisse honoris causa; sicut enim Iudæi abluere solebant corpora mortuorum propter decentiam, & in signum beneuolentiæ, sicut etiam hoc tempore pluribus in locis obseruari cernimus; ita etiam id fieri potuit à Nicodemo, & Iosepho erga Christũ. Vel dic cum communi Doctorum sententia id factum fuisse non solum causa honoris, verum etiam causa preseruationis à corruptione, non quidem præseruationis perpetuæ (alioquin corpus Christi exenterari debuisset, cum tamen constet exenteratum nõ fuisse) sed temporalis, qualis per externam vnctionem haberi potest. Vide Suarez d. 51. sect. 2. col. 3. vers. ad difficultatem. Tertiò, in sindone mũda; in hac. n. inuolui voluit ad indicã dam puritatem mentis, cũ qua Christũ suscipere debem᾽, vt benè S. Hyeronimus cap. 27. Matth. Ex quo mos in Ecclesia inualuit celebrandi, non in serico, neque panno, sed in simplici lino, ex Beda cap. 15. Marci, Valẽtia to. 4. d. 2. q. 4. pun. 1. col. 3. & alijs. Quartò, in alieno sepulchro; tum ad indicandam Christi paupertatem. Tum ad significandum ipsum pro aliorum salute mori. Ita S. Aug. ser. 113. & alij. Quintò, in Sepulchro nouo, in quo nullus antea sepultus fuerat. Tum reuerentiæ causa. Tum vt magis de resurrectione ipsiusmet Christi constaret, ne quis alius surrexisse postea fingeretur. Sextò, in monumẽto exciso in petra, & benè clauso, vt euidentius esset Resurrectionis miraculum, ex Hyeronimo Matt. 27. Vide S. Thomam q. 51. art. 2. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 40. sect. 3. Valentiam loco citato.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Corpus Christi post mortem corruptum non fuit; quamuis enim anima Christi post mortem separata fuerit à corpore; ipsum tamen corpus diuina virtute conseruatum fuit, ne in cineres, seu in elementa redigeretur. Tum vt adimpleretur scriptura Psal. 15. *Non derelinques animam meam in Inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*, quem locum de Christi corpore mortuo exponunt S. Petrus Actor. 2. & alij communiter. Tum quia non crederetur in ipso fuisse virtutem diuinam. Ideo Psal. 29. dicitur, *Quæ vtilitas in sanguine meo*, idest in passione, *si descendero in corruptionem?* Tum quia sicut non decuit Christum morbis, & infirmitatib. corporis subiacere, aut in ęgritudine mori, ne videretur hæc pati potius ex necessitate naturę, quã ex uoluntate, ita non decuit ipsum post mortem subijci corruptioni, ne mors infirmitati naturæ adscriberetur. Vide S. Thomam 3. par. quæst. 51. art. 3. Suarez ibidem, Valentiam loco citato, & alios S. Thomæ commentatores.

Pun-

disp. 40. sect. 6. col. 8. & Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 3. dub. 2. n. 59. nec dissentiunt Toletus in c. 19. Ioannis, & Valentia tom. 4. disp. 2. quæst. 3. pun. 1. sub finem vers. nec rursus.

Punctum XIIII.

De magnitudine dolorum Christi.

1 *Dolores Christi extensiuè fuerunt maximi.*
2 *Dolores Christi intensiuè maximi fuerunt.*
3 *Dolor immediatè recipitur in ea potentia cuius est actus.*
4 *Dolor Christi non fuit æqualis dolori existentium in Purgatorio, vel in Inferno.*

MAgnitudo dolorũ Christi dupliciter spectari potest. Primò, intensiuè. Secundò, extensiuè. Magnitudo extensiua desumitur ex varijs cruciatibus, quos Christus passus est; magnitudo intensiua desumitur ex grauitate cuiuslibet cruciatus, quem Christus pertulit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 MAgnitudo dolorum Christi extensiuè fuit maxima, & singularis. Probatur ratione S. Thomæ 3. par. quæst. 46. art. 5. quia Christus passus est omnem passionẽ, quæ ab extrinseco inferri potest. Nã vel passio consideratur ex parte hominum, à quibus infertur; vel ex parte eorum, in quibus homo aliquid patitur; vel ex parte singulorũ membrorum, & partium corporis.

Si passio consideretur ex parte eorum, à quibus infertur, passio Christi fuit maxima; Christus enim passus est aliquid à Gentilibus, & à Iudęis, à masculis, & à fęminis, (vt patet in Ancillis accusantibus Petrum) passus est à Principibus, & ministris, & à popularibus, iuxta illud Psal. 2. *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania, astiterunt Reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christũ eius*; passus est etiam à familiaribus, & notis, vt à Iuda ipsum prodente, & à Petro ipsum negante.

Si passio consideretur ex parte eorum, in quibus homo potest aliquid pati, passio Christi fuit maxima; nã Christus passus est in suis amicis eũ deserentibus, in fama per blasphemias contra eum prolatas, in honore, & gloria per irrisiones ei illatas; in rebus, cum etiam vestibus spoliatus fuerit, in anima per tristitiam, tędium, & timorem, in corpore per vulnera, & flagella, quorum dolor per redundantiam diffusus est in omnes corporis partes.

Si consideretur ex parte singulorum membrorũ, & sensuum, passio Christi fuit maxima; Christus enim passus est in capite coronam pungẽtium spinarum, in manibus, & pedibus fixionem clauorum, in facie alapas, & sputa, & in toto corpore flagella; secundum tactũ passus est flagella, & clauos; secundum gustum potatus fuit felle, & aceto; secundũ olfactum suspensus fuit in loco fętido cadauerum mortuorum; secundum auditum lacessitus fuit vocibus blasphemantium, & irridentium; secundum visum vidit Matrem, & Di-

scipulum, quem diligebat, flentes; hæc S. Thomas loco citato ferè ad verbum.

Cur autem Christus voluerit tot passionum genera perferre, hęc ratio assignari potest, vt omnes illas passiones deificaret, & hominibus expetendas, & sine timore sustinendas redderet, iuxta illud, *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam verò occidere non possunt*. Ita Caiet. 3. par. quæst. 46. Suarez 3. p. tom. 2. d. 33. sect. 1. ad finem, & alij.

Obijcies primò, Christus nō fuit combustus igne, aut mersus aqua. Ergo passio Christi nō fuit maxima.

Respondeo negando consequentiam; quamuis enim Christus passus nō fuerit quamlibet speciem passionum, præsertim cum nonnullæ passionum species sibi contrariæ sint, vt combustio in igne, & submersio in aqua; nihilominus passus est omne genus passionum, quia scilicet passus est in omni bono humano, in omni exteriori parte corporis, ab omnibus personis, vt patet ex ratione facta à partium enumeratione.

Obijcies secundò, Christus nullū passus fuit morbum. Ergo ipsius passio non videtur maxima.

Respondeo negando consequentiam; quamuis enim passus non fuerit morbum prouenientem à causa intrinseca, vt superius ostensum est, passus tamē fuit maximos cruciatus sibi ab extrinseco illatos.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 MAgnitudo dolorum Christi intensiua maxima fuit. Probatur primò, quia Trenor. 1. in persona Christi dicitur, *O vos omnes, qui transitis per viam, attēdite, & videte, si est dolor similis sicut dolor meus*; Secundò, quia vel loquimur de dolore, exteriori, vel de interiori.

Si loquimur de dolore exteriori, passio Christi maxima fuit. Primò, ob generalitatem passionis, de qua dictum est in prima propositione. Secundò, ob genus passionis, quia mors; cōfixorum in Cruce est acerbissima; configuntur enim in manibus, & pedibus, quæ sunt partes neruis abundantes, & maximè sensibiles, & ipsum pondus corpus in Cruce pendentis dolorem iugiter auget, cui accedit diuturnitas doloris, quia confixi Cruci non statim moriuntur, sicut qui gladio interficiuntur. Tertiò, ob conditionem subiecti patientis, nam quo quis est melioris, & perfectioris complexionis, eo magis dolore afficitur, dum ei lęsio infertur; in eo enim magis viget sensus, tactus, & ex perceptione lęsionis sequitur dolor; corpus autem Christi fuit optimę complexionis, vt pote formatum miraculosè operatione Spiritus Sancti, sicut & alia, quę per miracula facta sunt, fuerunt alijs potiora, vt fuit vinum miraculosè factum.

Si loquimur de dolore interiori, qui prouenit ex apprehensione mali, passio Christi fuit maxima. Primò, ob causam doloris, quæ fuerunt tum omnia peccata humani generis, prò quibus satisfacere debebat patiendo, tum casus Iudęorum, & aliorum in eius morte delinquētium, ac præsertim Discipulorū, qui in eius morte scandalum passi sunt, tum amissio vitæ, seu mors, à qua natura humana abhorret, cum sit omnium terri-

bilium terribilissimum. Secùdò, ob puritatem doloris non habentis admixtum quicquam lætitiæ; nam in alijs patientibus minuitur dolor, & tristitia ex consideratione aliqua rationis, per quam capi potest aliqua delectatio redundãs etiam in partẽ inferiorem; hoc autem in Christo non contigit, quia vnicuique potentiæ permissum est agere quod est sibi proprium, vt ex Damasceno lib. 3. fidei cap. 15. docet S. Thomas 3. p. quæst. 46. art. 6. ex quo hæc ferè ad verbum desumpsi. Tertiò, quia tota anima passa fuit dolorem, iuxta illud Psal. 47. *Repleta est malis anima mea*; dicitur autem tota anima passa dolorẽ, quatenus potentiæ animæ capaces doloris illum passæ sunt; totũ .n. dicitur respectu partiũ partes autem animæ dicuntur potentiæ eiusdem.

3 An autem dolor immediatè recipiatur in potentijs, vel in essentia animæ.

Respondeo, immediatè recipi in potentia, cuius est actus vitalis, & immanens. Quamquam etiam anima dicitur pati, & sentire dolorem, quia est principale principium doloris. Vide S. Thomam 3. par. q. 46. art. 7. & Suarez ibid. in commentar. eiusdem articuli.

4 Sed modò Dubium est, Vtrum dolor Christi tantus fuerit, vt æquari possit dolori, quem patitur anima in Purgatorio, vel in Inferno existens.

Respondeo negatiuè cum S. Thoma loco citato art. 6. ad 3. & alijs. Ratio est, quia dolor animæ separatę pertinet ad statum futuræ damnationis, quę superat omne malũ huius vitæ, sicut gloria Sanctorum superat omne bonum præsentis vitæ. Vide S. Thomam loco citato, & Suarez d. 33. sect. 2. col. 2. vers. 2. & col. 7. vers. secundo colligitur.

Ex quo licet inferre, Christum passum non fuisse pęnas damnatorũ, & dolores inferni, præsertim cum hi repugnẽt statui beatitudinis, in quo Christus ab initio conceptionis semper fuit. Quomodo autem in Christo potuerit simul esse dolor, & beatitudo, ostensum est supra disp. 2. q. 10. pun. 5. num. 3.

Obijcies primò, Christus cõquerens, & desperans exclamat se derelictum fuisse à Deo, Matth. 27. *Deus Deus meus, vt quid me dereliquisti?* hoc autem est proprium damnatorum.

Respondeo, Christum dici derelictum à Patre, quia permissum fuit ipsum subire dolores, à quibus Pater eum eripere poterat; sed eos permisit ad nostram redemptionem, illamque vocem, ac clamorem nobis innotescere voluit, vt acerbitas dolorum Christi nobis nota, & perspecta esset. An autem Christus præfatis verbis actum desperationis exercuerit, constat ex dictis disp. 2. q. 10. pun. 2. non exercuisse, vt ibidem docui cum Becano, & alijs.

Obijcies secundò, Psal. 17. in persona Christi dicitur, *Dolores Inferni circumdederunt me*; & Actor. 2. *Quem Deus suscitauit solutis doloribus Inferni, iuxta quod impossibile erat illum teneri ab eo.* Si ergo Christus circundatus fuit inferni doloribus, à quibus postea solutus fuit, sequitur Christum illis detentum fuisse.

Respondeo, nomine dolorum Inferni non intelligi dolores damnatorum, vel existentium in Purgatorio; sed intelligi dolores mortiferos trahen-

sentes hominem ad Infernum, idest ad inferiorem locum mortuis deputatũ, à quibus Christus solutus fuit, quia resurgendum ei erat. Vide Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 3. num. 13. & 14. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 43. sect. 1. sub finem, & Valentiam tom. 4. d. 2. q. 4. pun. 2. col. 7. vbi has, & alias obiectiones affert.

Punctum XV.

De prodigijs, seu miraculis, quæ in Christi morte contigerunt.

1 *Sol defecit in Christi morte.*
2 *Tenebræ factæ sunt in toto Orbe moriente Christo,*
3 *Solis defectio, seu obumbratio quomodo contigerit in Christi morte.*
4 *Velum templi scissum est post Christi mortem.*
5 *Veli scissio, quid significet.*
6 *Terræmotus factus est post Christi mortem.*
7 *Terræmotus post Christi mortẽ, quibus in locis contigerit.*
8 *Terræmotus qua de causa à Deo permissus fuerit.*
9 *Scissio petrarum post Christi mortẽ facta fuit.*
10 *Petras scindi, cur Deus voluerit.*
11 *Sepulchrorũ patefactio secuta fuit post Christi mortem.*

Qvinque saltẽ miracula, seu prodigia in Christi morte contigerunt. Primum est defectio Solis, seu inductio tenebrarum super vniuersam terram. Secundũ est scissio veli templi. Tertium est terræmotus. Quartum, diruptio, & diuisio petrarum. Quintum est patefactio sepulchrorum.

PRIMA PROPOSITIO.

1 IN Christi morte Sol defecit, & tenebræ factæ sunt super vniuersam terram, Lucæ 23. *Erat autem hora ferè sexta, & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram vsque in horam nonam, & obscuratus est Sol.* idem asseritur ab alijs Euangelistis, Matth. 27. & Marco 15.

2 Sed modò dubium est. Primò, vtrum Sol adeò defecerit, vt tenebræ factæ fuerint in toto Orbe.

Respondeo, tenebras factas fuisse in toto Orbe, saltem in Orbe cognito, & habitabili. Ratio est, tum quia Matthæus dicit, *Super vniuersã terram*, Marcus, *Per totam terram*, Lucas, *In vniuersam terram*. Ergo tenebræ factæ sunt in toto Orbe; verba enim scripturæ intelligenda sunt prout sonant, nisi aliud obstet. Tum quia hæc est communis Patrum sententia, Euthimij, Theophilati, Origenis, Augustini, Hyeronimi, Dionisij Areopagitæ, & aliorum apud Suarez 3. par. tom. 2. disp. 39. sect. 1. Baronium anno 34. Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 2. num. 39. contra Origenem tract. 25. in Mattheum, Maldonatũ cap. 27. in Matth. & alios arbitrantes nomine vniuersæ terræ intelligi solum Iudæam.

3 Secundò dubium est, quando, & quomodo præfatus solis defectus acciderit.

Respondeo, accidisse in plenilunio per Eclipsim, idest per interpositionem Lunæ ad Solem; Luna enim magna celeritate retroacta ab Oriẽte versus Occidentem, seq; Soli obijciens, tenebras per tres horas super-

vniuersam terram induxit, Lucæ 23. *Tenebræ factæ sunt in vniuersam terrã vsque ad horam nonam, & obscuratus est Sol*, (vbi notanda est illa dictio, *Et*, quæ vim causalis habet, vt sępius contingit, ita vt sit sensus, tenebræ factæ, quia obscuratus est. Vel dic illa verba, *Et obscuratus est Sol*, poni declaratiuè.) Ita expressè Dyonisius testis de visu Epist. 7. ad Policarpũ, S. Thomas q. 44. art. 2. & alij communiter.

Obijcies primò, Tenebræ factæ sunt super vniuersam terrã; sed per interpositionem Lunæ nõ possunt tenebræ super vniuersam terrã induci, vt constat ex astrologia. Ergo aliunde assignanda est causa istarum tenebrarum.

Respondeo primò, cum Origene tract. 35. in Matthæum, Tannero to. 4. disp. 2. q. 3. dub. 2. n. 43. præfatã obscuritatem in Iudæa, alijsq; partibus finitimis contigisse per interpositionem Lunæ, vt dictum est; in alijs verò remotioribus Orbis partibus huius nostri Emispherij cõtigisse per extraordinariam nubium condensationem. Neque tamen hinc sequitur, quin Stellæ, præcisa illa parte, quæ condensatas nubes respiciebat, conspicerentur; magna enim alioquin erat aeris serenitas ex Phlegonte, & Eusebio in suo Cronico.

Responderi posse videtur secũdò, Lunæ tantam vim miraculosè communicatam fuisse, vt ipsius interpositio totum solem à parte inferiori offuscaret, & obtenebraret; sicut enim Luna per tres horas Solẽ miraculosè obscurauit, (Eclipsis enim naturalis tanto tempore durare non põt) ita etiam fieri potest, vt præfata virtus obscurandi Lunæ communicata fuerit.

Alij verò, vt S. Hyeronymus cap. 27. in Matthæum, Beda lib. 4. in Marcum cap. 15, Suarez 3. par. tom. 2. d. 39. sect. 1. & alij respondent causam, ob quam ea Eclipsi obscurari potuit vniuersus Orbis, hanc fuisse, quia Sol continuit radios, saltem ex parte inferiori, quæ terram respicit, quãuis superiores cęli partes interim illuminaret. Sed hoc mihi non probatur, quia alioquin opus non fuisset tam miraculosa Eclipsi, cum aliunde Sol obscuratus fuisset, quam per interpositionem Lunæ, quod est contra S. Dyonisium, & alios communiter.

Obijcies secundò, nullus Scriptor externus mentionem illius defectionis, Solis, & Eclipsis fecit. Ergo illa Eclipsis, vel non contigit, vel non fuit vniuersalis.

Respõdeo, Phlegontem, & plures alios teste Eusebio apud Frãciscum Biuarium anno 34. comment. 2. mentionem illius fecisse. Sed instar omnium nobis sufficit Dyonisius Areopagita, testis omni exceptione maior, cum testetur de visu, illumq; sequuti sint omnes ferè Theologi. Ratio autem, cur alij Scriptores non meminerint illius Eclipsis, hæc esse potest, quia cum miraculosè cõtigerit, & eius causa ignota ipsis esset, sollici ti non fuerunt in obseruanda, & describenda illa Eclipsi.

SECVNDA PROPOSITIO.

4 Statim post Christi mortẽ scissum est velum Templi, vt patet Matth. 27. *Emisit spiritum, Et ecce,* (idest, statim, ac subitò,) *velum tem-*

pli

pli scissum est, & Marci 14. *Et velum templi scissum est à summo vsq; deorsum.* Ita S. Augustinus lib. 3. de consens. Euang. cap. 9.

Sed modò dubiū est primò, quodnam velum templi scissum fuerit, quamuis enim Iansenius cap. 143. concord. existimet vnum tantū fuisse velum templi; tamē Origen. trac. 45. in Matth. Ioseph lib. 6. de bello Iudaico cap. 6. Hyeronim. Ep. 150. q. 8. & alij assignant duo vela, vnum in intima parte templi, quæ Sancta Sanctorum vocabatur; alterum in exteriore parte templi, diuidens Sancta ab alia parte templi magis externa. Dubium ergo est, quodnam velum scissum fuerit; Cyrillus libro 12. in Ioannem cap. 37. & alij ferè communiter arbitrantur scissum fuisse velum, quod Sancta Sāctorum tegebat; cum enim scissio Templi facta fuerit ad significandum ianuam cæli aperiri, verosimile est scissū fuisse velum illud, quod Sancta Sanctorum occultabat. Origenes verò, & Hyeronimus locis citatis asserunt scissum fuisse velum exterius; quod mihi à fortiori sentiendum videtur, si velum extrinsecum tale erat, vt totum Templum circumdaret, & in circuitu clauderet, vt aliqui Scriptores arbitrati sunt; verisimile enim est illud vocatū fuisse simpliciter, & per anthonomasiam velum Templi.

5 Secundo dubium est, quid significatum fuerit scissione veli.

Respondeo primò, significatam fuisse destitionem legis Iudaicæ: Secūdò, Sacramenta nouæ legis, quæ sub velamine antiquæ legis tegebantur, & morte Christi patefacta fuere. Tertiò, viam Sanctorum, & cæli ianuam apertam fuisse. Alias mysticas huius rei significationes referunt Patres apud Suar. 3. p. to. 2. d. 38. sect. 2.

TERTIA PROPOSITIO.

6 Post Christi mortem secutum est prodigium terremotus. Hoc enim prędictum fuerat Psal. 17. *Commota est, & contremuit terra, fundamenta eius conturbata sunt, quoniam iratus est eis Deus.*

7 Sed modo dubium est primò, quibus in locis hic terræmotus contigerit.

Respondet Origenes tract. 35. in Matth. contigisse solum Ierosolimis, vel ad summum in terra Iudæę; nam ex Euangelio non colligitur alibi cōtigisse. Eusebius verò anno 18. Tiberij, & alij putant etiam in alijs locis terræmotum factum fuisse, & plurimas ędes corruisse.

8 Secundò dubium est, qua de causa Deus voluerit terræmotum fieri.

Respondeo, factum fuisse ad indicādam Dei indignationem, Psal. 17. *Quoniam iratus est eis*. Secundò, mutationem rerum futurarum. Tertiò, supplicium, quod Iudæis inferendū erat. Vide Suarez loco citato.

QVARTA PROPOSITIO.

9 Post Christi mortem facta est scissio petrarum, *Et petræ scissæ sunt*, Matth. 27. nec solū in Iudæa, verum etiam alibi secutum fuit hoc prodigium scissionis petrarum; diruptus enim fuit mons Aluerniæ in Hetruria, & promontorium Caietæ propè Campanum litus, vt ex tradi-

tione

tione incolarum obseruat Baronius in Annalibus anno 34.

10 Sed modò dubium est, cur à Deus petras scindi voluerit.

Respondeo, id factum fuisse ad significandam Iudæorum duritiam, ipsorum enim corda duriora fuisse videntur ipsis saxis, cum saxa scissa fuerint, corda verò Iudæorum non fracta, non emolita, non commota.

QVINTA PROPOSITIO.

11 Post Christi mortem secuta fuit sepulchrorum patefactio; *Monumenta aperta sunt*, Matth. 27. Sepulchra autem aperta, & patefacta fuerunt ad significandum mortem deuictam fuisse, & immortalem vitam acquirendam. *Quamobrem multa Sanctorum corpora surrexerunt, statimque resurrexerunt, exierunt de sepulchris, venerunt in Sanctam Ciuitatem, & apparuerunt multis*, Matt. 27. probabile tamen est illa corpora non surrexisse vsque ad Christi Resurrectionem, vt infra ostendam, etiamsi patefactio sepulchrorum, terremotus, & scissio petrarum eodem tempore sequuta fuerint, præsertim in sententia eorum, qui asserunt terremotum fuisse causam scissionis petrarum, & apertionis sepulturarum.

Prædictis prodigijs alia addútur; nam Christo moriente, omnes homines vbicumque existentes subitò terrore, & horrore perculsi fuerunt, causam illius effectus ignorantes. Præterea aliquibus in locis auditæ fuerunt voces, quibus dæmonem superatum, seu principem huius mundi foras eiectum fuisse indicabatur. Vide Suarez disp. 39. sect. 2. ad fin.

Punctum XVI.

De vulneratione Lateris Christi.

1 *Latus Christi lancea vulneratum fuit.*

2 *Christus quo in latere vulneratus fuerit, incertum est, nam aliqui in dextero, alij in sinistro latere vulneratum fuisse ferunt.*

3 *Sanguis, & aqua de Christi latere manauit.*

4 *Sanguine, & aqua, quæ de Christi latere fluxerunt, quid significetur.*

Tria principaliter explicabo in hoc puncto. Primò, an Christus vulneratus fuerit post mortem. Secundò, in quo latere. Tertiò, quid ex eo latere uulnerato manauerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 Corpus Christi post mortem lancea perforatum fuit. Hęc propositio certa est de fide, Ioan. 19. *Ad Iesum aūt cum venissent, vt viderūt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura, sed vnus militum lācea latus eius aperuit.* Ratio autem, ob quā Christus Corpus suum lācea aperiri permiserit, est, tum ut euidentius constaret de ipsius morte; tum ut idem uulnus testimonium esset Resurrectionis Christi; tum ut hac occasione totus eius sanguis pro nobis effunderetur; uoluit autem Christus lancea uulnerari post mortem, & non ante, ne uideretur ex necessitate, sed uoluntariè mori, ut benè obseruant Suarez disp. 41. sect. 1. col. 2. & alij.

SE-

SECVNDA PROPOSITIO.

2 INcertum est, quo in latere Christus vulneratus fuit; nam aliqui putant Christum in dextero latere vulneratum fuisse, quia vsu receptum est, vt Imagines Christi crucifixi in dextero latere vulneratæ pingãtur; vsus autem innixus videtur traditioni, & consensui Ecclesiæ. Suarez verò loco citato probabiliter putat Christum vulneratũ fuisse in finistro latere, in quod vergit cor humanum. Ratio est, tum quia verosimile est, Christum in eo latere vulnerari voluisse, vt manifestius constaret de sua morte; nullus enim transuerberato corde viuere potest. Tum quia in ea parte vulneratus fuit Christus, ex qua Eua formata fuit; Ecclesia enim formata fuit de Christi latere, sicut Eua de latere Adæ; sed Eua formata fuit ex costa sinistri lateris, in qđ vergit cor humanum, ad indicandũ amorem, qui inter virum, & vxorem reperiri solet, ex S. Thoma 1.p.q.92. art. 2. & alijs. Ergo etiam Christus in eadem parte vulneratus fuit, alioquin figuratum non responderet figuræ. Tum quia manifestare voluit amorem erga Ecclesiam suam sponsam, iuxta illud Canticor. 4. *Vulnerasti cor meum*. Tum vt constaret patere viam, per quam ad cor Christi ingredi, & in eo quiescere possimus.

TERTIA PROPOSITIO.

3 DE Christi latere verus sanguis, & vera aqua manauit. Ratio est, tum quia verba scripturæ accipienda sunt in propria significatione, Ioann. autem 19. dicitur, *Fluxisse sanguinem, & aquam*. Tum quia sic definitum fuit ab Innocentio ca. in quadam, de celebrat. Miss.

4 Sed modò dubiũ est primò, quid significent sanguis, & aqua, quæ de Christi latere fluxerunt. Alij aliter sentiunt. Nam Chrisostomus hom. 84. in Ioannem, Augustinus, & alij putant significare Baptismũ, & Eucharistiam. Hyeronimus Ep. 83. ad Decanum, Tertullianus, & alij existimant indicare duo Baptismata, sanguinis scilicet, & aquæ. Ambrosius verò, Beda, & alij arbitrantur ostendere Baptismum aquæ, & pretium redemptionis nostræ. Vide Vasquez 3. par. tom. 1. disp. 76. cap. 2. num. 15. Suarez 3. p. tom. 1. disp. 51. sect. 1. col. 3. & 4. Becanum de Incarnat. cap. 14. quæst. ...

5 Secundò dubium est, an sanguis, & aqua exierit permixta, an separata.

Respondeo, exijsse distincta, & loco separata, ita vt sanguis ex vna lateris parte, & aqua ex alia efflueret, vel ita vt prius totus sanguis exierit, & postea tota aqua. Ratio ad probandum ista duo discretè, & separatim exijsse, est, tum quia Ioan. c. 19. dicitur, *Continuò exiuit sanguis, & aqua*. Tum quia discerni, & distingui non potuisset sanguis ab aqua, si vtrumq; permixtum è latere Christi fluxisset, & Ioannes ipse de se ipso testatur à se visum fuisse sanguinem, & aquam, & suum testimonium verum esse, *Et qui vidit testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius*; ibi enim Ioannes non loquitur de tertia persona, sed de ipso in tertia persona, vt benè obseruat Suar. loc. cit. col. 5.

6 Ex

do Christum, non vt reum, sed vt magnum, & admirandum virum, & potius voluit vnguentum abundare, & superesse, quam deficere, & deesse. Ita Suar. 3. p. quæst. 51. in comment. art. 2. & alij. Quo autem animo ea vnctio facta fuerit. Responderi probabiliter potest, factam fuisse honoris causa; sicut enim Iudæi abluere solebant corpora mortuorum propter decentiam, & in signum beneuolentiæ, sicut etiam hoc tempore pluribus in locis obseruari cernimus; ita etiam id fieri potuit à Nicodemo, & Iosepho ergà Christũ. Vel dic cum communi Doctorum sententia id factum fuisse non solum causa honoris, verum etiam causa preseruationis à corruptione, non quidem præseruationis perpetuæ (alioquin corpus Christi exenterari debuisset, cum tamen constet exenteratum nõ fuisse) sed temporalis, qualis per externam vnctionem haberi potest. Vide Suarez d. 51. sect. 2. col. 3. vers. ad difficultatem. Tertiò, in sindone mũda; in hac. n. inuolui voluit ad indicãdam puritatem mentis, cũ qua Christũ suscipere debem', vt benè S. Hyeronimus cap. 27. Matth. Ex quo mos in Ecclesia inualuit celebrandi, non in serico, neque panno, sed in simplici lino, ex Beda cap. 15. Marci, Valẽtia to. 4. d. 2. q. 4. pun. 1. col. 3. & alijs. Quartò, in alieno sepulchro; tum ad indicandam Christi paupertatem. Tum ad significandum ipsum pro aliorum salute mori. Ita S. Aug. ser. 133. & alij. Quintò, in Sepulchro nouo, in quo nullus antea sepultus fuerat. Tum reuerentiæ causa. Tum vt magis de resurrectione ipsius met Christi constaret, ne quis alius surrexisse postea fingeretur. Sextò, in monumẽto excisso in petra, & benè clauso, vt euidentius esset Resurrectionis miraculum, ex Hyeronimo Matt. 27. Vide S. Thomam q. 51. art. 2. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 40. sect. 3. Valentiam loco citato.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Corpus Christi post mortem corruptum non fuit; quamuis enim anima Christi post mortem separata fuerit à corpore; ipsum tamen corpus diuina virtute conseruatum fuit, ne in cineres, seu in elementa redigeretur. Tum vt adimpleretur scriptura Psal. 15. *Non derelinques animam meam in Inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*, quem locum de Christi corpore mortuo exponunt S. Petrus Actor. 2. & alij communiter. Tum quia non crederetur in ipso fuisse virtutem diuinam. Ideo Psal. 29. dicitur, *Quæ vtilitas in sanguine meo*, idest in passione, *si descendero in corruptionem?* Tum quia sicut non decuit Christum morbis, & infirmitatib. corporis subiacere, aut in ęgritudine mori, ne videretur hæc pati potius ex necessitate naturę, quã ex uoluntate, ita non decuit ipsum post mortem subijci corruptioni, ne mors infirmitati naturæ adscriberetur. Vide S. Thomam 3. par. quæst. 51. art. 3. Suarez ibidem, Valentiam loco citato, & alios S. Thomæ commentatores.

Pun-

disp. 43. sect. 2. Tanner. tom. 4. d. 2. quæst. 3. dub. 3. num. 70.

Ex quo patet primò, falsam esse Durandi sententiam in 3. d. 22. q. 3. asserentis Christum descendisse ad Inferos non realiter, & substantialiter quo ad animã, sed quo ad virtutẽ & operationem.

Secundò, falsam esse opinionem tam Anabatistarum asserentium descendere ad Inferos esse penitus interire; quam Buceri, & Bezæ affirmãtiũ per Infernũ intelligi Sepulchrũ. Vide Valẽtiã Suar. & Tãner. locis cit.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 CHristus substantialiter descẽdit ad Limbum Patrum, nõ verò ad Limbum puerorum, vel ad Infernum damnatorum, vel ad Purgatorium. Vt hæc propositio clarius intelligatur, obserua quatuor esse Inferni partes; vna vocatur Limbus Patrum; altera Limbus puerorum; tertia Purgatorium; quarta Infernus damnatorum. Hoc posito.

Dico primò, Christum descendisse ad Limbum Patrũ. Tum quia de hoc maximè verificantur præcitata Scripturæ testimonia. Tũ quia Christus in Limbo Patrum maximè operatus est suos effectus, conferendo beatitudinẽ, illosq; secũ educendo.

Ex quo patet dici posse, Christũ descendisse ad sinum Abrahæ, nam Limbus Patrum vocabatur etiam sinus Abrahæ.

Dices, Christus descẽdit ad Infernos; sinus autẽ Abrahæ nõ est in Inferno, præsertim cũ Infernus in Scriptura semper sumatur in malã partẽ; sinus verò Abrahæ in bonã partẽ pro loco quietis, & consolationis, ac veluti beatitudinis, iuxta illud Lucæ 16. *Factum est, vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ; mortuus autem est & diues, & sepultus est in Inferno*. Ergo Christus non descendit in sinum Abrahæ.

Respondeo, Sinũ Abrahæ dupliciter considerari posse. Primò, quatenus est locus quietis liber à pena sensibili, & à periculo amittẽdi gratiam, & certam spẽ beatitudinis, & hoc pacto nõ habet rationẽ Inferni, licet in corpore terræ contineatur. Secundò, quatenus continet priuationẽ gloriæ speratæ, & hoc pacto habet rationem Inferni, seu doloris, ad quẽ Christus descẽdit, vt animas ibi existentes eriperet, & liberaret.

Ex quo patet falsam esse opinionẽ, tam eorum, qui asserunt sinum Abrahæ esse locum cœlestem, quam eorum, qui putant esse Paradisũ terrestrẽ, aut partẽ animæ ipsius Abrahæ. Quamquã hoc tempore requiẽs Beatorũ vocatur Sinus Abrahæ, nec dicitur Infernus. Vide S. Thomã 3. p. quæst. 52. art. 2. ad 4. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 42. sect. 2. & Tannerũ tom. 4. d. 2. q. 3. dub. 3. n. 73.

Dico secundò, Christum non descendisse ad Limbum puerorum cũ solo peccato originali decedẽtium; tum quia hic Limbus est quidẽ carcer damnatorũ, in quo inimici Dei detinentur. Tum quia ignoratur, an Christus innotuerit pueris eo loci existentibus; cum enim præfati pueri damnati essent, & Deo exosi, digni non erãt, vt præsentia Christi recrearentur; & cũ damnati fuerint absq; propria culpa, par non erat, vt magis torquerentur. Ita Suarez d. 43. sect. 4. vers. in hac re col. 3. & alij.

Dico tertiò, Christum nō descendisse substantialiter ad Purgatoriū, Tum quia Purgatoriū est quidā carcer, & locus supplicij; consequenter non erat locus conueniens Christo. Tū quia si Christus descēdit ad Purgatoriū, maximè vt animas ibi existentes liberaret; sed verosimile est Christū non liberasse animas existētes in Purgatorio; nam lege diuinæ iustitiæ sancitū est, vt qui in hac vita non satisfecit, in alia satis patiatur. Ita Viguer. in Institut. cap. 6. §. 4. vers. 30. & alij. Probabile tamen est Christum aliquas animas condonata satisfactione à Purgatorio liberasse; nā sicut Christus hic viuens speciali gratia, & liberalitate quibusdā remisit peccata, & moriens similem latroni cōcessit gratiā, ita verosimile est similem gratiā aliquibus animabus Purgatorij cōtulisse. Ita Caiet. 3. p. quæst. 52. art. 8. & alij Thomistæ ibidem, Durandus in 3. dist. 22. q. 4. Suarez 3. p. tom. 2. quæst. 52. art. 8. ad finem, & disp. 43. sect. 3. sub finem, Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 3. n. 78. & alij cōtra nonnullos alios, quorum aliqui opinātur Christum nullas animas Purgatorij liberasse. Alij verò putāt Christū liberasse omnes animas, quas in Purgatorio inuenit.

Dico quartò, Christū nō descendisse substātialiter ad Infernū dānatorum. Tum quia æquū non erat, vt anima beata, & triūphatrix in horribilem dānatorum carcerē, & tetrū suppliciorū locū descēderet. Tū quia Christus locutione spirituali absque personali presētia terrere potuit animas dānatorū. Ergo necesse nō fuit, vt substātialiter in eū locū descēderet. Tū quia loca scripturæ sufficienter intelligi possūt de Christi descēsu ad Limbū Patrū. Ita S. Thomas 3. par. q. 52. art. 2. Caiet. Medina, & alij Thomistæ ibidē, S. Bonauentura, Ricardus, Gabriel, & Palud. in 3. dist. 22. q. 13. Suar. 3. p. tom. 2. d. 43. sect. 3. Tann. loc. cit. n. 74. & alij contra Bellarminū lib. 4. de Christi anima c. 16. cuius opinio improbabilis non videtur.

Obijcies, Ecclesiastici 24. dicitur, *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, inspiciam omnes dormientes*, quæ verba generalia sunt, & de sapiētia Incarnata, id est Christo intelliguntur.

Resp. primò, non constare, an ibi ad literā sermo sit de Christo, Secūdò, etiāsi admittam ibi sermonē esse de Christo, tamen locus ille nō intelligitur de descēsu ad Infernū dānatorū, sed potius de Limbo Patrū; nā cōtinuò additur, *Et illuminabo omnes sperantes in Domino*; dicitur autem Christus penetrasse omnes partes terræ, quia nō solū ad superficiē descendit, sed etiā ad infimū locū, quāuis nō penetrauerit, nec illustrauerit singulos terræ finus, vt benè Suar. loco cit. sect. 4. vers. nec locus.

TERTIA PROPOSITIO.

3 Christus mansit in Limbo Patrum toto triduo vsq; ad Resurrectionem. Ratio est primò, quia Matth. 12. dicitur, *Erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus*. Secundò, quia Infernus fuit terminus à quo Resurrectionis Christi, Actor. 2. *Quē Deus suscitauit solutis doloribus Inferni.* Ergo Christus perstitit toto triduo in Inferno, id est in Lim-

in Limbo Patrum, alioquin ex alio loco resurrexisset, vel assignandus esset locus, in quo eo medio tēpore fuerit. Tertiò, quia nullus conueniētior locus assignari potest, in quo anima Christi eo tēpore esse debuerit; Limbus .n. Patrū deputatus erat animabus à corpore separatis, & in Dei gratia existentibus, & Christus ibi detineri debuit, donec tempus Resurrectionis adueniret. Ita S. Thomas 3. p. q. 52. art. 4. & Scolastici cōmuniter in 3. dist. 22. teste Suarez 3. p. tom. 2. d. 43. sect. 4. col. 4. vers. nihilominus, & Tānero tom. 4. d. 2. quæst. 3. dub. 3. num. 79.

4 Obijcies, Christus Lucæ 23. dixit Latroni, *Hodie mecū eris in Paradiso*. Ergo Christus toto illo triduo nō mansit in Inferno, alioquin simul cū Latrone in Paradiso nō extitisset.

Respōdeo, illa verba intelligi formaliter de beatitudine, qua perfruūtur beati quouis in loco existant; nō verò intelligi materialiter de loco illo, in quo nūc resident beati, quia Sancti eum locum solum ingressi sūt cū Christo in ipsius ascensione; neq; intelligūtur de Paradiso terrestri, quia Latro non petebat Paradisum terrestrem, aut alium amœnum locū, seu pomarium; Paradisus enim ex primaria sui significatione significat locum amœnum, seu pomarium. Quāquam in nouo testamēto adhibetur ad significandum locum beatitudinis, quicunque ille sit, vt benè Suarez loco cit. & alij quos supra retuli, vbi hunc locum iterum explicaui. Ex quo infertur Limbū Patrū aduentu Christi effectū fuisse Paradisum, quia animæ ibi existentes frui cœperunt beatifica Dei visione.

QVARTA PROPOSITIO.

5 Anima Christi animabus Patrum in Limbo existētibus contulit beatitudinem, & consequēter visionem, & fruitionem, in qua beatitudo cōsistit. Probatur primò, ex loco illo Luc. 23. *Hodie mecū eris in Paradiso*. Secundò, quia animæ Patrū ante Christi mortem, & descensum Christi ad Inferos non erant beatæ; ob id Hebreor. 9. dicitur ante Christum nondum propalatā fuisse sanctorum viam; factæ tamen sunt beatæ post Christi mortem, & descensum ad Inferos. Tum quia Oseę 13. dicitur, *Ero mors tua ò mors*. Tū quia nullum suberat impedimentum impediens ipsorum beatitudinem. Tū quia sic colligitur ex illo Hebreor. 10. *Habentes fratres fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi quam initiauit nobis viam nouam, & viuentē per velamen, idest carnem suam*.

6 An autem Animę Patrum effectæ fuerint beatæ statim post Christi mortem, etiam ante ipsius aduentum ad Limbum. Dissensio est inter Doctores; hoc vnum certū est paruissimam fuisse moram, & distantiam inter mortem Christi, & præsentiam animæ ipsius in Limbo. Imò Suarez disp. 43. sect. 3. col. 2. putat animā Christi in eodem instanti mortis per motum instātaneum fuisse in Inferno; putat enim dari posse discretam mutationem, per quam spiritualis substantia antea existens in vno extremo, constitui potest in alio absq; existentia in medio.

7 Maior difficultas est primò, Verum Christus non solū suo ad In-

 feros

feros descẽsu beatitudinem animabus Patrum in Limbo existentibus attulerit, verum etiam illas resurgẽs ab eo loco eduxerit.

7 Nonnullis probabile videtur Christum illas non eduxisse, sed ibi dimisisse cum certa spe in cęlum conscendendi cum Christo in die Ascẽsionis; Limbus enim erat locus accomodatus ipsis Patribus, cũ aduẽtu Christi factus esset ex Inferno Paradisus; id est locus voluptatis, & ex carcere palatium.

Alij verò ferè communiter probabiliter putant Christum resurgẽtem secum eduxisse animas Purgatorij, illasque in aliquo superiori aeris loco constituisse. Nam Zacch. 5. dicitur. *Tu verò in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu, in quo nõ erat aqua*, & Coloss. 2. *Expolians principatus, & potestates*, videlicet Infernales, trahendo secũ Abraham, Isahac, & alios iustos. Vide S. Thomam 3. par. q. 52. art. 5. Becanum 2. p. tract. 1. cap. 1. quæst. 12. num. 9. Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 3. n. 87.

8 Secundò, Difficultas est, quid anima Christi operata sit. Primò, circa animas puerorum in Limbo existentiũ. Secundò, circa animas existẽtes in Purgatorio. Tertiò, circa dãnatos.

Respondeo, & dico primò, Christum circa pueros in Limbo existentes nihil operatum fuisse; non enim constat, an redemptio facta per Christum prefatis pueris innotuerit, aut aliquid commodi attulerit.

Dico secundò, Christum animabus in Purgatorio existẽtibus peculiarem consolationem attulisse, non quidem sua reali pręsentia, vt dictũ est propositione secunda, sed per spiritualem locutionem, seu illuminationem. An autem Christus suo ad Inferos descensu aliquas animas à Purgatorio liberauerit, dictum est in propositione secunda vers. dico tertiò, Christum animabus in Inferno damnatorum existẽtibus terrorem & confusionem attulisse.

9 Maius Dubium est, Vtrũ Christus aliquas damnatorum animas ab Inferno liberauerit.

Respondeo negatiuè, quia status damnatorum ex diuina ordinatione, immutabilis, & irreuocabilis est, iuxta illud, *Vbi ceciderit lignum, ibi erit*. Imò communior, & probabilior Doctorum sententia asserit, nullum damnatorũ post acceptam dãnationis sententiam, ab Inferno vnquam liberatum fuisse. Ita Bellarm. Abulens. Valent. Azor, & alij, quos retuli de Horis Canonicis d. 1. q. 4. pun. 2. num. 8. quibus adde Suarem 3. p. tom. 2. disp. 43. sect. 3. col. vers. ad alia. Tannerum tom. 4. d. q. 3. dub. 3. n. 8 & alios apud pręcitatos DD. qui etiam asserũt narrationes de animabus Traiani Imperatoris precibus S. Gregorij, & de Falconilla precibus S. Tecle liberatis, fabulosas, & falsas esse; sicut etiam Apocrypha censenda est hystoria illa, in qua refertur Platonem apparuisse cuidam Christiano, qui sępè maledicta, & conuitia in ipsum, conijciebat, atq; dixisse, se quidem peccatorem esse, sed primum omnium, Christo in Infernum descendente, credidisse.

QVÆ-

QVÆSTIO QVARTA.

De Christi Resurrectione, Ascensione, Sessione ad dexteram Patris, & de Missione Spiritus Sancti.

IN hac Quæstione primo loco agam de Christi Resurrectione. Secundò, De Christi in cælum Ascensione. Tertiò, De Sessione Christi ad dexteram Dei. Quartò, De missione Spiritus Sancti.

Punctum Primum.

De Christi Resurrectione.

IN hoc Puncto explicabo primò, an Resurrectio Christi fuerit necessaria, vel saltem conueniens. Secūdò, quonam tempore Christus resurrexerit, & à Mulieribus visus fuerit.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristi Resurrectio non fuit simpliciter, & absolutè necessaria ad redemptionem humani generis. Ratio est, quia Christus sua morte aperuit viam ad beatitudinē, nihilque post mortem promeruit, vt alibi probaui cum communi Doctorum sententia.

Maior difficultas est primò, Vtrū Christi Resurrectio fuerit saltem conueniens.

Respondeo affirmatiuè cū S. Thoma 3. par. quæst. 53. art. 1. & alijs

communiter. Ratio est primò, quia ita postulabat ratio diuinæ iustitiæ; ad iustitiam enim spectat merita digna retributione compensare, & exaltare eos, qui se propter Deum humiliauerunt; sed Christus ex amore, & obedientia Dei humiliauerat se vsq; ad mortem Crucis. Ergo ad iustitiã Dei spectabat exaltare Christũ per gloriosam resurrectionem. Secundò, quia per Christi Resurrectionẽ confirmatur fides nostra; nam si Christus non surrexisset, videretur falsa, quæ de Christi Resurrectione prædicta fuerant; consequenter tota fides nostra suspecta redderetur, iuxta illud 1. Cor. 15. *Si autem Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis est fides vestra; inuenimur autem & falsi testes Dei.* Tertiò, quia Resurrectio Christi prodest ad erigendam spem nostram; nam surgente capite sperant membra. Iob. 19. *Scio quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, &c. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.* Quartò, quia Resurrectio Christi prodest ad informationem vitæ nostræ; *Sicut enim Christus surrexit à mortuis, ita & nos à morte peccati resurgere, & in nouitate vitæ ambulare debemus,* Roman. 6.

2 Secundò difficultas est, an conueniens fuerit Christum tertia die resurgere, & non antea, vel post.

Respõdeo primo, cõueniens fuisse Christum non resurgere ante tertium diem, vt ostenderetur ipsum habuisse veram humanitatem, & verè mortuum fuisse. Secundò, conueniens fuisse Resurrectionem diutius non differri. Tum vt adimplerentur vaticinia de Resurrectione Christi, Matth. 12. & 20. tum vt indicaretur diuinitas Christi. Ita S. Thom. q. 53. art. 2. & alij communiter.

3 Sed modo dubium est, quomodo intelligendum, & computandum sit triduum, seu tres dies, & noctes mortis Christi, de quibus sermo est Matth. 12. *Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.* Ratio dubitandi est, quia Christus mortuus permãsit solum horis ferè quadraginta; iuxta S. Augustinum lib. 4. de Trinit. cap. 8. & alios Scolasticos apud Azorium 2. p. lib. 1. cap. 7. quæsito 1. 2. & 3. tres autem dies, & tres noctes constant longè pluribus horis, & Christus dicitur fuisse in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.

Respondeo, intelligendum esse participatiuè, seu per synecdochen, accipiendo partem pro toto, & computando diem naturalem, qui viginti quatuor horis constat, à media nocte diei præcedentis vsq; ad mediã noctem subsequentem; quamuis .n. Christus mortuus extiterit solũ horis ferè quadraginta, nihilominus tres dies possunt in quadraginta, vel etiam in triginta sex horis comprehendi, si nimirum dies medius sit integer; primus verò, & tertius solum secundum partes. Primus ergò dies incipit à crucifixione Christi vsque ad mediam noctem diei Veneris labentis. Secundus dies à media nocte Sabbatum præcedente vsq; ad mediam noctem subsequẽtem. Tertius dies à media nocte Sabbatum subsequente vsque ad Resurrectionẽ, quæ contigit post mediam noctem diei

Do-

Dominicæ, seu primæ feriæ, & pertinet ad tertium diem naturalem. Ita S. Hyeronimus Ionæ 2. & Matth. 12. Beda, & Anselmus ibidem, S. Thom. 3. p. q. 46. art. 9. S. Augustinus, & alij, quos citat, & sequitur Suarez 3. par. tom. 2. d. 46. sect. 3.

Ex quo patet responsio ad rationem dubitandi, cui Tannerus loco citato num. 96. & alij aliter respondent, asserentes diem naturalem cõputãdum esse à Vesperis vnius diei vsque ad Vesperam alterius; sed hęc responsio mihi non probatur, quia facta hac computatione, Christus diceretur fuisse in corde terræ tribus quidem diebus participatiuè, sed duabus tantum noctibus, & non tribus, vt dicitur Matth. 12.

4 Tertiò difficultas est, Vtrum Christus primus omnium resurrexerit.

Respondeo, Christum primum omnium resurrexisse ad vitam immortalem. Ratio est, tum quia 1. Corinth. 15. dicitur, *Christus surrexit à mortuis primitiæ dormientiũ*; quia scilicet prius tẽpore, & dignitate surrexit, & ad Col. 1. Christ' vocatur *Primogenitus ex mortuis*, & Apocalips. 1. *Primogenitus mortuorum*. Tum quia nullus assignari põt, qui ad immortalem vitam resurrexerit ante Christum. Dico, ad immortalem vitam, nam ad mortalem vitam constat plures ante Christum excitatos fuisse, vt patet in puero ad vitam reuocato ab Elia, & in Lazaro, quem Christus à mortuis excitauit. Ita communiter Doctores cum S. Thoma 3. p. q. 53. art. 3.

Obijcies, statim mortuo Christo, eoq; nundum resurgente, monumẽta aperta sunt, & multa corpora Sanctorum surrexerunt, Matth. 27. vers. 53. sed illa corpora non surrexerunt ad vitam mortalem. Ergo ad immortalem; cum enim illorum animæ beatæ essent; vniri non debebant corpori mortali, sed immortali; nam animæ beatæ quasi connaturaliter debetur vniri corpori immortali, & glorioso, licet oppositum in Christo contigerit ex peculiari Dei prouidẽtia, vt pro nobis pati, & satisfacere posset.

Responderi potest primò negando, Sanctos illos resuscitatos fuisse ad vitam immortalem; nam multi Patres, & Doctores, vt Aug. Epist. 99. ad Euodium, Hyeronimus Ep. 150. ad Hedibiam, S. Thomas 3. p. q. 53. art. 3. Valentia tom. 4. disp. 2. q. 5. pun. 1. col. 2. vers. 3. Salianus anno Christi 34. num. 60. & alij putãt Sanctos illos ad vitam solum mortalem excitatos fuisse, & ad horũ sententiam comprobandam plures rationes videri possunt apud Suar. loco statim citando.

Respondeo secundò, etiamsi admittamus Sanctos illos ad vitam immortalem excitatos fuisse, vt docet S. Ambros. lib. 4. de fide cap. 1. Iansenius concord. cap. 143. Caiet. 3. p. q. 55. art. 3. Suarez 3. p. tom. 2. q. 53. in comment. art. 3. Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 4. num. 115. Origenes, Clemens Alexandrinus, & alij apud Suarez loco citato, & probatur ratione allata in obiectione; non tamen hinc sequitur ipsos resurrexisse ante Christi Resurrectionem; sed simul cum ipso Christo resurgente, vel post Christi Resurrectionem; cõsequenter Christus ordine tẽporis, si

non positiuè, saltē negatiuè primus omnium resurrexit, & nullus ante ipsum, sicque colligitur ex Matth. 27. vbi dicitur, *Multa corpora Sanctorum exiisse de monumentis post Resurrectionem Christi*. Ergo resurrexerunt post resurrectionē Christi, alioquin dicendum esset iam ante triduum resurrexisse, & post Christi Resurrectionem exiuisse de sepulchris, quod videtur absurdum.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Christus resurrexit anno ętatis suę trigesimo tertio. Hęc propositio apertè constat ex supradictis de morte Christi, nam Christus eo anno surrexit, quo mortuus est, cum inter mortem, & resurrectionem intercesserit solum spatium circiter quadraginta horarū, seu trium dierum participatiuè. Quamobrem cū Christus mortuus fuerit decimo quinto die Mensis Nisan, qui fuit feria sexta, & iuxta computationē nostram incidit in diem vigesimam quintam Mensis Martij, sequitur Christū resurrexisse die decimo septimo eiusdem Mēsis Nisan, seu die vigesimoseptimo Mensis Martij, qui fuit dies Dominicus, à Matthæo cap. vltimo vocatus prima Sabbati, & à Luca cap. 24. vna Sabbati, id est prima Sabbati, seu feria prima hebdomadæ, seu potius prima dies hebdomadæ; nam dies Sabbati erat septimus dies hebdomadæ, in quo Deus quieuit ab opere. Porrò Sabbatum dupliciter accipi potest. Primò pro die ipso Sabbati. Secundò pro tota hebdomada, vt etiam accepit Phariſæus, dum ait, *Ieiuno bis in Sabbato*. Ideo prima Sabbati idem est, ac prima dies hebdomadæ, seu prima die post Sabbatum, vt benè Suarez disp. 46. sect. 1. col. 2. Azor. 2. p. lib. 1. ca. 1. quæsito 7. & Henriq. in Summa lib. vlt. cap. 21. num. 7.

6 Sed modò dubium est. Primò, quanam hora Christus resurrexerit.

Respondeo, iuxta probabiliorem sententiam resurrexisse in ipsa aurora, seu dum radij Solis aliquam lucem afferre incipiebant, seu circa diluculū primæ Sabbati, idest diei Dominicæ. Ratio est, tum quia sic colligitur ex Psal. 29. *Ad Vesperum demorabitur fletus, & ad Matutinum lætitia*, sicque explicant Augustinus li. 4. de Trinitate capit. 6. Cyrillus catechesi 14. & alij; & Psal. 56. *Exurge gloria mea, exurgam diluculo*; sicque explicat S. Hyeronimus ibidem, & alij. Tū quia hic videtur sensus Ecclesiæ, dum in hymno Resurrectionis ait, *Aurora lucis rutilat, cum Rex ille fortissimus, triumphans pompa nobili, victor surgit de funere*. Tum quia sic habetur Marci 16. *Surgens autem mane prima Sabbati*, vbi vox illa, *Mane*, ex communiori, & vera sententia refertur ad Verbum, *Surgens*, non ad verbum, *Apparuit*. Tum quia opus resurrectionis per se ipsum consentaneum erat potius luci auroræ, quā tenebris. Tū quia hæc est cōmunior, & probabilior Patrum, & Doct. sententia, Ignatij Ep. 5. ad Trallianos, Hilarij canon. 23. in Matth. S. Thomæ q. 53. art. 2. ad 3. Augustini, Hyeronymi, & aliorum apud Suarez 3. p. to. 2. disp. 46. sect. 2. apud Valentia to. 4. disp. 2. q. 5. pun. 1. vers. 4. apud Azorium 2. p. lib. 1. cap. 7. quæsito 1. apud Henriq. in summa lib. vlt. cap.

cap. 21. & apud Tannerum to. 4. d. 2. q. 3. dub. 4. num. 99. & seqq. quāquam alij putant Christum resurrexisse post mediam noctem ad galli cantum.

Obijcies primò, Matth. 28. significari videtur Resurrectionem Christi contigisse in Vesperis Sabbati; *Vespera autem Sabbati, quæ lucescit in prima Sabbati, venit Maria Magdalena, & altera Maria videre sepulchrū, &c.* Ergo Christus non resurrexit illucescente Dominico die.

Respondeo, nomine Vesperi intelligi noctem, non quidem Solis occasum, seu primam noctis particulam, sed extremam, quæ luce incipit terminari, & cuius extremum est diluculum, vt apertè indicatur verbis eiusdem Matthęi proximè sequentibus, *Vespere autem Sabbati, quę lucescit in prima Sabbati*; non potest autem dici Vesper lucescens in prima Sabbati, nisi nomine Vesperi nox ipsa intelligatur, quæ luce terminatur, seu quæ est in diluculo. Ita S. Augustinus lib. 3. de consensu Euangel. cap. 24. Cyrillus Alexandrinus lib. 12. in Ioannem, Euthimius cap. 28. Matth. Valentia, Tannerus, & alij locis citatis.

Obijcies secundò, Marci 16. indicari videtur Resurrectionem contigisse die Dominico, orto iam sole, ibi, *Valdè mane vna Sabbatorum veniunt ad monumentum, orto iam sole.*

Res. intelligi nō de ortu corporis solaris supra horizontem, sed de radijs Solis, quibus aer illuminari incipiebat, vt benè S. August. loco cit. S. Thomas 3. par. quæst. 53. art. 2. ad 3. & alij Doctores citati.

Obijcies tertiò, Ioann. cap. 20. indicatur Christi Resurrectionem contigisse, cum adhuc tenebrę essent, nam dicitur, *Vna Sabbati Maria Magdalena venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum, & vidit lapidem sublatum.*

Respondeo, Christum resurrexisse in aurora, dum tenebræ nondum fugatæ erant, licet aer Solis radijs illuminari cępisset; nam etiam diluculo aliquæ tenebrarum reliquię supersunt, & surgente die aliquæ tenebrarum reliquiæ tanto magis extenuantur, quanto magis oritur lux, vt benè S. Augustinus loco citato, Valentia, & alij.

7 Secundò Dubium est, quomodo concordari possint Euangelistæ tam circa aduentum Mulierum ad sepulchrum, quam circa visionem Angelorum, & conditionem, seu situm ipsorum Angelorum; nam Ioannes cap. 20. narrat solam Magdalenam vidisse Angelos, & Christum; Mattheus, & Marcus aiunt fuisse vnum Angelum, & quidem sedentē; Lucas, & Ioannes duos, & quidem stantes, vt ait Lucas. Mattheus asserit Angelum sedisse super lapidem reuolutum, vtique extra monumentum. Marcus, & Ioannes intra monumentum.

Respondeo, concordanda esse tēpora, & sic concordari posse scripturas; quamuis enim Maria Magdalena cum alijs mulieribus ad monumētum accesserit, & lapidem reuolutum viderit, tamen ipsa ad Discipulos regressa, suspicans ablatū Dominum, suam suspicionem denunciauit Discipulis, & postea ad monumentum plusquam semel redijt, & Christum illis recedētibus vidit, quem

quem aliæ mulieres tunc non viderunt; postea insecuta est mulieres domum redeuntes, illisque inuentis sociam se adiunxit, & iterum cum ipsis mulieribus Christum vidit, Petro, & Ioanne interim ad sepulchrũ venientibus, & sepulchrum vacuum lustrantibus. Quoad numerum verò Angelorum dici potest ab aliquibus Euangelistis poni numerum singularem pro plurali, nisi fortè dicamus mulieres extra monumentum vidisse vnum Angelum, in monumento autem duos. Idem dic de sessione, & statione; hoc enim verum esse potest respectu diuersorum temporũ, ita vt Angeli vno tempore steterint, & alio sederint. Vel dic verbũ, stan-di, ibi accipi pro præsentia, seu quiescentia in eo loco. Vide Maldonatũ cap. 28. Matth. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 49. sect. 2. & 3. & d. 46. sect. 2. Barradium tom. 4. lib. 8. & Tannerum tom. 4. disp. 2. quæst. 5. dub. 4. num. 104. & seqq. vbi de hac re fusius agunt. Quoties verò Christus apparuerit in die Resurrectionis, vel post diem Resurrectionis, videri potest apud Suarez d. 49. sect. 4. & 5.

8 Tertiò Dubium est, Vtrum Christus Dominus statim post Resurrectionem apparuerit Matri suæ antequam vlli alij appareret.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia hic fuit semper communis Ecclesiæ sensus. Tum quia decebat Christum se Matri suæ ante cęteros conspiciendum prabere; nã qui patrem, & matrem honorare præcipit, debuit singulariter matrem honorare. Tum quia Christus singulariter à Beatissima Virgine Matre sua diligebatur. Ergo etiam ipse debuit singularia beneuolentiæ, & amoris signa erga illam exhibere. Tum quia hæc est communis Patrũ sententia, Ambrosij lib. 3. de Virginibus, Gregorij Nazianzeni, Gregori Nisseni, Ruberti, & aliorũ apud Suarez 3. par. tom. 2. disp. 69. sect. 1. & disput. 46. sect. 2. col. 4. & apud Henriquez in summa lib. vlt. c. 24. num. 7. in comment. lit. C.

Obijcies, Marcus asserit Christũ primo apparuisse Mariæ Magdalenæ, & nullus Euangelistarum affirmat prius apparuisse Beatissimæ Virgini Mariæ. Ergo prius non apparuit Beatissimæ Virgini.

Respondeo cum Ruberto lib. 7. de diuinis officijs, Anselmo de excellentia Virginis cap. 6. Suarez d. 49. sect. 2. Euangelistas id non narrare. Tum quia superfluum videbatur. Tum ne viderentur Reginam cęli cum reliquis, quibus Christus apparuit, coęquare. Tum quia Euãgelistæ retulerunt solum apparitiones, quæ factæ fuerunt in testimonium veræ Resurrectionis; nõ enim susceperunt onus scribendi omnia, quæ à Christo facta fuerunt, sed ea solum, quæ ad confirmationem, & relationem mysteriorum fidei sufficere visa sunt; Beatissima autẽ Virgo futura nõ erat testis Resurrectionis, ne ob filij amorem aliquid fingere putaretur; nec dubium habuit de Christi Resurrectione, cuius confirmatione indigeret. Vide Suarez loco citato.

Pun-

Punctum Secundum.

De Ascensione Christi in Cœlum.

1 Christus post Resurrectionē verè in Cęlos ascendit.
2 Christus in cęlos ascendit successiuo motu.
3 Apostoli quandiù Christum ascendentem viderint.
4 Christus post ascensum in cęlum an circundatus sit superficie cęli.
5 Christus ascendit super omnes creaturas.
6 Christus quomodo dicatur super omnes creaturas ascendisse.
7 Ascensio Christi in Cęlum conueniens fuit.
8 Christus in cęlum ascendit secūdum humanitatem, non verò secundum diuinitatem.
9 Christus propria virtute ascendit.
10 Ascensio Christi facta fuit ex Monte Oliueti.
11 Ascensio Christi facta fuit quadragesimo die post resurrectionem.
12 Ascensio Christi qua die contigerit.
13 Christus qua hora in Cęlos ascenderit.
14 Christus quibus circunstantijs, & comitatu cęlos conscenderit.
15 Nubes Christum ascendentem susceperit.
16 Christus Cęlum ascendens aliquos homines anima, & corpore secum traduxit.
17 Ascensio Christi est causa exemplaris nostra ascensionis, nō meritoria.

IN hoc puncto explicabo primò, An Christus verè, & propriè in cęlum ascenderit. Secundò, An cōueniens fuerit Christum coscendere cęlum. Tertiò, secundum quā naturam ascenderit. Quartò, qua virtute ascenderit. Quintò, in quo loco. Sextò, quo tempore. Septimò, quibus circumstantijs, & comitatu.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CHristus post Resurrectionem verè, & propriè in Cœlos ascendit. Ratio est primò, quia hic est articulus fidei in Symbolo, tam Apostolico, quam Niceno, & Athanasij expressus, quem Ecclesia, & Patres intelligunt de ascensu verè, & propriè accepto. Secundò, quia Christus Ioann. 20. ait Magdalenę, *Noli me tangere, nundum enim ascendi ad Patrem meum*, quem locum communiter Doctores intelligunt de ascensu locali, non de ascensu Methaphorico, idest de ascensu ad gloriā, & maiestate, mcū iam resurrexisset, & gloriā, & maiestatē antea cōsecutus fuisset. Idē patet Act. 1. *Ferebatur in cęlum, videntibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum*, & Matth. 16. *Assumptus est in cęlum*. Tertiò, quia hæc est communis Patrum, & Catholicorum Doctorum sententia contra nonnullos Hæreticos, quorum aliqui negabant Christum corporaliter supra cęlos ascendisse. Alij affirmabant quidem Christum carnem suam in cęlos leuasse, sed in astro solis deposuisse, nuncque sine carne ad dexterā Patris sedere.

Objicies, ille in cęlum ascendit, qui de cęlo descenderat Ioannis 3. *Nemo ascendit in cęlum, nisi qui descendit de cęlo, filius hominis, qui est in cęlo*, & Ephes. 4. *Qui ascendit ipse est, qui descen-*

descendit; sed corpus Christi non descendit de celo. Ergo neque ascendit in Cęlum.

Respondeo, eandem personam ascendisse, & descendisse; aliter tamen ascendisse; ascendere enim est personæ, non naturæ, nisi vnitæ personæ. Quamobrem non alius ascendit, & alius descendit; sed idē ascendit, qui descenderat; aliter tamen ascendit, quam descenderat. Descenderat incorporeus, & ascendit corporeus; descenderat non habens corpus, ascendit autem indutus corpore. Ita S. Augustinus lib. de Agone cap. 25. Suarez 3. par. disp. 51. sect. 1. col. 6. vbi etiam alias affert expositiones.

2 Sed modò Dubium est primò, Vtrum Christus successiuo motu in cęlum ascenderit transeūdo per omnia corpora intermedia.

Respōdeo affirmatiuè iuxta probabiliorem, & communionem Doctorum sententiam. Ratio est, tum quia sic colligitur ex præcitatis scripturæ verbis. Tum quia magis decere videbatur Christi maiestatem, paulatim prosequi ascensionem suā, sicut inchoauerat. Tū quia par erat, vt tanquam Dominus per omnia media, & per omnes celos transiret, vt tanquam supremus dominus possessionem omnium acciperet. Ita S. Thomas in 3. disp. 22. quæst. 3. art. 2. quæstiuncula 2. & alij Thomistæ communiter ibidem, quibus adde Suarez disp. 51. sect. 2. vbi etiā addit Christum recta via conscendisse, saltem quandiù ab Apostolis visus fuit; An autem postea etiam rectà via incesserit, incertum esse, & curiosum nimis esse illud inquirere.

Obijcies, si Christus successiuo motu in cęlum ascendisset, Apostoli suis oculis conspexissent, idque testari potuissent.

Respondeo, Apostolos vidisse successiuam Christi ascensionem ad illum vsque locum, ad quem oculus humanus naturali virtute pertingere poterat: & in hac re opus non erat, vt Christus oculos Apostolorum miraculosè eleuaret ad altiorē prospectum.

3 Secundò Dubium est, Vtrum Christus ascenderit vsque ad cęlum supremum, quod vocamus Empyreum.

Respondeo affirmatiuè. Tū quia Hebreor. 4. dicitur, *Christus excelsior cęlis factus*. Ephes. 4. *Ascendit super omnes cęlos*. Tum quia sedes Beatorū non est locus continuo motui subiectus, sed quietus, & immobilis; hic autem est cęlum supremum, quod vocamus Empyreum.

4 Maior difficultas est, Vtrum totus Christus manserit in cælo Empyreo circundatus superficie Cęli, sicut nos sumus in aere extra conuexam superficiē cęli, idest supra omnia corpora cęlestia. Vel potius conuexā cęli superficiē pedibus calcet.

Respondeo, varias esse in hac re Doctorum sententias S. Thomas 3. par. quæst. 58. art. 4. ad 2. Caiet. & alij Thomistæ ibidem, Suarez ibid. disp. 51. sect. 1. col. 5. & 6. & alij putant corpus Christi esse extra totam continentiam corporum cęlestium, & non esse in loco continente. Oppositum sustinent Durandus in 3. dist. 22. quæst. 8. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 3. dub. 5. n. 118. & alij. Ego censeo nihil certi in hac

re

re dici posse, quia ex scriptura, aut Sanctis Patribus non colligitur, vt benè Azor cap. 12. quęsito 19. oppositę tamen sententię probabiles sunt, vt constabit ex dicendis n. 6.

5 Tertiò dubium est, vtrum Christus ascenderit super omnem creaturam spiritualem.

Respondeo affirmatiuè, Ephes. 1. *Constituens ad dexteram suam in cęlestibus super omnem Principatum, & Potestatem, & Virtutem, & Dominationē, & omne nomen, quod nominatur, non solum in hoc sęculo, sed etiam in futuro.*

6 Maior difficultas est, quomodo Christus dicatur ascendisse super omnes Angelos, ac super omnē creaturam, cum cælum Empyreū sit perfectè sphericum, consequenter in superficie extrema illius cæli vna pars non sit altior altera respectu centri.

Respondet Augustinus in lib. de fide, & Symbolo cap. 16. ob nostram fragilitatem à nobis discerni nō posse; *Oculus enim non vidit, quæ Deus præparauit diligentibus se*, Isaiæ 64. & 2. Corinth. 2. Quod verum est, non solum de spiritualibus bonis, verum ēt de pulchritudine, magnitudine, & situ loci.

Caietanus verò quæst. 57. art. 5. ait, considerari posse quandam partem, V.G. Orientalem, diuinitus destinatam, vt sit solium Principis, & sic illam cēseri locum supremum totius cęli; alia verò loca censeri inferiora, vel superiora, quatenus illi magis, vel minus propinqua fuerint.

Tannerus in dissertationibus de cælo, Martinus Roas de statu beatorum, & alij existimant extremas cęli partes, inferiorem scilicet, & superiorem, esse solidas, & duras, medium verò liquidum, & spirabile instar nostri aeris, magnamq; esse distantiam inter partem superiorem, & inferiorem cęli Empirei, sicut est inter terram, & cęlos, consequenter in cęlo empyreo assignari posse partem superiorem omnibus alijs.

Suarez verò respondet dignitatē, & superioritatem consistere potius in quodam ordine, & habitudine, quam in altitudine situs (dignitas .n. loci aliquando desumitur ex dignitate personæ existentis in tali loco) quam ex eminentia loci. Hoc pacto locus, in quo Christus existit, dignissimus est, non ob eminentiam situs, cum vna pars cęli non sit altior altera; sed ob dignitatem personę Christi. Quamobrem si Christus in cęlo mutet locum, locus ille, in quo Christus existet, semper erit supremus, & dignissimus; Reliqua verò loca, & digniora erunt, quo fuerint Christo propinquiora, & sic Beati quo maiorem Sanctitatem habuerint, eo maius ius habebunt appropinquandi, & accedendi ad Christum, ipsisque alij cedēt, dum ipsi in proprijs locis, & sedilibus constitui voluerint. Ita Suarez 3. p. q. 57. in comment. art. 5. cuius opinio mihi valdè probabilis videtur. Sed opinio Caietani, aut Tanneri probabilior.

SECVNDA PROPOSITIO.

7 Conueniens fuit Christum ascendere in cælos. Ratio est primò, quia locus debet esse accommodatus, conueniens, & proportionatus locato; sed locus cōueniēs, & proportionatus corpori Christi

post

post Resurrectionem non est terra, sed cęlum; Christus enim post Resurrectionem gaudet vita immortali, & incorruptibili; locus verò, in quo nos degimus est locus generationis, & corruptionis. Ergo cęlum, & non terra est locus conueniens, & proportionatus corpori Christi post ipsius Resurrectionem. Secundò, quia Cęlum est locus, quem Deus Sãctis, & beatis hominibus preparauit. Hac de causa vocatur sedes Dei, quia Deus ibi singulari quadam ratione regnat, seque Beatis manifestat. *Dominus in cęlo parauit sedem suam*, Psal. 102. Ergo cęlũ maximè debebatur Christo suscitato, cum ipse in beatitudine perfectior sit reliquis Sanctis. Tertiò, quia nos ibi futuri sumus, vbi Christus fuerit, Ioan. 12. *Vbi sum ego, illic & minister meus erit*, Ioã. 14. *Vado parare vobis locum, & iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis*; sed nos futuri sumus in cęlo. Ergo etiam Christus ibi debet esse; consequenter debuit in cęlum ascendere. Ita S. Thomas 3. p. q. 57. art. 1. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 51. sect. 1. Azor. 2. par. lib. 1. cap. 12. quaest. 3. & alij communiter.

TERTIA PROPOSITIO.

8 Christus in cęlum ascendit secundum humanitatem, non verò secundum diuinitatem. Ratio est, quia Christus ascendit secundũ illam naturam, in qua receptus fuit motus ascensionis; motus aũt ascensionis receptus fuit in humanitate, non autem in diuinitate; nam diuinitas est vbique, & non est capax motus, seu mutationis; humanitas verò, licet vnita sit Verbo, non tamen est vbique. Ita S. Thomas 3. par. qu. 57. art. 2. & alij Thomistæ communiter ibidem.

Obijcies, ista propositio est vera, Deus ascendit. Ergo Christus non solum ascendit secundum humanitatem, verùm etiam secundum diuinitatem.

Respondeo negando consequentiam; nam illa propositio est vera ob communicationem idiomatum. Nõ tamen est verum Christum ascẽdisse secundum diuinitatem, seu quatenus Deus, vt benè Suarez in comment. art. 2. citati.

QVARTA PROPOSITIO.

9 Christus propria virtute ascendit. Ratio est, tum quia Christus ex supposito diuino habuit virtutem ascendendi; diuinitas enim, quæ identificatur cum diuino supposito, fuit causa principalis, seu principium motus ascẽsionis. Tum quia Corpus Christi iam gloriosum erat, consequenter habebat virtutem agilitatis, quæ ipsi quodammodo erat ab intrinseco, & debebatur ratione suppositi; consequenter etiam hac ratione Christus dici potest ascendisse virtute propria, tãquam ex causa instrumentali ratione dotis agilitatis, quæ aliquo modo erat ab intrinseco, & ei debita videbatur ratione diuini suppositi. Ex quo patet differentia inter Christum, & alios Beatos; nam alijs beatis virtus illa agilitatis ab extrinseco confertur, ipsique non habent principium intrinsecum, quod sit causa principa-

lis

lis motus; sed causa principalis est extrinseca, nempe Deus, qui est principalis motor. Ita Suar. q. 57. in com. art. 2. Azor. 2. p. lib. 1. cap. 12. q. 11. & alij.

QVINTA PROPOSITIO.

10 Ascensio Christi facta fuit ex Monte Oliueti; Christus .n. eduxit secum ab Ierosolimis Discipulos versus Bethaniam, indeque dato prius forsan, vale, Magdalenæ, & Martæ, secessit in Monte Oliueti, vbi astātibus multis in cęlū ascendit, Lucæ 24. *Eduxit autem eos foras in Bethaniam, & eleuatis manibus suis benedixit eis, & factum est dum benediceret illis, recessit ab eis, & ferebatur in cęlum.* Actorum verò cap. 1. magis exprimitur locus, ex quo Christus ascendit; dicitur enim fuisse mons Olіueti, distans ab Ierosolimis itinere Sabbati, idest eo itinere, quod iuxta traditiones Hębreorum, diebus Sabbati peragi poterat; hoc autem erat spatiū vnius miliaris, idest mille passuum, seu bis mille pedum, ex Hyeronimo Epist. 151. ad Algasiam q. 10. & 30. Beda quæst. 1. in Acta, Azor. 2. p. li. 1. c. 12. quæsito 4. & alijs.

SEXTA PROPOSITIO.

11 Ascēsio Christi facta fuit quadragesimo die post Resurrectionem, includendo diem Resurrectionis, & diem Ascensionis; nam Christus apparuit tantum quadragiata diebus Actor. 1. Per dies quadraginta apparens eis; cū autem apparuerit in die Resurrectionis, & in die Ascensionis, necesse est dicere quadragesimō die facta fuisse Ascensionem, includendo diem Resurrectionis, & Ascensionis; vt bene argumentatur Suarez disput. 51. sect. 2. col. 2.

12 Quæres primò, in quam hebdomadæ diem inciderit Ascensio.

Respondeo, incidisse in feriā quintam hebdomadæ, idest in diem Iouis. Ratio est, tum quia Resurrectio contigit die Dominico, & Ascensio facta fuit quadragesimo die à die Resurrectionis inclusiuè. Ergo necesse est dicere Ascensionem factam fuisse feria quinta hebdomadę; quia quadragesimus dies à die Resurrectionis est dies Iouis. Tum quia Ecclesia eo die Ascensionis festum celebrat in memoriam huius mysterij. Ita Clemens Papa lib. 5. constitut. c. 18. cuius verba refert Suarez loco citato.

13 Quæres secundò, qua hora Christus in Cęlos ascenderit.

Respondeo, non certò constare, verosimiliter tamen credi potest Ascensionem factam fuisse circa meridiem; quia Christus in cęlum ascendit, postquam illa die cum Discipulis comedit, Actor. 1. *Conuescens precepit eis*, & infra, *Cum hæc dixisset eleuatus est.* Et licet aliqui Doctores, vt Caietanus, putent non esse legendū, *Conuescens*, sed *Conuersans*; nihilominus vulgata editio, & omnes Latini Interpretes ita legunt, vt cum Hyeronimo Epist. 150. ad Hedibiam q. 7. Beda, & alijs, docent Suarez disp. 51. sect. 2. Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 5. n. 120. & Azorius 2. par. lib. 1. cap. 12. q. 6.

SEP-

SEPTIMA PROPOSITIO.

14 Christus, dum in Cęlos ascenderet, primo *Eleuatis manibus benedixit astantibus*, ideſt Beatiſſimæ Virgini, Apoſtolis, & alijs Diſcipulis, qui fuerunt ferè centum viginti, Lucæ 24. Quomodo autem manus eleuauerit, aliqui putant eleuaſſe, tollendo illas ad Cælum in formā Crucis. Alij deſcribendo crucem in aere. Alij alia ratione.

Secundò, dū à terra longè diſtare cœpiſſet, nubis interiectu oculis intuentium ſe ſubtraxit, Lucæ 24. *Et nubes ſuſcepit eum ab oculis eorum*.

15 An autem illa fuerit nubes. Reſpondeo affirmatiuè, quia ſcriptura illam ſimpliciter appellat nubē. Ita Chriſoſtomus homil. 1. in Acta, Abulenſ. paradox. cap. 8. Suarez, & Azorius locis cit. contra Medinam 3. p. q. 58. art. 4. & Caietanum Actor. 1. Hæc autem nubes ibi denuò genita fuit, vel aliundè adducta, non vt ad terram vſq; deſcenderet, & per modum ſedis geſtatoriæ Chriſto inſeruiret, atque cum ipſo aſcenderet, vt putauit Abulenſ. loco citato, ſed vt illum ab oculis intuentium ſuſciperet, ipſiuſq; maieſtatem demōſtraret. In nube enim maieſtas Dei oſtendi cōſueuit, vt patet ex Pſalm. 107. Idemque ex alijs ſcripturæ locis docet Azor 2. p. lib. 1. cap. 15. quæſito 11. & cap. 12. quæſito 8. & alij.

Tertiò, cū Chriſto aſcenderunt homines iuſti, quos Chriſtus è Limbo Patrum eduxerat, & qui nihil purgā dum in Purgatorio habebant. Ratio eſt, tū quia Epheſ. 4. dicitur, *Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem*. Tum quia ille eſt locus Beatorū, & nullum impedimētum aderat, quod ipſos ab aſcenſu in Cęlos remoraretur. Tum quia ſic poſtulabat honor, & gloria Chriſti, vt triumphator in ſignum triumphi ſpolia ſecum adduceret. Ita Azor cap. 12. quæſito 9. Suarez, & alij.

16 An autem Chriſtus aliquos homines anima, & corpore ſecum traduxerit, maior difficultas eſt; nam aliqui non audent id affirmare, quia in ſcriptura non habetur. Alij verò aſſerentes aliquos ad vitam immortalem reſurrexiſſe, dum Chriſtus reſurrexit, putant illos cum Chriſto aſcendiſſe, quia nihil obſtat, quo minus cum Chriſto aſcenderint, nec opus erat eos videri ab aſtantibus. Tum quia corpus glorioſum neceſſario non videtur, & ſenſibilis, ac manifeſta Chriſti Aſcenſio ſufficiebat ad conciliandam, & confirmandam fidem de Aſcenſione aliorum. Ita Doct. cit.

Quartò, obuiam Chriſto aſcendenti proceſſerunt omnes Angeli, vt ipſum aſcendentem comitarentur, eique honorem, & gloriam exhiberent, vt communiter ſentiūt Patres, qui huc referunt illud Pſalmi 23. *Attollite portas principes veſtras*, &c. Pſal. 46. *Aſcendit Deus in iubilatione, & Dominus in voce tubæ*. Vide Suar. 3. p. tom. 2. diſp. 51. ſect. 2. & Azorium cap. 12. quæſito 9.

17 Sed modò explicandum ſupereſt dubium, quod à S. Thoma 3. p. q. 57. art. 6. proponitur, an ſcilicet Aſcenſio Chriſti ſit cauſa noſtræ ſalutis.

Reſpondetur, non eſſe cauſam meritoriam noſtræ ſalutis, quia Chriſtus poſt mortem nihil pro nobis me-

ruit

fuit, vt fusius docui d. 2. q. 12. pun. 4. dici tamen potest causa exemplaris, cum Ascensio Christi secundum dignitatem, & propositũ Dei, sit prior Ascensione nostra, nosq; in cælum ascendere debeamus, sicut Christus ascendit. Dici etiam potest aliqua ratione causa efficiens nostræ Ascensionis, quatenus Christus ascendendo spem nobis præbuit ascendendi. Idem dici potest de Resurrectione. Ita S. Thomas q. 57. art. 6. Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 5. num. 119. Henriquez in summa lib. vlt. ca. 21. num. 3. & alij.

Punctum Tertium.

De sessione Christi ad dexteram Dei.

1 *Christus post Ascensionem sedet ad dexteram Dei.*
2 *Sessio Christi ad dexteram Patris metaphoricè dicitur.*
3 *Dextera an sit locus honoratior.*
4 *Christus dicitur in Cælis sedere, seu potius stare.*
5 *Sedere ad dexteram Dei quomodo conueniat alijs Beatis.*
6 *Christus post Ascensionem visibili specie aliquoties in terrã descendit.*

IN Puncto proximè præcedenti egimus de termino quasi intrinseco, & proximo Ascẽsionis Christi, quẽ diximus esse cęlum Empireum; agendum modò est de termino quasimetaphorico, & extrinseco, qui nomine sessionis ad dexteram Patris in scriptura significatur. Et primo quidem loco explicandum est, An Christus ad dexteram Patris sedeat. Secundò, quid sit sedere ad dexteram Dei Patris. Tertiò, an Christus corporaliter sedeat, & an sedere ad dexteram Dei adeò proprium sit Christi, vt alijs Beatis non conueniat. Quartò, an Christus vnquam visibili specie post Ascensionem in terram descenderit, aut descensurus sit visibili specie ante Iudicij diem.

PRIMA PROPOSITIO.

1 CErtum est de fide Christum post Ascensionem sedere ad dexteram Patris. Tum quia sic habetur in Symbolo Apostolico, Niceno, & Athanasij. Tum quia Marci vlt. dicitur, *Assumptus est in cælum, & sedet ad dexteram Dei*, Hębreor. 1. *Sedet ad dexteram Maiestatis in excelsis*, & cap. 10. *In sempiternum sedet in dextera Dei*, 1. Petri 3. *Per Resurrectionem Iesu Christi qui est in dextera Dei sedens*, & alibi pluribus in locis.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 CHristus dicitur sedere ad dexteram Dei, non quidem strictè, & propriè, seu iuxta propriam verborum significationem, cũ Deus non sit corporeus, & consequenter nullam habeat corporis partem, ad quam Christus sedere dicatur, vt cõmuniter fatentur Catholici contra nonnullos Hæreticos; sed dicitur sedere ad dexteram Patris metaphoricè; dextera autem Dei, seu sessio ad dexteram Dei tripliciter accipitur. Primò pro statu gloriæ, seu beatitudine æterna, & sic certum est Christum sedere ad dexteram Dei, non solum secũdum diuinitatem, verum

etiam secundum humanitatem; & licet Christus ab instanti Conceptionis beatus fuerit, vt dictum fuit disp. 2. q. 8. pun. 2. nihilominus quia multis miserijs, & doloribus subiectus erat vsque ad Resurrectionem, nondum dicitur sedisse ad dexteram Patris, quæ plenam quietem significat. Imò neque dicitur sedisse ad dexteram Patris vsque ad Ascensionem, quia etiã post Resurrectionem multum ei laborandum fuit, antequam Passionem, & Sedem Regni Cælestis acciperet. Præterea addo Christum nô habuisse manifestationem, & claritatem beatitudinis, & gloriæ, nisi per Ascensionem, atque adeò Christum per Ascensionem assecutum fuisse, vt notum sit omnibus ipsum sedere ad dexteram Dei, idest habere gloriam, & beatitudinem. Ita S. Augustinus lib. de Agone Christi c. 26. Isidor. lib. 1. de diuinis officijs, Azorius 2. par. lib. 1. cap. 12. quæsito 12. Bellarminus, Becanus, Suar. & alij, quos supra retuli disp. 2. q. 6. pun. 2. num. 3. Secundò accipi potest pro singulari excellentia eiusdē Beatitudinis, seu pro singulari honore, & iudiciaria potestate, quæ Christo collata fuit; Christo enim data fuit administratio, & gubernatio Ecclesiæ, iuxta illud, *Pater non iudicat quēquam, sed omne iudicium dedit Filio.* Ita S. Augustinus lib. de Fide, & Symbolo cap. 7. S. Thomas 3. par. quæst. 58. art. 1. Suarez d. 51. sect. 3. col. 3. & 9. Tertiò, accipitur pro æqualitate diuinitatis, seu pro diuina maiestate, seu pro æqualitate in potentia, gloria, & maiestate, iuxta illud Hebreor. 1. *Sedet ad dexteram maiestatis in excelsis*, & infra; *Ad quem autem Angelorum dixit aliquando, Sede à dextris meis*; & hæc quidem conuenit Christo, nō vt homo est, sed vt Deus; Verbum enim per æternam generationem habuit, vt sit æquale Patri; ista autem æqualitas non est collata humanitati Christi, nisi mediatè, identicè, & consecutiuè, videlicet mediante subsistentia diuina, quæ identificatur cum essentia diuina; & licet hoc factum sit ab instanti Conceptionis, tamen per Ascensionem tota illa Maiestas clarescere cœpit in cęlo, & in terra, iuxta illud Apoc. 5. *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem*, & infra, *Omnes autem dicentes, sedenti in throno, & Agno benedictio, & honor, & potestas in sęcula sęculorum.* Vide supradicta disp. 2. citata.

Obijcies, si Christus sedere dicitur ad dexteram Patris, ergo Pater dicitur sedere ad sinistram Christi; hæc enim se mutuò consequuntur, vt si vnus est ad dexterã, alter dicatur ad sinistram; sed falsum est Patrem sedere ad sinistram Christi, alioquin videretur inferior Christo; dextera enim est honoratior locus. Ergo etiã falsum videtur Christum sedere ad dexteram Patris.

3 Respōdet primò Antonius Herbrissensis in vltima quinquagena ca. 39. locum dexterum olim non fuisse honoratiorem. Ob id in antiquis Imaginibus cernimus Paulū ad dexteram Petri collocari, cum tamen constet Petro, tanquam Ecclesiæ capiti, digniorem locum deberi. Alij verò communiter respondent dexterum locum digniorē esse, hic enim est communis hominum sensus; & quamuis in aliquibus Imaginibus cer-

cerimus S. Paulum à dextris S. Petri aliquando collocatum fuisse, id factum censeo, tū causa vrbanitatis, & honoris, quē S. Petr⁹ Paulo Romæ in suo hospitio, & Episcopatu existēti exhibebat; tum in signum amoris, & gratitudinis, quia Paulus Doctor erat gentium, & maximum Ecclesię commodum, & vtilitatem afferebat, vt benè Suarez 3. p. tom. 2. disp. 51. sect. 4. colum. 9. Quamuis ergo admittamus dexterum locum digniorem esse, & Christum sedere ad dexteram Patris, non tamen hinc sequitur Patrē esse à sinistris Christi; sed medium tenere locum inter Filium, & alios à sinistris assistētes, medius autem locus dignior esse solet; consequenter Pater est dignior Christo secundum humanitatē consideratо.

Respondeo ego secundò, Christū dici sedere ad dexteram Patris, non quia Pater sedeat ad sinistram Christi, sed quia Christus habet excellentiam, & maiestatem, quæ per dexteram metaphoricè significatur; hæc enim sessio ad dexteram non accipitur propriè, cum Deus Pater non habeat corpus; sed metaphoricè, atque adeò non consideratur respectus ad ad sinistrā, cum in metaphorica locutione seruari non debeant omnes rationes, & habitudines, quæ in re propriè significata reperiūtur; sicut etiam Christus non solum dicitur esse ad dexteram Dei, sed etiam vocatur dextera Dei, non quia Spiritus Sanctus, aut alius sit sinistra Dei, sed vt significetur esse Verbū, per quod Pater omnia operatur, vt benè ratiocinatur Suar. 3. p. tom. 2. d. 51. sect. 3. ad finem.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Christus non sedet in Cælis sessione corporali, licet .n. in potestate Christi sit stare, vel sedere, longè tamen probabilius est ipsū stare. Tum quia stare est magis homini cōnaturale; sedere verò potius arguit necessitatem corporis, vt requiescat, & non defatigetur; qua necessitate carent corpora gloriosa, vtpotè laboris, & defatigationis incapacia. Tū quia S. Stephanus Actor. 7. ait, *Ecce video Cęlos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei*, vbi notandum est illud verbum, *Stantem*, quod à multis Patribus propriè intelligitur pro recta corporis compositione, quæ contingit recto corpore stando, & non sedendo. Tum quia Ephes. 2. dicitur, *Nos consessuros cū Christo in cælestibus*; sed verosimile non est nos corporali sessione sessuros. Ergo stabimus. Ergo etiā Christus in Cælo stat. Scriptura autē metaphoricè vtitur verbo, *Sedere*, non ad significandam corporalem sessionem, sed quietem, *Vt requiescat à laboribus suis*, Apocal. 14. Ita Ireneus lib. 3. cap. 9. fidei orthodoxæ, Azor 2. p. lib. 1. ca. 12. quæsito 14. & alij Doctores cit.

5 Sed modò explicandum superest id, quod explicādum initio proposui, An scilicet sedere ad dexterā Dei adeò proprium sit Christi, vt nō conueniat alijs Beatis.

Respondeo, si pro sessione ad dexteram Dei intelligamus omnipotentiam, seu æqualitatem diuinitatis, & maiestatis, aut singularem excellentiam beatitudinis, dicendum est

hoc adeò proprium esse Christi, vt alijs Beatis non conueniat, vt patet ex dictis in secunda propositione, ad quem enim Angelorum Deus dixit aliquando, *Sede à dextris meis?* Neq; obstat id, quod dicitur Apocalips. 3. *Qui vicerit, dabo ei sedere mecũ in throno sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno eius.* Respondetur enim illam dictionem, *Sicut*, non significa re æqualitatem, sed similitudinem. Si verò pro sessione ad dexteram intelligamus simpliciter beatitudinẽ, dicẽdum est etiam alios Beatos sessuros ad dexteram Dei cũ Christo, & plus, vel minus gloriæ adepturos pro qualitate meritorum, Ioann. 14. *Accipiam vos ad me ipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis.* Ita S. Thomas 3. p. q. 58. art. 4. Suar. disp. 5. sect. 3. col. 7. & 8. Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 5. num. 125. Valentia tom. 4. d. 2. q. 6. pun. 2. col. 2.

QVARTA PROPOSITIO.

6 CHristus postquam in cęlum ascendit, aliquoties in terrã ad breue tempus visibili specie descendit. Ratio est, Tum quia licet Cęlum sit proprium, & permanens Christi domicilium, non tamen decet ipsum benignitatis, & charitatis gratia interdum à cęlo ad breue tempus descendere. Tum quia Christus cęlesti curia amictus ad Mariã descendit, eamq; secum ad cęlestem patriã deduxit. Tum quia post Ascẽsionem multis apparuit, vt Paulo, 1. Cor. 13. *Nouissimè omniũ visus est mihi;* & Petro Roma decedẽti Christus occurrit significãs ipsum debere Romam redire; & in loco apparitionis ad hęc vsq; tempora cernimus Oratorium indicans mysterium. Ita S. Thomas 3. p. q. 57. art. 6. ad 3. Caietanus, & alij Thomistæ ibid. Suarez 3. p. to. 2. d. 51. sect. 4. sub finem, Tan. to. 4. d. 2. q. 3. dub. 5. sub finẽ, & alij, quicquid alij in contrarium sentiãt.

An autem omnes apparitiones Christum repręsentantes fiant immediatè ab ipso Christo, vel potius ab Angelis, ostendi de Eucharistia, & alibi, vbi etiam explicaui, quomodo cognoscere possimus, quandonã apparitiones fiant ab ipso Christo.

Punctum Quartum.

De Missione Spiritus Sancti.

1. *Spiritus Sanctus visibili specie aliquoties apparuit.*
2. *Spiritus Sanctus in die Pentecostes visus fuit ab Apostolis sub specie linguarum.*
3. *Spiritus Sãcti missio contigit die 50. post Resurrectionẽ Christi inclusiuè*

IN hoc puncto non ago de Missione, qua Spiritus missus fuit à Patre per æternam generationẽ, quę vocatur processio, seu productio ad intra; neq; loquor solum de missione inuisibili Spiritus Sancti, quæ fit per gratiam excitantem, & per gratiam sanctificãtem; sed de missione visibili, quæ fit per aliquã creaturam externam, & temporalem, vt quãdo Christus baptizatus fuit, tunc enim appãruit in specie Columbæ; aut quando Christus in mõte trãsfiguratus fuit, tunc enim apparuit in specie nubis lucidæ; aut quando Apostolis collata fuit facultas remittendi peccata,

tunc

tunc enim Christus apparuit sub specie flatus, aut quando Apostolis datum fuit donum linguarum ad prædicandum Christi Euãgelium; tunc enim Spiritus Sanctus apparuit sub specie linguarum ignearum. De hac missione nunc loquimur, & primo quidem loco breuiter probabimus Spiritum Sanctum missum fuisse. Secundò, quo tempore missus fuerit.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Spiritus Sanctus in die Pentecostes missus fuit ad Apostolos sub specie linguarum ignearum. Hęc propositio clarè habetur Actor. 2. *Cũ complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco, & apparuerũt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, seditque supra singulos eorum Spiritus Sanctus.* In cuius rei memoriam celebratur solemnitas Pentecostes cum duobus diebus, qui sequuntur cap. conquestus de ferijs.

An autem ipsamet persona Spiritus Sancti descéderit, quid fuerint linguæ illæ, quem effectum operatæ sint, videri potest apud Commentatores Sacræ Scripturæ, & apud Concionatores, & ego fortasse disseram in Tract. de Trinitate.

An autem donum linguarum tale fuerit, vt Apostoli varijs gentium linguis loquerentur, vel potius vt ipsi Hebrea lingua loquentes ab auditoribus intelligerentur, ac si eorũ idiomate, & lingua vterentur.

Respondetur, donum linguarum tale fuisse, vt Apostoli linguis omniũ loquerentur; nã Actor. 2. dicitur, *Loquebantur varijs linguis Magnalia Dei*, & Paulus 1. Corinth. 14. ait, *Gratias ago Deo, quod omnium vestrum lingua loquor*. Ita communior Doctorum sententia, S. Thomæ 2. 2. q. 176. ar. 1. & aliorum contra Cartusianum, & alios. Quamquam negari non debet, quin Apostoli, vel Discipuli Domini vna lingua concionantes, ab auditoribus diuersarum linguarum intelligerentur; id enim conducere videbatur ad conuersionem gentiũ. Ita Azor 2. par. lib. 1. cap. 8. quæsito 8. ad finem, & alij.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Missio Spiritus Sancti contigit die Dominico, eodéq; quinquagesimo post Christi Resurrectionem inclusiuè. Ratio est, quia hæc est perpetua Ecclesiæ traditio, eoque die solemnitas missionis Spiritus Sancti semper celebrari consueuit.

Obijcies, Spiritus Sanctus missus fuit in die Pentecostes Iudæorum, Actor. 2. *Cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco, &c.* dies autem Pentecostes tunc non contigit die quinquagesimo post Christi Resurrectionẽ; sed die Sabbati; nam Iudæis statutum fuerat, vt secunda die Azymorum, seu decima sexta Luna primi mensis offerrent manipulum nouarum spicarum, & in quinquagesimo die, numerando à secunda die Azymorum, seu à decima sexta Luna primi mensis, celebraretur festum Pentecostes, seu hebdomadarum, seu oblationis primitiarum in memoriam legis acceptæ; cum autem secunda dies Azymorum anno Passionis Christi fuerit dies Sabbati, & ab illa computandi

essent quinquaginta dies vsque ad diem Pentecostes, sequitur quinquagesimam diem, & consequenter festum Pētecostes eo anno incidisse in diem Sabbati, non verò in diem Dominicum; consequenter neque incidisse die quinquagesimo à die Resurrectionis inclusiuè, sed exclusiuè.

Responderi potest primò, diem secundam Azymorum eo anno contigisse in diem Sabbati; sed quia Iudæis vetitū erat metere die Sabbati, Exod. 34. vers. 21. & Iudæi valdè superstitiosi erant in celebratione Sabbati, non sunt ausi vellere spicas eo die, vt illas Deo offerrent, sed illarū euulsionem, & oblationem distulerunt in diem sequētem, quæ fuit Dominica dies, in qua Christus resurrexit; consequenter à die Dominico computandi fuerunt quinquaginta dies, & in quinquagesimo die facienda erat oblatio primitiarum. Ita Ribera lib. 5. de templo cap. 7. Bellarminus lib. 3. de cultu Sanctorum ca. 13. Emanuel Sà in notat. Leuit. cap. 23. & in Actis cap. 2. Baronius, Sigonius, & alij, quorum opinionem probabilem putant Suarez 3. p. tom. 2. disp. 46. sect. 1. ad finem, Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 3. dub. 5. n. 130. Sigonius lib. 3. de Republic. c. 10. & 18. Francolinus de Horis Canonicis cap. 93. & 94. nec dissentit Ayor. 2. p. lib. 1. cap. 8. quæsito 3.

Responderi potest secundò, Spiritum Sanctum missum non fuisse in ipsomet die Pentecostes Iudæorum; sed die proximè sequenti; sic enim colligitur ex illis verbis Actor. 2. *Cū complerentur dies Pentecostes*, quę verba iuxta textum Syriacum, & Græcū hunc sensum faciunt, *Cum completi essent dies Pentecostes*; & sic à die Resurrectionis Christi exclusiuè vsque ad diem Dominicam, in qua missus fuit Spiritus Sanctus, intercesserunt quinquaginta dies. A die verò secunda Azymorum intercesserunt dies vnus, & quinquaginta. Ita Suarez, & Tannerus locis cit.

Respondent alij tertiò, quinquaginta dies vsque ad Pentecostem numerandos non fuisse à die secunda Azymorum inclusiuè, sed exclusiuè; consequenter numerandos fuisse à die Resurrectionis Christi; prima n. dies Azymorū eo anno fuit dies Veneris. Secunda dies Azymorum fuit dies Sabbati. Tertia dies Azymorū fuit dies Resurrectionis Christi. Ita Lorinus in Acta ca. 2. & alij. Sed hæc responsio mihi non probatur. Tum quia Patres asserunt illos quinquaginta dies computandos fuisse ab ea die, qua mactabatur Agnus exclusiuè, seu à prima die Azymorum exclusiuè. Ergo computatio facienda erat à secunda die Azymorum inclusiuè. Tum quia Pentecostes celebrabatur in memoriam legis à Deo datæ; hæc autē data fuit die quinquagesima post decimam quintam lunā primi mensis; consequenter numeratio illa facienda erat à die secūda Azymorum, quæ erat decima sexta luna primi mensis.

Responderi posset quartò, diem Pentecostes apud Iudæos celebrandum non fuisse die ipso quinquagesimo, sed die proximè sequenti. Verum hæc responsio nullo nititur fundamento; Imò aduersatur verbis Leuitici, & testimonio Iosephi l. 1. c. 10. vbi asseritur oblationem in ipsamet quinquagesima die faciēdam fuisse.

QVÆ-

QVÆSTIO QVINTA.

De Aduentu Christi ad Iudicium, alijsque Iudicium antecedentibus, & consequentibus.

IN hac Quæstione primo loco agam, De signis Aduentum Christi præcedentibus. Secundò, De extremo Iudicio. Tertiò, An Christus post Iudicium in Cælo regnaturus sit in æternum cum Sanctis suis. Quartò, De futura conditione Beatorum, & damnatorum quoad corpora. Quintò, De conditione, & statu Mundi post extremum Iudicium.

Punctum Primum.

De signis Aduentum Christi præcedentibus.

VNICA PROPOSITIO.

MVlta assignantur, quæ Christi Aduentum præcedent. Primum est recessus multorum à fide, prælia, fames, & terremotus. Secundum est prædicatio Euangelij in toto Orbe. Tertium est Aduentus Antichristi. Quartum destructio Romani Imperij. Quintum Aduentus, prędicatio Enoch, & Eliæ. Sextum est obtenebratio Solis, & Lunæ, & casus Stellarum. Septimum est pressura gẽtium. Octauum est resurrectio mortuorum. De his omnibus signis seorsim differam in tribus Paragraphis proximè sequentibus.

Paragraphus Primus.

De recessu multorũ à fide, prælijs, fame, prædicatione Euangelij, Aduentu Antichristi, & destructione Romani Imperij.

1 *Recessus multorum à fide est primũ signum Aduentus Christi, cui signo adduntur prælia, pestilentia, fames, &c.*

2 *Prædicatio Euangelij in toto Orbe, est secundum signum Aduentus Christi.*

3 *Euangelium an eodem tẽpore prædicandũ sit in toto Orbe incertũ est.*
4 *Conuersio omnium hominum an futura sit ante Christi, vel Antichristi aduentũm incertum est.*
5 *Ouile vnum, & vnus Pastor, quomodo futurus sit.*
6 *Antichristi persecutio est signum Aduentus Christi.*
7 *Antichristus quando venturus sit, incertum est.*
8 *Antichristus futurus est Iudæus origine, & professione.*
9 *Antichristus nasciturus est ex turpi concubitu.*
10 *Antichristi doctrina nitetur signis, & prodigijs falsis.*
11 *Aduẽtus Christi futurus est statim, vel non longè post Antichristum.*
12 *Romani Imperij destructio est signũ Aduentus Christi.*
13 *Romæ euersio sequutura est ante Christi Aduentum.*

1 Primum ergo signum Aduentus Christi est recessus multorum à fide, & scandalum multorum; cuius signi mentio habetur Matth. 24. Lucæ 21. & 1. ad Thimoth. 4. & 2. ad Thim. 3. *Hoc autem scitote quod in nouissimis diebus instabũt tempora periculosa, erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, & cæt.*

Ad hæc signa reuocantur prælia, pestilentiæ, fames, & terræmotus, Matth. 24. *Audituri enim estis prælia, & opiniones præliorum; consurget enim gens cõtra gentem, & regnũ in regnum, & erunt pestilentiæ, & fames, & terremotus per loca; hæc autem omnia initia sunt dolorum, & cæt.* Et licet Deus his signis continuò Ecclesiam suam visitet, vt benè obseruat Augustinus Epist. 80. ad Hisichium, nihilominus propè Christi Aduentũ inualescẽt; quamuis ignoretur, in qua mẽsura futura sint. Ita S. Thoma 3. p. quæst. 73. art. 1. & alij.

2 Secundum signum est prædicatio Euãgelij in vniuerso Orbe, idest in omnibus Prouincijs, & Locis, in quibus homines habitãt, Matth. 24. *Prædicabitur hoc Euangelium Regni in Vniuerso Orbe in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consumatio.* Ita Origenes tract. 28. in Matth. Cyrillus cathec. 15. S. Augustinus lib. de vnitate Ecclesiæ cap. 15. S. Gregorius, S. Bernardus, Beda, & alij, quos citat, & sequitur Valentia to. 4. d. 11. quæst. 2. pun. 1. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 56. sect. 1. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 1. n. 6.

Obijcies, Apostoli Euangelium prædicarunt in toto Orbe, Psal. 18. *In Omnem terram exiuit sonus eorum.* Idem asseritur à Paulo Roman. 10. vers. 18. *In Omnem terram exiuit sonus eorum; & in fines Orbis terræ verba eorum.* Imò tempore Pauli prædicatũ erat Euangelium in toto Orbe, Coloss. 1. vers. 6. *De verbo Euangelij*, inquit; *Quod peruenit ad vos, sicut & in vniuerso Mundo est, & fructificat.* Ergo hoc signum non est amplius expectandum, vel non est verum signũ Aduentus Christi.

Respondeo primò, Dauidem, & Paulum ijs locis locutos fuisse more prophetico, prædicendo tanquam factum id, quod certò futurum erat, proinde ac si esset præsens, vel præteritum, sicut Dauid verbis præteriti temporis expressit passionem futurã, Psal. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos.*

Res-

Respondeo secundò, Paulum intelligendum esse non de perfecta illius signi adimpletione, quasi Euangelium tūc prædicatum esset vbiq;, sed de inchoatione, quia Euangeliū iam prædicari cęperat, vel prædicatum erat in Orbe cognito per Apostolos, & per Apostolicos viros, idest Ecclesiæ ministros, alibi annunciandum erat. Ita Valentia tom. 4. d. 11. q. 2. pun. 1. col. 3. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 1. n. 8. Suar. 3. par. tom. 2. d. 56. sect. 1. col. 3. & 4. Bellarminus lib. 3. de Romano Pontifice cap. 4.

3 Quæres primò, Vtrum Euangelium eodem tempore prædicādū sit in toto Orbe, an satis sit, vt antea in aliquibus Prouincijs prædicatum fuerit.

Respondeo, nihil certi in hac re statui posse, cum in scriptura non habeatur. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 46. sect. 1. col. 7. & 8.

4 Quæres secundò, Vtrum ante Christi, vel Antichristi Aduentum omnes homines ad Christū conuertendi sint.

Respondeo, nihil certi statui posse, vt dictum est puncto præcedenti.

Obijcies primò, Ioannis 10. dicitur, *Ante Aduentum Antichristi erit vnum Ouile, & vnus Pastor.* Ergo antequam Antichristus veniat, omnes ad Christum conuertentur.

5 Respondeo, futurum vnum Ouile, non quia tunc nullus futurus sit Infidelis, sed quia vbique gentiū erunt, qui recipiant Euangelij fidē, vt adimpleatur illud Psal. *Dabo tibi gentes hereditatem tuā, & possessionem tuam terminos terræ*, & Psal. 85. *Omnes gentes quascunque fecisti venient, & adorabunt te domine*; & quia multi tā ex Gentilibus, quam ex Iudęis, alijsque omnibus nationibus conuertentur, dicetur, constitui vnū Ouile, & vna Ecclesia vniuersalis, quę quantū in se est, complectitur omnes. Ita Suarez loc. cit. Ribera Matth. 4. & alij.

Obijcies secundò, *Antichristus venturus non est, nisi venerit discessio primum*, 2. Tessal. 2. Ergo necesse est, vt ante Christi Aduentū omnes homines aliquando sint fideles, & aliqui adueniente Antichristo ab Ecclesia discedant, & Infideles fiant.

Respondeo primò, nomine discessionis non intelligi defectionem ab Ecclesia; sed à Romano Imperio, quod in duodecim Reges diuidetur, vel destruetur.

Respondeo secundò, nomine discessionis nō significari primam defectionem absolutè, sed magnam quandam Apostasiam, quia fortasse magna ex parte Ecclesia deficiet.

6 Tertium signum est Aduentus Antichristi, & eius persecutio, Danielis 7. Matth. 24. Apocalips. 13. & 14. & 2. Thessal. 4. Antichristus autem, & eius persecutio nondum venit, vt ex professo probaui disp. 2. quæst. vltima pun. 1.

7 Quæres primò, quandonam venturus sit Antichristus.

Respondeo incertum esse, sicut incertus est Iudicij dies. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 73. art. 1. ad 2. Valentia, loco citato col. 5. & alij communiter.

8 Quæres secundò, ex qua origine, & professione futurus sit Antichristus.

Resp., futurum esse ex Iudęorum origine, & professione. Ratio est, tum

tum quia Ipse initio suadebit Iudęis se esse Messiā, ipsique eum recipient, iuxta illud Ioannis 5. *Si alius venerit in nomine suo, illum recipietis*; Verosimile autem non est, Iudęos recepturos aliquem in Messiam, nisi Iudęorū. Propterea Hyeronimus Danielis 11. ait, Antichristum futurum circumcisum, & Seuerus Sulpitius l. 2. dialog. ait ipsum mandaturum, vt omnes circumcidantur.

Ex qua autem Tribu futurus sit, incertum est, quia tēpore Antichristi confusæ erunt tribus, sicut etiam nunc sunt. Quamquam multi putāt Antichristum futurū ex Tribu Dan, curabit tamen existimari se ex Dauidica stirpe ortum esse, & Hierosolimitanum templum instaurabit, vt pro Messia haberi, & recipi possit, ex Cyrillo Ierosolimitano chateches. 15. Bellarmino libro 3. de Romano Pontifice cap. 12. & 22. Suarez loco citato, Henriquez in summa lib. vlt. cap. 23. n. 1. & alijs.

9 An autem nasciturus sit ex turpi, & illicito concubitu.

Respondeo, verosimiliter credi posse ipsum nasciturum ex turpi cōgressu, & ex impurissima fęmina; sicut enim Christus ex purissima Virgine ortus fuit, ita facilè credi potest teterrimum Christi hostē, & aduersarium ex impurissima fęmina generandum esse. Quamobrem Damascenus lib. 4. cap. 17. ait, *Ex fornicatione nascetur, & clam educabitur, ac repentè insurget, caputque attollet, atque Imperio potietur*. Idem asserit Suarez disp. 54. sect. 2. sub finem, vbi etiam sect. 3. explicat, quales futuri sint Antichristi mores, Henriquez lib. vlt. cap. 23. n. 1. & alij.

10 Rogabis, quænā futura sit doctrina Antichristi, & quo pacto illam suasurus sit. Respondeo suasurum signis, & prodigijs falsis, quæ verosimiliter credere possumus futura similia ijs, quæ Christus verè, & propriè patrauit; illa autem Deus permittet fieri ab Antichristo, tum in vindictam incredulitatis Iudęorū, & aliorum peccatorum, Tum ad cōprobandam, & augendam Sanctorū fidem, & constantiā. Ita Suarez sect. 4. Quibus autē modis Antichristus adepturus sit Regnum, & quandiù duratura sit ipsius persecutio, videri potest apud eūdē Suar. sect. 5. & 6.

Quo autem loco Antichristus nasciturus sit, nō cōstat; aliqui enim putant nasciturum Romæ, quæ vocatur Babylo, Apocalyp. 14. Bellarminus verò cap. 22. & alij apud Henriquez cap. 23. num. 3. putant nasciturum Babylone.

11 Quæres tertiò, Vtrum Aduentus Christi futurus sit statim post mortem Antichristi.

Respondeo, futurum non longo post Antichristum tempore, non tamen certo constare, quandonam futurus sit. Ita Suarez loco citato. Tannerus num. 11. & alij.

12 Quartum signū est destructio Romani Imperij. Ratio est, tū quia Romanum Imperium diuidetur in decem Reges, quos postea Antichristus in suam rediget potestatē; Danielis 7. vers. 11. & 23. Tum quia hęc est antiquorum traditio, & communis Scriptorum Ecclesiasticorum opinio testibus Hyeronimo q. 11. ad Algasiā, Lactantio l. 7. c. 25. & alijs.

An autem Romanum imperium penitus extinguendum sit ante Anti-

tichristi aduentum per diuisionem in decem Regna, an verò eius destructio inchoanda sit per diuisionem in decem Reges, & postea perficienda sit per ipsum Antichristum, incertũ videtur. Sicut ex opposito certũ est Romanum Imperium adhuc vigere, & duraturum esse ferè vsque ad Iudicij diem, Vide Suarez 3. par. tom. 2. disp. 56. sect. 2.

Obijcies, Romanum Imperium non amplius viget, cum Vrbs Romana non existat sub ditione, & dominio Imperatoris; Sed summi Pontificis. Ergo hoc signum, vel inutile est, vel iam est adimpletum.

Respondeo, adhuc vigere Leges, Instituta, Iura, nomen, & dignitatem Romani Imperij, & hoc sufficit, vt Romanum Imperium adhuc vigere dicatur; sicut .n. destructa, vel occupata ciuitate, in qua Rex habitat, non dicitur destructum Regnum; ita etiam Imperium Romanum non dicitur destructum, etiamsi dominiũ Vrbis Romæ ad Imperatorem non spectet. Ita Suarez sect. 2. col. 4. Tãnerus num. 15. & alij.

13 Huic quarto signo aliud quasi affine additur à Doctoribus, nempè euersio Vrbis Romæ. Apocalips. 17. vers. 12. *Decem cornua* (idest decem Reges) *Quę vidisti in bestia, hi odient fornicariam, & desolatam facient illam, & nudam, & carnes eius manducabũt, & ipsam igni concremabunt &c. Et mulier, quam vidisti, est Ciuitas magna, quæ habet regnum super Reges terræ.* Ex quo licet inferre Vrbem Romam permansuram esse vsq; ad Antichristi aduentum. Vide Suarez, & Tannerum locis citatis, Bellarminum, & alios, quos retuli disp. 2. q. vlt.

Paragraphus secundus.

De prædicatione Enoch, & Eliæ, obtenebratione Solis, & Lunæ, casu Stellarum, & pressura gentium, quæ sunt Quintum, Sextum, & Septimum signum aduentus Christi.

1 *Prædicatio Enoch, & Eliæ est signum Aduentus Christi.*
2 *Ioannes Euangelista an venturus sit ante Christi aduentum, & an mortuus iam fuerit.*
3 *Enoch, & Elias quid acturi, vel passuri sint.*
4 *Enoch, & Elias in quem locum translati fuerint.*
5 *Enoch, & Elias hoc tempore non merentur.*
6 *Solis, & Lunæ obtenebratio est signum Aduentus Christi.*
7 *Sol, & Luna an verè, & propriè defectionem luminis passura sint.*
8 *Gentium pressura est signum Aduentus Christi.*
9 *Iudicij dies ignotus est, etiam positis præcedentibus signis.*

1 Quintum ergo signum Aduẽtus Christi est aduentus, & prędicatio Enoch, & Elię, de quibus sermo est Apocalips. 11. *Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis*, peculiaris autem de persona Enoch mẽtio fit, Eccles. 44. vers. 16. *Enoch placuit Deo, & translatus est in Paradisum, vt det gentibus pœnitentiam*. De Elia verò peculiare testi-

testimonium habetur Ecclesi. 48. vers. 9. & Malachiæ 4. vbi dicitur, *Ecce ego mittam vobis Eliā prophetā, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis, & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorū*; & licet Christus Matth. 11. metaphoricè, & allegoricè loquens, nomen Eliæ adscribat Ioanni Baptistæ, tamen Matt. 17. expressè, & propriè loquens ait, *Eliam venturum esse*. Ita communiter Patres, & Doctores; & licet Victorinus cap. 11. Apocalips. putet loco Enoch venturum esse Ieremiā; & Hilarius can. 20. in Matt. existimet loco Enoch venturum esse Moysen; tamen communis Patrum, & Doctorum sentētia asserit, ipsummet Enoch venturum esse, quia scriptura loquitur de Enoch, & Elia, nō autem de alijs.

2 Addit Sanctus Antoninus 4. p. tit. 13. cap. 4. §. 2. Metaphrastes, Catharinus, & alij apud Suarez 3. p. tom. 2. d. 55. sect. 2. & apud Tannerum tom. 4. disp. 2. q. 4. dub. 1. num. 25. venturum etiam esse Ioannem Euangelistam, *Quia*, inquiunt ipsi, *Ioannes Euangelista nondum mortuus est*. Sed contrarium communiter hoc tempore sustinetur, quia perspicuum est Ioannem Euangelistam senio confectum perijsse; sic n. sentit Ecclesia, vt patet, tum ex Cōcilio Ephesino tom. 2. cap. 14. in Epistola Cœlestini, tum ex publica festiuitate, quæ in ipsius honorem celebratur. Tum ex ipsius reliquijs, quas diu Ephesi extitisse plures Partes affirmāt. Vide Baronium in Annalibus, Suarez sect. 3. & Tannerum loco citato.

Obijcies primò, Lucæ 9. dicitur, *Sunt de hic stantibus, qui nōn gustabunt mortē, donec videant Regnū Dei*; sed nō constat de quo hæc verba verificari possint, nisi de Ioanne Euangelista, cum alij Apostoli martyrio coronati fuerint. Ergo Ioannes Euangelista nondum gustauit mortem, id est nondum mortuus est.

Respondeo, illa verba intelligenda esse de transfiguratione, quę non longè post prolationem illorum verborum facta fuit; sensus enim est. Sunt de hic stantibus, qui non peribunt, donec gloria Dei per transfigurationem Christi aliqua ratione fruantur.

Obijcies secundò, Ioann. vlt. significari videtur Ioannem Euangelistam nondum obijsse; dicitur enim *Si eum volo manere, donec veniam, quid ad te?* quem locū alij legunt, *Sic eum volo manere*, alij, *Si sic eū volo manere*.

Respondeo, prefata verba non intelligi de exemptione à morte vsq; ad Iudicij tempus, sed de exemptione à violenta morte per martyrium; *Sic eum volo manere, donec veniam*, videlicet, vt ipsum ad me recipiam. Ita S. Augustinus, S. Thomas, & alij apud Suarez 3. par. tom. 2. disp. 55. sect. 3. col. 4. Alij putant Christum locutum quidem fuisse de secundo Aduentu suo, sed conditionata locutione, vt curiositatem Petri eluderet, Ita Chrisostom. homil. 1. in Ioannem.

3 Sed modò dubium est primò, quid acturi, vel passuri sint Enoch, & Elias.

Respōdeo primò, patraturos multa miracula, Apoc. 11. vers. 5. Secūdò, occidendos esse ab Antichristo, postquā ei verbis, & factis potenter resti-

restiterint, Apocalipſ. 11. verſ. 7. *Tertio permanſuros eſſe Ieroſolymis per tres dies cum dimidio inſepultos*, Apocalipſ. 11. verſ. 8. *Quarto elapſis tribus diebus cũ dimidio reſurrecturos, & publicè in cęlum aſcenſuros*, Apocalipſ. 11. verſ. 11. *Quibus peractis terręmotus ſubſequetur, & plurimi interibũt*, Apocalipſ. 11. verſ. 13.

4 Secundò, Dubium eſt, in quem locum tranſlati fuerint, & vbi nunc exiſtant Enoch, & Elias, donec pręcurſores ſecundi Aduentus Chriſti actu efficiantur.

Reſpondeo, tranſlatos fuiſſe in locum aliquem amęnum, vbi diuinæ contemplationi ſine perturbatione, & abſque corruptibilis vitæ miſerijs vacare poſſunt, corporali cibo non indigentes, ita Deo conſeruante (quamquam S. Thom. probabiliter putat illos eſu ligni vitæ conſeruari) ille autẽ locus generali nomine Paradiſus vocatur, licet ignoretur quiſnam peculiari locus ille ſit. Alij putant tranſlatos fuiſſe in cęlum, non tamen vbi ſedes eſt beatorum; conſtat enim cęlorum Ianuam apertam fuiſſe ſolum per Chriſti mortẽ. Alij putant trãſlatos fuiſſe in Paradiſum Terreſtrem, ex quo Adam expulſus fuit; hoc tamen negatur ab ijs qui aſſerunt Paradiſum Terreſtrem aquis Diluuij obrutum, & deſtructũ fuiſſe. Vide Suarez diſp. 55. Tannerum loco citato, Becanum par. 2. Theologiæ, tract. 1. c. 1. quæſt. 12. n. 6. & 7. à quibus multi Patres citantur.

5 Tertiò Dubium eſt, Vtrum Enoch, & Elias etiã nũc mereantur.

Reſpondeo negatiuè, quia non ſunt propriè viatores, & quodammodo ſunt extra viam, licet non ſint omnino in termino. Ita Suarez d. 55. ſect. 1. & alij, quos referam in tract. de gratia, contra Tannerum loc. cit. n. 28. & alios aſſerentes ipſos adhuc eſſe in ſtatu merendi, & mereri, quia non videntur deterioris conditionis alijs viatoribus, præſertim cum probabile ſit fore, vt ipſi diutius vixiſſent, niſi præmaturè à Deo in alium locum tranſlati fuiſſent. Verum hęc ratio ſoluitur ex ratione à me allata.

6 Sextum ſignũ Aduentus Chriſti eſt obtenebratio Solis, & Lunæ, & caſus Stellarum de cęlo, commotio virtutum cęlorum, de quibus ſermo eſt Matt. 24. verſ. 29. *Sol obumbrabitur, & Luna non dabit lumen ſuũ, & Stellæ cadent de cęlo, & virtutes cęlorum commouebuntur.*

7 Sed modò Dubium eſt, An hęc intelligenda ſint myſticè, vel ad literam.

Reſpondet S. Ambroſius lib. 10. in Lucã, & S. Auguſtinus Epiſt. 80. intelligi myſticè, ita vt nomine Solis, & Lunæ intelligatur Eccleſia, quæ Soli, & Lunæ in Scripturis comparatur, & ingraueſcẽte Antichriſti perſecutione vix apparebit; nomine autem Stellarum cadentium, & virtutum commotionem patientiũ ſignificari, tum illos viros, qui fulgere videbantur, & nihilominus perſequẽtibus cedent, & cadent, quam quoſdam fideles in fide conſtantiſſimos, qui nihilominus turbationem aliquam patientur. Alij tamen communiter hunc locum intelligunt iuxta propriam verborum ſignificationẽ, cum nulla neceſſitas cogat ad hunc locum myſticè tantum intelligendũ.

Dices, aſſignari non poteſt modus, quo hęc ſigna verè, & propriè fieri

fieri possint; Sol enim, & Luna non possunt per Eclipsim obscurari; cũ Eclipsis fiat per interpositionem Lunæ, & Solis, vel terræ inter vtrumq́; & sic non obscurabitur vtrumque corpus, Solis videlicet, & Lunæ, sed vnum tantum. Ergo præfata verba mysticè solum intelligi debent.

Respondeo, multos assignari posse modos, & rationes, quibus hæc signa verè, & propriè fieri possunt. Primò, densissima nube opposita Soli, & Lunæ, quem modum approbát Sotus in 4. dist. 46. quæst. 2. art. 2. & Valentia tom. 4. d. 11. quæst. 2. pun. 1. col. 4. Ratio est, quia hic modus facilior est, & miracula explicanda sunt faciliori modo, quo fieri potest. Secundò, priuatione luminis Solis, & Lunæ; non enim implicat Solem, aut alia corpora cęlestia priuari lumine, præsertim in sententia eorum, qui asserunt lucem nõ emanare ab essentia Solis, aut aliorũ corporum cęlestium. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 73. art. 2. & alij. Tertiò, subtractione concursus diuini, ita vt licet Sol, & Luna lumen suum retineant, tamen non illustrent aerẽ, suspendente Deo suum concursum ad id necessarium; sic enim colligi videtur ex illis verbis, *Et Luna non dabit lumen suum*. Eędem expositiones accomodari possunt casui Stellarũ; Stellæ .n. cadere vidẽtur, & dicũtur, dum nobis obscurantur. Quamquã aliqui id referunt ad ignea quædam corpora metheorica futura tunc temporis crebriora, & horribiliora. Denique virtutes cęlorum commouebuntur, quia virtus cęlorum confundetur ob deiectionem motus cęlestis, seu potius ob vagos, & incertos cęlorum motus. Ita Lactãtius lib. 7. cap. 16. Tannerus to. 4. disput. 2. quæst. 4. dub. 1. num. 30. & alij.

Verum S. Thomas, Valentia, & alij locis citatis aiunt virtutes cęlorum eo loco significare Angelos, qui ob præfata signa tunc temporis cõtigentia in admirationem rapientur, & cõmouebuntur; ixta illud Iob 26. *Columnæ cæli contremiscunt, & pauẽt ad nutum eius*, quod ad Angelos referunt S. Thomas, Valentia, & alij.

8 Septimum signum est pressura gentium, Lucæ 21. vbi dicitur, *In terris pressura gentium præ confusione, sonitus maris, & fluctuum arescentibus hominibus præ timore, & expectatione, quæ superueniet vniuerso Orbi*; cũ enim cęlum mutationibus superius explicatis subijciendum sit, & aer, terra, & aqua tanquam partes mundi valdè cõmouenda sint instar partium magnæ domus proximè collapsuræ, sequitur homines terrore adeò concutiendos, vt arescere videantur. Ita Valentia loco citato.

Alia quędam signa valdè horrenda percenset S. Thomas q. 73. art. 1. quæ S. Hyeronimus in quibusdam annalibus Hæbreorum se reperisse dicit; sed valdè parum verisimilitudinis habent, teste S. Thoma, Suarez, Valentia, Tannero, & alijs.

9 Dices, si ea signa, quæ in precedentibus enumerauimus, Iudicium, & Aduẽtum Christi præcessura sũt, sequitur ferè, vt homines in cognitionem veniant futuri Iudicij, hoc autem non videtur admittendum, cum Christus ipse Matth. 24. dicat, *De die autẽ illa, & hora nemo scit, neq; Angeli cęlorum, nisi Solus Pater*.

Res-

Respondeo primò, homines positis iis signis agnituros quidē instare Iudicij diem; nihilominus diem illum adhuc censeri occultum, quia homines determinatè non sciēt, quā proximus sit dies, & hora Aduentus Christi, licet conijcere possint non longè abesse.

Resp. secundò, dū Christus ait occultum esse Iudicij diem, nomine diei Iudicij non intelligit solum ipsummet Iudicij momentū; sed etiam tempus complectens signa annexa, & propinqua diei Iudicij, quorum tempus ignoratur. Ita S. Thomas loco citato ad 2. Valentia loco citato col. 5. vers. porrò, Tannerus loc. cit. num. 34. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 56. sect. 3. & alij.

Paragraphus Tertius.

De Resurrectione Mortuorū, quæ est octauum Aduentus Christi signum.

1 *Resurrectio mortuorum est signum Aduentus Christi.*

2 *Baptismi nomine aliquando intelliguntur opera pœnalia, & satisfactoria.*

3 *Resurrectio mortuorum cōmunis est omnibus hominibus.*

4 *Homines qui propè diem Iudicij extabunt morientur, & resurgent.*

5 *Infantes resurgent.*

6 *Feminæ resurgent in proprio sexu.*

7 *Feminæ in suo sexu resurgentes ruborem non patientur, nec concupiscentiæ locum dabunt.*

8 *Femina quomodo dicatur quid imperfectum.*

9 *Resurgere possūt homines etiamsi in cineres antea redacti non essent.*

10 *Resurrectio fiet in eodem numero tēpore.*

11 *Effectus antea productus reproduci potest per absolutam Dei potentiā.*

12 *Resurrectio necessario non requirit, vt pars materiæ, quæ vnum membrum constabat, in resurrectione existat sub figura eiusdem mēbri.*

13 *Vnio eadem numero non necessariò requiritur ad resurrectionem.*

14 *Resurrectio fiet corpore integro quo ad omnia membra, saltem si loquamur de resurrectione Iustorum.*

15 *Resurrectio fiet cum iisdem accidentibus.*

16 *Corpora damnatorum quomodo dicantur incorruptibilia, cum tamen passibilia sint.*

17 *Resurrectio iuxta quam hominis ætatem fiet.*

18 *Resurrectio iuxta quam hominis staturam facienda sit.*

19 *Resurrectio iuxta quam hominis effigiem futura sit.*

20 *Resurrectionis causa quænam sit.*

21 *Resurrectionis causa efficiens proxima, & instrumentalis physica est Christus.*

22 *Resurrectionis causa instrumentalis, seu tanquam instrumentum Christi erunt Angeli.*

23 *Vox in Resurrectione proferetur ab Angelo.*

24 *Mortui quomodo dicantur audituri vocem Tubæ.*

25 *Resurrectio fiet ministerio Angelorum congregātium cineres, seu materiam resurgentium.*

26 *Angeli boni, non autem mali congregabunt materiam resurgentiū.*

27 *Angeli congregabunt materiam resurgentium virtute naturali.*

28 An-

1 OCtauum signum Aduentus Christi est Resurrectio mortuorum; nam propè Iudicij diem mortui omnes resurgent, vt patet primo ex illo Iob 19. *Scio, quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursũ circũdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum*, & Ioann. 5. *Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt, in resurrectionem Iudicij.* Secundò, quia si mortui resurgere non deberent, inutilia essẽt opera pia, & satisfactoria, quæ pro mortuis suscipiuntur, iuxta illud Machab. 12. *Nisi enim eos, qui ceciderunt, resurrecturos speraret, superfluum videretur, & vanũ orare pro mortuis*, & 1. Corinth. 15. *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omninò mortui non resurgunt, vt quid & baptizantur pro illis?* Nominè autem Baptismi hoc in loco non intelligitur verus, & proprius Baptismus; sed opera pœnalia, & satisfactoria facta pro mortuis, vt patet ex loco illo Marci 10. *Potestis bibere calicem, quem Ego bibiturus sum? aut Baptismo, quo ego babtizor, baptizari?* Tertiò, quia æquum est, vt corpus, quod fuit instrumentum animæ ad bona opera peragẽda, sit etiam particeps beatitudinis animæ; non potest autem illius esse particeps, nisi resurgat. Quartò, quia si resurrectio mortuorum non est futura, maximè quia est impossibilis, vt Philosophi arbitrantur, teste Augustino lib. 22. de Ciuitate Dei cap. 12. & 25. sed Resurrectio nõ est impossibilis, quia Deus eadem virtute, & potestate gaudet post mortem animarum, qua gaudebat, antequã primò produceret; sicut ergo potuit homines primò producere, ita etiam potest resuscitare. Ita Suarez dis. 50. sect. 1. & alij communiter.

3 Quæres primò, Vtrum Omnes homines resurrecturi sint.

Respondeo affirmatiuè. Tum ex loco illo Ioann. 5. *Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerunt, in resurrectionẽ Iudicij.* Tum ex 2. Corint. 5. *Omnes enim nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum.* Tum ex Symbolo Athanasij; *Ad cuius aduentum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, & reddituri sunt de factis proprijs rationem, & qui bona egerunt, ibunt in vitã æternam, qui verò mala in ignem æternũ*, Ita communiter Patres, & Doctores Catholici apud Valeriã to. 4. d. 11. q. 3. pun. 3. & apud Suar. locis citãdis.

Obij-

Obijcies primò, Danielis 12. dicitur, multos resurrecturos, *Multi*, inquit, *de ijs, qui dormiunt, in terræ puluere euigilabunt, alij in vitam æternam, & alij in opprobrium*. Ergo non omnes resurgent, sed solum multi.

Respondeo nomen, *Multi*, iuxta vsitatam scripturæ phrasim accipi pro, *Omnes*, vt patet ex illo Romanorũ 5. *Vnius delicto multi mortui sũt*, & Matth. 26. *Qui pro vobis, ac pro multis effundetur*. Ita Suarez disp. 50. sect. 3. ad finem, Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 4. dub. 2. num. 39. Theodoretus, & alij Expositores.

Obijcies secundò, Beatissima Virgo, & alij, qui iam ad immortalem vitam excitati sunt, iterum non resurgent. Ergo falsum est omnes resurrecturos.

Respondeo, illos resurrecturos, qui ad immortalem vitam nondum sunt reuocati; qui autem reuocati sunt, non amplius resurgent, quia Resurrectio supponit mortem; sicut autem præfati non moriuntur amplius, ita denuò non resurgent. An autem ad iudicium sint adducendi, infra explicabo.

Obijcies tertiò, Psal. 1. dicitur, *Non resurgent impij in Iudicio*. Ergo non omnes resurgent.

Respondeo primò, impios non resurrecturos ad vitam. Secundò, non resurrecturos, vt iudicent; sed vt iudicentur. Alias responsiones affert Suar. disp. 50. sect. 3.

Obijcies quartò, *Resurrectio est magnum bonum, & præmium, quod hominibus iustis promittitur*, Romanor. 6. & 1. Corinth. 15. Ergo non conuenit peccatoribus.

Respondeo, Resurrectionem ad vitam esse præmium, Resurrectionẽ verò ad pœnam non esse præmium, sed pertinere ad pœnam; ipsam verò Resurrectionem præcisè, & secundum se neque esse præmium, neque pœnam, sed esse opus generale prouidentiæ Dei.

Ex dictis colligitur primò, omnes adultos impios in generali Resurrectione resurrecturos esse.

Secundò, colligitur omnes iustos resurrecturos esse, vt patet ex dictis in propositione, & in quæsito.

4 Maior difficultas est, Vtrum illi homines iusti, qui in die Iudicij, & propè horã Resurrectionis inuenientur, sint morituri, & resurrecturi ante extremum Iudicium.

Respondeo affirmatiuè. Ratio est, tum quia extat generale decretum, *Quo statutum est hominibus semel mori*. Hebreor. 9. Tum quia illi omnes obnoxij sunt morti, qui in Adamo peccauerunt, sed omnes homines in Adamo peccauerunt. Ergo omnes homines obnoxij sunt morti; iuxta illud Romanor. 5. *Sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccauerunt*. Ita communiter Doctores contra S. Chrisostomum homil. 42. in 1. Corint. Origenem lib. 5. contra Celsum, & alios.

Obijcies primò, 1. Corint. 15. dicitur, *Ecce mysterium vobis dico, non omnes quidem dormiemus, omnes tamen immutabimur*. Ergo non omnes homines iusti morituri sunt; cõsequenter neque omnes resurgent.

Respondeo, illum locum ita quidem legi iuxta Græcam editionem, quia textus mendosus est ob omis-

sionem vnius literæ, sed iuxta Latinam versionem oppositum prorsus legitur, non solum à Latinis Patribus, verum etiam à Didimo, & nonnullis alijs Græcis, teste S. Hyeronimo ibidem; nam iuxta Latinam versionem legitur, *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur*, idest ad statum gloriæ, vt benè obseruāt Valent. Suar. Tanner. & alij locis citatis, omissis quāpluribus alijs, quos citat Henriquez lib. vlt. c. 21. num. 1. in Comment. lit. F.

Obijcies secūdò, Christus iudicaturus est viuos, & mortuos, vt quotidie profitemur in Symbolo Apostolorum. Ergo non omnes homines morituri, & resurrecturi sunt; alioquin Christus iudicaturus non esset viuos.

Respondeo, Christum iudicaturum viuos, qui morientur, & postea resurgent; nam illa particula, *Viuos*, in Symbolo posita fuit ad ostendendum Christum iudicaturum non solum eos, qui hactenus mortui sunt, sed etiā eos, qui modò vitam degūt, & postea mortalem vitā superueniēte morte finient.

Obijcies tertiò, S. Paulus ait, homines iustos, qui tēpore iudicij existent, rapiendos esse in aera, & sic semper futuros cū Domino, 1. Thessal. 4. *Hoc .n. vobis*, inquit, *dicimus in verbo Domini, quia nos, qui viuimus, qui residui sumus in aduentum Domini, non præueniemus eos, qui dormierūt quoniam ipse Dominus in iussu, & in voce Archangeli, & in Tuba Dei descendet de cælo, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi, deinde nos, qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illo in nubibus obuiam Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus; itaque consolamini inuicem in verbis istis.*

Respōdeo, Apostolū asserere homines, qui tēpore Resurrectionis viui inuenientur, rapiendos esse in aera; sed nō negare, quin morituri sint, morietur .n. vel in ipso raptu, & paulo post resurgēt, vt putat S. August. lib. 20. de Ciuitate cap. 20. & alij; vel in terris, fortè ob famē, aut pestem, aut nimiū timorē, aut aeris infectionem, aut cælorū perturbationē, quibus etiam reliqua animātia interficiētur. Apostolus autē de illis loquitur, ac de viuētibus, quia exigua inter mortem, & resurrectionem distantia intercedet.

5 Tertiò, colligitur nō solū adultos in peccato, vel in gratia decedētes, ad vitam excitandos esse ante Iudicij diem, verū etiā ipsosmet infantes cum peccato originali defunctos, siue in lucē editi essent, siue in maternis visceribus interempti. Ratio est, tū quia scriptura in præcitatis locis generaliter loquitur. Tū quia 1. Corinth. 15. dicitur, *Sicut in Adā omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*; vita non solū animæ, verū etiā corporis, de qua ibi Apostolus loquitur; sed præfati infantes mortui sunt in Adamo. Ergo viuificabuntur in Christo, tū quia huiusmodi infantes iudicādi sunt, omnes autem iudicandi stabunt ante Christi Tribunal cum corporibus suis, vt patet ex Symbolo Athanasij; Tum quia non decet ipsorū animas separatas à corpore perpetuò remanere. Ita Suarez 3. p. tom. 2. d. 50. sect. 3. col. 2. & communiter Patres, & Doctores, teste Tānero tom. 4. disp. 4. quæst. 4. dub. 2. num. 43.

6 Quartò, colligitur non ſolum Viros, verũ etiã fęminas in proprio ſexu reſuſcitandas eſſe. Ratio eſt, tũ quia ſcriptura generaliter loquitur. Tũ quia Deus in Reſurrectione ſeparabit id, quod in homine fecit in prima conditione; ſed fecit mulierẽ de coſta viri. Ergo ſeparabit Mulierem iuxta ſexũ muliebrẽ. Tũ quia Chriſtus interrogatus à Saduceis, cuiuſnã futura eſſet vxor illa, quę ſeptẽ viros habuerat, non reſpondet in eo ſtatu nõ futuros viros, & fęminas, ſed non futuras nuptias, ſupponens quidẽ futuras fęminas, ſed carnaliter nõ eſſe cognoſcendas. Ita omnes Doctores Catholici contra nonnullos apud S. Auguſtinum lib. 22. de Ciuitate c. 17.

Obijcies primò, non ſunt reſurrecturi niſi viri perfecti, Epheſ. 4. *Donec occurramus in virũ perfectũ in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti*. Ergo nullus reſurget iuxta ſexũ fęmineũ.

Reſpondeo, omnes à Paulo dici reſurrecturos in virũ perfectũ, nõ ratione ſexus, ſed ratione ætatis, & iudicij, quia perfectione præditi erunt non ſolum viri, verũ etiã fęminę, quę nomine viri eo loci cõprehendũtur, ſicut etiã cõprehenduntur Pſal. *Beatus vir, qui timet Dominũ*, vt benè S. Hyeronimus, & S. Auguſtinus, quos citat, & ſequitur Suarez 3. p. tom. 2. d. 44. ſect. 3. ſub finẽ, Valentia to. 4. d. 11. q. 3. pun. 3. ſub finẽ, Martinus Roas de ſtatu Beatorum, & alij.

Obijcies ſecũdò, illi qui reſurgẽt, erũt cõformes Imagini Chriſti. Roman. 4. *Quos præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri Imagini filij ſui*, ſed Chriſtus fuit homo ſexus maſculini. Ergo qui reſurgent, præditi erunt ſexu maſculino.

Reſpõdeo, illũ Apoſtoli locũ non intelligi de cõformitate quoad ſexũ, ſed quoad gratiam, & gloriam, vt benè Valentia loco citato.

7 Obijcies tertiò, honeſtas, pudor, & verecundia poſtulare videntur, vt fęminæ nõ reſurgant retento fęmineo ſexu, alioquin magnus daretur concupiſcentiæ locus.

Reſpondeo, ſicut in ſtatu Innocẽtiæ, in quo homines nudi incedebant, non erat vllus pudor, aut concupiſcentia inordinata, quia pars ſuperior dominabatur inferiori; ita multo minus in reſurrectione Beatorum aderit; in Reſurrectione verò damnatorũ nullũ eſt incõmodum admittere pudorem. Vel dic cum S. Thoma tam in damnatis, quã in Beatis abfuturam mutuę viſionis cõfuſionem, quia aberit libido incitans ad turpes actus, ex quibus confuſio cauſatur; tanto .n. dolore, & triſtitia afficientur damnati, vt nullus voluptati locus relinquendus ſit.

Obijcies quartò, Opera Dei perfecta ſunt, Reſurrectio autem eſt opus Dei, & ſexus fęmineus eſt quid imperfectũ; *Nã fęminæ*, inquit Ariſt. lib. 2. de generatione Animal. c. 3. *ſunt ex quodam defectu naturæ, & pręter intentionem naturæ*.

8 Reſpõdeo, tã fęminas, quã viros eſſe in ſuo genere perfectos; ſexus autẽ fęmineus vocatur quid imperfectũ, nõ quia ſit aliquid mõſtruoſũ, aut per accidẽs, ſed quia ipſius generatio nõ eſt adeò perfecta, ſicut eſt perfecta generatio virilis ſexus; & licet ab aliquibus admittatur generationẽ fęminæ eſſe pręter intentionẽ naturæ particularis, nõ tamen eſt pręter intentionẽ naturę vniuerſalis,

quæ conseruationē humanæ speciei respicit; humana autem species sine vtroque sexu seruari non potest. Ita Suar. d. 44. sect. 3. sub finem, Tann. to. 4. d. 2. quæst. 4. dub. 2. num. 54.

9 Quæres secundò, Vtrum homines, antequā ad vitā per Resurrectionem iterum excitentur, in cineres redigendi sint.

Respondeo, non omnes in cinerē redigendos esse. Ratio est, tum quia nullo sufficienti fundamēto probatur omnes in cinerē redigendos esse. Tū quia illi, qui tēpore Iudicij viui inuenientur, non redigētur in cineres. Ergo neque necesse est, vt alij omnes in cineres redigātur, antequā per Resurrectionē iterum viuificentur. Ita Suar. 3. p. to. 2. d. 50. sect. 6. Valent. to. 4. d. 11. q. 3. pun. 2. col. 4. vers. alij autē, Tanner. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 2. n. 47. & alij cōtra S. Thom. in 4. d. 43. q. vnic. art. 4. quæstiunc. 2. & alios ferè communiter.

Obijcies, Genes. 3. dictū est homini, *Puluis es, & in puluerē reuerteris*.

Respondeo, nomine redactionis in puluerē significari mortē ab effectu, quia redactio in puluerē est effectus mortis, qui vt plurimū sequi solet, non tamen opus est, vt omnes, qui moriūtur, in cineres conuertantur, vt manifestè patet in Christo, & in Beatissima Virgine Maria.

10 Quæres tertiò, Vtrum resurrecturum sit idem numero corpus, quod antea erat.

Respōdeo affirmatiuè. Ratio est, quia Resurrectio nihil aliud est, quā mutatio substantialis, qua iterū producitur id, quod prius extiterat, & cōceptū erat, vt benè docet Suar. d. 44. sect. 1. ex cōmuni Patrū, & Doctorū sententia. Ad Resurrectionem igitur opus est, vt iterū cōstituatur, & fiat idē homo, qui antea desierat; nam si constituatur alius homo, non erit resurrectio, sed multiplicatio hominum, & noua generatio.

Ex quo sequitur, ad resurrectionē opus esse, vt eadē anima vniatur eidē materiæ precedēti, cū .n. idē homo nō constituatur, nisi per eandem formā, & per eandem materiam, quę sunt partes essentiales cōstituētes hominē, necesse est dicere, vt id qđ resurgit, eādē habeat animā, & materiam, seu vt eadē anima vniatur eidē materiæ; nam variata parte essentiali non potest simpliciter manere idē, quod antea erat. Quāobrē si alia anima creetur, & vniatur materiæ, quæ informabatur ab alia anima, nō dicetur resurrectio, sed noua productio. Idem dic, si anima antea creata vniatur materiæ, quam antea nō informauerat, deficit .n. pars substātialis constituens idē cōpositum; & hoc à fortiori verū est, si anima vniatur materię diuersę specie ab ea, quę solet esse materia generabiliū, & corruptibilium; nam compositū ex illa consurgens, non solum non erit idē, verū etiam non erit homo; cōsequēter illa non erit resurrectio, sed potius productio alicuius monstri, vt benè Suar. 3. p. to. 2. d. 44. sect. 2. Valentia to. 4. d. 11. q. 3. & alij cōmuniter, contra Durandū in 4. d. 44. q. 1. asserentem ad resurrectionem eiusdem hominis satis esse, vt anima sit eadē, quod probat rationibus statim afferēdis in obiectionibus proximè sequentibus.

Obijcies cū Durādo, & alijs Thomistis primò, totū esse materiæ est à

for-

forma. Ergo identitas, & diuersitas compositi pendet à forma. Ergo posita materia sub eadem forma resultat idem compositum; consequenter vt sit Resurrectio eiusdem hominis, sufficit vt sit eadem anima.

Respondeo negando, totum esse materiæ pendere à forma; materia enim habet propriam entitatem à forma distinctā, quæ successiuè manet sub diuersis formis; alioquin in generatione nihil maneret ingenito, quod fuit incorrupto, quod est contra communem, & veram Phylosophorum sententiam.

Obijcies secundò, per nutritionē variatur materia hominis. Ergo fieri potest, vt homo tot annis viuat, vt tota materia varietur; sed tunc erit idem homo. Ergo ad identitatē hominis non requiritur eadem materia; sed sufficit eadem forma.

Respondeo hinc solum colligi hominem per nutritionem non remanere omninò eundem quoad omnes partes; sed solum quoad præcipuam partem; vt autem dicatur, & denominetur idem homo, iuxta communem loquendi modum, sufficit, vt remaneat eadem anima, & eadem materia quoad aliquas partes, alijs paulatim decedentibus, & alijs paulatim aduenientibus; at si daretur casus, vt omnes partes materiæ resoluerentur quoad rem ipsam, non esset idem homo, & multo minus esset idem homo, si subita quadam mutatione tota alicuius hominis materia in aliam mutaretur; in resurrectione autem pertineret ad diuinam prouidētiam excitare illum, sub qua vellet materia.

Obijcies tertiò, si ad resurrectionem requiritur eadem materia, sequitur dari posse casum, in quo aliqui resurgere, & resuscitari non possint, vt si duo homines successiuè habuissent eandem materiam, Exemp. grat. si quis vesci consueuisset solum humanis carnibus, & totam alicuius materiam in propriam substantiam conuertisset.

Respondeo, dari non posse casū, vt duo totam eandem materiam habeant, præsertim cum tota cibi substantia in substantiam edentis non conuertatur. Si tamen daretur casus, vt duo participes fuerint earumdem materiæ partium, ad diuinā prouidentiam, & iustitiam spectabit illā in totum, vel in partem conferre, cui magis expedire iudicauerit; sufficiet .n. vt alter aliquā materię partē habeat, quā in pueritia, vel in adolescentia, vel in prouectiore ætate habuit, supplente Deo partē materiæ, quæ ei ad integritatē corporis desideratur; sicut enim homo est idē homo in senili ætate, qui erat in infantia, licet valdè exiguā materiæ quātitatē in infantia haberet, ita etiam idem homo post resurrectionem dicendus erit, si post resurrectionem non habebit totam materiæ quantitatem, quam viuens habebat, sed solum aliquam, supplente Deo, & conferente aliam sufficientem ad constituēdum hominem. Vide Suarez 3. par. tom. 2. disp. 44. sect. 2. col. 4. & 5. Mart. Roas in Tr. de beat. cap. 3. Henriquez in summa lib. vlt. de fine hominis cap. 26. num. 1.

11 Obijcies quartò, nō potest idē numero effectus reproduci. Ergo nō potest idem homo resuscitari. Antecedens patet quia diuersis actioni-

bus respondent diuersi numero effectus; sed productio prima, & productio secunda sunt diuersæ numero actiones. Ergo diuersi effectus illis respondere debent. Ergo non potest idem numero effectus reproduci, cõsequenter neq; idẽ homo resuscitari.

11 Respondeo eundem effectum reproduci posse per potentiã Dei absolutam, & supernaturalem, quia nõ implicat diuersis actionibus eũdem numero effectum respondere, licet id naturaliter fieri non possit à causis secundis propria virtute operantibus; agens enim creatum in efficiendo hunc numero effectum pendet à determinatis conditionibus, vt ab hoc tempore, ab hoc loco, ab hoc subiecto, & cæt., à quibus non dependet Deus, qui sicut potuit illum effectum antea producere, ita nunc potest reproducere, aut productum multiplicare, vel in diuersis locis cõstituere, vt nũc suppono ex physicis, & fusè probat Suarez 3. par. tom. 2. disp. 44. sect. 6. & 8.

12 Rogabis primò, Vtrum ad resurrectionem necessarium sit non solum, vt materia corporis simpliciter sit eadem, sed etiam vt illa pars materiæ, qua constabat manus, pes, oculus, aut lingua, post Resurrectionem constituatur sub eodem corporis organo, seu membro, sub quo antea existebat.

Respondeo ad veram, & absolutã resurrectionem id non esse necessarium, quia idem homo constituitur per eandem formam, & per eandem materiam, etiamsi pars illa materiæ, quæ sub figura pedis existebat, nunc existat sub forma manus, & è cõtra; nam huiusmodi varietas non arguit substantialem diuersitatem, sed solum situalem, seu accidentalem, licet oppositum sentiat S. Thomas in 4. dist. 44. quæst. 1. art. 1. loquens de partibus heterogeneis, idest de materia existẽte sub partibus diuersæ rationis.

Dixi in responsione, ad veram, & absolutam resurrectionẽ, quia si loquamur solum de resurrectione, quam futurã speramus, censeo quãlibet materię partem constituendam esse sub illo organo, seu membro, seu corporis parte, sub qua antea existebat; congruum enim est, & ad diuinam prouidentiam spectare videtur, vt quęlibet pars materiæ sit capax pręmij, vel pœnæ, iuxta qualitatem actionis, quæ in tali corporis parte præstita fuit. Ita S. Thomas, Sotus, & alij, quos citat, & sequitur Henriquez loco citato n. 2.

13 Rogabis secundò, Vtrum ad resurrectionem opus sit, vt reproducatur eadem vnio, quæ antea erat.

Respondeo, id non esse simpliciter necessarium ad resurrectionem. Ratio est, quia potest esse idem homo per aliam numero vnionem; homo enim essentialiter constituitur per formam, & materiam, non verò per vnionem; nam vnio est solum conditio, & modus requisitus ad cõstituendum compositum; compositum autem constitui potest per aliũ numero modum, sicut si Christus nunc humanitatem dimitteret, & iterum eãdem assumeret per diuersam numero vnionem, diceretur adhuc eadem numero persona composita, quæ antea erat.

Dixi in responsione, id non esse simpliciter necessarium ad resurre-

ctionem, vt indicarem probabiliter sustineri posse futurum, vt in resurrectione eadem numero vnio restituatur. Ratio est, quia restitutio eiusdem vnionis confert ad perfectionem vnitatem eiusdẽ hominis.

Obijcies, impossibile est, vt idem modus vnionis restituatur, modus enim habet entitatem propriam distinctam ab ea, cuius est modus.

Respondeo, habere propriam entitatem modalem, quam Deus sicut antea produxit, ita potest iterum reproducere, cũ nõ sit factus minoris potentiæ, quã antea esset, & sicut posset nunc eandem vnionem facere, si illam antea non fecisset, ita eandem iam factam, & destructam reproducere potest; in agendo enim non pendet à circunstantijs, sed à sua voluntate, cuius facere est velle.

14 Rogabis tertiò, Vtrum corpora resurrectura sint integra.

Respondeo, saltem corpora iustorũ resurrectura esse integra quoad omnia membra, organa sensuum, & facultates corporis. Ratio est, tum quia Resurrectio est opus Dei; opera autem Dei perfecta sunt. Tum quia Lucæ 21. dicitur, *Capillus de capite vestro non peribit.* Ergo multo minus peribunt corporis membra. Ob id feminæ oẽs resurgent illæso claustro pudoris. Ita S. Thomas in 4. dist. 44. q. 3. art. 1. quæstiuncula 1. Sotus ibid. quæst. vnica art. 3. Suar. 3. p. tom. 2. disp. 44. sect. 3. & d. 5. sect. 5. vers. 4. col. 3. Valentia to. 4. d. 11. q. 3. pun. 3. Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 4. dub. 2. n. 49. Henriquez in summa lib. vlt. de fine hominis c. 26. Martinus Roas in lib. de statu Beatorum cap. 1. & alij cõmuniter.

Hinc patet quid dicendum sit de vnguibus, & capillis, quæ sunt quædam corporis partes ad munimentum, & ornamentum aliarum pertinentes. Secus dic de excrementis, vt benè Valentia pun. 3. col. 9. Martinus Roas loco citato, Hẽriquez loco citato n. 2. & alij; sicut enim Christus non resumpit excrementa, idest partes superfluas, quæ nutritione defluxerant, ita nec homines ijs assumptis resurgẽt; cum Resurrectio Christi sit causa exemplaris nostræ resurrectionis.

Dixi, saltem corpora iustorum; nam circa damnatos dissensio est inter Doctores, An ipsorum corpora resurrectura sint integra. Mihi probabilius dicendum videtur resurrectura integra, tum quia Resurrectio est opus Dei. Tum quia mutilatio non est pœna accomodata statui alterius vitæ, alioquin quo quis magis peccauit, eo magis mutilus esse deberet. Ita S. Thomas, Valentia, Tannerus, & alij locis citatis, contra S. Bonauenturam in 4. dist. 44. Durãdum ibidem, & alios negantes, reprobo, qui in hac vita mẽbro aliquo caruit, in Resurrectione restituendũ esse illud membrum.

15 Rogabis quartò, Vtrum corpora resurrectura sint cum ijsdem accidentibus, quæ antea habebant.

Respondeo, resurrectura esse cũ ijsdem accidentibus, ijs præsertim, quæ sunt aliquo modo intrinseca naturæ; nam licet accidentia non spectent intrinsecè, & essentialiter ad substantiam compositi substãtialis, & compositũ substantiale cum alijs accidentibus similibus reproduci possit; ad perfectam tamen Resurre-

ctionem facere videtur, vt illa eadē accidentia, quibus compositum illud substantiale indiget, reproducātur, præsertim cum æquè facilè sit Deo reproducere eadem accidētia, ac similia, vt benè Suar. disp. 44. sect. 3. & Henriquez in summa lib. vlt. de fine hominis cap. 26.

Ex quo sequitur corpora resuscitanda esse cum primis qualitatibus, caloris scilicet, frigoris, humiditatis, & siccitatis, simulq; cum potentijs vitæ animalibus, videlicet cum potētia generatiua, nutritiua, & augmentatiua; non tamen istæ potentię in actum secundum prodibunt, quia exerceri non possunt sine corruptione; *Mortui enim*, inquit Apostolus 1. Corinth. 15. vers. 52. *resurgent incorrupti*, & vers. 42. *Seminatur in corruptione, resurgent in incorruptione, seminatur corpus animale, surget corpus spirituale*.

16 Dices, quomodo fieri potest, vt corpora damnatorum resurgant perpetua, & incorrupta, cum tamē passibilia sint, & igne, alijsq; rationibus torqueantur.

Respondeo, illa corpora supernaturali virtute conseruari, ne intereāt igne in ipsa agente, alterante, & qualitatem doloriferam efficiente; sicut enim Salamandra, magnes, aurum, & similia naturali virtute in igne diutissimè seruātur, ita etiam perpetuò diuina virtute seruari possunt corpora dānatorum in igne Inferni, etiāsi dicamus ignem in ipsa corpora agere non solum tanquam causam naturalem, verum etiam tanquam instrumentum Dei; licet enim ignis naturali virtute æqualiter agat in corpora sibi æquè propinqua, & æquè disposita, tamen ignis Inferni inæqualiter agit nō iuxta proportionem naturæ, sed meritorum, consequenter ipse non aget actione merè naturali, sed vt instrumentum Dei. Ita S. Aug. lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 9. & 10. Valentia tom. 4. disp. 11. quæst. 5. pun. 3. Lessius lib. 13. de perfectionibus diuinis cap. 29. num. 209. Suarez 3. p. to. 2. disp. 50. sect. 5. sub fin. Tannerus tom. 3. disp. 4. q. 10. dub. 3. num. 57. & alij contra S. Thomam in 4. dist. 44. q. 3. art. 1. quæstiuncula 2. Capreolum, Caietanum, Palud. & alios asserentes ignem Inferni non imprimere calorem in corpora damnatorum, sed solum producere speciem intentionalem caloris, qua vehemens corporis combustio sentitur absque reali impressione caloris. Vide infra dicenda puncto 4.

17 Rogabis quintò, iuxta quam ætatem homines resurrecturi sint.

Respondeo, homines saltem iustos resurrecturos esse in vigore iuuenilis ætatis, quem circa annum trigesimum habuerunt, vel habituri fuissent, si ad illud vsq; tempus vixissēt. Ratio est, tum quia sic colligitur ex illis verbis Apostoli ad Ephes. 4. *Donec occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi*. Dicitur autem plenitudo, seu perfectio ætatis, dum corpus peruenit ad perfectum augmentum, quod naturalibus animæ viribus non impeditis, sed perfectè operantibus obtineri potest, quod vt plurimum contingere consueuit circa trigesimum ætatis annum. Tū quia Resurrectio est opus Dei; opera autem Dei perfecta sunt, & vigor iuuenilis ætatis facere videtur ad perfectionem corporis.

poris. Tum quia verosimile est Adamum ea ætate creatum fuisse. Ergo credendum videtur etiam homines in ea ætate resuscitandos esse. Ita communiter Theologi in 4. dist. 44. adhærentes auctoritati S. Augustini lib. 22. de Ciuitate cap. 15.

Dixi in responsione, saltem homines iustos, nam de impijs, in quonā vigore ætatis resurrecturi sint, non adeo certum est. Aliqui enim putāt etiam impios in vigore iuuenilis ætatis resuscitandos esse. Alij asserunt incertum esse. Alij arbitrantur resurrecturos in ea ætate, in qua perierūt.

18 Rogabis sextò, iuxta quam corporis staturam homines resurrecturi sint.

Respondeo, resurrecturos esse in ea corporis statura, quam quisque iuxta proprium temperamentum, & facultatem naturalem consequi potuisset, si nullum adfuisset impedimentum vsque ad iuuenilem ætatē. Ita communiter Doctores; sicq; colligitur ex loco illo Ephes. 4. *Donec occurramus omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi*. Quamobrem Sotus in 4. dist. 44. ar. 5. benè ait Deum suppleturum quod cuique deerit, aut relicturum tāquā superfluū quod superetit, & quidē gigantes in ea cōstituētur corporis statura, quæ propriæ ipsorū naturæ accōmodata est; quāuis n. Christus illam non attigerit staturam, nihil tamē absurdi est aliquos inueniri prosceriores Christo; gigantes tamē, qui vitio naturæ ad immodicam proceritatem peruenerunt, reformabuntur; & pigmæi, seu exigui homines, in quibus natura ob vitiū aliquod defecit, ad debitam corporis staturā, Deo materiam supplentē, redigētur. Ita communiter Doctores.

Obijcies, Christus est causa exemplaris nostræ resurrectionis. Ergò nos resurgere debemus in ea corporis mensura, in qua Christus resurrexit; Imago enim similis esse debet prototypo, seu exemplari.

Respondeo, ad rationem causæ exemplaris nō requiri æqualitatem, sed sufficere proportionem. Ratio est, tū quia alioquin sequeretur corpora Beatorum futura esse omninò similia corpori Christi in figura, pulchritudine, alijsq; omnibus corporis ornamentis, quod tamen est falsum. Tum quia animæ aliorum Beatorum non habent eādem perfectionem, quam habet Christus, non solū in gratia, & gloria, verum etiam in natura. Ergo neque opus est, vt corpora aliorum Beatorum habeāt magnitudinem æqualem corpori Christi; sed habeant magnitudinem accommodatam suę naturali perfectioni; atque adeò fieri potest, vt aliqua Beatorum corpora sint minoris, alia maioris magnitudinis iuxta exigentiam suæ naturalis perfectionis; quęlibet enim anima habet corpus suæ naturali perfectioni accommodatū, idque perfectioni Christi non repugnat, vt benè S. Augustinus lib. 22. de Ciuitate cap. 15. S. Thomas in 4. d. 44. quæst. 3. art. 2. Suarez 3. parte tom. 2. disp. 50. sect. 5. col. 3. Sotus loco citato, Tannerus num. 53. Henriquez loco citato, Martinus Roas de statu Beatorum ca. 1. & alij communiter.

19 Rogabis septimò, quam vultus, & corporis effigiem habituri sint homines post Resurrectionem.

Re-

Respondeo, habituros effigiem præcedentem, alioquin inter se dignosci non possent; Beati tamen carebunt omni deformitate, ruga, & macula, quæ vitio naturæ contrahi potest. Ideo Æthiopes non resuscitabuntur nigri, neque insulares pallidi; nam illorum color, vel ex nimia solis exustione, vel ex aeris intemperie prouenit; calorem igitur habebunt nitidum, & naturali suæ perfectioni accommodatum, splendoriq; & doti claritatis aptissimum. Ita Sotus in 4. dist. 44. quæst. vnica art. 3. Tannerus loco citato num. 52. Suar. d. 50. sect. 5. col. 3. Henriquez loco citato, Martinus Roas cap. 1.

20 Quæres quartò, quænã sit causa Resurrectionis.

Respondeo, causam materialem esse ipsamet corpora, quæ ad vitam iterum excitantur. Causa formalis est ipsa actio, per quam idem corpus reproducitur. Causa finalis est gloria Beatorũ, & maximè gloria Dei. Causa efficiens primaria, & principalis, est solus Deus; Resurrectio enim est propriè opus Dei, cum idem numero effectus viribus naturæ reparari non possit, vt communiter in physicis traditur à Doctoribus.

21 Maior difficultas est, Primò, de causa efficiente proxima, & minus principali.

Respondeo, causam efficientem proximam, & instrumentalem physicam esse Christum. Tum quia sic apertè colligitur ex multis scripturæ locis, Ioannis 5. *Venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocẽ Filij Dei, & procedent, qui bona fecerũt in resurrectionem vitæ, qui verò mala egerũt, in resurrectionem Iudicij*. Thessal. 4. *Ipse Dominus in iussu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de cælo, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi*. Tum quia dispositiones corporis, & vnio animæ ad corpus efficientur à Christo, sicut ab ipso per lutum, & sputum perpetrata sunt miracula, & nunc per verba cõsecrationis à Sacerdote prolata efficitur transubstantiatio panis in Corpus Christi, & vini in sanguinem.

Obijcies primò, non potest assignari actio, seu instrumentum proximum, quo Christus effecturus sit Resurrectionem nostrã. Ergo Christus non erit causa physica nostræ Resurrectionis.

Respondent aliqui Christum effecturum Resurrectionem nostram per suam Resurrectionem.

Mihi probabilius dicendum videtur Christum effecturum Resurrectionem per solam suam volũtatem; iuxta illud, *Quos vult viuificat*; & licet voluntas humana Christi distet à terra; tamen vt instrumentum Dei non solum agere potest in propinquum, verum etiam in distans. Ita Suarez disp. 50. sect. 4. sub finem.

22 Obijcies secundò, Resurrectio fiet voce Archangeli. Ergo Archangelus ipse erit causa instrumentalis, sicut Sacerdos proferens verba consecrationis dicitur efficere transubstantiationem.

Respondeo, Archangelum, imò etiam alios Angelos futuros esse causas instrumentales tãquã ministros, & tanquam instrumenta Christi ad efficiendam Christi Resurrectionẽ; Christus enim vtetur ministerio Archangeli, Primò ad excitandos mortuos voce, & sono tubæ, 1. Thessal.

4. &

& 1. Corinth. 15. *In voce Archangeli, & in tuba Dei, &c. Canet enim tuba, &c.*

123 Hanc porrò vocem, quę non à Christo, sed ab Angelo iussu, & imperio Christi proferetur (nam prolatio talis vocis potius ad ministrũ, & pręconem, quam ad principem, & iudicẽ spectat, vt benè Suar. d. 50. sect. 4. col. 5.) futuram esse sensibilẽ communiter docent Patres, & Doctores. Imò aliqui probabiliter putant futuram esse articulatam, nempe illam, vel similem illi, quæ refertur à S. Hyeronimo in regula Monachorum cap. 30. *Surgite mortui, & venite ad iudicium.* Tuba verò erit instrumentum corporeum, in modum tubæ factum ex ære, vel erit ipsa vox Angeli, seu Angelus ipse voce insonans in corpore ex aere fabricato, vt multi Doctores arbitrãtur apud Suarez disp. 50. sect. 4. col. 4.

124 Mortui autem dicẽtur audire vocem tubæ, quia statim illi voci obedient, egrediendo è sepulchro; res enim inanimatæ tunc dicuntur vocem Dei audire, dum faciunt id, quod eis à Deo præcipitur, & sicut vox magna sono suo excitare solet dormientem, & simul ab illo excitato audiri, ita vox Christi mortuos suscitabit. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 76. artic. 2. ad secundum, Suarez loco citato, Valentia tom. 4. d. 11. q. 3. pun. 2. col. 2.

125 Secundò, Christus vtetur ministerio Angelorum ad congregandos cineres, seu materiam resurgentium ad locum Resurrectionis, nam Matth. 24. dicitur, *Et mittet Angelos suos cum tuba, & voce, & congregabunt electos à quatuor ventis.*

126 Si petas, Vtrum soli Angeli boni, vel etiam mali huic operi ministraturi sint.

Respondeo cum Suarez disp. 50. sect. 4. col. 7. & Tannero tom. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 2. num. 61. verosimilius esse hoc ministerium præstandum esse solum à bonis Angelis; nã resurrectio est bona, & propria Christi actio; Dęmones autem non videntur digni, & idonei ministri tam excellentis actionis Christi; valdè tamen credibile est Angelos Custodes hoc officium obituros erga fidei suę commissos. Et aliqui non improbabiliter putant etiam Dęmones id facturos erga eos, quos vicerunt; Sed oppositum in hac vltima parte probabilius est, vt iam probaui.

127 Rursus si petas, Vtrum Angeli collecturi sint cineres, seu materiam actione, seu virtute naturali, an supernaturali.

Respondeo, collecturos virtute naturali; nam cõgregatio cinerum fiet per motum; sed motus est naturalis Angelo. Ergo congregatio cinerum fiet ab Angelis per actionem naturalem prouenientem ab efficaci voluntate Angeli, seu ab eius virtute motiua, vt benè Suarez disput. 50. sectione 4. columna 7. & Valentia tomo 4. d. 11. quæst. 3. puncto 2. ad finem.

128 Si deniq; petas, quomodo Angeli internoscere, & discernere possint cineres, & materiam singulorũ suscitandorum. Suarez loco citato probabiliter putat Angelos id cognoscituros sciẽtia naturali, seu memoria retenta rei, quam prius existentem vidit; præsertim cum vero simile sit vnũquemq; Angelum collectu-

lectorum esse materiam illius, cuius habuit curam, & custodiã. Sed quicquid sit de hac sententia, cẽseo Angelos id acturos naturali scientia, aut etiam supernaturali, quatenus opus fuerit; cum enim resuscitatio sit propria Dei actio, credendum est Angelos ad illam cooperaturos non suo arbitrio, sed iuxta diuinam voluntatem eis reuelatam.

29 Secundò Difficultas est, Vtrũ Christus sit etiam causa meritoria Resurrectionis.

Respondeo affirmatiuè. Tũ quia 1. Corint. 15. dicitur, *Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem Resurrectio mortuorum, & sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*, vita scilicet non solum spirituali, verum etiã corporali. Tum quia Christus est causa meritoria beatitudinis. Ergo etiam Resurrectionis, sine qua corpus non est capax beatitudinis; & hoc militat non solũ in Resurrectione iustorum, verum etiam in Resurrectione damnatorum; modo Resurrectio consideretur, non vt cedit in maiorem ipsorum pœnam, & afflictionem, sed secundum se, vt est via ad beatitudinem, vel vt est actio supernaturalis. Ita Suarez d. 50. sect. 4. Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 2. num. 57. & alij.

30 Tertiò Difficultas est, Vtrum Christus sit etiam causa exemplaris Resurrectionis.

Respondeo Christum esse perfectissimum exemplar Resurrectionis iustorum. Ratio est, tum quia ad Philipp. 3. dicitur, *Reformabit corpus humilitatis nostræ configuratũ corpori claritatis suæ*. Roman. 6. *Si complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & Resurrectionis erimus*. Tum quia primum in vnoquoque genere est causa ceterorum; Christus autem est primus in genere resurgẽtium ad immortalem vitã, 1. Corint. 15. *Primitiæ dormientium factus, sicut in Adã omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur*, vnusquisq; autem in suo ordine primitiæ Christus, deinde ij, qui sunt Christi. Tum quia illa est causa exẽplaris, ad cuius imitationem producitur aliquis effectus; sed Resurrectio nostra fiet ad imitationẽ Resurrectionis Christi; sicut enim anima Christi per Resurrectionem substantialiter vnita fuit corpori, ita etiã anima nostra vnietur ad imitationem illius.

Dixi, iustorum, vt indicarẽ Christum nõ esse exemplar Resurrectionis damnatorum. Ratio est, quia Resurrectio damnatorum non fit, vt ipsi repræsentent Christum, & vt ei similes sint, & dotes gloriosi corporis habeant, sed quia ita postulat diuina prouidentia, & iustitia. Ergo Christus nõ est propriè causa exemplaris Resurrectionis damnatorum; nam vt res aliqua sit exemplar alterius, opus est, vt altera fiat causa repræsentationis, seu imitationis alterius, vt benè Suarez disp. 50. sect. 5. col. 6. vers. ex ijs.

Ex quo licet inferre cõtra Suarez col. 4. Christum non futurum causam exemplarẽ Resurrectionis Infantium in originali peccato decedentium.

31 Quæres quintò, Vbinam facienda sit Resurrectio mortuorum.

Respondeo faciendam esse in eo loco, in quo fuerit totum corpus, aut maior,

maior, vel præcipua pars. Tum quia sic colligitur ex illo Ezechiel. 37. *Aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris*. Ioann. 5. *Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem filij Dei, & procedent*. Tum quia qui hactenus surrexerunt, in eo loco resurrexerunt, in quo erant ipsorum corpora, vel saltem maior, vel præcipua pars. Tum quia sicut vnaqueque res ibi generatur, vbi ipsius materia præexistit, nam quantitas, & locus consequũtur materiã. Ergo vnusquisque resurget, vbi ipsius materia extiterit. Quod si detur casus, vt corpora aliquorum maiori ex parte in aerem resoluta fuerint, ita vt ipsorum materia existat in regione aeris, aut ignis, aut in profundo maris, nihil absurdi est dicere resurrectionem ibidem esse faciẽdam, aut potius in loco terræ propinquo; nam suscitatio mortuorum, & eorũ congregatio tam subito fiet, vt nullũ inconueniens inde timeatur. Præterea si detur casus, & ex parte materiæ non adsit peculiaris ratio, ob quam resurrectio potius in vno, quã in alio loco fieri debeat, ad diuinã prouidentiam spectabit statuere, vt fiat vel in loco iudicij, vel alibi, prout ipse Deus voluerit. Ita Ricardus in 4. d. 43. art. 5. quæst. 3. Valentia tom. 4. disp. 11. q. 3. pun. 2. col. 3. Suarez sect. 7. citata ad fin. Tannerus num. 63. & alij, contra Sotum in 4. dist. 43. quæst. 2. art. 5. simpliciter existimantem faciendam esse in Valle Iosaphat, Angelis ossa, seu materiam hominum suscitandorum eo transferentibus.

32 Quæres sextò, Vtrum Resurrectio omnium mortuorum simul tempore, an successiuè futura sit.

Respondeo, Resurrectionem omnium simul, & in eodem momento faciendam esse. Ratio est, tum quia 1. Corinth. 15. dicitur, *Omnes quidẽ resurgemus in momento, in ictu oculi, in nouissima tuba; canet .n. tuba, & mortui resurgent incorrupti*. Tũ quia successio non est necessaria neq; ex parte diuinæ potẽtiæ, neq; ex parte actionis, neque ex parte suscitandorum. Ergo successio admittenda nõ est in Resurrectione mortuorum. Ita cõmunior Theologorũ sententia in 4. dist. 43.

Obijcies, 1. Thessal. 4. dicitur, *Mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi*. Et 1. Corint. 15. *In Christo omnes viuificabuntur, vnusquisque autem in suo ordine, primitiæ Christus, deinde ij, qui sũt Christi, deinde finis*. Ergo signũ est in Resurrectione seruandum esse aliquem ordinem, & prius suscitandos esse iustos, quam impios; nam illæ particulæ, *primi*, & *deinde*, ordinem, seu successionem temporis significant.

Respondeo ad primum locum illam particulam, *primi*, non indicare successionẽ tẽporis, sed dignitatis.

Ad secundum locum, Respondeo illis particulis significari quidẽ successionem temporis, non inter resurrectionem aliquorum, & aliorũ, sed inter resurrectionẽ, & raptum. Nam mortui prius resurgent, & postea rapiẽtur in aera obuiã Christo.

33 Rogabis, Vtrum resurrectio omnium mortuorum futura sit eadẽ Iudicij die, & non antea.

Respondeo futuram eadem Iudicij die. Tum quia Iob 19. dicitur, *Scio quod Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum*.

Ioan.

Ioan. 6. *Resuscitabo eum in nouissimo die*, & Ioann. 11. *Scio quia resurget in Resurrectione in nouissimo die*; nomine autem diei nouissimi omnes Patres intelligunt postremum diem, in quo generale Iudicium fiet. Tũ quia resurrectio omnium bonorum, & malorum facienda est eodem momento, vel saltem intra breuissimum tẽpus. Nam Ioan. 15. dicitur, *Venit hora in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona egerunt in resurrectionem vitę; qui autem mala, in resurrectionem Iudicij*. Ergo vtrumque fiet eadem hora. Et 1. Corinth. 15. *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur, in momẽto, in ictu oculi, in nouissima tuba, canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur*.

Ex quo patet falsam esse hæreticorum sententiam, asserentium resurrectionem iustorum futurã esse mille annis ante Iudicij diem. Ita S. Thomas in. 4. dist. 43. q. 1. art. 3. quæstiuncula 1. Sotus ibid. q. 2. art. 1. Suar. 3. p. tom. 2. d. 50. sect. 8. vbi etiam respondent dictis Prophetarum, & verbis Apocalips. Aliqua .n. metaphoricè intelliguntur, aliqua intelliguntur de resurrectione spirituali, quæ fit per gratiam, & in aliquibus ponitur tempus determinatũ, & definitũ pro indeterminato, & indefinito.

34 Quæres septimò, quo tempore futura sit resurrectio mortuorum.

Respondeo, nihil certi in hac re definiri posse. Tum quia nobis reuelatum non fuit, quo tempore futura sit resurrectio. Tũ quia Matth. 24. dicitur, *De die illa, & hora nemo scit*, & Lucæ 12. dicitur, *Qua hora non putatis, Filius hominis veniet*. Ita cõ. DD. præsertim ij, quos referã pun. 2. §. 4.

Ex quo sequitur primò, sententiam Anselmi in elucid. Macharij homil. 5. & 12. & aliorum asserentium Christi Resurrectionem futuram in die Paschatis, & quidem mense Aprilis, vt ait Macharius, *Dum omnia florere incipiunt, incertam esse*.

Secundò, incertum esse, qua hora resurrectio nostra futura sit; indefinitè tamen loquẽdo, probabilius est futuram potius matutino tempore, quàm media nocte. Tum quia id cedere videtur in maiorem iustorum gloriam, & confusionẽ damnatorũ. Tũ quia resurrectio magis proportionata est tempori lucis, quàm tenebrarum. Tum quia Christus est exẽplar nostræ Resurrectionis: sed Christus surrexit summo diluculo: Ergo etiam nos resurgemus summo diluculo. Ita S. Thom. in. 4. dist. 43. S. Bonauẽt. Capreol. Durãd. Palud. ibid. Valent. to. 4. q. 11. pun. 2. sub fin. Suarez 3. p. to. 2. d. 50. sect. 10. Tanner. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 2. n. 70. & alij, contra S. Ambros. lib. 8. in Luc. S. Hyer. ep. 152. S. Chrysost. hom. 79. in Matt. & alios, asserentes Resurrectionem futuram media nocte.

Obijcies, Matth. 25. dicitur, *Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit, exite obuiam ei*; nomime autem clamoris intelligit nouissima tuba, iuxta S. August. in li. de gratia noui, & veteris Testamenti; si ergo clamor nouissimæ tubæ faciendus est media nocte, sequitur Resurrectionem in media nocte futuram.

Resp. cum eodẽ S. Augustino, & alijs cõiter, nomine noctis eo loci nõ intelligi tempus nocturnum, sed tẽpus occultum, repentinum, & improuisum,

uisum,

ulsum, iuxta illud 1. Tessal. 5. *Dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet; cum n. dixerint pax, & securitas, tūc repētinus eis superueniet interitus*. Quia tamen credibile est ante horā Resurrectionis precessura signa aliqua terribiliora ex ijs, quæ superius recensui, dici potest tēpus Resurrectionis inchoādum intempesta, seu media nocte; & hoc pacto intelligi possunt Patres in contrarium adducti.

Punctum Secundum.

De extremo Christi Iudicio.

IN hoc puncto explicabo primò, quotuplex sit Iudicium, & an detur. Secundò, à quo faciendum sit. Tertiò, quinam iudicandi sint, & de qua re, seu materia. Quartò, quo in loco, & tempore faciendum sit Iudicium. Quintò, quo apparatu. Sextò, quomodo cognoscenda sit causa, & proferenda sententia.

Paragraphus Primus.

Quotuplex sit Iudicium, & an detur.

1 *Iudicium quotuplex sit*.
2 *Iudicium particulare dari quomodo probetur*.
3 *Sententia in particulari iudicio quo tempore proferetur*.
4 *Iudicium vniuersale dari quomodo probetur*.

VNICA PROPOSITIO.

1 DAtur duplex iudicium, videlicet priuatum, seu particulare, & publicū, seu vniuersale. Priuatum est illud, quod regulariter fit erga singulos in fine vitæ. Publicum est illud, quod cōgregatis omnibus fiet in extrema Iudicij die. Ita communiter Patres, & Doct. Catholici.

2 Quæres primò, quomodo probetur dari Iudicium particulare, & quàm certum sit illud dari.

Respondeo, certum esse de fide. Primò, quia habetur in scriptura, Ecclesiast. 11. *Facilè est coram Deo in die obitus retribuere vnicuiq. secundū vias, & in fine hominis denudatio operum illius.* Secundò, quia de fide est homines iustos, qui nihil post hanc vitam purgandum habent, statim recipere præmiū beatitudinis. 2. Cor. 5. *Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ędificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis*, animas verò in mortali peccato morientes, statim ad Infernum transmitti, vt ibi condignas luant pęnas, vt de diuite Epulone legitur Lucæ 10. sed premiū, & pęna nō tribuitur nisi post sētentiam à Iudice latam. Ergo & cęt. Tertiò, quia certum est de fide morte præsētis vitę finiri tempus merēdi & demerendi. Ergo tunc est opportunissimū tēpus, vt vnusquisq; de proprijs operibus iudicetur; nulla .n. subest ratio, ob quā præmiū, & pęna, & ipsum iudicium differatur. Ita S. Augustinus lib. 20. de Ciuitate cap. 1. & alibi. Chrysost. hom. 37. in Matt. Greg. lib. 4. Dialog. c. 36. & 38. & alij apud Suar. 3. p. to. 2. d. 54. sect. 2. & apud Tan. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 3. n. 77. Vide quæ sup. tradidi d. 2.

Hinc sequitur tā eos, qui ex hac vita cū mortali peccato decedūt, quā eos, qui absq; vlla culpa moriuntur, ni-

nihilq; purgandum habẽt, ſtatim iudicari, & conſcios de ſua damnatione, vel ſalute fieri. Idem dici debet de animabus, quæ ad Purgatorium deſcendunt. Tũ quia ita definitum fuit à Leone X. cõtra articulũ 38. Luteri. Tum quia nulla afferri poteſt ratio, cur iudiciũ differatur, eiſq; Iudicis ſententia non manifeſtetur. Idem militat in pueris ad Limbũ deſcendentibus; hoc .n. pertinet ad immutabilitatem illius ſtatus. An aũt præfati pueri cognoſcãt cauſam, ob quã ad eum ſtatũ redacti ſunt, patet ex dictis de peccato originali in Tr. de Legib. & conſtabit ex infra dicẽdis pun. 4. Idem deniq; ſentiendum eſt de animabus Antiquorum Patrum, quæ ad Limbum deſcendebant. Ita Suar. d. 54. ſect. 2. col. 6. Tannerus loco citato n. 77. & alij.

3 Sed modò dubiũ eſt primò, quo tempore proferatur ſententia in hoc particulari Iudicio.

Reſpondeo regulariter loquendo proferri in ipſomet inſtanti mortis, quod eſt inſtans extrinſecum, in quo dicitur, nunc nõ eſt homo, immediatè ante fuit. Ratio eſt, tum quia illud eſt accommodatiſſimum tempus, vt vnuſquiſq; de proprijs actibus iudicetur; nam ante inſtans mortis non peragitur Iudicium, cum homo adhuc ſit in ſtatu merendi, & demerendi; neq; peragitur poſt illud inſtans, cum ſtatim ac anima ſeparatur à corpore, pręmium, vel pęnam operibus debitã recipiat. Tum quia Deus nõ indiget teſtibus, aut prolixa cauſæ diſcuſſione. Ergo iudicat in inſtanti mortis, cum illud ſit opportuniſſimũ tempus iudicandi.

Objicies, Iudicium, & ſententia præcedere debent ſtatum retributionis, vel pęnæ; ſed anima in ipſomet inſtanti mortis recipit præmium, vel pęnã, ſiuè tunc exiſtat propè corpus in quo antea erat, ſiue in eodẽ inſtanti cõſtituatur in Cęlo, aut in Inferno, vt probabile putat Suar. l. cit. Ergo ſententia, & iudicium ferri debuit ante inſtans mortis.

Reſpondeo, iudicium, & ſententiam ferri in inſtanti mortis, in quo anima præmium, vel pęnam recipit; prius tñ natura iudicium, & ſententiam ferri, & percipi ab anima, quã pręmiũ, vel pęna ab ipſa recipiatur. Ita Suar. & Tanner. locis cit. contra Sotũ in 4. d. 45. q. 1. ar. 3. & S. Bonauent. in 4. d. 20. in 1. p. aſſerentes animam in inſtãti mortis manere iuxta corpus ſuum, ibiq; audire ſententiã, eaq́; audita deferri in Cęlũ, vel in Infernũ, vt pęnam, vel pręmiũ recipiat.

Dixi in reſpõſione primi dubij, regulariter loquẽdo, quia ſi loquamur de extraordinaria Dei prouidentia, certum eſt Iudicium aliquando differri, vt patet ex ijs, qui poſt mortẽ ad mortalem vitam iterum reuocati fuerunt; ante mortem verò Deus ex parte ſua nõ fert vltimam ſententiã; quamuis aliquando ad aliorum terrorẽ ſinat aliquos ante inſtans mortis in deſperationem labi, & Dęmonibus adeò affligi, ac ſi contra ipſos finalis ſententia prolata fuiſſet.

4 Quæres ſecũdò, quomodo probetur dari Iudicium Vniuerſale, & quàm certum ſit illud futurum.

Reſp. certum eſſe de fide. Primò, quia hic eſt fidei articulus, quẽ quotidie in Symbolo Apoſtolico, Niceno, & Athanaſij profitemur. Secundò, quia Matt. 13. dicitur, *Filius .n. hominis*

minis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet vnicuiq; secundum opera eius, 2. Corint. 5. & Romanor. 14. *Omnes nos manifestari oportet ante Tribunal Christi, vt vnusquisque referat propria corporis, prout gessit.* Rationes autem ad ostendendũ congruum esse, vt hoc Iudiciũ fiat, plures afferuntur à Doctoribus. Prima est, quia ita expedit ad manifestandam Dei iustitiam; quãuis .n. diuina iustitia secundum se nostro testimonio, & generali omnium congregatione non indigeat; vt tamen palam, & publicè omnibus innotescat, æquum est, vt Iudiciũ coram omnibus exerceatur. Secunda est, quia quãdiù in hac vita degim⁹, boni, & mali adeò permixti sunt, vt vix discerni possint, praui frequẽter existimẽtur iusti, & iusti praui, praui prosperentur, & boni affligantur; consentaneũ igitur est æquitati iustitiæ, & diuinæ prouidentiæ, vt singulorum opera seuera quadã lance in generali Iudicio ponderentur, impiorum versutia detegatur, & iustorum probitas magna cum laude pãdatur, necnon omnibus notum sit malos in vita sua recepisse bona respõdẽtia pio alicui operi, quod fortè præstiterunt; bonos verò recepisse mala temporalia pro maiori in via Domini progressu, vel pro leuioribus culpis, etiã quoad reatum pęnę in hac vita diluendis. Tertia quia, cum nõ solum anima, sed homo integer peccet, & benè operetur, ęquũ est, vt homo integer Iudicium, & præmium, ac pęnã operibus respondentem recipiat. Quarta est, vt homines conscij generalis Iudicij, ad virtutẽ excitentur, & à prauis operibus retrahãtur; *Quis enim* (inquit Clemens Papa Epist. 1. ad Iacobum) *peccare poterit, si semper ante oculos suos Dei Iudicium ponat, quod in fine Mundi certum est agitandum?* Vide S. Thomam 3. par. q. 5. art. 5. Suarez 3. par. to. 2. disp. 53. sect. 1. Valentiam to. 4. d. 11. q. 4. pun. 1. Tanner. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 3. n. 81.

Obijcies primò, Nahum 1. dicitur, *Deus non iudicabit bis in idipsum*; sed homines iudicãtur statim in instanti mortis. Ergo non sunt iterum iudicandi in fine Mundi.

Respondet S. Thomas art. 5. cit. ad 2. Deum non iudicaturum bis in idipsum, idest secundum idem, sed secundum diuersa.

Ego respondeo Deum non iudicare bis in idipsum, mutando priorem sentẽtiam, vel duplicem pęnam præter meritum imponendo; bis tamen iudicare potest ad supplendam debitam pęnam, & ad sententiã debito modo pronunciandam contra eum, qui quasi ex parte solum iudicatus fuerat, vt benè Suarez 3. par. to. 2. d. 53. sect. 1. ad finem, & alij.

Obijcies secundò, Ioannis 12. dicitur, *Nunc Iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eijcietur foras.* Ergo Iudicium factum est, & non iterum est faciendum in fine Mundi.

Respondeo, hunc locum intelligi de Iudicio redemptionis, quo homo per primum Christi aduentum, eiusque passionem à Diaboli potestate liberatus fuit, vt ibidem dicitur; nõ autem de Iudicio retributionis, vel condemnationis.

Obijcies tertiò, Ioann. 3. dicitur, *Qui credit in eum, non iudicatur, qui autem non credit iam iudicatus est.*

Respondeo hunc locum intelligendum esse de Iudicio legis, non de Iudicio Iudicis, vt explicaui d. 2. dum loquerer de Christo Iudice.

Paragraphus Secundus.

A quo faciẽdum sit Iudicium.

1 *Iudicium inuisibili forma faciendum est à Deo, visibili verò forma à Christo.*
2 *Iudiciariam potestatem competere Christo quomodo probetur.*
3 *Christus meruit iudiciariam potestatem quoad vsum, & quoad eius manifestationem.*
4 *Christus in hac mortali vita existens non exercuit iudiciariam potestatem, sed post Resurrectionem ea vti cœpit.*
5 *Christus in iudicio particulari non descendit de Cęlo ad animas iudicandas.*
6 *Animæ in iudicio particulari non vident Christum, generaliter loquendo.*
7 *Iudiciaria potestas competit etiam Apostolis, & ijs qui paupertati voluntariè se dederunt.*
8 *Angeli non exercebunt iudicium circa homines.*
9 *Angeli non iudicabuntur ab hominibus iudicio propriè accepto, excepto tamen Christo.*
10 *Angeli mali iudicabuntur à bonis Angelis.*
11 *Iudiciaria potestas, aliquibus Sanctis peculiariter concessa in quonam consistat.*

VNICA PROPOSITIO.

1 IVdicium primò, & principaliter, atq; secundum formã inuisibilem faciendum est à Deo, idest ab omnibus tribus personis Sanctissimæ Trinitatis. Ratio est, quia suprema, & absoluta potestas iudiciaria connexa est cum supremo, & absoluto dominio; sed supremum, & absolutum dominium omnium competit omnibus tribus personis Sanctissimæ Trinitatis. Ergo &c.

Obijcies Ioann. 5. dicitur, *Pater non iudicat quemquã, sed omne iudiciũ dedit Filio.* Ergo Iudicium non est commune toti Trinitati.

Respondet S. Thomas 3. p. q. 59. art. 1. Iudiciariã potestatem attribui Christo, quia ipse est sapientia Patris, consequenter actus iudicandi ab ipso procedit tanquam à propria ratione; quãuis .n. ad Iudicium tria requirantur, videlicet potestas, quę adscribitur Patri; rectitudo quę tribuitur Spiritui Sancto; & sapientia quæ est propria filij; actus tamen iudicandi pendet à sapientia tamquam à propria iudicandi ratione, consequenter Christo, seu filio Dei adscribitur.

Ego verò respõdeo prefatum locũ intelligi de Iudicio visibili, quod competit Christo secũdum humanitatẽ. Ita S. Th. q. 59. art. 2. Suarez ibid. in comment. art. 1. col. 3. vers. Altera, Tann. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 3. n. 73. S. Augustinus, Tertullianus, & alij apud præcitatos Doctores.

Ex dictis colligitur, Iudiciariam potestatẽ competere Christo non solum secundum diuinitatem, verum etiam secundum humanitatem.

2 Sed modò Dubium est primò, quomodo probetur Iudiciariã potestatem competere Christo secundum humanitatem, ita vt Christus

verè, & propriè dicatur Iudex etiam secundum humanitatem.

Respōdeo probari primò, ex scriptura Ioann. 5. vers. 22. *Pater nō iudicat quemquā, sed omne iudicium dedit filio*, & vers. 27. *Potestatem dedit ei iudicium facere, quia Filius hominis est*, vel vt alij legunt, *Qua filius hominis est*, idest secundum humanitatē, seu quatenus homo est, & Mat. 13. *Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno eius omnia scandala*, & cap. 16. *Filius hominis venturus, est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet vnicuiq; secundū opera eius.*

Secundò, quia Christus secundū humanā naturā est caput Ecclesiæ, & iurisdictionem habet in omnem Ecclesiam. Ergo etiā habet potestatem iudicandi totā Ecclesiam; potestas .n. iudicandi alios competit illi, qui iurisdictionem in ipsos habet.

Confirmatur quia Christus titulo redemptionis acquisiuit ius, & dominiū in omnes, quos redemit, Romanor. 14. *In hoc Christus mortuus est, & resurrexit, vt & viuorū, & mortuorū dominetur.* Ergo illi cōpetit authoritas iudicādi eos, quos redemit.

Tertiò, quia decet, vt Iudex hominum sit Iudex eiusdem naturæ, & Iudicium circa visibiles homines sit visibile; id autem optimè competit Christo. Ergo maximè decet Christum etiā secundum naturā homanā constitui Iudicē hominū. Ita cōmuniter Patres, & Doctores Catholici.

Obijcies primo, ad Iudiciariam potestatem pertinet cōferre præmia benè agentibus, & inferre pęnas ma lè operātibus; sed hoc est proprium solius Dei. Præterea ad iudiciariam potestatem pertinet scrutari, & iudicare occulta cordiū 1. Corint. 14. *Nolite ante tempus iudicare quoadusq; veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium*; iudicare autem occulta cordium pertinet ad Deum. Hierem. 17. *Prauum est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans corda, & probans renes, qui do vnicuique iuxta viam suam.*

Respondeo primariam, & supremam auctoritatem iudicandi pertinere ad Deum, seu etiā ad Christū, vt Deus est; potestatem verò excellentiæ, quæ respectu superioris est quasi instrumentaria, datam fuisse Christo secundum humanitatē, iuxta illud Ioan. 5. *Potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est*, vel vt alij legunt, *Qua filius hominis est.* Ita Tertullianus lib. contra Praxeā cap. 21. & alij apud Suar. 3. p. to. 2. quæst. 59. in comment. art. 2. col. 2.

Obijcies secundò, qui promulgat sententiamā superiore Iudice latā, non dicitur ferre sententiam, seu iudicare; sed Christus fert sententiam à Deo latam; scit .n. Iudicium Dei, & iuxta illud sententiam profert.

Respondeo, Christum authoritate, & potestate sua ferre sententiā, & Iudicium. Ratio est, tum quia Iudicium illud Dei habet se respectu Christi, vt se habet lex respectu Iudicis; sicut aūt Iudex sua authoritate, & potestate distincta à potestate legis, fert sententiā, licet intueatur legē, & iuxta illam iudicet; ita Christus sua auctoritate, & potestate sen tentiam profert. Tum quia Christus non profert sententiam more pręconis, dicendo, promulgo vobis sentētiā Patris; sed auctoritatiuè, dicen-

do, ite maledicti, & cęt. Ita Suar. d. 52. sect. 1. col. 3. & 4. Tannerus loco citato num. 74. & alij.

3 Secundò Dubium est, Vtrum Christus meruerit hāc iudiciariam potestatem.

Respōdeo meruisse quoad vsum, & quoad eius manifestationem. Ratio est primò, quia Apocalips. 3. dicitur, *Ego vici, & sedi in Throno Patris mei*. Secundò, quia operationes Christi fuerunt infiniti valoris, & meriti. Ergo potestas iudicandi cadere potuit sub meritum Christi. Tertiò, quia præfata potestas pertinet ad exaltationem nominis Christi; Christus autem nominis sui exaltationem meruit, vt probaui disp. 2. q. 12. pun. 5. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 59. art. 3. Valentia to. 4. d. 1. q. 22. pun. 9. ad finem, Becanus de Incarnat. cap. 14. q. 5. n. 8. Suarez 3. p. to. 1. d. 40. sect. 3. & to. 2. d. 52. sect. 1. ad finem, Tannerus tom. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 3. num. 75.

Obijcies, quod datur ex debito quasi connaturali, nō datur ex meritis; potestas autem iudicādi data est Christo ex debito connaturali. Nā ratione vnionis hypostaticæ factum est, vt homo esset Deus, consequenter vt esset caput omnium, atq; adeò ei debita esset potestas iudiciaria. Præterea quādo principale non cadit sub meritū, neq; cadunt quę cum ipso principali cōnexa sunt; potestas autem Iudiciaria videtur intrinsecè cōnexa cum vnione hypostatica, quā constat non cadere sub meritum.

Respōdeo, hinc solum colligi potestatem iudiciariam in actu primo non cadere sub meritum. Tū ob allatā rationem. Tum etiam quia iudiciaria potestas secundum se, & quoad substantiā est prius natura, quam meritum (ea .n. quæ sunt cōnaturalia ordine naturę sunt priora liberis, cuiusmodi est meritū) consequēter nō cadit sub meritum; quo ad vsū tamen, & quo ad actualē possessionē, vel etiā quoad manifestationē, potestas Iudiciaria cadere potest sub meritū, vt probatum est, idemq; docēt Suarez, Tannerus, & alij locis cit.

4 Tertiò Dubiū est, Vtrū Christus in hac vita iudiciara potestate vti cęperit, seu quādonā illa vti cęperit.

Resp. Christum, dum in statu vitę mortalis existeret, hanc potestatem non exercuisse. Ratio est, tum quia ipse tunc potius voluit iudicari, quā iudicare. Tum quia Ioan. 3. dicitur, *Non misit Deus filium suū in Mundum, vt iudicet*, (idest in hoc aduētu) *Mūdum, sed vt saluetur Mundus per ipsum*. Et Ioannis 12. *Si quis audierit verba mea, & nō custodierit, ego non iudico eū* (idest in hoc aduentu) *Non .n. veni, vt iudicem Mundū, sed vt saluificē mundum*. Dicendum ergo est, Christum cępisse vti hac potestate post resurrectionē, dum constitutus fuit in statu glorioso, & dū ipse dixit, *Data est mihi omnis potestas in cęlo, & in terra*; tunc .n. desijt esse in statu passibili, & humili, & cōstitutus fuit in statu regnātis, & dominātis. Imò dicendū videtur ipsū hac potestate cępisse vti statim post mortē, quia tunc cōsumauerat opus redēptionis, & Dęmonē deuicerat. Ita Suar. d. 52. sect. 2. ad fin. Tann. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 4. n. 80.

5 Quartò Dubium est, quomodo Christus Iudicium particulare exerceat, an scilicet Christus de cęlo descendat ad iudicandas animas,

vel animæ in Cælum deferantur ad audiendam Christi sententiam.

Resp. Christum non descendere in Iudicio particulari ad iudicandũ animas. Tum quia alioquin in perpetuo quasi motu esse deberet. Imò nec necessarium esset ipsum pluribus in locis esse, cum sępius cõtingat multos homines iustos, & impios simul ex hac vita decedere. Addo neque animas ad cęlum deferri, vt sententiam audiant. Tum quia id repugnat animabus damnatorum. Tum quia tam Aduentus Christi ad animam, quã delatio animæ ad Christum, necessarius non est ad proferendam sententiam; satis enim est, vt Christus illã proferat, & anima in instanti mortis per intellectualem locutionem, vel illuminationem eleuetur ad illam audiendam absque locali mutatione. Tum quia animæ sanctæ, & purgatæ statim post mortem rapiuntur in Cęlum; animæ verò damnatæ statim in Inferno cõstituũtur, iuxta illud Iob, *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad Inferna descendunt*. Ergo Christus non descendit, nec anima in cęlum ascendit ad sententiam audiendam. Ita Abul. Matt. 24. q. 239. Suar. 3. p. tom. 2. d. 52. sect. 2. col. 7. & 8. Martinus Roas de statu anim. Purg. Tann. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 3. n. 79. & alij, contra Innoc. III. lib. 2. c. 43. de cõtemptu Mundi, & Ludulphum Carthusianum to. 3. ca. 46. asserentes Christum de Cœlo descendere ad animam iudicandam.

Obijcies primò, Matth. 13. & 24. dicitur, *Vigilate ergo, quia nescitis, qua hora Dominus vester venturus sit*, & 1. ad Tim. 6. dicitur, *Vt serues mandatũ sine macula irreprehensibile vsq; in aduentũ Domini nostri Iesu Christi*, idest vsque ad diẽ mortis. Ergo Christus in articulo mortis aduenit.

Resp. hæc loca nõ intelligi de reali, & locali Aduentu Christi ad animas, sed de Aduentu obiectiuo, & intellectuali, quo anima cognoscit se iudicari, & dãnari, vel saluari imperio, & efficacia, non solum Dei, verũ etiam ipsius Christi, & hic est aduentus Christi in particulari iudicio, & delatio animæ ad Tribunal Christi, vt benè inquiũt præcitati Doctores, qui hoc pacto intelligendos putant Patres loquentes de aduentu Christi in particulari iudicio.

Obijcies secundò, anima in articulo mortis videt Christũ, iuxta illud, *Videbunt in quẽ transfixerunt*; vel ergo Christus descendit ad iudicandas animas, vel animæ ad Christum in Cęlum deferuntur.

6 Respondeo vniuersaliter loquẽdo, animas in articulo mortis non videre Christum; locus autem ille intelligitur de Iudicio vniuersali, non de particulari, in quo etiam animæ iustæ, & sanctæ prius prioritate naturæ iudicãtur, quam videant Deũ.

7 Quintò Dubium est, vtrum potestas Iudiciaria competat alijs præter Christum.

Resp. affirmatiuè. Primò .n. competit Apostolis, ita vt ipsi vna cum Christo ad Iudicium accessuri sint, iuxta illud Matth. 19. *Amen dico vobis, quod vos, qui sequuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede Maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes iudicantes duodecim Tribus Israel*. Idẽ habetur Lucæ 22. vers. 28. Ideõq; cõiter tradunt Doct. Secundò, competit ijs, qui voluntariam pauperta-

tē propter Christum professi sunt, modo cū volūtaria paupertate insignem vitę sanctimoniā cōiunxerint, Christū perfecta quadā imitatione sectantes. Ratio est, tū quia Iudiciaria potestas collata fuit Apostolis, eo quod reliquerint omnia, & secuti fuerint Christū, iuxta illud Matt. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* & cęt. Ergo etiam alijs relinquentibus omnia propter Christū, ipsumq; sequētibus cōcessa videtur potestas Iudiciaria, cū par ratio in omnibus inueniatur. Tū quia congruum est, vt qui se humiliant, & cōtemnūt tēporalia, quibus aliqui iudicia peruertere cōsueuerūt, exaltētur, & ad iudicādū adhibeantur. Ita S. Th. in 4. d. 47. q. 1. art. 2. Abul. c. 19. Matt. q. 205. Suar. 3. p. to. 2. d. 57. sect. 4. col. 4. & 5. Tanner. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 4. n. 111. Valent. to. 4. d. 11. q. 4. pun. 2. col. 4. Henriq. in summ. lib. vlt. c. 27. & alij cōiter, contra Ricardū de S. Victore in Tract. de potestate Iudiciaria, negantē hanc potestatē cōpetere alijs præter Apostolos. Tertiò, nonnulli putant hanc potestatē concessā fuisse omnibus Sāctis in Ecclesia canonizatis. Sed hoc mihi non probatur, quia nescio quo fundamēto nitatur; canonizatio.n. supponit quidē veram sanctitatē, sed nō constituit dignū iudiciaria potestate. Quartò, nōnulli arbitrātur hanc potestatē collatam fuisse omnibus ijs, qui magnā virtutis perfectionē in hac vita cōpararunt, siue sint viri veteris, siue noui testamenti; hoc idē aliqui adscribunt martyribus, quia vno actu perfectionem compararunt.

8 Rogabis primò, Vtrū Angeli vna cū Christo Iudicium exercituri sint circa homines.

Respōdeo negatiuè, quia Iudices assessores debent esse eiusdē naturæ cū eo, cuius sunt assessores, & cū ijs, qui iudicandi sunt; Angeli autē nullo modò sunt sensibiles, & sūt diuersæ naturæ, tā à Christo, quam à Iudicandis. Ita communiter Doctores.

9 Dices, homines iudicabūt Angelos, quāuis nō sint eiusdē naturæ. Ergo etiā Angeli iudicare possūt homines, licet diuersā habeāt naturā.

Respondeo negādo, homines, excepto Christo, iudicaturos Angelos iudicio propriè accepto, vt patet ex allata ratione; iudicio verò impropriè accepto, quod cōsistit in cōsensu, & in approbatione Iudicij à Christo exerciti, & sētētiæ à Christo prolatæ, possūt Angeli ab hominibus, & homines ab Angelis iudicari, quia in hoc nulla reperitur repugnantia.

Dixi, excepto Christo, quia perspicuū est Christū posse iudicium in Angelos exercere; nā ipse est caput, & dominus Angelorū. Quāquam in extremo Iudicio Angeli directè, & propriè non iudicabuntur, vt constabit ex dicendis §. 3. num. 6.

10 An autem mali Angeli à bonis sint iudicandi.

Respondeo affirmatiuè, quia sunt eiusdē ordinis, & naturæ. Ita Suar. d. 57. sect. 4. sub finem, Tann. loco cit. n. 114. Valentia pun. 2. col. 4.

11 Rogabis secundò, in quonam cōsistat ista specialis prerogatiua aliquibus Sāctis cōcessa ad iudicandū.

Resp. consistere primò in speciali quadā participatione honoris, quia Sancti illi tāquā Christi assessores in proprijs subsellijs, & sedibus consedebunt

debunt, iuxta illud Apocalipſ. 4. *In circuitu ſedis ſedilia viginti quatuor, & ſuper thronos viginti quatuor ſeniores ſedentes*. Secundò, cõſiſtere in ſpeciali participatione actionis Iudiciariæ; Chriſtus .n. propria authoritate per poteſtatẽ excellẽtiæ proferet ſẽtẽtiã, illamq; denũciabit per ſuos Iudices aſſeſſores. Ita S. Th. in 4.d.47. q. 1. ar. 2. Ricard. de S. Victore Tr. de poteſtate Iudiciaria, Suar. d. 57. ſect. 4. col. 2. & 3. Tanner. loco cit. n. 109. & alij. Præter hos iudicandi modos alij minus proprij aſſignari poſsũt, quos perſpicuũ eſt Sãctis cõuenire. Primus eſt, oſtẽdendo aliquẽ eſſe dignũ pęna. Secũdus, diſcernendo, & diiudicãdo penes ſe ipſum cauſas aliorum, quod fit cognoſcendo, & intelligendo merita, & demerita aliorum. Tertius, approbando, & collaudando ſententiam Iudicis.

Paragraphus Tertius.

Quænam ſit materia, & ſubiectum extremi Iudicij, ideſt quinam iudicandi ſint, & de quibus rebus ferendum ſit Iudicium.

1 *Iudicij materia ſunt omnes hominũ actiones.*

2 *Iudicio ſubijcientur etiam illa opera mala, quæ per pœnitentiam deleta fuerunt.*

3 *Iudicio ſubijcientur omnes omnino homines.*

4 *Iudiciũ aliud eſt retributionis, aliud punitionis ſicut etiã ſcẽtia alia eſt approbationis, alia reprobationis.*

5 *Iudicandi ſunt homines non ſolum mali, & improbi, verum etiam probi, & iuſti. Imò etiam paruuli Infantes.*

6 *Angeli in extremo Iudicio directè, & per ſe non iudicabuntur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Materia extremi Iudicij ſũt omnes hominũ actiones, tam bonæ, quã malæ; nã Eccleſiaſt. 12. verſ. 14. dicitur, *Cuncta quæ fiũt, adducet Deus in iudiciũ pro omni errato, ſiue bonum, ſiue malum illud ſit*; Sophoniæ 1. *Et erit in tempore illo, ſcrutabor Ieruſalem in Lucernis*. Matth. 12. *Dico vobis quoniã omne verbũ otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die Iudicij*. Ita communiter Patres, & Doctores.

Obijcies, Matt. 25. enumerantur opera, propter quæ homines ſaluãdi, vel damnãdi ſũt, *Eſuriui .n., & nõ dediſtis mihi manducare*, & cæt., ſed ibi enumerantur ſolum opera miſericordiæ, & ipſorum omiſſiones. Ergo materia extremi Iudicij ſunt ſolũ opera miſericordiæ, & ipſorũ omiſſiones.

Reſpõdeo ibi nõ cõmemorari omnia, quæ in extremo iudicio fiẽt, ſed tantũ præcipua; peccata autem immiſericordiæ enumerãtur ibi ſolum gratia exempli, & vt homines, qui hæc leuiora plerumque exiſtimant, magis terreantur, & corrigantur.

2 Sed modò Dubiũ eſt, Vtrũ in Iudicium adducenda ſint etiam illa piorum hominum opera mala, quæ per pœnitentiam deleta fuerant.

Reſp. affirmatiuè cum cõmuni, & probabiliori Doctorũ ſentẽtia, S.Th. 3. p. q. 87. art. 1. S. Bonauent. in 4. d. 43. art. 2. q. 2. & 3. Soti in 4. d. 47. q. 2. art. 3. Suar. 3. p. tom. 2. d. 57. ſect. 7. Valent. to. 4. d. 11. q. 4. pun.

4. col. 1. vers. Vtrū autem, Tanneri to. 4. d. 2. q. 4. dub. 4. n. 126. cōtra Magistrum in 4. d. 43. Vigueriū instit. cap. 21. §. 3. vers. 8. & alios. Ratio est, tum quia scriptura generaliter loquitur. Tū quia in Symbolo Athanasij dicitur, *Ad cuius aduētū omnes homines resurgere habent cum corporibus suis, & reddituri sunt de factis proprijs rationē*, & Apoc. 20. dicitur. *Vidi mortuos magnos, & pusillos stātes in conspectu Throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vitæ, & iudicati sūt mortui ex his, quę scripta erant in libris secundū opera ipsorū*, nomine librorum iuxta comunē Doctorū expositionē intelliguntur primò, consciētiæ singulorū, in quibus quasi scripta cernentur singulorum opera. Secundò, cognitio Dei, qua certò cognoscit singulorū opera; isti autem libri aperti dicūtur, quatenus omnia eiusmodi opera patebūt omnibus, sicut legentibus librum patēt ea, quæ in libro continentur.

Obijcies, peccata per pœnitentiā dicūtur tegi, & obliuioni tradi. Ezechiel. 18. *Si impius egerit pęnitentiā, omnium iniquitatum eius nō recordabor amplius*. Isaiæ 65. *non erūt in memoria priora, obliuioni traditæ sūt angustię priores*. Psal. 31. *Beati, quorū remissæ sūt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*; Psal. 50. *Dele iniquitatem*, 1. Petri 4. *Charitas operit multitudinē peccatorū*. Ergo peccata per pœnitentiā non sūt amplius in iudiciū adducenda, alioquin tecta, deleta, aut obliuioni tradita non viderentur.

Respondeo peccata per pœnitētiā tegi, & obliuioni tradi quoad culpā, & pœnā æternā, vel etiam quoad ad tēporalē, si debita pro ipsis satisfactio præstita fuit, non autem quoad cognitionē. Hæc tamen est differentia inter peccata reproborū, & prædestinatorū, quod recordatio, aut manifestatio peccatorum respectu prædestinatorū nullā affert prædestinatis confusionē, seu pudorem; sed potius gaudium, & lętitiam; respectu autē reproborū non leuē pariet cōfusionem, pudorē, dolorē, & angustiam, vt benè Valentia, Suarez, & alij locis citatis.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Omnes omnino homines siue boni, siue mali in Iudicium adducendi sunt. Vt hæc propositio ritè intelligatur, obserua primò, sententiā aliā esse approbationis, aliam reprobationis; sentētia approbationis dicitur illa, qua premiū alicui decernitur pro bono, quod gessit; sentētia reprobationis dicitur illa, qua pęna decernitur alicui pro malo.

4 Secūdò, obserua Iudiciū aliud dici retributionis, aliud punitionis, aliud discussionis. Iudiciū retributionis dicitur illud, quo præmiū decernitur in remuneratione pij operis. Iudicium punitionis, seu damnationis dicitur illud, quo pęna imponitur.

Ex quo patet in idem ferè incidere sententiā approbationis cū iudicio retributionis, & sententiā reprobationis cū iudicio punitionis. Quāquā iudiciū, & sententia approbationis accipi etiā post pro eo actu Iudicij, quo publica sentētia Iudicis approbatur, & collaudatur, quā sentētiā, seu Iudiciū superius dixi competere ijs Sanctis, qui tanquā Christi assessores in vniuersali Iudicio assistent.

Iudi-

Iudicium discussionis dicitur illud, quo decernitur, & definitur supplicium, vel præmiū illi, de quo opinione hominū dubiū esse poterat, an præmio, vel supplicio dignus esset. His positis. Dico omnes homines tā bonos, quā malos iudicandos esse iudicio retributionis, vel punitionis. Probatur tum ex scriptura ad Rom. 14. *Omnes stabimus ante Tribunal Christi*, & infra, *Itaq; vnusquisq; nostrum pro se rationem reddet*. Et 2. Corint. 5. *Omnes .n. nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonū, siue malū*. Tū ex Symb. Ath. vbi dicitur, *Omnes homines resurgere habent cū corporibus suis, & reddituri sunt de factis proprijs rationē, & qui bona egerūt ibūt in vitā æternam, qui verò mala in ignem æternum*. Tū quia sic decet summam Dei prouidentiam, vt homines metu Iudicij à peccatis retrahantur, & ad pia opera præstanda alliciantur.

Obijcies primò, Ioan. 5. dicitur, *Amen Amen dico vobis, qui verbū meū audit, & credit ei, qui misit me, habet vitam æternā, & in Iudiciū non venit*. Ergo nō omnes homines iudicādi sūt.

Respondeo nō omnes iudicandos esse iudicio punitionis, quod per antonomasiā iudicium in scriptura dici consueuit; sicut .n. non omnes iudicādi sunt iudicio retributionis, ita neque omnes iudicandi sunt iudicio punitionis; omnes tamen iudicandi sunt Iudicio retributionis, vel punitionis disiunctim sumpto.

Obijcies secūdò, Infideles nō sūt iudicandi, ex S. Th. 3. p. q. 89. art. 6. & 7. & alijs Theologis ferè cōiter, & colligitur ex illo Ioann. 3. *Qui autem non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine vnigenitii Filij Dei*.

Respondeo etiā Infideles iudicādos esse iudicio punitionis. Theologi verò, & Sancti Patres, dū negant Infideles iudicandos esse, intelligēdi sunt de iudicio retributionis, vt per se patet, aut etiam de iudicio discussionis, quatenus supposito peccato Infidelitatis, manifestè constat ipsos esse condemnatos.

Ex dictis sequitur primò, nō solū improbos, verum etiam probos, & bonos iudicandos esse.

5 Secūdò, sequitur non solū iudicādos esse adultos, verū etiā paruulos infantes, (non quidē iudicio discussionis, sed iudicio damnationis, & punitionis.) Ratio est, tum quia prefata scripturæ testimonia generalia sunt. Tū quia Infantes non baptizati in æternū dānandi sunt. Ergo par est, vt sentētiæ publicæ subijciātur. Tū quia ad gloriam, & honorem Christi spectat, vt ipse ab omnibus, etiā paruulis eo die adoretur. Ita S. Bonau. in 4. d. 47. art. 1. q. 3. Suar. 3. p. to. 2. d. 57. sect. 6. Tanner. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 4. n. 121. Martinus Roas de statu Beatorū, & alij, contra S. Th. q. 89. art. 5. ad 3. Valentia to. 4. d. 11. q. 4. pun. 2. col. 4. vers. dixi autem, Durandum, & alios.

Obijcies, Iudicium fertur de actibus, & proprijs culpis, nō de habitibus; infantes autem nullos actus, & culpas propria volūtate cōtraxerūt.

Respondeo, sufficere culpam originalē ex Adamo contractā; sicut .n. hæc sufficit ad condemnationē, ita etiam sufficit ad Iudicium, vt benè Suarez loco citato.

An autem præfati Infantes tristitiam ex amissa beatitudine habituri sint,

sint, constat ex dictis de peccato originali, vbi negatiuè respondi.

6 Quæres, Vtrum Angeli in extremo Iudicio iudicandi sint.

Respondeo directè, & per se iudicandos non esse. Ratio est primò, quia Christus non fuit Redemptor Angelorum, sed hominũ. Ergo non iudicabit Angelos, sed homines; illud .n. iudiciũ directè faciendũ videtur erga eos, quos Christus pretiosissimo suo sanguine redemit, eoquè benè, vel malè vsi fuerunt. Secundò, quia Iudiciũ Angelorũ initio Mundi factũ fuit, imposito pleno, & essentiali supplicio prauis Angelis, & collato essentiali, & integro præmio bonis Angelis. Tertiò, quia sententia condẽnatoria, quã Christus in extremo Iudicij die proferet, directè, & per se nõ cõplectitur Angelos, sed homines, Matth. 25. *Venite benedicti*, & cęt. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius*. Ita Sanct. Th. 3. p. q. 59. art. 6. Valent. pun. 2. citato col. 4. Tanner. 3. par. d. 2. q. 4. dub. 4. n. 130. & alij, cõtra Suar. 3. p. to. 2. d. 57. sect. 8. & alios, quorũ sẽtẽtia probabilissima est, asseritque Angelos directè iudicãdos esse.

Obijcies primò, 1. Corinth. 6. dicitur, *Nescitis quia Angelos iudicabimus*. Ergo Angeli iudicabuntur.

Respondeo Angelos iudicandos esse solũ indirectè, quia scilicet quoad illa, quæ benè, vel malè gesserunt erga homines, iudicabuntur à Christo, & à Sãctis, sicq; remunerationẽ, vel pẽnã accidentalẽ inde recipient.

Obijcies secundò, Dęmones in iudicio assistent. Ergo iudicabuntur.

Respondeo negãdo consequẽtiã; in iudicio .n. assistent, non directè & per se iudicandi, sed tanquã accusatores, & ministri iustitiæ aduersus reprobos, & vt sententia damnationis in ipsos Dęmones perfectè executioni mandetur, qua in Infernum detrusi liberam amplius exeũdi potestatẽ nõ habeãt, iuxta illud Apocalips. 20. vers. 9. *Descendit ignis à Deo de cęlo, & deuorauit eos, & Diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, vbi & bestia, & pseudopropheta cruciabuntur die, ac nocte in sęcula seculorum.* Ita S. Thomas 3. par. quæst. 59. art. 6. & alij, contra Suarez, & alios locis citatis.

Paragraphus Quartus.

Quo in loco, & quo tempore faciendum sit Iudicium.

1 *Iudicij locus erit Vallis Iosaphat.*
2 *Vallis Iosaphat quid significet.*
3 *Iudicij dies, Mensis, & Annus incertus est.*
4 *Iudicij dies an instet, vel longè distet, incertum est.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Locus, in quo Iudiciũ vniuersale peragetur, erit Vallis Iosaphat, quæ inter Ierosolimã, & mõtẽ Olíueti iacet. Probatur primò, Ioelis 3. *Congregabo omnes gentes, & inducã eas in Vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi*, & infra, *Consurgant, & ascendant gentes in Vallẽ Iosaphat; quia ibi sedebo, vt iudicem omnes gentes in circuitu*, & infra, *De Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocẽ suã*. Secundò, quia par est, vt Christus maiestatẽ gloriæ suæ ostendat, vbi summã pas-

sus

fuit est ignominiã, & ad eũ locũ descendat, ex quo ascendit, ibiq; peccatores dãnentur, vbi maximè peccauerunt, ac deniq; vt ibi iusti fructum passionis, & sanguinis Christi percipiant, vbi Christi sanguis effusus est; sed Christus in Mõte Caluariæ ignominiosã crucis mortem perpessus est, & ex Mõte Olíueti in cęlũ cõscẽdit; Vallis autẽ Iosaphat quasi inter media vtrũq; Caluariæ, & Oliueti montẽ cõplectitur. Ergo par est, vt Christus gloriã suam ostendat, & Iudiciũ peragat in Valle Iosaphat, Ita S.Th. in 4. d. 48. q. 1. a. 4. quæst junc. 4. Sotus in 4. d. 47. q. 1. ar. 4. Suar. 3. p. to. 2. d. 53. sect. 3. Valẽt. to. 4. d. 11. q. 4. pun. 2. col. 5. Tann. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 3. n. 84. & alij cõmuniter, cõtra Magist. in 4. d. 48. Abulensẽ 3. p. q. 25. mẽb. 2. & alios, asserentes incertum esse, quis sit locus ille futuri Iudicij, nomine .n. Iosaphat inquiunt ipsi nõ significatur locus certus, & definitus, sed indefinitè locus Iudicij, quicumque ille futurus sit.

Obijcies, Vallis Iosaphat nõ videtur adeò lata, & spatiosa, vt omnes homines iudicãdos cõtinere, & cõplecti valeat. Ergo Iudiciũ peragendũ nõ videtur in Valle Iosaphat.

2 Respõdeo nomine Vallis Iosaphat nõ intelligi solã illius loci planitiem, verum etiã loca propinqua; Christus .n. ab illis omnia impedimenta auferet, vt splẽdor, & species eius videri, & vox audiri possit; & quidẽ soli reprobi in terra consedebunt ad sinistrã Christi; Sancti verò in aera rapti ad Christi dexterã stabũt, Matt. 25. nomine autẽ dexteræ intelligi potest primò fęlicitas, & nomine sinistræ infęlicitas. Secũdò, locus ipse respondens dexteræ, & sinistræ Christi; Sãcti .n. honoris causa in aera cum Christo elati stabunt à dextris Christi, reprobi verò causa abiectionis in ipsa Valle iacebunt super terrã ad sinistrã Christi. Vide Suar. loc. cit. sect. 3. ad finẽ, Val. pun. 2. citato ad finẽ, & alios pręcit. Doct.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 INcertum est, quo anno, mẽse, aut die futurum sit extremũ Iudiciũ. Ita cõmuniter Patres, & Doctores. Ratio est primò, quia aduentus Christi ad Iudiciũ pendet ab ipsius voluntate, quã mortalibus nondũ aperuit. Secũdò, quia Malachiæ 3. dicitur, *Quis poterit cogitare diem aduentus eius?* Actor. 1. *Non est vestrũ nosse tẽpora, vel momẽta, quæ pater posuit in sua potestate*. Tertiò, quia scriptura dicit, tempus aduentus Christi ignotũ esse, non solũ hominibus, verũ etiã Angelis, Matt. 24. & Marci 13. *De die illa nemo scit*; nomine autẽ diei, & hora eo loci non solũ intelligitur dies, & hora ipsa præcisè, verũ etiam ipsamet duratio temporis cõplectens menses, & annos, vt benè S. Augustinus, & alij.

Hinc colligitur primò, falsã esse Lactantij, Iustini, & aliorũ sententiã, qui asserunt Mundũ duraturum sex mille annis, & elapsis sex millibus annis futuros esse mille annos fęlicitatis Sanctorũ in terra, & deinde Iudicium; aut qui asserũt Mundum post Christi aduentũ tantum, vel maiori tẽpore duraturũ, quanto durauit antea; sed hæc opinio nullo sufficienti fundamento nititur, & satis reiecta manet ex dictis. Neq; obstat vatici-

nium

nium Eliæ, quod habetur in Thalmut libro Sanhedrin, quia nō est oraculū Eliæ prophetæ, sed apocryphū, & à quodam Rabino confictum.

Secundò, falsam esse illorū sententiam, qui putant Mundo finē imponendum, dū octaua sphera, seu firmamentū motum suū perfectè absoluerit; hoc enim falsum est, cum homines creati non fuerint ob motum cæli, sed cęli propter homines.

Tertiò, definiri nō posse, qua hebdomadę die Christus venturus sit; quamuis n. Lactantius lib. 7. c. 19. putet venturū die Dominica eadem hora, qua Christus resurrexit; id tamen sine sufficiēti ratione affirmat. Quamquā probabile est aduentum Christi futurū hora matutina, vt dictum est supra pun. 1. §. 3. num. 34.

4 Quartò, certò definiri nō posse, an Iudicij dies proximè instet, vel longè distet. Tū quia id à libero Dei arbitrio pēdet, quod hominib[us] nundum patefactum fuit. Tum quia Apostolus 2. Thessalon. 2. non vult certum hac de re ferri Iudicium.

Dices, multi Patres existimarunt proximum esse Iudicij diem.

Respōdeo id dictū fuisse à Patribus ad deterrēdos homines, eosq; à peccatis patrandis auertendos animaduertentes Iudicij diem in dies magis appropinquare. Vide Suarez 3. par. tom. 2. disp. 53. sect. 4.

Paragraphus Quintus.

Quo apparatu Christus ad Iudicium venturus sit.

1 *Christus magno cū apparatu ad iudicium veniet.*
2 *Igne comburentur ij, qui superstites erunt propè Iudicium.*
3 *Crucis signum immediatè præcedet Christum venientem ad Iudicium.*
4 *Crux Christi an appariturasit aliquibus diebus ante Christi aduētū.*
5 *Crux Christi venientis ad Iudicium deferetur ab Angelis.*
6 *Crux Christi permanebit in aere, donec Iudicium finiatur.*
7 *Passionis Christi Insignia visum iri tempore Iudicij, verosimile est.*
8 *Christi aduentum ad Iudicium comitabuntur Sancti, & Angeli.*
9 *Nubes inseruient Christo venienti ad Iudicium.*
10 *Tronus, in quo Christus venturus est, quid significet.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus magno cū apparatu ad Iudicium veniet; ad eius autē apparatum pertinet primò sonus tubæ, de quo egimus puncto prę cedēti. Secundò ignis, qui Christum præcedet, iuxta illud Psal. 96. *Ignis ante ipsum pracedet, & inflāmabit in circuitu Inimicos eius.* 1. Cor. 3. *Dies n. Domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit.*

2 Ex quibus locis colligitur cōburendos esse, & conficiendos ab illo igne impios, qui tunc viui superstites erunt. Imò S. Th. 3. p. q. 74. art. 8. Sotus in 4. d. 48. q. 1. art. 2. & alij putant etiam iustos esse ab illo igne comburendos; eos tamen, qui nulla peccata purganda habent, nihil doloris inde percepturos; qui autē peccata purganda habēt, illo igne adurendos esse. Ricard. verò in 4. d. 47. art. 2. q. 5. Valent. to. 4. d. 11. q. 2. pun. 3.

pun.3. col. 5. & alij existimāt iustos igne conficiendos non esse, quia scriptura loquitur solum de impijs tempore Iudicij existentibus.

3 Tertiò, Crucis signum, quod ipsum Christum immediatè antecedet, Matth. 24. *Tunc parebit signum filij hominis in cęlo, & tūc plangent omnes tribus terrae, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa, & maiestate.* Imò multi Patres, & Doctores existimant illammet crucē, in qua Christus pependit, diuinitus redintegratā appariturā esse. Ita S. Ephrē lib. de vera pęnitētia cap. 3. & 4. S. Chrisost. homil. de Cruce, Thom. Vald. tom. 3. tit. 20. c. 158. Iacob. Gretserus lib. 1. de Cruce cap. 92. nec dissentit Valent. to. 4. d. 11. q. 4. pun. 1. col. 4.

Sed contrarium docet Abulensis Matth. 24. Iansenius ibid. Suar. 3. p. to. 2. d. 57. sect. 2. Tanner. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 3. n. 99. & alij, asserentes signum illud crucis miraculosè formandum esse ex aere, primò quia nulla sufficiēti ratione probatur appariturum illud idē crucis signum, in quo Christus pependit. Secundò, quia non sunt multiplicanda miracula sine sufficienti fundamento; in hoc autem casu multiplicarentur, quia opus esset miraculo, tum ad redintegrandā ipsam crucem; tum ad illam augendā, cum ad hāc rē necessarium esse videatur signū crucis lōge maius, quā sit ipsamet vera crux.

4 An autem ipsa crux aliquibus diebus ante Christi aduentum apparitura sit, vel solum adueniēte Christo, dissensio est inter Doctores; mihi probabilius dicēdum videtur appariturā adueniente Christo, ipsumque immediatè antecessuram, tāquā proprium sceptrum, & insigne Christi; sic .n. colligitur ex verbis Matt. 24. *Tunc parebit signū filij hominis in cęlo.* Ita Ansel. in Elucid. Ephrē, Chrisostomus, & alij apud Suar. 3. p. to. 2. d. 57. sect. 2. col. 3. contra nonnullos alios, arbitrantes crucem apparituram aliquot diebus ante Christi aduentum; paulo post mortem Antichristi, quia Matth. 24. dicitur, *Statim post tribulationem dierum illorum Sol obumbrabitur, & Luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cęlo, & virtutes cęlorum cōmouebuntur, & tūc apparebit signum filij hominis in cęlo.* Verū ex his verbis solū colligit crucē appariturā post præfata signa, nō autē ante Iudicij diem. Quamquam fieri potest, vt tempore Antichristi, aut post ipsi' mortē aliquæ prodigio sæ apparitiones crucis futuræ sint.

5 Siquæras, quomodo apparitio illa futura sit, seu à quo crux illa deferenda sit.

Respondeo deferendā esse ab Angelis; nam ita sentiunt Patres, & hic modus possibilis est. Quāquam fieri potest, vt etiā alia ratione appareat, vt si ipsa per se appareat in aere, ibique immobilis, & omnibus congregatis conspicua perseueret, & à nullo sustentetur, aut initio à nullo sustentata appareat, & postea ab Angelo capiatur, & ante iudicem deferatur. Vide Suar. sect. 2. cit. sub fin.

6 Prętereà si quęras, quādiù crux illa visibilis in aere permansura sit.

Respondeo permansuram, donec Iudicium finiatur. Ratio est, quia aspectus crucis maximè proderit ad ostendendā Dei iustitiam, & gratiā, & ad perterrendos Christi, & ipsius crucis

crucis aduersarios. Ita communiter Patres teste Suarez loco citato.

7 Si denique inquiras, an simul cum cruce deferenda sint etiam alia passionis insignia.

Respondeo id esse incertum, cum ex scriptura, vel Patribus nō habeatur; facile tamen credi potest etiam ipsa deferenda esse, vt ait S. Thomas opusc. 2. cap. 244. Viguerius cap. 21. §. 2. nec dissentit Suar. sect. 2. citata ad finem, & Tanner. to. 4. d. 2. q. 4. dub. 3. n. 101. probari potest ratione allata de cruce.

8 Quartò, ad præfatum aduentus Christi apparatum pertinet comitatus omnium tum Sanctorum, tum etiam Angelorum, & quidem de comitatu Sanctorum mentio habetur Zachariæ 14. ***Et veniet Dominus Deus meus, omnesque Sancti cũ eo,*** & in Epistola Iudę Apostoli vers. 15. ***Ecce veniet Dominus in Sanctis millibus suis facere Iudicium contra omnes.*** De comitatu verò Angelorum habetur Matth. 25. ***Cum autem venerit filius hominis in maiestata sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedē maiestatis suæ.*** Addo credibile esse pręcipuos Angelos, qui Christo assistent in Iudicio, assumpturos corpora; cum .n. aduētus Christi sēsibilis sit, & cum gloria, & apparatu externo, & sensibili exerceatur, æquum videtur, vt comites, & ministri Christi in sensibili, & visibili forma assistant, sicque impij ipsorum aspectu magis terreantur, & iusti recreētur. Ita Suar. 3. p. to. 2. d. 57. sect. 3. col. 3.

9 Quintò, Maiestas, & splendor Christi veniētis in nubibus cęli cum virtute multa, & maiestate Matt. 24. Marci 13. & Lucæ 21. nomine nubium intelligi potest nubes aliquā quæ plures quasi partes habeat, vel aliquot nubes adiunctas, & hoc pacto conciliari possunt Lucas, qui ait Christum venturum in nube, & Mattheus, & Marcus, qui aiunt Christum venturum in nubibus. Ratio autē, ob quā Christus vēturus sit in nubibus nō est, vt illis fulciatur, & sustentetur tāquā vehiculo, sed vt externus Christi splendor, & maiestas magis appareat; nubes .n. est signum Maiestatis. Nomine virtutis multæ, cum qua Christus vēturus dicitur, significantur signa potētię, quę tunc contingent, vt sonus tubæ, terremotus, tonitrua, fulgura, fulmina, & similia, iuxta illud 1. Reg. 2. ***Dominum formidabunt aduersarij eius, & super ipsos in cęlis tonabit, Dominus iudicabit fines terræ.***

10 Sextò, Thronus Maiestatis, in quo Christus sedebit, Apocalips. 20. ***Et vidi thronum Magnum candidum, & sedentem super eum.*** Et Matth. 25 ***Tūc sedebit super sedē Maiestatis suæ.*** Thronus, & sedes hoc in loco accipi possunt tam methaphoricè ad significādā gloriam, & maiestatem Christi, quam propriè ad indicandum Christum externa, & visibili forma in loco Iudicij sessurum in Throno sensibili, & corporeo, vt Iudicis authoritas, & maiestas significetur, iuxta illud Psal. 9. ***Sedisti super Thronum, qui iudicas iustitiam.*** Ita Suar. sect. 3. Valentia d. 11. q. 4. pun. 1. Tann. n. 102. & alij. Addit Suar. d. 57. sect. 3. sub finem, fieri posse nō solum, vt Christus in Iudicio sedeat in Throno, verumetiā, vt in Throno descendat, & humeris Angelorum deuehatur, & forte ab ipsis Angelis in assumptis cor-

corporibus; non quia Christus vehiculo indigeat, sed vt supremus honor, & maiestas significetur.

Paragraphus Sextus.

Vtrum in extremo Iudicio cognoscenda sit causa, & proferenda sententia, & executioni infallibiliter mandanda.

1 *Iudicandorum opera omnia cognoscentur in Iudicio, & omnibus innotescent.*
2 *Librorum in Iudicio aperiendorum nomine intelliguntur conscientiæ, seu memoriæ hominum.*
3 *Iudicandorũ opera quomodo cognoscenda sint, & manifestanda.*
4 *Iudicandorum causæ non agitabuntur in instanti, breui tamen Iudicium fiet.*
5 *Sententia in extremo Iudicio proferenda est.*
6 *Sententia peculiari singuli iudicandi sunt, & non vnica.*
7 *Sententia generalis in Iudicio proferenda non afficiet paruulos.*
8 *Sententia generalis in Iudicio proferetur à Christo voce sensibili.*
9 *Sententia extremi Iudicij appellationis locum non admittet.*
10 *Sentẽtia in extremo Iudicio prolata exequutioni statim demandabitur.*

PRIMA PROPOSITIO.

1 Causæ, & opera omnia quorumcumque iudicandorum cognoscentur in Iudicio, & omnibus innotescent. Ratio est, tum quia sic postulare videtur ratio Iudicij publici. Tum quia sic habetur Daniel. 3. *Iudiciũ sedit, & libri aperti sunt*, & Apocalips. 20. *Vidi mortuos magnos, & pusillos stãtes in cõspectu Throni, & libri aperti sunt.* Ita S. Th. in 4. d. 43. q. 1. art. 5. quæstiunc. 3. Sotus ibid. q. 2. art. 3. S. Bonauẽt. ibid. art. 3. Suar. 3. p. to. 2. d. 57. sect. 9. Valentia tom. 4. d. 11. q. 4. pun. 2. Tannerus to. 4. d. 2. q. 4. dub. 4. n. 134. & alij communiter.

2 Nomine librorum, qui aperiẽdi sunt, intelliguntur conscientiæ, seu memoriæ hominum, in quibus descripta cẽsentur peccata; quilibet .n. cognoscet quicquid boni, vel mali fecit, testimoniũ illi reddente propria conscientia; con sequẽter accusatio, defensio, & testificatio nõ aliter fiet, quam per cognitionem desumptam à propria cuiusque iudicandi conscientia.

Dices, tàm boni, quam mali Angeli habent librum, in quo illi bona, & isti mala opera describunt, vt defendant, vel accusent sui imitatores. Ergo libri in Iudicio aperiẽdi nõ sunt conscientiæ iudicandorum.

Respondeo, librũ Angelorum esse ipsorum mentem, & memoriam, in qua retinent facta singulorum. Deus tamen non iudicabit per huiusmodi librum, sed per conscientias singulorum, & per suum librum, qui nihil aliud esse videtur, quam mens, seu cognitio diuina, in qua descripti sunt omnes prædestinati.

3 Sed modò Dubium est, quomodo cognoscẽda sit causa, seu opera, de quibus ferendum est Iudiciũ; dubium .n. est, an cognoscenda sint per mentalem solum manifestationem, an per vocalem.

Ref-

Respōdeo nihil certi definiri posse, cum Ecclesiæ reuelatum non sit; probabilius tamē est aliqua grauiora delicta sensibili voce perstringenda, & redarguenda esse, & aliqua pia opera laudanda. Ratio est; tum quia Iudicium futurum est sensibile, & inter homines mutuo se intuentes. Ergo consentaneum videtur formæ Iudicij, vt sensibile voce fiat, cum hic modus maximè sit hominibus accomodatus, & faciat ad maiorem bonorum gloriam, & confusionem reproborum. Tū quia sic colligitur ex Matth. 25. vbi gratia exempli referuntur aliqua in Iudicium deducenda, & reprehendēda, vel laudanda; *Esuriui .n. & non dedistis mihi manducare*, & cęt. Ex quo loco Ricardus in 4. d. 47. art. 1. q. 3. colligit hanc sensibilem manifestationem maximè futurā esse de operibus misericordię, quod tamen Suarez loco citato incertum esse putat, sed de hac re supra §. 3. num. 1.

Dixi, aliqua delicta, & aliqua pia opera, vt innuerem totalem causę manifestationē sensibili voce trāsigendam non esse. Tum quia hoc necessarium non est, nec accomodatum expeditæ rationi agendi Christi. Tum quia actio nimium morosa, & diuturna foret, vt benè Aug. lib. 20. de Ciuitate cap. 10. & alij communiter; probabile igitur est aliqua solum, & non omnia sensibili voce peragenda esse, & verosimilius est hæc peragenda non esse sensibili voce cum singulis seorsim, sed in communi, vel respectu omnium existentium ad dexteram, aut ad sinistram, vel secundum aliquas classes, seu generales ordines, seu secundum genera virtutum, aut vitiorum, vt verbi gratia prius laudando misericordes, deinde virgines, postea martyres, & sic de oppositis vitijs, seruata proportiōne. Quo audito iusti se submittent, & gratias agent; reprobi verò se excusare conabuntur. Quamquā arbitror istā excusationē tantum fore mentalem. Tum quia alioquin nimia videretur esse confusio vociferantium. Tū quia improbi tanto graui terrore afficientur, vt nec respondere, nec mutire ausuri sint. Ita Suarez, Tannerus, Valentia, & alij locis citatis.

4 Rogabis, Vtrum cognitio, & manifestatio causæ in instanti, seu breui, an longo tēpore peragēda sit.

Respondeo, transigendam non esse in instanti. Primò, quia id non postulat celebritas actionis, sed potius aliquā temporis moram efflagitare videtur. Quanta autem futura sit temporis mora, incertum est; nam licet cōmuniter appelletur dies Iudicij, tamen dies non accipitur pro naturali die, sed pro toto eo tempore, quo Iudicium peragetur, quod tamen incertum est, quanto tempore peragendum sit. Secundò, quia non possent homines, præsertim reprobi, tam multa vnico instanti percipere sine maximo miraculo; probabile tamen est magnam temporis moram in hac re impendendam non esse, sed Iudicium breui esse absoluē dū. Tum quia sic colligitur Malac. 3. *Accedam ad vos in Iudicio, & ero testis velox maleficis, & adulteris*, & cet. & Matt. 24. *Sicut fulgur exit ab oriēte, & paret vsque in occidentem, ita erit & aduentus filij hominis*. Tum quia expedita ratio agendi ipsius supremi

Iu-

Iudicijs non longam temporis moram exigit. Ita S. Augustinus l. 20. de ciuitate cap. 26. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 57. sect. 9. & sect. 10. ad finem, Tannerus tom. 4. disp. 2. quaest. 4. dub. 4. num. 136. & 141. & alij communiter.

SECVNDA PROPOSITIO.

5 Sententia in extremo Iudicio proferenda est. Ratio est, tũ quia certum est de fide Iudicium esse faciendum. Ergo etiam certum esse debet sententiam proferẽdam, cum perfectio, & complementum Iudicij sit sententia. Tum quia Apocalips. 20. dicitur, *Aperti sunt libri, & iudicati sunt mortui ex ijs, quæ scripta sunt in libris secundum opera ipsorũ.* Ex quibus verbis colligitur post manifestationem causæ ferendum esse Iudicium; hoc autem in sententia consistit. Ita communiter DD.

6 Sed modò Dubium est primò, Vtrum vnica sentẽtia proferẽda sit.

Respondeo singulos singulari sẽtentia iudicandos esse. Ratio est, quia non eadem omnium sunt merita, vel demerita. Ergo nec eadem esse debet sententia, sed vnusquisq; iuxta sua merita, vel demerita, pręmio, vel pęna afficiendus est; ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 57. sect. 10. Tannerus tom. 4. disp. 2. quaest. 4. dub. 4. num. 139. & alij communiter. Probabilius tamen existimo præter singulares sententias, ad consumandum, & absoluendum Iudiciũ proferendas esse duas illas generales sententias, quarum vna iustos, & electos respicit. *Venite benedicti Patres mei &c.* altera iniustos, & reprobos. *Discedite à me maledicti in ignem æternum, &c.*

7 Obseruat tamen Suarez sect. 10. citata, hanc sententiam non afficere paruulos, qui cum solo originali peccato ex hac vita decesserũt, quia huiusmodi paruuli non damnantur ob peccata actualia; præfata autem sententia proferetur in eos, qui peccata actualia commiserunt, vt patet ex ijs, quæ Matth. 25. subijciuntur; *Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare?* Alicui tamen probabile videri potest præfatam sententiam sufficere, illamque sic modo extendendam esse ad paruulos, non quidem ob peccata actualia præcisè, quorum ipsi capaces non fuerunt, aut ob pęnam sensus, quæ peccatis actualibus respondet, sed ob peccatum originale, & ob pęnam damni, ita vt sententia paruulis accomodetur ea in parte, in qua ipsis accomodari potest.

8 Secundò Dubium est, Vtrum sententia proferenda sit voce sensibili, an tantum mentali.

Respondeo, sententiam generalem proferendam esse à Christo voce sensibili. Ratio est, tum quia Iudicium est sensibile, & inter homines exercetur. Ergo consentaneum est, vt etiam sententia sensibili voce proferatur. Tum quia hoc facit ad maiorem electorum gloriam, & reproborum confusionem. Tum quia sic colligi videtur ex illis Matthei verbis. *Ite maledicti, discedite à me maledicti &c. Venite benedicti &c.* secus dicendum videtur de priuatis, & singularibus sententijs; has enim non sensibili voce, sed mentaliter esse proferẽdas verosimilius credo,

alioquin nimium temporis insumeretur, idque nimis diuturni foret negotij. Ita Anselmus in Elucid. Abulensis Matth. 25. quæst. 333. Sotus in 4. dist. 47. quæst. 2. art. 4. Valentia tom. 4. disp. 11. quæst. 4. pun. 2. col. 5. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 57. sect. 10. col. 3. Tannerus to. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 4. num. 139. & Scolastici ferè communiter.

9 Tertiò, Dubium est, Vtrum sententia prolata adeò exactè seruāda sit, vt nullus sit appellationi, aut intercessioni, vel misericordiæ locus, nullumque perfugium.

Respondeo, exactè seruandam esse absque vlla spe appellationis, intercessionis, vel misericordiæ. Ratio est, tum quia Prouerb. 6. vers. 34. dicitur, *Zelus, & furor viri* (idest Christi Iudicis) *non parcet in die vindictæ, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione dona plurima*. Tum quia à sententia supremi Iudicis non datur appellatio. Tum quia hoc est vltimum Iudiciū, in quo pro meritis cuiusque fertur sententia Hieremiæ 17. vers. 10. ita S. August. serm. 67. de tempore, S. Bernardus serm. 55. in Cantica, S. Gregorius, & alij apud Suarez loco citato vers. secundo intelligitur.

10 Quartò, Dubium est, Vtrum post prolatam sententiam aliquid peragendum sit in Iudicio.

Respondeo, nihil superesse agendum circa ipsum Iudicium; nam sentētia in Iudicio est veluti vltima ipsius forma; ipsa tamen sententia executioni statim mandabitur, quia pendet ab efficaci voluntate Christi imperantis. Quamobrem terra statim aperietur, & damnati ad Inferna detrudentur, à Dæmonibus raptati, & igne, qui, Christi aduentum præcessit, inuolui, iuxta S. Thomam 3. par. quæst. 74. art. 9. Valentiam tom. 4. disp. 11. quæst. 2. pun. 3. col. 2. & alios Scolasticos, Sancti verò magna cum gloria, & triumpho in cęlum Empyreum recipientur, iuxta illud Apocal. 20. *Iudicium est de singulis secundum opera ipsorum, & infernus, & mors*, (idest addicti Inferno, & morti æternæ) *Missi sunt in stagnum ignis, hæc est mors secunda, & qui nō inuētus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.*

Punctum Tertium.

Vtrum Christus post Iudicium cum Sanctis in cælum receptus, perpetuò regnaturus sit.

1 *Christus etiam secundum humanitatem post Iudicium perpetuò regnabit in cælo cum Sanctis.*

2 *Christus post Iudicium subijcietur Deo quoad humanitatem peculiari quadam ratione, quia totus in Deo defixus remanebit absque vllo extrinseco impedimento.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Christus cum Sanctis suis in cælum receptus post Iudicium, ibidem perpetuò regnaturus est, non solum secundum diuinitatem, verum etiam secundum humanitatem. Ratio est primò, quia id apertè habetur Danielis 7. vbi sermo est de Christo, *Potestas eius potestas*

stas æterna, quæ non auferetur, & regnum eius quod non corrumpetur, Lucæ 1. *Regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Secundò, quia id apertè colligitur ex Symbolo, vbi profitemur vitā æternam.

Obijcies, Christus regnaturus est, donec Inimici eius ponantur sub pedibus eius, iuxta illud Psal. 109. *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis; donec ponam inimicos*, & cæt. Nomine autem sessionis ad dexteram Dei significatur gloria, seu regia potestas Christi, & 1. Corint. 15. *Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius; cum autem illi subiecta fuerint omnia, tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia*; sed inimici Christi perfectè positi erunt sub pedibus eius in die Iudicij. Ergo Christus regnaturus est solum vsque ad Iudicij diem.

Resp. primò, illis verbis affirmari quid futurum sit vsque ad Iudicij diem, non autem affirmari quid postea futurum sit; consequēter affirmatur Christum regnaturū vsq; ad Iudicij diem, de quo fortè aliquis dubitabat, non tamen negatur quin postea in æternum regnaturus sit, vt in simili dixi, dum loquerer de perpetua, integra, & illæsa Virginitate Beatissimæ Virginis Mariæ; illa dictio, *Donec*, iuxta vsitatum scripturæ sensum adhibetur ad significandum id, quod ad illud vsquè tēpus factum fuit, non verò ad significandum quod vltra illud tempus factum, vel non factum fuit.

2 Dices, 1. Corint. 15. dicitur, Christum post Iudicium subijciendum esse Deo; *Cum autem*, inquit Apostolus, *illi subiecta fuerint omnia, tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia.* Ergo Christus non regnabit in æternum; ille enim non regnat, qui alteri subiectus est.

Respondeo, Christum post Iudicium subijciendum esse quoad humanitatem, non quia antea non esset etiam illi subiectus secundum humanitatem; sed quia etiam post Iudicium subiectus erit, quod fortè alicui dubium videri potuisset; vel dic Christum tunc temporis dici posse subiectum Patri peculiari quadam ratione, quia tunc totus in Deū defixus hærebit absque vllo extrinseco impedimento; cum enim nunc specialem habeat curam, & sollicitudinem regendi, & dirigendi homines, post Iudicium exemptus erit ab hac sollicitudine, atque adeò vacabit solum diuinæ contemplationi, & amori Dei, & quicquid potestatis habet, Deo subijciet, non illam à se abdicando, sed illam acceptam Deo referendo, vt Deus in omnibus dominetur, & glorificetur, 1. Corinth. 15. *Tunc filius erit subiectus Patri, vt sit Deus omnia in omnibus.* Vide S. Augustinum lib. 1. de Trinitate cap. 8. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 58. sect. 4. col. 3. & 4. Tannerum tom. 4. d. 2. quæst. 4. dub. 2. n. 145.

Punctum Quartum.

De futura conditione Beatorum, & damnatorum quo ad corpora.

HIc agere possem de gloria, & beatitudine essentiali Sanctorum; sed horum proprius locus erit in

in tractatu de Beatitudine, vbi de hac re ex professo agam; sicut etiam de pęnis damnatorum, damni, & sensus egi in tract. de Sacramentis, alijsque in locis, in quibus repetendis tempus non vacat, & ea ibi commodè videri possunt. Hic solū agam primò, de perfectione, & integritate corporum. Secundò, de dotibus corporum Beatorum. Tertiò, de aureolis in corporibus Beatorum fulgentibus. Quartò, de conditione corporum damnatorum.

Paragraphus Primus.

De vnione Animæ beatæ ad corpus, de Integritate membrorum, & ipsorum vsu.

1 *Animæ beatæ corporibus suis vniendæ sunt.*
2 *Beatitudo essentialis subsistere potest absque corpore.*
3 *Beatorum corpora debitam habebunt membrorum integritatem.*
4 *Beati sensibus, & membris vtentur.*
5 *Beati habebunt vsum potentiæ visiuæ.*
6 *Christus quomodo videndus sit à Beatis in qualibet cęli Empyrei parte.*
7 *Beati vsum auditus habebunt.*
8 *Beati vsum odoratus habebunt.*
9 *Gustus Beatis non est denegandus.*
10 *Beati habebunt vsum tactus.*
11 *Angeli in cælis corpora non assument.*

TRia in hoc §. explicanda, & probanda propono. Primum est, Vtrum Animæ beatæ vniendæ sint corporibus. Secundò, An corpora beatorum debitam integritatem habitura sint. Tertiò, An membrorum, & sensuum vsus futurus sit in beatitudine.

PRIMA PROPOSITIO.

1 ANimæ beatæ vniendæ sunt corporibus suis. Ratio est primò, quia id habetur in scriptura, Iob. 19. vers. 36. *Rursum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum quem visurus sum ego ipse; & oculi mei conspecturi sunt, & non alius*, & Lucæ vlt. *Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere*. Secundò, quia animæ beatæ post extremum Iudicium perfecta beatitudine gaudebunt; ad perfectionem autem accidentalem supremæ beatitudinis requiritur corpus; nam anima humana habet modum essendi perfectiorem, magisque suæ naturæ accomodatum, dum est vnita corpori, quam dum est separata; ipsa enim essentialiter est pars hominis; pars autem appetit vniri illi, cuius est pars. Ita communiter Doctores, & Patres contra nonnullos hæreticos.

Obijcies, 1. Corinth. 15. dicitur, *Caro, & sanguinis regnum Dei possidere non possunt*. Ergo Animæ beatæ vniendæ non sunt corporibus, alioquin corpus, seu caro regnum Dei possidere posset.

Respondeo, prefatū Apostoli locū non intelligi simpliciter de carne, & corpore; sed de carne corrupta, seu delicijs, & desiderijs dedita; hæc n. regnum Dei possidere nō potest.

2 Quæres, Vtrum ad essentiam, seu essentialem perfectionem beatitudinis requiratur corpus.

Resp. negatiuè. Tum quia animæ, quæ

que nihil in Purgatorio purgandum habent, beatitudinem statim assequuntur corpore in cineres redacto, & à mortuis non excitato. Tum quia beatitudinis essentia in clara visione Dei consistit; sed ad claram Dei visionem non requiritur corpus. Ergo ad essentiam beatitudinis non requiritur corpus. Ita communiter Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Corpora Beatorum debitam membrorum integritatem habebunt. Ratio est, tum quia homines resurgēt cum perfecta membrorum integritate, vt patet ex supradictis in hac quæst. pun. 1. §. 3. & ex Apostolo ad Ephes. 4. *Donec occurramus omnes in Virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Tum quia Beatis in scriptura tribuitur corpus, & perfectio corporis, Isaiæ 66. *Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra quasi herba germinabunt.* Tum quia accidētalis perfectio beatitudinis postulat, vt remoueantur omnia impedimēta perfectæ fęlicitatis; vnum autem ex impedimentis perfectæ fęlicitatis est defectus, seu carentia membrorum. Ita cōmuniter Doctores, & Patres.

TERTIA PROPOSITIO.

4 Membra, seu sensus hominis beati suas exercebunt functiones, & peculiarem habebunt delectationem. Ratio est primò, quia Beati habebunt perfecta corpora, & ipsorum integritatem. Ergo etiam habebunt illorum functionē, & vsum; alioquin frustra haberent corpora; cum autem illæ functiones futuræ sint valdè accomodatæ sensibus, sequitur etiam præfatas functiones fore ipsis delectabiles. Secundò, quia par est, vt socius passionum, & tribulationum, sit etiam socius consolationis, & fęlicitatis; sed mēbra, & sensus hominis socij fuerunt passionum, & tribulationum sustinendo aduersa pro gloria Dei. Ergo socij etiam esse debent consolationis, & fęlicitatis, atq; adeò suas functiones exercebunt. Tertiò, quia omnes damnatorum sensus post Resurrectionē affligentur. Ergo etiam omnes Beatorum sensus delectatione afficientur; par enim esse debet conditio retributionis præmij, & punitionis. Quartò, quia singuli sensus hominis in cęlis habebunt accomodata obiecta, circa quæ conuenienter, & delectabiliter versentur. Ergo ipsis denegāda nō est functio, & delectatio; nam si vsus, & functio sensuum in cęlis futura non est, maximè quia in cęlis non extant obiecta, circa quæ sensus conuenienter, & delectabiliter operentur; sed prçfata obiecta extabunt, vt constabit ex illationibus proximè adducēdis. Ergo etiam extabit sēsuum functio, & delectatio circa ipsa. Ita communiter Doctores.

5 Hinc sequitur primò, Beatos habituros vsum potentiæ visiuæ, vt patet, tum ex quarta ratione proximè allata, quia scilicet aderit obiectum potentiæ visiuæ, nempè humanitas Christi, corpora Beatorum, cęlum Empyreum, & alia, quæ à Beatis conspici possunt. Tum ex scriptura Iob 19. *Scio quod Redemptor meus viuit,*

viuit, & in nouissimo die surrecturus sũ, & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Dices primò, Visio fieri non põt sine medio, per quod species obiecti transmittantur ad oculũ; in cęlo autem Empyreo assignari non potest huiusmodi medium; cum cęlum Empyreum non sit molle, sed valdè densum, & durum.

Respõdeo, Cęlum ipsum Empyreum esse perspicuum, & pellucidum, atq; adeo transmissionis visibilium specierum minimè impeditiuum. Imò Tannerus tom. 1. d. 6. q. 3. dub. 1. n. 45. & seqq. & tom. 2. d. 1. q. 3. dub. 4. n. 33. Roas, & alij existimant in cęlo Empyreo adfuturum medium transmissionis specierum; quia intra cęlum Empyreum adest locus liquidus, diaphanus, & spirabilis instar nostri aeris, in quo Beati habitabunt, suasq; operationes exercebunt. Idem sentiendum putant primò, de medio, per quod sonus verborum, vel Symphoniæ transmittendus est ad aurem, vt audiatur. Secundò, de medio, per quod odor ad nares pertingere potest. Alij alias afferunt responsiones.

6 Dices secundò, Christus secundum humanitatem nõ constituitur præsens in qualibet Cęli Empyrei parte. Ergo videri non poterit ab omnibus Beatis; nã corpora Beatorũ difusa erũt per cęlum Empyreum, & multa longis interuallis à Christi corpore distabunt; consequenter Christus secundum humanitatē ab omnibus videri non poterit, præsertim ab existentibus in opposita cęli parte, inter quam, & aliam è diametro positam globus terræ adeò interiacet, vt radij visuales, à Christo perpendiculariter emanantes, in ipsam terram incidant.

Respondeo Christum à Beatis, etiam longissimè distantibus, & in opposita Hemisphęrij cęlestis parte existentibus, visum iri. Quod fieri posse videtur multis modis.

Primò, quia Christus supernaturali virtute emittere potest à suo corpore visibiles species singularē vim habentes ad conspiciendum visibiliter Christum, nõ obstante locorum distantia, & medijs interiacentibus; sicut .n. experientia cernimus quibusdam perspicilijs ita attemperari visibiles species, vt obiectum longè dissitum visibile reddatur, ac si præsens esset; ita negandum non videtur Christo, aut Beatis, quin species visibiles ad alios longè distantes transmittere possint, ac si præsentes adessent, efficiendo, vt ipsa corpora distantia conspiciantur, aut etiam vt modus ipse distantiæ repræsentetur, ne visus decipiatur, iudicando tanquã presẽs id, quod re ipsa est absẽs.

Secundò, quia fieri potest, vt humanitas Christi adeò multiplicetur, vt ab omnibus Beatis simul, & eodem tempore videatur; sicut .n. de fide est eandem Christi humanitatem infinitis ferè locis præsentem sacramentaliter constitui, vt hõmines in hac mortali vita degentes reficiat, recreet, & pascat; ita à veritate alienum non videtur præsentiã Christi circumscriptiuam multiplicari ad Sanctos omnes suo cõspectu iugiter recreandos.

Ter-

Tertiò, quia fieri potest, vt Beati à Christi corpore distantes ad ipsum accedant, quoties ipsis visum fuerit. Alij alios afferunt præfatæ visionis modos; sed præfati tres verosimiliores mihi videntur.

7 Secundò sequitur, Vsum auditus futurum esse in cęlis. Ratio est; tum quia Beatis denegandus nō videtur mutuus inter ipsos sermo, cum hic communi hominum consuetudini, & conuictui valdè accōmodatus sit. Ergo neque denegandus est auditus; sermo enim ad auditum dirigitur. Tum quia in cęlis suauissimi concentus ad concinēdas, & decantandas Dei laudes efformabuntur, Psal. 149. *Exultabunt Sancti in gloria, lętabuntur in cubilibus suis, exaltationes Dei in gutture eorum*, & Apocalips. 14. *Et vocem, quam audiui, sicut cytharedorum cytharizātium in cytharis suis, & cantabant quasi canticum nouum*, & cęt.

Dices, Vox ab homine formari non potest absque respiratione; sed Beati respiratione non vtentur, cum respiratio instituta videatur à natura ad moderandum cordis calorem. Ergo in Beatis non erit vox, consequenter neque auditus.

Respondeo, respirationem institutam fuisse non solum ad leniendum, & temperandum cordis calorem, verum etiam ad efformandā vocem, & ad recipiendum odorem, vt benè Tannerus loco citato n. 38. & alij.

8 Tertiò, sequitur in Beatis futurum esse odoratus actum, vt patet, tum ex rationibus in tertia propositione allatis. Tum quia corpora Sanctorum suauissimum efflabunt odorem, Eccles. 24. *Sancti tui Domine florebunt sicut lilium, & sicut odor balsami erunt ante te*.

9 Quartò, Vsum gustus Beatis post corporum assumptionem denegandum non esse, vt patet, tum ex rationibus in tertia propositione adductis. Tum quia licet in cęlis futura non sit gustandi cibi necessitas, cum ibi adsit plena satietas, iuxta illud Psal. *Satiabor cum apparuerit gloria tua*, nihilominus lingua, fauces, seu palatum Beatorum non erit aridum; sed conuenienter humectatum, & incorrupto, & grato sapore imbutum, cuius linguæ, seu palati sapor erit medium ad sentiendum alios sapores. Ita S. Thomas 3. par. quæst. 82. art. 4. Scotus in 4. disp. 50. art. 6. Henriquez lib. vlt. de fine hominis cap. 27. num. 2. lit. K. Tannerus loco citato num. 50. & alij.

Dices, gustus à natura institutus fuit ad alendum corpus; Beati autem corporis alimento non egent.

Respondeo, gustum institutum fuisse nō solum ad alendum corpus, verum etiā ad cognoscendas rerum naturas, quo pacto is, qui ægroti curam gerit, cibos ei tradendos degustat, vt ipsorum saporem cognoscat, nulla cibi parte ad stomachum transmissa.

10 Quintò, sequitur vsum, & functionem tactus in Beatis non defuturam, vt patet ex rationibus sępius indicatis, prę sertim quia in cęlis aderit sensus tactus, & obiectum tangibile, nimirum cęlum Empyreum, & ipsa Beatorum corpora. Ergo etiā aderit ipsa sensatio, seu actus tactus; poterunt .n. manus complicari, & decentes amplexus, & casta oscula mutuò impingi. Imò Christus ipse

indicasse videtur Magdalenæ, se in cęlis non abhorriturum ab ipsius osculis, Ioan. 20. *Noli me tangere, nundum n. ascendi ad patrem meum*. Nullus tamen ibi aderit libidinosus tactus, seu amplexus. Tum quia in cęlis neq; nubent, neque nubentur. Tum quia generatio esse non potest sine alteratione corruptiua, quam in Beatis admittere non debemus.

11 Sed modò Dubium superest, Vtrum Angeli in cęlis corpora assumpturi sint, & sensationes fictas in ipsis exercituri.

Respondeo negatiuè, quia nulla subest ratio, ob quam id facturi sint; ideò .n. in terris corpora assumunt, & fictas sensationes faciunt, quia non possumus ipsos intellectualiter videre; in cęlis autem ipsos visione intellectuali conspiciemus.

Ex quo patet à fortiori Angelos non exercituros veras sensationes, quia sensatio supponit potentiam vitalem, à qua eliciatur.

Probabilis tamen est opinio Anselmi in Elucidario, & aliorum, quos sequitur Martin. Roas de statu Beatorum cap. 13. sub finē, asserentium Angelos interdum assumpturos corpora ex aere, vel ex cęli materia fabricanda, & in ijs operationes humanis actibus similes exercituros.

Paragraphus Secundus.

De Dotibus gloriosi Corporis.

IN hoc §. primo loco explicabo, quid sit dos. Secūdò, quotuplex, & quid vnaquęque ipsarum sit. Tertiò, vnde dotes proueniant. Quartò, an in omnibus futuræ sint æquales.

PRIMA PROPOSITIO.

1 DOs gloriosi corporis nihil aliud esse videtur, quam perfectio quædam, seu ornamentum naturali perfectioni corporis beati superadditum. Ita communiter Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 DOtes gloriosi corporis quatuor sunt, nimirum Impassibilitas, Subtilitas, Agilitas, & Claritas. Hæc propositio probatur primò,

mò, ex scriptura 1. Corint. 15. *Corpus seminatur in corruptione, surget in incorruptione*, idest i impassibilitate; *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria*, idest in claritate, *Seminatur in Infirmitate, surget in virtute*, idest in agilitate, *Seminatur corpus animale; surget corpus spirituale*, idest in subtilitate simili corpori spirituali.

Secundò probatur ratione, quia dotes sunt perfectiones, quæ corpori beato secundum naturam, & naturales perfectiones iam perfecto adueniunt; sed istæ conuenienter assignantur quatuor; congruū .n. est, vt corpus beati perfectum sit, & immutabile, & sic assignatur impassibilitas. Rursus par est, vt corpus beati luceat, & splendeat, sicut interius visione, & cognitione Dei perfectè illustratur, & sic assignatur claritas. Preterea consentaneum est Beato, vt existat in quo velit loco, nulloq; obstaculo à loco excludatur, & sic non solum assignatur subtilitas, per quā à nullo corpore impeditur; verum etiam agilitas, per quā celerrimè se ipsum, & quæcunque secum defert, mouere potest.

Tertiò, exemplo Christi, qui est causa exemplaris gloriosi corporis; in Christo aūt post Resurrectionem aderat impassibilitas, agilitas, subtilitas, & claritas. Ergo eędem corpori beato inesse debent.

Quartò, authoritate Patrum, & Doctorum, vt Ambrosij lib. 10. in Lucam cap. vlt. Augustini lib. 13. de Ciuitate Dei cap. 18. Damasceni lib. 4. de fide cap. vltimo, Anselmi lib. de similitudinibus cap. 50. S. Thomæ in supplemēto ad 3. p. q. 82. & seqq. Pesantij ibid. Valentiæ to. 4. disp. 11. quæst. 5. Henriquez in summa lib vlt. de fine hominis cap. 27. Tanneri tom. 2. disp. 1. quæst. 3. dub. 5. Puteani 1. 2. quæst. 4. dub. 3. & aliorum communiter.

3 Sed modò dubium est primò, quid sit Impassibilitas.

Resp. esse perfectionem, seu qualitatē, seu Ius, quod Beatis virtute beatitudinis competit, ne corruptionē, aut alterationem corruptiuā, seu mutationem noxiam, aut sensationem molestam sentiant. Ita communiter Doctores. Ex quo patet primò, Beatum amplius mori non posse. Secundò, patet differentia inter impassibilitatem Adami, & corporis beati; nam impassibilitas Adami erat cōdicionata, vt non posset mori, nec quicquam aduersum pati durante statu Innocentiæ; Beatus verò non potest ab vllo agente virtute naturali lædi. Tertiò, patet differentia inter Beatos, & damnatos, quod Beati subiecti non sunt vlli alterationi, vel mutationi noxiæ, & molestæ; damnati verò subiecti sunt alterationi, & passioni, quamuis quoad substantiam, & substantialem corporis integritatem immortales sint, & incorruptibiles.

4 Rogabis, in quonam consistat dos Impassibilitatis.

Respondeo, varias esse in hac re Doctorum sententias; aliqui .n. putant eam consistere in qualitate spirituali animæ infusa, per quam anima beata in corpore glorioso resistere possit cuilibet aduersæ alterationi, & noxiæ mutationi. Ita Adam. Tannerus num. 67. Alij putant consistere in qualitate, quam anima beata trasmittit ad corpus, illudq; in-

trin-

trinsecè reddit impassibile, agile, & subtile. Ita Valentia tom. 4. disp. 11. quæst. 5. pun. 1. Alij putant consistere in assistentia Dei prohibente omnem noxiam mutationem, & hęc assistentia cũ debita sit corpori glorioso ratione beatitudinis, vocari potest dos quodammodo intrinseca ipsi Beato. Ita Scotus in 4. d. 49. q. 13. Durandus, & alij. Omnes istæ opiniones probabiles sunt, & probabiliter defendi possunt; nihil tamen certi definiri potest, quia scriptura, Ecclesia, vel Patres non definierunt.

5 Secundò Dubium est, quid sit Claritas.

Respondeo, esse qualitatem quãdam veræ, & corporeæ lucis corpori beato inhærentem, & ab oculo etiã non glorioso visibilem, vt patet ex claritate, qua Christi corpus in Trãsfiguratione præfulsit.

Obserua tamen liberum esse Beato moderari, seu cohibere hanc claritatem, seu lucem, vt ab alijs non videatur, nisi quando, & quomodo voluerit, vt patet exemplo Christi, qui sui corporis claritatẽ cohibuit, dũ Magdalenæ in horto, & Discipulis in Emaus euntibus apparuit. Ita communiter Doctores. Quamquam naturali virtute Beatus cohibere nõ poterit species, seu radios lucis suiue corporis; gloria enim non tollit naturam, emissio autem specierum est actio connaturalis subiecto; supernaturali tamen virtute id facere poterit, sicut Christus. Lucæ 24. euanuit ab oculis. Ita S. Thomas 3. part. quæst. 54. art. 1. Henriquez in summa lib. vlt. de fine hominis cap. 27. num. 5. Tannerus tom. 2. disp. 1. q. 3. dub. 6. num. 61.

6 An autem lux illa, seu claritas bonorum futura sit supernaturalis, & non eiusdem rationis cum luce Solis, iam explicatũ est supra in hac disp. quæst. 2. pun. 5. num. 4.

7 Rogabis, Vtrum corpus Beati futurum sit perspicuum, seu pellucidum, ac diaphanum, vt chrystalus.

Respondeo negatiuè iuxta probabiliorem sententiam. Tum quia corpus retinebit suum natiuum colorẽ; color autẽ est qualitas corporis aliqua ratione opaci, & non perspicui; opacitas .n. perspicuo directè opponitur; tum quia etiam ipsa lux directè videri non potest, nisi in corpore aliquo opaco, nullumque corpus est lucidum, nisi sit etiam opacum. Ita Scotus in 4. dist. 49. quæst. 15. Durandus d. 44. quæst. 8. Tannerus loco citato n. 61. Henriquez in summa lib. vlt. de fine hominis cap. 27. n. 5. contra plures alios, quorum opinio probabilis est; multi tamen Doctores sentiunt Beatum posse pro voluntate sua ostendere interna sua, & viscera, ac si corpus suum esset diaphanum; nam potest pro voluntate sua ex visceribus diffundere proprias species visibiles. Ita Hẽriquez loco citato, & alij, quorum opinio probabilis est.

8 Tertiò Dubium est, quid sit Agilitas.

Respondeo esse qualitatem quãdam Beato superadditam, per quam Beatus se ad omnes mundi partes pro arbitratu suo, vno ferè impetu, celerrimè mouere potest. Ita communior Doctorum sententia.

9 An autem hæc vis motiua immediatè insit corpori, vel animæ, dissensio est inter Doctores, mihi pro-

probabilius dicendū videtur inesse animæ, quia ad ipsam spectat corpus, ad quamcunque velit loci differentiam, mouere, vel sistere, & alia corpora secum dimouere; Vnus tamen Beatus non poterit inuitus ab alio dimoueri.

Obijcies, corpora Beatorum naturalem suam grauitatem, & pondus retinent; grauitas .n. est veluti proprietas corporis; sed agilitas stare non potest cum grauitate, & pondere. Ergo Beati agilitatem non habent.

Respondeo, Beatos retenturos grauitatē in actu primo, non verò actualem grauitationem ab illa prouenientem tanquam à causa efficiente; Deus enim suum subtrahet concursum, ne pondus, seu corpus grauitet, nisi quando id Beatis libuerit.

10 Rogabis primò, Vtrum Beati mouere se possint naturaliter ab extremo ad extremum sine trāsitu per medium, aut cum transitu per medium in instanti.

Respondeo negatiuè, quia intelligi non potest, quomodo localiter extensum naturaliter moueri possit absque successiuo motu per mediū. Ita S. Thomas in supplemento ad 3. par. quæst. 84. art. 3. Tannerus to. 2. disp. 1. q. 3. dub. 6. n. 63. & alij.

11 Rogabis secundò, quandonam Beati dote agilitatis vsuri sint, & ad quem finem.

Respondeo, vsuros qnādo voluerint, & ad quem finē voluerint; Beati .n. liberum adhuc retinent arbitrium. Quamobrem Sancti post resurrectionem poterunt ad terram pro libito suæ voluntatis descendere, vel ascendere, iuxta S. Thomam in 4. d. 44. quæst. 2. art. 2. Tannerum loco citato num. 64. & Martinum Roas de statu beatorum asserentem Beatos descensuros ad Limbum quoties voluerint ad visitādos infantes ibi existentes.

12 Quartò Dubium est, quid sit subtilitas, de qua 1. Corint. 15. dicitur, *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale*.

Respondeo esse facultatem quādam, per quam Beati penetrare poterunt quælibet corpora sine vlla resistentia instar rerum spiritualium. Ideò Apostolus 1. Corinth. 15. ait, *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale*. Dicitur autem corpus Beatorum spirituale ab effectu, vel quia spirituali potentię, & operationi seruiet; vel quia simul esse poterit in eodem loco adęquato cū alio corpore, etiam non glorioso; penetratio .n. corporum impossibilis non est, vt patet in Christo, qui intacto, & illęso Beatissimę Viginis claustro prodijt ex vtero, resurrexit clauso sepulchro, & ad Discipulos clausis ianuis ingressus est. Ita communiter Doctores, contra Durandum generaliter sentientē penetrationem corporum impossibilem esse. Hęc dos vocatur subtilitas, quia Beati per ipsam facilè possunt quælibet corpora penetrare, sicut aer vocatur subtilis, quia ipsi ob suam subtilitatem facilis est ad quælibet loca ingressus. Intellectus, aut visus dicitur subtilis, quia facilè percipit, & intelligit obiectā, & sapor, vel odor dicit subtilis, dum præuio organo gustus, vel odoratus facilè percipitur à potentia.

13 Rogabis, in quonam consistat dos subtilitatis.

Res-

Respondeo consistere in qualitate corpori, vel animæ infusa; vel vt alij probabilius volunt, in assistentia, seu concursu diuino, seu in iure habendi hanc assistentiã, & concursum, vt corpus beati simul existere possit cum alio corpore, non obstante naturali repugnantia quantitatis; cum enim Deus sit supremus rerum Dominus, suo peculiari concursu debito corpori beato ratione beatitudinis efficere potest, vt duo corpora simul in eodem loco existant, habeantque idem Vbi intrinsecum, concurrente fortassis etiam ad hunc effectum ipso corpore glorificato per modum Instrumenti physici. Ita Suarez 3. par. tom. 2. disp. 44. Tannerus tom. 2. disp. 1. quæst. 3. dub. 6. num. 67. & alij.

TERTIA PROPOSITIO.

14 Dotes gloriosi corporis proueniunt moraliter ab anima beata; nam beatitudo animæ redundare dicitur in corpus, non quia anima ipsa has qualitates in corpore physicè producat; sed moraliter, quia ob beatitudinem animæ, quasi per modum causæ meritoriæ, corpori debentur istæ dotes; effectiuè tamen à Deo producuntur. Ita S. Thomas 3. p. in supplemento quæst. 82. art. 1. q. 84. art. 1. & q. 81. art. 1. Suarez 3. par. q. 45. in comment. art. 2. Tannerus loco citato num. 67. & seqq. Valentia tom. 4. disp. 11. q. 5. pun. 5. & alij ferè communiter.

QVARTA PROPOSITIO.

15 Dotes gloriosi corporis non sunt futuræ æquales in omnibus Beatis. Ratio est, tum quia debentur ratione meritorum; in Beatis autem non sunt æqualia merita. Tũ quia gloria corporis respondet gloriæ animæ; hæc autem non est in omnibus æqualis. Ergo nec illa. Tum quia omnes fere dotes sunt qualitates positiuæ; qualitates autem positiuæ capaces intensionis esse solent. Tum quia præmium datur pro qualitate meritorum; istæ autem dotes sunt quoddam præmium. Ita S. Thomas q. 82. art. 2. & Tannerus n. 63. ad finem loquens de agilitate.

Dices, Omnes beati penetrare poterunt aliena corpora, nec vllam patientur noxiam mutationem. Ergo pares erunt in dotibus subtilitatis, & impassibilitatis.

Respondeo, dotem impassibilitatis, quoad negationem passionis, seu mutationis, parem futuram esse in omnibus; quoad rationem verò positiuam, ex qua impassibilitas nascitur, seu ratione cuius debetur, non fore æqualem in omnibus, sed maiorem, vel minorem pro meritorum qualitate. Ita communiter Doctores loquẽtes de impassibilitate; sed eadem ferè ratio cum proportione esse potest de subtilitate.

Paragraphus Tertius.

De Aureolis Beatorum.

1 *Aurea, & Aureola quid significet.*
2 *Aureola tres sunt.*
3 *Aureolę cur tres sint, & nõ plures.*
4 *Aureola Martyrij præstantior est cęteris aureolis.*
5 *Aureola Virginitatis ad sui consecutionem requirit puritatẽ, & integri-*

tegritatem corporis ex proposito vsque ad finem vitæ, quantum in nobis est.

6 *Aureola Virginitatis non amittitur ob peccatum veniale.*

7 *Martyrium quid sit, & quid requiratur ad ipsius laureolã, remissiuè.*

8 *Doctorum nomine, quibus aureola debetur, quid intelligatur.*

9 *Christo non debetur Aureola, sed aliquid præstantius.*

10 *Aureola non debetur Angelis.*

11 *Aureola, seu aliquod insigne debetur etiam corporibus beatorum.*

12 *Aureola in vno futura est perfectior, quam in alio.*

13 *Aureolam habentes nõ semper habent essentiale præmium maius quam habeant cæteri non habentes aureolam.*

14 *Aureola sicut debetur Virginibus, Martyribus, & Doctoribus, ita etiam peculiare præmium accidẽtale debetur ijs, qui peculiares virtutum actus exercent.*

1 Beatitudo, seu premium aliud est essentiale, aliud accidẽtale; præmium essentiale consistit in visione, & fruitione Dei, & vocari solet à Doctoribus corona aurea, qua donantur, & decorantur singuli Beati. Premium verò accidentale, seu accessoriũ consistit in peculiaribus donis à Deo collatis præter essentialem beatitudinem, & per diminutionẽ corona aureola, seu laureola vocatur. Aureolã aliqui Doctores putant consistere in peculiari quodam gaudio, quod nonnulli Beati ex recordatione singularis victoriæ percipiunt. Alij putant consistere in peculiari quodam signo animæ quorundam Beatorum à Deo impresso, vt à cæteris distinguantur. An autẽ futurum sit aliquod signum in corpore, constabit ex infra dicẽdis. Hoc posito in hoc puncto quæremus primò, quot sint aureolæ. Secundò, quænam præstantior sit, & quid ad ipsarum consecutionem requiratur, vtrum debeatur Christo, aut Angelis, aut corpori, ita vt in ipso imprimẽdum sit aliquod signum, an vni debeatur maior, alteri minor, ac denique vtrum accidentale premium debeatur illis, qui eximios virtutum actus præstant, licet ipsis aureola non conferatur.

PRIMA PROPOSITIO.

2 Avreolæ tres sunt, nempè Virginum, Martyrum, & Doctorum.

De Aureola Virginum loquitur Isaias cap. 26. vers. 5. *Hoc dicit Dominus Deus Eunucho &c. dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, nomen melius à filijs, & filiabus.* Et Apocalips. 14. *Nemo poterat dicere canticum, nisi illa centũ quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra, hi sunt qui cum mulieribus nõ sunt coinquinati; Virgines enim sunt, hi sequuntur Agnũ quocunque ierit.*

Ex quo loco Patres, & Doctores colligunt peculiare premium Virginibus deberi; & quamuis Viduæ in seruanda continentia maiores difficultates aliquando fortè patiantur, tamen Aureola nõ cõfertur Viduis, sed Virginibus, quia corona non cõfertur precisè ob pugnam, seu difficultatem pugnandi, sed ob victoriã, vt benè S. Thomas in supplemento

ad

ad 3. par. quæst. 96. art. 5. & alij communiter. Hæc aureola fortè est illud accidentale præmium, quod Matt. 13. indicatur nomine fructus centesimi; cum enim Virginitas sit præstantior castitate Viduali, ideò Virginitati debetur fructus centesimus, castitati autem Viduali debetur fructus, quem Christus sexagesimum vocat, posito fortè numero determinato pro indeterminato, & quia castitas coniugalis minori præmio digna est, quam Virginitas, & castitas Vidualis, ideò illi assignatur fructus trigesimus, vt ex Christi parabola Matth. 13. indicatur.

De Aureola Martyrum loquitur Io. Apoc. 7. vers. 14. *Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eos in sanguine Agni*; & licet hæc verba adeò generalia videantur, vt ad solos Martyres non referatur, nihilominus martyribus peculiarem laureolam deberi communiter conceditur à Doctoribus; nam maius præmium debetur Martyri, quam Virgini. Ideò Augustinus lib. de Virginitate c. 46. ait, neminē ausū fuisse Virginitatem præferre martyrio.

De Aureola Doctorum loquitur Daniel cap. 12. vers. 13. *Qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates*, & Matth. 5. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in Regno Cælorum.*

3 Sed modo dubium est, cur enū merentur tres aureolæ, & nō plures.

Respondeo, Aureolas tres esse, & non plures, quia aureola debetur ob singularem, & eximiam de hostibus victoriam; cum autem hostes sint tres, nimirum Mundus, Caro, & Diabolus, & de Mundo triumphet Martyr, de Carne Virgo, & de Diabolo Doctor, eripiendo populū ab ipsius tyranide per doctrinam, & rerum sacrarum vsum, sequitur tres esse laureolas, & non plures; & licet paupertatem sectantibus peculiare præmium in scriptura promittatur; hoc tamen præmium nōn venit nomine aureolæ, quia aureola confertur solum ob singulare de hostibus victoriam; hostes autem tres sunt, Mundus, Caro, & Diabolus.

Hinc sequitur aureolam non deberi ob quælibet pietatis opera, licet eximia, sed peculiaria opera excellentis victoriæ. Ideò fieri potest, vt aureola debeatur minus Beato, non autem beatiori; quamuis beatior maiores habeat gratiæ, & charitatis gradus, & maiori potiatur præmio essentiali, vt benè S. Thomas in supplem. quæst. 96. art. 1. ad 2. & alij, quos referam num. 13.

SECVNDA PROPOSITIO.

3 Aureola martyrij, simpliciter, & absolutè loquendo, præstantior est cęteris aureolis, quāuis enim pugna martyris adeò longa, & diuturna non sit, sicut est pugna Virginis, quia tamen Martyr pugnat vsque ad sanguinem, & vitæ amissionem, peculiaris ei corona debetur. Ità S. Augustinus loco supra citato, S. Thomas in supplem. q. 96. art. 12. Tannerus tom. 2. disp. 1. q. 4. dub. 2. n. 13. & alij communiter.

5 Sed modò Dubium est primò, quid ad consequendam Virginitatis laureoram requiratur.

Respondeo requiri, vt puritas, & inte-

integritas corporis ex proposito integra, & illæsa, quantum in nobis est, seruetur vsque ad finem vitæ. Ita commnniter Doctores cũ S. Thoma in supplemẽto ad 3. p. q. 96. ar. 5.

Ex quo sequitur primò, aureolã Virginitatis deberi ei, qui toto vitæ suæ tempore nulli carnis tentationi consensum præbuit, etiamsi fortè ob frigiditatem, vel ob aliam causã inhabilis esset ad coeundum, vel ad seminandum; nam hæc laureola debetur ob victoriã de carne per opus meritorium; hic autem mente, & corpore victor extitit de carne, & de necessitate virtutem fecit. Idem militat in eo, qui virginitatem perpetuò coluit, etiam absq; voto Virginitatis. Ratio est, quia aureola Virginitatis debetur Virginitati ob opus virtutis meritorium; potest autem esse opus meritorium etiam sine voto Virginitatis, vt benè S. Thomas loco citato.

Secundò, Aureolam deberi fœminæ, quæ per vim carnaliter cognita fuit, etiamsi fortè fœtum inde conceperit, modò Virginitatis propositum semper habuerit. Imò si pro fide mortem oppetijt, & duplicem victoriam consequitur, vnam martyrij, virginitatis alteram. Ita communiter Doctores.

Tertiò, Laureolam nõ deberi illi, qui retenta integritate corporali, mentaliter peccauit contra castitatis virtutem, aut nubendi propositũ habuit. Ratio est, tum quia hic non dicitur castitatem seruasse ex proposito. Tum quia laureola debetur Virginitati, quatenus est opus meritorium; non est autem opus meritorium, nisi seruetur ex proposito, & animi deliberatione. Ideò Infantibus, cum integritate carnis defunctis, non debetur aureola propriè accepta, quãquam peculiare quoddam gaudium recipient de integritate, & incorruptione sui corporis, quod gaudium appellari potest aureola, non strictè, sed latè accepta; & hic videtur Ecclesiæ sensus, dum Innocentibus pro Christo occisis accomodat illa Verba, *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt*.

An autem illi qui mentaliter peccauit contra Virginitatem, laureola debeatur, si propositum seruandæ castitatis iterum repetat, & seruet vsque ad vitæ finem, Cõmunis Doctorum sententia affirmat, modò carnis integritas semper remanserit; nã Virginitas mentis, etiã semel amissa, reparari potest, non ita Virginitas carnis, vt ait S. Thomas art. 5. citato, Henriquez lib. 1. de pœnit. c. 13. & lib. vlt. de fine hominis cap. 27. num. 6. & alij. Sed quid ego in hac re sentiam, docui de Sacram. d. 5. quæst. 6. sect. 5. pun. 2. ad finem, cum Suarez, & alijs, vbi dixi non recuperari virginitatem, sed virtutem illi respondentem.

Quartò, sequitur Aureolam Virginitatis Beatissimæ Virgini Mariæ deberi. Tum quia ipsa liberè, & voluntariè virginitatem seruauit. Tum quia licet ipsa carnis tentationes à carne prouenientes non senserit, vt patet ex supradictis de fomite, passa tamen fuit pugnam, & tentationes illatas à Dæmone, qui etiam ipsummet Christum aggredi conatus fuit. Ita S. Thomas quæst. 96. art. 5. ad 2. & alij.

Quin-

Quintò, Aureolam Virginitatis tradendam non fuisse hominibus in statu Innocentiæ, quia nullus Virginitatem seruasset; nuptiæ enim fuissent honorabiles, & Thronus immaculatus, nulla concupiscentiæ feditate existente. Ita S. Thomas loco citato, & alij.

6 Rogabis secundò, Vtrum aureola Virginitatis amittatur ob veniale peccatum contra Virginitatẽ.

Respondeo negatiuè. Ratio est, quia sicut per veniale peccatum non amittitur corona aurea, idest Beatitudo essentialis, ita neque ammittetur aureola, idest præmium accidentale; accessorium enim sequitur naturam principalis. Hinc patet quid dicendum sit de martyrio cum peccato veniali suscepto.

7 Secundò Dubium est, quid sit martyrium, & quid requiratur ad obtinendam aureolam martyribus constitutam.

Respondeo de hac re fusè à me actum fuisse de Sacramentis disp. 2. quæst. 1. pun. 1. & seqq., ad ibi dicta me remitto.

8 Tertiò Dubium est, quinam intelligantur nomine Doctorum, quibus Aureola debetur.

Respondeo intelligi eos, qui studio pietatis ex professo actũ docẽdi, seu prædicandi exercuerunt docendo ea, quæ ad salutem pertinent, siue doctoratus laurea insigniti sint, siue non; cum enim isti Diabolum sua salutari doctrina, quasi spiritualibus quibusdam armis expellant, aut refellant, atque adeò victores excellenter existant, digni sunt qui aureola decorentur. Ita S. Thomas in supplemento q. 96. art. 7. Henriquez lib. vlt. de fine hominis cap. 27. num. 6. Tannerus tom. 2. d. 1. quæst. 4. dub. 3. num. 35. Valentia tom. 4. disp. 11. pun. 2. sub finem, & alij communiter.

Ex quo licet inferre primò, aureolam non deberi propter solam doctoris dignitatem, seu gradum; sed propter actum docendi ea, quæ ad salutem pertinent; nã corona nõ debetur habitui, sed pugnę actuali, iuxta illud 2. ad Thimot. 2. *Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit*. Ob id etiam Episcopus, vel Prælatus, cui docendi munus ex officio incumbit, non decorabitur aureola, nisi docendi officium actu exercuerit. Ita DD. citat.

Secundò, Aureolam non deberi Magistris sęculariũ disciplinarum; quia hæc datur ob actum docendi ea, quæ ad salutem pertinent.

Tertiò, Aureolam deberi non solum docentibus voce, verum etiam docentibus scriptis, modò ex professo id faciant, maximè si id faciãt in defensionem Ecclesiæ contra Infideles.

9 Quartò Dubium est, Vtrum Christo debeatur Aureola.

Respondeo iuxta probabiliorem Doctorum sententiam, Christo non deberi aureolam propriè acceptam, sed aliquid excellentius laureola. Probatur primò, quia sicut in Christo pastore nõ est character Baptismi, aut Sacerdotij, sed est in ouibus, & membris suis, vt dictum est de Sacramentis, ita neque est aureola propriè accepta. Secundò, quia Aureola est gaudium de conformitate ad Christum; Christus autem sibi ipsi conformatus non est; nemo enim

enim sibi ipsi conformatur. Tertiò, quia aureola cum dicat diminutionem, competit ijs tantum, in quibus est aliqua perfectioris victoriæ participatio secundum imitationē eius, in quo plena, & perfecta victoriæ ratio existit. Sed in Christo inuenitur plena victoriæ ratio, iuxta illud Apocalipſ. 5. *Vicit leo de tribu Iuda*, & Ioann. 16. *Confidite, ego vici Mundum.* Ergo Christo non competit aureola, sed aliquid excellentius aureola, per quod cęteri omnes victores constituantur, & aureolas acquirant, iuxta illud Apocalipſ. 3. *Qui vicerit, faciam eum sedere in Throno meo, sicut ego vici, & sedeo in Throno Patris mei.* Ita S. Thomas quæst. 96. art. 8. Henriquez, & Tannerus locis citatis, Martinus Roas de statu Beatorum cap. 16.

Obijcies, Christus excellētissimè deuicit Mundum, Carnem, & Diabolū, fuitque excellens Virgo, Martyr, seu testis supremæ virtutis, & Doctor. Ergo ipsi competit aureola, cum hæc debeatur ob excellentē de Mundo, Carne, & Diabolo victoriā.

Respondeo Aureolam deberi ob excellentem victoriam ad imitationem, & conformitatem illius, in quo inest plena, & perfecta ratio victoriæ; Christus autem non fuit hoc pacto Victor, sed est caput, ad cuius imitationem cæteri omnes excellentem victoriam de hostibus reportāt. Ob id Christo aliquid excellentius laureola debetur.

10 Quintò Dubium est, Vtrum Angelis Aureola debeatur.

Respondeo negatiuè. Tum quia omnes eodem genere actus suā beatitudinem meruerunt. Ergo nullum singulare premium vni potius debetur, quam alteri. Tum quia meritū Virginitatis, & Martyrij in ipsis reperiri non potest, cum incapaces sint mortis, & corporeæ voluptatis; & licet Angeli superiores Doctoris officium respectu inferiorum, atque respectu hominum exerceant, cum tamen id faciant sine difficultate, & in statu beatitudinis, in quo nouo merito, aut præmio locus non est, nullam ob id laureolam assequuntur. Quamuis nouum accidentale gaudium inde percipere possint. Ita S. Thomas in supplement. quęst. 96. art. 9. Tannerus loco citato nu. 37. & alij communiter.

11 Sextò Dubium est, Vtrum aureola etiam corpori debeatur, seu vtrum aliquod insigne conferēdum sit in corpore Beatorum respōdens vnicuique aureolæ.

Respondeo affirmatiuè cum S. Thoma quæst. 96. art. 9. & alijs cōmuniter; quamuis enim aureola propriè sit in anima, cuius est gaudium essentiale; per redundantiam tamen refulget in corpore, & carne, vt in simili dictum est supra de dotibus §. 2. num. 14. & verosimile est aliquod peculiare insigne cuiusque laureolæ futurum in corpore Beatorum, siue illud sit mitra, siue diadema in capite, seu palma in manibus, siue torques, siue aliud simile, & fortassis in manu Martyris erit quasi ramus ex palma, sicut in loco cicatricis, seu martyrij erit eximius splendor; in Doctore quasi subviridis ramus; in manu, aut capite Virginis color cādori lilij similis. Ita Sotus dist. 49. quæst. 5. art. 2. Henriquez lib. vlt. de fine hominis cap. 27. n. 6. Mart.

Roas de statu Beat. c. 15. Tann. to. 2. d. 1. q. 4. dub. 3. num 38. & alij.

12 Septimò Dubium est, Vtrum aureola magis insignis, & perfecta futura sit in vno, quam in alio.

Respódeo affirmatiuè. Ratio est, quia aureola consistit in gaudio mētis, & in quibusdam insignibus, seu ornamentis corporis, quæ respondent meritis, & specialibus virtutum operibus; sicut ergo in omnibus non sunt æqualia merita, & opera, ita neque æqualis laureola, præmium enim comméusuratur merito. Ita S. Thomas in supplem. quæst. 96. art. 13. Valentia, & Tannerus locis supra citatis, & alij communiter.

13 Rogabis, Vtrum habentes laureolam habeant etiam essentiale præmium maius, quam habeant ceteri non habentes aureolam.

Respondeo id non esse vniuersaliter verum, sed sępè fieri posse, vt minus Beatus habeat aureolam, & beatior illa careat. Ratio est, quia præmium essentiale respondet gratiæ, & charitati; fieri autem potest, vt habens aureolam cæteros gratia, & charitate non superet. Ita S. Thomas in supplem. 3. par. quæst. 96. art. 1. ad 2. Tannerus tom. 2. d. 1. quæst. 4. dub. 3. n. 13. & 21. & alij.

14 Octauò, Dubium est, Vtrum sicut Virginibus, Martyribus, & Doctoribus peculiare præmiū, quod aureolam nuncupamus, debetur, ita etiam peculiare præmium accidentale debeatur alijs eximios quosdam virtutum actus exercentibus.

Respondeo deberi quidem præmium accidentale, sed nō aureolam; quod non debeatur aureola patet ex dictis num. 3. in solutione dubij post primam propositionem. Quod verò peculiare præmium accidentale debeatur, probatur. Tum quia Beati gaudebunt de operibus virtutum in hac vita perpetratis; hoc autem est gaudium, seu præmium accidentale. Tum quia iuxta parabolam Christi Matth. 13. Virginibus ob præstantiam Virginitatis deberi fructum centesimum; Viduis ob castitatem vidualem deberi fructum sexagesimum; coniugatis ob castitatem, seu continentiam coniugalem deberi fructum trigesimum, docent S. Thomas in supplem. quæst. 96. art. 4. Tannerus tom. 2. disp. 1. q. 4. dub. 2. num. 16. Valentia tom. 4. disp. 11. quæst. 5. pun. 2. & alij. Ergo idem sentiendum est de alijs virtutum operibus; quod enim dicitur de triplici continentię gradu Matth. 13. etiam alijs pijs operibus accomodari potest, cum illud solum per modum exempli in præcitata parabola habeatur. Ita Tannerus n. 20.

Ex quo infertur maius præmium, per se loquendo, & cæteris paribus, deberi Virgini, quam viduæ, si videlicet castitas Virginalis, & castitas vidualis ex suo genere, & ex propria materia, & obiecto spectentur; aliunde tamen fieri potest, vt Viduę maius præmium essētiale debeatur, quam Virgini, si videlicet Vidua maiores habeat gratiæ, & charitatis gradus, vt dictum est num. 13.

Punctum Quartum.

De futura conditione damnatorum post mortem.

1 *Damnati puniendi sunt pęna damni, & pęna sensus.*

2 Dam-

2 *Damnatorum corpora quibus cruciatibus in Inferno torquenda sint.*
3 *Ignis Inferni est eiusdem speciei cũ nostro igne, iuxta sententiam nonnullorum.*
4 *Ignis Inferni tenebrosus erit, quamquam non nihil lucis habiturus sit.*
5 *Ignis Inferni quomodo agat in animas.*
6 *Ignis non æqualiter aget in omnes damnatos, nõ enim erit æqualis om nium pœna sensus.*
7 *Pœna damni essentialis futura est æqualis in omnibus Beatis, iuxta valdè probabilem sententiam.*
8 *Damnati patientur fletum, & stridorem dentium.*
9 *Frigus torquebit damnatos, iuxta multorum sententiam.*
10 *Damnati torquebuntur vermibus.*
11 *Damnati cruciatum singulorum sensuum patientur.*
12 *Damnatorum corpora corruptibilia non sunt.*
13 *Corporum incorruptibilitas post Resurrectionem vnde prouentura sit.*
14 *Damnati non sunt digni pœna infinita intensiuè, sed extensiuè.*
15 *Peccatores punientur citra condignum.*
16 *Damnatorum pęna futuris temporibus non augebitur.*
17 *Damnati aliquid etiam boni agere possunt.*
18 *Damnati non videbunt oculis corporeis gloriam Beatorum, sicut neque Beati pœnas damnatorum.*
19 *Infernus quomodo tot damnatorum corpora capere possit.*
20 *Damnatorum corpora extra Infernũ non punientur, quamquam nunc in aliquibus animabus oppositum contingere posset.*
21 *Damnati quo grauioribus infecti erunt peccatis, eo inferiorem obtinebunt locum in Inferno.*
22 *Damnati eo linguæ genere vtentur, quo viuentes vsi sunt.*
23 *Infantes cum solo originali decedentes non detrudentur in Infernum, nec eadem erit ipsorum, & damnatorum conditio, sed peculiaribus gaudebunt priuilegijs.*

VNICA PROPOSITIO.

1 Damnati duplici pęna in Inferno puniendi sunt. Prima est pœna damni, quæ in carentia visionis Dei consistit, & à nobis in Tract. de Sacrament. disp. 6. quæst. 5. puncto 6. num. 2. explicata fuit. Secunda est pœna sensus, quæ in dolore, tristitia, & cruciatu posita est.

2 Sed modò Dubium est primò, quibus cruciatibus corporalibus damnati in Inferno torqueantur.

Respondeo, torqueri varijs cruciatibus. Primus cruciatus est ignis, vt patet ex multis scripturæ locis. Deuteron. 32. *Ignis succensus est in furore tuo, & ardebit vsque ad Inferni nouissima.* Iudith. 16. *Dabit ignem, & vermes in carnes eorum, vt vrantur, & sentiant vsque in sempiternum.* Eccles. 7. *Vindicta carnis impij ignis, & vermes.* Psal. 139. *Cadent super eos carbones, in ignem deijcies eos.* Matth. 13. *Mittent eos in caminum ignis, ibi erit fletus, & stridor dentium.* Marci 9. *Si scãdalizauerit te manus tua, abscinde illam, bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem mitti in gehennam, in ignem inextinguibilem, vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.* Idem habetur alibi pluribus in locis, idemque sequuntur communiter Patres, & Do-

ctores contra Caluinum, & ipsius sectatores asserentes in Inferno non esse verum ignem, sulphur, aut tenebras, & scripturam methaphoricè intelligendam esse. Sed hoc gratis, & sine fundamento ab ipsis affirmatur. Tum quia perfecta scripturæ testimonia plurima sunt, & valdè clara. Tum quia cõmunis Patrũ, & Ecclesię sẽsus sic illa semper intellexit.

3 Si quæras, an ignis Inferni sit eiusdem rationis cum nostro elemẽtari, seu vsuali.

Respondẽt aliqui Doctores ignẽ Inferni esse quidem verum, & corporeum ignem, sed specie differre ab igne nostro. Ratio est, tum quia sic colligitur ab effectu, cum ignis Inferni agat etiam in animas corpore separatas. Tum quia sicut nonnulli putant super cęlos extare veras, & corporeas aquas, sed diuersæ rationis ab aquis huius Mundi inferioris, ita, & cæt. Alij putant ignem Inferni esse eiusdem rationis, quia scriptura, & Patres simpliciter, & absque distinctione appellant ignem. Ergo intelligendi sunt de vero, & proprio igne eiusdem speciei, cuius est ignis noster.

4 Si item quæras, An ignis Inferni sit lucidus, & splendens.

Respondeo non esse lucidum, sed tenebrosum; Infernus enim vocatur tenebræ, *Mittite eum in tenebras exteriores*; vocantur autem exteriores ad differentiam interiorum mentis ex S. August. super Psal. 6. aliquid tamen lucis admixtę tenebris habebit ignis Inferni, vt damnati ingentes illius status miserias, horibilemque locũ inspicere possint. Ita S. Gregorius lib. 9. moral. cap. 48. Sotus in 4. dist. 50. quæst. vnica art. 4. Valentia tom. 4. disp. 11. quæst. 5. pun. 3. col. 3. Martinus Roas in statu Beatorum cap. 22. & alij.

5 Præterea si quæras, quomodo ignis Inferni agat in animas à corpore separatas.

Respondeo hanc difficultatem à me solutam fuisse in tract. de Sacrament. disp. 6. quæst. 1. pun. 6. n. 3. vbi varias Doctorum opiniones adduxi. Aliqui enim putant hunc torquendi modum ignotum esse. Alij putant animas per ignem pati, quatenus inuoluntariè ad ignem alligatæ sunt. Alij denique putant ignem agere in animas producendo qualitatem afflictiuam.

Si postremo quæras, An ignis æqualiter agat, vel acturus sit in omnes damnatorum animas, vel corpora.

6 Respondeo solutionem constare ex illa Quæstione, qua quæritur, Vtrum pęna damnatorũ futura sit æqualis; Respondeo enim pęnam sensus, quã damnati percipient ex cruciatu ignis, aut etiam ex dolore, quo afficientur, cognoscendo carentiam diuinę visionis, aliorumq; bonorum, inæqualem esse. Ratio est, tum quia pęna respõdere debet culpę. Tum quia Apocalips. 18. dicitur, *Quantum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & luctum*. Quamobrem corpora damnatorum iuxta qualitatem demeritorum cuiusque damnati patientur ab igne magis, vel minus, etiam per susceptionem caloris vsque ad certum intensionis gradum, valdè tamen magnum, qui fortè in quolibet damnato intensior erit, quam sit nũc sum-

summus gradus in nostro igne, Deo tamen prohibente, ne læsio adeò inualescat, vt corpus ipsum consumatur, & destruatur, vt benè Val. to.4. d. 1. q.5. pun.3. col.2. vers. fortassis.

7 Sed maior Difficultas est, Vtrũ ipsa damni pęna futura sit æqualis in omnibus damnatis.

Respondeo, ipsam damni pęnam essentialem, secundum se spectatam, futuram in omnibus dãnatis æqualem. Ratio est, quia priuatio totalis non recipit magis, & minus; sed pęna damni est priuatio totalis visionis Dei, & quidẽ in æternũ. Ergo pęna dãni non recipit magis, & minus. Ergo est æqualis in omnibus damnatis; ita Vasquez 1. 2. d. 100. cap. 5. Azor. 1. p. l.4. c.24. quæsito 3. Salas 1. 2. d. 15. n. 63. Tanner. 1. 2. to.2. d. 4. q. 10. dub. 3. n. 60. & alij apud præfatos Doctores, contra Scotum, Medinam, & alios, quorum opinio probabilis est, illisque adhærere videtur Suarez 3. par. tom. 4. disp. 13. sect. 2. num. 18. & seqq.

8 Secundus cruciatus, quo damnati torquebuntur in Inferno, erit fletus, & eiulatus, & stridor dentiũ. Matth. 8. & Lucæ 13. illum tamen fletum non comitabũtur lachrymæ, quibus cor leniri frequenter solet, vt benè Roas de statu Beatorũ c.23.

9 Terti⁹ cruciatus ab aliquibus recensetur frigus extremum, iuxta illud Iob. 13. *Ad nimium calorem transiet ab aquis niuium*, idest, ab extremo frigore ad maximum calorem. Ita S. Hyeronimus cap. 10. Matth. Abulensis Matth. 25. q. 558. & Valentia to. 4. d. 11. q.5. pun. 3. col.3. Roas de statu Beatorum cap. 23. & alij, quorum opinio probabilis est, contra Sotum in 4. d. 50. art. 4. Less. lib. 13. de perfectionibus diuinis c. 24. n. 158. Tanner. tom. 2. d. 4. q. 10. dub. 3. num. 58. & alios.

10 Quartus cruciatus sunt vermes; probabile enim est damnatos non solum spirituali verme, idest stimulo, & remorsu conscientiæ, de quo sermo est Marci 9. *Vermis eorũ non morietur*; verum etiam alijs corporalibus vermibus cruciãdos esse, Iud. 16. *Dabit ignem & vermes in carnes eorum*, & Eccles. 7. *Vindicta carnis impij ignis, & vermes.* Ita S. Hyeronimus cap. vlt. Isaiæ, S. Ambros. Lucæ 14. Valentia loco citato, & alij contra Lessium, Sotum, & Tannerũ locis citatis, Roas cap. 23. & alios asserentes nullos in Inferno extare vermes, aut animalia, sicut neque extant ferrea instrumenta, quibus damnati puniantur, & lacerentur; quamquam Deus his materialibus instrumentis pęnas illius loci aliquãdo expressit ad significandam pœnarum acerbitatem.

11 Quintus cruciatus sunt propriæ singulorum sensuum pœnæ; sicut enim homo viuens illicitas delectationes opera sensuum percepit, ita parest, vt pęna sensibus imponatur, iuxta illud Apocalips. 18. *Duplicate duplicia secũdum opera eius, quantum glorificauit se, & in delitijs fuit*, (illicitis videlicet sensuum oblectationibus) *tantum date illi tormentum, & luctum*; ideò visus torquebitur horribilibus spectaculis, auditus eiulatibus, odoratus sulphure, alijsq; pessimis fętoribus, gustus aliquo fętido oris humore, tactus igne. Ita communiter Doctores.

Ex dictis colligitur corpora dam-

natorum fore passibilia; varios .n. patientur cruciatus, vt iam explicatum est.

12 An autem corpora damnatorum sint etiam corruptibilia.

Respondetur negatiuè, tum quia 1. Corinth. 15. generaliter de mortuis dicitur, *Resurgent incorrupti*, Matth. 25. habetur damnatos post corporum resurrectionem ituros in supplicium æternum; supplicium autem non foret æternum, si corpora damnatorum corrumpenda aliquando essent. Ita cõiter Patres, & Doct.

13 Vnde autem incorruptibilitas corporum post ipsorum resurrectionem prouentura sit.

Respondetur, prouenturã ex duplici causa. Prima est Dei voluntas, volens corpora damnatorum vniri animæ, & cum ea perpetuò puniri, vt sicut corpus fuit delicti consors, ita etiam pęnę particeps efficiatur, & nihilominus incorruptibile remaneat. Secunda causa est cessatio motus cęli; cũ enim nulla inferior causa agere possit sine cõcursu, & actione cęli, iuxta S. Thomam in supplem. q. 86. art. 2. Sotum in 4. d. 48. q. 2. ar. 2. Valēt. to. 4. d. 11. q. 5. pun. 3. col. 1. & plurimos alios, cumq; motus cęli sit conditio necessaria ad actionem cęli in inferiora corpora, sequitur cessante cęli motu (vt verè in Mundi fine cessabit) cessaturam etiã cęli actionem, atque adeò omnem generationem, & corruptionem. Ita S. Thom. & Valent. locis proximè cit. Vide supradicta pun. 1. §. 3. n. 16.

14 Secundò Dubium est, Vtrum damnati ob peccata mortalia puniendi essent pœna infinita, si possibile esset; (loquor autem de pęna infinita intensiuè, non autem extensiuè, seu in duratione, certum enim est de fide damnatos in perpetuũ esse cruciandos.)

Respõdeo negatiuè. Primò, quia malitia peccati non est simpliciter infinita intrinsecè, seu intensiuè; sed extrinsecè solum. Ergo non meretur pęnam infinitam extensiuè, sed sufficit pęna infinita in duratione. Secũdò, quia sequeretur omnes damnatos æquali pęna puniendos esse, cum nullum infinitum sit maius alio. Tertiò, quia sequeretur damnatos re ipsa nunc puniri pęna infinitè minori ea, qua digni sunt; hoc autem admittendum non videtur. Ita S. Thomas 1. 2. q. 87. art. 4. Caiet., Vasq., & Medina ibid. Salas ibid. d. 15. nu. 48. Valent 1. 2. q. 17. pun. 4. & alij communiter, contra Gersonem, & alios apud Vasq. & apud Sal. loc. cit.

15 Tertiò Dubium est, Vtrũ Deus minorem pęnam peccatoribus imponat, quam mereantur, idest an Deus peccata, præsertim mortalia, puniat citra condignum.

Respondeo, Deum posse quidem de potentia absoluta, iuxta communem, & probabiliorem sententiam, punire peccata iuxta condignũ, quia cum malitia peccati non sit simpliciter infinita, nihil obstat quo minus Deus pęnam ipsis æqualem iungere possit. De facto tamen nõ punit iuxta condignum, sed citra, quatenus Deus posset auctorem pęnã sensus infligere, quam re ipsa infligat. Huius autem rei ratio est summa ipsius Dei clementia, qua bona opera supra condignum præmiantur, & mala citra condignum puniuntur. Ita Magister in 4. dist. 46. Vega q. 5. de Iu-

Iustific. Tan.to.2. d.4.q. 10. dub.3. num. 66. & Scolastici communiter.

Obijcies primò, Matth. 5. dicitur, *Non exibis inde, donec reddas nouissimum quadrantem.* Ergo Deus saltem nunc in Purgatorio punit iuxta condignum.

Respondeo ex illo loco inferri, nullum peccatum fore impunitum, licet non condigna, sed mitiore pœna, seruata tamen proportione grauioris, aut leuioris peccati. Eadem respōsio accomodari potest illis verbis Lucæ 6. *Qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis*, & Apocalipsi. 8. *Quantum se honorificauit, & in delicijs fuit, tantū date illi tormentū, & luctū.*

Obijcies secundò, Iacobi 2. dicitur, *Iudicium sine misericorda ei, qui non fecerit misericordiam*, si autem Deus puniret citra cōdignū, diceretur facere Iudiciū cū misericordia.

Respondeo, Iudicium cum misericordia duplex esse. Primum est cum misericordia, omnino, & in totum liberans ab æterna pœna, & hoc Deus non vult fieri, sed vult fieri sine misericordia ei qui non fecerit misericordiam. Secundum est cum misericordia non in totum liberante, sed solum relaxante pœnam, & puniente mitiore pœna, quam alioquin peccator puniri posset, & hoc Deus facit. Ex quo patet Deum non facere Iudicium cum misericordia liberante omninò ab æterna pœna: facere verò Iudicium cū misericordia puniente citra condignum, & liberante à maiore pœna, quæ à Deo inferri potuisset.

16 Quartò Dubium est, Vtrum pœna damnatorum futuris temporibus augenda sit ob peccata, & blasphemias ab ipsis committendas post mortem.

Respōdeo, solutionem desumendam esse ex ijs, quæ superius innui de meritis Christi, & fusius explicabo in tractatu de gratia, vbi ostendam tempus merendi, & demerendi esse spatium præsentis vitæ, iuxta illud, *Dum tempus habemus, operemur bonum, venit nox quando nemo operari poterit*, &c. Negari tamen non debet pœnam damnatorum auctam iri ex maledictionibus, quas damnati inter se inuicem conijciēt; sicut enim beatitudo accidentalis Beatorum mutuis benedictionibus augebitur, ita pœna damnatorum mutuis maledictionibus. Ita Martinus Roas de statu Beatorum ca. 22.

17 Maior difficultas est, Vtrum damnati adeò persistant in obstinatione, vel perstituri sint, vt nihil boni agere possint.

Resp. posse actum aliquem bonū peragere. Ratio est, tum quia non potest sufficiens aliqua ratio afferri, cur actum aliquem bonum facere nō possint. Tum quia dolere possunt de peccatis, quatenus peccata in causa sunt, vt ipsi in Inferno torqueantur, vt patet Sapient. 5. vbi damnati referuntur pœnitentiam agentes, & præ angustia gementes, (quia scilicet deliquerunt, & ob delicta puniuntur) sed huiusmodi actus est bonus, vt cōmuniter docent Doctores contra Luterum. Ergo damnati possunt actum aliquem bonum peragere. Ita Scotus in 2. d. 7. q. vnica, Durandus ibid. q. 2. Valentia to. 1. d. 4. q. 15. pun. 2. col. 5. & 6. & alij contra S. Thomam 1. 2. q. 64. art. 2. & alios.

Obijcies, Damnati omnia, quæ vo-

volunt, volunt propter vltimum finem suum, ad quem sunt conuersi, auertentes se à Deo (nam voluntas existẽtis in suo termino ita se habet ad suum finem vltimum, seu bonum, seu malum, sicut voluntas viatoris ad bonum in communi) sed finis ad quem damnati conuersi fuerunt, auertentes se à Deo, fuit malus. Ergo omnia quæ damnati volunt, volunt ob malum finem; sicut enim voluntas existentis in via non potest in aliquid ferri, nisi sub ratione boni; ita neque voluntas existentis in termino potest aliquid velle, nisi propter suum vltimum finem formaliter, aut virtualiter.

Respondeo, damnatos, quæ volunt, vt plurimùm velle ob finem suum, consequenter vt plurimũ velle malum; id tamen non est vniuersaliter verum, quia possunt etiam aliquando velle bonum aliquod opus; quamuis enim obiectum voluntatis viatorum in cõmuni sit aliquod bonum, vel apprehensum vt bonum, & voluntas non possit extra illud ferri, tamen obiectum adæquatum damnatorum non est suus vltimus finis, consequenter fieri potest, vt damnati aliquid velint ob alium, quam ob suum prauum finem, ad quem habitualiter conuersi remanent. Non tamen hinc sequitur damnatos posse de offensa Dei dolere; cum enim odio prosequãtur Deum, potius gaudium, quam dolorem percipiunt de peccatis, vt sunt Dei offensa, vt patet à fortiori de Dæmonibus.

18 Quintò, Dubium est, Vtrum damnati post Iudicium visuri sint oculis corporeis gloriam Beatorũ, & Beati pœnas damnatorum. Respondeo negatiuè. Ratio est, tũ quia id nõ est necesse. Tum quia futurus non est transitus ab Inferno ad Cælum, & è contra, sicut neque ex Inferno ad Limbum Patrũ, Lucæ 16. *Inter nos, & vos chaos magnum firmatum est, vt hi qui velint hinc transire ad vos non possint, neque inde huc transmeare.*

Dices, damnati olim videre poterant iustos in Limbo requiescentes; Lucæ 16. *Eleuans autem diues Epulo oculos in tormentis vidit Abrahã à lõge, & Lazarũ in sinu eius.* Ergo ẽt dãnati videre possũt iustos in cęlis degẽtes.

Respondeo, negando consequentiam; alia enim est ratio Limbi, alia cęli Empyrei; cum enim Limbus esset locus subterraneus non, lõgè distabat ab Inferno.

Negari tamen non debet, quin damnati oculis mentis cognoscere, & meminisse possint gloriam Beatorum, quam tempore extremi Iudicij viderunt, indeque non leuem tristitiam suscepturi sint, animaduertentes se sua culpa ab illa excidisse. Sicut ex opposito Beati cognoscẽt pœnam damnatorum, indeq; lætabuntur laudantes Deum, qui se ab illa eripuit, & suam iustitiam in damnatos exercet, iuxta illud Psal. 57. *Lætabitur iustus, cum viderit vindictam.* Vide Valentiam tom. 4. disp. 11. quæst. 5. pun. 3. sub finem.

19 Sextò, Dubium est, quomodò Infernus capiendis tot damnatorum corporibus sufficiat.

Respondeo sufficere, etiãsi multitudo damnatorum futura esset cẽtuplo maior, quam re ipsa futura sit. Ratio est, quia magnitudo, & vastitas totius terræ longe excedit, &

supe-

superat spatium octo milliarium Italicorum; sed ad capiendum centum mille milliones hominum sufficit ea cauitas loci Infernalis, quæ è diametro ad octo miliaria Italica pertingat, ita vt concaua superficies terræ circundans Infernum sit 24. millia rium Italicorum. Ergo sufficit ad capiendos damnatos; præsertim cum damnati nō sint futuri plures, quam centies mille milliones, vt aliqui supponunt, & damnatorum corpora non sint sparsim disponenda, sed tāquam lignorum strues, & lapidum congeries quasi in vnum cumulum congerenda, ita ut vnius corpus alterum premat. Quamquam fieri potest, vt Dæmones huc illuc animas raptent, & quasi proijciant, vt patet exēplo apud Cæsariū l.1.c.32. Vide Lessiū de perfectionibus diuinis c. 24.n.152. Tanner. to. 2. d. 4. q. 10. dub.3.n.59.& Mart. Roas in lib. de statu Beatorum c.22. vbi etiā refert circularem, & rotundam terræ magnitudinem esse vndecim mille leucarum, quæ triginta millia milliaria Italica excedere, & locum omnibus damnatis capiendis sufficientem complecti videntur.

20 An autem aliqua damnatorū corpora extra Inferni loca punienda sint.

Respondeo, omnes puniendos esse in Inferno, vt patet ex sententia, quæ contra damnatos à Christo proferetur. Quamquam hoc tempore fieri potest, vt aliquæ damnatorum animæ extra illum Inferni locum iustis de causis torqueantur, vt multis probari solet exemplis. Ita Roas ca. 24.& alij, quos alibi adduxi.

21 Septimò Dubium est, quisnam locorū ordo seruādus sit in Inferno.

Respondeo, nihil certi statui posse, quia scriptura non exprimit, nec Ecclesia definiuit; probabilius tamē est locum inferiorem ijs esse deputatum, qui grauiora crimina in hac mortali vita commiserunt; ibi enim grauioribus afficientur pœnis, quam ij, qui in superiori Inferni parte existunt, vt exemplis probat Martinus Roas de statu Beatorum cap.22.

22 Octauò, Dubium est, quo linguæ genere vsuri sint damnati.

Respondeo, quemlibet vsurum esse eo linguæ genere, quod viuens callebat. Ratio est; tum quia nulla sufficiens ratio assignari potest, cur aliud linguæ genus damnatis communicetur. Tum quia diuersitas, & confusio linguarum originem à peccato traxit, & ingentem arguit confusionem. Ergo par non est, vt in Inferno, qui est locus confusionis, & pœnæ peccatis debitæ, auferatur. Ita Mar. Roas de statu Beat.c.22.ad fin.

23 Nonò, Dubium est, An quæ hactenus de dānatis ad Inferna detrudendis diximus, applicari debeant Infantibus, aut alijs cum sola originalis peccati macula decedentibus.

Respondeo negatiuè. Primò, quia locus damnatorum non est locus Infantium; cauitas enim terræ in quatuor diuiditur partes, quarum ima, & profundior est locus damnatorū. Secunda illi proxima est Purgatorij locus, qui post extremum Iudicij diem capiendis damnatis deseruiet. Tertia est Limbus Infantium. Quarta, & vltima, quæ alijs est superior, & superficiei terræ proximior, erat locus ille, in quo Sancti Patres Chri

sti Aduentum expectantes detinebã tur, & Limbus Patrum, aut alio nomine sinus Abrahæ vocabatur; cum autem Limbus extremitatem alicuius rei significet, iure merito accommodatur locis Patrum, & Infantiũ quæ ferè in finibus terræ existunt.

Secundò, quia multi Doctores putant Infantes post extremum Iudicium non à Dæmonibus ad Infernũ deducendos esse, sed propria virtute descensuros, aut comitatibus Angelis, terra ipsis locum cedente. Cõtrarium docet Abulensis in Matth., Sotus, & alij. Verũ quid ego in hac re sentiam patet ex supradictis de extremo Iudicio.

Tertiò, quia Infantes in Limbo existentes visitari poterunt à Beatis, quoties ipsis Beatis visum fuerit; voluntas .n. Beatorum semper adimplebitur. Tum quia alioquin non essent Beati. Tum quia sicut Dei voluntas semper adimpletur, ita etiam voluntas Beatorum, cum hæc volũtati Dei semper conformis sit, nec quicquam appetat, quod Deo non maximè placeat, vt benè S. Thomas opusc. 63. cap. 4. Martinus Roas de statu Beatorum cap. 19. & alij.

Quartò, quia Infantum corpora rationi adeò subijcientur, vt à peccatis omninò præseruentur.

Quintò, quia Infantes sola damni pęna punientur, non autem pœna sensus. Tum quia pęna sensus peccato actuali respondet, vt alibi docui. Tum quia pęna respondere debet culpæ; sed Infantes nullam suis actionibus, seu corporibus culpam commiserunt. Ergo neque vllã suis corporibus pęnam sentire debent.

Ex quo licet inferre Infantes nullum tristitiæ actum elicituros, aut quia pars inferior plenè subijcietur superiori, aut quia Deus ad illũ actũ non concurret. Vide quæ tradidi de peccato originali in tract. de legibus disp. 2. quæst. 1. pun. 4.

Sextò, quia naturali quadam fęlicitate gaudebunt. Ratio est, quia pęna commensurari, & respondere debet culpæ; sed culpæ infantium respondet carentia visionis. Ergo infantes sola Dei visione carent. Ergo non priuantur quadã fęlicitate, alioquin pęna nõ cõmensuraretur culpę.

Ex quo licet inferre primò, Infantes intellecturos, & amaturos Deũ, tanquam naturæ authorem, quantum Deus naturæ viribus cognosci, & amari potest; nõ propterea tamen dicendi erunt vere Beati etiam beatitudine naturali, quia beatitudo, etiam naturalis excludit omnem culpam, & pęnæ reatum. Ita Martinus Roas de statu Beatorum c. 20.

Secundò, Infantes liberum habituros suorum sensuum vsum, quantum naturę vires patiuntur. Ita Martinus Roas loco cit. cap. 20. & 21.

Vbi etiam addit Infantes sermonem inter se habituros, & quidem lingua Hebraica, quia cum in hac vita nullum linguæ genus didicissent, nec maior ratio assignari possit, cur hoc, aut illo linguæ genere vti debeant, dicendum videtur ipsos lingua Hebraica inter se locuturos. Verum hoc mihi incertum videtur, cur .n. Hebraicam linguam ipsis adscribimus, & non potius illam quam viuendo didicissent, si ad iuuenilem ætatem peruenissent?

Pun-

Punctum Quintum.

De conditione, & statu Mundi post extremum Iudicium.

1 *Mundus post Iudicium aliqua ratione innouandus est.*
2 *Mundi innouatio facienda est per ignem extremæ conflagrationis.*
3 *Ignis conflagrationis erit ignis elementaris.*
4 *Ignis conflagrationis ex terræ vaporibus generabitur, non autem de nouo creabitur.*
5 *Ignis conflagrationis quantusnam futurus sit.*
6 *Ignis conflagrationis in quidnam conuertendus sit post conflagrationem.*
7 *Mundi conflagratio, & innouatio futura est post Iudicium, non ante Iudicium.*
8 *Mundus innouandus est combustione omnium mixtorum.*
9 *Cęli, & Elementa non substantialiter immutabuntur, sed accidentaliter.*
10 *Mundus post Iudicium non peribit, sed perficietur.*
11 *Mundi perfectio, & mutatio, quæ post Iudicium futura est, in quonam consistat.*
12 *Mundus quem ob finem purgandus, & innouandus sit.*

IN hoc puncto explicabo primò, Verum Mundus post extremum Iudicium innouandus sit. Secundò, An innouatio faciẽda sit per ignem, & qualis, & quantus hic ignis futurus sit. Tertiò, An innouatio, & cõflagratio Mundi futura sit ante Iudicium, vel post Iudicium. Quartò, qua ratione futura sit Mundi innouatio, An cęli, & ęlementa quoad substantiam immutanda sint. Quintò, cur facienda sit Innouatio, & illustratio Mundi.

PRIMA PROPOSITIO.

1 PEracto extremo Iudicio Mundus aliqua ratione innouandus, seu purgadus est. Probatur primò, quia Isaiæ 65. dicitur, *Ecce ego creo cęlos nouos, & terram nouam*. 2. Petri 3. *Nouos verò cęlos, & nouam terram secundum promissa ipsius expectamus, in quibus iustitia habitat*, & Apocalips. 21. *Et vidi cęlum nouum, & terram nouam primum enim cęlum, & prima terra abijt, & mare iam non est.* Secundò, quia sublato fine generationis, & corruptionis, cui mũdus hic deseruit, necesse est, vt alius mundi status cõstituatur non deseruiens generationi, & corruptioni, iuxta illud Apostoli Roman. 8. *Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ Filiorum Dei*. Ita communiter Patres, & Doctores.

SECVNDA PROPOSITIO.

2 INnouatio Mundi facienda est per ignem extremæ cõflagrationis; sic enim in scriptura habetur Ioel 2. *Ante faciem eius ignis vorans, & post eum exurens flamma*. Et 2. Petri 3. *Adueniet autem dies Domini, vt fur, in quo cęli magno impetu transient; elemẽta verò calore soluentur; terra autẽ, & quæ in ipsa sunt opera, exurentur.*

3 Sed

3 Sed modò Dubium est primò, Vtrum ignis conflagrationis futurus sit ignis elementaris.

Respondeo futurum esse eiusdem rationis cum elementari. Ratio est. Tum quia non habemus rationem confingendi ignem alterius rationis, cum proprietates, & effectus istius ignis conueniant cum igne elementari; natura autem alicuius rei cognoscitur ab effectu. Tū quia scriptura loquens de igne, præsumēda est loqui de igne nobis noto; alioquin magna esset æquiuocatio, & à nobis intelligi, & exponi vix posset. Ita S. Thomas in 4. dist. 47. quæst. 2. Suarez 3. par. tom. 2. disp. 48. sect. 3. Valentia tom. 4. d. 11. q. 2. pun. 3. sub finem, Tannerus tom. 4. disp. 2. q. 4. dub. 5. n. 149. & alij communiter, contra Lactantium lib. 7. institut. cap. 21. existimantem præfatum ignē esse alterius naturæ. An autē eadē sit ratio istius ignis, & illius Inferni, patet ex dictis pun. 4. nu. 3.

4 Secundò Dubium est, ex qua re præfatus ignis generandus sit, & quo in loco.

Respondeo diuino imperio generandum esse ex terræ vaporibus, & exhalationibus; nam hoc est valdè connaturale, & accomodatum fini, & vsui, ad quem ignis ille deseruire debet. Ita S. Thomas loco cit. Suarez d. 58. sect. 3. col. 2. asserens præfatum ignem generandum esse in secunda aeris regione, Tannerus, Valentia, & alij locis citatis.

Hinc colligitur veram non esse sententiam illorum Doctorum, quorum aliqui putant ignem illum de nouo creandum esse. Sed hoc gratis dicitur, quia opus non est nouā creationem materiæ fingere; fingeretur autem noua materiæ creatio, si ignis ille creandus esset. Alij putant ignē existentem in sua sphera descensurū in terram ad eam purgandam. Sed hoc admittendum non videtur, tum quia naturæ ignis aduersatur descendere. Tum quia ignis ille ob raritatem non videtur satis aptus ad vrendum, vt benè Suarez loco cit. & alij.

5 Tertiò Dubium est, quanta illius ignis futura sit magnitudo.

Respondent S. Thomas loco cit. & alij communiter, tantam illius ignis futuram magnitudinem, vt vniuersam terram, & aerem simul circumdet, & supra altissimos montes, ad illam saltem partem, ad quam aquæ diluuij peruenerunt, simul ascendat, cum enim vniuersale incendium grassaturum sit super terrā ad modum diluuij, 2. Petri 3. vers. 5. Dicendum est ignem conflagrationis occupaturum illam Orbis partē, ad quam aquæ diluuij peruenerunt.

Ego verò probabilius censeo non opus esse, vt ignis ille vniuersum terræ, & aquæ corpus simul occupet, sed satis esse, vt successiuo motu id efficiat. Ratio est, quia sicut aquæ diluuij non statim, & eodem ferè temporis momento vniuersam terram, & altissimos montes occuparunt, sed successiuè; ita de igne conflagrationis, qui orbem instar diluuij purgaturus est, sentiendum videtur. Ita sentire videtur Ephrem lib. de penit. cap. 4. Suarez 3. par. tom. 2. d. 38. sect. 3. Tanner. to. 4. disp. 2. quæst. 4. dub. 5. num. 151.

6 Quartò Dubium est, quid futurum sit de illo igne post conflagrationem, & purgationem Mundi.

Res-

Respondeo transferendum esse ad proprium locum, vel in aerem resoluendum, presertim cum certò constet magnam aeris partem in eundem ignem antea conuersum fuisse. Ratio est, quia nullus congruentior modus assignari potest, quo ostendatur quid de illo igne futurum sit. Ita Tannerus num. 155. & alij. Probabile tamen est, absoluta Mundi conflagratione omnia excrementa, & reliquias ignis, si quid eius superfluum, & superuacaneum in Mundo fuerit, dimittendum esse in Infernum. Tum quia id facit ad purgationem Mundi. Tum quia infimus locus deputari solet excrementis. Tum quia hac pęna digni sunt damnati, qui terrenis rebus abusi fuerunt. Ita S. Thomas loco cit. ar. 3. Suarez, Valentia, & alij. Ex quo Suarez d. 58. sect. 3. & Tannerus loco cit. n. 158. ritè inferunt hiatum illum terrae, per quem in Infernum detrusi fuerunt, permansurum vsque ad perfectam Mundi purgationem, eaque facta, & excrementis in Infernum transmissis, claudendum esse, quamuis nonnulli oppositum sentiant.

TERTIA PROPOSITIO.

7 Conflagratio, & innouatio Mundi, iuxta probabiliorē sententiam, futura est post Iudicium, non ante Iudicium. Ratio est, tum quia quandiù damnati in hoc Mundo existent, per blasphemias commaculabunt quodammodo terram, & aerem. Ergo conuenientius videtur mundum exustum, & purgatum iri, postquam damnati ad Inferna loca detrusi fuerint, quam antea. Tum quia non decet damnatos frui, etiam ad breue tempus decore, & pulchritudine huius mundi innouati; hac autem pulchritudine, & decore fruerentur, si mundus ante Iudicium igne conflagrante purgaretur. Ita S. Bonauentura in 4. d. 47. ar. 2. q. 5. Anselmus, & alij, quos citat, & sequitur Suarez 3. p. tom. 2. d. 58. sect. 1. col. 2. & 3. quamquam ipse putat illum eundē ignem, qui Christum in Iudicio praecedet, conflagraturum mundum post Iudicium. Tannerus to. 4. d. 2. q. 4. dub. 5. n. 152. contra S. Thomam in 4. d. 47. q. 2. art. 3. Sotum d. 48. q. 4. art. 1. Valent. to. 4. d. 11. q. 2. pun. 2. & alios.

QVARTA PROPOSITIO.

8 Mundus purgandus, & innouādus est per combustionem omnium mixtorum in terra, aqua, vel aere existentium; sic enim colligitur ex 2. Petri 3. vers. 10. *Elementa calore soluentur; terra autem, & quae in ipsa sunt, opera exurentur*. Ita communiter Doctores.

Ex quo sequitur primò, in illa Mūdi conflagratione exustū iri plantas, animalia, & alia mixta. Ita Valent. to. 4. d. 11. q. 6. pun. 1. col. 1. & alij.

Secundò, parum probabilitatis redolere sententiam Anselmi in Elucid. de statu terrae &c. & aliorum, asserentium terram odoriferis floribus, rosis, violis, & perpetua amaenitate, instar Paradisi terrestris, immarcescibiliter decorandam. Tum quia mixta omnia comburentur. Tū quia hęc respiciūt vsum hominum; hic autem post Iudicium cessabit.

9 Maior difficultas est, Vtrum celi, & ipsamet elementa quoad substantiam immutanda sint, & consumenda. Re-

Respondeo, & dico primò, iuxta communiorem, & probabiliorem sententiam, cęlos quoad substantiã non esse interituros. Probatur tum ex scriptura Psal. 148. vers. 6. *Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi, præceptum posuit, & non præteribit*. Tum quia si cęli substantialiter corrumpendi sunt, maximè per ignem conflagrationis; sed ignis conflagrationis ad cęlos non pertinget; nam licet ignis altiorem locum deposcat, nihilhominus ignis conflagrationis, Deo ita ordinante, descendet solum vsq; ad eum locum, quem aquæ diluuij occupauerunt, ex S. Augustino, & alijs Scolasticis cõmuniter; aquæ autem diluuij non prætergressæ sunt secundam aeris regionem, ex eodem Augustino, Hieronimo, Gregorio, & alijs apud Suarez 3. p. to. 2. d. 58. sect. 2. quibus adde Pererium lib. 1. in Genesim q. 1. & 2. Valentiã to. 4. d. 11. q. 2. pun. 3. Tann. loco cit. n. 161. cõtra Molin. de opere sex dierũ d. 3. Salmer. to. 1. prol. 8. & alios.

Obijcies, 2. Petri 3. vers. 5. habetur cęlos reseruatos esse igni in diem Iudicij, eosq; magno impetu transituros; *Cęli autem*, inquit S. Petrus, *Qui nunc sunt, & terra eodem verbo repositi sunt, igni reseruati in diem Iudicij, & perditionis impiorum hominum*, & infra vers. 10. *Adueniet autem dies Domini, vt fur, in quo cęli magno impetu transient; elementa verò calore soluẽtur; terra autem, & quę in ipsa sunt opera, exurentur*. Ergo cęli substantialiter corrumpendi sunt.

Respondeo nomine cęlorũ eo loci non intelligi cęlum sydereum, sed aereum; cum .n. S. Petrus docere intendat eundem Mundum, qui aquis diluuij perierat, igne conflagrationis exustũ iri, cẽsendus est ibi loqui de ijs Cęlis, qui fuerãt olim per aquã purgati; sed cęlũ Syderũ purgatũ nõ fuit per aquam diluuij. Ergo Petrus non loquitur de cęlo Sydereo. Ergò cælum Sydereum non est substantialiter corrumpendum. Ita S. Hieronimus Isaiæ 51. & 65. August. lib. 20. de ciuitate Dei, & Scolastici cõiter.

Dices, cęli distinguuntur ab elementis; sed S. Petrus ait corrũpendos cęlos, & elementa, quibus constat aerem comprehendi. Ergo præter elementa dicendum est cęlum Sydereum exustum iri.

Respondeo cęlos hoc in loco non distingui ab elementis, sicut neque distinguitur terra, de qua ibi etiam specialis mentio fit.

Obijcies secundò, Hebreor. 1. dicitur, *Initio tu domine terrã fundasti, & opera manuum tuarũ sunt cęli, ipsi peribunt, tu autem permanes, & omnes sicut vestimentum veterascent, & sicut opertorium mutabis eos*.

Respondeo hęc, & similia loca intelligi de accidentali mutatione, & alteratione, nã loco illius verbi, *mutabis*, ex Gręca versione legitur, *Alte rabis*, vt benè obseruat Tannerus tom. 1. disp. 6. quæst. 4. dub. 5. n. 5.

Neq; obstat cęlos liquefaciendos Isaiæ 51. *Cęli sicut fumus liquescent*; nõ .n. hinc sequitur ipsos perituros, sed redigendos ad liquefactionem, quam sua natura habebant, antequã ad duritiem ob bonum totius vniuersi secunda die redigerentur, iuxta Tanner. to. 1. d. 6. q. 4. dub. 5. n. 14. & alios, quorum sententiam alibi ex professo examinabo; Cęlum tamen Empyreum suam retinebit soli-

di-

ditatem, quia cum habitationi Beatorum deseruiat, soliditatem exigit, sicut etiam eximium splendorem, & claritatem requirit. Vide Tannerum tom. 1. loco citato.

Respondeo, & dico secundò, neque elementa secundum substantiã corrumpenda esse, sed solum accidentaliter transformãda. Probatur, tùm ex scriptura Ecclesf. 3. vers. 14. vbi dicitur, *Omnia opera, quæ fecit Deus, perseuerant in perpetuũ.* 1. Cor. 7. *Præterit figura*, idest species externa, *huius mundi*. Tum quia sicut nos expectamus nostrã immutationem, & glorificationem, ita etiã cęli, & elementa suam exoptant, & ingemiscunt instaurationem, & innouationem, vt expressè habetur Rom. 8. vers. 19. *Expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat, vanitati .n. creatura subiecta est, non volens, sed propter eum, qui subiecit eam, in spe, quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatẽ gloriæ filiorum Dei; scimus .n. quod omnis creatura ingemiscit, & parturit vsque adhuc, non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes, redemptionem corporis nostri*. Ergo signum est innouationẽ istam futuram non esse per substantialem mutationem, & sui destructionem, alioquin cæli, & elementa illam non expeterent, sed ab illa potius abhorrerẽt, quia melius est illis sic esse, quam omninò non esse, vt benè argumentatur Suarez 3. par. tom. 2. disp. 58. sect. 2. col. 6.

Neque obstant testimonia scripturæ, quibus indicatur transitus, & interitus cęli, & terræ liquefactio, solutio, innouatio, & conflagratio. Respondetur .n. illa intelligi de mutatione accidentali, & quoad qualitates eis permixtas, non quoad substantiam, & qualitates proprias, cum sint partes principales Mundi.

Rursus nõ obstat illud Apoc. 21. *Et mare non erit*; non .n. hinc sequitur elementum destruendum esse, sed mare non futurum, vt nunc est, impurũ per admixtionem alienarũ qualitatum, vt ait Valentia tom. 4. d. 11. q. 2. pun. 3. vel mare, quod in vnum locum ob commodum vsum, & habitationem mortalium congregatum est, dispergendum, & diffundendum esse super terram vniuersã, & aquas totam terrã cooperituras, vt benè Tannerus, & alij; vel turbulentum mortalis vitæ statum, qui nomine maris mysticè significatur, defiturum esse, vt benè Augustinus lib. 20. de Ciuit. cap. 16.

10 Ex dictis colligitur Mundum post extremum Iudicij diem nõ periturum, sed adhuc futurum, & perficiendum, vt patet, tum ex loco illo Ecclesf. 3. & Romanor. 8. Tũ quia extabit cęlũ, & elementa. Ita communiter DD. & videtur certũ de fide.

Secundò Cęlos, & elementa non esse substantialiter corrumpenda, sed accidentaliter immutanda, & perficienda, vel etiam substantialiter; non in totum, sed solum quoad partem, & secundum quid, vt quia magna pars vniuersi in ignem conflagrationis conuertetur. Idem dic de aqua, & superficie terræ.

11 Rogabis, in quonam consistat mutatio, & perfectio, quæ in cælis, & elementis futura est.

Resp. consistere primò, in maiori per-

perfectione lucis, & luminis; nam Isa. 30. dicitur, *Erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum*; accessio autem, & argumentum maioris luminis fieri potest primò multiplicato sole, ita vt non sit vnus tantum, sed plures maiori lumine præditi, & vtrumq; Emispherium vndique illustrantes. Secundò, communicato Lunæ lumine Solis. Tertiò, extensa luce corporis cęlestis, itaut non in vna solum corporis cęlestis parte lux existat, sed in toto cęlesti corpore eniteat.

Secundò, consistit in exemptione, & liberatione ab omni impuritate, mutatione, & vicissitudine, Romanor. 8. *Vanitati enim creatura subiecta est, non volens, sed propter eum, qui subiecit eam in spe, quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis.* Ratio est, quia mutationes, & vicissitudines, quę vi cęlorum, & elementorũ fiunt, respiciunt generationem, & corruptionem; sed tunc cessabit generatio, & corruptio. Ergo etiam cessabit mutatio, & vicissitudo elementorum, & motus, ac influxus cęlorum. Ita commun. DD. Ob id aliqui putant Stellas, aliosq; Planetas desituros. Tum quia producti videntur ob solas rerum inferiorum generationes adiuuandas. Tum quia hoc significari videtur illis Isaiæ 24. verbis, *Militia cęlorum defluet*. Tum quia etiam huc fortè referri potest illud Lucæ 21. *Stellæ de cęlo cadent, & virtutes cęlorum mouebuntur.*

QVINTA PROPOSITIO.

12 Finis, ob quem purgandus, & innouandus est Mundus, non destructis substantialiter Cęlis, & Elementis, est primò, quia cum Elementa hominibus deseruierint, & peccatis hominum commaculata quodammodo, & vitiata fuerint, æquum est, vt purgentur. Secundò, vt Beati, qui corporeis oculis diuinam bonitatem, & essentiam intueri non possunt, illam saltem, vt relucentem in aliquibus corporalibus creaturis conspicere valeant, iuxta illud, *Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*, & Sapient. 13. *A magnitudine speciei cognoscibiliter poterit creator horum videri*, ad hunc autem finem sufficiunt Cæli, & Elementa innouata, & illustrata.

Et hæc de Sacrosancta Christi Incarnatione, alijsq; eiusdem Christi, & Beatissimæ Virginis Mariæ Mysterijs, ad laudem Omnipotentis Dei, Beatissimæ Virginis, & Diui Martini, cuius solemnitas hodie celebratur.

Saluo semper in omnibus Ecclesiæ, & peritiorum Iudicio.

INDEX,

Continens ſingulas Diſputationes, Quæſtiones, Puncta, & Paragraphos, quę in vniuerſo Tractatu de Sacroſancta Chriſti Incarnatione continentur.

DISPVTATIO I.

DISPVTATIO II.

§ III.

DISPVTATIO III.

INDEX

Notabilium, quæ in hoc opere continentur.

A

tura

B

C

Chri-

D

Dam-

Mes-

R

S

San-

FINIS.

	Errata.	Correctiones.
p.4. col.2. l.5.	Satianum	Salianum.
ead. p. col.2. l.24.	quæst. 2.	quæst. 3.
p.5. col.2. l.29.	Leui. lege	Leui. iuxta aliquos Doctores.
p.7. col 2. l.16.	plena alia.	plura alia.
p. 9. col.1. l.17.	origiale	originale.
p.10. col.2. l.35.	intentioni	intentionis
ead. p. col.2. l.4.	efferit	afferit
p.11. col.1. l.35.	fuerit	fuit.
e. p col. 2. l.22.	quatro	quartò
p.14. col. 1. l.24.	in contrariis l.	in contrarium senserint.
ead. p. col.2. l.9.	accipiebatur	accipitur.
p.18. col.2 l.29.	specta	spectat
p. 19. col.1 l.20.	morali.	mortali.
ead. p. col.2. l.6.	secũdò patet (dele)	Secundò, patet cum nouem lineis sequentibus, quia superfluè repetuntur.
p.21. col.2. l.1.	sensitiuis	sensitiuus.
p.25. col.2. l. 21.	proxima	proximè.
p.26. col.2. l.24.	habitu	habitus.
p.27. col.1. l.17.	supernalis l.	supernaturalis.
ead. p. col.1. l.28.	impassibilitate	impassibilitate animæ, & corporis.
p.28. col.2. lin.4.	collebat.	callebat.
p. 32. col.1. l.10.	decere	dedecere.
ead. p. col.2. l.38.	inuisibili.	visibili.
p.34. col.2. l.8.	Illirium.	Illyricum.
p.35. col.1. l.26.	afferunt.	auferunt.
p.39. col.2. l.23.	n. 18.	Numer. 18.
ead. p col.2. l.24.	debebatur.	debebantur.
p.42. col.1. l.5.	homini	humani.
p.44. col.1. l.29.	quiquid	quicquid.
ead. p. col.2. l.2.	secum	tecum.
p.47 col.2. l.3.	qua	quæ.
ead. p. col.2. l.10.	imtegerrimam	integerrimam.
p.48. col.1. l.13.	semine	sanguine.
ead. p col.2. l.37.	vt sic fieri	vt sic licet fieri
p.49. col.1. l.11.	tom.2.	tom. 4.
ead. p. col 1. l.43.	formatæ	formati.
p.51. col 2. l.4.	hom,o	homo.
ead. p. col.2. l.11.	& quod	eo quod.
p.53. c.1. in sum.	n.2. sola	sed.
p.55. col.2. l.18.	motrem	mortem.
p.58. col.2. l.5.	vt benè docet	(dele) vt.
p.62. col.2. l.10.	impeditur.	impediatur.
p.63. col.2. l.27.	loco citato.	locis citatis.
ead. p. co.2. l.32.	autem	enim.
p.68. col.1. l.35.	factam	facta.
p.69. col.1. l.2.	eluxisse misericordiam	eluxisset misericordia.
p.74. col.2. l.15.	alij.	& alij.
p.77. col.2. l.36.	increata	incarnata.
ead. p. c. 2. l.37.	increata	incarnata.
p 78. col.1. l.37.	increata	incarnata.
p.79. col.2. l.32.	cao.	cap.
p.82. col.1. l.7.	quod	eo quod.
p.86. col.1. l.10.	probatione	parte.
p 92. col.1. l.15.	datur	dantur.
ead. p. col.2. l.7.	conceptions	conceptionis.
ead. p. co.2. l.37.	creatæ	increatæ.
p. 97. col.1. l.8.	proximam	propriam.
ead. p. co.2. l.35.	probat	parte.
p.100. c.2. l.11.	humanitate	cum humanitate
p.102. c.1. l.16.	alteri	aliæ.

	Errata.	Correctiones.
p.104. c.2. l.35.	id	et
p.105. c.2. l.35.	exequendum	extorquendum
p.109. co.1. l.39.	substantiæ	subsistentiæ
p.108. c.2. l.28.	res	rei
p.113. c.1. l.36.	idest	idest facere
p.114. c.1. l.42.	quia	qua
p.117. c.2. l.19.	alia	alio
p.118. c.2. l.7. & 8	substantia; substantia verò.	subsistentia; subsistentia verò
p.119. col.1. l.13.	affimantes.	affirmantes
p.126. c.1. l.13.	hæ	hæc
p.127. c.1. l.35.	Hunc adde	Hunc aiunt
p.129. col.1. l.32.	proprius	propius
p.135. c.1. l. 41.	materiæ	formæ
p.137. col.1. lin.1.	subsisiere	subsistere
ead. p. c.2. l.24.	soleat	solet.
p.141. c.1. l. 31.	minor	maior
p.142. c.2. l.20.	primam	primò
p.147. c. 1. l.6.	aliud	aliquid
p.155. c.2. l.39.	possit	possint
p.161. co.1. l.2.	bi	ibi
p.169. col.1. l.7.	suo	Dei
p.170. c.1. l.32.	sumpto	per se sumpto
ead. p. c 2. l 20.	perfectionem	gratiam
p.178. c.2. l.30.	Christus	Christo
p.180. c.2. l.24.	alijs	alij
p.185. col.1. l.6.	infuso	infusi
p. 187. c.2. l.3.	ab scientiam	ob scientiam
p.192. c.2. l. 7.	in Tr.	in Tractatu
p.193. c. 1. l.10.	transfigurationes.	transfiguratione
p. 197. c.2. l.29.	& etiam	eo etiam
p.199. col.2. l.34.	hoc	hoc autem
p. 200. c. 2. l.1.	mediu	medium
p 202. c.1. l.36.	visionis	vi visionis
ead. p. c.2 lin.7.	scientiam	sententiam
p. 205. c.1 l.9.	asserant	asserunt
ead. p. c 2. l.29.	supernaturalem eleuatus.	supernaturaliter eleuatam.
p.208. c.2 l.16.	vna.	& vna
p.210. c.1. l.11.	propriè	propriæ
p.221. c 2. l.34.	gratia	grata
p.212. c. 1. l. 6.	progressui	progressu
ead. p. c.2. l.32.	conequenter	consequenter
ead. p. c.2. l.33.	sper quam	per quam
ead. p. c.2. l.35.	produci	perduci
p. 216. c.2. l.7.	conuertebat	conuertebant
p.224. c.1. l.29.	Phantasiastos hęreticas	Phantasiastas hęreticos.
p.228. c.1. l.16.	visionis hypostaticæ.	vnionis hypostaticæ.
p.234. c.1. l.35.	potuisse	potuisse esse.
ead. p. c.2. l.31.	imputatur	imputaretur.
p.244. c.2. l.22.	alia	ab alia.
p.245. c. 1. l. 5.	quod	quia.
ead. p. c. 1. l.9.	propter	præter
p.246. c.2. l.33.	in vtroque	in vno quoque
p.251. c. 1. l.4.	posse,	posset
p.254. c.1. l.24.	potuit	non potuit
p. 260. c. 2. l.9.	pluara.	plura.
p.265. c.2. l.7.	fiberi	liberi
ead. p. c.2. l. 8.	sanctilicantis	sanctificantis
p 267. c.2. l.22.	actionem	actione
p.272. c.2. l.28.	propter	propterea
ead. p. c.2. l.31.	propter	propterea
p.275 c.2. l.43.	illum opus.	vllum opus
p.276. c.1. l.21.	subsistere	subsistentiam

pag.28

	Errata.	Correctiones.
p.285. c.2. l.25.	Theoloctoium	Theologorum
p.286. c.2. l.12.	terminandum	terminum
p.288. c.2. l.19.	supradictis	ex supradictis
p.289. c.1. l.31.	assumpsi	assumpsit
ead. p. c.2. l.28.	Dei	Christi
p. 292. c. 1. l.2.	capiebant	cupiebant
ead. p. c.2. l.10.	ergo	enim
p.298. c.2. l.38.	coptauit	coaptauit
ead. p. c.2. l.42.	mortes	morte
p.304. c.1. l.10.	debet	delet.
p.305. c.1. l.12.	debita	debitam
p.313. c.2. l.11.	seminalem	seminalem generationem.
ead. p. c.2. l.19.	mipit	misit
p. 316. c. 1. l. 4.	propria	propriè
p.318. c.1. l.13.	eruus	seruus
p.319. c.2. lin.38.	Quære	Quæres
p.322. c.1. l.42.	sentanea	consentanea
p. 323. c. 1. l. 5.	licet	liber
p.326. c.2. l.26.	venissen	venissent
ead. p. c.2. l.27.	iubliarent	iubilarent
ead. p. c. 2. l.32.	alij	& alij.
p.329. c.1. lin.26.	natura	nostra
p.336. c.1. l.14.	Id	ad
p.347. c.1. l.33.	eiq;	sieq;
p.349. c.1. l.10.	virtutum	virtutem
p.350. c.2. l.27.	Diabol.	Diaboli
p.353. c.1. l.23.	est mediator	& mediator.
p.254. c.2. l.26.	Bellarminus	Bellarmino
p.358. c.1. l.27.	illi	alij.
p.362. c.1. l.24.	acerdos	Sacerdos
ead. p. c.2. l.25.	Melchiedech	Melchisedech.

	Errata.	Correctiones.
p. 366. c. 2. l.7.	prædestinatione	prædicatione
p.368. c.2. l. 3.	accepisset	acceptasset
p.370. c.1. l.19.	dominium ei.	(Adde) dominiũ ei cõmunicatũ.
p. 376. c. 2. l. 6.	venient	veniet
ead. p. col.2. l.37.	vendicabit	ventitabit
p.382. c.2. l.10.	& patet	vt patet
p.385. c.1. l.31.	pacis	panis
p.386. c.2. l.26.	quod	quo
p. 387. c.2. l.11.	illucque	illumq;
p. 389. c.1. l. 7.	natus	natus esset
p.390. col.1. l.10.	Aliato	Aliaco
p.391. col.2. l.4.	Barr.	Baradium
p 397. col 1. l 18.	Vnica Propositio	Prima Propositio
ead p. c.1. l. 35.	dirigendo	designando
p 401. c.2. l.27.	autem	tamen.
p.406. col.2. l.9.	quia	qua
p.407. c.2. l. 11.	modm	modum
p.408. co.2. l.23.	essequendam	assequendam
p.410. c.2. l.37.	profecerit	profuerit
p. 411. c.1. l. 6.	præcisa	præuia
p.412. c.2. l. 18.	Me vos	ille vos
p.117. c.1. l.19.	loquimur	si loquamur
p.418. c.1. l.11.	instrumentum	instrumento
ead. p. c.2. lin 41.	crediderunt	cognouisse
p. 419. c.2. l.43.	præditos	præditas
p.421. c. 2. l.19.	crucis imposito	cruci imposito
p.422. col.2. l.8.	triduo	biduo
p.424. co.1. l.31.	perstitisse	præstitisse
p.426. col.1. l.1.	anxiatatam	anxietatem
ead. p. co.1. l.23.	et per vbera	& qui vbera
p.434. col.2. l.1.	Sanctissimæ	Sancta.